ACADEMIA ROMÂNĂ

Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu

Cu o comunicare făcută
la Academia Română

de

N. IORGA
Membru al Academiei Române

Lucrare tipărită cu ajutorul Fondului Cultural I. C. Brătianu și al Centralei Băncilor
* * Populare * *

BUCUREŞTI
Librăriile „Cartea Românească" și Pavel Suru
1921

ACADEMIA ROMÂNĂ

Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu

Cu o comunicare făcută
la Academia Română

de

N. IORGA
Membru al Academiei Române

Lucrare tipărită cu ajutorul Fondului Cultural I. C. Brătianu şi al Centralei Băncilor
* * Populare. * *

BUCUREŞTI
Librăriile „Cartea Românească" şi Pavel Suru
1921

TUDOR VLADIMIRESCU

după o zugrăveală din biserica Prejna (Mehedinți).

Inscripția : „biv (fost) Vel (Mare) Sulger Teodor Comandir".

COMEMORAREA LUI TUDOR VLADIMIRESCU LA ACADEMIA ROMÂNĂ

— CUVÂNTAREA D-lui N. IORGA —

(Şedinţa din 5 Iunie)

I.

Mişcarea lui Tudor Vladimirescu, o revoluţie pentru epoca noastră — şi de fapt a fost o revoluţie, o puternică şi îndrăzneaţă revoluţie, care nu şi-a ajuns scopul din urmă şi care, deci, n'a putut da *măsura ei* — n'a fost socotită aşa de contemporani.

Dacă Zilot Romînul are accente asămănătoare cu acelea din proclamaţiile lui Tudor — aparţinînd el însuşi, cronicarul anonim, aceleiaşi clase —, toţi povestitorii episodului scurt de iniţiativă şi organisare ţerănească nu vădesc pentru Tudor nicio înţelegere adevărată, nicio simpatie caldă. Dîrzeanu, reproducînd actele oficiale, la o epocă mai tîrzie, presintă întreaga tulburare ca o nenorocire pentru ţară: nimic n'o motivează, şi ea însăşi nu pregăteşte nimic. Chiriac Popescu, cetitor de gazete apusene, pune în chip naiv şi pretenţios problema politică pe care se trudeşte se o resolve după sistemul, obişnuit la Grecii vechi şi noi, de întrebări şi răspunsuri. Cioranu, care se înfăţişează ca un colaborator, ca adiutantul lui Tudor — de şi unul care a întrat după actul de trădare din Iunie 1821 în rîndurile eteriştilor ucigaşi ai şefului

său — nu lămureşte începutul mişcării prin nicio concepţie a şefului său: nici cu prilejul rîndurilor îndurerate despre asasinatul politic din Tîrgovişte nimic nu înnalţă personalitatea eroului, confundat aproape cu urmăritorii de planuri străine şi cu simplii căutători de aventuri.

Descrierile mai pe scurt, din acea vreme sau de mai tărziu, nu sînt nici ele mai luminătoare asupra sensului întreprinderii. Cutare anonim[1] afirmă că Tudor s'a ridicat, cu «pandurime şi oameni duprin sate, cîţi era' necăjiţi şi asupriţi de slujbaşii domneşti, invitîndu-i să se scoale cu mic cu mare asupra boierilor ţerii, să-i piarză şi să li iea veniturile, pricinuind că dintr'înşii li se trage sărăcia şi ticăloşia». Să căutăm priceperea, care lipseşte aici, la ceilalţi: la Fotinò, la Filimon, representînd causa, devenită protivnică, a Grecilor, cari au suprimat din calea lor pe Tudor?

Bătrînul boier moldovean Alecu Beldiman, care vedea, ce e drept, lucrurile de departe, n'are în poemul său *Jalnica Tragodie*, al cării titlu desperat arată el însuşi supt ce raport singur, al suferinţilor legate de orice prefacere violentă, privia el toate, şi pornirea Grecilor şi aceia a ţeranilor, n'are, zic, decît cuvinte de spaimă şi de despreţ şi faţă de actul Oltenilor. În nicio notiţă contemporană, din acelea care pe foi de cărţi ne lămuresc spontaneu, naiv şi sincer asupra faptelor, mari şi mici,

---

[1] *Revista pentru istorie, arheologie şi filologie*, II, p. 384.

ale istoriei noastre, n'am putea culege cea mai mică bănuială de înţelegere şi de simpatie. Apoi tăcerea se lasă asupra faptei conducătorului ţeranilor de la 1821. Nu supt regimul Regulamentului Organic, de sigur, se putea slăvi fapta lui îndrăzneaţă.

Numai tîrziu de tot, cînd revoluţionarii de la 1848 fură aduşi să-şi caute părinţii, o altă concepţie prinde a străbate. Ioan Brătianu va spune că, de ar fi trăit atuncea, ar fi alergat, de şi fiu de boier, supt steagurile «Domnului Tudor». După Unirea Principatelor numai — ceia ce însemna victoria deplină a generaţiei aceleia — Tudor îşi face întrarea cu cinste în expunerea istorică a neamului său. În opera lui, însemnată ca o sistematisare chibzuită a întregii istorii naţionale, din toate provinciile, Ardeleanul August Treboniu Laurian, care fusese şi el factor revoluţionar în Ţinutul său la această dată de 1848, arată ca scop al mişcării, pe care n'o califica de revoluţie: „curăţirea ţerii de Fanarioţi" şi „restaurarea drepturilor celor vechi de a-şi alege Domn romîn". Astfel Tudor, a cărui moarte de hangerul unor ticăloşi cari, după mărturia formală a lui Dîrzeanu, îl chinuiră pentru a-i smulge mărturisiri despre închipuitele-i averi ascunse, e presintată cu duioşie, devine un «erou romîn».

Supt noua Domnie a lui Carol I-iu un curent de răsturnare se produse, în timpurile cele mai grele pentru dinastia de la 1866. Societatea «Romînismul», condusă de B. P. Has-

deu, o represinta supt raportul intelectual. Un discurs răsunător al acestuia pomeni jumătate de veac de la ridicarea în arme a pandurilor. Și, supt influența acestei agitații, care ținția, se pare, la o nouă Domnie indigenă, un om de la 1848, Aricescu, autor de versuri mediocre și de povestiri care n'au mai multă valoare, își dădea toate silințile pentru a strînge, pe lîngă informația descrierilor făcute de marturii faptelor și tipărite tot de oamenii revoluției mai nouă, un Rosetti, un Boliac, știri orale, de la luptătorii din preajma lui Tudor, pantru a-și alcătui acea «Istorie a Revoluției de la 1821», care cu paginile ei de adevăr documentar, cu legendele ei expresive și cu cele caricaturale, cu portretul romantic al domnescului Sluger, servește și astăzi ca izvor de căpetenie — împreună cu textele adunate într'un al doilea volum — pentru istoria acelor fapte extraordinare.

II.

Astfel s'a stabilit o teorie cu privire la Tudor și mișcarea lui: e o protestare națională contra fanariotismului anti-național, se zicea până la A. D. Xenopol; e o ridicare, spunea profesorul mieu, împotriva nedreptății sociale, din care, totuși, motivul național, amestecat necontenit cu cellalt, nu lipsia. Am zice: o încercare hotărîtă, pe care numai anume contingențe au împiedecat-o,

de a distruge întregul sistem fanariotic, care e turcesc pe cît şi grecesc şi care represintă o anumită fasă din fireasca desvoltare a legăturilor noastre silnice cu Imperiul otoman. Căci Domnia de la Constantinopol, fără nicio consultare şi învoire a ţerii, imixtiunea în toate domeniile a unor străini cari, de şi foarte dispuşi a se naţionalisa în schimbul zestrilor bogate şi situaţiilor înnalte, rămîneau străini, împănarea administraţiei inferioare cu tot felul de agenţi hrăpitori, ai lăcomiei lor proprii sau a stăpînilor lor, venalitatea şi conrupţia care decurg, oricare ar fi bunele intenţii ale stăpînitorilor, din acest regim, în sfîrşit încercarea ambiţioasă, care se observă bine în ultima fasă a acestui capitol istoric, de a înlocui cultura şi limba românească prin cultură şi limbă grecească, cu o tendinţă naţională vădită, de a reconstitui şi peste noi Imperiul bizantin al elenismului, acestea toate constituie un sistem, în care toate elementele se ţin indisolubil. A lovi în abusurile administrative aceasta însemna a atinge boierimea întreagă, cea străină ca şi cea de ţară, ale căror interese erau împleticite de trista stare de lucruri pe care, cu durere şi mustrare de cuget, o descriu fraţii Goleşti, membri ai acestei aristocraţii leneşe şi lacome, îngîmfate şi incapabile, dar în care totuşi vorbiau străbunii luptători cari apăraseră neatîrnarea şi cinstea ţerii lor. De la cel din urmă zabet strîngător de dăjdi până la Domnul din Scaun, era un lanţ neîntrerupt de

complicităţi care trebuia să strîngă pe toţi actorii dramei politico-sociale pentru apărarea unor privilegii mănoase, fără care nu credeau că ar putea trăi. Oameni ca Nicolachi Văcărescu, ca Banul Brîncoveanu, ca Mitropolitul Dionisie Lupu se simţiau solidari cu cel mai nemernic aventurier adus aici de speranţa îmbogăţirii şi înnaintării, cînd era vorba de a se apăra un regim în care toate se legau împreună într'un chip inextricabil.

Încercările lui Tudor de a despărţi pe unii de alţii, de a întrebuinţa pe boierii rămaşi în Bucureşti pentru că n'apucaseră a fugi peste munţi sau pentru că nu voiau să se compromită în ochii Turcilor, de a căror întoarcere erau cu desăvîrşire siguri, silinţile lui de a clădi un regim nou pe o tovărăşie democratică, am zice, cu protipendada onestă şi patriotică, trebuiau să rămîie zădarnice, aducînd numai peirea lui proprie, nelipsită. Căci asociaţia era aşa de veche, aşa de puternică, aşa de durabilă, atît de mult deveniseră instinctive mişcările convergente ale membrilor ei, născuţi şi crescuţi în acest sistem, încît adesiunile nu puteau fi decît aparente şi colaboraţiile decît ipocrite. O asemenea societate nu se regenerează decît prin opera înceată a culturii, lucrînd asupra unei generaţii nouă, şi fiul ţeranilor din Vlădimiri, plin de durerile seculare ale clasei sale, nu avea, fără îndoială, calităţile unui cărturar răbdător.

Ţinîndu-se samă deci de faptul că des-

părțirea între social și politic, între național și social chiar este numai încă unul din mijloacele pe care le întrebuințează știința metodică pentru a studia mai bine lucruri care formează în realitate o indisolubilă unitate, că deci politică fără basa socială corespunzătoare nu se poate, precum orice schimbare socială își produce fireasca urmare în aspectul însuși al vieții politice, că, pe de altă parte, revendicațiile unui popor apăsat nu se pot ridica într'o formă superioară protestărilor scrise sau cîntate decît prin energia aceleia din clasele lui care sufere mai mult de pe urma organisației existente, se poate admite și astăzi această *teorie*.

Ceia ce nu se poate admite însă este să se confunde în tendințele ei, clar rostite, acțiunea lui Tudor cu aceia a tinerilor din 1848, ca și cu toate pornirile de transformare, data aceasta pe căi legale, care au adus regimul de astăzi, ale cărui defecte, venite din lipsa interesării la dînsul a claselor adînci ale națiunii și deci a mulțămirii asigurătoare pentru viitor, care se poate desface, cum a spus-o de mult un Moștenitor de Tron, care e azi Regele Romăniei unite, numai din această impărtășire de putere și de fericire, sînt astăzi evidente pentru oricine.

III.

În adevăr revoluția de la 1821, cu comandirul ei fără generalisim, cu Domnul ei ne-

încoronat, n'a însemnat, ca aceia ce a dat pe urmă filantropia idealiştîlor hrăniţi la şcoala ideilor generoase din Apus, reforme pentru ţerani, fie ele cît de binefăcătoare, fiind pornite de la intenţiile cele mai nobile, ci *guvernarea ţerii prin ţerani*.

Cercetarea pe scurt, ca pentru un prilej comemorativ, a actelor pornite de la Tudor însuşi — şi ştim astăzi că, afară de unul singur sau de un adaus datorit condeiului satiric al lui Ilarion, episcopul de Argeş, care doria să lovească în rivalul său, Mitropolitul, ele nu sînt datorite unui condeiu străin —, ca şi, pe de altă parte, comparaţia lor atentă cu actele revoluţiei sîrbeşti a lui Caragheorghe, de care s'a inspirat în ridicarea de steaguri ca şi în toată desvoltarea acţiunii lui, e de natură a ridica orice îndoială.

Cînd Sîrbii s'au râsculat, în 1804, contra Turcilor, ei n'au pornit de la o ideie, ci de la o intolerabilă suferinţă, nu cu un şef, ci cu un număr de pribegi ameninţaţi să fie jertfiţi de Turci. E adevărat că aceşti Turci, dahiii, Ienicerii din cetăţi, erau, în acelaşi timp, şefi politici şi comandanţi militari ai ţerii robite lor şi proprietari, împreună cu spahiii, ai pămîntului naţional. Elementul social se confunda astfel, în nemulţămirea ajunsă la paroxism, cu elementul naţional şi chiar — ceia ce nu putea fi casul la noi — cu elementul religios.

Înnainte de alegerea lui Caragheorghe ca

«velichi vojd» nu se întîmpină nicio proclamaţie şi n'avem vre una nici după această unificare şi ierarhisare relativă a revoltei contra abusurilor. Sîrbii se oferiau — publicaţia recentă a d-lui Gopcevic *(Russland und Serbien, 1804-1915*, München 1916) a dovedit-o — şi Austriecilor, şi Ruşilor, şi Francesilor. Totuşi până la proclamarea, în anumite condiţii, a unui Suveran nou, de lege creştină, ei înţelegeau a se conduce, de şi *numai în acţiunea lor militară*, de către «Adunarea Poporului», al cării simplu delegat era comandantul suprem.

La Tudor, vechiu ofiţer rus, care luptase în Serbia şi cunoştea perfect lucrurile de acolo, la dânsul, boierimea din Oltenia, unde cnejii sârbi, Haiduc-Velico din Craina şi alţii, aveau legături de familie şi de afaceri — corespondenţa chiar a begilor turci din Cladova făcîndu-se în româneşte —, exemplul sîrbesc a fost hotărîtor. Fără dînsul e sigur că el n'ar fi apucat în mînă steagul revoluţionar. Dar Slugerul gorjean fusese adesea, pentru rosturi de negoţ, în Ardeal, el petrecuse multe luni de zile la Viena pentru un proces al familiei Glogoveanu, în casa căreia crescuse, el cetia ziarele greceşti, şi germane chiar, din Capitala Austriei, el avea legături vechi cu promotorii Eteriei şi discutase cu atâţia boieri şi clerici luminaţi chestiile la ordinea zilei. Aceşti boieri şi clerici însă scriseseră, cu Mitropolitul în frunte, la 1807, «scrisori către Napolionul Franţului ca să-i iea supt

oblăduirea lor, fiind pravoslavnici ca şi ei» [1]. La plecarea lui Carageà chiar, în 1817, Vornicul Filipescu, care fusese ales de «sfatul luminatelor feţe boiereşti, mari şi mici, ca şi de toţi *staroştii isnafurilor şi tîrgoveţilor*», «ca *staroste* şi vechil al lor în nevoi», se luptà într'o adunare secretă contra ideii unei ràscoale contra Turcilor. «Gînditu-m'am şi socotit», spune el, «că e bine în numele tuturor din viţă românească, fie boier ori tîrgoveţ, să spun că nu mă unesc cu vorba de a ridica norodul în contra Sultanului». La capătul discuţiei, «boierii greci se băteau cu pumnul în piept şi tremurau» [2]. Şi, cînd cutare popă de sat, fost însă ostaş contra Turcilor lui Pasvantoglu, e adus la Mitropolie ca vinovat de agitaţii contra Grecilor cari porniseră răscoala, el spune, împotriva îndemnurilor tainice ale Patriarhului însuşi: «Preasfinte stăpâne! Preasfinţitul Patriarh este Grec, iară noi sîntem Romîni şi trebuie să lucrăm pentru noi: că *ţara noastră nu e roaba Grecilor şi Bulgarilor şi Ruşilor şi Nemţilor*», şi în jurul lui el aude, în murmur discret: «bravo, bravo, popo Ilie» [3].

Deci, cînd iea hotărîrea cea mare, *Tudor represintă un pas mai departe în concepţia politică a libertăţilor naţionale şi populare în părţile acestea răsăritene*. El se sprijină pe «pravile», care nu sînt legile, ci dreptul na-

---

[1] *Revista istorică*, III, p. 2.
[2] *Ibid.*, pp. 3-4.
[3] *Ibid.*, p. 5.

tural, aşa cum l-a definit Rousseau, pentru a spune că e nevoie să se ridice «fraţii locuitori ai acestei ţeri» contra «balaurilor» sugători de sînge, cari sînt, «precum îi cunoaşteţi prea bine, Grecii şi boierii noştri, atît partea bisericească» — aici suflă nemulţămitul Ilarion —, «cît şi politicească»: doar dacă dintre ei e nevoie a se «alege pe cei buni boieri ai noştri». El invoacă dreptul bisericesc însuşi, căci, Dumnezeu fiind bun, nu poate fi decît alături de cei cari luptă, în numele lui, ca să distrugă răul.

Ca mijloc de luptă, «adunările pentru binele obştii şi pentru folosul ţerii», — *Adunările Naţionale ale ţeranilor*. Ele vor administra şi numi, fără să rupă legătura cu Sultanul, «locţiitorul lui Dumnezeu» pe pămînt, dar în ce priveşte proprietatea, fără «a se întinde măcar pănă la un bob». Arzul către Poartă e îndreptat în numele a «tot poporul Ţerii-Romăneşti», care se ridică împotriva «tiranilor», Greci şi Români, pe cari nu-i poate suferi mai departe, fiind «tîlhari şi despoitori», şi cere restabilirea «vechilor drepturi ale ţerii». În proclamaţia de la Cotroceni e vorba iarăşi de boierii cari «şi-au părăsit cu totul cinstita şi sfînta lor datorie de a păzi dreptul neamului şi al ţerii lor»; unindu-se cu străinii veniţi la procopseală; e vorba de a «scoate neamul şi ţara la lumina adevăratelor ei drepturi», pe care, din nedestoinicia şi răutatea clasei conducătoare, e adus a le represinta şi apăra «poporul a

celor cinci județe de peste Olt», ridicat «la o strigare a țerii». La București, concentrîndu-se trupele țerănești, „are să se facă adunarea poporului din toate județele țerii“, și ea va aștepta cercetarea făcută în numele Porții, pentru «întoarcerea drepturilor noastre». «Isnafurile», breslele — cu care tratase odinioară Filipescu — sînt chemate a-și trimete delegații pentru complectarea Adunării.

«Mulți boieri patrioți», avînd «aceleași simțiri pentru fericirea țerii», se adaugă de la sine acestei Adnnări, cum o va spune Tudor peste cîteva zile. El însuși e numai «supus către tot norodul Țerii-Romănești», după «datoria sîngelui și a nașterii sale» și nu voiește, declară el în altă proclamație, decît «împreunarea glasului nostru într'una», gata fiind a-și vărsa sîngele pentru izbîndirea «drepturilor» tradiționale. Își zice, în momentul cînd era mai puternic, numai: «Teodor» sau și «Slugerul». Cît despre ostașii lui, ei «sînt hotărîți numai pentru dobîndirea drepturilor țerii lor, iar nu pentru în parte-li folos, nepuind nici în gîndu-ni vre un folos, al vericăruia dintre noi decît numai pentru binele țerii noastre, ce este de obște pentru noi toți și pentru copiii noștri».

Alt act public n'a mai plecat de la dînsul: în aceste patru proclamații se cuprinde toată cugetarea lui politică.

IV.

El era astfel în cea mai veche şi cea mai bună tradiţie a ţerii şi a neamului său. Din străvechile timpuri cînd din toată ordinea politică romană rămăsese numai atita lucru: ideia necesităţii Imperiului şi a Împăratului şi cîrmuirea poporului prin sine însuşi în umbra autorităţii şi ocrotirii lui, aceasta e concepţia politică a neamului nostru. O găsim în tulburările vlahe din Balcani, creatoare de Imperii pastorale pe la 1200, în vechile adunări de alegere ale Domnilor cari pe urmă au tras toată puterea la dînşii; o găsim în strîngerea poporului, ca în Moldova lui Alexandru Iliaş, pentru a lua sama Domnului celui rău şi a pedepsi pe boierii ce-l îndeamnă în acea direcţie; o găsim în Adunarea pentru izgonirea Grecilor din Muntenia lui Leon-Vodă, şi tot aşa în pornirile mulţimilor de dincolo şi de dincoace de Milcov în veacul al XVIII-lea, cînd «norodul, ne mai putînd suferi, se strîngea la Mitropolie și, trăgînd clopotele, se scula cu împotrivire, strigînd». Așa făceau şi Ardelenii cînd din mijlocul tumultului popular impuneau cererile lor în numele «tuturor Romînilor, mari şi mici», sau cînd, la 1848, într'o Adunare ţerănească proclamau existența lor ca naţie deosebită cu aceleaşi drepturi ca ale privilegiaţilor.

Acest caracter al revoluţiei lui Tudor l-au înţeles mulţimile în numele cărora vorbia el.

«Popa Ilie», cel cu declaraţiile inimoase înnaintea Mitropolitului, scrie cu prilejul morţii aceluia care «domnise» fără cucă şi fără topuz, cu singură sabia libertăţii româneşti şi populare la coapsă: «Cu durere de inimă am auzit şi am plîns cînd l-au vîndut pe Tudor doi căpitani ai săi, de l-au tăiat noaptea. Și am mers cu părintele Ilarion la mănăstire de am făcut slujbă pentru odihna sufletului. Și plîngea lumea, şi părintele Ilarion se bătea cu pumnii în piept şi da crucea la norod de se 'nchina. Și multă jale pe noi toţi.»

Necesitatea acestei base de libertate ţerănească, economică, socială şi politică, pentru desvoltarea Statului romîn şi întărirea naţiei încunjurate de duşmani n'au înţeles-o în o sută de ani trei, patru generaţii. Dacă am înţelege-o noi măcar astăzi, pe deplin! Ar fi singura comemorare de care s'ar bucura sufletul aceluia care în Iunie 1821 a pierit de mîna tălharilor pentru răscumpărarea unor păcate pe care nu le făcuse clasa lui şi pentru izbîndirea unor drepturi care erau şi sînt ale Romînilor de toate treptele.

STEAGUL lui Tudor Vladimirescu.

Inscripția:

Tot norodul românesc
Troiță de o ființă,
Cu puterea ta cea mare,
Nădejde de dreptate

Pre tine te proslăvesc,
Trimite-mi ajutorință
Și în brațul tău cel tare
Acum să am și eu parte.

1821, Ghen.

(**Pe laturi:** Sf. Teodor Tiron și Sf. Gheorghe).

I.

CRONICA REVOLUŢIEI DIN 1821

DE

IOAN DÂRZEANU, BIV VEL SERDAR

După râvna care am avut în vremea trecutei răzvrătiri, ca să arăt și să istorisesc cele ce s'au lucrat în patria noastră la leatul 1821 şi până la leatul 1822, Iulie 15, așternând cu toate ideile ce au curs, cu pre larg cuvânt, spre a se îndulci fieşcare cetitor de vremelnicile întâmplări în curgere de un an și șase luni, mă rog cu supunere către toți simpatrioții ca să arătați iubire și mulțumită către ostenitorul în lucrarea aceasta, având și dânsul tot asemenea filotimii spre lauda și cinstea fiecăruia. Că atunci va cunoaște Dumnezeu buna noastră râvnă spre lauda patriei cei creştineşti.

Iară mai vârtos cei mai înalți întru iubirea perierghiei cei trecătoare și vremelnice, întocmai ca moara lui cu învârtejune, care pre toate ceasurile se învârtește, asemenea și a vremilor învârtejiri răsună în auzul tuturora; iar multă milostivire a prea-înaltului Dumnezeul nostru să fie nouă spre mântuire, ca să ajungem la prea-înnalta sa înnălțare.

Ioan D[ârzeanu] biv Vel Serdar.

După petrecania răpausatului Domn Alexandru-Vodă Suțu, ce s'au întâmplat la 18 ale lui Ghenarie cu leatul lui 1821, un Teodor Vladimirescu, din neamul lui Român, dintre pandurii din părțile Cernețului și șezător cu casa sa la orașul Cerneți, sud Mehedinți, carele în vremea trecutei răzvrătiri a Româuilor s'a aflat comandir asupra pandurilor ce erau în județul Mehedinți[1], săvârșind însuși multe

---

[1] La 20 Decembre 1806 Constantin-Vodă Ipsilanti numește vătaf la plaiul mehedințean Muntele-de-sus pe «Theodorache Vladimirescu biv vtori Comis» (N. Iorga, *Studii și Documente*, VII, pp. 511-21, no. 286). La 12 Martie 1808 e biv Vel Sluger; *ibid.*, p. 512, no. 287.

ucideri în partea locului, pentru care, după războiul Ruşilor, în Domnia Măriei Sale Ioan Vodă Caragea dovedindu-se, a fost hotărât pierzării, şi, cacerdisindu-se în Ţara Nemţească[1], a mers la Viena, în vremea ce se aflau Împărații acolo adunaţi, arătându-se la Împăratul Alexandru al prea puternicei Rusie, s'a cinstit cu cin de maior şi, întorcându-se pre la Ruşava, a trecut în Ţara-Românească, unde prin mijloacele ce au făcut prietenia[2] sa cu unul din boierii cei aleşi ai ţerii[3], a rămas nebănuit, petrecând une ori în părţile Craiovei, iară alte ori şi prin Bucureşti, până ce au luat vătăşia plăşii Cloşani din sud Mehedinţi de la Vel Vornic de Ţara-de-sus. Neputând acel vătaf dăinui acolo, şi orânduindu-şi în plaiu vechil pentru căutarea trebilor vătăşiei, el se afla de la o vreme încoace petrecând ca un musafir în politia Bucureştilor, unde prin taină şi pre supt cumpăt însoţindu-şi şi alţi patruzeci de Arnăuţi lângă dânsul, dintre soldaţii Serdarului Iordache şi ai lui Farmache, precum s'a dovedit în urmă, s'a sculat la 18 ale lui Ghenarie, Marţi noaptea, de au ieşit din Bucureşti cu toţii pre la sfârşitul iernii, având cu dânsul şi un ofiţer rusesc, anume Macedonschi, ce rămăsese în zilele Ruşilor petrecând cu familia sa în politia Bucureştilor.

Au mers, urmând drumul spre Râmnicul din sud Vâlcea, au trecut pe la marginea oraşului Piteşti (tahtul isprăvnicatului de Argeş); pre cari trimeţând dumnealor boierii ispravnici de Argeş ca să-i întrebe ce oameni sunt şi unde merg, au dat cu toţii răspuns că sunt călători trecători, nesupărând pe nimeni întru nimica, precum au înştiinţat către ocârmurirea ţerii dumnealor boierii ispravnici de acolo.

Şi la 19, tot ale lunii Ghenarie, ajungând la satul Budeştii sud Argeş, unde este pod pre apa Oltului, s'au pus

---

[1] De fapt pentru un proces; *Analele Academiei Române*, XXXVII, p. 121 şi urm. Cf. şi partea administrativă, XXXIX, pp. 9—11.

[2] În ediţie „propieţia".

[3] Nicolae Glogoveanu.

cu toţii în pod şi au trecut în părţile judeţului Vâlcii şi au apucat drumul spre Ocna-cea-Mare dintr'acel judeţ; iară, în deseară ajungând la un sat aproape de Ocnă, au conăcit noaptea acolo, cumpărând tote cele trebuincicase cu bani.

A doua zi, la 20 ale lui Ghenarie, sculându-se dintr'acel sat, aŭ plecat cu toţii spre oraşul Târgul-Jiiului (tahtul isprăvnicatului din Gorj) şi. întâlnind pre drum pre vechilul vătafului de plaiul Horezului, ce venia la sărăfia judeţului Vâlcii cu galbeni două mii şi mai bine, l-au luat cu dânşii, d'impreună cu un plăiaş ce avea după el, şi Vineri, la 21 ale lui Ghenarie, ajungând pre la 12 ceasuri seara în oraşul Târgul-Jiiului, au tras drept la dumnealui vtori Logofăt Vasile Mongescu, sameşul judeţului, de unde despărţindu-se douăzeci de inşi, au mers la conacul dumnealui Clucerul Dinicul Oteteleşanu, ispravnicul judeţului, de l-au ridicat cu mare zor şi l-au dus la Slugerul Teodor. De la care cerând dumnealui Clucerul Dinicu ca să-ĭ arate poruncile ce vor avea, au dat răspuns ca să meargă cu toţii la satul Brădiceni, să întâlnească şi pre dumnealui Căminarul Iorgu Văcărescu ispravnic (fiindcă lipsia dela tahtul isprăvnicatului), şi acolo, împreunându-i pre amândoi ispravnicii, li va arăta poruncile. Şi aşa, cu strajă la poartă, la scară şi în foişor şezând până la patru ceasuri din noapte, şi-au potcovit caii cu lumânarea noaptea şi au îmbucat şi câte cevaşi d'a 'n picioarele, arătând că au să meargă şi la judeţul Mehedinţului ca să rădice şi pre dumnealor ispravnicii de acolo.

Apoi au plecat cu toţii din târg, zălogind împreună şi pe dumnealui Clucerul Oteteleşanu cu mare zor, şi, mergând cale de trei ceasuri, au ajuns la o cârciumă a Stolnicului Viişoreanu, de au mas cu toţii, făcând îndestulă străjuire până a doua zi, Sâmbătă, când, ridicându-se cu toţii, au mers la satul Brădicenii, şi, neaflând acolo pre dumnealui Căminarul Iorgu Văcărescu (fiindcă prinsese noaptea de veste şi se cacerdisise), şi-au îndreptat cu toţii drumul spre mănăstirea Tismanei, dimpreună şi cu Clucerul

Oteteleşanu. Şi, Sâmbătă, la 22, ajungând la Tismana, au intrat cu toţii în mănăstire de au mas în seara aceia. Iară la 23, Duminecă, lăsând pre Clucerul Dinicu în mănăstire cu vre-o 15 paznici, ca să nu-i sloboază ieşirea, au ieşit Slugerul Teodor cu haine schimbate şi cu ceilalţi din mănăstire, şi s'au coborât la satul Padeşul, din plaiul Cloşanii, sud Mehedinţii, unde chemând pe căpitan Dumitru Gârbea, ce îl avea vechil de vătaf, şi, povăţuindu-l prilostitoarele lui cugetări, a strâns pre toţi pandurii ce erau în plaiu şezători, de i-a împreunat cu dânsul, făgăduindu-li leată şi slobozenie. Au trimis şi prin alte plăşi ca să strângă panduri cu leafă, din cei ce erau şi mai nainte în slujbă şi după venire se lepădaseră în dajdie încă din zilele Domnului Ioan-Vodă Carageà. Au făcut publicaţii şi prin toate satele judeţului, cu cuprindere că cine va voì să vină să se scrie la dânsul, şi va fi slobod de orice dare, îndemnând pre norod cu amăgitoarele lui mijloace şi prilostindu-i a veni să se împreune cu dânsul, precum se arată şi proclamaţia ce au dat către toată obştea, adecă către tot norodul omenesc din Bucureşti şi din celelalte oraşe şi sate ale Ţerii-Româneşti:

„Fraţilor locuitori ai Ţerii-Româneşti!

„Veri de ce neam veţi fi, nicio pravilă nu opreşte de a întâmpina răul cu rău.

„Şarpele, când îţi iese înainte, dai cu ciomagul de îl loveşti, ca să-i iei viaţa, care de multe ori ni se primejduieşte din muşcarea lui.

„Dară pre balaurii cari ne înghit de vii, căpeteniile noastre, zic: atât cele bisericeşti, cât şi cele politiceşti, până când să-i suferim a ni suge sângele din noi? Până când să li fim robi?

„Dacă răul nu este primit lui Dumnezeu, stricătorii făcătorilor de rău bun lucru fac înaintea lui Dumnezeu, că bun este Dumnezeu şi, ca să ne asămănăm lui, trebuie să facem bine; iară aceasta nu se face până nu se strică răul: până nu vine iarna, primăvara nu se face! A vrut

Dumnezeu să se facă lumină, aceia s'a făcut după ce a gonit întunerecul.

„Vechilul lui Dumnezeu, prea-puternicul nostru Împărat, voieşte ca noi, ca nişte credincioşi ai lui, să trăim bine. Dară nu ne lasă răul ce ni-l pun peste cap' căpeteniile noastre!

„Veniţi dară, fraţilor, cu toţii, ca cu răul să prindem pre cei răi, ca să ni fie nouă bine, şi să se aleagă din căpeteniile noastre cei cari pot să fie buni. Aceia sînt ai noştri şi cu noi d'impreună vor lucra binele, ca să li fie şi lor bine, precum ni sunt făgăduiţi.

„Nu vă leneviţi, ci siliţi de veniţi în grabă cu toţii, cari veţi avea arme cu arme, iară cari nu veţi avea arme, cu furci de fer şi cu lănci, să vă faceţi degrabă şi să veniţi unde veţi auzi că se află adunarea cea orânduită pentru binele şi folosul a toată ţara. Şi ceia ce vă va povăţui mai marii adunării, aceia să urmaţi şi, unde vă vor chema ei, acolo să mergeţi. Că ni ajunge, fraţilor, atâta vreme de când lacrămile noastre de pe obrazele noastre nu s'au mai uscat.

„Si iarăşi să ştiţi că nimeni dintre noi nu este slobod în vremea aceştii adunări obştii folositoare ca să se atingă măcar de un grăunte, de binele sau de casa veri-unui negutător orăşan sau ţeran sau de alt al veri-unui lăcuitor, decât numai binele şi averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri să se jertfească; însă ale cărora nu vor urmà vouă, precum suntem făgăduiţi, numai ale acelora să se iea, pentru folosul de obşte[1].»

De acolo, din satul Padeşul, au pornit şi căruţi din partea sa, atât la Ada[2], cât şi la Vidin, făcând cunoscut prin viclene arătări că rădicarea acestei adunări de norod nu este pentru veri o răsvrătire sau nesupunere către stă-

[1] Şi în Aricescu, II, pp. 77—8. Forma originală în Cioranu (v. mai departe), în Urechiă, *Istoria Românilor*, XIII (1901), pp. 21—2 (şi după *Uricariul*, XII, pp. 91—2).

[2] Ada-Calè.

pânire, ci ca să-și ceară drepturile, trimițând către Măria Sa Derviș-Pașa din Vidin muhafiz și arzmahzar mincinos din partea a tot norodul țerii, prin care defaimă atât clirosul bisericesc, cât și obștea tuturor boierilor, ca Măria Sa să-l trămită către Prea-Înnalta Poartă, a căruia cuprindere se arată din cuvânt în cuvânt, însă:

„Prea puternice Împărate,

„La sfântul și prea-puternicul prag al prea puternicii Împărății, stăpânitoarii noastre, cădem noi, tot norodul românesc din Valahia cel supus și încredințat ei de către unul Dumnezeu a tot făcătorul, de Dumnezeu păzit și de către Prea-Înalta Împărăție cu multe mile după vremi mângâiat, iar acum cu totul părăsit în mânile mulților vrăjmași ai prea-puternicii Împărății și ai noștri, povestind cu mare jale pre scurt necontenitele noastre necazuri și cumplitele patimi ce le suferim din pricina unirii boierilor pământeni cu cei după vremi trimeși Domni și ocârmuitori, căci boierii, sau mai bine am zice: tiranii noștri cei cumpliți, învoindu-se cu cel de acum Domn, să lăsăm cele mai d'inainte urmări, ne-au prădat ca niciodată mai nainte și peirii cei de istov fără milostivire pre noi ne-au dat, și pre acest cheler împărătesc cu totul de tot binele l-au deșertat, încât am rămas mai goli decât morții cei din mormânturi. Din care aceste toate, de ar fi avut prea-puternica Împărăție cea mai puțină știință, de mult ne-ar fi izbăvit de către acești nemilostivi tâlhari cari, de se și numesc câte o dată că fac arătări prin arzhmahzaruri către Prea-Înalta Poartă pentru starea țerii la câte-o Domnie nouă, o fac numai și numai pentru folosul lor și al Domnului. Precum la venirea Domnului Alexandru Suțu au făcut, că, de spre o parte arătând prin arzmahzar dărăpănarea țerii din pricina relelor urmări ale Domnilor, au cerut milă și ușurință dela Prea-Puternica Împărăție, iar, pre de alta, scriind multe laude mincinoase pentru acest Domn, ca să-l câștige numai al lor, îndată după ce au sosit aici, au întocmit cu dânsul

prădarea și stingerea țerii, începând dela Biserică, de unde era să înceapă îndreptarea, iară ei, ca niște netemători de Dumnezeu, cu cuvânt că pun Mitropolit pământean, au vândut Domnului Suțu în două mii de pungi de bani și au pus Mitropolit român adevărat, însă mai adevărat ocara neamului românesc și batjocoritorul cinului bisericesc, carele, îndatorat fiind Domnului Suțu și fără de mulțămirea și plăcerea norodului împotriva legii orânduit, cu totul s'a plecat relelor voințe ale Domnului și a prădat țara, ca să-l mulțumească[1].

„Toate cererile lui cele nesățioase și de drept le iscălește ca pre niște drepte, și pre norod îl împilează de le împlinește.

„Într'această stare aflându-se norodul, și țara neavând mijlocul de a arăta necazurile și a cere milă de la Prea Puternica Împărăție, care milă de multe ori a câștigat-o, dară nimica nu s'a folosit, căci au rămas scrise numai pre hârtie, și mâncată de către mai sus zișii tâlhari, silit a fost din mult adânca nădăjduire întâiu a se scula împotriva acestei răutăți și apoi a năzui și a cere împărătească milă. Ca niște credincioși dară și supuși robi ai Prea-Puternicii Împărății, cu lacrimi ne rugăm să trimiți om împărătesc, nu de legea noastră, ca să cerceteze și să vază jalnica stare a țerii și să facă orânduială, ca să lipsească jafurile și să ne răspundem cu dreptul către prea-puternica Împărăție, precum și până acum am răspuns, și de acum înainte a răspunde nu tăgăduim, ca niște credincioși ce am fost și suntem și în veci vom fi voioși, după încredințarea ce avem că prea-puternica Împărăție nu ne va lipsi de milele sale, cu care din vechime ne-a hrănit și, cu nume de raià încredințată ei de către milostivul Dumnezeu, ne-a cinstit, precum la fieștece Domnie nouă, părintește poftorind acel dulce nume în urechile cele surde ale Domnilor, încredințându-se lor ca să ne apere, iară ei, tâlhărește despo-,

[1] E vorba de Dionisie Lupu, numit la 1-iu Maiu 1819. — Se recunoaște patima episcopului de Argeș, Ilarion.

indu-ne și prăpădindu-ne, pribegesc de la o vreme încoa, și boierii noștri, atât cei bisericești, cât și cei politicești, întovărășiți fiind cu dânșii în jafurile ce ni fac, în loc de a fi cu priveghiare și a-i popri, li înlesnesc călătoria, uitându-se și dânșii cum fug din București ziua namiaza mare.

„Acestea toate prea-plecate arătări adevărate fiind, se vor dovedi mai cu scumpătate și mai pre larg înaintea trimisului credincios omului împărătesc, pre carele fierbinte ne rugăm Prea-Puternicei Împărății să ni-l trimită cu milostivire[1]".

După ce a săvârșit aceste lucrări, fără vre-o prelungire, întocmai ca cum le-ar fi avut gătite din vreme și întocmite, însoțindu-și ca vre-o 600 de oameni dintre pandurii ce a strâns, a trimis de a ridicat pe zapcii din plasa Băii, cu toți banii ce au avut asupră-li, cărora poprindu-li banii și caii, i-a trimis pe dânșii de i-au închis la Tismana, unde sta și Clucerul Otetelișanu. Iară numitul Teodor, cu toți oamenii ce a împreunat, s'a sculat de acolo a veni spre Cerneți, și, întâlnind la satul Ciovârnășanii, aproape de Cerneți ca la vre-o trei ceasuri, pe un polcovnic Paul Nicolicescu, ce era orânduit din partea isprăvnicatului cu oameni îndestui și poruncă în scris să nu îngăduiască pe răzvrătitor a se întinde amăgind prin viclenie pe locuitori, și să-l izgonească din părțile locului și ori viu ori mort să se silească a-l prinde negreșit, l-a împresurat îndată pe numitul Paul Nicolicescu și, prinzându-l, după ce a cetit suprinderea poruncei isprăvnicești de mai sus, pe de o parte numai decât a făcut o scrisoare către dumnealui Clucerul Costache Ralet, ispravnicul Mehedințului, coprinzătoare: „Până acum numai prin auzire auziam că dumneata strigi către toți cum că eu aș fi ieșit la hoție ca să prad lumea, și nu credeam, pentru că eu mă știu că nu sînt hoț; iară astăzi în Ciovârnășani găsiiu și în scris sub iscălitura dumitale la mâna unui hoț, anume Pau Nico-

[1] Și în Aricescu, II, pp. 32—4. Într'o formă schimbată, la Cioranu

licescu, căruia îi dai voie ca să mă prindă dimpreună cu toți cei ce se află cu mine, ori vii sau morți. Dintr'aceasta te cunosc că ești om pricopsit și mă mir de unde ai dumneata voia ca să omori raiaua Împăratului și pentru ce?

„Au pre semne nu vă ajunge că i-ați prădat și i-ați despuiat până când a rămas ticăloasa țara mai goală decât morții cei din mormânt? Și acum se vede că aveți poftă să-i și omorâți... Numai să știți că nici Dumnezeu, nici prea-puternica Împărăție nu va îngădui. Eu însă nici nu sunt hoț, nici am fost vre-odată, nici voiu fi; ci sunt, atât eu, cât și cei împreună cu mine, ieșiți pentru mare folos obștesc, și al celor mari, și al celor mici; și spre mai bună pliroforie vei ceti dumneata aceste două copii (a proclamației și arzmahzarului). Iară dumneata prea rău te-ai purtat de ai spart orașul și ai sfărâmat lumea fără a te uita mai departe, ci numai cu un cuvânt că eu aș fi fost hoț și aș fi venit să prad lumea, fără de a ști ce zici. Ci iarăși zic: să știi că eu sunt cel mai bun fiu al Patriei mele, și de la București până aici am venit tot prin orașe și sate întrați, și nimeni nu s'a supărat de nimică, ba încă și zărătiile județelor erau încărcate de bani, și nici de cum nu s'au clintit. Și, iarăși, de aș fi fost precum zici, de mult le-aș fi luat de acolo. Ci, mă rog dumitale, de ești patriot, lasă-ți acest fel de fantasii și adună câ mai în grabă orașul la loc. Pe Turcii ce i-ai luat dupe la locul lor și i-ai strîns acolo, dă-li drumul să-și meargă la treaba lor. Nu da pricină legăturilor sfinte că la urmă nu vei putea da răspunsul. Și mai mult să nu dai pricină vecinătății (măcar că li este știință celor mari trebuința cea de obște folositoare). Și pandurii ce ai adunat acolo, dă-li drumul ca să vină să meargă unde sunt de trebuință, și dumneata mergi la conacul isprăvnicatului de-ți caută trebuințile dumitale fără de niciun fel de temere sau îngrijire. Asemenea și dumnealui beșleaga.

„Și de către mine sau de către cei ce sunt împărtășiți cu mine niciun fel de temere să nu aveți; pentru care

te încredințez cu sufletul mieu. Și, încă dacă voiești folosul de obște, vino dimpreună cu toți boerii pământului, ca să ne întâlnim, sau trimite numai pe dumnealor și li poruncește ca să fie silitori spre săvârșirea trebuinței. Și, iarăși zic, păzește-te bine să nu dai norodului vre-o pricină cu vre-o împotrivire de arme, că atunci bine să știi că nici în găurile șerpilor nu veți scăpa. Pentru că norodul cel ars și fript de către d-voastră este amărât și înfocat asupră-vă, și numai pricină caută. Și cum de ai dat d-ta voie cu arme de moarte asupra raielei împărătești? Și au nu socotești că sabia împărătească va să mânânce pe toți? Au pe semne gândești că va fi murit și Sultanul Mahmud? Ci umblați cu bine cu raiaua împărătească, de voiți să vă fie bine, că cu răul n'alegeți nimica, pentru că nu v'ați așternut bine mai d'inainte.

1821, Ghenarie 28 [1]."

Pre de altă parte, după ce a pornit arătata scrisoare, a pus de a bătut de moarte pe acel Pau Căpitanul, învinovățindu-l Slugerul Teodor, de ce să îndrăznească a sări împotriva lui și a adunării norodului ce-și cer dreptățile lor. Iară oamenii ce a avut Pau cu dânsul i-a tras la sine-și Slugerul Teodor, adăugându-și suma adunării. Pentru aceasta luând știre ispravnicul din Cerneți și orășenii de acolo, pe de o parte, și-au scos toți familiile, trimițându-le unii la Rușava, alții la Fetislam [2], rămânând numai oamenii călări; iară, pe de altă parte, vrând să iscodească și lucrările răzvrătitorului Teodor, au trimes orășenii un om într'adins către dânsul, cu scrisoare din parte-li rugătoare ca să nu dea vre-o pricină de spaimă și strămutarea orașului. Cărora li răspunde că să nu aibă nimeni nicio grijă, ci să stea cu toții pe loc, căutându-și fiecare trebuințile sale cu liniște.

Și, ne mai prelungind șederea lor în satul Ciovârnășanii, s'a sculat Slugerul Teodor, cu o ceată de oameni,

[1] Și în Aricescu, II, pp. 47—9; Urechiă, *l. c.*, pp. 24—5.
[2] Cladova.

de s'a coborât la cula ce o avea la via sa de lângă Cerneți, dând spaimă tuturor orășanilor și amăgind pe toți locuitorii cei proști de prin satele împrejurate, încât cu spinarea li aducea mâncare. Iară cealaltă adunare de oameni toată s'a pornit pe alt drum, cu ocârmuitorii și căpitanii d'inpreună, și cu Macedonschi, să meargă spre mănăstirea Strehaia, propovăduind către toți că această rădicare s'a împreunat pentru binele obștii, ca să-i mântuiască de biruri și să-i ușureze din toate, scoțându-i din întunerec la lumină.

După sosirea-i la via de lângă Cerneți, îndată s'a spart orașul Cerneți, împrăștiindu-se toți în toate părțile, cum și ispravnicul s'a tras la Craiova, temându-se a nu-l cuprinde să-l ridice precum și pe Clucer Oteteleșanu.

Iară dumnealor boierii țerii, îndată după petrecania Domnului Alecu-Vodă Suțu [1], primind notă înscris dela Escelenția Sa gheneral Pini, consulat al Prea-Puternicei Rusii, a cării cuprindere se arată anume tălmăcită pe grecește, din limba franțuzească, adecă:

„Subscrisul gheneralicesc consul al Măririi Sale Împărătești tuturor Rușilor a luat știre despre încetarea din viață a Măriei Sale Domnului Țerii-Românești, Alexandru-Vodă Suțu; și, fiindcă Domnul nu mai dăinuiește, orânduiala treburilor ar fi cerut ca obștea boierilor să iea frânele oblăduirii în mână, dacă răposatul întru fericire prea-înălțatul Domn n'ar fi preîntâmpinat împrejurarea, înființând, într'un timp pe când își avea mințile întregi și era în dreptul său, un comitet vremelnicesc de oblăduire, alcătuit de Preasfinția Sa Mitropolitul și de prea-cinstiții boieri Banul Brâncoveanu, Banul Crețulescu, Banul Ghica, Banul Văcărescu, Vel-Vistierul Grigore Filipescu și Marele-Postelnic Rizu [2], adecă un comitet, căruia i-a și lăsat toată stăpânirea ce întocmirea lui poate să aibă. Această orânduială, din po-

---

[1] Înștiințarea lor către Poartă despre moartea lui Suțu, Aricescu, II, pp. 49—50 (19 Ianuar).

[2] Iacovachi, scriitorul.

runca Măriei Sale, s'a făcut cunoscută gheneralicescului Consulat printr'o notă scrisă de la 15 ale curgătoarei luni, şi subscrisul a recunoscut pravilnicia ei şi a lăudat-o ca înţeleaptă şi mântuitoare.

„Subscrisul nu se îndoieşte câtuşi de puţin că cinstitele mădulare ale sus-zisului comitet, care astăzi s'a întocmit ca comitet de oblăduire, în urma încetării din viaţă a Domnului, vor recunoaşte povara slujbei ce au fost chemaţi să îndeplinească şi că dreptatea, înţelepciunea şi cumpătarea vor domni în sfaturile lor obşteşte pentru fiece lucru privitor la săvârşirea nizamurilor în fiinţă şi la ţinerea bunei orânduieli şi a liniştii obşteşti, singurul scop ce e dator comitetul să privegheze, şi care a făcut să se nască înfiinţarea lui. Comitetul să-şi păzească datoriile cu scumpătate şi să nu se întindă cu drepturile peste hotarele mărgenite de stăpânirea privileghiilor ce se cuvine cu osebire numai la obrazul Domnitorului; va purcede la fapte care vor da dovezi destoinice de încrederea ce răposatul Prea-Înălţatul Domn a pus în fiecare din aceste mădulare şi care le vor face să dobândească mulţumire din partea Înaltei Porţi şi a Curţii ocrotitoare şi obştească recunoştinţă. Iar, pe lângă aceste sfaturi la care vă povăţuieşte iubirea părintească ce Măria Sa Împăratul a mărturisit-o neprecurmat către neamul dachicesc şi care se bucură de ocrotirea sa priincioasă, subscrisul cunoaşte ca o datorie a sa a încunoştiinţa, ca din îndatoririle slujbei sale, că face pre cinstitele mădulare ale comitetului de oblăduire în de obşte şi în deosebi răspunzătoare pentru orice vătămare s'ar întâmpla obiceiurilor şi orânduielilor în fiinţă, precum şi liniştea obştii, până când vre-o altă hotărâre ar veni mai de sus spre a face să înceteze însărcinările dumneavoastră."

Au luat dumnealor boierii pe de o parte ocârmuirea ţării asupră-li, dimpreună şi cu Prea sfinţitul părinte Mitropolit al Ungrovlahiei, făcând cu toţii anaforà de înştiinţare către Prea-Înalta Poartă pentru răposarea Domnului, care a şi pornit-o la Ţarigrad cu într'adins vătaf de călăraşi.

Iar, pe de altă parte, prinzând de veste de pornirea Slugerului Teodor Vladimirescu, au dat numai decât straşnice porunci, atât pe la isprăvnicatele de peste Olt, să se facă toate cuviincioasele străjuiri, adăogându-se cu îndoire si suma beşliilor fieştecăruia zabit de peste Olt, spre îngrijirea cei după datorie străjuiri de spre amăgitorul Teodor, cât şi către Caimacamul cu Divaniţii Craiovei, făcându-li-se cunoscut pentru acest răzvrătitor de norod, cum şi poruncile ce s'au dat pe la isprăvnicaturi, dându-se şi supt a dumnealor îngrijire a pune în lucrare toate mijloacele ce vor chibzui spre înfrânarea răzvrătitorului şi încetarea turburării acesteia.

S'a orânduit într'adins şi dumnealui Dumitrache Bibescu comandir asupra tuturor pandurilor, ca să-i strângă pe toţi cei din judeţul Doljului şi Mehedinţului ce erau în slujbă şi să orânduiască dintre dânşii cu căpetenii alese şi credincioase, ca să meargă împotriva Slugerului Teodor, povăţuindu-l cu tot dinadinsul a nu lăsa pe apostat să se întindă, ci să-l izgonească din părţile acelea. S'au pornit şi din Bucureşti un Sluger Costi, trăitor în judeţul Gorjului, ca să meargă acolo şi, după ştiinţa ce-are de toţi pandurii acelui judeţ, să-i strângă pe toţi şi, lăsând o parte la isprăvnicat spre străjuire, iar ceilalţi să meargă la Tismana, sau unde se va afla adunarea răzvrătitorului, ca să li stea împotrivă, străjuind şi'n părţile judeţului Gorj. S'au trimis şi publicaţii către toţi locuitorii ţinutului de peste Olt cu blăstăme şi afurisanii, ca să nu se cuteze vre unul a se amăgi la prilostitoarele propovăduiri ale răzvrătitorului. S'au întocmit din Bucureşti şi patru căpetenii de Arnăuţi cu 200 hargiuri, fieşcăruia câte 50, ca să-i trimită la Craiova; însă: Delibaşa Mihali, Bulucbaşa Ieni, Hagi-Prodan şi Serdarul Iamandi Giuvaru de la sud Romanaţl, cărora li s'au plătit şi taleri 10.000 leafă, argalâcul lor pe o lună. S'a întocmit şi la Craiova zabit Doljului şi al Romanaţului, cu câte 50 beşlii şi Slugerului Solomon, cu 80 panduri, a fi de străjuirea Craiovei. S'au pornit din Bucureşti şi de iznoavă ispravnici, atât la judeţul Mehedinţului, dumnealui Clucerul Glogoveanu, care, peste puţin

căindu-se, a dat înscris paretisis la Craiova și s'a orânduit în locul dumnealui Căminarul Ștefan Bibescu, cât și la județul Gorjului se orânduise dumnealui Stolnicul Viișoreanu.

Apoi, chibzuindu-se de către Divanul Craiovei ca să meargă Stolnicul Viișoreanu iarăși la Mehedinți cu dumnealui Căminarul Bibescu și la Gorj să se orânduiască Serdarul Dinu Bâlteanu, carele se însărcinase de către dumnealui Logofătul Dumitrache Bibescu cu pandurii acelui județ, orânduindu-se întru stăpânirea Gorjului, s'au trimis poruncile ocârmuirii Bucureștilor întocmai după această chibzuire, cu îndestule povățuiri și strașnice porunci spre întâmpinarea răului și încetarea răzvrătirii.

Aceste întocmiri punându-se în lucrare de către dumnealor boierii ocârmuitori prin vrednice îngrijiri, nu încetau dumnealor apururea strângându-se la un loc de adunare și chibzuind cele spre izgonirea răzvrătitorilor. Precum și dè către Divanul Craiovei, făcându-se cuviincioasele îngrijiri, s'au orânduit străjuiri în toate părțile, pe cât a stătut putința, orânduindu se și la mănăstirea Strehaii un ceauș Costache, ce era căpitan la căpitănia Ghidiciului, cu căpitanul Amărăzii și 40 de oameni înarmați; asemenea'și la mănăstirea Motrului un bulucbașa cu vre-o douăzeci de Arnăuți, cărora li s'a dat de la Craiova și gephaneà[1] îndestulă, poruncindu-li-se cu strășnicie să păzească străjuire acestor două mănăstiri, neslobozind nici într'un chip intrarea răzvrătitorilor. S'a însărcinat și Vistierul Constantin Crăiniceanu ca să strângă pe toți pandurii din județul Mehedințului cei dela vale și să meargă împotriva răzvrătitorilor (fiindcă cei de la deal se ridicaseră de Slugerul Teodor). Iară răzvrătitorul, după ce a pornit și altă scrisoare către muhafizul Diiului cuprinzătoare:

„Către Măria Sa Derviș-Pașa muhafiz.
De la tot norodul din Valahia.

„Cu lacrime fierbinți jăluim Înălțimii Tale că pe noi, ticăloșii, raiaua din toată Țara-Românească, Domnii țerii,

[1] Muniție.

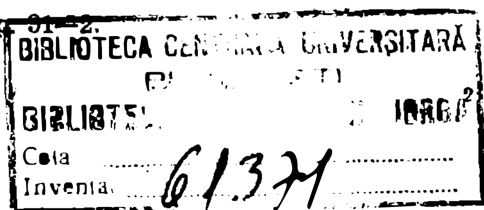
d'impreună cu boierii greci şi români, unindu-se cu toţii, ne-au prădat şi ne-a udespoiat, încât am rămas numai cu sufletele, precum pe larg ticăloşia şi plângerea noastră în cuprinderea arzmahzarului ce l-am dat către Prea-Puternica Împărăţie, stăpânitoarea noastră, se cuprinde, care arzmahzar l-am trimis la Înălţimea Ta ce un bun credincios al Prea-Puternicului Împărat, rugându-ne fierbinte Măriei Tale ca să te milostiveşti şi să binevoieşti a-l trimite la Prea-Înalta Împărăţie, ca să poată auzi glasul plângerii noastre. Fiindcă nouă toate drumurile, cum şi uşile Prea-Înaltei Porţi ni le-a închis de la o vreme încoace Domnul ţerii, şi boierii ni le-au poprit, pentru ca să nu ni mai putem arăta plângerile noastre la prea-puternica noastră Împărăţie. Şi aşa mai sus numiţii ne mănâncă de vii, şi noi, neavând ce să li mai dăm, şi ne mai ştiind ce să facem, am năzuit la mila Măriei Tale. Şi ne rugăm fierbinte ca să trimiţi jalba noastră către Prea-Puternica Împărăţie, pentru ca să audă glasul plângerii noastre şi să se milostivească asupra ticăloşiei noastre, ca să trimeată un om credincios împărătesc, să vină aici în ţară, la Bucureşti, să cerceteze, să vază nevoile pe care le tragem de către aceşti lupi nemilostivi, şi să ni facă dreptate.

„Şi, până o veni omul împărătesc, noi ne-am sculat cu mic cu mare şi mergem să ne adunăm la Bucureşti, şi ca să fie ştiut Înălţimii Tale că ridicarea noastră nu este pentru altceva şi nici într'un chip decât numai asupra boierilor cari ni-au mâncat dreptăţile noastre cu care ne-a miluit Prea-Puternica Împărăţie, iară neguţătătorii turci şi orice neguţători vor avea neguţătorie şi trebuinţă prin ţară, cu toţii să umble fără niciun fel de îngrijire, că noi pe nimeni nu poprim şi de nimeni nici de cum nu ne atingem. Încă mai cu bună slobozenie vor urmă. Şi iarăşi fierbinte ne rugăm Înălţimii Tale ca să ne ajuţi cu cele ce ne trebuesc, care prin graiu trimisul nostru le va arăta Măriei Tale. Iară anii Înălţimii Tale fie de la Dumnezeu mulţi şi prea fericiţi[1]."

---

[1] Şi în Aricescu, *l. c.*, pp. 91—2.

Tudor Vladimirescu.

Apoi, sculându-se dela via sa de lângă Cerneți, a mers de s'a împreunat cu cei trimeși spre Strehaia și, apropiindu-se de mănăstire, cei dinăuntru, adecă ceauș Costache, spăimântându-se de mulțimea norodului, iară mai ales amăgindu-se între deșartele măglisele ce le-a arătat Machedonschi cu Slugerul Teodor, au deschis porțile mănăstirii de au întrat apostații. Dintre cari despărțindu-se Machedonschi cu o mână de panduri și câțiva Arnăuți, au mers la mănăstirea Motrului, unde erau orânduiți de pază douăzeci de Arnăuți de către Divanul Craiovei, precum mai sus s'a zis, și ce li va fi zis prin graiu nu este știut, că îndată s'au închinat la dânșii fără de a se împotrivi câtuși de puțin. Asemenea și dintre pandurii ce strânsese Vistierul Constantin Crăiniceanu, după porunca Divanului Craiovei, unul dintre căpitani cu pandurii săi au mers de s'au închinat la Slugerul Teodor. Și, rămânând deșartă mănăstirea Motrului au năvălit dumnealui Căminar Ștefan Bibescu cu Stolnicul Viișoreanu, ispravnicii de Mehedinți, ce au întrat înăuntru cu vre-o câțiva oameni, străjuind cu tot dinadinsul închiderea acestei mănăstiri. Iară Slugerul Teodor, cu toată adunarea sa, stând între Strehaia și mănăstirea Motrului, propovăduia către obștea locuitorilor feluri de deșertăciuni, ducându-i pe toți la stare de apostasie, încât toți locuitorii județului Mehedinți au făcut încetare de răspunderea datoriilor, și cu toții alergau la adunarea Slugerului Teodor, ducându-li prin care și pre cai cele trebuincioase de-ale mâncării. Încă și margenea învecinatelor județe, ascultând din depărtare propovăduirea asidosiei [1], s'au abătut la nesupunere.

Aceste auzindu-le dumnealor boierii ocârmuitori, și cu tot dinadinsul îngrijindu-se spre întâmpinarea răzvrătirii acesteia, au chibzuit mai întâiu de au făcut o carte obștească din partea tuturor către Slugerul Teodor, cuprinzătoare:

„Cu mare mirare luarăm în știre de urmările ce ai în-

[1] Scutire de dări.

ceput a face, cugetând însoţire de mai mulţi şi împărţind cuvinte către locuitori ca să sară cu toţii spre izbăvirea răului, şi să iasă din întunerec la lumină. Acest fel de urmări că nu au sfârşituri bune este ştiut şi din istorie şi din pildele ce se văd pe toată ziua. Judecă, care poate să-ţi fie izbânda, când, înarmându-se împotrivă-ţi toţi credincioşii stăpânirii, te vor supune prin războiu, şi te vei îndatora însuţi a cere mântuirea care nu vei putea-o găsi. Au nu ştii că plăteşte ţara la atâţia ogeaclii şi panduri, pe cari când îi va însoţi şi cu alţii ce mai sunt pe din afară, ce arme se vor ridica asupră-ţi şi încotro vei năvăli ca să te mântuieşti? Vedem că prin cuvintele ce prin nejudecată ai alcătuit către locuitori propovăduieşti că pentru folosul obştii şi binele ţerii te-ai pornit într'această faptă şi voieşti a arăta cum că nu eşti tâlhar sau voitor de rău, ci îndemnător binelui şi săvârşitor izbăvirii obştii din ispita răutăţilor. Dar care din locuitori îţi va da crezământ şi în ce temeiu răzimându-se va însoţi cugetărilor ce ai? De vreme ce cu toţii cunosc şi înţeleg câtă zbuciumare, câte cheltuiele şi câte pagube se pricinuiesc satelor dintr'acest fel de netrebnicie.

„Deci te sfătuim părinteşte şi ca nişte adevăraţi patrioţi şi îţi poruncim să te părăseşti de asemenea fapte păgubitoare ţerii, aducătoare de sminteală liniştii locuitorilor şi pricinuitoare de mare nevoie asupră-ţi, şi te încredinţăm cu jurământ că, de te vei supune povăţuirilor şi poruncilor noastre lăsându-ţi armele, te vei scula şi vei veni fără tăgăduire, vei scăpa de orice urgie, căci cu toţii vom fi mijlocitori către Domnul ţerii, ca să-ţi treacă cu vederea urmarea ce ai cugetat, şi poate vei fi ascultat la multe destoinice arătări spre despăgubirea jafurilor ce vor fi cercat locuitorii. Pentru că la o asemenea dreptate mai cu samă priveşte stăpânirea ţerii decât oricine altul pe din afară, şi niciodată nu voieşte ca locuitorii să cerce năpăstuiri, de vreme ce această ţară este ştiut că se ocârmuieşte supt lege şi supt pravilă. Iară, când din ne-

norocire nu-ți vei lua sama cu dinadinsul, și nu te vei supune acestor părintești povățuiri ce cu iubirea de omenire îți dăm (nevoind tulburarea și măcinarea satelor), atunci, nu numai că te vor izbi acei ce sunt gata asupră-ți până acum, ci și alții se vor mai porni, câți trebuința va cere, și fii încredințat că, după ce nu vei găsi scăpare, și osânda morții îți va fi grozavă și cumplită, ca unui tulburător și amestecător de liniștea locuitorilor.

„Către acestea te sfătuim iarăși și îți poruncim ca, îndată ce vei primi această scrisoare a noastră, în soroc de două ceasuri să-ți iei sama bine și către cel ce-ți va trimite scrisoarea să dai răspunsul înscris curat. Că, de va fi cu cuprindere de supunere și prin vrednice dovezi ca să poată fi crezut, să înceteze numai decât pornirea ce este gătită asupră-ți, și să te așteptăm aici, precum mai sus pe larg ți se arată. Iară, de nu ți se vor precurma relele cugetări, hotărăște-te singur morții, și fii încredințat că nu vei găsi scăpare. Cetește cu mare luare aminte acestea scrise, iea-ți sama bine, supune-te povățuirilor ce privesc spre bine-ți, și fii sănătos.

1821, *Ghenarie 30*[1]."

Care scrisoare s'a și pornit îndată, cu lipcan într'adins. Apoi s'a trimis și la Țarigrad arz, către Prea Înalta Poartă, în cuprinderea ce mai jos se arată:

„Noi, prea-plecații robi ai prea-puternicei Împărății, Mitropolitul țării, episcopii, egumenii, boierii mari și mici, căpitani, mazili și toată obștea locuitorilor pământului țării Vlahiei, chelerului împărătesc, cu cele până la pământ așternute prea plecatele noastre închinăciuni, facem arătare prea-puternicei Împărății că, îndată după ce și-a dat sfârșitul răposatul Domnul țării, fără câtuși de puțină zăbavă, s'au ivit în țară ca la patruzeci de inși călări intrarmați, având de căpetenie pe Teodor Vladimirescu (care în vremea trecutei răzmirițe a fost în slujba ostășească a Rușilor, supt numire de ofițer), încă și cu unul

---

[1] Și în Aricescu, *l. c.*, pp. 50—1; Urechiă, *l. c.*, pp. 29—30.

Machedonschi ofiţerul. Ei împreună, se vede, s'au pornit din lăuntru, din politia Bucureştilor, şi, mergând spre judeţul Gorjului, tot cam pe supt munte, fără de a face pe drum cuiva vre-o supărare sau pagubă, tocmai Vineri seara, la 21 ale acestei luni, au ajuns fără veste la oraşul Târgul-Jiiului, unde este scaunul isprăvnicatului Gorjului, pricinuind mare spaimă oraşului, şi, fără de a face cuiva vre-o supărare, au luat de acolo împreună cu dânşii numai pe unul din ispravnicii judeţului (căci celălalt se întâmplase a fi afară în judeţ) şi au plecat cu el într'aceiaşi noapte, zicându-i că, după ce vor prinde şi pe tovarăşul său, li va arăta poruncile ce au.

„De care această necuviincioasă întâmplare şi urmare îndată ce ne-am înştiinţat, înţelegând-o că priveşte la sfârşituri şi mai necuviincioase, numai decât am împrăştiat toate putincioasele mijloace câte am socotit spre întâmpinarea acestui rău. Şi, pe de o parte, am pornit după dânşii dintre paznicii ţării, iar, pe de altă parte, am dat cuviinciosele nizamuri prin dregătorii acelor cinci judeţe de peste Olt, spre zăticnirea întinderii primejdiosului cuget al acelor făcători de rău şi spre ocrotirea şi liniştirea locuitorilor. Ei însă, adecă acei făcători de rău, după înştiinţările ce ni-au mai venit, plecând dela Târgul-Jiiului, s'au dus drept la mănăstirea Tismana, de s'au închis înăuntru, având împreună şi pe ispravnicul Gorjului, căci pe celălalt neputându-l prinde şi scăpând, s'a întors iarăş la scaunul isprăvnicatului, strângând oraşul lor şi străjuindu-l.

„Dară, cu toate îngrijirile ce am făcut şi nu contenim a face, vedem că ei nu contenesc a pune în lucrare vătămătorul lor cuget, căci acel Tudor Vladimirescu, luând câţiva dintre ai săi, ce din înştiinţările ispravnicilor se dovedesc că sunt şi Arnăuţi, au ieşit din mănăstire, lăsând acolo pe alţi paznici dintre ai lor, şi, plecând spre judeţul Mehedinţului, a început prin scrisorile sale a învita obştea norodului şi a-i chema să vină să se unească cu el, luând fieşcare arme, iar cel ce nu va avea arme, să-şi facă lance şi furce de fier, arătându-li cum că cugetul lui priveşte

spre a-i ocroti de a rămânea slobozi de supt supunerea Domnului și boierilor.

„Temerea cea mai mare ni este că acest Teodor, avându-și casa și locuința în județul Mehedințului, s'a ajuns de mult cu vre unii din locuitorii acelui județ sau și cu alții din alte vecine județe și, având înclinare cu mai mulți, se întinde acest rău vătămător, precum ni s'a și vestit că până acum se vor fi adunat acei făcători de rele și până la cinci sute și cugetă a coborî și'n partea câmpului, și de acolo la Craiova și apoi aici. Dară, socotind fapta numitului drept urmare tâlhărească, fiindcă și împuținarea numărului oamenilor ce avea cu dânsul ne-a încredințat de aceasta, și pildele de mai înainte urmate ale altor asemenea tâlhari, de aceia n'am înștiințat pe loc prea-puternicii Împărăţii, bine nădăjduiți aflându-ne că printr'acele herecheturi ce s'au fost făcut îndată după ivirea sa, se va potoli răul fără zăbavă.

„Acum însă de sunt două zile, văzând că prin mare creștere se'ntinde răul, împuternicindu-se numitul prin alăturarea și acelor asemenea lui cugetători, pe de o parte, după a noastră netăgăduită datorie, nu numai am întărit de iznoavă nizamurile ce am fost dat mai înainte, ci am îngrijit a alcătui și alte străjuiri, care au să și pornească după dânșii, iară, pe de altă parte, mare grijă având de răul ce poate pricinui țării acest tâlhar, și, văzând că, de se va întinde creșterea alăturaților săi precum s'a început, nu va fi țara în destoinicie a i se împotrivi, de aceia, după datoria supunerii, nu lipsim cu cea până la pământ plecăciune a face cătare ca Prea-Puternica Împărăție să chibzuiască mijlocul cel cuviincios spre apărarea țării de spre acești tâlhari [1]. *Ghenarie 30.*"

Cum și osebită scrisoare din partea țării către slăvitul dragoman al Porții cuprinzătoare adecă:

„Despre întâmplările neprevăzutei iviri a răzvrătitorului

[1] Și în Aricescu, II, pp. 54—6.

Teodor Vladimirescu în județul Gorj și în județul Mehedinți și despre toate câte până acum s'au întâmplat se va încredința Excelenția Voastră din alăturatul supus al nostru arzmahzar. Noi, privind de la început mișcarea acestui făcător de rele ca o faptă tâlhărească, nu ne-am cutezat deocamdată a aduce la cunoștința Prea-Puternicii Împărății, încredințați fiind că, în urma trebuincioaselor mijloace ce fără întârziere am pus în lucrare, se va pune capăt la această îndrăzneață întreprindere, cum s'a întâmplat și cu alți îndrăzneți făcători de rele dinaintea lui, și că se va chezășui iarăși liniștita petrecere a nevinovatei și credincioasei raiale.

„Dar, fiindcă lucrul a luat altă față, adecă prin răzvrătirea pe care însuși răzvrătitorul prin scris a mărturisit-o supt nume de slobozenie, întinând sufletele celor mai simpli cu îndemnul acestui cuvânt și adunând în scurt timp pe mulți din semenii lui făcători de rele ca și dânsul, și din zi în zi înmulțind pe cei dinprejurul său, negândindu-se a săvârși acest scop numai în parte, ci cugetă de-a dreptul la stăpânire și amenința să aducă pieirea în de obște și chiar în orașul Bucureștilor, am chibzuit prin urmare că acest lucru nu este lesne de scos la cale, pentru ca să poată țara să se lupte cu acest răzvrătitor, care este astfel mai dinainte pregătit, ci are trebuință de un braț puternic și înalt, ca să se mântuie norodul Valahiei de asemenea goană, până a nu cerca jalnicile sfârșituri ale acestuia.

Deci, prin supusul nostru arzmahzar de față, aducem la cunoștința Puternicii Împărății cele întâmplate și ne rugăm de Escelenția Voastră ca, înfățișându-se supusa noastră rugăciune, să mijlocească pentru neamânata izbăvire și pentru dorita liniștita petrecere a tuturor locuitorilor din Țara-Românească, credincioșilor supuși ai Puternicii Împărății, iară străluciții săi ani Dumnezeu să-i înmulțească și să-i fericească.

1821, Ghenarie în 30[1]."

---

[1] Aricescu, *l. c.*, pp. 56—7.

După aceasta pornindu-se la Craiova agalele cu neferii cei orânduiți, au proftaxit mai întâiu Serdarul Iamandi Giuvara su o sumă de neferi, ca la o sută oameni înarmați, străjuind orașul Craiovei, dimpreună cu Slugerul Solomon, ce era rânduit de către dumnealor boierii divaniți de acolo. S'au trimis la județele de peste Olt și porunci pentru scăzământul pandurilor ce fuseseră lepădați în dajdie, să se iea în slujbă cu chezășii vrednice, atât ei, cât și căpitanii lor, ca se sluiească cu toată credința la acest peristasis[1] și vor fi nebântuiți pentru totdeauna, precum au fost și mai dinainte vreme, care să se orânduiască împotriva răzvrătitorului, precum se va întocmi de către dumnealui Logofătul Dumitrache Bibescu și Divanul Craiovei. S'a proftaxit la Craiova și gephaneà îndestulă, cum și pietre ca să se împartă pe la panduri, și unde vor socoti dumnealor boierii divaniți cum că face trebuință. S'a scris din partea tuturor boierilor lui chir Hagi-Ienuș dela Craiova[2] ca să numere taleri treizeci mii la casa ce este să se'ntocmească la Craiova pentru cheltuielile tainaturilor și altor trebuincioase celor orânduiți împotriva răzvrătitorilor, și vor umbla cu dobândă până când i se vor plăti de către țară (din care a și răspuns cu zece mii numai). Dar dumnealor boierii divaniți dela Craiova, văzând că Slugerul Teodor a început a face pas către mănăstirea Motrului, care este aproape de Craiova și au sosit până la gura Motrului la care s'a dat pricină la mulți din orășenii Craiovei a se spărgălui și a se strămuta, au înștiințat numai de cât către dumnealor boierii ocârmuitori, făcând cerere ca să se în tâmpine întinderea acestei răzvrătiri cu orice mijloc se va chibzui. Cărora li s'a dat răspunsul ce mai jos se arată, adică:

„Cu mirare și durere sufletească am cetit cea către noi înștiințătoare scrisoare din 31 ale lunii trecute, căci, pe când ne adăstam să arătați fapte ce ar fi dorit și izbânde asemănate cu împrejurările și cu fireasca dumneavoastră

---

[1] Împrejurare.

[2] Cf. și testamentul din *Studii și Documente*, XXII, p. 45 și urm.

mărinimie, am văzut lucruri nesăbuite şi pline de micşorime de suflet, împotriva celor ce nădăjduiam, care, lățindu-se şi pe acolo fără îndoială, vor pricinui pustierea, atât a oraşului Craiova, cât şi'n județele din partea locului. Astfel, răspunzând domniei voastre, vă cerem să vă întrarmați cu chipul cel mai înțelept şi bărbătesc, punând în lucrare toate câte privesc spre înfrîngerea şi nimicirea scopului acelui răsculător al norodului, si mai vârtos pentru obşteasca linişte a locuitorilor. Aicea tot ce trebuia să se facă s'a făcut, cu prisos.

Oameni înarmați s'au trimis, gephaneà îndestulătoare, orânduială de bani. Asemenea şi despre cele de neapărată trebuință pe care le-ați încuviințat pentru isprăvnicie, şi ne-am invoit. Acum dar nu se aşteaptă alt decât ca şi dumneavoastră să întrebuințați toate chipurile cele înțelepte şi toate orânduielile cuviincioase, după cum trebuința va cere, şi să îmbărbătați pe cei căzuți, însuflețind şi duhurile celor mai mici, spre a face să domnească liniştea norodului, pentru care veți fi supuşi la răspundere, şi iarăş asemenea la lauda şi la dobândirea drepturilor dumneavoastră. Cât despre nelegiuita sculare a acelui răzvrătitor, am făcut cunoscut Prea-Puternicului Împărat şi adăstăm cât de curând înaltele sale porunci.

Fevruarie în 2 [1]."

Iară către aceasta s'a făcut de obşte chibzuire ca să se trimită un boier ales la Craiova, a fi căpetenia celor orânduiți cu arme împotriva răzvrătitorului, spre a-i ocârmui şi a-i povățui cu cele mai destoinice chipuri întru străjuirea şi încetarea turburătoarei răzvrătirii; carele să se unească întru toate şi dumnealor boerii divaniți de acolo, ca să nu se întâmple vre-un fel de smintoală şi, alegându-se dumnealui Vornicul Nicolae Văcărescu, s'a pornit îndată la Craiova cu povățuiri în ce chip să urmeze spre apărarea odihnei locuitorilor şi desrădăcinarea apostaților, dându-i-se şi osebită carte la mână, cuprinzătoare chiar aşa:

---

[1] Aricescu, *l. c.*, II, p. 60.

„Cinstite dumneata frate Vel Vornice al oștirilor Nicolachi Văcărescule,

„După înfricoșarea primejdiei norodului, ce poate pricinui acel turburător tâlhar Teodor Vladimirescu, pornindu-se acum si spre orașul Craiovei, și împuternicindu-se cu însoțirea mai multor nesocotitori sfârșitului acestei netrebnice lucrări, printre alte nizamuri și rânduieli date de mai înainte spre încetarea răului, s'a chibzuit acum de către noi și de către toată obștea dumnealor fraților boieri că asupra agalelor ce s'au orânduit de acii cu toți neferii lor ogeaclâi, cum și asupra altora ce mai sunt în partea locului întocmiți și adunați de către dumnealor frații boieri divaniți de la Craiova, precum ne-au încredințat dumnealor mai dinainte, făcându-ne cunoscut să se orânduiască căpetenie unul din frații boieri, ca cu acest mijloc, ivindu-se împotriva tâlharului putere de arme și de împotrivire, să se pună în lucrare toate cuviincioasele mijloace și să i se sfarme gândurile și răzvrătitoarele-i porniri, deci, făcându-se această alegere asupra dumitale, pentru că te cunoaștem cu durere de patrie, cu iscusință și cu bune măsuri, te orânduim căpetenia numiților prin această carte a noastră și te poftim ca, însuflețindu-te prin râvna izbăvirii ce ai către compatrioții dumitale, cât mai fără de zăbavă să pleci de aci, și, ajungând la un loc cuviincios de a sta, să iei asupra dumitale ocârmuirea tuturor celor ce sunt orânduiți împotriva tâlharilor, și, chibzuind toate cuviincioasele mijloace (la care te vei sfătui adesea ori și cu dumnealor boierii Divanului Craiovei), să pună în lucrare orice va sta prin putință spre încetarea răului și spre izbăvirea țării, sfărâmând pe de o parte pornirea și împuternicirea tâlharului și înduplecând pe de altă parte pe locuitorii țării a înțelege cu întregime înșelătoarele sale povățuiri, după care să-și vină în cunoștință și cei ce până acum s'au întovărășit relelor sale cugetări. Iară în scurt, punând în lucrare cu toată privigherea și buna socotință ceia ce vremea, starea lucrurilor și îndeletnicirea vremilor te va povățui, adese ori prin trimiși și într'adins cu ștafetă să ne înștiin-

țați, ca să dăm și noi de aici cuviincioasele povățuiri ce vom chibzui. Această slujbă către țară ce se cere acum din partea dumitale va pricinui o nemărgenită bucurie și prilej de veșnică mulțămită din partea tuturor, către obștea norodului, va aduce împiedecare de netrebnică nălucire și obșteasca izbăvire, iară către dumneata va rodi slavnică laudă și cinste, cu a noastră veselie. Ci dară, îmbrățișând și acum armele iscusinții, împlinește-ți, poftim, cea adevărată datorie a unui fiu către patria sa, și cunoaște-ne și pe noi soglăsuiți bunelor dumitale chibzuiri.

Fevruarie 2 [1]."

S'a făcut osebită scrisoare și către dumnealor agalele ogeacului ș. a. orânduiți de mai înainte, și către toți pandurii, pentru orânduirea dumnealui, mai sus zisului boier, înștiințându-se ai dumnealor boierii Divanului Craiovei, cari prin înștiințarea ce au trimis de la 2 al lui Fevruarie, atât către dumnealor boierii ocârmuitori, cât și către cinstitul consulat al Prea-Puternicii Rusii, făcând cerere ca să se aducă putere otomanicească, spre sfărămarea și izgonirea apostaților, am înștiințat că răzvrătitorul a început să-și împartă aripe și căpetenie în multe locuri de jafuri și pradă fără milostivire, și, dumnealor boierii ocârmuitori aflându-se întru mirare, atât de chibzuirea ce s'ar cuveni a face spre întâmpinarea și încetarea răului, cât pentru cererea ce făceau dumnealor boierii divaniți ai Craiovei, a dat nota ce mai jos se arată, către cinstitul Consulat al Rusiei, grecește scrisă:

„Subscrișii boieri ai Țării-Românești cu cinste aducem la cunoștința Escelenției Sale domnului Pini, gheneralicesc consul al Măriei Sale Împăratul tuturor Rușilor, cavaler de mai multe ordine, ș. cl., alăturatele scrisori ale Divanului Craiovei, atât către Excelenția Voastră, cât și către subscrișii, din care se va încredința cu îndestulare de cele pe larg însemnate de răzvrătitorul Sluger Teodor Vladimirescu, de nedumerita stare în care se găsesc nenoro-

[1] Aricescu, *l. c.*, pp. 61—2.

cîții locuitori din partea locului și de desnădăjduirea ce li s'a pricinuit din acestea. Niște asemenea întâmplări neașteptate nu mai puțin pun în mirare și pe subsemnații despre ce ar fi de făcut, încât, cu toate opintelile și cu toate măsurile ce am luat până acum spre încetarea relelor ce amenință obștea, încredințându-ne pe toată ziua din aceste lucruri că răsculătorul acesta, nu numai că uneltește împotriva noastră, a tuturora, dar chiar și înmpotriva liniștii și siguranței obștești, și, nevăzând nicio altă mântuire, după o împreună-chibzuire, am găsit cu cale că nu e alt leac pentru acest rău nevindecat decât a alerga la unii din Pașii după împrejur și a cere ajutorul lor împotriva relelor ce ne amenință și a tuturor peirilor ce se uneltesc în Țara-Românească de înaintările cele uriașe ce pe tot minutul le face răzvrătitorul. Subscrișii, cunoscând cu toate acestea ca o datorie de a nu face asemenea cerere către serhaturile de prin prejur fără ca să facem cunoscut și Escelenției Voastre primejdia cea neînlăturată ce ne înconjoară, precum și singurul mijloc de scăpare ce rămâne pentru țară, ne grăbim a îndeplini această datorie, și nu ne îndoim că Escelenția Voastră, încredințându-se despre întinderea primejdiei, va încuviința această a noastră găsire cu cale, care numai ea poate să scape țara cea primejduită. Subscrișii, reînoind cererea de mai sus, ne rugăm fierbinte să avem cinstea unui răspuns în scris din partea Escelenției Voastre.

Fevruarie în 4 [1]."

Și osebit s'au făcut mehtupuri turcești către Măria Sa Pașa muhafizul Diiului și către cel dela Nicopole, prin care se făcea cerere ca să trimită oștire în părțile Craiovei, și la Cerneți, și la trecerea Oltului, spre a sfărâma pe apostați și a-i strâmtora despre toate părțile, ca să-i izgonească din pământul țerii, orânduindu-se și într'adins mehmendar pentru primirea și venirea oștirilor, cum si porunci gătindu-se la județul Romanați, Dolj, Gorj și Vâlcea

---

[1] Și în Aricescu, II, pp. 62—3; Urechiă, *l. c.* pp. 35—6.

pentru cele trebuincioase de îngrijirea tainaturilor oştirii. Apoi, dându-se răspunsul dela cinstitul Consulat al Rusiei la arătata de mai sus notă, cuprinderea ce se arată mai la vale, a rămas această chibzuire jos, poprindu-se atât trimiterea mehtupurilor, cât şi pornirea orânduiţilor mehmendari, iară cuprinderea răspunsului cinstitului Consulat, însemnează chiar aşa, tălmăcit după franceză:

„Subscrisul consul gheneralicesc al Măriei sale Împăratul tuturor Ruşilor a primit astăzi nota ce i s'a trimes cu cinste de către Obşteasca Adunare a clerului şi boierilor, prin care, arătând primejdia ce amenință țara cu urmarea răzvrătirii a lui Vladimirescu, cer învoirea gheneralicescului Consulat pentru a se mijloci trimiterea unui ajutor de oştire puternică din partea Paşilor de prin cetăţile de pe Dunăre, spre aşezarea bunei orânduieli şi paza obşteştii siguranțe. Ca să se încuviințeze dară propunerea Adunării este de neapărată trebuinţă a se cerceta: 1) dacă această urmare este iertată de tratatele ce se află încheiate între Înalta Poartă şi Curtea Rusiei; 2) dacă este de neapărat cerută de primejdia ce se vorbeşte în nota mai sus zisă.

„Cea d'intâiu se desluşeşte din înțelesul şi din cuprinsul hatişerifului de la 1802, care chezăşuieşte țările amandouă împotriva oricării călcări de hotare, iar cea de a doua propunere este un lucru pe care trebuie să-l hotărască obşteasca adunare a clerului şi a boierilor, care astăzi numai ea singură poate oarecum să cunoască cu toată lămurirea ce se cuvine, şi după treapta primejdiei care amenință țările, precum şi toate mijloacele ce le-ar putea întrebuința spre încetarea acestei stări fără ca să alerge la ajutorul material al Puterii suverane. Cu toată găsirea cu cale a acestor netăgăduite articole, subscrisul nu se înlăturează, ci primeşte că înţelesul osebitului articol din hatişerif poate deocamdată să rămână neatârnat, dar într'o împrejurare deosebită, când adecă siguranța țării este amenințată de o primejdie mare, şi după ce stăpânirea a întrebuințat toate mijloacele localnice spre a o înlătura, iară, pe cât se înțelege din arătarea umilei note a boierilor, împrejurarea

de față se arată astăzi și se mărturisește cu cuvinte încredințătoare, deci și subscrisul nu se poate opri, ci primește mijlocul pe care Adunarea îl privește ca singurul chip de mântuire și cu urmările căreia să se însărcineze dânsa. Cu toate acestea subscrisul se vede silit, de și cu mare mâhnire sufletească, să facă aici această băgare de samă istoricească, și fără a înrâuri asupra hotărârilor de acum ale Adunării, că, dacă ar fi întrebuințat mai puține zavistii și mai puțină întârziere în chibzuirile sale pentru treburile obștești, iară mai mult preget și mai multă străşnicie la punerea în mișcare a mijloacelor ce a găsit cu cale până acum spre încetarea răzvrătirii, poate că ar fi fost de prisos acum a alerga la mijloacele cele după urmă:
5 Fevruarie."

Drept aceia dumnealor boierii ocârmuitori, făcând chibzuire pentru paza politiei Bucureștilor, s'a găsit cu cale a se orândui cei de mai jos căpetenii, spre îngrijirea străjuirii politiei, cărora li s'a dat și pitac înscris cuprinzând:

„*Dumneata biv Vel Căminare Sava și biv Vel Serdare Iordachi și Căpitan Iordachi Farmachi.*

„Cu toate că împotriva turburărilor ce a pricinuit norodului tâlhăreștile și netrebnicile urmări ale acestui răzvrătitor Teodor Vladimirescu, s'au întocmit și s'au hotărât până acum îndestule nizamuri, și neîncetat se chibzuiesc câte se cuvine spre sfărâmarea și încetarea relelor sale porniri, dar, spre odihna obștii, și mai vârtos spre depărtarea oricăror temeri și bănuieli ce ar putea să cerce și sălășluitorii acestei politii, nălucindu-se adese ori feluri de păreri din pricina multor auziri ce se ivesc pe toată ziua, luându-se și asupra acestei pricini cele mai întregi măsuri, s'a chibzuit ca acum, pe lângă suma altora ce sunt orânduiți paznici și străjuitori, să se dea asupra d-voastră sumă de 600 hargiuri, pe cari să-i întocmiți cum mai fără zăbavă din Bulgarii ce sălășluiesc aci în țară cu familiile și namestiile lor, și din alți oameni ce veți cunoaște vrednici de arme. Iară în scurt câte șase-sute acest fel de oameni,

la care având înșivă d-voastră toată încredințarea, să vă puteți face chezași răspunzători pentru dânșii. Și, cu aceștia luându-vă îngrijitoarele măsuri, pe lângă alte străjuiri ce se fac după nizamurile cele date de până acum, să străjniți d-voastră prin desăvârșită neadormire toate părțile politiei, cu acest fel deosebit și bine întocmit nizam, încât, nu numai niciun fel de grijă să nu aibă sălășluitorii orășeni, ci să li se ridice și orice bănuială ar putea să li treacă prin gând, încredințându-se și îndestulându-se prin a dumneavoastră privighere de liniștita petrecere întru care au să viețuiască pe la casele lor, și să-și caute fiecare fără niciun fel de sfială negoțul și alișverișul ce va avea.

„Deci, primind acest pitac al nostru și înțelegând înșivă, la care bine privește această temeinică chibzuire a noastră, numai decât să vă faceți gătirea harzurilor ce s'au zis, după chipul ce se arată mai sus, și, îmbrățișând credința meseriei la care vă orânduiți, ca niște sălășluitori aici în țară și ca niște obraze ce sunteți știuți de vrednici și cinstiți, să chibzuiți cele mai bune mijloace. Și, nu numai să feriți de orice bănuială, și încă, cu râvna și osârdia ce veți aplica, să ridicați prin fapte vrednice de încredințare și orice bănuială ar putea să fie în socotința locuitorilor orășeni. În scurt să știți că, după această orânduială de acum, ferirea politiei și liniștita petrecere a locuitorilor săi se cere de la a d-voastră știință și vrednicie și pe a d-voastră răspundere. Și vă încredințăm că vi se va cunoaște slujba credinței către această patrie, unde și d-voastră sunteți sălășluitori, și noi nu vom înceta de a vă arăta vrednicia și credința către oricare stăpânitor, pentru ale d-voastră drepte îndestulări.

„Așa dar, săvârșind cele poruncite, ni veți face cunoscut, și măsurile ce-ți lua în fiecare vreme de trebuință, ca, soglăsuind și ale noastre bine chibzuiri după ceia ce trebuința ne va povățui să dăm la orice cereri și sfârșit fără zăbavă. Fevruarie 5."

Asemenea s'a orânduit și o sută hargiuri și Serdarului

Panait, fratele Căminarului Sava, iară, pentru înlesnirea strângerii hargiurilor de mai sus, s'a dat porunci pe la isprăvnicaturile de mai jos, adecă: Prahova, Dâmbovița, Argeș, Muscel, Olt și ispravnicului de străini, ca să aibă voie oamenii Căminarului Sava și ai Serdarulni Iordachi a-i strânge dintre Bulgari și străini, cu bună voie și cu învoire de răspundere de leafă. Apoi, cetindu-se răspunsul ce a venit de la Slugerul Teodor, însă:

„Princinstita carte a dumneavoastră de la 30 ale trecutului Ianuarie, la trei ale următorului am primit, și cele poruncite am văzut. Dară știut fie d-voastră că nu este precum d-voastră o socotiți. Că prea bine este știută d-vcastră că din mica copilărie am slujit cu mare credință stăpânirii și patriei mele, și eu de capul meu nici de cum n'am plecat, fără cât norodul cel amărât și dosădnit al acestei ticăloase țări, atât cei de loc, cât și cei străini, văzând că stăpânirea supt care sunt încredințați, de către prea-puternica Împărăție, stăpânitoarea noastră (a cării mărire Domnul Dumnezeu să o întărească în veci), i-a adus în cea mai desăvârsită prăpădenie, și, nemai putând suferi arzimea focului care ni-a pus peste capete, cu toții într'un gând s'au unit și s'au hotărât să se scoale, cu mici cu mari, și să se adune la orașul cel de căpetenie al țării, și, acolo stând, să ceară împărătească milă. Pentru care până acum prin cinci arzmahzaruri și-a arătat ticăloasa stare, precum și la alte înalte locuri. Și, știindu-mă pe mine norodul, pe mine dintr'alte vremi, că sunt uu adevărat fiu al patriei mele, cu silnicie m'au luat a li ti și la această vreme chivernisitor pentru binele și folosul tuturor. Dar eu, cum am văznt prea cinstita poruncă a d-voastră, supus fiind, m'am ridicat pe loc ca să plec; iară Adunarea norodului, nu numai că nu m'a lăsat, ci încă supt mare pază m'a pus.

„Ziceți d-voastră că din ridicarea mea se supără odihna poporului. Dar ei, după ce le-am cetit întru auz prea-cinstita porunca d-voastră, cu un glas răspunseră că aceasta nu este nimic pe lângă tiraniile cele cumplite pe care le pătimesc de la dregători. Acestea i-au adus la o desnă-

dăjduire, încât sunt mai bucuroşi mai bine să piară decât să mai fie vii. Iară ridicarea lor alt rău nu face, numai lucruri de mâncare, care sunt muncite iarăşi de dânşii, precum nici împotrivitorilor până acum nu li s'a făcut nimic, prinzându-se dela satul Tâmna Vistierul Crăiniceanu, comandirul pandurilor, cu una sută cincizeci de oameni înarmaţi. Într'acest chip era gândul norodului ca să se poarte până la sfârşitul trebuinţii; iară la mănăstirea Motrului, unde se află închis dumnealui Căminarul Bibescu şi Stolnicul Viişoreanu cu vre-o patruzeci de oameni, fără niciun cuvânt al dreptăţii, au pornit bătaia cu arme de moarte asupra norodului, şi norodul, văzând vrăjmăşeasca socoteală a dumnealor, a închis mănăstirea cu mare străşnicie, şi dumnealor înăuntrul mănăstirii, că nu au nimic de ale mâncării. Asemenea s'a prins şi la mănăstirea Strehaii un biv ceauş Costachi cu şaptezeci de oameni înarmaţi. Dar norodul, văzând nemilostivirea dumnealor, astăzi cu toţii hotărâră ca să arză mănăstirea, şi, după ce-i vor prinde, să nu lase niciunul viu, zicând norodului că nu li e îndestul pedepsele ce le-a pătimit până acum, din mânile dregătorilor, ci acum, când nădăjduiau şi ei vre-o milă ca să dobândească, atunci, în loc de milă, se văd ucişi cu arme de moarte, din mânile celor ce i-au hrănit şi i-au poleit cu sângele lor. Şi, când, şi de acum înainte, dregătorii şi ocârmuitorii locului se vor purta tot asemenea, şi nu vor îngădui pe norod a-şi cere împărăteasca milă pentru lipsirea jafurilor şi a tiraniilor, ei sunt hotărîţi ca, pe câţi vor prinde, pe toţi să-i jertfească; pentru că ei, din multă desnădejduire, sunt mai bucuroşi ca mai bine să piară cu toţii decât să trăiască precum au trăit dela o vreme încoace.

„Prea-cinstiţi boieri, de sunteţi d-voastră patrioţi şi părinţi ai norodului, precum o ziceţi, cea de slugă a mea socoteală este aşa: că acum aveţi d-voastră vreme de a scăpa de hula tuturor neamurilor, şi să vă faceţi patrioţi adevăraţi, iar nu vrăjmaşi ai patriei, precum aţi fost până acum. Bine ar fi ca d-voastră să popriţi răutatea şi por-

nirea armelor, ce ați cugetat asupra norodului cel nevinovat și credincios și să urmați precum au urmat strămoșii voștri, adecă să vă învoiți cu norodul la cererile ce face, pentru că ei nu cer vre-un lucru necuviincios sau care să nu-l fi avut, ci cer o dreptate, care poate fi d-voastră de mare folos. Iar în alt chip nu va ieși lucrul la căpătâiu bun. Iară că vă lăudați d-voastră cu armele, noi știm că avem Împărat, ai cărui suntem prea-credincioși și supuși întru toate, și nu este niciodată de crezut că Prea-Puternica Împărăție să-și prăpădească raiaua fără cercetare și judecare; ci la vremea judecății norodul cu nimic nu se va învinovăți, pentru că nicio învinovățire nu are, și numai cât își cer dreptatea. D-voastră, nu numai că nu-i ajutați spre a și-o dobândi, ci încă-i împilați și la moarte, punând pe arhierei ca să-i afurisească. Ci, de va fi Dumnezeu viu, va vedea și judeca.

1821, Fevruarie 4[1]."

Și după aceasta venind înștiințare de la Craiova cum că apostații au făcut muhazare mănăstirea Motrului, pericladisind atât dumnealor ispravnicii de Mehedinți, cât și toți cei ce erau orânduiți înăuntru la pază, și, de nu proftaxia Serdarul Iamandi Giuvara cu oamenii săi, carele, îndată năvălind vitejește asupră-li, nu numai că i-a înfrânt războiește, omorând și patru oameni, ci încă a prins și șapte panduri vii, pe cari i-a trimis la Craiova, poprind furia apostaților: putea într'alt chip ca să dea foc mănăstirii și să prindă pe toți cei din năuntru. De aceia s'au sfătuit îndată dumnealor boierii ca pe de o parte să trimită către Slugerul Teodor pe unul Pavel Machedonschi (ce se afla în București), fratele lui Dumitru Machedonschi, cu povățuiri prin graiu ca să îndemne, atât pe fratele său, Dumitru Machedonschi, cât și pe Slugerul Teodor, de a face încetare acestei turburătoare porniri. Pe care l-au și pornit îndată, dându-i-se și de cheltuială, iar, pe de altă parte, s'a chibzuit ca să se trimită și Serdarul Iordachi cu căpitan

[1]. Și în Urechiă, *l. c.*, pp. 57-8.

Farmachi și 200 neferi a merge la Craiova, și apoi s'a pornit într'adins lipcan cu scrisoarea ce mai jos se arată către Slugerul Teodor, adecă:

„Primindu-ți scrisoarea ce ne-ai scris, răspunzându-ni cu lipcanul ce într'adins am trimis, am văzut toate nedreptățile ce ni arăți. Dar să știi că urmările ce faci sunt urmări răzvrătitoare, iar nu de patriot, cum zici. Pentru că turburi norodul: îi dai în osânda judecății ca pe niște însoțiți la fapte rele și, în loc de a-i face bine, precum zici că-ți este râvna, îi vei aduce mare foc și peire la cap, fiindcă vor fi judecați ca niște potrivnici stăpânirii, fără de a cere mai întâiu îndestulare la năpustirile ce vor fi cercat, și, în cele din urmă, când nu-și vor veni în cunoștință, vor fi izgoniți prin arme. Și vezi că din pricină-ți se va pricinui omoruri și vărsare de sânge a creștinilor nevinovați. Apoi ce cuvânt vei da înaintea stăpânirii și ce suflet vei avea înaintea judecății lui Dumnezeu? Urmările ce te-ai apucat să săvârșești sunt fapte de răzvrătitor sunt pricinuitoare de periciunea societății creștine, sunt într'adevăr nelegiuiri; iară patrioți suntem noi, căci nici odinioară n'am voit vărsarea de sânge. Și te hulim cu osebire într'această vreme când te faci pricinuitor acestei varsări, în vreme ce starea în care te afli nu te iartă să faci acest fel de lucru cu mijlocul pe care-l crezi. Au doară nu suntem și noi aceia cari voim să se păzească dreptatea în toată țara de obște? Dar, la orice năpăstuitoare auzire, urmând orânduielii și chiar poruncilor dumnezeirii, ne facem mijlocitori către stăpânire și îndreptăm toate relele câte ajung în auzul nostru. Socotește-te mai cu întregime ce cuvânt vei da lui Dumnezeu și înaintea stăpânirii, când din pricina netrebnicie-ți vei aduce lucrurile la vărsare de sânge și la războiu, a omorâ frați pe frați și creștini pe creștini, născuți tot de un neam și supuși toți la o stăpânire.

„Ci doară, scriindu-ți și acum la cele ce ni răspunzi, te sfătuim părintește: de urmările ce faci, să te părăsești și să izgonești norodul ce ai strâns lângă sine-ți, să meargă

fieşcare pe la urma sa, să-şi caute de munca şi hrana pământului, şi cu orice mijloc vei şti spre scăpare-ţi să potoleşti pornirea locuitorilor ce ai amăgit până acum, dacă li voieşti binele precum zici că eşti patriot. Şi să ştii şi aceasta că Domnia ţerii s'a încredinţat Măriei Sale Prea-Înălţatul nostru Domn Scarlat-Vodă Calimachi, luându-se ştire de la consulaturi. Carele este Domn, nu numai înţelept cu vrednice măsuri şi cu iscusinţă, ci şi cu temere de Dumnezeu, iubitor de dreptate şi de liniştita petrecere a supuşilor Înălţimii Sale. Apoi către un astfel de Domn ce cuvânt vei da, când nu vei fi următor povăţuirilor ce-ţi dăm?! Ce vei fi izgonit adevărat ca un răzvrătitor, şi vei fi învinovăţit ca un fărădelege, şi pe acei ticăloşi ce amăgindu-se îţi urmează şi ameţindu-se la zisele ce li propovăduieşti. Ci doară potoleşte ceia ce ai început, ca să nu fii în osânda judecăţii Domnului, şi să putem şi noi a ne face mijlocitori spre izbăvire-ţi. Ascultă-ne, ca să nu te căieşti. *1821, Fevruarie 4* [1]."

Apoi, întorcându-se Pavel Machedonschi cu răspuns în scris dela Slugerul Teodor, cuprinzând că iarăşi prin graiu i s'ar fi vorbit ca să aducă răspunsul către dumnealor boierii şi, precum vor chibzui dumnealor, aşa vor face îndreptare, au mai trimis şi altă scrisoare către Slugerul Teodor, iarăşi îndemnătoare a face părăsire, precum mai jos anume se arată:

„Am primit scrisoarea ce ni-ai trimis cu seniorul Machedonschi, şi ni-au arătat numitul prin graiu toate câte aţi vorbit amândoi, din care înţelegem două lucruri; adecă unul că, supt numire de bun patriot, ceri îndestularea năpăstuirilor ce ar fi cercat locuitorii şi temeinică păzire a dreptăţii; şi, altul, încredinţare cu jurământ din parte-ni că şi viaţa-ţi va fi siguripsită şi oarecare folosiri şi drepte împărtăşiri vei dobândi, şi vre-o câţiva oameni din cei ce îţi vor fi alăturaţi cu asemenea căutare se vor

[1] Şi la Urechiă, *l. c.*, pp. 28–9.

privî din partea stăpânirii, şi, până îţi va veni acest răspuns, vei sta pe locul întru care te afli, fără de a te mişca măcar de o palmă. Spre răspuns vei şti cum că, cât pentru despăgubirea năpăstuiţilor şi păzirea dreptăţii, aflându-ne şi noi toţi într'aceiaşi cugetare, am fost hotărîţi să trimitem cercetători, pe cari îi şi găsisem din oameni vrednici şi cinstiţi, ca nu numai să cerceteze faţă cu locuitorii şi cu cei ce se vor fi aflat în dregătorii, ci încă să şi întoarcă înapoi celor ce vor fi năpăstuiţi jafurile ce vor fi cercat. Dar s'au poprit această lucrare din pricină că ai turburat satele şi tahturile dregătoriilor cu amăgiturile ce ai pus în lucrare, încât şi acei rânduiţi n'a fost mijloc să vină în partea locului, pentru că nu avea cu cine să vorbească. Îndată însă ce îţi vor înceta netrebnicele urmări, să ştii că o asemenea urmare negreşit trebuie să se facă, pentru că o cere iubirea de dreptate. Iară pentru de a-ţi fi viaţa siguripsită, şi cele ce a mai alăturat lângă aceasta trimisul, pecum mai sus se arată, să ştii că din parte-ni îţi dăm toată încredinţarea şi făgăduiala în ceia ce vei hotărî şi prin fapte vei arăta încetarea urmării ce ai început. Dar, ca să fie mai temeinică pentru însuţi, am chibzuit ca să mai aşteptăm o zi, două, până vor veni şi Caimacamii Prea-Înălţatului Domn, ce s'a orânduit, şi atunci să-ţi trimitem această încredinţare în scris, printr'adins trimis.

„Ci dară fii acele puţine zile adăstător, până vei vedea trimisul nostru. Dar să ştii şi aceasta: că împotrivă-ţi sunt orânduite arme, nu numai cele din partea locului, ci mulţime altele ce s'au trimis de aici şi pe toată ziua se trimit, şi că toate căpeteniile acestor puteri, iar mai vârtos cei ce s'au arătat destoinici ca să te sfărâme în puţine ceasuri, sunt povăţuiţi şi porunciţi ca să te bage de samă în ce chip te urneşti, şi, de te vor dovedi cu cea mai mică călcare peste cele ce ai grăit către trimisul de aici adecă, că, ori nu încetezi din amăgitoarele propovăduiri ce faci către sate, ori îţi mai înmulţeşti suma oamenilor ce ai strâns până acum prin

deșarte făgădueli, sau că te miști de acolo de unde asteptăm răspunsul, atunci să știi hotărît că au să te izbească, să te sfărâme. Și judecă-ți singur sfârșitul, iară mai vârtos cuvântul ce ai să dai înaintea lui Dumnezeu pentru atâta vărsare de sânge, ce ai să pricinuiești nevinovaților creștini cari amăgindu-se ți s'au supus. Către aceasta să te părăsești și de socotința ce ai pus în gându-ți pentru mănăstirea Motrului, și să lași intrarea și eșirea acestei mănăstiri slobodă, fără de-a cuteza să dai pricină a se arunca o pușcă măcar, căci și prin acesta vei da pricină de lovire asupră-ți. Urmează întru toate după cum te sfătuim și îți poruncim, nu cuteza a crede mai mult pentru sineți decât ceia ce firea te-a clădit, căci cu aceasta ai să aduci mare turburare a Stăpânitorului asupră-ți. Și, atunci, de vom voi să te ajutăm, ne vei aduce la neputință.

1821, Fevruarie 9[1]."

După această scrisoare slobozind ieșirea celor din mănăstirea Motrului fără vre-o lovire, fiindcă așa se întocmise apostatul cu Serdarul Iamandì, ce era împotrivă-i rânduit, și-au tras dumnealor ispravnicii de Mehedinți oamenii ce avea' spre Craiova, iar Slugerul Teodor cu adunarea sa au intrat în mănăstirea Motrului, și dumnealor boierii ocârmuitori, văzând că rău răzvrătitorii se 'ntind și nici într'un chip nu se poate întâmpina, iar mai vârtos luând știință pentru Măria Sa Scarlat-Vodă Calimachi că au îmbrăcat caftan de Domnia Țerii-Românești, s'au sfătuit cu toții de au făcut către Măria Sa înștiințarea de mai jos arătată, adecă:

„Faptele răzvrătitorului Teodor Vladimirescu privindu-le supușii Măriei Tale la început ca niște întreprinderi tâlhărești, am pus la cale pe dată toate mijloacele trebuincioase spre sfărâmarea lui, prin care nădăjduiam că, fără întârziere, își va lua răsplata pentru îndrăzneala sa, ca și alți tâlhari mai înainte de dânsul. Dar, fiindcă lucrul a luat altă față, numitul mai sus Teodor s'a arătat la iveală vrăjmaș înar-

---

[1] Și în Ariçescu, *l. c.*, pp. 62—3, și Urechiă, *l. c.*, pp. 40—1.

mat al stăpânirii, d'impreună cu cei de pe lângă dânsul adunați, mărturisind prin scris scopurile lui primejdioase și insuflând duh de răscoală între locuitori, făgăduindu-li să-i izbăvească de supunerea lui față de stăpânire. Am luat pe dată știință despre răzvrătirea lui, precugetată și pregătită peste toată întinderea țerii. Deci, pe de o parte chibzuind cu multă trudă și'n toate chipurile, după puterile noastre, despre ceia ce era de făcut, am pus în lucrare măsurile trebuincioase ce am găsit cu cale, spre zădărnicirea înaintării mișcărilor și primejdioaselor cugetări ale acestui răzvrătitor și turburător al liniștii obștești, a nevinovatului norod din această țară, iar, pe de alta, am pornit degrabă supusul nostru arzmahzar către Prea-Puternita Împărăție, ca o datorie a umilitei noastre supuneri, arătând și încunoștiințând cele despre această răzvrătire, precum și despre cele făcute de noi, supușii Împărăției Sale, mai cu de-amănuntul despre cele întâmplate pe atunci. Care arzmahzar suntem încredințati că trebuie să fi ajuns până acum în strălucitele mâini ale Împărăției Sale, care va fi luat destulă pliroforie din cuprinderea lui.

„Nu lipsim și acum prin cea de față supusă a noastră anaforă de a aduce la cunoștința de Dumnezeu sprijinitei Înălțimii Tale că acel răzvrătitor nu încetează nici acum de-a umfla, prin pristăvirile sale, îmboldirea răscoalei în sufletele celor mai nevinovați, și, momindu-i cu făgăduiala slobozeniei de supt jugul supunerii, rătăcește mintea lor cea proastă și-i târăște după sine. Cu care împuternicindu-se și mărindu-și întinderea pe fiecare zi, nimicește toate chibzuirile noastre spre a lupta, scopurile sale fiind, după științele ce am primit de la Caimacamul Craiovei, și de la Divanul de acolo, și de la ceilalți ispravnicii și mai marii de peste Olt: acel răzvrătitor cu poruncile ce a dat către locuitori de a nu se supune la isprăvniciile județelor și la zapcii pentru plata dăjdiilor împărătești și celelalte trebuințe ale obștii, a aprins capetele celor mai nevinovați ~~locuitori~~, și, adunând împrejurul ~~lor~~ pe toți aceia cu cari s'au înțeles, și pe câți în împrejurarea aceasta s'au găsit

într'un gând cu el, făcători de rele şi aţâţători de norod, a cuprins jumătatea judeţului Mehedinţi, iar locuitorii oraşului Cerneţi, întricoşându-se, s'au risipit, şi ispravnicii, spăimântaţi fiind să nu cadă în mânile lui, s'au depărtat în părţile cele mai de aproape ale Craiovei. Noi, supuşii Măriei Tale, luând ştiinţă despre acestea, n'am întârziat de a pune în lucrare cele mai grabnice mijloace putincioase spre întâmpinarea răului ce amenință, schimbând pe ispravnicii cei depărtaţi şi orânduind în locul lor pe alţii ce i-am cunoscut mai fără preget şi mai îndrăzneţi de a se apropia şi a se război împotriva obştescului duşman. Cărora li-am dat şi oameni câţi am putut strânge şi gephaneà, precum şi bani cu împrumutare am strâns pentru provisia şi îngrijirea celor trebuincioase. Am pornit şi la Craiova câţiva neferi din păzitorii oraşului Bucureşti, cu gephaneaua lor trebuincioasă, spre paza acelui oraş, care este Scaunul celor cinci judeţe de peste Olt, şi să-l ferească de năvălirile ce s'ar putea întâmpla din partea vrăjmaşului. Pentru că, dacă s'ar întâmpla (ferească Dumnezeu) să intre şi acolo, urmează atunci ca şi celelalte oraşe şi judeţe, care şi ele aşteaptă cât de curând la asemenea năvălire, să se risipească, şi să se tulbure şi judeţele de dincoace de Olt. Iară podurile de peste râuri, pe unde sunt trecerile călătorilor, le-am închis cu paznici, pentru ca nici cei ce sunt înţeleşi cu dânsul să poată trece către dânsul, nici cei de pe lângă dânsul să găsească înlesnitoare trecerea, ca să se întindă în părţile de dincoace.

„Nu lipsim de a priveghia şi a fi cu cea mai mare aminte asupra mişcărilor acestui vrăjmaş, nici ne scumpim a jerfi toată munca noastră, şi, oricâte mijloace am găsit cu cale că ar fi mântuitoare şi destoinice, le-am întrebuinţat împotriva izbirii aceluia. În urmă, cu mare mâhnire am primit şi alte scrisori din partea Caimacamului Craiovei şi a boierilor Divanului de acolo, printr'un într'adins trimis boier, şi prin care ni face cunoscut că cei răzvrătitori au înduplecat pe mulţi dintre cei proşti şi din semenii lui cu această aplecare şi, armându-i cu armele ce s'a întâmplat să aibă, s'a

oştit către părţile Craiovei, şi, sosind la mănăstirea Strehaia, care e depărtată cale de douăsprezece ceasuri de Craiova, a făcut zapt, stăpânind-o cu oamenii lui, fiindcă cei într'însa orânduiţi puţini paznici, ori că s'au înţeles cu dânsul, sau că, simţindu-şi slăbiciunea lor nici-o împotrivire n'au arătat, ci, deschizând îndată porţile, s'au unit cu el.

„După aceia, pogorând la mănăstirea Motrului, cale de opt ceasuri departe de Craiova, a vrut să o stăpânească şi pe dânsa, dar, fiindcă pe această mănăstire puseseră mâna ispravnicii din judeţul Mehedinţi cu vre-o câţiva păzitori armaţi, au stat cu pieptul împotriva încercării sale, făcându-se şi oarecare bătaie, în care din partea potrivnică s'au omorât doi, şi s'au rănit alţi doi, şi astfel s'a mai depărtat puţin vrăjmaşul de zidul mănăstirii.

„Această năvală a răzvrătitorului într'atât a speriat pe toată boierimea şi pe ceilalţi orăşeni din Craiova, încât, deşi a năvălit asupra turburătorilor acelora un oarecare Serdar Diamandi, orânduit fiind pe lângă alţii cu câţiva neferi şi panduri, dar iară ni scriu cu hotărâre, că, văzând pe vrăjmaşi întinzându-se şi apropiindu-se de Craiova, au venit la desăvârşită deznădăjduire, şi ca să stea pe loc nu este cu putinţă, dacă nu li va sosi d'aici vre-un ajutor de oameni înarmaţi, destoinici, spre a sfărâma scopurile războitoare ale răzvrătitorului. Zicând şi aceasta că, dacă se va găsi cu cale, să se aducă rugăciunea din partea ţării, către prea-înălţaţii muhafizi ai serhaturilor împărăteşti, ca să pornească oştire împărătească împotriva vrăjmaşului şi să-i scape de primejdia ce-i ameninţă. Această împrejurare ne-a tulburat şi pe noi foarte mult şi ne-a adus, astfel zicând, în zăpăceală, din pricină că cunoaştem că nu vom putea împiedica răul, de se va ivi, neavând putere de oştire. Deci, adunând din nou pe câţi neferi am putut, şi alţi oameni armaţi, neferii i-am pornit, şi acum pornim şi noi către acele locuri, pe un boier din ai noştri, dumnealui Vornicul Nicolae Văcărescu, căruia i-am dat şi îi dăm pe fiecare zi toate cele trebuincioase, spre a se duce

să stăruiască pentru stârpirea răului în toată domneasca țară.

„În această vreme primirăm și alte scrisori de la Caimacamul și boierii divaniți ai Craiovei, prin care ne încunoștiințează că, răzvrătitorul aflându-se la mănăstirea Motrul, îndeletnicindu-se la împrejurarea ei, la care nădejde poate vor rămânea răbdători, aflându-se lipsiți de toate, flămânzi și setoși, și se crede cu mult cuvânt că, siliți de nevoi, oamenii lui îl vor părăsi de la neomeneasca lui rătăcire. Către aceasta locuitorii județului Dolj și Romanați nu se înduplecă a da trebuincioasa hrană oștirilor ce avem orânduite acolo ca să-i războiască.

„Toate acestea văzându-le locuitorii Craiovei, s'au împrăștiat cei mai mulți, și dintre boieri au rămas numai divaniții Caimacamului, păziți de către slugile lor pentru orice întâmplătoare trebuință, căci, pe dată ce s'ar preda mănăstirea Motrului și dușmanul s'ar apropia către Craiova, trebuința va cere să se mântuiască prin fugă, și cele cinci județe să rămână sub cârmuirea apostatului. Această mâhnitoare veste ne-au nevoit să pornim de iznoavă cu mari cheltuieli alți trei căpitani: pe Serdarul Iordachi, pe căpitanul Farmachi și pe căpitanul Ianachi, cu două sute din cei șase sute hargiuri pe cari de iznoavă după trebuință i-am adunat, poruncindu-li acestora să se adune la un loc cu ceilalți, și, când vrăjmașul nu va înceta din netrebnicele sale urmări, să-l izbească cu toții împreună. Tot odată s'au pornit și dumnealui Vornicul Văcărescu, ca către locuitori să se poarte cu binișorul spre a i se cunoaște sfânta datorie a supunerii și să-și întoarcă nevinovatele lor inimi, ca pre viitor să nu se mai înșele de vinovatele și zădarnicele mândrii ale răzvrătitorului, nici de făgăduielile lui amăgitoare, și să-și întoarcă gândul dela orice scopuri de răzvrătiri; care și pe îndemnători și pe cei amăgiți și aduși la sfârșituri rele făcându-i să înțeleagă că, de nu vor fi următori, se vor da, cu răzvrătitorul dimpreună, la toată asprimea legilor. Iar cei ce vor lua de cuvânt și vor vedea calea cea rea pe care au apucat, chiar din aceia ce alcă-

tuiesc oștirea răzvrătitului, vor fi iertați și ajutați, că și-au cunoscut rătăcirea și s'au întors pe calea cea dreaptă. Ci aceia însă ce vor rămânea întru cele rele, pentru că nimic nu este în stare a li scoate fumurile ce li-au intrat în cap și pentru că nimic nu-i poate aduce pe calea dreaptă spre pocăință, aceia nu vor mai avea iertare; pocăința trebuie să o facă până este încă vreme, căci mai târziu nu se va mai băga în samă, și prin urmare trebuie mai din vreme să se adună, supt umbra înțelepciunii și între binefacerea patriei lui care ca' mumă bună și blajină către toți copiii ei primește cu blândeță și dulceață pe câți ce-i vin înaintea ei și își fac sfânta datorie a supunerii, trecând cu vederea rătăcirea trecută și dând iertarea păcatelor.

„Iară, după ce mai sus numitul boier va îndupleca pe răzvrătitorul cu astfel de puternice cuvinte și-l va face să cunoască că e mai bine să se întoarcă la cele mai dinainte decât să facă rele, dacă se va supune la dreptul cuvânt, atunci însuși acel boier să chezășuiască pentru izbăvirea, atât a lui, cât și a oamenilor lui, și pe noi să ne dea de mijlocitori către stăpânire pentru părăsirea lor și liniștita lor purtare pe viitor. Iar, dacă-l va găsi stăruitor în turbata sa nebunie, atunci negreșit să-l lovească cu cei de pe lângă dânsul și cu oștire orânduită de către noi, și să scape și pe cei din mănăstirea Motrului închiși ispravnici, spre a avea trebuincioasa lor comunicație.

„Către aceasta chiar și noi, supușii Măriei Tale, ne aflăm pe cale de îndoială, dimpreună cu răzvrătitorul, și, fiindcă el ni-a făcut propunerile sale prin graiul trimisului său, cerând trei lucruri spre încetarea desăvârșită a obșteștii turburări: a) să se lipsească de aici înainte cu desăvârșire mâncătoriile din țară, b) să se despăgubească locuitorii cei ce s'au nedreptățit și c) să se chezășuiască izbăvirea, atât a lui, cât și a celor de pe lângă dânsul, și plata unora din oamenii săi, am răspuns, asemenea și supușii Măriei Tale, că, în cât despre mâncătoriile ce zice și despre despăgubirea locuitorilor, s'a îngrijit stăpânirea și era gata să trimită într'adins boieri cercetători prin toate județele pentru ca să

cerceteze cu scumpătate până la cea mai mică nedreptățire, să despăgubească îndată pe cei nedreptățiți și să încunoștiințeze oblăduirea ca să pedepsească pe cei abătuți, precum totdeauna oblăduirea a păzit această datorie, și acum era să o pună în lucrare, dar a apucat el mai înainte să aducă împiedecare cu nelegiuita sa faptă. Iară despre părăsirea și liniștita purtare în viitor, atât a lui, cât și a celor dimprejurul său, vom mijloci la Măria Sa Vodă pe care Prea-Puternica Împărăție îl va trimite stăpânitor în țară, și nădăjduim că-l va milui cu iertarea sa, când și Înălțimea Sa va lua încredințarea că cu adevărat și din toată inima s'a pocăit și că a încetat din orișice fel de turburări către norod si către stăpânire. Așa dar de la răspunsul ce ni va trimite să ne încredințăm ce gând are, iară încredințarea ce vom lua despre firea lucrului o vom aduce la cunoștința de Dumnezeu păzitei Înălțimii Tale. Într'o asemenea stare se găsesc deocamdată lucrurile, Prea-Înălțate Doamne, pe care după supusa noastră datorie aducem cu scumpătate la cunoștința Înălțimii Tale spre a le lua în vedere și a le judeca cu pătrunderea cea adâncă și cu duhul cel destul de încercat al Măriei Tale, și ori prin prea-înaltul și prea-puternicul braț al Împărăției va cunoaște că trebuie să se sfarâme dușmanul sau prin alte mijloace ce va chibzui cu mintea sa cea adâncă că ar fi mai nemerite, este de mare trebuință să se aducă lecuirea cea mai grabnică la răul ce amenință biata țara sa domnească, până a nu ajunge de nelocuit.

„Și pe noi, supușii Măriei Tale, să ne însuflețească, ca pe unii ce ne aflăm nedormiți, și să ne povățuiască despre ceia ce ar fi de făcut. Căci răzvrătitorul înaintează, și noi am sfârșit și pazele înarmate din orașul București, trimițându-le în părțile acelea, și n'am săvârșit până acum nimic care să fie destoinic spre a ținea piept vrăjmașului, însă cunoaștem că fericita și grabnica aflare de față a Măriei Tale va fi singura care va putea să aducă mângâiere și îmbunătățire neapărată în starea lucrurilor. *Fevruarie în 10*[1]."

[1] Și în Aricescu, *o. c.*, pp. 67-72.

Care această înștiințare pornindu-se numai decât la Țarigrad cu un călăraș într'adins, și văzându-se întârzierea lipcanului ce se trimisese în urmă la Slugerul Teodor cu scrisoare, s'a făcut chibzuire ca să trimită chiar dumnealui Vornicul Constantin Samurcaș la Craiova, aflându-se cu bună știință de părțile locului și cunoscător de firele hăläduitorilor acelor părți cu plireuxsiotită, ca, prin bunele lucrări ce va chibzui, să facă silință a se potoli tulburarea aceasta și a rămânea locuitorii acelor cinci județe întru liniștita petrecere. Drept aceia s'a dat dumnealui la mână și osebită carte deschisă din partea obștii tuturor dumnealor boierilor cu cuprindere:

„Cinstite dumneata frate Vel Vornic de Țara-de-jos, Constantin Samurcaș! Știut este dumitale că în părțile locului din județele de peste Olt s'a ivit într'aceste trecute, zile un Sluger Teodor cu câțiva tovarăși înclinați, care, ridicându-se cu apostasie asupra ocârmuirii țerii, au dat pricină cu aceasta și tuturor locuitorilor dintr'acele județe, trăgându-i pe unii dintr'înșii cu voie și fără voie întru ale sale socoteli. Cu a cărui urmare, nu numai că unele din orașele acelor județe, dimpreună cu dumnealor boierii și toți locuitorii politiei Craiovei, s'au strămutat acum pe vreme de iarnă, când și toate trebile domneștei Vistierii s'au zăticnit, și, măcar că de aici s'a trimis câtăva oștire asupră-i, dar, ca să se poprească această rea năvălire a acestui Sluger, și ca să nu se'ntâmple vre-o vărsare de sânge și smăcinare între toți locuitorii părții locului, cum și cheltuielile mari spre dărăpănarea satelor țării, am socotit cu toții că este trebuință a merge unul dintre noi la Craiova spre a potoli acest peristasis, de va sta prin putință, cu mijloace ca să nu se aducă vărsare de sânge. Și, fiindcă și dumneata, fratele patriot, mai vârtos cu știință bună de părțile acelui loc, și boier cu bun ipolipsis, iubindu-te toți dumnealor boierii și negutătorii și locuitorii acelor cinci județe, ca unul ce ai stătut acolo în patru-cinci rânduri cu dregătoria Căimăcămiei Craiovei, de aceia te poftim ca să mergi dumneata la Craiova, cu desăvârșita plirexu-

siotită, unde, îndată ce vei ajunge acolo, să pui în lucrare câte vei socoti că face trebuință de a se potoli și de a se popri cugetul cel rău al numitului Sluger și al tovarășilor săi, dând dumneata la toate hotărîre, care are a se ținea și a se păzi cu nestrămutare și de spre partea noastră, fără de a mai cere povățuire sau sfătuire de la noi. Și, așa, să ridici acea turburare dintr'acele județe, odihnind pe boieri, negutători și pe toți locuitorii pe la sălășluirile lor, ca să petreacă fiecare liniștit, fără de nicio temere sau frică. *Fevruarie 11.*"

S'a făcut și carte deschisă din partea tuturor boierilor pentru iertăciunea Slugerului Teodor, de s'a dat iarăși la mâna dumnealui Vornicul Samurcaș, cuprinzătoare: „Fiindcă Slugerul Teodor Vladimirescu carele, întru amăgiri deșarte învăluindu-se, trăgând și pe alții la sine, acum singur cunoscând netăgăduita-i datorie supunerii, cere o nepomenire veșnică a urmăririlor sale, care cu toții într'o glăsuire primind-o, îl încredințăm prin iscăliturile noastre cu jurământ pe numele marelui Dumnezeu că, atât pe numitul Sluger Teodor, cât și pe cei cu dânsul cinovnici, Arnăuți și oricâți s'au arătat într'această nălucire supt oblăduirea-i iertare, milostivire, ajutoare și după starea fiecăruia răsplătire cu mângâiere simțitoare și folositoare; asemenea și pandurii iertare și nepomenire de trecutele păreri amăgitoare și, mergând la ale sale, să se odihnească cu tot repausul ce și până acum l-au avut[1]".

Iară după plecarea dumnealui Vornicului Samurcaș, a venit răspuns de la dumnealui Vornicul Nicolae Văcărescu, cuprinzător că apostatul Teodor nici într'un chip nu se înduplecă a face părăsire de netrebnica lui urmare, căruia și prin scris îndemnându-i multe îndemnări, nu numai că nicio încetare a făcut, ci încă a dat către dumnealui Vornicul Văcărescu și răspunsul ce mai jos se arată, adecă:

[1] Și în Aricescu, *l. c.*, p. 74.

„Cinstita scrisoare a dumitale cu multă plecăciune am primit-o; din care alta nu'nțeleg, fără de cât văd că toate poruncile cele vrăjmășești ale marilor noștri, care le-au pornit asupra patriei, le grămădești asupră-mi, ca și când eu aș fi făcut sau aș face vre-un rău patriei mele. Ci pe semne dumneata pe norod, ca al cărui sânge s'a hrănit și poleit tot neamul boieresc, îl socotești nimic și numai pe jăfuitori îi numeri patrie, măcar că eu nici asupra acestei tagme nu sunt voitor de rău, ci încă mai vârtos li voiesc întregimea și întărirea privilegiilor. Apoi de ce fără niciun cuvânt al dreptății mă categorisiți, și cum nu socotiți că pe mine mă categorisește numai tagma jăfuitorilor, iar pe jăfuitori îi categorisesc toate neamurile? Văd dară că alta nu este, fără numai Dumnezeu a împietrit inimile mai marilor noștri, precum oarecând pe ale Egiptenilor. Dar cum nu o socotiți d-voastră că patria se chiamă poporul, iar nu tagma jăfuitorilor? Și cer ca să-mi arăți dumneata ce împotrivire arătai împotriva poporului, că eu alta nu sunt decât numai un om luat de către tot norodul țării, cel amărât și dosădit din pricina jăfuitorilor, ca să li fiu chivernisitor în treaba cererii dreptăților, iară tagma jăfuitorilor, căci nu li place una ca aceasta, a ridicat arme de moarte asupra patriei și a ticălosului norod.

„O ce mare jale! Dar, dacă este tagma jăfuitorilor dreaptă și norodul vinovat, cum de nu trimiteți d-voastră pe la învecinatele neamuri ca să vedeți pe cine categorisesc: pe norod sau pe d-voastră? Și cu cine voiesc a ținea: cu d-voastră sau cu norodul? Căci aceasta s'a vestit în toate laturile. Prea bine știu pe d-ta că ești foarte deștept și născut din neam preaslăvit și iubitor de patrie, și părinții dumitale niciodată nu s'au ridicat cu arme de moarte împotriva patriei, ci cu înțelepciune multe orânduieli bune au făcut patriei. Socotească-se de către înțelepciunea d-tale și aceasta: că norocul războiului este numai în mâna lui Dumnezeu a tot țiitorului, și nu se știe cine îl va da,

---

[1] Și în Aricescu, *l. c.*, pp. 74—5.

și, măcar de va birui tagma jăfuitorilor, dar tot nu poate fi norocită, că va să-i hulească toată lumea; iar, de nu va putea birui, unde vor scăpa d'innaintea norodului? Ci, de voiești dumneata binele patriei, cum au voit părinții dumitale, trebuință este ca să ne întâlnim negreșit, însă, de vei binevoi să am cinstit răspunsul dumitale, unde și cum, fiindcă norodul nu cere altceva decât numai o dreptate ce poate fi folositoare și tagmei boierești. Și, cum zic, ori în ce chip vei pofti dumneata, să am cinstit răspuns [1]."

Asemenea scriindu-i-se și de către zabitul Romanațului ce era orânduit asupră-i ca să-i arate pricina pentru care s'a sculat cu apostasia, a dat răspunsul ce mai jos se arată, adecă:

„Că toată raiaua împărătească din această țară, nemai putând suferi prăzile și jafurile ce li s'au făcut de către mai marii lor, s'au sculat împotrivă-li. Iară, pe de altă parte, prin arzmahzar și-au arătat plângerile și cererile către Prea-Înalta Poartă, care și serhaturilor este știută, având întrebare și judecată cu acești prădători. Ci dumneata, de ai vre-o volnicie de la Prea-Înalta Poartă a ridica arme asupra raielei cea credincioasă și supusă Prea-Înaltei Porți, urmează; iar, într'alt chip făcând, păzește-te foarte tare ca să nu cazi în primejdia și urgia Prea-Puternicei Împărății, fiindcă norodul nici cu oameni împărătești, nici cu nimeni, bătaie nu are, decât numai au judecată cu cei ce au prădat fără milostivire și fără știrea Prea-Puternicei Împărății. *Fevruarie 21.*"

După aceasta nu s'a făcut din partea ocârmuirii vre-o altă mișcare fiindcă se pornise dumnealui Vornicul Samurcaș, cu desăvârșită plirexusiotită, precum mai sus se arată, de orânduise și îndestui ogeaclii cu arme asupra apostaților, ca, neînduplecându-se prin îndemnările ce va cuvânta, a face părăsire și încetare răzvrătirii ce au început, să-i lovească, să-i sfarăme și să-i gonească. Se trimisese și gephanea îndestulă, se pornise și atâta sumă de bani spre

îndestularea lufegiilor ogeaclii şi panduri.

Iar răzvrătitorul Teodor, stând în mănăstirea Motrului cu toată adunarea sa şi'n satul Ţânţărenii, nu înceta urmând lucrările apostasiei, trimiţând oameni dintr'ai adunării sale de amăgia şi prilostia sate întregi, trăgând în prăpastia nesupunerii şi ridicându-i întru apostasie, precum şi pe alocurea de prăda şi jătuia, după cum a călcat casa Broşteanului din judeţul Gorj, cum şi'n judeţul Mehedinţi pe nişte arendaşi, jăfuindu-i până la piele. Pentru care luând de ştire Divanul Craiovei, au rânduit numai decât pe Slugerul Solomon cu oameni îndestui împotriva acelor cete ale răzvrătitorului; carele, vitejeşte făcând izbândirea ce mai jos se arată, i s'a trimis de către dumnealor boierii ocârmuitori un contoş blănit cu znih şi taleri 500 în naht, cu scrisoarea ce în jos se vede:

„Dumneata Slugere Solomoane! De la Divanul Craiovei ni s'a trimis aici înştiinţarea ce faci către dumnealor boierii divaniţi de acolo, prin care înştiinţezi cele ce au urmat împotriva răzvrătirii ce aţâţase şi prin satele din judeţul Doljului trimişii amăgitorului Teodor, ridicând locuitorii din satele Băileştii Româneşti, Băileşti Sârbeşti şi vre-o câţiva din satul Cioroiul, pe cari lovindu-i în două rânduri, vitejeşte i-ai înfrânt prin vrednice mijloace, şi nu numai pe toţi aceştia ce se învitaseră de trimişii răzvrătitorului i-ai strâmtorat de s'au predat cu toţii, aşezându-i iarăşi pe la siliştile lor a petrece întru liniştire, ci încă şi pe trimişii, anume Stan Bulucbaşa şi Ion Bulucbaşa, prinzându-i, i-ai trimis la Căimăcamia Craiovei în bună pază. Această vitejească faptă vestindu-se, nu numai că s'a cunoscut credinţa ce ai către stăpânire, iubirea de patrie şi vitejeasca vrednicie, ci încă cu toţii te lăudăm pentru călduroasa slujbă ce ai arătat şi acum, căci, şi datoria supunerii împlinind-o, te-ai războit cu toată silinţa şi, dorinţa de patrie arătând, ai liniştit odihna petrecerii acelor locuitori ce, nălucindu-se întru invitările răzvrătitului, se amăgiseră în prăpastia nesupunerii. Pentru care, spre răsplătirea acestei izbânzi ce ai făcut, iată ţi se trimite un

contoș blănit din partea țerii, cu care să ți se înmulțească cugetul înfierbântării, îmbărbătându-te cu dinadinsul a izgoni pe răzvrătitori. Și iată îți scriem că și de acum înainte, cu aceiași osârdnică râvnă întrarmându-te, să dai toată supunerea la povățuirile dumnealor boierilor divaniți de acolo și fără câtuși de puțină sminteală să abați și să năvălești întru izgonirea și înfrângerea acelor răzvrătitori, cari și către stăpânire arată cu hainlâc și nesupunere și către norod pricinuiesc amăgiri și smăcinare la cea liniștită petrecere, fiind bine încredințat că, după bună venirea a Măriei Sale lui Vodă aici, în prea-luminatul Scaun, cu toții vom arăta către Măria Sa osârdnicile dumitale slujbe, călduroasa credință, iubirea de patrie și datornica supunere ce ai arătat și la această întâmplare, ca să fii căutat și ajutat din bogate milele Măriei Sale. Ți se mai trimite și osebit taleri cinci sute, din cari taleri 250 vei popri pentru paguba calului ce ți s'a împușcat, iar 250 vei împărți pe la pandurii și oamenii ce ai avut împreună, și câți dintr'înșii vor fi căpetenii, și cu vrednicie îi vei face cunoscut la dumnealor boierii divaniți, ca și dumnealor să trimită numele lor înscris aici spre a li se face cărți de apărare cu privileghiurile ce se va chibzui."

Într'această curgere de vreme sosind în București și dumnealor boierii Caimacami de la Țarigrad, ai Măriei Sale Scarlat-Vodă Calimah, cu porunca din partea Măriei Sale către dumnealor boierii pământeni, ca, dând pliroforie întreagă și dumnealor Caimacamilor de toate cele urmate în pricina aceasta, să se sfătuiască cu toții a pune în lucrare toate chipurile cele mai destoinice spre a lua săvârșire tulburarea aceasta, fără cea mai puțină zăbavă au îmbrățișat și dumnealor lucrarea trebilor țerii dimpreună cu dumnealor boierii pământeni, dându-se poruncă ca adunarea să se facă la curtea cea orânduită, unde se caută treburile în zile de Domnie. Și așa, după cele toate mai sus arătate chipuri ce se puseseră în lucrare spre întâmpinarea apostasiei, unde se adăsta lecuirea acestei răzvrătiri, a venit răspuns dela Craiova cum că dumnealui

Vornicul Nicolae Văcărescu a orânduit pe Serderul Iamandi Giuvara cu neferii săi şi pe Serdarul Dinu Bâlteanu cu pandurii ce avea şi pe celelalte trei agale ce se pornise mai înainte dela Bucureşti, ca să meargă împotriva apostaţilor ca să-i lovească cu arme. După ce au năvălit cu toţii în satul Ţânţărenii unde erau o samă dintre apostaţi, începând a arunca pistoale, de odată au strigat unul dintre apostaţi cum ca să nu dea, fiindcă sunt fraţi cu toţii, şi, numai decât încetând năvălirea, au început Arnăuţii să se sărute între dânşii, unii cu alţii, şi s'au tras fieşcare înapoi, nefăcându-se nicio izbândă [1].

Iară dumnealui Vornicul Samurcaş prin ştafetă a scris de la Craiova dumnealor boierilor Caimacami ca să i se proftăxească taleri 172.000 acolo, la Craiova, în soroc de duoăzeci şi patru ceasuri, fără a mai însemna altceva. Cari cu multă osteneală strângându-se, cei mai mulţi cu împrumutare, s'au şi pornit numai decât taleri 102.000 la 25 ale lunei Fevruarie şi taleri 7.000 la Fevruarie 26 cu oameni întradinşi, nădăjduindu-se că poate se va face vre-o împăciuire. Dar se vede că, ca un chip de farmasonie fiind izvodirea acestei turburări, nicio ispravă nu s'a făcut, ci după mergerea Serdarului Iordachi cu căpitan Farmachi acolo la Craiova, cu atâţi neferi, în loc de a face vre-o pornire straşnică asupra apostaţilor, numiţii au mers la Slugerul Theodor cu alaiu şi cu bună primință, intrând în mănăstirea Motrului spre întâlnire, unde au şezut de au prânzit cu toţii şi apoi s'au întors cu linişte iarăşi la Craiova. Şi dumnealui Vornicul Nicolae Văcărescu, văzând treburile cum merg şi mai vârtos bolnăvindu-se, a cerut prin înştiinţare de i s'a dat voie ca să vină la Bucureşti, unde venise ştire într'acele zile dela isprăvnicatul Focşanilor cum că un Vasile Caravia, fiind orânduit din partea Domniei Moldovei cârdserdar la Galaţi, s'au ridicat cu zorbă asupra topciului (?) turc de acolo (adică zabitului de Galaţi) şi, năvălind asupră-i şi asupra beşliilor lui, unit fiind Caravia şi cu corăbierii greci

[1] Această înştiinţare a trimis-o Serdarul Dinu Bălteanu.

de pe la corabie, au omorât atât pe topciu, cât și pe toți oamenii lui, încă și pe toți ceilalți Turci ce se întâmplaseră acolo, făcându-se atâta vărsare de sânge.

Asemenea se vestise în București cum că la Iași s'ar fi ivit Escelenția Sa gheneral Alexandru Ipsilanti cu o ceată de oameni, propovăduind apostasia împotriva Porții Otomanicești și dând proclamația ce mai jos se arată:

„*Către norodul țării Moldaviei.*

„Lăcuitori ai acestui loc al Moldaviei, vă facem știre că, cu ajutoriul și mila dumnezeiască, toată Grechia a înnălțat de astăzi flamburile scăpării de supt jugul tiraniei, cerând slobozenia sa. Și eu, înpreună cu toți simpatrioții miei, mă duc acolo unde mă chiamă trâmbițile norodului patriei mele. Vă dau dar încredințare și închezășluire, atât de spre partea mea, cât și de spre partea tuturor simpatrioților miei celor ce să află aicea (pe care am cinstea să-i ocârmuesc), că veți avea bună odihnă și siguranție, atât a însuși persoanei voastre, cât și a avearilor voastre.

Pentru aciasta fieștecare să caute cu acelaiași slobozenie cu carea vă aflați, îndatoririle și trebile voastre și întru cât de puțin să nu se turbure pentru mișcările mele, pentru ca și oblăduirea și ocârmuirea Prințipatului acestuia rămâne tot aceasta care să află, și cu aceleași pravile va săvârși trebile ei. Cu adevăr vă zic, o lăcuitorilor Moldaviei, că Pronia cerească v'a dăruit pe Domnul ce astăzi domnească, Mihail Suțul Voevod, un apărătoriu cu oserdie al driturilor patriei voastre, un părinte și de bine voitor al vostru. Cunoașteți dar că Înnălțimea Sa este acest feliu precum îl numim, și uniți-vă cu Înnălțimea Sa spre ocrotirea obșteștii voastre norociri. Iar, deacă din întâmplare niscaiva deznădăjduiți Turci ar năvăli în pământurile voastre, să nu vă înfricoșați întru nimica, căci strașnică putere să află gătită să pedepsească îndrăzneala lor.

S'au slobozit în orașul Iași, astăzi, la 23 Fevruarie 1821.

(ss) Alexandru Ipsilant [1]."

---

[1] Cf. Aricescu, *l. c.* p. 92; Urechiă, *l. c.*, p. 51. — O dăm, după tiparitura contemporană a proclamației, în *Studii și documente*, VII, pp. 85—6.

Acestea vestiindu-se în politia Bucureştilor şi îngrijindu-se obştea toată cu tot dinadinsul, s'a sculat dumnealui Banul Brâncoveanu aflându-se Spătar-Mare halea, şi pe taină a ieşit din politia Bucureştilor, mergând la moşia domniei sale, Mogoşoaia, de unde a pribegit la Braşov, în Austria. A cărui depărtare pricinuind a doua zi mare turburare în politia Bucureştilor, s'au strâns toate isnafurile la Curte, unde erau adunaţi toată obştea dumnealor boierilor cu dumnealor Caimacamii, şi cu mare strigare au făcut întrebăciune ca să li se arate ce sunt aceste turburări, pentru că unii dintre sudiţi văd că se siguripsesc, alţii se gătesc a se depărta din politie, cum şi cei mai mulţi din boieri îşi pornesc haremurile pe afară, şi, cu un cuvânt, toţi sânt îngrijaţi, neputând înţelege fiinţa adevărului. Cărora li s'a dat răspuns prin încredinţări cu jurământuri de către dumnealor boierii cum că nu este nimic şi să nu aibă nimeni nicio grijă, ci fiecare să-şi caute de alişverişul său fără vre-o temere, căci pentru străjuirea şi paza politiei sânt întocmite îndestule puteri, cu leafă orânduite şi vrednice chezăşii, iar mai vârtos că nimeni nu se strămută nicăeri.

Cu aceste cuvinte pe de o parte s'a îmblânzit strigarea isnafurilor, mergând fiecare să şi caute de alişverişul său şi, pe de altă parte, s'a scris la Craiova să se întoarcă Serdarul Iordachi cu căpitanul Farmachi, a veni la Bucureşti pentru paza politiei, precum erau întocmiţi, rămânând acolo de pază ceilalţi trimişi. Iar în fiecare noapte se strecura dintre haremurile boiereşti, ieşind pe taină afară din politie şi cacerdisindu-se în părţile muntelui. Căci, într'una din zile, aprinzându-se un coş dela o casă din târg, şi alergând oamenii ca să-l stingă, precum este obiceiul, au început de-odată Arnăuţii să alerge pe poduri şi pe drumuri, strigând: «Turcii! Turcii au venit». Şi, cu aceasta făcându-se mare spaimă şi turburare în politia Bucureştilor, au început ziua nămiaza mare a fugi toţi în toate părţile, şi era mare jale să fi văzut femei cu copii în braţe, oameni cu desagi la spinare alergând să iasă

din politie numai cu trupurile, până ce s'a prins de veste pentru iangănul[1] ce era, că nu este nimic. Apoi s'au întors cei mai mulți. Și, fiecare încărcând prin care, au ieșit din politie, apucând care încotro au putut, vestind de ce fug, încotro merg și care li este spaima. Dintre cari unii s'au dus la mănăstirea Căldărușanii, unii la schitul Cernica, unii la schitul Țigănești, unii la Ploiești și unii la Vălenii-de-Munte, unii la Câmpina și alții la moșiile lor, cercând cu toții greutatea vremii ce era: noroiu, zăpadă și ninsori cu ploi amestecate.

Într'aceasta s'a întors și dumnealui Vornicul Samurcaș de la Craiova fără a face acolo vre-o ispravă și aducând înapoi din banii ce i se promi[ti]sese numai taleri 35.000, fiindcă ceilalți a arătat cum i-a cheltuit; pe cari i-a dat în Vistieria țerii. Iar Serdarul Iordachi cu căpitanul Farmachi, pornindu-se dela Craiova a veni la București, s'au despărțit ca să se întoarcă pe două drumuri, și au apucat unii pe drumul ce vine pe la Craiova și alții ca să vină pe la Pitești, unde se sculase un căpitan Ivanciu și făcuse multe jafuri, atât în Pitești, cat și în Câmpulung, luând de pe unde găsia cai, arme, bani și alte jafuri.

De aici încep a se ivi de față durerile despuierii și jafurile, pentru că cei ce se'ntorceau pe drumul Craiovei fără milostivire ardea' și jăfuia' pe cine găsia', precum și pe un Vistier Ștefan Bilciurescu întâlnindu-l, ieșind cu nevasta din satul Clejani, l-au dat jos din căruță și i-au luat tot, lăsându-i numai în cămăși, atât pe numitul, cât și pe soția sa. Asemenea și cei ce veniau pe la Pitești au jăfuit, atât în orașul Pitești, cât și în Găiești, luând cai, arme, borfe, bani și cu un cuvânt tot ce găsia'. Din Găiești au bătut drumul la Târgoviște, unde au apucat pe dumnealor ispravnicii de conac, cerând și o sumă de bani, cari spăimântându-se, au făcut toate mijloacele și, numai cu trupurile scăpând, noaptea, călări, au fugit peste văi și peste dealuri, poprindu-se tocmai în satul Băicoiu din județul Prahova. Iar arnău-

[1] În turcește: foc.

ţimea, după ce a jăfuit tot ce a putut din Târgovişte, s'a scoborât spre a veni la Bucureşti, şi, apucând pe zapciii plăşii Cornăţelului, i-au despuiat de tot, lăsându-i numai în piei, cum şi la moşia Şanţurile au jăfuit casa dumnealui Clucerului Iordachi Deşliu, aflându-se acolo, luându-i atâta argintărie, şaluri, cai, arme şi cu un cuvânt tot ce au găsit. De acolo unii au mers la moşia Cârsteasca, de au jăfuit pe Fundăţeanu, bătându-l şi de moarte; alţii au mers la satul Sandagiu, de au jefuit pe Bujoreanu şi altă băjenie ce era acolo, prădând şi jăfuind pe unde ce găsia, până a venit în Bucureşti. Unde vestindu-se că Slugerul Teodor cu toată adunarea sa a purces dela mănăstirea Motrului şi, trecând pe lângă Craiova, s'au coborât la Slatina, cugetând a se coborâ la Bucureşti, s'a sculat numai decât într'o Duminecă noaptea dumnealui Banul Grigore Ghica şi dumnealui Banul Barbul Văcărescu şi cu dumnealui Logofătul Ştefan Belu şi cu Vistierul Ioan Manu şi au ieşit din Bucureşti, apucând drumul drept spre Braşov, împrăştiindu-se şi alte multe familii, care încotro au putut. Iară, de la Escelenţia Sa gheneralul Ipsilanti venind curier într'adins în Bucureşti, a adus scrisoarea ce mai jos se arată, adecă:

„Către Preasfinţia Sa părintele Mitropolit al Ungrovlahiei, iubitorii de Dumnezeu episcopi şi blagorodnicii boieri ai Divanului Vlahiei.

„Nu sunt la îndoială că vor fi cunoscute d-voastră cercările ce se fac pentru elefteria neamului elinesc şi că între aceste două eparhii a Moldovei şi a Vlahiei se strâng mulţime de osteni patrioţi elini ca să meargă spre sfântul pământ al patriei lor şi pentru ca să se trudească împreună cu fraţii lor cei de acolo să-şi dobândească sfintele şi netăgăduite ale neamului lor drepturi. Oştirile acestea, închipuind totdeauna pe locuitorii Moldovei şi Vlahiei ca nişte fraţi, se chezăşuiesc către dânşii, precum s'au vestit prin manifesturile ~~sale~~ mai înainte trimise, care se arată mai sus, nebântuirea, atât a obrazelor, cât şi a averii fie-

căruia și a stăpânirii pământești a țerii, făgăduiește prieteșug nestrămutat, și mărturie la cele ce privește buna orânduială ce s'a păzit la toată petrecerea lor în Moldova.

Dar mare mirare m'au cuprins strămutarea cea fără temeiu a locuitorilor orașelor Râmnicului și Buzăului, și, vestind că răzvrătirea și zarva se va fi pricinuit în toată țara din acest fel de urmare, nu lipsim cu grabă a vă înștiința pentru netemerea și liniștirea ce trebuie să aveți și să vă rog ca să publicați către toți cei ce se neguțătoresc, să nu aibă nicio bănuială la negoțul lor, și la toți lăcuitorii patriei voastre nesupărare și nebântuire. Și să fiți încredințați că strășnicia și marea Putere aceia ce are subt protecțiunea sa aceste două eparhii nici într'un chip nu va lăsa să facă într'însele cea mai mică năvălire barbarilor. Drept aceia și Escelenția Sa gheneral *en chef* graf și năstavnic a și primit îndată poruncă ca să coboare la graniță cu oștirile rusești ce se află în Basarabia; care a și făcut-o. Deci, ca pe niște patrioți buni și aleși spre cârmuirea patriei voastre, nu sunt la îndoială că vă veți strădui a liniști norodul și a popri acest fel de netrebnice urmări, care aduc totdeauna după sine pătimiri și nenorociri. Publicați aceste a mele manifestări la norod și încredințați din parte-mi pe toți simpatrioții voștri să nu aibă niciun fel de frică, ci să șează la casele și căminurile lor. Și venirea mea vă va pliroforisi pentru adevărul ziselor mele.

Dar, fiindcă oștirile elinești au să treacă prin Valahia, face trebuință ca să se gătească din vreme în toate drumurile ce vin din Moldova cele de mâncare în bielșug și multe, cum și trebuincioasele conace pentru oștiri. Fiindcă, afară de cei ce în trupuri mici de oștire aleargă din toate părțile, sunt a trece și eu însumi în puține zile cu ordia de oștiri cea mare a Elenilor. Și poftesc d-voastră sănătate și norocire.

„La 5 Maiu 1821, din orașul Roman.

Alexandru Ipsilanti[1]."

---

[1] Și după povestirea grecească a lui Filimon, Aricescu, II, pp. 9.

După a cărui cuprindere, măcar că se va îndestula făgăduiala de siguranță fiecăruia, dar politica Consulatelor neputând cunoaște nici pe Jpsilanti, nici pe Slugerul Teodor, care plecase din Slatina spre a veni la București, iar mai vârtos că arnăuțimea toată din București, văzând că nu li se mai dă leafa dela Vistieria țerii, fiindcă încetase cu totul răspunderea dăjdiilor de prin toate județele, încep (unimindu-se între dânșii) să ridice capul fiecare, și să se arate cu ursuzlâc, nemai cunoscând nici stăpânirea, nici ocârmuirea, și către acestea vestindu-se în București că Escelenția Sa gheneral Ipsilant a sosit la Focșani cu adunarea sa, s'a sculat arnăuțimea din București de a plecat să meargă spre întâmpinare-i. Care, venind pe la Ploiești, se ridicară toți orășenii asupra-li cu arme, nevoind să-i primească. Dar ei, temându-se a nu se întâmpla vre-o mai multă turburare, nù s'au mai bătut prin Ploiești, ci au trecut toți apa Teleajenului, poposind la Bucov, și de acolo s'au dus cu toții pe supt deal drept la Focșani (iar nu pe drumul cel mare), despuind și prăpădind tot pe unde găsia.

După aceia consulatul Rusiei, cu al Austriei, dimpreună cu dumnealor boierii de mai jos, adecă dumnealui Vornicul Grigore Filipescu, și dumnealui Vornicul Iordachi Filipescu, și dumnealui Vornicul Costachi Samurcaș, și dumnealui Vornicul Alecu Ghica, și dumnealui Hatmanul Nicolachi Mavru, cu toții ieșind din București, s'au tras drept la Câmpina, și de acolo au apucat drumul Brașovului, rămânând politia Bucureștilor întru îngrijirea Prea Sfinției Sale părintelui Mitropolit chiriu chir Dionisie, cu părintele episcopul Argeșlu chir Ilarion, și dumnealui Vornicul Grigore Băleanu, fiind Spătar, și dumnealui Vornicul Mihalachi Manu, și dumnealui Vornicul Iordachi Slătineanu, fiind Logofăt de Țara-de-sus, și dumnealui Logofătul Scarlat Grădișteanu nazâr al Cassei lefilor și însărcinat și cu epistasia Agiei, și dumnealui Vornicul Nicolae Golescu, și dumnealui Logofătul Fotachi Știrbei, și dumnealui Logofătul Alexandru Filipescu, fiind orânduit vechil de Vistier-Mare, și dumnealui Vornicul Alexandru Nenciulescu, cât și străjuirea

politiei rămăsese asupra Căminarului Sava cu oamenii săi, priveghind ziua şi noaptea atât prin târg, cât şi pe toate pieţile, până ce a sosit şi Slugerul Teodor, trăgând drept la mănăstirea Cotroceni cu toată adunarea sa. Carele îndată a orânduit strajă în toate părţile, atât în politia Bucureştilor, cât şi pe afară, la Colentina şi Băneasa şi alte locuri. Iar, pe unde a trecut adunarea sa, fiind fost împrăştiată şi pe la alte locuri, a jăfuit şi a prădat fără omenie pe cine a găsit, precum şi un Gheorghe Cârjaliu, acesta fiind întru adunarea Slugerului Teodor, a făcut multe jăfuiri peste Olt, şi, vrând a-l curăţi Slugerul Teodor, fiindcă se arăta şi fără supunere, a prins de veste şi s'a cacerdisit, venind la Serdarul Iordachi Olimpie, supt a cărui umbrire adăpostindu-se, s'a hotărât şi cu alţi hoţomani, şi a jăfuit atât pe unii din boierii Craiovei, cât şi alte băjenii, obrăznicind de-a rănit pe mulţi cu tăieri, precum pe Medelnicerul Petrachi Poenaru dela Craiova şi alţii, ajungând aceşti prădători până aproape de vama dela Câineni, jăfuind şi răpind în toate părţile, încât nu se poate scrie nespusele jafuri ce au făcut.

După sosirea Slugerului Teodor la Cotroceni, vrând să între şi în Bucureşti, s'a închis Căminarul Sava cu oamenii săi în mănăstirea Radului-Vodă şi înnăuntru în Mitropolie. Iară Slugerul Teodor, întocmindu-şi alaiul adunării sale a întrat cu o pâne mare pe Podul Calicilor şi, abătând drumul pe la partea din sus, ca să meargă pe la Beilic la mănăstirea Radului-Vodă, a găsit podul de peste Dâmboviţa stricat de către Căminarul Sava, şi s'a întors innapoi de a venit pe la Curtea-Veche, să meargă sus la Mitropolie. De unde începând oamenii Căminarului Sava a slobozi puşti şi pistoale, nu l-au îngăduit a se apropia. Ci, întorcându-se către casele răposatei Bănese Brâncovence, ce sunt în vale la Mitropolie, au pus oameni de au sărit peste zidul curţii şi, deschizând porţile, a întrat Slugerul cu tot alaiul său, de s'au aşezat acolo, începând a face întocmiri de ocârmuire şi a cugeta la cele de slavă.

Peste puţin, pornindu-se dela Focşani, prinţipul Ipsilant

cu adunarea sa şi cu arnăuţimea ce mersese spre întâmpinare-i, a venit pe supt deal până la Mizil, sud Saac (necutezând să vină pe drumul cel mare, fiindcă avea temere de spre Brăila), unde luând de ştire pentru ridicarea Consulatelor şi pribegia dumnealor boierilor, numai decât a dat proclamaţia de mai jos arătată, adecă:

«Trecând pe pământul Valahiei, am aflat cu mare nemulţămire că, lăsând pustie Capitala voastră, v'aţi risipit.

Locuitori ai Bucureştilor! Cei drept cugetători desaprobă purtarea voastră. Patriotismul bărbaţilor mărinimoşi la asemenea împrejurări se cunoaşte. Când stâlpii ţerii dau asemenea pilde, ce mai rămâne să facă poporul?

Nobili locuitori! Întorceţi-vă la vetrele voastre; interesele patriei voastre, ale poporului, şi chiar ale voastre, vă chiamă în Capitala ţerii. Astăzi e vorba de viitoarea libertate a vieţii voastre. Care din voi se va arăta nevrednic de aceasta? Dacă din nenorocire se află vre unul între voi asemenea, stingă-se numele lui din rândul celor de bun neam! Patria lui îi va cere într'o zi samă de nepăsarea lui. Fie încredinţat că frica lui este neîndreptăţită şi că, mai nainte de a se vărsa o picătură de sânge, deci mormântul va acoperi trupurile noastre ale tutorora.

Mizil, 1821, Martie 18. *Alexandru Ipsilant.*»

Dată în elineasca tabără de obşte[1].

Trimisu-s'a om într'adins şi către pribegiţii boieri cu publicaţia aceasta, pe cari i-a ajuns la Breaza, sud Prahova, şi n'au mai stat acolo, ci îndată au trecut cu toţii în Braşov d'împreună cu Consulaturile. Iară prinţipul Ipsilant, sosind în oraşul Ploieşti, a dat poruncă de s'au strâns toate armele de pe la orăşenii de acolo, făgăduindu-li plată. Şi, mai zăbovind câteva zile, a sosit şi gheneral Cantacuzino cu o ceată de ostaşi mavrofori. S'au adunat din Ploieşti cu măglisitoare mijloace, înşelându-se, o sumă de oameni de s'au scris între ceilalţi ostaşi, unii şi de frică, ca să nu li se jăfuiască casele şi averile, cărora li se da

[1] După Aricescu, *l. c.*, pp. 102—3.

şi cocarde din partea prinţului Ipsilanti, supt a cărui ocârmuire erau toţi cei de mai jos orânduiţi căpetenii sau mai bine zis prăpădenii, însă:

Chiliarhul Colocotroni, tagmatarhul Constantin Ducā, chiliarhul Orfanos, tagmatarhul Vasile Caravia, chiliarhul Gripari, Păharnicul Anastasie, Nicolae Scufu, Grigore Suţu, chiliarhul Vasile Parlan, Alexandru Rizu, Hagi Bairactaru, căpitan Spiru, căpitan Staicu, căpitan Nicola Adicheh, căpitan Nicola Carabelea, căpitan Constantin Lasani, chiliarhul Mihail, Vasile Parlan, pendicondarh Caloian, Gheorghe Manul, Serdarul Iordache Olimpie, căpitan Farmachi, delibaşa Mihali, căpitan Stoica, polcovnicul Mihali, sutarhul Constantin Lazaru, căpitan Vardalah, căpitan Alexe Filip, căpitan Spiru Draculi, căpitan Constantin. Anghel, căpitan Anton, Nicolae Cărbuni, Hatmanul Bibică.

Erau şi alţii printre aceştia cu numiri de căpetenie; iară, adevărul zicând, toţi erau căpetenie, nefiind supunere la vre unul, precum şi în urmă s'au mai adunat cei de mai jos arătaţi, însă:

Clucerul Costache Herescu, Cănimarul Nicolae Vlastò, Căminarul Moisachi Hagi-Abdula, Gheorghe Ciontulac, Iancu Iliad ot Câmpulung.

Şi, zăbovindu-se în Ploieşti vre-o două săptămâni de zile, s'au făcut atâtea cheltuieli cu tainaturi peste tainaturi, încât nu mai proftaxià a se' întâmpina. Nu puţine jafuri şi despuieri s'au săvârşit acolo de către arnăuţime, nefăcându-i zapt nimeni, cari cu toţii strigau «*zavera*", ce se tâlcuieşte în limba arnăuţească: „*pentru lege*".

Apoi, sculându-se din Ploieşti prinţipul, dimpreună cu Cantacuzino şi cu toată adunarea, au purces să meargă la Bucureşti pe drumul Păşcanilor, unde nu puţină spaimă s'a făcut, atât la unele băjenii ce era pe la sate şi moşii de prin lăturile drumului, cât şi în mănăstirea Căldăruşanii, ce este aproape de Păşcani. Căci, aflându-se în mănăstire mulţime de familii cu băjenie, s'au pomenit cu taxiarhul Duca cu o sută de Arnăuţi întrând în mănăstire şi căutând să strângă armele şi caii de pe la toate băjeniile. De care poate socoti fieşcine cât siziltic *(sic)* şi tur-

burare se va fi făcut, până ce au fugit numitul din mănăstire. Și, sosind cu toții la București, au conăcit prințipul Ipsilant la Colentina, în casele dumnealui Banului Grigore Ghica, unde au mers dumnealor boierii ce mai rămăsese în București, de i-au arătat toată ticăloșia țării, cum și jafurile și prăpădenia ce s'au făcut de către oamenii Slugerului Teodor și de către Arnăuți, și a dat Escelenția Sa făgăduială prin graiu numai, că se va îndrepta.

Acolo au mers spre întâlnire și Slugerul Teodor, cu care ce va fi vorbit prințipul Ipsilant nu este știut, căci pe toate ceasurile se schimbau hotărârile, până ce s'a făcut plan de către prințipul Ipsilant ca să meargă Escelenția Sa cu toată adunarea ce avea (mai strângându-se și din politia Bucureștilor ostași) la orașul Târgoviște, cum și Slugerul Teodor cu ostașii săi să meargă la Pitești, iar boierii cu părintele Mitropolit să meargă la Câmpulung ca să întocmească acolo comitet, a se căuta treburile țerii și cererile ostășești, fiindcă începuse a se vesti venirea puterilor otomanicești în țară. Și așa s'a sculat prințipul Ipsilant cu adunarea sa de s'a tras la Târgoviște, dimpreună și cu arnăuțimea. Care s'au făcut multe jafuri și spargeri de case și pivnițe, cât au stat în București, jăfuind ziua în amiaza mare pe cine întâlnia, neavând cine să li stea împotrivă. Iar Slugerul Teodor, cu toată pandurimea și adunarea ce avea, mai rămânând în București, ședea în casele dumneei Bănesei Brâncovence, și, prelungind din zi în zi purcederea la Pitești, după hotărârea ce se făcuse de către prințipul Ipsilant, a hotărât ca să se așeze iarăși în mănăstirea Cotroceni. Unde a orânduit îndată să se facă șanțuri cu tabie și meterezuri împrejurul mănăstirii, aducând oameni din toate părțile, cum și vinovații ce mai rămăseseră în pușcărie (fiindcă pe cei mai mulți îi scosese din temnița pușcăriei arnăuțimea), de săpa la șanțuri. Și mulți dintre locuitorii politiei, cum și cei de pe afară, cercând nu puține jafuri de către panduri și alții, alergau cu jalbe de plângere la Slugerul Teodor, dându-i titlul de *Domnul Tudor*. Carele pe de o parte

îi făgăduia că se va face îndreptare, iar pe altă parte îi punea, cu voie, fără voie, pe unii de săpa' la şanţurile meterezurilor ce făcea împrejurul Cotrocenilor. Într'această vreme, alcătuind proclamaţia de mai jos arătată, a publicarisit-o prin toate judeţele, orânduindu-se ispravnici pe la judeţe, atât de către Slugerul Teodor, cât şi de către prinţipul Ipsilant, cari pe toate zilele se schimbau, neavând nicio statornicie, ci numai o străgănire şi multă dărăpânare, fierbând locuitorii din toată ţara şi neştiind ce stăpânire să cunoască în acea vreme.

„De la Slugerul Teodor Vladimirescul către toţi locuitorii oraşelor şi satelor din sud..., de orice treaptă, adecă neamuri, postelnici, mazili, breslaşi, birnici, poslujnici şi slujitori, şi către toţi străinii birnici dintr'acest judeţ. Este ştiută la toţi cea până acum pornirea mea, ce cu glasul norodului cel nepăstuit am urmat şi urmez spre dobândirea dreptăţilor. Am hotărât, dând cel d'intâiu semn de bun patriot într'acest pravoslavnic pământ românesc, întru care îmi am strămoşeasca naştere, să otcârmuiesc pe toţi cei ce au încins arme din partea a tot norodului spre zdrobirea şi încetarea a oricărui jaf şi nedreptăţi ce aţi cercat până acum din pricina oblăduitorilor Domniei ce au stătut, care, întru desăvârşita nemilostivire aflându-se, au aplecat oricâte chipuri de mijloace, s'au îndeletnicit şi v'au supt sângele, aducându-vă într'aceasta mare dărăpănare şi proastă stare întru care vă aflaţi. Iară cea mai de temeiu hotărâre a mea, însoţită cu glasul norodului, este ca nici într'un chip să nu încetăm din cererea dreptăţilor ţerii, pre care, şi de nu le vom vedea dobândite printr'aceste destoinice cuvinte care s'au făcut cunoscute până acum pre unde s'a cuvenit, vă făgăduiesc sufleteşte că se vor dobândi negreşit prin vărsarea de sânge împotriva vericăruia vrăjmaş se va arăta călcător acestor dreptăţi, de care întâiu voi aveţi să vă bucuraţi. Într'această dară doritoare patrie şi vouă cugetător aflându-mă, mi-au ajutat milostivul Dumnezeu până acum, şi nu numai acele cinci judeţe ot preste Olt se văd mântuite

de mâncătoriile și jafurile prădătorilor otcârmuitori și felurimi de slujbași, ci pre unde am ajuns și am propovăduit au încetat relele jefuitorilor.

Așa dară, ajungând și aicea, în politia Bucureștilor, care este Scaunul oblăduirii norodului, și găsind mulți patrioți boieri întru asemenea bune cugetări cu ale norodului asămănați, am hotărât, ca un voitor de dreptate, să cunosc vremelnica stăpânire a țerii, supuindu-se toți cei ce au încins arme de izbăvire la legile și pământeneștile obiceiuri ce li se vor arăta de către stăpânire prin mine, și le voiu cunoaște că sunt întru adevăr folositoare patriei și de mare trebuință obștii norodului. Căci, fără de a cunoaște cineva o stăpânire, nu numai firește nu este prin putință, ci pot zice: și de mare vătămare la împlinirea trebuinților ce va avea această izbăvitoare lucrare. Și vestesc dară tuturor fraților pământeni că și cuviința și trebuința vă îndatorează să cunoașteți o stăpânire; care stăpânire, având lăstarele sale întinse prin laturile țerii, se închipuiește și într'acel județ prin dumnealor ispravnicii ce se orânduiesc de aici. La cari câți sunt locuitori într'acel județ trebuie să se supuie, și să săvârșească poruncile ce le vor da când vor fi asămănate cele întru obșteasca știută datoriei și ajutătoare trebuințelor ce cer oștirile ce sunt gata a se război spre dobândirea dreptății norodului. Și așa, înțelegând cu toții duhul acestei izbăvitoare lucrări, câți sunteți vrednici de a purta arme împotriva vrăjmașului dreptăților țării, veniți la mine să vă cercetez starea vitejiei voastre, și, de voiu găsi-o asămănată cu ceia ce se cuvine întru asemenea lucrare, numai decât să vă primesc și să vă povățuiesc datoriile ce aveți să săvârșiți; cunoscând însă și aceasta că aveți să slujiți ca niște ostași numai pentru dobândirea dreptăților voastre, iar nu pentru vre-o folosire de bani. Căci, și eu și toți cei ce s'au înfrățit cu mine slujim, nu cu cuget de bani, ci, porniți de râvna binelui, așteptăm și pentru noi și pentru copiii noștri. Iară câți nu sunteți născuți pentru această meserie împliniți-vă datoria cu toată supunerea ce se cu-

vine să dați către dumnealor boierii ispravnici ai județului; adecă voi, mazâlilor și breslașilor și companiștilor și străinilor, răfuiți-vă rămășițele ce aveți ale următoarei tetraminii de Ghenarie. Asemenea și voi, birnicilor, istoviți rămășițele dăjdiilor ce sunt scoase până acum prin poruncile stăpânirii, adecă a sămii Vistieriei de Fevruarie și Martie, po taleri 18 de lude, ai dininiei lefilor tot pre aceste luni, doisprezece și jumătate de lude, și banii orânduielii menzilhanelei de primăvară, po taleri șeaptesprezece și jumătate de lude. Și cu toții din orice treaptă și orânduială slujiți izbăvitoarelor oștiri ale țerii, care după cum se va orândui în dări și în transporturi de trebuincioase zaherele. Și fiți încredințați că mai la urmă veți înțelege și rodurile fericirilor voastre.

Câți însă de supt aceste răspunderi vă aflați astăzi ostași și supuși armelor izbăvirii, să știți că sunteți cu totul apărați și privileghiați, și voi, sătenilor, cu unii ca aceștia aveți să vă scădeți din lude cu analogon cislelor voastre, precum și stăpânirea țerii poruncește pentru aceasta prin Vistierie către dumnealor ispravnicii județelor. Și asemene se va păzi această orânduială și pentru câți alți ostași se vor mai aduna de prin sate de acum înnainte prin știința mea și a orânduiților miei. Iar, după ce veți istovi toate aceste puține rămășițuri prin zapciii plășilor la dumnealor ispravnicii județului, după cum urmează obiceiul, ca să-i stovească și dumnealor cu Vistieria țerii, iarăși spre întâmpinarea trebuincioaselor ale izbăvirii, să știți fără îndoială că mare ușurință are să vi se facă, nu numai întru răspunderea dăjdilor, ci și întru toate celelalte dări si orânduieli, cum și jăfuirile vor lipsi cu totul, și veți înțelege înșivă scăparea robirii întru care v'ați aflat până acum. Urmați dară întru toate acestor propovăduiri ce într'adins vi s'au trimis ca să se cetească întru auzul tuturor și în vileag la obște, și fiți încredințați că nici odinioară nu veți rămânea fără dobândirea dreptăților voastre.

1821, Martie 12[1].»

---

[1] Și in Aricescu, *l. c.*, pp. 129—31.

Iară boierii ce erau rămași în politie, vrând a se trage cu părintele Mitropolitul la Câmpulung, după hotărârea prințipului Ipsilanti și mai vârtos având temere, nu care cumva, ivindu-se oștire otomanicească în țară, să li se întâmple vre-o primejdie de viață în pripa furiei, a prins de veste Slugerul Teodor, și îndată a orânduit oameni în adins de i-au ridicat pe toți de i-au pus supt pază la casele de la Belvedere, de lângă grădina lui chir Ianache Ștefan, unde i-au încunjurat oameni destui de pază, și, dorânduind pre un căpitan Simion cu o sută cincizeci de panduri ca să-i străjuiască, dintre cari dumnealui Vornicul Grigorie Băleanu, fiind epistat al stăpânirii și având oameni îndestui, s'au cacerdisit de s'au tras la Câmpulung, și de acolo, stând câteva zile, au plecat la Brașov, lăsând epistasia stăpânirii iarăși dumnealui Logofătului Scarlat Grădișteanu.

Dumnealor boierii ce pribegiseră în Brașov, sfătuindu-se cu toții, au făcut trei arzuri de înștiințare, unul către Înnalta Poartă Otomanicească, dimpreună și cu anaforaua către Măria Sa Scarlat-Vodă Calimah, Domnul țerii, arătând, atât venirea prințipului Ipsilanti în țară, cât și pribegirea dumnealor în pământurile Austriei, rugându-se cu toții pentru izbăvire, altul către Prea-Înnaltul Împărat Franțisc al Austriei, de mulțumire că i-au primit în pământurile Împărăției sale, și cel de-al treilea către Prea-Puternicul Împărat Alexandru al Rusiei, făcându-i-se cunoscut ticăloșiile țerii și rugându-se de mântuire, după cum se vor arăta mai jos anume, — care le-au trimis câte trele prin cinstitul aghent consul Fraișah [1], al Chesaro-Crăeștii Puteri. Și nu înceta pre toate zilele băjeniile, mergând în Brașov și în Sibiiu de prin toate părțile, spărgăluindu-se toate orașele țerii, atât cele mari, cât și cele mici: fugia și satele cu prostimea lăcuitorilor, încât s'au umplut tot ținutul Brașovului, precum și Sibiiul, cu toate împrejurimile. Slugerul Teodor, văzând împuținarea adunării prințipului

[1]. Fleischhackel de Hakenau.

Ipsilanti și că nu este nicio întocmire după cum s'ar fi nădăjduit, nu a cutezat a se uni întru toate acele adunări, precum ar fi fost dintru început clădirea lucrurilor, ci sta întru îndoială, mirându-se ce să facă, și, măcar ca să se arate soglăsuitor ridicării, dară pre supt cumpăt a înștiințat către Prea-Puternica Poartă, prin arzul ce a făcut, cuprinzător de toată curgerea acestei ridicări și cum că scularea sa nu este împotriva Împărăției, ci pentru dreptățile țerii, care s'au călcat și s'au pierdut cu totul, defăimând pe cei după vreme Domni și pe boierii greci ai Domnilor și pe tot neamul Grecilor, tălmăcindu-i de haini și voitori de rău ai Împarăției, prin multe pilduiri, aducând paradigma și pentru fugiții Domni, ce după vreme au pribegit, cum și pentru prințipul Ipsilanti ce venise cu apostasie în țară, pe care nu l-ar fi cunoscut, cerând înaltă poruncă de urmare și adăugind că, tot neamul Grecilor fiind adăpați întru legătura ardicării prin mari jurăminturi, nu poate Împărăția a se mai încrede ca să orânduiască Domn dintre neamul Grecilor, mai vârtos într'o astfel de vreme, ci bine ar fi la Țara-Românească să se orânduiască Domn dintre pământenii Țerii-Românești, cum și la Moldova să se orânduiască dintre pământenii Moldovei, căci însuși Domnul Calimah Scarlat-Vodă este unul dintre tăinuiții apostați. Care acest arz l-au trimis Slugerul Teodor cu înștiințare către muhafizul Diiului, cu om într'adins, rugându-se a se porni la Țarigrad.

Cum și într'acele zile venind în București un Nuri-Aga Turcul, cu un cavas al Pașii dela Giurgiu, ca să-și caute un armăsar ce i se furase de către un seiz al său și, luându-se pe urmă, au venit până la Copăceni, dând peste străjile de panduri ce erau acolo, care numaidecât aducându-l în Cotroceni, l-au înfățișat la Slugerul Teodor, și, poprindu-l acolo, l-au tratarisit cu mare cinste, făcându-i și îndestulare de armăsar, dovedindu-se în București. Căruia povestindu-i prin graiu cu deslușire, atât mijlocul ardicării, cât și starea adunării prințipului Ipsilant, au făcut și către Pașa de la Giurgiu arz din parte-i către Îm-

părăție, cu asemenea cuprindere după cum și cel de mai sus, rugându-se a se porni cu grabă la Țarigrad și arătând că-și va arunca și armele, de va fi poruncă împărătească, căci nu sunt ridicați asupra Împărăției, nici că are destoinicie a se împotrivi stăpânirii. Și așa, mulțumind lui Nuri-Aga, cu gvardie de către Slugerul Teodor, s'au trimis la Giurgiu, întovărășit cu pază rânduită a nu se supăra la drum de către cineva.

Într'acestea se afla Slugerul Teodor, care cu feluri de mijloace zorlandisia pe Mitropolitul țerii și pe boierii ce-i avea supt pază la Belvedere, cerându-li sume de bani, zaherele, vite și altele pentru îndestularea adunării și hrana tuturor celor împreună cu dânsul. Pentru care făcându-se orânduiele pe la județe a se aduce în București, se lua după la cine se găsia, și care apuca mai înainte, acela le lua, adecă le apuca' oamenii prințipului Ipsilant, ori zaherea sau vite, le lua fără a mai cerceta, cum și ai Slugerului Teodor asemenea, fiind un jaf nepovestit în toate părțile țerii, cum și în politia Bucureștilor, luându-se pe datorie pânea cea trebuincioasă de pe la brutari și carne după la măcelari, cu voie, fără de voie. Și, cu un cuvânt, nu numai cei din politie pătimiau, ci și toți lăcuitorii țerani, pentru că li lua vitele cu cârdul, și, osebit, oi, vaci și porumburi boierești și negutătorești și mănăstirești, unde le găsia, le lua cu toatele, făcându-se atâta jăfuire; mai vârtos pătulele cu porumburi, după ce le spărgea, le da drumul de se făcea mai multă prăpădenie. Dară buțile cu rachiu și vinuri, pe unde le găsia, după ce bea dintr'însele și căra cu donițele până se sătura, apoi slobozia puști și pistoale într'însele, de se vărsa tot ce mai rămânea. Pentru bani însă, fiindcă nu se mai putea face nicio împlinire din țară, mai vârtos că, de și se împlinia o puțină sumă la un județ, ori că se temea dumnealor ispravnicii de a-i trimite la Vistierie pentru frica drumului, căci erau împănate toate drumurile de arnăuțime, sau că veniau nescai Arnăuți de-i lua după la isprăvnicaturi cu cuvânt de leafă, și apuca în toate zilele, când pe unul, când pe

altul, din neguțătorii ce mai rămăsese în politie, de li cerea bani, aridicându-i pe alții și la închisori, încât li era frică oamenilor să mai iasă și din casă afară, ci ședeau unii pe la hanuri, alții pe la casele lor închiși, temându-se a nu-i vedea cineva.

Cum și Căminarul Sava a scos de toată prăvălia din politie sinisforà, strângând sume de bani cu numele pentru leafa celor ce slujesc politiei. Carele, după rugăciunea ce-i făcuseră boierii ce erau supt pază la Belvedere, vrând ca să meargă acolo cu oamenii săi ca să-i scape și să-i slobozească de a merge în Brașov, au desvăluit acest mijloc dumnealui Logofătul Scarlat Grădișteanu la Slugerul Teodor, și peste 150 de panduri ce erau orânduiți de pază boierilor au mai trimis încă 250 panduri, cu căpetenia lor, poruncindu-li cu strășnicie ca, venind Căminarul Sava cu oamenii săi să iea pe boieri, să se războiască numai decât cu dânsul și, pe de o parte, să-l lovească a nu-l lăsa să se apropie, iar, pe de altă parte, să iea capetele boierilor și al Mitropolitului și să le ducă la Cotroceni.

Care această strîmtoare văzând-o boierii și spăimântându-se de cap, au minisit pe Căminarul Sava ca să nu facă nicio urmare. Iar de la Țarigrad au venit într'acele zile la București scrisoare patriarhicească cu blestemuri asupra celor ridicați în cugetul apostasiei, cât și scrisoarea din partea Domnului Scarlat-Vodă Calimah, cum mai pre jos se arată, adecă:

«Preasfințitule Mitropolit al Ungrovlahiei, prea-cinstitule și exarh al plaiurilor, șezătorule în locul arhiereului Chesareii și Capadochiei, iubitorilor de Dumnezeu episcopi ce sunteți supuși acestei sfinte Mitropolii, în Prea-Sfântul Duh iubiți frați și întocmai slujitori, cinstiților și de bun neam boieri, neguțătorilor, blagoslovitelor isnafuri și tuturor ceilalți blagosloviți creștini din fieșcare orânduială și treaptă, darul fie cu voi și pace dela Dumnezeu.

«Cel mai întâiu temeiu al înțelepciunii este a cunoaște omul pe făcătorul său de bine. Este lucru mai luminat decât izvoarele că oricare se arată nemulțumitor către

făcătorul de bine se numeşte cel mai rău dintre toţi oamenii. Această răutate o vedem în multe părţi hulindu-se de Sfintele Scripturi şi neiertată de Domnul Nostru Isus Hristos, precum este pilda Iudei, şi, când nemulţumirea este împreunată cu duhul faptelor celor rele şi al răzvrătirii împotriva obşteştii noastre făcătoare de bine şi hrănitoarei şi preapu-ternicei şi nebiruitei Împărăţii, atunci se cunoaşte şi mijloc împotriva lui Dumnezeu. Pentru că zice că nu este Împărăţie şi stăpânire decât de Dumnezeu rânduită, şi oricare se împotriveşte acestei de Dumnezeu pentru noi rânduite puternică Împărăţie, se împotriveşte dumnezeieştii rânduieli. Acestor dară mari şi temeinice înţelepciuni şi credincioasei datorii s'au amăgit cu nesămănata obrăznicie şi mândrie întâiu cel mai înainte rânduit oblăduitor al Moldovei (carele de n'ar mai fi fost) Mihail, şi Alexandru Ipsilant. La toţi de un neam al nostru este ştiut mulţimea milelor câte în multe rânduri cea pentru noi rânduită puternică Împărăţie ca dintr'un izvor au revărsat asupra acestui rău răzvrătitor Mihail: de mic şi prost l-au înnălţat la trepte şi măriri, din neslăvit şi fără ipolipsis l-a ridicat în slavă şi cinste, l-a îmbogăţit, l-a căutat, în cea după urmă oară l-a învrednicit şi cu luminata a Scaunului oblăduire, şi l-a aşezat stăpânitor de norod.

Acesta dar, fiind din fire voitor de rău, s'a arătat cu mare nemulţumire şi, unindu-se într'o glăsuire cu hainul, fugitul Alexandru Ipsilanti, amândoi întocmai fiind nesocotiţi mândri şi rău-cugetători întru deşertăciune, au propovăduit slobozenie neamului şi cu această glăsuire au tras mulţi din partea locului, presărând şi trimeţând prin multe locuri ca să amăgească şi să tragă după sine în prăpastia pierzării şi pe alţi mulţi ai neamului nostru. Şi, pentru ca să poată cu oarecare mijloc ca să dea îndrăzneală ascultătorilor, au întrebuinţat şi numele puternicii Rusii, arătând că şi această Putere este într'o unire cu gândul şi cu pornirea lor, pricină cu totul neadevărată şi neînfiinţată, aflare numai a lor şi deşartă. Căci, cu toate

că aceasta peste putință este și de multă hulă pricinuitoare ruseștii Puteri, dar și însuși cel de aici Excelenția Sa ministrul acestei prea-înnalte Stăpâniri întrebându-se, au dat înscris cu dovadă că nicio închinare sau știință are ruseasca Stăpânire la acest lucru, defăimând mai vârtos această faptă ce cu acest fel de meșteșugire au închipuit adunarea cea prăpăditoare acești doi și cei împreună cu dânșii iubitori de slobozenie, sau, mai bine am zice, vrăjmași slobozeniei, și au făcut un lucru prea urât lui Dumnezeu, blestemat și nesocotit, vrând să turbure odihna și repausul neamului nostru și credincioasei raiele a preaputernicei Împărății, care o primește supt a ei bună umbrire cu atâtea pronomii ale slobozeniei, câte nu le dobândește supt alt neam supus la atâtea altele, cât și la alelegii noastre, care s'au păstrat și s'au păzit până în ziua de atunci, pentru a noastră sufletească mântuire.

În loc dar a fi iubitori de slobozenie, s'au arătat vrăjmași slobozeniei; în loc de a iubi creștinătatea și neamul lor, s'au făcut vrăjmași neamului și creștinătății și împotrivitori lui Dumnezeu, meșteșugind fără frica lui Dumnezeu cu nesocotitele lor porniri turburare puternicei Împărății împotriva supușilor ei, și s'au silit să aducă obștească prăpădenie asupra tot neamului. Acestea dar auzindu-le, noi și toate cele de aici mădulări ale bine-credinciosului nostru neam de toată treapta, ne-am umplut de multă întristare și de mare jale, și ne-am îndemnat din părintească dragoste și din pronie bisericească ca să aducem aminte cele pentru mântuire. Drept aceia povățuindu-vă scriem arhieriilor voastre și înșivă, prin cei de loc egumeni, ieromonahi și duhovnici, să propovăduiți amăgirea numiților răuvoitorilor oameni și să aduceți pe toți cei supt duhovniceasca ocârmuire creștini de fieșcare stare spre păzirea credințelor raielei, cea mai mare supunere și plecată ascultare către cea nouă rânduită puternică Împărăție, și să deslușiți cu înființate arătări ale adevărului meșteșugirile acestor răzvrătitori oameni, și să-i vedeți de obște, fără de a da vre-o ascultare nici arhieria voastră, nici cu-

vântătoarea arhieriilor voastre turmă la cuvintele și urmările lor. Ci încă să-i urîți și să-i goniți, după cum Biserica și neamul i-au urît, și grămădiți-li împotrivă-li cele mai mari blesteme, avându-i despărțiți ca pe o parte putredă de toată cealaltă curată și sănătoasă parte, ca pe niște călcători a dumnezeieștilor porunci și apostoliceștilor orânduieli, ca pe niște hulitori de Dumnezeu și de sfântul jertfelnic și ca pe niște nemulțămitori și nerecunoscători către făcătorii de bine și împotrivitori sufleteștilor, fireștilor și politiceștilor orânduieli, ca pe niște prăpăditori ticăloșilor, negreșiților celor nouă de un neam. Afurisiți, sînt, blestemați, neiertați, după moarte nedeslegați și supuși vešnicului blestem. Pietrele, lemnul și fierul să putrezească, iar ei să nu putrezească; să-i bată Dumnezeu cu vifor și cu fierbințeală de foc, vânt prăpăditor să facă cerul cel de-asupra lor, capetele lor și pământul cel de desupt lor, fier. Căci s'au dezbinat din viața aceasta fără de vreme, și vor pierde și pe cea viitoare, vor cădea pe capul lor tunete dumnezeiești. Agoniselile lor până în sfârșit să se piardă, fie copiii lor săraci și muierile lor văduve; numele lor să se șteargă cu sunet până la un neam, și să nu rămână piatră peste piatră; gonească-i îngerul Domnului în scrâșnire; să aibă blestemul celor după vreme sfinți și purtătorilor de Dumnezeu părinți, ei și câți faptele lor au urmat și vor urma.

„Către acestea, fiindcă, pe lângă celelalte, cunoscut s'au făcut că cei ce au avut acest drăcesc gând al ridicării norodului și cei ce au făcut între dânșii acest fel de lucru s'au legat și cu legătura jurământului, înțeleagă că acest jurământ este jurământul înșelăciunii, este nesocotit și nedrept întocmai ca al lui Irod, carele, pentru ca să nu se vădească călcător de jurământ, a tăiat capul Sfântului Ioan Botezătorul, iar, de lăsa jurământul cel fără de cuvânt care l-au socotit reaua lui poftă, într'adevăr atunci Înnainte-Mergătorul urmă a viețui, și păzirea unui rău jurământ a pricinuit moartea Mergătorului-Înainte. Asemenea și păzirea jurământului spre ținerea făgăduielilor către

aceste familii [1]. Într'adevăr, dacă pricinuieşte pierzare unui neam întreg, văzut este câte iubitoare de Dumnezeu şi mântuitoare lăsarea acestui jurământ, de vreme ce scapă neamul de mari nevoi viitoare. Pentru aceasta cu darul Sfântului Duh desleagă Biserica jurământul lor, primeşte şi iartă din inimă pe cei ce se vor pocăi şi se vor întoarce, mărturisind înşelăciunea lor şi îmbrăţişând într'adevăr credinţa raialelor.

Întorcând cuvântul şi către arhieria voastră, arătăm că, dacă nu veţi umbla la toate după cum prin Sfântul Duh bisericesc vă sfătuim printr'această carte, şi de nu veţi arăta în fiinţă silinţă şi osârdie la desfacerea faptelor lor, la îndreptarea turburătoarelor lucrări şi la întoarcerea celor rătăciţi la cele prin mijloace dărăpănări, şi răsplătire celor ce vor rămânea în socotelile turburării, de nu vă veţi uni cu Biserica şi, cu un cuvânt, ori cu care mijloc vă veţi împotrivi obşteştii noastre făcătoare de bine şi puternicii Împărăţii, cunoscut vă facem că vă oprim de fiecare slujbă arhieraticească, şi scoşi din soborul arhiereilor, şi desbrăcaţi de darul Sfântului Duh, şi arşiţa focului celui veşnic, ca nişte alegători şi prăpăditori neamului nostru.

Aşa dar, iubiţilor noştri fraţi, ridicaţi către Dumnezeu ochii voştri şi faceţi după cum bisericeşte vă sfătuim, căci aşteptăm în grabă bun sfârşit la cele scrise. Iar darul lui Dumnezeu şi a sa mare milă să fie cu voi cu toţi.

1821, Martie 12.,

„*Grigorie Patriarhul Ţarigradului, întru Hristos frate* [Iscălesc şi toţi ceilalţi arhierei] [2]."

Asemenea se arată şi cartea ce a venit din partea Domnului Calimah, cu titulușa obişnuită a Domnilor:

„Preasfinţite şi de Dumnezeu ales sfinte Mitropolit al ţerii Valahiei, chir Dionisie, iubitorilor de Dumnezeu

[1] Cete. — N. E.

[2] Şi în Aricescu, *l. c.*, I, pp. 108—11.

episcopi, cinstiţi şi de bun neam boieri ai domnescului nostru Divan al Ungrovlahiei, dregători şi orice alţi slujbaşi veţi fi prin judeţe cu săvârşiri de deosebite slujbe, şi toţi cei ce lăcuiţi în domneasca noastră ţară, sănătate.

„Fiindcă, împotriva tuturor pravilelor şi împotriva bunelor tractaturi ce sunt între Înalta Poartă Otomanicească şi Împărăţia Rusiei, un Alexandru Ipsilanti, trecând în ţara Moldovei, au îndrăznit cu îndrăzneală necuviincioasă şi nelegiuită să publicarisească cuvintele răzvrătitoare, ridicând împotriva Stăpânirii pe lăcuitorii ce se umbresc supt acoperământul prea-puternicii şi nouă hrănitoarei Împărăţii, împrăştiind defăimătoare cuvinte de elefterie şi numind pe sine ocârmuitor neamului, şi, pe lângă altele, prin scrisorile lui cele răzvrătitoare ce au sămănat prin locuri ca să scoaţă pe supuşii locuitori din datoria lor şi să tragă pe mulţi către el, din acei nesocotiţi, făgăduind şi ajutorul ostaşilor Rusiei, lucru necunoscut, neprimit şi cu totul nesuferit Curţii Rusiei, ce este prietena Înaltei Porţi, precum şi Escelenţia Sa ministrul Curţii ruseşti din Ţarigrad au făcut cunoscut în de obşte, numind răzvrătitori şi împotrivitori pe Ipsilanti şi pe cei cu el, cerând din partea Curţii sale dela Înnalta Poartă ca să puie în lucrare cele mai mari mijlociri şi ostăşeşti chipuri spre a-i birui şi a-i pedepsi după dreptate, atât pe aceştia, cât şi pe aceia care vre-odinioară s'au împărtăşit din aceste fapte nelegiuite şi nesocotite. Pentru aceasta şi noi, după datoria oblăduirii ce avem către Scaunul ţerii acesteia, cu care ne-am însărcinat, scriind această domnească a noastră carte şi făcând cunoscută aceasta tuturor celor ce se află cu locuinţa în domneasca noastră ţară Ungrovlahie, numim răzvrătitori şi împotrivitori tuturor celor mai mari Puteri ale Europei ce sunt prietene cu Prea-Puternica noastră Împărăţie, şi nesupuşi hrănitoarei noastre Stăpâniri, pe acest turburător de norod şi pe părtaşii din urmările lor. Că, afară din urgia şi mânia dumnezeiască în care cu drept au căzut vinovaţii aceştia, din pricina ridicării lor asupra Stăpânirii, după patriar-

hicești și sobornicești mari blestemuri și lepădări de biserică ce s'au trimis acolo, sunt nelegiuiți dușmani neamurilor și de Dumnezeu osândiți [1]."

După care pornindu-se de la Silistra o sumă de oștire cu Chehaiaua Pașei de acolo, orânduit seraschier, au venit până la Dudești, unde, aruncându-se câteva tunuri, s'au dat de știre în politie că s'au apropiat Turcii. Și pe loc Slugerul Teodor a plecat cu adunarea sa ca să meargă la Pitești, orânduind un căpitan cu 50 de panduri ca să iea pe părintele Mitropolit cu boierii ce erau la pază în Belvedere, să-i ducă la Târgoviște. Cari, prin rătăcirea drumului depărtând pre cei spre pază rânduiți, s'au abătut din drumul Târgoviștii și au ieșit la Câmpina, și de acolo la Breaza, unde ajungându-i după urmă taxiarhul Duca, au vrut să-i poprească, după porunca ce ar fi avut de la prințipul Ipsilant, dar, având puțini oameni împreună, nu s'au putut bizui într'înșii, căci boierii aveau pe un buluc-bașa Sotir cu 20 de Arnăuți, oameni credincioși. Și cu zorul au apucat drumul Brașovului, de au intrat în lazaret, rămânând în București dumnealui Vornicul Mihalache Manu și dumnealui Logofătul Scarlat Grădișteanu (carele peste puțin se trăsese la Câmpina), dumnealui Fotache Știrbei și dumnealui Hatmanul Nae Golescu. Cari, măcar că erau foarte înfricoșați de venirea oștirilor, neavând nicio nădejde de mântuire, dar sfătuindu-se între dumnealor de urmarea ce s'ar cuveni a face, și ne mai rămânându-li alt mijloc selamet, s'au sculat cu toții, dimpreună și cu dumnealui seniorul Udrischi, secretarul Chesaro-Crăieștii Agenții și vechilul consulului, și cu tacâmul Spătăriei ș'al Agiei, cum și cu alți negutători târgovișteni, de au mers cu toții la Dudești spre întâmpinare. Unde primindu-i Chehaia-beiu seraschierul cu bucurie, li-au zis să nu aibă nimeni nicio temere, că poruncă straşnică au de la Prea-Înalta Poartă ca raiaua să nu se supere întru nimic, ci numai pe apos-

---

[1] Și în Aricescu, *l. c.*, pp. 112—13.

tați să-i gonească. Și așa s'au întors iarăși cu toții în București, orânduind mai întâiu o ceată de ostași de au mers la Cotroceni, alta la Belvedere, unde fusese părintele Mitropolit cu boierii închiși, și altă ceată la Curtea Chesaro-Crăieștii Aghenții, spre străjuire. Apoi au întrat în politia Bucureștilor orânduitul baș-beșleaga cu ai săi neferi spre paza politiei, și Chehaia-beiu cu toți ascherliii au tras drept la Colentina, făcând ordie mare acolo. Și au dat poruncă de s'au strâns la Agie toate armele din politie, care mai pe urmă s'au ridicat de s'au trimes la Silistra. Și, întru acea furie găsindu-se în București mulți apostați și mavrofori ce nu proftaxiseră să fugă, s'au prins numai decât de către ascherliii turci, și pe unii îi tăia, pe alții îi punea în țeapă la capetele podurilor, și pe alții îi spânzura, de era o jalnică priveliște. Iar Căminarul Sava, cu ai săi oameni, cunoscând desbinarea Slugerului Teodor despre adunarea prinţipului Ipsilant, și fiind dihonie între sine cu Slugerul Teodor, mai vârtos văzând și zăbava venirii oștilor otomănești, că nu se ivia a se vedea, a fost cutezat să ridice și numitul Sava steag de elefterie în politia Bucureștilor, și într'o zi de serbătoare au ieșit cu steagul prin toate ulițile târgului, propovăduind de obște slobozenie.

De care și s'au pricinuit mare mirare către toți, căci acest Sava Căminarul dintru început se cunoștea a fi sudit al Porții otomănești și, mai în scurt, cu totul supus al Domnului Calimah. Apoi cum să ridice el steag de slobozenie, era mirare.

Cu toate acestea în furia vestirii de venirea Turcilor, s'au sculat cu toți oamenii săi și s'a tras spre Târgoviștea, unde înfățișându-se la prinţipul Ipsilant, s'au auzit cum că ar fi dat ajutor la casa adunării sale 30.000, și, făcându-se un trup cu Ganciu-Aga, au întrat amândoi cu oamenii lor în mănăstirea Mărgineanului, dimpreună și cu delî-bașa Ivancea, stând cu toții închiși în mănăstire. La Târgoviște însă, după ce s'a tras prinţipul Ipsilant cu toată adunarea sa, înlocuind și pe cei împreună cu dânsul pe la conace, cum și pe la străji au pus

în lucrare nizamul cel ostăşesc, socotind ca să facă regulă între oameni de adunătură, cari nu numai că pe mai marele lor nu cunoştea, strigând cu toţii pe uliţă în gura mare slobozenie, ci încă erau cu toţii depărtaţi şi de cunoştinţa Dumnezeirii, având drept laudă ca să prade şi să jăfuiască pe cine găsia şi întâlnia, obrăznicind, şi să batjocorească prunce nevrâstnice şi copii mici, de era o jalnică tânguire să vază cineva acest fel de tânguiri. A căror obrăznicie şi nemilostivire nu poate condeiul să o povestească pe rând, pentru, că de şi mergea unii alţii dintre cei dosediţi şi jăfuiţi de se jăluia la prinţipul Ipsilanti, nu putea să dobândească nicio folosire, căci răspunsul li era de la Ipsilant cum că nu poate să facă zapt, fiind oştire nouă şi nepusă în regulă şi totdeauna acest fel de ostaşi pot face multe lucruri rele împotriva bunei orânduiele, până când se aşează la regulele ostăşeşti. Şi aşa jăluitorii ieşiau plângând şi blestemând şi pe prinţipul Ipsilant şi pe adunarea sa. Iară pârâţii ostaşi mai mult se învierşunau întru nelegiuitele lor fapte, de nu mai putea nimeni să se ivească înnaintea lor, ci, de ar fi fost cu putinţă, în gaură de şarpe să se ascundă cineva, ca să scape de dânşii, şi nici aici să-i mai vază cu ochii pe aceşti nelegiuiţi tâlhari!

Au dat poruncă prinţipul Ipsilant şi pentru gephanea, ca să se împartă la Arnăuţi şi ceilalţi ostaşi, de cari având lipsă şi neputându-se căpătui din alte părţi, au poruncit ca să se desvelească Mitropolia Târgoviştii, ce era învelită cu plumb, şi să se topească plumbul a face gloanţe de trebuinţă gephanelei ostaşilor. Această nelegiuire fără pierdere de vreme s'a şi pus la cale, desvelindu-se numai decât sfânta biserică fără temere de Dumnezeu, alţii împrăştiindu-se pe uliţile oraşului şi prin satele de prin prejur de prăda şi jăfuia, şi alţii pe la cramele de supt deal, de le spărgea şi beau până se îmbătau, şi apoi da drumul vinului de curgea, făcându-se nepovestite pugube şi sărăcii. În scurt, pe cine găsia şi întâlnia, îi dezbrăca ziua namiaza mare, şi era o jalnică ticăloşie, încât ţipa fiul din maică, nemai putând cineva să se ocrotească sau să se ascundă.

de aceşti nesăţioşi varvari, ce cu nelegiuire spărgeau biserici, călcau case, batjocuriau femei şi fete, desbrăcau oameni pe drumuri şi alte multe asemenea răutăţi, încât tot norodul se tânguia cu amar pentru aceasta a lor pornire, şi îi blestema în vileag, nefiind cel ce mântuieşte.

Plângerea şi tânguirea patriei asupra nemulţumirii străinilor ce au dărăpănat-o.

Despre nedreptatea ce s'a făcut.

O maică sfântă dreptate,
Vin din cer de-unde eşti,
Auzi a mea strâmbătate:
Celor răi să răsplăteşti.
Cerurilor din 'nălţime,
Rogu-mă, vă deschidèţi
Şi-a răutăţii mulţime
Ce-i asupră-mi s'o vedeţi.

Arătaţi milostivire
La al mieu cumplit suspin,
Şi, de este răsplătire,
Spălaţi-mi al mieu venin.
Nu mi-au mai rămas putere
Nici alt und' să năzuesc:
M'au pătruns a mea durere,
Şi cunosc că mă topesc.

Eu fără făţărnicie
Pe străini îi i-am primit
Făr' a şti că-s vrăjmaşi mie,
Ca p'ai miei fii i-am iubit;
Am vrut să fiu hrănitoare
La nemernicii varvàri,
Maică bună 'ngrijitoare,
Fără a şti că sunt tâlhari.

Eu i-am primit părinteşte
Pe pământ gol însetat,
Şi ei acum tâlhăreşte
De tot m'au dărăpănat.
I-am ajutat cu mijloace
În tot chipul d'ajutor,
Socotindu-i fii de pace,
Iar nu hoţi răzvrătitori.

Izgoniţi, fugiţi de silă,
De-al lor loc înstrăinaţi,
Au aflat la mine milă,
Ca şi-ai mei cinstiţi bărbaţi,
Şi, mai mult decât se poate,
I-am îmbrăţişat pe toţi:
Li-am fost scăpare la toate,
Neştiindu-i că sunt hoţi.

Li-am fost mumă în durere
Ástor varvari blestemaţi,
Nu li-am făcut osebire
De-ai miei fii adevăraţi:
N'am ştiut că vre odată
Mi s'ar face vânzători,
N'am ştiut c'oiu fi 'nşelată,
Şi-mi vor fi omorâtori.

Toţi, în loc de mulţumită,
Prin taină au uneltit
Să mă vadă prăpădită,
După ce i-am fost cinstit.
A mă rănì păn' la moarte

Asupră-mi au cugetat;
M'au slăbit cu totul foarte:
N'am nădejde de scăpat.

Ca nişte lupi p'e o turmă,
Pe-ai miei fii i-a împrăştiat;
Gonindu-i din urmă'n urmă,
Din mine i-au depărtat;
Toți năvalnici cu urgie
Asupră-mi au fost porniți:
Ai miei fii cu vrăjmăşie
Se-află de ei risipiți

I-au silit a se desparte
Mumă, tată de fecior,
Au înstrăinat departe
Chiar pe frate de-a sa sor;
Au batjocorit fecioare
Și femei între bărbați,
Au necinstit orice stare,
Lăsându-i goi desbrăcați.

Au prădat biserici sfinte,
Și nimic s'au spăimântat;
Au necinstit în cuvinte
Pe cerescul împărat.
Lăcaşul Celui prea-mare
Varvarii l-au desvălit,
Fără frică de 'mputare
Aceşti' au nemulțămit.

Blestem despre nemulțămire.

Dumnezeule 'ndurate,
Dreptule judecător,
Vezi-mi a mea strâmbătate
Și li fii răsplătitor:
Drept a lor nemulțumire
Dă-li scârbă şi amar,
Dă-li dreapta răsplătire,
Că m'au prăpădit 'n zădar.

Mânia ta să-i urmeze,
Ori măcar unde-ar umbla,
Osânda ta să-i vâneze,
Ori pe ce locuri vor sta.
Frică dă-li, să se teamă
Și frunza când s'o mişca,
Pribegind să bage sama
Chiar de vânt când ar sufla.

Fă-li lor calea pustie
Ca să umble rătăciți,
Arată a ta mânie,
Și, unde-or fi pribegiți,
Dreapta ta li răsplătească
Astor nemulțămitori,
Urgia să-i osândească,
Ca pe nişte 'mputători.

Brațul tău vîna să-i arză
Cu focuri electriceşti,
Pomenirea lor s'o piarză
Din gurile omeneşti.
Curse 'n calea lor li pune,
Să cază'n pierzare toți:
Nu mai vază zile bune
Nemulțămitorii toți!

Câți vor pribegi în lume
Fie de neamuri huliți,
Unde-ar merge, al lor nume
Să fie batjocoriți,

Ori măcar unde vor merge
Urmează-i rău după rău,
Ocara lor nu o şterge:
Ajungă-i blestemul tău!

Dă-li spaimă, de-i uimeşte,
Să umble din loc în loc.
Pururea călătoreşte
În drum fără de soroc;
Umble 'n peşteri fără hrană
Fără apă şi'nsetaţi
Cugetul lor fie rană,
Însuşi chiar fiind mustraţi.

Paşii lor li poticneşte,
Să n'aibă unde scăpa,
Adunarea li-o zdrobeşte
Orişiunde s'ar afla,
Să nu poată să-şi găsească
Loc să fie odihniţi,
Pururea să rătăcească
Şi să fie necăjiţi.

Nu-şi găsească und'să şează
Câtuşi de puţintel loc,
Cerul să nu-l poată vază
Şi să plouă pe el foc,
Pământul vii să-i înghiţă
Ca pe-Aviron şi Dathan,
Arză-l, stingă-se-a lor viaţă,
Fie-li toate duşman.

Groapa lor fiarele fie
La răspântii şi prin munţi,
Doboare-i a ta mânie
Pe supt poduri şi supt punţi.
Frica, spaima să-i găsească
Ca să umble tot uimiţi,
Morţi grozave să zdrobească
Unde vor fi rătăciţi.

Trupurile lor rămâie
Stârvuri goale pe pământ!
N'aibă parte de tămâie,
Nici de moarte cu mormânt!
Dă-li lor soartă cumplită,
Să nu-şi poată găsi loc,
Fă-li viaţa sfârşită
Moartea c'un minut soroc!

Vină peste ei putere,
Groază şi biruitori,
Şi peste a lor avere
Alţi fie stăpânitori!
Casele lor să li fie
Pururea în veci pustii,
Să n'aibă clironomie,
Nici ai lor prea-iubiţi fii!

Ale lor muieri rămâie
Văduve făr' ajutor
N'aibă cin' să le mângâie
La nevoi, necaz şi dor;
Dă a lor episcopie
Altor a o stăpâni,
Fiii supt epitropie
Veşnic până ce vor fi.

Rugăciune.

Dumnezeule preasfinte,
Cel ce toate le priveşti,
Adu-ţi de mine aminte,
Nu'n veci să mă pedepseşti!
Vezi necazurile mele
Că s'au foarte îmulţit,

Dureri, scârbe, nevoi grele
Cu totul m'au covârşit.

Vezi a mea dărăpănare,
Că s'apropie ca să pier,
Nu mă lăsa în pierzare:
Ajutor la tine cer.
Caută din cer la mine,
Şi-mi vezi focul cel aprins.
Întoarce-te-acum cu bine,
Că mai cu totul m'am stins.

Eram slobodă grădină:
Orişicine-ar fi venit,
Cu tot felul de rod plină,
Făr'a fi nimeni poprit;
Şi-acum am ajuns la stare
Mai de tot să mă sfârşesc,
Plâng, suspin fără 'ncetare,
Din zi 'n zi mai rău slăbesc.

Până când a ta mânie
S'o petrec tot în oftat?
Întoarce-ţi a ta mânie,
Vezi că m'am dărăpănat:
O tâlhărească pornire
D'odată m'a prididit,
A mea toată moştenire
Foarte rău s'a risipit.

Frica, spaima de-odată
Peste mine au venit,
Ai miei fii, norod mult, gloată,
Pribegind m'au năpustit;
Toţi s'au răspândit departe,
Prea-ticăloşi ai miei fii:
Sate şi oraşe sparte
Au rămas goale, pustii.

'Ntoarce-a ta milostivire
Să-mi ridic acestu nor,
Ai miei fii, a ta zidire:
Vezi necazurile lor.
Nu mai pot avea răbdare,
A-i vedea înstrăinaţi,
Arat' a ta îndurare,
Ca să-i văd iar adunaţi.

Până când să fiu scârbită
Şi jalnică de-ai miei fii?
Până când voiu fi mâhnită,
Suferind ticăloşii?
Eu eram cea răsfăţată
Cu tot felul de-adunări,
Eu eram cea desmierdată
În plimbări şi desfătări.

Şi-acum podoaba mea toată
Mai s'a stins de pe pământ,
Nu gândesc că vre odată
Ce-am fost ieri, să zic că sunt.
Casele cele frumoase
Alor miei prea-iubiţi fii
Când să le văd luminoase
Din tunerec, ce-s pustii?

Eu mă bucuram odată
De-ai miei fii, noaptea um-
[blând,
Şi-acum sunt foarte'ntristată
Noaptea de câni tot urlând;
Ale mele uliţi toate
Saltă noaptea 'n veselii,
Şi-acum a plânge nu poate,
Văzându-se că-s pustii.

Uliţile acum plânge
De sângiuri ce s'au vărsat,

Nu mai pot înghiți sânge
Fie chiar și vinovat;
Tineri, bătrâni, prunci, fecioare,
Plâng, suspin' fără soroc:
Întoarce-a ta îndurare
Și potolește-acest foc.

După ce au pus la cale prințipul Ipsilanti cele spre întocmirea ostășească a adunării sale, și au orânduit a se face înscris regulele ostășești, ca să le împartă pe la fiecare spre a li fi povățuitoare în toată vremea, orânduind și ispravnic acolo la Târgoviște pe căminarul Gheardoglu ca să poarte de grijă pentru toate cele trebuincioase de hrana ostenilor și a cailor lor, carele, fără milostivire adunând vitele săracilor locuitori cu orânduieli peste orânduieli din județ, cum și zaherele de pe unde se găsia, cu voie, fără de voie, le aduceau în Târgoviște, cum și altele le băgau înnăuntru pentru negutătorie, făcându-se un nepovestit jaf, de se va povesti în vecii vecilor. Apoi s'a sculat prințipul Ipsilanti de a mers și la Câmpulung spre plimbare, unde, după ce în mese și ospăţuri au petrecut câteva zile, adunând pe mulți dintre orășenii cari mai rămăsese și fără de voie la ospățul și bețiile ce făceau necontenit cât au șezut, apoi au lăsat pe amândoi frații Nicolae și Iorgu, ce-i avea împreună, cum și o sumă de ostași acolo în Câmpulung, a orânduit pe un Gheorghe Contulacu cu Iancu Iliat, ca să scrie și să strângă ostași pe cine va voi a se așeza la această adunare. Asemenea și la Ploiești au orânduit pe taxiarhul Duca cu câțiva Arnăuți, cari multe jafuri și prăpădenii făceau, atât în oraș, și afară prin prejur, cât și băjăniilor ce treceau spre Câmpina a merge în Brașov, căci avea numitul Duca Arnăuți orânduiți pe drumul Brașovului, la Câmpina, la Breaza și până la Predeal, de jăfuia' băjeniile la drum, luându-li bani cai, arme și altele. Și la Pitești a trimis prințipul Ipsilant pe Serdarul Iordachi Olimpie cu Farmachi și ceilalți oameni ai lor, iar Ipsilanti, întorcându-se iarăși la Târgoviște, se afla stând cu toată adunarea acolo, și nu puține jafuri și prăpădenii făceau toți în toate părțile, ne mai ră-

mânând locuri ferite pe la moșii, și vii, căci nu putea nimeni să-i facă zapt, iar către aceștia a dat prințipul Ipsilanti proclamația de mai jos arătată:

„Felurite vorbe se răspândiră până astăzi, care tindeau să mă descrie cu cele mai vii colori ale interesului propriu și ale ambiției. Tăceam, pentru că puritatea conștiinței mele și simțimintele bune ale fraților miei de un neam în favoare-mi socotesc că vorbiau suficient și pentru mine. Dacă acum desleg ținerea, nu mi-am proiectat a împiedeca limbile bârfitoare ale dușmanilor neamului și inimicilor umanității, ci să expun adevăratele și singurele simțiminte ale mele către nobilii fii ai Daciei, în momentul acela în care scumpa lor patrie se află pe punct, sau de a nu mai găsi niciodată calea fericirii, sau de a se arăta glorificată, strălucită și numărată între popoarele civilizate ale Europei.

„Eparhia dacică, locuită astăzi de un milion aproape de locuitori, nutrește în sânul său un mare număr de supuși străini ai puterii otomane. Acești străini, pe cari purtarea tiranică a stăpânitorilor i-a depărtat de iubita lor patrie, se refugiară într'o țară învecinată ospitalieră, în care puteau cu mai multă înlesnire să-și procure necesitățile spre existență și de departe să plângă de dorul patriei lor mame. Niște asemenea bărbați prigoniți, exilați, depărtați de rudele și amicii lor, divisați în mici grupe supt comanda unui căpitan și respirând răzbunare contra tiraniei, urîte de Dumnezeu, a stăpânitorilor lor, cine ar putea să se îndoiască că, la primul semnal de libertate dat, nu erau să se înarmeze entusiasmați spre a a-și răzbuna contra cruzimii neumane a tiranilor?

„Dorința fraților miei de un neam și a drepturilor mele, Sacra Providență m'a condus atât pe mine, cât și pe cei de prin prejur, până la porțile Metropolei dacice. Acum nu așteptăm decât doritul moment de a ne transfera pe tărâmul iubitei mele patrii. Acest moment se apropie. Cu toate acestea putem să urăm din inimă și cu sinceritate

toate bunătățile acestei țeri ospitaliere, care a îmbrățișat pe mulți dintre noi și i-a nutrit, și în timp de răstriște ne-a apărat, oferind sânul lor ca asil.

„Deci care altă prosperitate putem să vă urăm decât singura și adevărata a bunei legalități și a civilisării, aceia, zic, pentru dobândirea căreia alergăm și noi a ne sacrifica?.

„Dar, ca să se ridice un edificiu politic, este necesitate de base solide și neclintite, ridicate pe stricta conservare a sfintei Evangheli. Aceasta, amicilor Daci, câți sunteți iubitori ai prosperității și ai gloriei patriei voastre, căutați să o ridicați astăzi. Deci iată, după părerea mea, temeliile pe care trebuie a se răzima viitoarea legislație a voastră politică, ca să vedeți într'o zi răsărind și luminoasa stea a prosperității perpetue a patriei voastre.

„Autoritatea supremă a Eparhiei dacice să se încredințeze în mânile unui pământean, și nici de cum ale unui străin. Puterea legislativă să fie separată de cea executivă și să se încredințeze unuia sau la două corpuri legiuitoare, compuse din diferitele clase ale regimului dacic.

„Puterea dacică să fie independentă de celelalte două, de cea legislativă și cea executivă. Deputații cetățenilor să se aleagă din toate clasele cetățenilor; să se organizeze o armată regulată spre a priveghia la paza Eparhiei. Dările să nu se orânduiască fără știrea deputaților națiunii; Domnitorul să primească lista civilă anuală hotărîtă și să se considere ca întâiul cetățean al Eparhiei.

„Să se înființeze școli de metod alilodidactic (mutual) și după acest metod să se instruiască fiii tuturor cetățenilor.

„Astfel este părerea mea mai deosebită.

„Patriotismul, experiența cea multă și opinia voastră asupra lucrurilor politice facă a se 'ndeplini, a se adăuga și a se sustrage cele ce s'ar judeca mai potrivit dispozițiilor, dorinților, datinelor și obiceiurilor națiunii.

19 Aprilie 1821. (ss) *Alexandru Ipsilanti* [1]."

---

[1] Traducere a lui Boliac, probabil din grecește.

Acestea săvârşindu-le prinţipul Ipsilant, se afla îngrijind iarăşi pentru cele trebuincioase spre războiu, cu gephanea, arme şi altele, dând straşnic nizam către toţi ostaşii adunării ca fiecare să se căpuiască din vreme a-şi avea armele gata şi gephanea în de ajuns, a nu cerca vre-o sminteală în vreme de trebuinţă, şi îndemnând pe toţi prin căpeteniile ce avea orânduiţi a se înfierbânta din sine-şi întru căldura lucrării acestei porniri, fără a se sfii vre unul cât de puţin, căci, unul ca acela va fi ruşinat şi izgonit, mai vârtos că această ridicare este de obşte folositoare; cum şi de urmările Slugerului Teodor, luând bănuială mai întâiu dintr'o scrisoare ce i-ar fi scris cuprinzătoare că ce are a face Elada cu Dachia şi să meargă la Elada, a rămânea Dachia în linişte. Şi, osebind că ar fi meşteşugit Slugerul ca să aducă Turcii în ţară, au chemat pe Serdarul Olimbie şi prin taină i-au dat straşnică poruncă ca să meargă să taie drumul Slugerului Teodor şi, cu orice mijloc va şti, puindu-l în mână, să-l aducă la Târgovişte. S'au sculat numai decât numitul Serdar şi împreună şi cu Farmachi au mers cu oamenii lor la Goleşti, unde găsind poposit pe Slugerul Teodor cu adunarea sa, au tras mai întâiu prin taină pe toţi Arnăuţii şi căpetenii de panduri, fără a prinde de veste Slugerul Teodor. Apoi, petrecând cu toţii întru această noapte cu veselie, a doua zi de dimineaţă sculându-se, fiind tot într'o casă, au năvălit Serdarul Iordachi şi cu Farmachi asupra Slugerului Teodor, şi, luându-i armele, l-au legat, îndârjind pe toţi pandurii pentru cei ce i-au omorît dintre dânşii ca să strige asupra Slugerului Teodor. Şi, fără vre-o prelungire, punându-l pe un cal alb, l-au luat Serdarul Iordachi de l-au dus la Câmpulung, rămânând Farmachi cu adunarea pandurilor la Goleşti, pe cari i-a încredinţat supt ocârmuire lui Dimitrie Machedonschi şi a polcovnicului Ianachi şi Hagi-Prodan.

Iar pe Slugerul Teodor, ridicându-i şi canţelaria cu toate cărţile, l-au pornit de la Câmpulung, cu paznici într'adins, ca să-l ducă la Târgovişte, unde, fără a-l mai înfăţişa înnaintea prinţipului Ipsilanti, l-au rânduit a sta la poprealǎ

într'o odaie din curtea Mitropoliei, poruncind a-l cerceta cu scumpătate taxiarhul Vasile Caravia cu alți patru orânduiți, cari, înfățișându-l în multe rânduri spre cercetare, și ne mai putând în cele de pe urmă tăinui, s'au mărturisit cu desăvârșire câte au lucrat spre aducerea Turcilor în țară și tot planul ce a avut, după cum și scrisorile sale se prinseseră de către Serdarul Iordachi. Și atunci, după examenul cercetătorilor, a poruncit prințipul Ipsilant ca să-l omoare, chinuindu-l asupra uciderii ca să-și mărturisească averea. După care s'au și orânduit Arnăuți cu săbiile scoase în mână, cari, luându-l la mijloc, l-au dus noaptea până în apa Ialomiței, unde, îngenunchindu-l, au început să-l împungă unul într'o parte, altul într'alta cu săbiile, cercetându-l pentru avere, până l-au aruncat în apa Ialomiții.

Astfel sunt sfârșiturile celor ce ridică apostasii împotriva stăpânirii, învitând și răzvrătind norodul dintru liniștita petrecere. Iar, asupra întrării Turcilor în București, cine poate povesti câtă frică și spaimă au fost în politia Bucureștilor, năvălind cu femei și copii în brațe prin hanuri, alții prin mănăstiri și biserici, cum și alții prin pimnițe și găuri, încât fiecare din cei rămași în București nu mai aveau nădejde de viață. Și în furia aceia s'au întâmplat multe omoruri, atât prin prejurul poliției, cât și în București, tăind pe mulți, și cu bănuială de apostați, și fără bănuială, precum la Buzău și la Focșani, năvălind îndestulă oștire turcească de la Brăila, de treceau unii spre Iași, iar alții umblau în pământurile țerii, căutând pe apostați.

S'au făcut îndestule omoruri, neputând cunoaște pe apostați dintre supușii raielei. Asemenea și la Craiova venind iarăși o sumă de oștire cu un mare serascher orânduit și cu dumnealui polcovnicul Ioan Samurcaș, nu puține prăpădenii s'au făcut și acolo. Și, cu un cuvânt, de patru părți intrând în țară oștire otomană, însă de la Brăila spre Buzău și Focșani, precum și la Iași, de la Silistra venind la București, de la Giurgiu iarăși la București și

de la Diiu la Craiova, s'au făcut în turia vremii multe omoruri, încât era jalnică tânguire și prin București și pe afară, jăfuindu-se creștinii ca dobitoacele, după pârile Jidovilor, vânzându-i ca Iuda, până ce au alergat senior Udrischi cu dumnealui chir Ianachi Băltărețu, fiind împrietenit cu Chehaia-beiu și i-a arătat omorurile ce se fac de către oștiri. Cărora îndată li s'au dat nizam cu strașnică poruncă de au încetat, ridicându-se cei din București, ca să meargă asupra apostaților, precum și cei de la Craiova s'u rânduit dintr'înșii un trup la Drăgășani, pentru paza trecerii Oltului, a nu lăsa pe apostați ca să se împrăștieze a trece Oltul, să apuce în mânăstiri. Și așa, pornindu-se Chehaia-beiu, cu oștirea ce venise în București, a merge spre Târgoviște, au luat împreună mehmendar pe dumnealui Ienachi Băltărețu, care pre mulți creștini au scăpat de la moarte. Și în politie au rămas dumnealui Tagăr-Aga, baș-beșleagă, cu 300 de Turci, cum și Slugerul Alecu Arnaloglu, capuchehaia al Silistrei, ce venise cu oștirea de la Silistra, amândoi îngrijitori spre paza și nizamul politiei. Și, apropiindu-se oștirea de satul Cornățelu, au stat cu ordin acolo, întinzând cedăruri și gătindu-se de războiu, pentru care luând de știre prințipul Ipsilant, măcar că cuprinsese mare frică pe cei mai mulți dintr'ai adunării sale, încât unii dosia' din Târgoviște, alții se ascundea' și alții umblau uimiți pe drumuri, neștiind încotro să-și prinză ochii de fiară ca să se mântuiască, dar cu toate astea îndată au orânduit o sumă de Arnăuți cu căpetenii vrednice, cum și dintre mavrofori iarăși, cu căpetenii, ca să meargă a se lovi cu Turcii. Într'această undă găsind aralâc și părintele episcopul Buzăului chir Galaction, ce mersese în Târgoviște, socotind că și Preasfințitul Mitropolit cu boierii vor fi mers acolo și se poprise de către adunarea prințipului, cerându-i-se o sumă de bani, cum și telegarii ca să-i pună la tunuri și să-i slobodă mergerea la Brașov, s'a cacerdisit în furia fricii, ne mai stând cineva a-l păzi în vremea aceia, și au apucat drumul Brașovului. Iar, în câmpul Cornățelului făcân-

du-se întâiul războiu, atât de grabă s'au lovit amândouă oştirile, năvălind unii asupra altora cu multă îndrăzneală, încât oştirea adunării prinţipului Ipsilant, de nu era înfricoşată mai mult de spaimă, putea să câştige biruinţa acelui războiu.

Dar oştirea turcească, văzând pe Arnăuţi că nu stau mereu la foc, şi mai vârtos văzând că sunt cuprinşi de frică, au năvălit vitejeşte asupră-li, și nu numai că s'au sfărâmat, zdrobindu-i cu tunurile, ci încă cu săbiile-i tăia fără milostivire, până ce, ne mai putând sta, s'au întors cu toţii ce au rămas şi prin fugă s'au tras la Târgovişte, unde, fără a se găti ca să se mai lovească și altă dată, au început cu toţii a se căpătui de fugă, făcând ştire prinţipul Ipsilant şi fraţilor săi ce erau la Câmpulung, ca să se gătească cu toţi ostașii ce vor avea împreună să se coboare la Piteşti, unde are a purcede și Escelenția Sa. Şi fără mai multă prelungire s'au sculat prinţipul Ipsilant, cu toată adunarea sa, de au plecat din Târgovişte.

Atunci să fi văzut cineva tânguirea ce era în Târgoviște, atât pe pământenii ce mai rămăseseră, cum şi pe unii din ostașii adunării, ce prin înşelăciune se scriseseră, că nu ştia care încotro să fugă. Şi, apucând prinţipul drumul pe din susul Cobiei, cu călăuze vrednice, au ieşit la Pitești, cu toată adunarea sa, unde s'au împreunat şi cu fraţii Escelenţiei Sale, ce se coborâseră de la Câmpulung, cu adunarea ce avea, şi, ne mai şezând în Piteşti mai mult decât şase ceasuri, au purces cu toţii la Râmnic din sud Vâlcea, trecând pe la episcopia Argeşului, de au lăsat acolo în episcopie pe căpitan Farmache cu şase sute de Arnăuţi şi cu două tunuri a sta de pază.

Iar Chehaia-beiu, seraschierul oştirilor, prinzând de veste că s'au retras prinţipul Ipsilant din Târgovişte cu adunarea sa, îndată s'au pornit cu oştirea din Cornăţel a merge spre Târgovişte, şi, apropiindu-se de oraş, a trimis ştire starostiei de sudiţi austriaceşti de acolo, ca să strângă pe toţi sudiţii lângă conacul său, a nu se întâmpla vre-o primejdie la întrarea oştirii în oraș, şi osebit să se strângă

toate armele după la orăşenii raielei ca să nu îndrăznească vre unul a bântui vre un ostaș, căci atunci nu va fi bine.

Așa dar, întrând Chehaia-beiu cu oştirea în Târgovişte, au orânduit mai întâiu pază la starostia de sudiți austriacești, ca să nu-i supere nimeni. Apoi au orânduit și pe marginea orașului străji, au scos ordia cea mai mare afară din oraș, pe câmpul din susul Târgoviștii, și aici s'au întâmplat în pripă câteva omoruri, până ce s'au dat nizamul cel credincios, orânduind cete, cete, pe munți, de umbla și cerceta pentru apostați, pe cari, după ce-i prindea împletindu-se prin munți, pe unii îi tăia, pe alții îi trimitea la Chehaia-beiu, și îndată îi omora și-i punea în țeapă. Acolo la Târgoviște aflându-se Chehaia-beiu, au venit știre cum că s'ar fi lovit un trup de Turci cu gheneralul Cantacuzino ce au fost la Buzău cu o sumă de apostați; pe cari foarte groaznic războindu-i, i-au stricat mai pe toți, scăpând numai gheneralul Cantacuzino cu șaptesprezece oameni dintre apostați, cari prin păduri și prin vii s'au strecurat de s'au mântuit de ostașii ce-i gonia'. Dintre cari împrăștiindu-se pe munții din sud. Buzău, au călcat Găvana, unde fiind multe băjenii dintre boierii buzoieni, cum și de la Râmnic, cu copii și femei, au prins de veste cu toții și, luând unii copiii în brațe, alții și câte ceva din ce au putut, s'au cacerdisit cei mai mulți cu trupurile, întrând în pădure, de au fugit și au aflat selamet. Iar pe Paharnicul Costache Hrisoscoleu proftaxindu-l Turcii după urmă, l au jertfit îndată cu săbiile, și pe iconomul schitului și pe doi Țigani de acolo, și, năvălind înăuntru la schit, au luat toate calabalâcurile băjeniilor, și le-au făcut iagma între dânșii.

Mare ticăloșie au fost și la acești creștini, că, după ce au tras atâta frică despre jafu l și prăpădenia apostaților, apoi şi de spaima acelor Turci au scăpat numai cu trupurile pe poteci de munți, cu copii şi neveste, fără merinde, încât au vrut să moară și de foame, precum și Serdarul Ștefan de la Buzău, spăimântându-se de groază, cum a ajuns în părţile Austriei, și-a dat obștescul sfârșit. Dintre cetele ce umblau prin plaiurile județului Dâmbovița, mergând cinci-

sprezece Turci la conacul polcovnicului Panaiot, ce era vătaf de plaiu, l-au omorât, atât pe dânsul, cât și pe fiul său Ioniță, cu învinuire că au fost fiu-său scris între apostați.

Acestea se săvârșia' pe afară, iar în București, sosind dumnealui Postelnicul Negre caimacam orânduit cu firman împărătesc, s'au cetit atât cuprinderea firmanului tălmăcit, cât și scrisoarea Domnului Calimah, precum mai jos anume se arată:

„Către Caimacamul Bucureștilor și acum spre părțile dunărene aflător, Postelnicul Negre, către Mitropolitul, episcopii, egumenii și către boierii Valahiei. Îndată după sosirea acestui sfânt împărătesc ordin al nostru să fie știut că, fiindcă Eparhia Valahiei și a Bogdaniei ține locul de cheler al puternicii noastre Împărății, urmează voinței noastre împărătești ca lăcuitorii și ceilalți supusi să rămână nesupărați de-apururea, acoperiți supt umbra milei noastre împărătești, precum este cu totul protivnic voinței noastre împărătești și orice lucru care sperie liniștea de obște. Și, pentru că, după moartea lui Vlah-beiu Alecu, un Teodor, anume hain, aducând cu el o mulțime de oameni răi, a aridicat stindardul revoluției, și în urmă și fiul fugarului fost domnitor Ipsilant, anume Alexandru, arătându-se melehun (turcește: blăstămat) în mijloc, și, atrăgând spre sine pe Mihali răugânditor, a ocupat orașul Iașilor și a răspândit pretutindeni înscrisuri pline de minciuni, a îndrăznit de o potrivă felurite supărări, Înnalta noastră Împărăție, spre a curăți aceste două eparhii din vătămarea acestor oameni oropsiți prin pedeapsa revoltanților și spre a aduce liniștea și siguranța raielor neputincioase și sărace, a orânduit, atât din Răsărit, cât și din Rumelia, deosebite oștiri, amânând trimeterea Domnilor până la liniștea lucrurilor. Dar acum din mai sus pomeniții boieri Valahiei, câți se refugiaseră pe pământul austriac de la începutul revoltei, prin anaforaua lor de obște, au înștiințat Puternicei Noastre Împărății că, după ce și-au părăsit patria lor, trăiesc rătăciți, precum și supușii noștri, prin scrisori pe rând, arătâ-

toare de suferințe grele, ce ni-au trimis, arătau, rugându-se pentru curățirea țerii de către acești răzvrătitori criminali. Iar scopul intrării oștirilor împărătești în ambele eparhii se mărgenește în stîrpirea revoltanților și în rechemarea liniștii prin deosebirea vinovaților de către cei nevinovați, precum și în a rămânea toți cei ce se poartă cinstit și se supun credincios, nu numai nesupărați, ci să se acopere toți supt aripile Împărăției noastre dreptjudecătoare. Și acum, fiindcă pomenitul Negri se întărește în Caimacamlâcul (Locotenența) Bucureștilor, voi, atât Mitropolitul, cât și episcopii și boierii, îndată după sosirea ordinului nostru împărătesc veți încunoștiinta fiecare isnaf și, de o potrivă cu pomenitul Caimacam conlucrând, veți da cele de cuviință neputincioșilor raielei, și veți bucura pe toți aceia cari, despărțindu-se de revoltanți, ar voi să se arăte oameni de credință și dreptate, că se vor răsplăti de timpuriu.

Către acestea pentru dispozițiile celor necesare la oștiri alegând pe cei mai vrednici boieri între voi, vă veți purta orișicum cu credință, atât pentru pedeapsa răzvrătiților, cât și pentru descoperirea revoltanților, și, într'un cuvânt, pentru ca atât dreptatea puterii voastre, cât și supunerea se vor face arătate, veți urma în conformitate. Drept aceasta s'a dat acest ordin al nostru împărătesc, pe care cunoscându-l veți îndeplini cu credință cele ce se poruncesc într'însul. Și tu, zisul Caimacam, informându-te despre toate acestea, te vei grăbi împreună cu boierii la de o potrivă îndeplinire a slujbelor cu credință, evitând cele contrarii lucrurilor poruncite. Acestea să cunoașteți, și de sfîntul nostru semnal fii încredințat [1]."

Se arată și scrisoarea Domnului Calimah:

„Prea-cinstite și prea-nobile arhon Mare-Postelnice, Constantine Negri, Caimacam al Prințipatului nostru al

---

[1] Și în Aricescu, *l. c.*

Ungrovlahiei, prea-scump al nostru prieten, te salutăm cu bunăvoință pe domnia ta, poftindu-ți să fii sănătos, în bună stare. Este cunoscut tuturora că din început și de-a pururea neclintita voință a prea-puternicului și îndelung vieţuitorului Împărat era și este să fiți nesupărați și nevătămați și să se bucure de orice fel de liniște și de bun traiu locuitorii din cele două Prințipate, Valahia și Moldavia, care se află supt acoperemântul legilor sale, și pentru că, după încetarea din viață a răposatului Domn de mai înaininte, un oarecare blăstămat Teodor, fără de veste adunând câțiva răufăcători, a proclamat nesupunere și răzvrătire, și după aceasta și oropsitul Alexandru, fiul lui Ipsilant, viind în Moldova si trăgând după sine pe apostatul Mihali, a îndrăznit să năvălească în orașul Iași și, răspândind felurite înscrisuri pretutindenea pline de bârfeli, de o potrivă cu Mihali, a pricinuit răzvrătiri și vesaturi *(sic)* felurite.

„Prea-puternicul Împărat al nostru, îngrijind cu toate mijloacele despre supușii săi de acolo, ai Împărăției Sale, și prea chibzuind câte privesc la desăvârșita sfărămare și prăpădire a acestor răufăcători, și dorind mai cu samă izbăvirea acestor două țeri din vătămarea sănătății și supărării lor, și totdeodată gândindu-se la desăvârșita liniște și nesupărare a raielei credincioase, a slobozit porunci strașnice spre adunarea de oști, atât din Rumelia, cât și din Răsărit, prin trimiterea mai multor meemuri din adins, și, pentru că și lipsa noastră din cetatea împărătească se amânase, adecă până la așezarea liniștii obștești și potolirea lucrurilor, după înalta sfântă poruncă orânduim acum iarăși pe domnia ta Caimacam al Prințipatului nostru al Ungrovlahiei, încunoștiințând că, fiindu-ni trimise mai înainte și în cele din urmă anaforale din partea celor cacerdisiți la hotarele Austriei din boierii noștri din țară, asemenea și din partea a celorlalți supuși ai țerii noastre domnești, cari cuprindeau pe de o parte patriotismul din nevoia și din împrejurarea aceasta a lor, iar, pe de altă parte, cerînd milostivirea noastră înaltă și

împărătească îngrijire către dânșii prin statornicirea liniștii de mai înainte și a împăciuirii țării și dărăpănarea răzvrătitorilor de acolo, se trimit de pretutindeni acum oştiri spre acest scop, cu dinadins poruncă înaltă împărătească şi respectabilă către Preasfinţitul Mitropolit al Ungrovlahiei și de Dumnezeu iubitorii episcopi, către d-voastră și către prea-cinstiţii şi prea-nobilii boierii noștri veliţi ai Prinţipatului nostru Ungrovlahia. Deci, fiindcă, după cum se cuprinde în această înaltă poruncă, scopul trimiterii acestor oști nu privește decât la desăvîrșita prăpădire a suszișilor răufăcători și jătuitori și la statornicirea liniştii obștești și buna petrecere și asigurarea locuitorilor țării supuși ai puternicii şi hrănitoarei noastre Împărăţii, și, fiindcă se cere alegerea și deosebirea vinovaților din cei nevinovați și apărarea credincioșilor și cinstiților şi celor ce rămân adevărați supuși în raialâcul acestor două Eparhii, d-voastră, adunându-vă la un loc cu Preasfântul Mitropolit și iubitorii de Dumnezeu episcopi, prea-cuvioșii egumeni și ceilalți prea-cinstiți și prea-iubitori boieri ai prinţipatului nostru Ungrovalahia, veți ceti zisa sfântă poruncă, în auzul tuturor mari și mici, oricâți s'or afla din credincioșii raiale ale Prea-Puternicei Împărăţii puternice, și veți împărtăși tuturor această voință mîntuitoare și dorința sfântă a statului împărătesc, și vă veți sili să puneți orice silință, cu toții în de obște și în parte fiecare dintre voi, ca să liniștiți pe locuitorii supuși acestei țări, înștiințându-vă tot de odată cu aceasta că, câți din cei rătăciți s'or întoarce acum de la cei răufăcători și ar arăta lucruri de credință și de dreptate către Prea-Puternica Împărăție, aceștia vor dobândi în vremi priincioase mângâieri și îmbrățișări. Către acestea vă veți grăbi cu silință și vioiciune grabnică la orânduirea curând a trebuincioșilor membri boieri lângă căpeteniile oștirilor împărătești spre înlesnirea cerutelor tainuri, și în scurt între toate vă veți îndeletnici și sili cu toate puterile ca să arătați adevărata credință și slujbă cătră puternica și hrănitoarea noastră Împărăție, spre sfărâmarea și prăpă-

direa răzvrătiților și răufăcătorilor. Și, fiindcă se poate întîmpla în vremea aceasta oarecari din acești răufăcători, găsind prilej să se cacerdisească, fugând în mai multe părți, să depuneți toată putința voastră spre descoperirea lor. Și, în sfârșit, urmând întru toate celor cuprinse în sfânta poruncă după înaltul hatihumaium, vă veți sili în vremea aceasta priincioasă spre bună plăcere și arătare a credinței și a sadacatului din toate felurile, și oropsind și ferindu-vă de tot ce este împotriva neclintitei de mai sus zise voințe împărătești. Și fiți încredințat fără îndoială că, pe cât cei ce se luptă bine se vor răsplăti după merit, cu atât cei ce se vor lenevi și vor adiaporisi se vor pedepsi de o potrivă. Acestea am zis, iar anii tăi să fie mulți și fericiți.

Cu totul binevoitor. 1821, Mai 21[1]."

După această scrisoare scoţându-se copie întocmai, cum și după cuprinderea firmanului, s'a trimis către dumnealor boierii de la Brașov, cu scrisoare din partea Caimacamului, poftitoare ca să iasă și dumnealor în țară, precum se arată mai jos:

«Fiindcă prin deosebită poruncă împărătească eu m'am întărit iarăși în Caimacamlâcul Valahiei, iar arhon Hatman Ștefănachi se orânduise Caimacam al Moldovei, supuindu-mă îndată înaltei porunci, m'am întors astăzi în București. Deci trimit această frățească scrisoare, alăturând toate cele cuprinse, atât în porunca împărătească, cât și 'n strălucita scrisoare domnească. Tot acestea încunoștiințând acum și Domniei Voastre, mă rog cu stăruință, fără amânare nici de-o zi, să grăbiți întoarcerea voastră la București, cu atât mai cu samă, cu cât ieșirea Domniei Voastre este asigurată și în de obște dorită. Prea-înălțatul Silistravalesi, stăpânul nostru și serascherul Valahiei, după acestea mi-a poruncit a vă scrie Domniei Voastre ca să ieșiți

[1] Și în Aricescu, *o. c.*

numai decât, aflându-vă cu toții la București, ca să puneți la regulă zdrobita voastră patrie. Știind bine iubirea voastră de patrie și sadacatul Domniei Voastre către puternica și hrănitoarea noastră Împărăție binefăcătoare, aștept îndemnătoarea voastră lucrare, cu cât luptându-ne împreună în lucruri să îndeplinim datoriile de credință ce avem cu toții. Poftind dar buna noastră întâlnire, rămâiu...
1821, Maiu 31.»

Dumnealor boierii, făcând adunare în Brașov, la casa unde ședea Prea Sfinția Sa părintele Mitropolit, au cetit cu toții cuprinderea de mai sus, și, sfătuindu-se între dumnealor cele spre folosul patriei, s'au chibzuit de s'au făcut șeaptesprezece publicații din partea dumnealor către toți locuitorii țării, propovăduitoare de venirea împărăteștilor oștiri spre izgonirea apostaților și îndemnătoare a se trage din partea munților și a se întoarce fiecare din băjenie la ale sale, încredințându-se că nu au a încerca niciun fel de bântuire despre puternicele oștiri ce au venit, fiindcă este peste puțin în a veni și Domnul țării în Scaun, după cum mai jos se arată înainte. S'au făcut răspuns și către dumnealui Caimacamul, cum că, neaflându-se toți boierii strânși în Brașov, nu s'au făcut desăvârșită chibzuire, fiindcă unii lipsesc la băi, alții pe afară pe la sate și, până se vor aduna cu toții, ca să se sfătuiască între dumnealor, și de chibzuire ce vor face, îndată vor înștiința.

Cu acest răspuns s'a întors lipcanul, trimețându-se și publicațiile a se împărți pe la județe. Iar prințipul Ipsilant, ajungând cu adunarea sa la Râmnic, au luat de știre pentru Turcii ce erau orânduiți la Drăgășani, că s'ar fi lovit cu un Rusean, căpitan de panduri, ce avea împreună 140 de oameni, și ar fi înfrânt străjile turcești. Pentru care numai de cât au trimis pe taxiarhul Vasile Caravia ca să meargă în părțile Drăgășanilor să iscodească pe supt cumpătă starea Turcilor ce se aflau acolo. Care aducându-i răspuns că nu este vre-o sumă mare, s'a făcut sfat între adunare ca să se pornească o sumă de Arnăuți și mavrofori să

meargă la Drăgășani a apuca pe Turci în revărsatul zorilor, ca să nu prindă de veste. Și așa, dându-se poruncă a se găti, după ce s'au întocmit cei orânduiți a merge, s'au și pornit cu toții din Râmnic, și de-odată, venind niște nori întunecoși, au dat o ploaie foarte groaznică și cu piatră, neîncetând toată noaptea, de au petrecut până la piele, umplându-se de apă și arme și fișicuri și toată gephaneaua, cum și Arnăuții împrăștiindu-se, și ceilalți ostași, iar taxiarhul Caravia, tăbărând cu o ceată de Arnăuți la un sat aproape de Drăgășani ca două ceasuri, au găsit acolo vin și rachiu îndestul, și, nemai având vre-o grijă de războiu, s'au dat cu toții la băutură până ce i-au apucat ziua acolo, și a doua zi, strângându-se, au purces cu toții spre Drăgășani cu tumbelecuri și străji, îndârjiți fiind de multă băutură. Unde apropiindu-se, au dat poruncă taxiarhul Caravia ca să lovească pe Turci, punând înainte trupul mavroforilor, cari, fiind plini de apă și de noroiu, cum și armele lor udate, neavând vreme a și le mai șterge, au început pe loc a cădea în mânile Turcilor. Și, vrând a slobozi tunurile ce aveau împreună spre apărare, nu s'au aflat tunarii în pripă, fiind rămași în urmă. De aceia au cercat să le dea foc însuși Caravia, și, aflând fitiluri neumede, au început să scapere ca să le dea foc cu iască, dar zădarnică i-a fost osteneala. Pentru că și iarba au fost udă și zăbava scăpăratului a pricinuit desăvârșita prăpădenie. Căci Turcii, năvălind vitejește printre mavrofori, fiind pe jos, ticăloși și prăpădiți de ploaie și de drum, îi sfărâma și îi tăia ca pe niște miei, rămânând cei mai mulți pe loc. Așa văzând taxiarhul Caravia că nu izbutește cu nimic, și temându-se a nu-i cuprinde și pe dânșii, au început să strige: «gheri, gheri», ce se tălmăcește în limba turcească: înapoi. Aceasta au zis-o și cuprins de spaimă și turburat de băutură.

Dar Turcii, înțelegând, prea bine au cunoscut că nu mai pot avea tacat *(sic)* asta la războiu, și, numai decât năvălind asupră-li cu toată îndrăzneala, au făcut mare prăpădenie, încât dintre mavrofori prea puțini au rămas, mântuindu-se cu

fuga, cum și dintre Arnăuți, fiind călări, au fugit cu Caravia, rămânând și tunuri și gephanea în mânile Turcilor. De care foarte mult s'a mâhnit prințipul Ipsilant asupra taxiarhului Caravia, atât pentru nedestoinicia lor, cât și pentru jertfirea ce s'a făcut la atâția oameni din pricina-i. Căci, de nu era turburat de beție, urmă mai întâiu să se căpuiască de războiu, să vadă fiecare de arme, de sunt curat șterse, și de fișicuri, de nu sunt ude, cum și de toți ostașii și tunarii, de sunt strânși, apoi să facă începere de războiu, cu călărimea de o parte și cei pedeștri de altă parte, punându-se și tunurile la mijloc, după cum însuși li dădese povața, dar el, punând pedestrimea înainte, a rămas cu călărimea înapoi, de căuta la pierderea celor pedeștri din depărtare, de unde au și strigat cuvântul cel de prăpădenie „gheri“ și au dat Turcilor învitarea năvăli și a-i goni din toate părțile.

Drept aceia s'au sculat prințipul Ipsilant din Râmnic și s'au tras la mănăstirea Cozia, și, acolo zăbovind trei zile cu străji și pază îndestulă, ținându-se în două chipuri, și despre Turci a nu năvăli să vie, și despre arnăuțime, a nu obrăznici dintre dânșii ca să-l strice, cunoscându-li duhul lor cel nelegiuit și urmările lor cele neomenite, au dat poruncă după trei zile prin taină de i-au pus toate calabalâcurile pe cai, făcând zece sacsanale, și îndată au plecat călare pe poteci cu călăuză de l-au dus pe munți până la Câineni, urmându-i și taxiarhul Caravia cu alți mulți împreună, iar ceilalți toți ai adunării căpetenii, împrăștiindu-se prin păduri, prin vii și munți cu arnăuțimea și cei ce mai rămăseseră dintre mavrofori, au început să năvălească ca să între înăuntru, atât prin lazareturi, cât și prin poteci. Și mai ales, umblând orânduitele cete turcești prin munți cu călăuze românești de prin sate, pe unii îi găsia ascunși și, prinzându-i, îi jertfia pe dată, pe alții îi gonia până ce da năvala de a întra în lazaret. Și cu un cuvânt toată sistema adunării s'au împrăștiat în toate părțile munților. După ce au întrat prințipul Ipsilant în-

lăuntru pe la lazaretul de la Câineni-Boița, carele, îndată ce au trecut, au dat proclamația de mai jos, adecă:

«Soldați, nu mai profanez sacrul, onestul acesta nume în persoanele voastre. Lași, fricoși, turme de norod, trădările voastre, spionajurile voastre mă silesc să mă despart de voi. De acum înainte orice legătură între mine și voi se taie: numai adânc în sufletul meu voiu purta rușinea că vă comandam. Ați călcat jurămintele voastre, ați trădat și pe Dumnezeu și patria, m'ați trădat și pe mine în momentul în care speram sau să biruiu sau să mor glorios împreună cu voi. Mă despart de voi. Așa dar alergați la Turci, singurii demni de sentimentele voastre; ieșiți din păduri, coborâți de pe munți, asiluri ale lașității voastre, și alergați la Turci, sărutați mânile lor, din care pică încă sacrul sânge al preoților de căpetenie ai religiunii noastre, cari s'au tăiat neomenos, al patriarhilor, al arhiereilor și al atâtor frați nevinovați de-ai voștri. Da, alergați de cumpărați sclăvia cu viața voastră, cu iubirea femeilor ori a copiilor voștri. Voi, umbre ale adevăraților Elini din batalionul sacru, câți, fiind trădați, ați căzut jertfe pentru fericirea patriei voastre, primiți prin mine mulțumirile celor de un neam cu voi. Puțin timp și se vor ridica stâlpi cari vor perpetua numele voastre cu caractere înflăcărate. Sunt săpate în fibrele inimii mele numele amicilor câți mi-au arătat credință și sinceritate până 'n sfârșit. Memoria lor va fi pururea băutura răcoritoare a sufletului meu. Predau la ura umanității, la condamnarea legilor și blăstămul celor de un neam pe trădătorul și sperjurul Căminar Sava, pe desertorii și inițiatorii, desertării și fugiții comune, pe Constantin Duca, Vasile Pavlu, Gheorghe Manu Fanariotul, Grigore Suțu Fanariotul și pe desfrânatul Nicolae Scufo; șterg și pe Vasile Caravia din rândul soldaților miei pentru nesupunerea sa și pentru necuviincioasa purtare a lui, la 6 Iulie 1821.»

Într'această diastimă s'a închinat și Caimacamul Sava cu Ghenciu Aga, ce se aflau cu oamenii lor la mănăstirea

Mărginenii, către Chehaia-beiu, şi trimiţând un Agă cu câţiva Turci la numiţii a se împreuna cu toţii spre credinţă, l-au orânduit a umbla pe munţi pentru aflarea apostaţilor, pe cari găsindu-i, îi trimitea la Chehaia-beiu, şi îndată îi jertfia,

De la Bucureşti văzându-se însă zăbava sosirii Domnilor, s'au trimes în Braşov dumnealui Slugerul Dumitrache Topliceanu, cu un cavas orânduit, ca să meargă să vorbească fiecăruia din boieri prin graiu, îndemnări de ieşire, care, după ce a zăbovit acolo peste cinsprezece zile, s'a întors numai cu răspuns înscris cum că cei mai mulţi boieri lipsesc la băi şi, osebit, apele fiind mari, nu pot deocamdată a ieşi cu toţii, făcându-se numai răspuns de mulţămire din partea boierilor către prea-puternică Împărăţie, cu rugăciune a se trimete cât mai în grabă Domnul ţerii spre cea de obşte odihnă, după cum mai jos se arată cuprinderea.

Şi, la 23 ale lunii lui Iulie, într'o Joi seara spre Vineri, fiind un nor foarte întunecat de spre apus, cu o mare furtună, au făcut o simţitoare turburare şi prăpădenie în politia Bucureştilor, dărâmând turle de biserici, ridicând învelitoare de case şi aruncând la pământ îngrădişuri de porţi şi de grajduri, ne mai rămânând nici ferestre pe la case, încât se speriase norodul că au venit cel de pe urmă sfârşit. Din care aceasta s'au întâmplat şi multe omoruri, atât cu dărâmarea foişorului de foc ce au căzut la pământ, asemenea şi pomii de prin grădini, pe unii i-au scos din rădăcini, pe alţii i-au frânt, fiind o jalnică vedere şi o dumnezeiască urgie în toată politia Bucureştilor, de se spăimântaseră şi Turcii ce erau în Bucureşti. Iar, după ce s'a înmuiat furtuna, începând o ploaie foarte groaznică, s'a umplut pământul de apă, curgând de sus ca şi cum ar fi turnat cu găleata, de ajunse apa până la genunchi, în părţile de la Sf. Gheorghe Nou.

Iar de la Ţarigrad s'au vestit cum că pe prea-sfinţitul Patriarh Grigorie l-au tăiat, dimpreună şi cu alţi doisprezece arhierei, cu vină că ar fi fost cunoscători ridicării acestei apostasii; precum şi multe alte omoruri s'au făcut în Ţarigrad, boieri, negustori, şi alţii, luându-li-se avuturile la

mirì și strângându-se toate armele de pe la raià, pentru că și în părțile turcești în multe părți s'a ivit apostasie, ridicându-se toți Grecii cu arme asupra Turcilor, precum Moreia, Tesalonic, Indria *(sic)* și alte eparhii, de care s'a auzit că Moreia și Tesalonic, prăpădind pe toți Turcii din partea locului și războindu-se cu oștirile ce erau orânduite asu-pră-li, au făcut mare biruință, dobândindu-și prin sabie slobozenia lor și plecând cu toată adunarea lor spre Seraiu, fiind o ideie cum că Poarta Otomanicească ar fi orânduit pe Domnul Scarlat-Vodă Calimah ca să împăciuiască pe Moraiți și Tesalonichieni, odihnindu-i cu oarecare privilegii ca să înceteze din ridicarea apostasiei. Acestea din auzuri s'au aflat.

Iar, întorcând cuvântul la povestirea întâmplării, ziceam că Arnăuții ce se împrăștiaseră de mavrofori și cete dintre ale adunării, împletecindu-se prin păduri și munții Țerii-Românești, ajunseseră la mare desnădăjduire, încât cei mai mulți cu iarbă ca dobitoacèle se hrăniau, până da peste dânșii cetele turcești și pe unii îi jertfia, cum îi prindea, iar alții, cu fuga mântuindu-se, da năvală în lazaret, unde, luându-li-se armele, îi ducea ca pe niște oi în Brașov, și de acolo pe unii îi alegea de-i făcea cătane sau husari, și pe alții, ce nu erau destoinici, îi trimitea cu pază la Basarabia.

Vrednic de jale era halul acesta, pentru că-i vedeai cu vine rupte și sfâșiate de desimea pădurilor, desculți, nemâncați și neodihniți, cu spaima zugrăvită în fața lor și, cu un cuvânt, ca vai de dânșii, cum și, la Rucăr în sus fiind câțiva de-ai adunării cu căpetenie un preot, anume Papa Ivanciu, s'au făcut meterez la locul ce se chiamă Valea Muierii, și, stând la războiu cu Turcii, după ce au sfârșit gephaneaua, neavând altă nădejde, au dat năvală în vama Branului la Moeci, unde, îndrăznind a întra și cel mai mare dintre Turci, s'au întâmplat câtăva sfadă cu tistul de acolo, cerând pe numitul preot ca de la un prieten al Porții otomanicești, carele, îndată cercetând, au aflat pe preot întrat în hotarul Austriei și, pe de o parte, au zis acei agale de s'au tras

înapoi din hotarul nemțesc, iar, pe de alta, au scos cu caraulă pe acel preot și împreună cu alți patru tovarăși de ai săi, până s'au trecut în pământul Țării-Românești.

Și așa, Turcii, făcând mulțămită tistului, s'au întors înapoi, luându-se apoi iarăși după acel preot până ce l-au prins, și fără pierdere de vreme l-au trimis către slăvitul Chehaia-beiu, de unde numai decât s'au pornit în legătură de lanț legați, la Silistra, și de acolo la Țarigrad.

După închinăciunea Căminarului Sava și a lui Delibașa Mihali și Ghenciu-Aga cu ai lor, întocmindu-se de către slăvitul Chehaia-beiu a umbla numiții dimpreună cu orânduitul bimbaș și cu ascherlii pentru izgonirea și prinderea apostaților, și orânduind la Târgoviște beșleaga cu neferi îndestui, cum și osebite căpetenii cu ascherliii cei orânduiți, s'au sculat slăvitul Chehaia-beiu de la Târgoviște cu ordin și s'au întors la București, așezându-se cu șederea în casele dumnealui biv Vel Logofăt Ștefan Belu, cum și oștirile, atât pe la conace, pe la zidirile cele mari, fiind cele mai multe case mari pustii și slobode, cât și afară pe margeni, cu corturi. Și îndată au dat poruncă către boierii ce erau în politie și către dumnealui Caimacamul de s'au întrunit dregătorii și ispravnici, dintre boierii cei de al doilea și al treilea mână, ce se 'ntâmplaseră la București, cum și zabiții cei după caid s'au trimis pe la județe, făcându se către Chehaia-beiu strașnic nizam în politia Bucureștilor prin orânduirea dumnealui Cavas-bașa, ce se plimba pe toate podurile și ulițile politiei cu cincizeci de ascherlii, priveghind a nu se bântui cineva, ori de către oșteni, ori de către altcineva. S'au dat numai decât poruncă pe la județe și pentru scoaterea dajdiei Ianuarie și Iulie, pe câte taleri 30 și jumătate de lude, cum și pentru grâu, orz, porumb și fân de trebuința tainaturilor, prin purtarea de grijă a dumnealui Vornicului Mihalache Manu, ce era vechil de Vistier-Mare.

Iar Serdarul Olimbie, cu un grup mare de Arnăuți, între cari și căpitan Farmachi, ce era la episcopia Argeșului, aflând de închinarea Căminarului Sava cu ai săi, au

apucat cu toții poteca pe hotarul munților, umblând pe locuri necălcate, fără merinde, și cu multă ticăloșie au trecut în părțile Moldovei, închizându-se cu toții în mănăstirea Neamțului, unde războindu-se câteva zile cu oștirile împărătești, după ce s'au războit cu bombele ce se arunca' în mănăstire, au fugit cu toții noaptea prin locuri ascunse și s'au tras la schitul *(sic)* Piatra, tot din Ținutul Moldovei, fiind loc mai tare, lăsând mănăstirea Neamțul slobodă, care nu numai s'au prădat și s'au jăfuit de către osteni, ci, dându-se foc, au ars cu totul, jertfindu-se și atâtea suflete de nevinovați monahi ce se 'ntâmplaseră înăuntru. Iar după aceia schitul Piatra, făcându-se muhasareà de către împărăteștile oștiri, și strâmtorându-se cei dinăuntru foarte tare, pentru că li lipsia, nu numai de ale mâncării, ci și gephaneà îndestulă nu avea, după trecere de câtăva vreme au strâns Serdarul Iordachi Olimbie toată gephaneaua ce li mai rămăsese și, făcând lagumuri pe supt pământ, au pus de au luat foc, și nu numai numitul cu mulți dintre ai săi s'au prăpădit, și dintre călugării de acolo nu puțini au ars, dărâmându-se odăile pe dânșii.

Din toată adunarea lor au scăpat numai douăzeci și patru Arnăuți, cari, închinându-se la împărăteștile oștiri, i-au prins numai decât și, legându-i în cătușe, i-au trimis la Iași către Seraschierul de acolo, și peste puțin s'au trimis în lanț băgați la Silistra și de acolo la Țarigrad. Asemenea și Serdarul Iamandi Giuvara, ce, la venirea oștilor în Craiova, se înhăitase cu o ceată de Arnăuți în pădure și, intrând cu toții în mănăstirea Coziei, sta acolo închiși, corespondându-se cu Hagi-Prodan și cu Machedonschi și polcovnicul Ivanciu, ce din adunarea Slugerului Teodor se făcuseră un trup dimpreună cu câțiva oameni, și se 'nchiseseră în mănăstirea Tismana. Care sta acolo, privind la lucrarea săvârșirii acestei urmări, și, după multe preumblări ce au făcut Căminarul Sava cu ai săi, dimpreună cu orânduitul bimbașa prin plaiurile județelor de munte, din județele de sus prinzând mulți din apostați de-i trimitea la slăvitul Chehaia-beiu, arătând slujbă, pe cari îndată îi pornia cu pază la Si-

listra. Dintr'înșii, pe unii îi omora aici pe la răspântiile târgului, între cari au fost și fiul dumnealui Păharnicul Scarlat.

Apoi, trecând pe la Curtea-de-Argeș, au mers către județul Vâlcii și, apropiindu-se de mânăstirea Coziei, unde era Serdarul Iamandi Giuvara, prin feluri de mijloace cu făgăduieli de încredințări ce i-au dat Căminarul Sava d'impreună cu bimbașa, l-au înduplecat pe Serdarul Iamandi cu toți ai săi de s'au închinat, și, scoțându-i din mânăstirea Coziei, pe de o parte au înștiințat numai decât către Chehaia-beiu, făcând rugăciune a i se hărăzi viața, și, pe de alta, l-au luat pe Serdarul Iamandi împreună cu dânșii, cum și din oamenii lui, pentru că pe alții i-au trimis către Chehaia-beiu spre încredințare; iar cei de la Tismana, luând știre că s'au prins Giuvara cu toți ai săi, îndată s'au împrăștiat toți în toate părțile, cacerdisându-se unii pe poteci în Țara Nemțească, spre Sibiiu, iar ceilalți și-au pierdut urma. De la Chehaia-beiu li-au venit răspuns cu oarecare încredințări pentru Serdarul Iamandi ca să-l trimeată cu toată familia sa către Slăvirea Sa și nu se va bântui întru nimic. Și așa, în bună pază trimițându-se la București, nu s'au primit cu necinste de către Chehaia-beiu, încă și icram i.s'a făcut nu puțin. Pe care, după puține zile l-au pornit la Silistra cu toată familia sa, și acolo, înfățișindu-se de două sau de trei ori înaintea Măriei Sale Pașei spre cercetare, s'au și pornit peste puține zile la Țarigrad, cu vre-o câțiva oameni dintr'ai săi și cu destulă pază, iar soția și copiii lui, rămânând la Silistra, și-au schimbat credința creștinească.

După ajungerea lor la Țarigrad, s'a auzit cum că, cu steagul ce se trimisese împreună, scoțându-i pe ulițile Țarigradului, la fiecare răspântie se tăia câte unul, până s'au isprăvit cei împreună cu Serdarul Iamandi, apoi, la ospăț mare tăindu-l și pe dânsul, i-au înfipt steagul la cap spre pomenire. Iar Căminarul Sava, d'impreună cu orânduitorul bimbașa, plimbându-se prin munți și dealuri, adese ori prinzând câte doi, trei sau și mai mulți din cei împrăștiați ticăloși apostați, îi trimetea în pază către

Chehaia-beiu, până la 15 ale lunii Iulie leatul 1821, când, cerând voie orânduitul bimbaş dela slăvitul Chehaia-beiu ca să vie la Bucureşti, nemai ivindu-se nici un fel de apostat, au luat răspuns ca să se scoale să vină împreună şi cu Căminarul Sava. Care, făcându-i-se cunoscut chemarea aceasta, s'a îngrijit foarte tare, prelungind din zi în zi mergerea la Bucureşti, până la 25 ale lunii Iulie, când, văzând că mijloc de scăpare a se cacerdisi nu este şi a prelungi mai mult iarăşi se va putea socoti nesupunere, aşa au hotărît de au plecat cu toţi oamenii săi, d'impreună cu orânduitul bimbaş cu neferii săi, de au venit la 5 ale lunii lui August în Bucureşti, trăgând drept la casele sale, ce le avea cumpărate de la Păhărniceasa Inimăroaia, în mahalaua Protopopului. Iar oamenii săi s'au împărţit pe la conace prin ştirea bimbaşii, cum şi cei mai mulţi lăsaţi la satul Ciorogârla, ca să nu între cu buluc mare de oameni în politie. Şi a doua zi, Sâmbătă, la 7 ale lui August, înfăţişându-se la Chehaia-beiu, atât Căminarul Sava şi Delibaşa Mihali, cât şi Ghenciu, i-au primit cu mare cinste, arătându-li cum că li s'au cunoscut credinţa şi că sunt a se cinsti fiecare după cuviinţă. S'au înfăţişat şi pe la celelalte căpetenii, şi tot cu asemenea icramuri s'au primit, ieşind încă vorbă cum că Duminecă este a-i îmbrăca şi blăni.

Aceasta au fost cea d'intăiu înfăţişare, Sâmbătă, la 7 ale lunii August de la 1821, precum s'au zis, când au sosit de la Braşov şi dumnealui Barbu Văcărescu, cu dumnealui Spătarul Scarlat Mihălescu şi dumnealui Vistierul Grigore Romanit şi cu alţi boieri de-a doua mână, cum şi de a treia mână, cei mai mulţi, fiind ca la şaizeci de inşi cu toţii. Cari, a doua zi, Duminecă, la 8 ale lunii lui August, gătindu-se cu toţii să meargă spre închinăciune a se înfăţişa la slăvitul Chehaia-beiu, au şi plecat unul după altul, venind până la biserica Creţulescu. Unde întâmpinându-se cu dumnealui Vornicul Nicolae Golescu, li-au zis tuturor cum că n'are vreme Chehaia-beiu să-i primească dimineaţa, rămânând a se înfăţişa, ori după chindie, sau a

doua zi, Luni. Și așa cu toții s'au întors la dumnealui Banul Văcărescu acasă. Iar Căminarul Sava, chemându-se Duminecă de către Chehaia-beiu, când se auzia că are să-l îmbrace cu blana, au mers de dimineață, împreună cu Delibașa Mihali și cu Ghenciu, având și șase oameni după dânșii, și, îndată ce au intrat în curte călări descălecând câteși trei după cai, s'au urcat sus, unde stând divan două rânduri de ostași a-i primi cu alaiu, pe loc i-au jertfit pe câte trei, aruncându-li și trupurile jos, cum și pe oamenii ce venise cu dânșii, cuprinzându-i, pe dată i-au jertfit, orânduindu-se într'adinși ostași, atât să-i împresoare casa, cât și toate conacele orânduite oamenilor săi, ca să-i prindă ori vii ori morți, cât și pe toate podurile și ulițile împrăștiindu-se dintre ostași cu săbiile scoase și pistoalele în mână, pe unde întâlnia dintre Arnăuți, îi jertfia, luându-li capetele sau urechile de le ducea lui Chehaia-beiu, fiind orânduit de se da câte taleri 25 bacșiș pentru un cap.

Cine poate povesti această groaznică întâmplare și multă vărsare de sânge ce s'au făcut, stând leșurile de trupuri, atât pe podurile cele mari, cât și pe ulițe și 'n toate părțile, precum și jafurile ce s'au făcut mai pe la toate casele din București, spărgându-se și multe biserici, ținând această învierșunare trei zile. Pentru că mulți dintre Arnăuții Savei, prinzând meterez biserica Protopopului, biserica Olteni și alte case din partea locului, au stătut tare la războiu, până ce au dus tunuri acolo și, trei zile războindu-i și trei nopți, i-au sfărâmat cu totul, prăpădind și dând foc la multe case pe unde au fost Arnăuții închiși, cum și biserica Oltenilor cu totul au dărâmat-o, fiind mare jale în politia Bucureștilor, de cât tot norodul se închisese pe la hanuri și pe la consulaturi în zarva acestei nemai pomenite și jalnice întâmplări.

Și, aflându-se toți cei ieșiți din Brașov strânși la dumnealui Banul Văcărescu, au rămas încremeniți și fără suflare cei mulți, văzând această înfricoșată întâmplare, neștiind nimeni ce este pricina, până, după vre-o două ceasuri, venind un Agă trimes de la slăvitul Chehaia-beiu, au făcut cunoscut dum-

nealui Banului despre tăierea lui Sava şi a celor împreună cu dânsul, şi aşa, domirindu-se fiecare, şi-au mai venit în fire. Dar spaima cea grozavă nu se va şterge din sufletele oamenilor şi nu se va da uitării până la cel de pe urmă ceas. Şi, a doua zi, Luni, la 9 ale lui August, dîndu-se de ştire de către Chehaia-beiu ca să meargă boierii, s'au sculat dumnealui Banul Văcărescu d'impreună cu toţi ceilalţi, fiind ca vre-o treizeci de echipajuri, şi, mergând la conacul slăvitului Chehaia-beiu, s'au primit cu destulă paradă, mai întâiu fiindcă tot se războia pe alocurea, cum la biserica Oltenilor şi la biserica Protopopului, necurmându-se trei zile slobozirea tunurilor în partea locului. Apoi pe scări în sus şi prin sală era şi pe de o parte şi pe de alta o mulţime de ascherlii tot înarmaţi, până la perdeaua casei, unde intrând cu toţii înăuntru, după ce au făcut cuviincioasa închinăciune către Chehaia-beiu şi sărutare de poală, precum obiceiul este, li s'au zis de către Slăvirea Sa că bine au venit sănătoşi, şi cum au petrecut la drum, făcându-li chip de au şezut cu toţii pe scaune, fiecare la rândul lor, şi peste puţin s'a cetit firmanul de mai jos şi s'a arătat şi porunca înaltului Vizir şi buiurdiul Măriei Sale Paşa de la Silistra, acesta în limba turcească, dar s'au tălmăcit din cuvânt în cuvânt precum se arată :

«Prea-cinstite întru stăpânire desăvârşit, cel ce întocmeşti cu dreaptă înţelepciune pricinile norodului, întărirea temeliilor înnaltului Devlet şi al strălucirii, întâiule izvor al darurilor celor întru asămănarea îngerească, haleà Silistravalesi, al nostru Vizir, Mehmet Selim-Paşa, Dumnezeu să-ţi îndelungească anii.

«Cu această a noastră sfântă împărătească poruncă, ţi se face cunoscut că, după înştiinţarea ce ni-ai trimes în cele de pe urmă cum că prin ajutor dumnezeiesc s'au pierdut apostaţii din Ţara-Românească şi cum că cei mai mulţi dintre locuitorii ţerii ce din întâmplare au fost fugari s'au întors înapoi la casele lor, aflându-se şi ceilalţi întru cugetare de întoarcere şi, pe lângă acestea, încă ne-

fiind Domn în Țara-Românească, stau moarte și nelucrate cele ce privesc pe sama lui, adecă vămile, ocnele și celelalte slujbe și legiuitele dăjdii, asemenea și moșiile și sămănăturile boierilor ce sunt fugiți în Brașov, neadunate și necăpuite; ci, fiindcă pentru acestea întrebi în ce chip este înalta noastră poruncă și voință, iată-ți poruncim printr'această poruncă a noastră că, de vreme ce, cu ajutorul dumnezeiesc, apostații ce se încuibează în Țara-Românească și în țara Moldovei, unii dintre dânșii cu robie se vor jertfi, alții, fugind în pământul străin, au lăsat aceste țări slobode despre faptele lor cele rele, și, fiindcă este bunăvoința a noastră a se face de acum înainte tot repaosul și odihna raielei ce locuiește în aceste două țări, care se socotesc și sunt al nostru împărătesc cheler, să îngrijești dar a se propovădui prin pristavi în tot cuprinsul Țării-Românești că este înaltă și sfântă poruncă a noastră de a se întoarce într'ale sale toți de obște cei fugiți în străinătate și de a îngriji fiecare pentru meseria sa, precum și plugarii să-i lucreze pământul, după cum și mai înainte, fără de a avea cât de puțină bănuială că s'ar putea întâmpla ceva împotriva siguranței vieții lor sau averilor lor, ori scădere sau schimbare la privilegiilelor. Și până la venirea Domnului în Țara-Românească hotărîm ca toate slujbele, vămile, dăjdiile și altele asemenea acestora ce privesc pe seama Domniei să se caute deocamdată și să se întocmească de către Caimacamul cel orânduit.

«Deci spre aceasta, după cum s'au trimes ale noastre sfinte osebite porunci către Vizirii muhafizi Diului și Brăilei, așa și către tine, ca să urmezi desăvârșit și întru glăsuire cu înțelegerea sfintei noastre porunce, punând în lucrare toată privigherea, îngrijirea și silința spre a propovădui fără de zăbavă în tot locul Țării-Românești a noastră întru osârdia poruncă și voință, de a se întoarce înapoi raielele noastre, locuitorii țării, ce se rătăcesc în țară străină și 'n alte părți, împrospătând în acest fel fiecare urmare meseriei sale, iar mai vârtos că voim să fie de-

obşte linişte fără cea mai puţină bântuire sau stricăciune şi că până la venirea Domnului în ţară este să se caute desăvârşit toate treburile domneşti şi malahaturile ţării de către orânduitul Caimacam.

„Tu dar, Vizirul nostru, cel ce eşti strălucit întru înţelepciune şi în multe cercări, să iei seamă spre săvârşirea întocmai celor poruncite, supuindu-te sfântului nostru semn. S'au scris aceasta poruncă pe la mijlocul lunii Zilcadè, cu leatul 1236.»

„Întâiule al nostru din neamul Mesiei, de acum Càimacamule al Ţării-Româneşti, Constantin Negri, sfârşiturile tale să-ţi fie întru bunătăţi. Fiindcă Ţara-Românească şi ţara Moldoveis'au curăţit de răzvrătitorii ce se iviseră într'însele şi iarăşi s'a îndreptat liniştea cea de obşte, şi fiindcă este înaltă voinţă a se întoarce fiecare locuitor întru ale sale, căţi adecă din pricina acestor făcători de rele pribegindu-se s'au depărtat de patria lor, fără de a avea câtuşi de puţină bănuială că li se va pricinui cea mai mică bântuire, ori vieţii lor, ori averii lor, şi între acestea fiindcă s'au scris către cei ce s'a cuvenit că eşti poruncit, socotind ca o neapărată datorie a ta să îngrijeşti până când va veni Domnul, ca să faci chemare tuturor în de obşte, de orice rânduială şi treaptă, făcându-i cu înduplecatoarele tale cuvinte a se întoarce înapoi la ale sale, care, luând fiecare de iznoavă lucrul său şi meseria sa, să urmeze cele cuviincioase, precum şi mai înainte, asemenea şi plugarii să-şi caute de lucrul pământului, adunându-şi rodurile în jicniţele lor, drept aceia-ţi poruncim şi printr'această carte să urmezi întocmai după înalta şi sfânta poruncă.»

«Fiindcă ni-au venit înaltă şi sfântă poruncă, cuprinzătoare că din cele de mine mai d'inainte trimise înştiinţări s'au făcut cunoscut către Înalta Putere cum că răzvrătitorii s'au pierdut cu totul din Ţara-Românească şi cum că cei mai mulţi din întâmplare fugiţi boieri s'au întors pe la casele lor, aflându-se şi ceilalţi cu cuget de

întoarcere, și că, nefiind deocamdată Domn în țară, stau moarte cele ce privesc către dânsul, vămi adecă și celelalte slujbe, legiuite dăjdii, asemenea și moșiile și sămăturile boierilor celor fugiți în Brașov neadunate și necăpătuite, iată trimitem această sfântă poruncă către tine, Caimacamule, care, după ce o veți ceti și o veți înțelege, îți poruncim să îngrijești ca după cuprinderea poruncii să se propăvăduiască prin pristav în tot cuprinsul Țării-Românești că este înaltă poruncă împărătească a se întoarce înapoi la ale sale toți de obște cei fugiți în străinătate, săvârșindu-și fiecare lucrul său, iar plugarii lucrând pământul, fără a bănui cât de puțin că poate să se întâmple ceva împotriva vieții lor sau averilor lor, ori vre-o scădere sau vre-o schimbare în privilegiurile lor. Însă mai întâiu de toate, tu, Caimacamule, să cauți să întocmești toate slujbele, vămile, dăjdile asemenea acestora, ce privesc pe seama Domniei după obiceiu; de aceia ți se și trimete această carte a noastră d'impreună cu sfânta poruncă, și iea aminte ca să săvârșești întocmai cele poruncite, fără de a se face cea mai mică schimbare sau sminteală.»

După ce s'a isprăvit aceasta de cetit, stând cu toții în picioare, au poruncit slăvitul Chehaia-beiu de s'au așezat fiecare iarăși, și îndată s'a făcut țeremonie de cafea, precum este obiceiu la cei mari, și, mai făcându-se oarecare întrebări, s'au sculat cu toții, făcând obișnuită închinăciune, și au ieșit pe rând, împărțindu-se fiecare pe acasă, iar cei mai mulți pe la hanuri, de groaza și spaima ce era în toată politia, până s'a ostiat după trei zile și s'au dat poruncă a se ridica leșurile de pe drumuri, fiindcă se împuțiseră. Când s'au strâns toți boierii d'impreună la slăvitul Chehaia-beiu, unde erau și toate căpeteniile oștirilor adunate și în vileag, s'a cetit porunca ce a venit de la înălțatul Mehmet Selim-Pașa Silistra-valesi, a căreia cuprindere se arată din cuvânt în cuvânt cu deslușire, adecă :

«Tu, lauda slăviților și cinstiților bărbați și înlocuitorul orașului Bucureștilor, capugibaș Hagi-Ghegen-Aga, sporească slava ta, și voi, ceilalți căpeteniile oștilor ce sunteți laudele și aleșii între cei asemenea vouă, sporească-vă puterea, și tu, întâiul al neamului Mesiei halcà-Caimacamule al Țării-Românești Constantin Negri, crească cinstea și bun numele tău și voi, toți cei de obște boieri ai Țării-Românești.

«Cu această poruncă a noastră vi se face cunoscut că, obșteasca liniște și odihna supușilor Țerii-Românești fiind una din cele mai deosebite și nestrămutate bunăvoiri ale înaltului devlet (supt apărătoarele căruia aripe umbrindu-se acești supuși din vechime și până 'n zilele acestea de apoi se bucură, odihnindu-se după împărătească voință), această liniște fără de veste și nenădăjduit s'au tulburat de niște oameni răzvrătitori și făcători de rele, cari, și având căpetenie pe hainul Ipsilant, s'au revărsat în tot cuprinsul Țării-Românești, aducând în toate părțile dărăpănare desăvârșită prin mijlocirea acelui hain și căpetenia lor, carele, în multe chipuri arătându-și hainlâcul împotriva Înaltei Porți, pe de o parte au înșelat și din raielele Țării-Românești, pe de altă parte iarăș li-au făcut multe prăzi și alte felurimi de jafuri pricinuitoare de toată dărăpănarea Țării. Între acestea însă ochiul cel neadormit al prea-puternicului nostru Împărat, având ajutor puterea cea tare a lui Dumnezeu și pururea următoare cu îmbielșugare dreaptă norocire, prin împărăteasca sa îngrijire la vreme cuviincioasă întâmpinând această nevoie ce s'au întâmplat în Țara-Românească, au trimis nebiruitele sale oștiri, și în puțină curgere de vreme au sfărămat această pierzătoare ceată, pe unii din căpetenii prinzându-i de vii, pe alții risipindu-i și gonindu-i prin munți, încât astfel au adus iarăși scăparea și izbăvirea de rele a săracelor raiele. Dar, și cu toată această izbăvire ce au săvârșit Împărăția Sa, s'au ivit în cele de pe urmă în Țara-Românească și altă întâmplare vrednică de urăciune, care privia, nu numai spre împotrivirea înaltului Devlet, ci încă

și spre bântuirea obștii. Cel știut potrivnic Sava bimbașa, nemulțămitorul către facerile de bine ce au fost dobândit de la înaltul Devlet, și totdeauna având întru adâncul inimii sale încuibată înșelăciunea și viclenia, și une ori fățărindu-se cu credința și cu supunerea către Înalta Poartă, alte ori unindu-se cu apostatul Ipsilant și arătându-se într'o glăsuire cu faptele aceluia, s'au meșteșugit mai în urmă și prin fățărie s'au făcut a se întoarce iarăși în slujba înaltului Devlet, și, cu toate acestea abia după o trecere de o lună s'au înfățișat către Chehaia noastră Hagi-Gheghen-Aga, și, nu numai cu această necuviincioasă faptă s'au dovedit supt bănuială, și de o dată s'au prins și scrisori ale lui și corespondența ce a avut cu Ipsilant, precum după aceasta și alte scrisori ale lui către hainul Diamandi, cel într'un cuget cu dânsul. Așa au arătat numitul la toate faptele sale că politiceștile lui porniri și slujba ce se făcea că arată către Chehaia noastră prin feluri de chipuri nu a fost alt nimic fără numai întru înșelăciune și fățărie, după asămănarea lingușirii cânelui ce își mișcă coada când către unul, când către altul, cu scop numai ca, aflându-se în treabă și căpetenie fiind unei adunări de oameni îndrăzneți și făcători de rele, să despoaie pe supușii împărătești și să umple tâlhăreasca lui pungă. Cum dar putea să se facă trecerea cu vederea la acest fel de făcător de rele și apostat, în vreme ce pe lângă celelalte ale lui tainice rele cugetări s'au găsit și trei tunuri ascunse la casa lui, încă și semnul cel de apostasie al lui Diamandi celui d'impreună cu dânsul apostat? Și cum se putea să se nădăjduiască mântuirea obștii, fără a se pune în lucrarea cea desăvârșită prăpădenie a pricinuitorului relelor, în vreme ce este obișnuit și legiuit la toate neamurile de a nu răsplăti către cei buni rele în loc de bune, precum și către cei răi bune în loc de rele? Și spre izbăvirea săracilor este neapărat orânduită pierzare la acest fel de oameni răzvrătitori. Pentru această pricină hotărându-se pierzarea acestui hain Sava d'impreună și cu căpeteniile cele d'împreună cu dânsul, adecă

a Ghenciului şi a lui Mihali şi a următorilor lor, oriunde s'or fi găsit, s'a şi pus în lucrare, şi de acum înnainte, fiindcă toţi de obşte locuitorii Ţării-Româneşti, atât cei de prin oraşe, cât şi cei de prin sate, izbăvindu-se cu totul de aceşti pierzători şi făcători de rele, pot cu linişte şi cu odihna lor, ocupându-se fiecare de lucrul său şi de meseria sa, să lucreze ca şi mai înainte, datorie au doar să se şi roage lui Dumnezeu pentru îndelungata viaţă a preaputernicului nostru Împărat. Către aceasta, fiindcă este altfel de neapărat împărătească poruncă ca oricare din ostaşii împărăteşti va cuteza de acum înainte să facă cât de puţină supărare vre-unei raiele, îndată pedeapsa unuia ca acesta se va hotărî moarte, urmează dar ca fiecare din lăcuitorii de orice treaptă să se apuce iarăşi de meseria sa şi lucrul său, fără bănuială şi cu linişte, având temeinică încredinţare pentru nebântuirea şi cea desăvârşit siguranţă a lor. Într'acest chip Chehaia noastră şi voi, ceilalţi căpetenii ale oştirii, înfrânând fiecare din voi oştirile voastre, luaţi sama bine ca nu care cumva să bântuiţi pe vre unul din boieri sau din ceilalţi locuitori, măcar până la firul din cap, nici măcar să căutaţi strâmb către raia, căci, osândindu-vă, vă voiu pedepsi cumplit. Şi tu, Caimacamule şi voi, boierilor şi ceilalţi locuitori ai Ţării-Româneşti, înţelegeţi toţi că, fiind din vechime obişnuit la legea şi la Împărăţia noastră a se socoti cinstea voastră, cinstea noastră şi viaţa voastră viaţă a noastră, nu se cuvine să arătaţi de acum cea mai mică bănuială, că vă veţi supăra cât de puţin la ceva, ori din partea noastră sau din partea căpeteniilor noastre şi a oştirilor, ci, cunoscând desăvârşit că numai pentru mântuirea şi izbăvirea voastră s'a făcut cea de tot pierzare a apostaţilor şi făcătorilor de rele oameni, ce s'au fost ivit în Ţara-Românească, să vă odihniţi şi să fiţi fără grijă, fiecare întru ale sale, deschizându-vă prăvăliile şi urmând precum din vechime fiecare meseria sa. Spre aceasta s'a făcut şi această a noastră poruncă şi s'au trimis din divanul

guleiăului *(sic)* Silistrei, iar voi, supuindu-vă la cele poruncite să urmați întocmai."

Apoi, după țeremonia ce s'a făcut la toți de obște, au ieșit fiecare de s'au dus la ale sale, și nu puțină spaimă și groază aveau cei din București, scornindu-se că este a se face masă de către Chehaia-beiu, ca să strângă pe toți boierii și de odată să-i jertfească, alții bârfind iarăși cum că din poruncă s'ar fi făcând peste 1.800 de lanțuri și că este a se face robire în politie, și toată partea bărbătească să se pună în lanțuri, și să se ducă robi în Silistra. Care aceste scorniri ajungând și până la urechile slăvitului Chehaia-beiu, au dat poruncă către dumnealui Vornicul Mihalachi Manu, ce era vechil de Vistier-Mare, de au făcut masă mare tuturor boierilor ce ieșiră din Brașov, și, strângându-se cu toții, au prânzit la dumnealui fără vre-o supărare, cum și lanțurile ce se făcea pentru vinovații ce se trimetea la Silistra dintre apostați, au poruncit slăvitul Chehaia-beiu ca să nu se mai facă. Și, fiindcă ieșise vorba cum că dumnealui Banul Văcărescu ar fi răposat de multă spaimă, i s'a dat dumnealui de știre pentru aceasta și, fără pregetare ieșind atât în târg, cât și prin hanuri, s'au mângâiat tot poporul, mai vârtos cel de prin hanul Sfântului Gheorghe, și, după ce l-au văzut, nu credea că poate fi dumnealui: strângându-se, se uita ca la urs.

Iar, la 21 tot al lui Avgust, chemându-se dumnealui Banul Barbu Văcărescu de către slăvitul Chehaia-beiu, față și cu ceilalți veliți boieri și cu dumnealui Caimacamul, l-au cinstit cu dregătoria Vistieriei celei Mari, lăudându-l prin cuvinte destoinice că, de vreme ce a fost cel d'intâiu care a ieșit din pământul țării și ca un bun patriot este lăudat și cerut de toată obștea, și mai vârtos fiind știut și de înaltul Devlet, de aceia din porunca celor mari se cinstește cu dregătoria Vistieriei, fiind bine încredințat că, nu numai toată țara o va strânge și o va mângâia ca să se întoarcă fiecare la ale sale, fără niciun fel de temere, ci încă și tainaturile ascherliilor se vor întâm-

pina cu toată îndestularea, fără a cerca vre-o lipsă. După aceasta venind dumnealui la casa de adunare, d'impreună cu toţi ceilalţi boieri, au luat sama cu desăvârşită îngrijire asupra tuturor celor neapărate trebuinţe, şi, pre de o parte, au pornit numai decât publicaţii pre la toate judeţele, prin care îndemna cu tot dinadinsul pre toată obştea norodului a se întoarce pre la urmele lor şi a se aduna pre la casele lor, fără niciun fel de grijă, făgăduind însuşi dumnealui vrednică chezăşie că vor petrece întru linişte; precum şi nu puţină mângâiere şi îndemnare s'au făcut cu aceasta. Pentru că mulţi dintre locuitori, aflându-se fugiţi, unii prin crăpăturile munţilor, alţii prin desişuri şi păduri, iar alţii şi până în vamă ajungând cu băjeniile, toţi aceştia, îndată ce s'au înştiinţat de venirea dumnealui mai sus numitului boier, s'au întors pre la casele şi neamurile lor.

Iară, pre de altă parte, alegând oameni vrednici, practicoşi, au întocmit toate calemurile Vistieriei. Întru aceste zile au venit şi Stolnicul Constantin Borănescu cu Pitarul Ioniţă Jianu de la Silistra, cari erau trimişi încă de către Slugerul Teodor, precum mai sus s'au arătat, şi s'a orânduit Borănescu estractor al Vistieriei, ca un practicos şi ideat. Cum şi boieri ispravnici au orânduit pre la toate douăsprezece judeţe (fiindcă la judeţele de preste Olt se orânduia de către dumnealui Caimacamul şi Divanul Craiovei, neavând niciun fel de împărtăşire acele cinci judeţe cu cele douăsprezece de dincoace de Olt, ci otcârmuindu-se acelea de către dumnealui Caimacamul şi Divanul Craiovei), povăţuind pre acei orânduiţi ispravnici părinteşte în ce-chip să urmeze întru toate. Şi aşa s'a pus la cale pentru toate orânduielile fără prelungire, netrecându-se cu vederea şi întocmirea judecătorilor, punându-se la cale departamentele de judecăţi, cu cei aleşi orânduiţi judecători, cărora li s'au hotărât şi leafa de la Vistierie, după obiceiu, făcându-se cuviincioasă întocmire şi de catastihul lefilor ce s'au chibzuit pentru toţi ce slujesc, după caidul cel de mai nainte. Şi într'aceste zile au venit de la Ţarigrad şi cartea cea soborni-

cească, ce s'au făcut de obște pre la toate eparhiile dela Patriarhie, spre încetarea duhului celui apostaticesc, cu blăstămuri și afurisenii, precum mai jos se arată:

„Evghenie, cu mila lui Dumnezeu arhiepiscopul Țarigradului, Romei cei Noi, și icumenicesc Patriarh.

„Cei ce vă aflați supuși supt deasă și bogată umbrirea prea-puternicei otomanicești Împărății, toți de obște Greci, parte bisericească și mirenească, de verice orânduială și treaptă, când cu chibzuință fieșcare din înșivă toți veți lua sama temeiurilor ce de demult și din început au orânduit prea-puternica și nebiruita Împărăție, stăpânitoarea noastră, spre otcârmuirea supușilor săi, poate să cunoască întru scumpătate noianul cel nedeșertat al milostivirii și al împărăteștilor îndurări cât este de mare, și câtă nemărgenită și neasămănată iarăși este iubirea sa de oameni, căci, nu numai ființa vieții noastre și starea averilor noastre supusă întocmai și de o potrivă ca și a celor cunoscuți ahli-islam, ci și daruri și milă și necontenite faceri de bine se revarsă în toate zilele către neamul nostru, și despre slobozenia și înliniștita urmare a legii noastre și despre petrecerea vieții întru nebântuire și în repaos și cu toată îmbielșugarea și lărgimea, cât nici măsurile supunerii nu îngăduia. Către dovedirile cele iubitoare de oameni de unele ca aceste iubitoare daruri, toți de o potrivă Greci avea' neapărată datorie să mulțumească în faptă și să fie sârguitori pururea spre cele de bună plăcere către împărăteasca putere, slavă înălțând către iubitoarea de bine Pronie a cerescului Dumnezeu și către prea-puternica Împărăție, care, după asămănarea dumnezeieștii, aceia iubitoare de oameni, otcârmuiește pre supuși. Dară voi, mulți din seminția Grecilor, trecând cu vederea soroacele mulțămirii lor cei după datorie, și dând uitării atâtea împărătești faceri de bine, și de-odată bântuind și călcând și chiar poruncile credinței noastre, ce povățuiesc bună ascultarea și supunerea către această păzită de Dumnezeu împărătească putere, s'au abătut prin

rătăcire la atâta deşertăciune şi neînţelepţie, încât au şi cutezat să iea asupră-li chipul răzvrătirii şi al apostasiei împotriva acestei obşteşti a noastre făcătoarei de bine şi hrănitoarei nebiruitei Împărăţii. Însă, în vreme ce pornirile celor protivnici lui Dumnezeu şi neînţelegători au fost unele ca acestea, prea-puternica Împărăţie, nelepădând din mânile sale mila şi îndurarea ce izvorăsc din fireştile sale împărăteşti obiceiuri, au trecut cu vederea cuvântul ce putea avea de a pedepsi îndată pre apostaţi şi haini şi de a li face din început şi de o dată răsplătire, ci, de spre o parte, după trebuinţă, pre unii i-au pedepsit, iară, de spre altă parte, pre cei ce îşi au căutat de a' lor trebuinţe şi au stătut în hotarele supunerii, s'au sârguit ca să i păzească şi să-i izbăvească, binevoind în cele dupe urmă a se da şi din partea Bisericii noastre cărţi de afurisenie şi de sfătuire. Dară, de s'au şi dat astfel de cărţi bisericeşti, nu numai odată, dară şi de două ori, împotrivă, cei ce umbla' pre calea răzvrătirii nu şi-au lepădat cugetul lor cel satanicesc, nici au vrut să înţeleagă a se îndrepta, surzind şi spre bisericeştile mîntuitoare sfătuiri, împotrivindu-se şi apostoliceştilor şi soborniceştilor porunci, ce sunt rânduite pentru supunerea şi buna ascultare către stăpânitorii noştri, şi pre alocurea iarăşi stau şi se nevoiesc spre aceiaşi vrednică de urăciune răzvrătire şi satanicească nesupunere, cu chip ca acela prin care şi cu amăgire clătesc pre cei mai slabi, târându-i la aceiaşi prăpastie a pierzării, şi aşa cuteza' a urmà cele mai rele şi nelegiuite, pricinuind pricinuiri în păcate şi cu chip şi cu temeiu de prigonire pentru lege, propovăduind relele lor şi neiertate cugete ce de obşte au împotriva ahli-islamilor.

„Deci împotriva unora ca aceştia neînţelegători, neînfrânaţi şi nepocăiţi apostaţi cu dreptate prea-puternica Împărăţie se cuvenia a pune în lucrare pedeapsa cea de apoi, neîndurîndu-se de niciunul din ei. Dară, fiindcă chipul prea-puternicei Împărăţii este întemeiat fireşte întru îndurări şi milă, împotriva acestor mile s'au adaos bu-

năvoința împărătească, plină de iubire de oameni și de milostivire, și, dându-se, s'au trimis către noi înaltă împărătească poruncă arătătoare celor mai sus zise și poruncitoare de a se da și acum bisericești sfătuitoare cărți către toți de obște cei ce se află supt această păzită de Dumnezeu împărătească oblăduire, cuprinzătoare de aceiași înțelegere ce s'au zis, și de obștească supunerea și buna ascultare ce se cere neapărat de la voi. Drept aceia și scriind soborničește, împreună cu cei de lângă noi sfinți și preacinstiți arhierei, în Duhul Sfînt iubiți frații noștri și d'impreună slujitori, ca cu o trîmbiță propovăduim către voi toți cuprinderea înnaltei împărătești porunce și în Duhul Sfânt vă sfătuim și vă povățuim pre toți, mari și mici, de verice orânduială și treaptă, câți cu obrăznicie ați cutezat să vă întrarmați împotriva obșteștii noastre hrănitoare și făcătoarei de bine, prea-puternicei Împărății, să lepădați îndată armele, să luați asupră-vă chipul cel vechiu al celei desăvârșite și credincioase supuneri și bunei ascultării voastre către Împărăție, și să vă depărtați de cugetul cel deșert și satanicesc al răzvrătirii. Iară ceilalți toți să stați cu statornicie și neclintiți în credința supunerii. Și, într'un cuvânt, toți d'impreună lăcuitorii fieșcărui loc și fieșcărui ostrov, cari vă închipuiți cu numirea pravoslavnicii creștinești credințe și din dumnezeiasca bunăvoință vă aflați supt deasa și bogata umbrire a împărăteștii puteri, toți de obște, fără de nicio deosebire, să vă întoarceți la mântuitoarea cale a supunerii, adevărându-vă și încredințându-vă că prea-puternica Împărăție, după ce va vedea în faptă întoarcerea și căiala voastră și curat și adevărat cugetul bunei ascultării voastre și scumpă paza și urmarea datoriilor credincioasei supuneri, iarăși ca o maică doritoare vă va încălzi, revărsând din izvorul cel nedeșertat al îndurărilor sale bogate împărăteștile mile asupra voastră și dînd cu totul către adâncul uitării acele nesocotite și dând cu totul către adâncul uitării acele desnădăjduite porniri, ce din îndemnare vicleanului diavol s'au cutezat împotriva Împărăției. Cu asemenea chip, și obștească maica pravoslavnicilor creștini,

sfânta Biserică a Domnului vostru, văzând pusă în lucrare pocăința voastră, se va milostivi și va da iertare și slobozenie celor ce au greșit și după greșelile lor au adus asupră-li greutățile înfricoșatelor blăstămuri ale ei. Iară, de care cumva (ferească Dumnezeu) se vor arăta până 'n sfârșit surzi către cele de acum iubitoare de oameni glasuri ale prea-puternicei Împărăţii, nemulțămitori făcându-se și necunoscători către împărăteasca facere de bine cea cu multă dorire și către milostivă hărăzirea, cea mai presus de toată nădejdea, nesimțitori arătându-se către mulțimea cea fără număr a neasămănatelor mili împărătești ce din început și până acum au avut, nebăgând în samă nici bisericeștile noastre povățuiri și părintești sfătuiri, țintind iarăși cu dinadinsul tot la aceste porniri protivnice Dumnezeirii și străine cu totul chipului creștinesc, nelegiuirea lor peste grumazul lor, și vor lua loruși judecată și osândire. Pentru că nu vor scăpa de drept pierzarea lor de istov ce li se pregătește neapărat, și nu va fi lor îndurare sau mântuire, nici trupească, nici sufletească, ci răii cu rău vor suspina, și se vor pierde de-odată. De aceia treziți-vă pentru Dumnezeu, sârguiți-vă până aveți încă vremea pocăinței, și faceți precum, întru glăsuire cu înalta poruncă, scriindu-vă, vă povățuim, și vă poruncim, și nu într'alt chip, cu hotărâre. În luna lui Avgust, indiction 9.

„Al Chesariei Ioanichie, al Efesului Manasie, al Eracliei Meletie, al Nicomidiei Panaret, al Nichiei Ieroteiu, al Derconului Ieremia, al Tesalonicului Mateiu, al Târnovului Ilarion, al Prusei Gherasim, al Anghirei Timoteiu, al Veriei Macarie, al . . . Nectarie[1]."

Această carte s'au cetit în Divan de către dumnealui Caimacamul întru auzul tuturora. Iară dumnealui Banul Văcărescul, pre lângă alte întocmiri, au făcut îndreptare și la măsurătoarea magaziilor, puind banițe drepte de la Vistierie și orânduind oameni credincioși a sta de față la măsurătoare, trimițând pre la toate județele bumbașiri pentru căratul fânului, ca din vreme să se strângă pre la

[1] Și în Aricescu, *o. c.*, II, pp. 171-4.

magazie și să se așeze în șire, a fi pentru vremea iernii. S'au vândut și huzmeturile i vămile prin strigare, după obiceiu, cum și ocnele s'au orânduit a se căuta în credință de către dumnealui Clucerul Filip, și mai la urmă să dea socoteală. Făcutu s'au către aceasta chibzuire și prin neajungerea banilor, atât pentru plata tainaturilor de carne i pâine, lumânări, porumb și altele, cât și pentru curgătoarele pre toată ziua cheltuiele, și, văzându-se neajungerea întâmpinării trebuinților, s'au făcut chibzuire de s'au scos un ajutor a se împlini din douăsprezece județe, dupe la toate stările, însă :

Taleri (lei)	
20	neamul.
15	postelnicii.
12	mazilii.
8	breslașii.
20	—
20	scutelnicii.
7,60	poslujnicii.
4	slujitorii.

Și aceștia afară din ajutorința ce se împlinise și mai înainte pre la luna lui Iunie, tot al acestui leat 1821, de scutelnic câte taleri 10 și de poslujnic câte taleri 5, cari s'au fost scăzut din datoria posluşaniei stăpânilor. Iară, pre de altă parte, s'au făcut anaforà din partea boierilor de plângere către Măria Sa Silistra-Valesi, arătându-se dărăpănarea țării și neputința întru care se află, și înștiințându-se multa ticăloșie a lăcuitorilor și păliciunea bucatelor, cum și scuturarea grânelor și orzelor, ce s'au întâmplat dinu pricina necurmatelor furtune ce au fost, după care s'a priimit răspuns să se aștearnă un perilipsis de socoteală pentru toate cheltuielile și tainurile ce au curs de la 15 Maiu, de când au venit oștiri, și arătându-le, atât veniturile țării, cât și cheltuielile toate a se vedea.

La magazia de orz însă, văzându-se o mare neajungere, și, după înștiințările ce venia', cum că nu se mai găsește orz a se trimite la magazie, cunoscându-se lipsa ce putea

să se întâmple, s'au orânduit bumbașiri la sud Saac, Prahova, Dâmbovița, Ilfov, Vlașca, Muscel și Argeș, ca să se iea porumbul de la vericine s'ar găsi, ori mănăstiresc, ori boieresc, ori arendășesc, și să se trimiță la magazie, d'impreună cu stăpânul porumbului, ca, după suma chilelor ce va ieși la numărătoare, să i se plătească de la Vistierie câte talere 18 chila, cum și cărăușilor lăcuitori câte parale 60 de chilă chirie, și celor mai cu depărtare și până la taleri 2 chirie. Dară cel mai mult au rămas neplătit, neavând Vistieria îndemănare. Au făcut unii și prin contract tocmeală de au băgat în magazie preste două mii de chile, plătindu-se banii peșin din Vistierie, câte taleri 18 pre chilă. S'au mai trimis și într'al doilea rând bumbașiri pre la arătatele județe, după al doilea carte ce s'au fost dat, ca să se plătească numai câte 16 lei chila de porumb, și iarăși s'au strâns în magazie nu puțină sumă de chile, întâmpinându-se trebuința tainurilor fără a ajunge la vre-o lipsă.

Și, fiindcă de la Țarigrad au venit mujdeă către slăvitul Chehaia-beiu cum că pentru a sa credință și slujbă s'a cinstit de către Înaltul Devlet cu firman împărătesc de Icituiul[1]-Pașa, s'au făcut îndată alaiu mare pre Podul Mogoșoaii, mergând dumnealui Vel Spătar cu tot alaiul i dumnealui Vel Armaș, asemenea, cu obicînuitul pământesc alaiu, cum și toate agalele și căpeteniile oștirilor, cu mulțimea adunării lor. Și, strângându-se toți la conacul slăvitului Chehaia-beiu, s'au cetit împărătescul firman; care l-au priimit cu mare cinste, și, săvârșindu-se țeremonia după obiceiu, s'au împrăștiat tot alaiul. Apoi după puține zile s'au dat poruncă de către Luminăția Sa Chehaia-beiu ca să se rânduiască pre la toate județele cercetători oameni vrednici și credincioși ca să despăgubească pre lăcuitorii ce vor fi năpăstuiți, ori de către dregătorie, sau de către slujbași. Asupra căreia cercetări să epistatisească cu îngrijirea dumnealui biv Vel Vornic Alexandru Nenciulescu, cum și asupra așternerii socotelii ce se cerea a se trimite la Silistra. Și îndată s'au pus la cale, orânduindu-se pre la

[1] Cu două tuiuri.

toate județele cercetători boieri de al treilea mână, cari s'au și pornit cu porunci în scris precum au să urmeze. S'au început și așternerea cerutei socotele a se întocmi și a se prescrie prin teoria și epistasia dumnealui Vornicului Nenciulescu. Iară, de la Țarigrad viind în București într'acele zile într'adins bumbașir împărătesc, Ghedeclì-Zam-Husein-Aga, ca să cerceteze, atât starea oștirilor, cât și jăfuirile ce se va fi făcut de către unii din îndărătnicii osteni, s'au bine priimit de către Luminăția Sa Chehaia-Pașa, orânduindu-se în conac la dumnealui cinstitul Hagi-Emini-Aga, împărțitorul tainurilor: a zăbovit în București vr'o zece zile, de au cercetat cele ce va fi fost poruncit. Apoi s'au sculat de au plecat la Craiova, și de acolo la Diiu. A căruia poruncă împărătească ce au avut la mână se arată mai jos, anume tălmăcită fiind de dumnealui Caimacamul, adecă:

„Sfântă poruncă către prea-înălțații Viziri, muhafizi Silistrei și Diiului, Mehmed-Selim-Pașa și Derviș-Mustafă-Pașa, și către cel într'adins prin poruncă trimis împărătesc bumbașir, Ghedeclì-Zam Husein-Aga.

„Sosind această sfântă poruncă, să vă fie știut cum că cei cu înșelăciune și în multe locuri prin fapte rele arătați hainii doi apostați, Alexandru Ipsilant și răul Mihail, Domnul Moldovei, unindu-se unul cu altul, au îndrăznit nu de mult ca să ațîțe în două eparhii, Valahia și Moldavia, feliuri de turburări și răzvrătiri, pricinuind săracelor raiale și nepomenite hrăpiri, călcări și jăfuiri înfricoșate și nesuferite, împotriva liniștii de obște și a dreptăților ce dobândia mai înainte vreme în pace raiaua ce lăcuiește acolo. Și, fiind [la] acestea totdeauna nestrămutată înalta noastră îngrijire și voință ca să se păzească prin tot mijlocul nenepărată această raià, care se ține de mânile noastre ca un amanet sfânt al lui Dumnezeu, nu am lipsit prin dumnezeiesc ajutor și cea grabnică și în vreme îngrijire a noastră ca să scăpăm aceste două eparhii din cea asupră-li căzută nevoie și să pierdem cu totul pre numiții

obraznici răzvrătitori cu puterea purtătoarelor de biruință oștirilor noastre.

„Dară, fiindcă într'acestea ne-am îndestulat cum că s'au întâmplat în Țara-Românească din partea unor fără rânduială ostași ai noștri câteva nedreptăți și pagube către nevinovații raiale ce n'au greșit întru nimic, nici au fost părtași răzvrătitoarei vinuiri, și încă s'au făcut și hrăpiri și jăfuiri pre la moșiile și averile boierești și altele asemenea acestora străine mișcări, care nu numai se văd cu totul împotriva bunei întocmiri a puternicii noastre Împărății și înaltei noastre și neschimbate voinți, ci și nepotrivite și neașteptate din partea bine încuviințatelor și biruitoarelor noastre oștiri, nici din partea vitejilor Ieniceri, ce au supunere către împărătescul nostru Devlet, fără îndoială unele ca acestea trebuie să se fi pricinuit de către alte rânduri de oșteni, de către cei nesocotiți și fără orânduială, cari, neputând să înțeleagă nici aceste întâmplări de acum, nici să păzească datoria meseriei lor și buna întocmire și dreptatea, îndrăznesc și se abat fără orânduială la acest fel de urmări rele, pentru că, de și se dedese mai d'innainte împărăteasca noastră strajnică poruncă, după darea afară a legiuitului sfânt fetfa la câteva părți ale Împărăției noastre, în care părți răzvrătire făcând Grecii asupra noastră, și îndrăznind ca să rădice și arme, și pentru aceasta ne adusese la turburare, ca, spre pedeapsa și răsplătirea unora ca acestor-îndrăzneți și obraznici, să-i prăpădim cu totul, iară femeile și copiii lor să se robească și îndată să se facă împărătești și ale lor avuturi, dară, cu toate acestea, fiindcă este totdeodată următoare și tot într'o vreme împărăteasca noastră bunăvoință și cu milostivire priimință, ca, nu numai cei curați și nevinovați raiale să rămână în tot chipul nepipăiți și nesupărați, ci și aceștia ce asupră-ni au obrăznicit și s'au supus cu vinuirea răzvrătirii, câți adecă, cunoscând greșala lor și pocăindu-se, cad cerând milă Împărăției noastre, să se ierte și aceștia, învrednicindu-se de-o potrivă, după cum totdeauna, și umbririi Împărăției noastre și cei desă-

vârşite nepomeniri, — drept aceia, fiindcă de trebuinţă au fost ca să se orânduiască spre aceasta într'adins unul din cei înţelepţi şi cercaţi slugi ale Împărăţiei noastre, carele, mergând acolo, să pună în lucrare această a noastră împărătească voinţă, tu, zaim, cel ce eşti împodobit şi cu înţelepciune şi destoinicie, şi cel ce faci pre noi bine nădăjduiţi că prin vrednicia ta vei săvârşi cu credinţă această poruncă ce ţi s'a dat, caută acum ca să purcezi de aici fără de zăbavă, după cel dat de către noi hatihumaium şi, mergând acolo, să cercetezi cu scumpătate şi silinţă toate mişcările oştirilor noastre şi îndată să propovăduieşti la toţi să fie cunoscut că întocmirea şi curgerea bunei orânduieli şi a nestrămutatei voinţe a puternicii noastre Împărăţii priveşte cu dinadinsul spre încetarea nedreptăţilor şi desăvârşita ştergere a relelor urmări, şi tot-de-odată cu mijlocul zabiţilor şi celor mai mari să aduci cerutul repaos şi nesupărare către raiale şi această desăvârşită încetare a nedreptăţilor, făcând cunoscut către toţi cu desluşire şi cu temeiu că este statornică şi nestrămutată voinţă a puternicii noastre Împărăţii ca să nu se bântuiască nevinovaţii raiale, că nici unii să păgubească, cum nici să se supere de cinevaşi. Acestea dar înţelegându-le, iea seama bine ca să urmezi întocmai cele poruncite, fără cea mai puţină abatere cu schimbare. Pentru care ţi se încredinţează această sfântă a noastră poruncă [1]."

După aceasta au întrat în ţară şi manafii ascherlii, d'impreună cu căpeteniile lor, pre la luna lui Octomvre, împărţindu-se, atât la Iaşi, ca vre-o 6.000, la Bucureşti, ca vre-o 4.000, cât şi la Craiova, ca vre-o 2.000. Din cari cei din Bucureşti, ca să nu se cunoască mulţimea lor, a se pricinui spaimă norodului, i-au împărţit pre afară pre la conace, însă la Dudeşti, la mănăstirea Pantelimon, la Mărcuţa, la Colentina, la Băneasa, la casele de la Belveder, la mănăstirea Cotroceni, la manăstirea Văcăreştilor, punându-se de jur împrejurul Bucureştilor, şi în politie s'au aşezat numai pre Podul Târgului-de-afară cu mahalalele din

[1] Şi în Ariçescu, *o. c.*, pp. 175-7,

prejur, cum și vre-o câțiva în mahalaua Crețulescului după Podul Mogoșoaii, fiindcă pre celelalte poduri și mahalale era' rânduiți pre la conace ascherlii de mai nainte. Dară norodul, văzând împresurarea dupe marginea politiei de spre toate părțile, cum și mulțimea ascherliilor din politie, atâta de tare s'au spăimântat, mai vârtos pre toate nopțile, cum și ziua, întâmplându-se multe hatale, încât mulți dintre cei rămași neguțători, cum și alții mai proști, se ridica' din politia Bucureștilor, cu multe dări de bani și cheltuiele, de mergea' la Brașov pe vreme de iarnă. Adăogitu-s'au cu prisos și darea tainaturilor, încât nu se mai putea întâmpina, ajungând numai porumbul ce se da în tainul cailor la 2 200 chile de cele mari pre fiecare lună, cum și lemnele de foc cu necontenire se căra' de pre la județe pentru trebuința conacelor, orânduindu-se câte 6.000 care, de se aducea' pre lună la magazie. Și pre la sfârșitul lunii lui Octomvre s'au întâmplat în mănăstirea Cotrocenii, unde era' în conac unii din ostașii manafi, cari, iarăși, arzând toate odăile și casele din mănăstire, grajdurile și șoproanele, scăpând numai biserica de nu s'au aprins, și a doua zi s'au mutat de acolo manafii la via dumnealui Logofătului Ștefan Belu de la Văcărești.

Într'această vreme au venit în București și dumnealui Banul Grigorie Ghica de la Brașov, d'impreună cu dumnealui Clucerul Mihail Filipescu și dumnealui Căminarul Iancu Cocorescu i cu alții mai mulți de a treia mână, cari după puține zile s'au orânduit în dregătorii. Însă dumnealui Banul Ghica s'au însărcinat cu epistasia Spătăriei, dumnealui Clucerul Filipescu cu epistasia Agiei,—întâmplându-se atunci și cutremur foarte mare, la 5 ale lunii lui Noiemvre, pre la zece ceasuri din zi după prânz, dară n'au ținut mai mult de cinci minute, și au încetat. Și, după aceste gătindu-se așternerea cerutei socotele, s'au trimis la Silistra cu dumnealui Căminarul Grigorie Paladi, un străin, grec din Țarigrad, slujit în Curtea Moruzeștilor, ce era vechil de Vistierie al doilea. Dumnealui Banul Văcărescu însă, chibzuind a fi mai bine să meargă însuși dumnealui la Silistra

a se înfățișa la Măria Sa Pașa, să arăte și prin graiu toate greutățile, și-au cerut de i s'a dat voie, și pre la 12 ale lunii Noiemvre, mergând dumnealui acolo, s'au priimit de către Măria Sa Ahmet-Selim-Pașa cu destul icram, și, căutându-se cu băgare de samă toată curgerea socotelii ce se trimisese, s'au făcut la multe pricine întrebări, încă și la câteva înfățișări ale dumnealui Banului. Făcându-se multe halveturi asupra neapăratelor trebuințe ale oștirii, s'au dat poruncă de către Măria Sa ca, pentru tainaturile ce se dau la ascheri pre toate zilele, să se iea vite natură cu orânduială dupe la locuitori, adecă vaci și boi, asemenea și grâu pentru pâine, cum și porumb pentru grăunțe de cai (nemai găsindu-se orz), iară să nu mai cumpere cu bani, precum până atunci, și împlinirile ce se fac în bani, adecă dăjdiile, huzmeturile și ajutorul ce se scosese mai înainte, să se dea în plata lefilor ascherliilor i alte curgătoare cheltuieli și în lefi pământenești. Care legi ostășești s'au și întocmit de către Măria Sa Silistra-Valesi a se da pre fiecare lună câte 151.500 lei, adecă: lei 143.000 să se numere pre toată luna la Luminăția Sa Chehaia-Pașa, pentru lefile ascherliilor, și lei 6.000 la slăvitul Sultan pre lună, și 2.500 leafa Zaporojenilor, iarăși pre o lună, începând de la 15 ale lunii lui Octomvre, leatul 1821. Și, spre îndestularea acestora, ca să nu se întâmple vre o neajungere, s'au dat poruncă ca să se iea și veniturile Sfintei Mitropolii și veniturile episcopiilor și ale tuturor mănăstirilor fără deosebire.

Pentru care, cu toate că au stătut prea mult dumnealui Banul Văcărescu ca să se întâmpine aceasta, a nu se supăra veniturile mănăstirești, dară mijloc de apărare n'au stătut, arătându-i Măria Sa Pașa pildă urmarea ce s'au fost făcut la Iași, de s'au fost strâns toate acele venituri pre sama cheltuielilor ostășești. Drept aceia, întorcându-se dumnealui Banul de la Silistra, d'impreună cu dumnealui Clucerul Filip, epistat al Vistieriei al doilea, în locul Căminarului Paladi, numai decât s'au făcut orânduiele la vite pre la județe, câte una oaie de lude, cisluindu-se și câte o vacă la două lude, care veniau 8.300 oi și 4.150 vaci, dupe ludele

ca erau atunci, socotindu-se aceasta spre ajungere de patru luni până la sfârşitul lui Maiu. Cum şi de grâu iarăşi s'au făcut orânduiele de chile 3.500, la sud Buzău, Ialomiţa, Saac, Prahova şi Ilfovul, asemenea şi de porumb s'au analoghisit ca să se împlinească de la fieşcare stare din douăsprezece judeţe, după cum se arată, adecă :

4 baniţe ludele birnici
4 de la boierinaşii de neam
4 de la mazili
4 de la ruptaşi
4 de la preoţi
8 de la andol (?).

Iară scutelnicii şi poslujnicii nu s'au supărat, fiindcă plătiseră două ajutoare, precum şi slujitorii s'au ocrotit, fiind că slujia'. S'au făcut poruncă şi către părintele Troados, vechil de Mitropolit, pentru strângerea veniturilor Sfintei Mitropolii şi episcopiilor, ca să se dea în Vistierie, cum şi la Ghenarie 1822 s'au făcut protopopiile judeţelor de către boierii ocârmuitori, strângându-se obişnuit poclon al protopopilor în Vistierie. Iară pentru celelalte mănăstiri s'au făcut cislă ca să se plătească fieşcare cu analoghie în bani, ajutorinţă; şi să nu fie supăraţi la venituri, strângându-se dupe la toate mănăstirile din douăsprezece judeţe aproape de lei..., bez Mitropolia şi episcopiile. S'au orânduit şi de iznoavă cercetători pre la toate judeţele, boieri simandicoşi, cu ponturi înscris la mână, de urmarea cercetării ce au a face de la Fevruarie cu leat 1821, începând lucrarea aceasta, şi pre lângă altele făcându-se iscodire şi de toate jafurile ce se va fi făcut, atât de apostaţi, cât şi de ostaşii ascherlii, şi prin osebite catastişe să se prescrie. Care aceste cercetări s'a' însărcinat din poruncă asupra otcârmuirii, rădicându-se deasupra dumnealui Vornicului Nenciulescu, şi, între ceilalţi dregători ispravnici fiind şi dumnealui Stolnicul Iordache Tufeanu, ispravnic la judeţul Teleormanului: dupe cercetarea ce s'au făcut acelui judeţ de către Medelnicerul Nicolae Fundăţeanu, s'au găsit asupră i preste lei 35.000. Pentru care strâmtorându-se ca să i întoarcă îna-

poi lăcuitorilor din porunca Luminăției Sale Chehaia-Pașa, au arătat socoteală de toți acei bani, cum că i-ar fi dat pre la unii-alții din străini, vrând a să îndrepta fără a face vre-o întoarcere. Dară nicio ascultare nu i s'au dat, ci, înștiințându-se Luminăția Sa Pașa de către zabitul județului, s'au adus cu mare necinste de la județ, și, fără a se mai judeca, s'au hotărât de moarte. Și, mijlocind unii din boieri, cum și dumnealui cinstit Tahâr-Aga, i s'a hărăzit viața, bătându-se, numai în poturi, cu o sută de toiege la falangă, și, îmbrăcându-se în haine proaste țărănești, s'au trimis la Divan, cu poruncă în scris ca să se ardice la poprealǎ a plăti banii negreșit în soroc scurt, că apoi nu va avea mântuire; carele mai la urmă prin dare au scăpat.

Cum și la județul Oltului, fiind fost ispravnic Stolnicul Ioan Fotinò, s'au găsit jăfuiri de 4.600 de lei, cari din poruncă s'au întors toți lăcuitorilor, scoțându-se și din isprăvnicie. Iară din partea Moldovei, fiindcă fugia' mulți dintre ostași, cari, coborându-se prin județul Focșanilor, lua' satele d'a rândul pre supt deal, de ieșia' la Nicopoli sau la Craiova și prăpădia' toate satele pre unde trecea', s'au orânduit de către Luminăția Sa Chehaia-Pașa slăvitul Silihtar-Aga de au mers la Focșani cu 500 ascherlii pentru pază, a nu-i mai lăsa să treacă prin sate să facă supărări lăcuitorilor, cum și a popri pe capisizii brăileni să nu mai umble prin sate. Carele nu puțin nizam au făcut în tot cuprinsul județului Focșani, încă și de acea parte, în Ținutul Putnei, dară s'au făcut și mare dărăpănare județului cu darea tainaturilor numai dintr'acel județ, de pâne, carne, grăunțe de cai, fân, salahori, rândași și care în slujbă.

După întocmirea orânduielilor de mai sus, puindu-se la cale strângerea celor trebuincioase pentru tainuri, s'au pricinuit îndestulă smăcinare lăcuitorilor la priimirea vitelor. Pentru că, fiind rânduiți în politia Bucureștilor într'adins măcelari de le alegea', cele mai multe le întorcea înapoi, cu pricinuire că nu sunt grase, și unele sate de câte zece ori își aducea' datoria lor de vite și tot nu se isprăvia, căci li se tot întorcea înapoi, până ce otcârmuirea,

văzând această smăcinare a lăcuitorilor, a orânduit măcelari pre la judeţe, de le-au priimit prin alegere. Iară grâul se priimia de brutari pre la mori, ţiindu-se socoteală de către orânduitul logofăt ce da teşcherele de priimire, cum şi porumbul se priimia de la magazie de către orânduiţi magazieri, iară darea era prin oamenii dumnealui Hagi-Emini-Aga. Îndestulându-se toate tainaturile fără împuţinare, asemenea şi împlinirea banilor urmându-se după întocmirile de mai sus, se plătia din Vistierie, la fieşcare începere de lumină nouă, orânduiţii bani pentru lefi, cum şi curgătoarele cheltuiele cu necontenire pre toate zilele, şi, trimiţându-se de la Silistra copie după împărătescul firman ce venise de la Ţarigrad, s'au făcut cunoscut de către Luminăţia Sa Chehaia-Paşa pre la toate aga'ele şi căpeteniile oştirilor, cum şi înscris s'au dat la Divan spre pliroforie, a căruia tălmăcire se arată mai jos anume, adecă:

„Tu, Silistra-Valesi, saraschierule al tuturor părţilor Dunării, Vizirul nostru Mehmed-Selim-Paşa, înveşniceze-ţi Dumnezeu strălucirea ta. Sosind această sfântă poruncă a noastră, cunoscut să-ţi fie că, îndestulându-ne cum că, după ce s'au curăţit cu totul răzvrătitorii din Valahia şi Moldavia, s'au întors la ale sale cei mai mulţi din cei cinstiţi şi cu credinţă raiale, aflându-se şi ceilalţi întru cugetare de întoarcere, şi că, nefiind încă Domni la amândouă aceste eparhii, stau în nelucrare cele ce privesc spre ei: vămi, ocne şi celelalte huzmeturi, încă şi moşiile şi sămănăturile celor ce sînt în Braşov pribegiţi, neadunate şi nelucrate; aşa dar, fiindcă aceste două eparhii sunt cheler al Împărăţiei noastre şi statornica voinţă a noastră este a-şi avea lăcuitorii şi raiaua odihnă, măcar că cu puţin mai nainte prin altă înaltă poruncă am fost făcut cunoscut că este statornica înalta noastră voinţă a se aşeza de acum înainte repausul şi odihna într'aceste două pământuri şi, toţi întorcându-se la ale sale, să îngrijească fieşcare pentru meseria sa şi, lucrând pământul ca şi alte dăţi să nu aibă nicio bănuială că li se va

întâmpla cevaşi de primejdie vieţii lor, averilor lor sau privileghiurilor lor, încă să se lucreze şi să se otcârmuiască bine de orânduiţii Caimacami până la trimiterea Domnilor toate huzmeturile, vămile, zeciuielile, dăjdiile şi celelalte asemenea acestora, după obiceiul ce din vechime s'au păzit, propovăduindu-se toate acestea prin telali în toate părţile acestor pământuri, dară, fiindcă pentru boieri nu s'au însemnat vre un cuvânt deosebit şi, după arzurile ce s'au trimis de către Vizirul nostru Sadih-Paşa şi din partea Caimacamului şi a însuşi boierilor din Moldavia, unii din boierii acestui memlechet, având bănuieli, nu s'au întors încă la pământul lor, nu lipsim şi astă dată a face cunoscut cu trimiterea acestei sfinte porunce că, de vreme ce şi boierii se numesc raiale ale Împărăţiei noastre, n'au fost de trebuinţă să adăogăm ceva deosebit pentru dânşii.

Deci tu, Vizirul nostru Silistra-Valesi şi seraschierule al Dunării, să faci cunoscută aceasta către cei ce se cuvine, şi că este nesmintită înalta noastră poruncă şi voinţă a se întoarce raialele ce rătăcesc în toate părţile şi în pământ străin, şi a-şi lua fieşcare lucrul dregătoriei sale cu obştească linişţire ce au avut şi mai nainte, fără cea mai mică bănuială că ar putea să li se întâmple vre o stricăciune, şi că, până la arătarea Domnilor, au să se caute toate domneştile pricini desăvârşit de către Caimacami, precum huzmeturile, dăjdile şi celelalte după obiceiu. După înţelegerea şi cercarea în lucruri ce ai, vei îngriji ca să săvârşeşti întocmai celor scrise, supunându-te scumpului nostru semn.

S'au scris aceasta către sfârşitul lunii Zilhigè al anului 1236 [1]."

Şi preste puţin au venit poruncă în scris de la Măria Sa Paşa de la Silistra ca să se aştearnă condică pre anume a se încheia socotelile Vistieriei de toate veniturile şi cheltuielile ce au curs de la 15 Maiu leatul 1821, de când au intrat oştirile, şi până la sfârşitul lui Ghenarie 1822, orânduindu se prin alegerea Luminăţiei Sale Chehaia-Paşa boieri

[1] Şi în Aricescu, *o. c.*, pp. 205-6.

într'adinşi ca să teorisească şi să epistatisească asupra acestor socoteli până se vor isprăvi, însă dumnealui Vornicul Alexandru Nenciulescu şi dumnealui Clucerul Filip i dumnealui Căminarul Alecu Aslanoglu i dumnealui Alecu Seianu şi dumnealui chir Ianache Băltăreţu, cari stând fără pregetare întru lămurirea acestor socoteli d'impreună şi cu dumnealui Stolnicul Petrache Arion, sameş fiind Vistieriei, s'au întocmit şi s'au prescris nu cu puţină osteneală şi, aşternându-se două condice, s'au trimis una grecească la Măria Sa Paşa de la Silistra, cu dumnealui Stolnicul Petrache, sameşul Vistieriei, cum şi cealaltă, teorisindu-se după obiceiu de către toţi dumnealor boierii, s'au poprit în Vistierie. Iară în politia Bucureştilor nu puţine spaime şi frice au fost nenumărate rânduri, pentru că, de multe ori întâmplându-se, atât înlăuntru în politie, cât şi pre margine, hatale şi omoruri de către cei îndărătnici din ostaşi, cum şi femei se lua ziua namiaza mare după drum, cu zorul, neputând a-i face nimenea zapt; încă şi mulţi dintre cei nesocotiţi creştini, alergând cu desnădăjduire la legea otomanicească, cum şi copii nepricepuţi, prin înşelăciuni se turciau, fără osebire sau poprire, precum şi fiul dumnealui Păharnicului Cozoni (carele mai pre urmă, după sfătuirile părinţilor căindu se, au mijlocit unii din creştini de l-au cacerdisit, d'impreună cu părinţii, în părţile Sibiului prin taină).

Dintr'acestea se pricinuia' mari turburări şi nepovestite spaime întru inimile creştinilor, încât toţi locuitorii din politie se afla' întru nedumerire şi întru cea de săvârşit desnădăjduire, căutând numai sus la cer a vedea mântuire. Pentru care, măcar că Luminăţia Sa Chehaia-Paşa făcea îndestule zabitlâcuri şi nizamuri în politie, dară nu înceta' adese ori îndărătnicii ostaşi a face multe răutăţi mai vârtos Tătarii şi Zaporojanii, spărgând biserici noaptea, călcând case prin mahalale şi prădând pe mulţi oameni, încă şi săvârşind, precum şi pe afară multe călcări şi jăfuiri au făcut, ieşind la drumuri ziua namiaza mare de pază, şi jăfuia pre cine găsia, încât nu mai putea

cinevaşi să mai iasă din politie afară, temându-se de viaţă. Pe lângă toate acestea au covârşit întâmplarea turburării ce au făcut ostaşii manafi în politia Bucureştilor la 7 ale lunii lui Martie, pe la trei ceasuri din zi, că, gâlcevindu-se, pre la poarta din jos, unii ostaşi manafi cu doi Zaporojeni, unul asupra altuia, şi ciocârtindu-se între dânşii, au început manaful să strige, şi de odată, învierşunându-se mulţimea manafilor ce se întâmplaseră prin târg, au început cu săbiile şi cu iataganele scoase să taie pre cine li ieşia înainte, făcându-se mare turburare prin tot târgul, dând iagma pre la multe prăvălii şi desbrăcând pe cine găsia, încât s'au spăimântat tot norodul, ciocârtindu-se de tăierea iataganelor preste cinsprezece oameni, creştini, Armeni şi Ovrei, până ce s'a înştiinţat Luminăţia Sa Chehaia-Paşa, şi numai decât pre de o parte a dat de ştire mai marelui manafilor, poruncindu-i de au ieşit în târg spre înfrânarea învierşunării manafilor şi cuviinciosul zabitlâc, iară, pre de alta, au ieşit însăşi Luminăţia Sa dimpreună cu çolul şi oameni îndestui, preumblându-se prin târg şi dând tot felul de nizam până ce s'au încetat turburarea.

Dar cine poate povesti frica, groaza, pagubele şi jăfuirile ce s'au făcut şi la acestă turburare, pentru că fugia' oamenii şi nu ştia' unde să se ascunză să scape, fiind o jalnică şi nespusă ticăloşie, precum şi Slugerului Dimitrache Ştirbei: întâmplându-se într'aceia furie cu caleaşca prin târg, l-au zmăcit din caleaşcă câţivaşi manafi şi, dându-l jos, după ce l-au bătut cu iataganele şi l-au ciocârtit, apoi l-au desbrăcat de toate hainele şi l-au lăsat mai mult mort.

După aceseta apropiindu-se şi sfânta săptămână a Patimilor Domnului şi Mântuitorului Nostru, au început norodul şi toţi creştinii cei din politie să se turbure şi să se mâhnească de multe vorbe şi scorniri ce se auzia', cum că adecă pre vremea deniilor sfintelor biserici este ca să bastorisească creştinii pre la biserici, cum şi pre la case, să-i jăfuiască. S'au îngrijit toţi foarte tare, încât nu mai rămăsese nădejde de mântuire, şi, aşa, făcându-se sluj-

bele deniilor ziua după prânz pe la toate bisericile, sta' oamenii întru îngrijire cum se însera și până a doua zi la ziuă, slăvind pre Dumnezeu că i-au scăpat, urmându-se aceasta toată Săptămâna Patimilor, cum și în trei zile ale serbătorilor Paștilor: scornindu-se că este să se puie sabie pre rândul în toată politia Bucureștilor, s'au spăimântat foarte groaznic tot norodul, încât aștepta fiecare să vază pornirea ascuțitului săbiei, nemai având altă nădejde de mântuire. Dară, milostivirea marelui Dumnezeu fiind cu prisosință și covârșind orice pornire, nu numai niciunele dintre acestea nu s'au întâmplat, ci încă și sălbătăciunea aceia a ostașilor a catandisit întru dumesnicie și liniște, ne mai simțindu-se niciun fel de hată sau omor în toată politia. Încă au luminat și pre Împăratul otomanicesc, de au dat strașnică poruncă prin firman împărătesc a se păzi liniștea locuitorilor cu toată scumpătatea, fără a se bântui vre unul dintre raiale precum mai jos se arată tălmăcirea pre anume, adecă (titulușul s'au lăsat).

„Sosind această ~~sfântă~~ poruncă, să-ți fie cunoscut că, măcar de și avem îndestulare cum că se face din parte-ți orice îngrijire și silință a nu se întâmpla săracilor raiale vre un ce împotriva voinței noastre din partea împărăteștilor ascherlii ce s'au trimis în eparhia Valahiei după nemărgenită bunătate și milostivire a noastră spre izbăvire-i de către apostați, cari au prăpădit obștea, și spre liniștea și odihna acestor raiale ale noastre, dar, ca să ți se înmulțească silința și îngrijirea a nu se face cea mai mică nedreptate la aceste raiale, nebântuindu-se moșiile boierilor de către vre unul din oșteni, fiindcă ți s'a trimis în trecutele zile altă poruncă a noastră cu într'adinși bumbașiri, la care, și de și suntem nădăjduiți că, făcându-se urmarea după înalta noastră voință, va fi mai multă liniște și odihnă într'această eparhie din ceia ce era în zilele de Domnie, dar, fiindcă preste măsură sunt nedreptățile ce s'au întâmplat acestor raiale de către apostați, și amândouă eparhiile, Va-

lahia și Moldavia, sunt împărătesc cheler al nostru, prea de trebuință este a se face toată îngrijirea și silința spre ocrotirea și paza acestora din partea orânduiților de către înaltul nostru Devlet, ca să-și poată veni la cea d'intâiu stare a lor, și către aceasta să se mai apestească șederea ascherliilor noștri într'aceste două eparhii spre paza lor.

Cunoscând dară tu, și al doilea, că, raiaua ce se află supt umbra împărăteștii noastre aripi de se va nedreptăți, este împotriva sfintei legi și împărăteștii mele voințe, vei pune orice îngrijire și silință ca să nu se întâmple vre o nedreptate acestei raiale, și, când vre unul din ostași va îndrăzni ca să supere și să asuprească pe vre unul din raiale, numai decât unii ca aceștia să se pedepsească cumplit. Tot acestea s'au scris acum și celui din Moldavia Ferhaz *(sic)* și la muhafizul Diiului. Deci, acestea toate făcându-ți-se cunoscute după cea din sineși pricepere și minte, așa vei săvârși întocmai cele poruncite, dând supunere la sfântul nostru semn. Și s'au scris această poruncă pe la mijlocul lunii lui Rebiul-Evèl al veleatului 1237."

Și, după cetirea acestui firman, dându-se de către Luminăția Sa Chehaia-Beiu strașnice porunci pre la toate agalele, a-i înfrâna pre toți ascherliii ca să nu cuteze a supăra pre cineva sau a jăfui prin mahalale, s'a încetat tulburarea politiei, liniștindu se și ascherliii între dânșii din sălbătăciunea ce avea'. Și, la Martie 23, Luminăția Sa Chehaia-Pașa chemând la conacul Luminăției Sale pe dumnealor boierii, li-au arătat poruncă înscris de la Mehemet-Pașa, Silistra-Valesi, seraschierul Dunării, prin care cerea pre cei mai jos arătați boieri, ca să meargă la Silistra, fără cea mai puțină întârziere, fiind trebuincioși, însă

Dumnealui Banul Grigorie Ghica.
" " Barbu Văcărescu
" Vornicul Nicolae Golescu
" Spătar Scarlat Mihalescu
" Clucer Mihail Florescu
" " Filip Lenciu
" Căminar Ioan Cocorăscu,

poruncindu-li-se de către Luminăția Sa Chehaia-Pâșa ca îndată să se gătească cu toții să plece la Silistra, unde sunt chemați, fără a avea veri-unul cât de puțină grijă și fără a pricinui unii dintre dumnealor zăbavnică pricinuire, căci chemarea aceasta nu poate fi de vre-o vătămare cuivași, nici pentru veri-un rău simțitor, ci mai vârtos spre al obștii folos, precum chiar dumnealor pot judeca, și mai vârtos că boierii de la Iași au fost mers mai nainte la Silistra, șezând acolo câtăva vreme și făcând atunci cerere ca să meargă și la Țarigrad cu arzul ce făcuseră. Cărora neslobozindu-li-se mergerea la Țarigrad, s'au întors înapoi fără a păți veri-unul cevași. Acestea arătându-li-se de către Luminăția Sa Chehaia-Pașa, li-a zis ca să se gătească și a doua zi să plece, și, așa, mergând fieșcare pre acasă, i-au cuprins nu puțină grijă pentru chemarea aceasta la Silistra, și, a doua zi umblând pre la unii și alții și tot sfătuindu-se între dumnealor, feluri de păreri cugetând, erau cuprinși de multe bănuieli, mai ales nefiind de față domirire pentru pricina chemării, până ce au dat-o toți dumnealor cu socoteală cum că nu poate fi spre vr'un rău, nici de vre-o vătămare, căci atunci trebuia să se trimită a-i ridica fără veste și cu urgie. Ci negreșit urmează ca să fie pentru vr'o întocmire și așezare a țării, auzindu-se mai vârtos cum că la Țarigrad, cum și în părțile Țării Turcești, în toată Rumelia, s'ar fi făcut desăvârșită liniște și cum că între Împăratul Rusiei cu prea-puternica Poartă s'ar fi isprăvit pacea ce se străgănează de atâta vreme.

De aceia, a treia zi, la 24 Martie, au purces mai întâiu dumnealui Banul Barbu Văcărescu, fiind Vistier-Mare, de s'au dus la Silistra, neajungându-se a se da la toți de-o dată cai de postă, apoi dumnealui Banul Ghica și ceilalți de mai sus arătați, mergând până la Călărași în pământul țării, unde însoțindu-se și cu dumnealui Banul Văcărescu, au trecut cu toții la Silistra. Și, înfățișându-se la Măria Sa Pașa, s'au priimit cu blândeță și cu îndestulă cinste, făcându-li țeremonia cuviincioasă după obiceiu. Apoi li-au arătat prin dulci cuvinte cum că din prea-înalta împă-

rătească poruncă ce au fost venit sunt chemați a merge la Țarigrad pentru multe pricini și trebuințe care privesc spre folosul patriei, mai vârtos spre a se pune țara întru bună întocmire, dându-se carar la toate trebile și mamuraeturile (?) ei, și spre întemeierea tuturor privileghiurilor ce din vechime prin multe hatihumaiumuri au fost legate și întocmite de către prea-puternica Împărăție, precum sunt știute. Și, fiindcă dumnealor boierii până a nu pleca din București întocmiseră ponturi înscris de toate cele ce privesc spre folosul patriei, le-au făcut cunoscute și Măriei Sale Pașei, cetindu-le din cuvânt în cuvânt, precum mai jos anume se arată.

(Lipsesc cele trei d'intăiu.)

[4.] Domnia ca să fie șapte ani este planos grecesc și, celelalte părți sfătuind, s'au pus în lucrare, lucru în vedere *(sic)*, că, de când prea-puternicul Devlet au hotărât a fi Domnia șapte ani, nu s'au mai întors nimeni în Țarigrad, ci toți au pribegit în alte țări, ca să-și facă scoposul lor, adecă aceștia cari s'au întâmplat. Și, de va rămânea Domniile tot așa, cu adevărat că niciunul de acum înainte nu se va mai întoarce, și a Domnilor fugă este cea mai vătămătoare și supărătoare Devletului, că, fugând, pizmuiesc Devletul, și, în țări străine aflându-se Domnii, având și bani mulți, fac pricini și sfătuiesc, arătând drumuri vătămătoare Devletului, și celelalte Împărății îi ascultă. Iară, orânduindu-se Domni, ca să fie în Domnie până la moarte, și, murind Domnul, să aleagă pre altul care va găsi Devletul să orânduiască, iară nu pre fiul său.

5. — Consulatul Rusiei, cât și cel nemțesc, să nu aibă a trimite Greci într'alte țări, nici secretarii lor să nu fie Greci, ci adevărați Ruși și Nemți.

6. — Poruncile sfintelor tractaturi ce vor fi asupra nizamurilor țării să se facă cunoscute la toți pământenii de obște, iar nu ascuns.

7. — Domnul să-l aleagă în urmă boierii țării, și, atât iscăliturile lor, cât și pecețile, să le trimiță la prea-înaltul Devlet, pentru ca să fie știut și cunoscut, și verice arzma-

zaruri va trimite Domnul la prea-înaltul Devlet pentru verice maslahaturi ale țării, să nu se priimească până nu vor fi toți iscăliți, făcându-le prea-înaltul Devlet rubar *(sic)* atât iscăliturile, cât și pecețile, și, de va fi toate și adevărate, atunci prea-înaltul Devlet să dea stăpânească poruncă.

8. — Verice poruncă va trimite Devletul la aceste două cheleruri, să o facă Domnul cunoscută tuturor boierilor.

9. — Domnul să nu aibă voie să îmbrace caftan pre niciun străin, nici să dea privileghiu al țării, adecă scutelnici și poslujnici.

10. — Toți boierii acestor două cheleruri să fie slobozi, vericând vor avea să meargă la prea-puternicul Devlet, să nu fie popriți de nimeni.

11. — Toate capuchehaielele serhaturilor să fie Români pământeni, iară nu Greci.

12. — Toți călugării arhimandriți, vlădici, egumeni greci să fie izgoniți din țară, mergând pre la eparhiile lor.

13. — Domnul să nu aibă voie a înălța mansupuri din boierii țării cari vor vrea, ci, murind cel bătrân, să luați pre cei de al doilea, și nici să dea mansupurile la cine vor vrea, ci pre rând la fieșcare, ca să se împărtășească fieșcare din mila împărătească, și fără rușfet, și cu sfatul tuturor boierilor.

14. — Ispravnicii să se orânduiască boieri cu știință, și să fie răspunzători pentru județul lor.

15. — Domnul să nu aibă voie să facă nici mazili, nici neamuri, nici postelnici, nici cumpaniști să nu facă făr' de știrea boierilor, și, când va face câte unul, după slujbele ce va face; și în carte să fie toți boierii iscăliți, iară, nefiind toți, și numai cu pecetea, să nu se țină în samă.

16. — Domnul să nu aibă voie să orânduiască la nimeni vre un priveleghiu al țării, și nici lucruri de ale țării să nu dea de zestre.

17. — Toate socotelile țării să fie deschise la Vistierie, și făr' de știrea boierilor să nu facă nicio cheltuială, nici să iea mai mult de la țară decât ceia ce va trebui

țării, pentru cheltuielile țării și pentru lefuri. Iară Domnul să-și iea pre samă-i numai rusumaturile.

18 — Toți străinii fără privileghiuri să se așeze cu țara, și să nu fie băscăluiți.

19. — Negustoria pământenilor să fie slobodă a trece veriunde, plătind vamă dupe vechiul obiceiu.

20. — Beiliccì-bașa să nu aibă voie să aducă cu dânsul mai mulți oameni decât șaptesprezece pazarghideni, pre cari să-i orânduiască la șaptesprezece județe, și cu oameni de ai isprăvnicatului să strângă oile ce sunt orânduite, numai cu fiat, dându-li isprăvnicatul ciobanii cei trebuincioși, cari ciobani să ducă oile numai până la Dunăre și să se întoarcă înapoi; însă toți ciobanii să nu aibă arme.

21. — La școlile țării ce se numește domnească dăscălie să nu fie volnici a priimi copii mici de Greci, nici de Arnăuți, nici de Sârbi, și cu poruncă împărătească să se trimiță trei hogi procopsiți cu plata țării, ca să învețe și pământenii limba prea-puternicului Devlet.

22. — Toți sudiții să fie îndatorați a fi supuși sfintelor tractaturi și privileghiuri ale țării.

23. — Spătăria să se dea la patru boieri de ai țării spre a putea păzi nizamul țării, iară nu la unul, și la Greci.

24. — Caimacam la Craiova să se trimită boier pământean cu știință de ale țării, și să nu aibă în slujbă oameni străini, decât ai țării.

Care aceste mai de sus ponturi găsindu-le cu cale și Măria Sa Pașa Silistra-Valesi, și luând buna dumnealor chibzuință, ca niște doritori de patrie și râvnitori bunelor orânduieli, li-au poruncit să se provalisească după mergerea dumnealor la Țarigrad, povățuindu-i în tot chipul cu blândeță spre cele bune și sfătuindu-i părintește a depărta dintre dumnealor orice chip de dihonie, ca să nu li pricinuiască mai multă scandelă și vătămare, pentru că, zavistuindu-se între dumnealor, nu vor putea săvârși altă bunătate, fără numai desghinare a pururea și pizmuire nesmintită, din care fără îndoială se vor pricinui multe răutăți; și către dumnealor în parte vătămări, scădere de ipo-

lipsis şi nespusă catigorie, şi către supuşii raialei smăcinări, neîntocmiri, neociotiri şi cu un cuvânt niciun chip de repaos nu vor putea avea ticăloşii locuitorii ţării din pricina desghinării dumnealor. Căci din zavistie multe neamuri s'au cufundat, noroade s'au împrăştiat şi Împărăţii cu totul s'au dărăpănat, precum din istoria veche şi nouă se pilduieşte, ci, unindu-se între dumnealor, să fie cu toţii întru o glăsuire, într'un cuget şi într'un sfat, bine însoţindu se întru toate săvârşirile, spre a fi lăudaţi în toată vremea, şi de către Împărăţie, şi de către vecinatele neamuri, pentru temeinica însocietate şi nedespărţită unire, care priveşte cu dinadinsul la multe bunătăţi şi de obşte şi în parte. Căci, păzindu-se între dumnealor unirea nesmintită, nu numai că pentru obştea supuşilor va fi în toată vremea de folos şi spre datornica ocrotire, nebântuită linişte şi cuviinciosul repaos, cum şi întregimea fericirii lăcuitorilor, apărându-se cu dorinţă de orice bântuire, dar şi în parte folosinţei va spori întru covârşire, binecuvântându-se această unire în toate părţile, şi neavând mijloc iubitorii de zavistii ca să lărgească laţurile lor, prin care apururea se sârguiesc a desghina unirea obştii spre a se desfrâna lupii cei nesăţioşi şi vulpile cele viclene la neînfrânatele porniri fără de cuget.

Acestea şi alte asemenea povăţuiri au sfătuit Măria Sa Paşa Silistra-Valesi pre dumnealor boierii, îndemnându-i şi de faţă şi pre taină a fi cu toţii uniţi la tot sfatul, şi într'un cuget să facă orice mişcare, având dorinţă şi dragoste către cei mai mici şi către toţi supuşii. Iară în politia Bucureştilor, cum şi în Braşov, aflându-se de mergerea dumnealor boierilor la Ţarigrad, în feliuri de chipuri judeca' oameni şi scornia' şi această mergere a dumnealor, unii zicând că spre pierdere sunt chemaţi, a se jertfi cu toţii supt feluri de bănuieli în pricina rădicării apostasiei, ca nişte cunoscători întâmplătoarei răzvrătiri, şi că fără îndoială se vor jertfi cu toţii după mergerea dumnealor la Ţarigrad.

De care aceste scorniri îndestulându-se şi familiile

dumnealor din Brașov, le-au cuprins o nespusă jale, plângând și tânguindu-se neîncetat, încât nu se mai putea' parigorisi, fără numai cu slujbele și rugăciunile pre la sfintele biserici, până au luat scrisori de la dumnealor de parigorie; alții tălmăcind această chemare a dumnealor pentru cercetarea și iscodirea pricinii rădicării apostasiei din județele de peste Olt, ca să descopere din cine s'au ațâțat și în ce chip și cum de nu s'au întâmpinat la vreme, când încă nu se adunase cu înhăitare atâta norod, ca de începenie să se fi poprit turburarea. Şi alţii iarăşi zicea' cum că după mergerea dumnealor boierilor la Ţarigrad este a se face întocmire de o pace spre otcârmuirea ţării, paza nizamurilor și chibzuirea trebuincioșilor paznici pentru oblăduirea țării, a nu se bântui repaosul lăcuitorilor de către făcătorii de rele, cum și întărirea tuturor privileghiurilor ce prin hatihumaiumuri împărăteşti au avut țara dintru început și până acum, a se preînoi cu desăvârșite temeiuri, ca să se păzească nestrămutare. Și cei mai mulţi scornia' în feliuri de chipuri, tălmăcind această mergere a dumnealor boierilor la Țarigrad.

Dară Măria Sa Pașa Silistra-Valesi, neîncetând cu părinteștile povățuiri către dumnealor, îi mângâia cu parigorii vrednice de laudă, sfătuindu-i cu dinadinsul a nu se spăimânta întru nimica, încă să aibe toată îndrăzneala, și, prin feliuri de cuvinte dulci îmbunându-i, li-au arătat că prea-puternica Poartă nu are vre un cuget împotrivă, nici pentru dumnealor, nici pentru raià, parigorisindu-i cu multe cuvinte, ca să nu aibe vre o grijă, sau să li treacă prin cuget vre un fel de vătămare, încredințându-i cu mari și înfricoșate jurământuri că nu va pătimi vre unul din dumnealor niciun fel de supărare. Și, fiindcă sunt a merge și din partea Moldaviei câțiva boieri, cari încă nu sosiseră la Silistra, i-au orânduit pre dumnealor boierii Țării-Românești pre la conace cu îndestul periplipsis și icram.

Deci, văzând dumnealor hotărârea, și nemai rămâindu-i vre un mijloc de apărare, au început fieșcare să scrie pre la familiile dumnealor pricina mergerii din poruncă

la Țarigrad și altele ce vor fi avut, cum și la București să scrie pentru gătire de ale drumului, orânduind, prin știrea Măriei Sale Pașa, vechili la dregătoriile dumnealor. Însă dumnealui Banul Ghica au orânduit vechil al Spătăriei pre dumnealui Vistierul Grigorie Romanit, dumnealui Banul Văcărescu au orânduit vechil al Vistieriei pre dumnealui Postelnicul Costachi Negri Caimacamul, dumnealui Clucerul Mihail Filipescu au orânduit vechil al Agiei pe dumnealui Alexandru Nenciulescu, și dumnealui Clucerul Filip au orânduit vechil al Vistieriei al doilea pre dumnealui Căminarul Alecu Aslanoglu. Și, zăbovindu-se cu toții la Silistra toată săptămâna cea mare a Patimilor, adăstând și pre dumnealor boierii moldoveni, au făcut Paștile acolo, la 2 ale lunii lui April, leat 1822.

Iară, de la Moldova sosind cei de mai jos arătați boieri, însă :

Dumnealui Logofătul Ion Sturza,
„ Aga Ion Greceanu,
„ [Vornicul Rășcanu],
„ Vornicul Tăutu,
„ Hatmanul Cerchez,
„ Vornicul Cuza,

a' luat împreună cu dumnealor și arz-magzar în scris către prea-puternica Împărăție otomanicească din partea a tot norodului țării Moldovei, cuprinzând cele de mai jos arătate, care s'au scris pre anume din cuvânt în cuvânt[1]:

„Către prea-strălucitul prag al prea-puternicii și hrănitoarei noastre Împărății, unde se află încuibat razimul mântuirii și scăparea tuturor celor ce sunt în nevoie și scârbe, năzuiesc acum cei cuprinși de amărăciune și în dureri rătăciți și desnădăjduiți, iar către prea-puternica Împărăție credincioși și supuși raiale, lăcuitorii memlechetului Moldaviei, Mitropolitul, episcopii, arhimandriții și egumenii mănăstirilor, boierii de treapta d'intâiu, a doua și a treia, boierinașii și toate celelalte stări ale mazililor, ruptașilor, negutătorilor și toată obștea neamului Moldaviei,

---

[1] Cf. *Studii și Documente*, XI, p. 187 și urm.

parte bisericească și politicească, și, cu izvor de lacrimi din inimile noastre plecându-ne genunchile credinței și grumazul supunerii și al râvnei sufleteștii noastre jertfiri, cu cele mai jalnice strigări, înălțând către Dumnezeu mâni rugătoare pentru neasămănata slavă și tărie a prea-puternicului și iubitorului de oameni Împăratului nostru și a prea-Înnaltului Devlet, a cărui putere fie în veci nebiruită spre a supune pe tot vrăjmașul și pizmașul, îndrăznind noi, ticăloșii, să ne apropiem cu acest al nostru prea plecat arzmahzar, arătăm că, acest pământ al țării noastre Moldovei fiind încredințat de la prea-puternicul Dumnezeu ca un amanet sfânt la prea-puternica și veșnica Împărăție, încă din vremea strămoșului Sultan Soleiman celui d'intâiu, de atunci s'au învrednicit prin așezăminturi și canoane să se mulțumească cu a se numi și a se zice cheler al prea-puternicii Împărăţii și mefruzul-calem. Însă niciodinioară această credincioasă raià supusă nu s'au arătat cu câtuși de puțină abatere spre învinovățire de hainlâc, sau măcar cu oareșicare aplecare, cât de mică, spre cugetare de apostasie. Ci, împotrivă, din începutul supunerii, în cursuri de veacuri întregi, mai luminat de cât soarele, Moldavia au păzit cu toată întregimea neclintirea ei de la șeful credinții către prea-puternicul Devlet cu mai multe sfinte măsuri decât toate celelalte neamuri câte au avut norocire a se afla în toată lățimea de două pământuri și două Mări, ce sunt supuse la împărăteasca putere a prea-înnaltului Devlet. Dovada luminoasă și fără împotrivire la aceasta este că ticăloaloasele raiele, locuitorii acestui pământ, au în mânile lor numai plugurile de fier pentru lucrarea pământului, spre împlinirea poruncilor și voinților Devletului, mulțămitori cu toții pentru nedeșertatul izvor al milelor și al harurilor ce am dobândit și înscris de la hrănitoarea noastră Împărăție, avându-le acelea ca niște comori de mult preț.

Dar cumplitele supărări ale Domnilor greci din Țarigrad, cari de la o vreme încoace au început a se orândui în locul pravilnicilor Domni pământeni moldoveri ce erau

așezați asupra vechilor obiceiuri ale pământului ce din vechime are făcută hărăzire sfântă în țara noastră, acești Domni străini ce au încăput în locul celor pământeni, pentru păcatele noastre, însiși ei au pricinuit și această mare rană a apostasiei ce s'a ivit, din care a curs cea de săvârșit stingere a memlechetului, cea negrăită durere și tânguirea cea veșnică, care tânguire nu este cu putință a se șterge niciodinioară din sufletele credincioșilor raiale, ce se află acum în golătate și desnădăjduire.

Acest pământ al Moldaviei, acest cheler al prea-puternicii Împărății, aceste nevinovate și supuse raiale au rămas acum ca un trup fără suflet, omorât din pricina acestor făcători de rele și prăpăditori apostați, cari, trăgând asupra lor și năvala nebiruitelor oștiri ale prea-puternicei Împărății, spre zdrobirea lor, au ajuns Moldavia să fie războinica priveliște a izgonirii Grecilor. Și iată acum în vedere este pământul mai pustiit, orașe golite și arse, bisericile pentru închinăciunea noastră prădate și dărăpănate, dobitoacele hrăpite și de tot împuținate, zaherelele hrăpite, și noi, ticăloșii pământeni, goliți și moșiile noastre în stare vrednică de jale, fiind lipsite de venitul lor.

Acestea sunt sfârșiturile oblăduirii Fanarioților în Moldova, și iarăși mulțumită aducem prea-înaltului Dumnezeu că nu ne-am amăgit a ne îndupleca în cugetarea apostasiei, ce este prăpastia pierzării sufletelor noastre ce ni-au rămas. Pentru că în multe rânduri s'au silit să ne tragă și pe noi la această de Dumnezeu urâtă cugetare, ca să ne piarză și pe noi, lipsindu-ne de neprețuita comoară a credinței și a supunerii noastre către dătătoarea de viață putere a prea-înaltului Devlet.

Cu izvor de lacrămi aducem mulțămită către negrăita îndelungă răbdare a iubitorului de oameni Împăratului nostru, căci, cu scumpătate cercetând și cu îndelungă răbdare descoperind, au aflat strălucind neprihănitoarea credință a supuselor sale raiele, și ni-au hărăzit nouă

mărturia sfintei nevinovățiri prin sfânt vrednic de închinăciune firman ce s'au dat pentru aceasta.

Să (nu) se îndure de noi prea-milostiva putere a prea-înaltului Devlet cu a ni da ascultare acum asupra celor mai simțitoare patimi ale țării noastre, pricinuite din partea Voevozilor fanarioți și celor dinpreună cu dânșii Greci, pe cari noi ticăloșii îi cunoșteam de Domni stăpânitori pentru că aveau semnele măririi și stăpânirii depline a puternicului Devlet, socotindu-i în locul celor pravilnici pământeni și părinți ai Patriei. Dar cei mai mulți dintre dânșii, ca niște lipitori sorbitoare de sângele celor ca niște oi spre jertfire negrăitoare raiale, din vreme în vreme au pus în lucrare cea nepovestită despuiere și sărăcire a norodului, trăgând în partea lor toate milele preaputernicei Împărății și privileghiurile locului, făcându-le numai spre al lor în parte folos, al rudelor lor și al Țarigrădenilor, neamului lor, zdrobind rărunchii săracilor. Pentru că, cu cât aceia se împuținà', cu atâta ei sporià' numărul Grecilor celor împreună cu dânșii și adăugià' cheltuielile lor, născocind chipuri nouă spre despuierea noastră, ca să se îndestuleze ei. Pământenii nu aveau locuri de slujbe; nici boierii de starea întâiu, nici cei de-al doilea, încă nici cei mai mici nu-și găsiau mângâierea, nici sărmanii și văduvele ajutor, pentru că și cele mai cu folos dintre dregătoriile cele mari și cele mai multe din isprăvnicii și alte slujbe ale țării Țarigrădenii toate le cuprindea' spre amărâta prăpădenie a pământenilor. Iar Voevodul fanariot hrăpia fără dreptate din veniturile lefilor și din milele cele orânduite pentru locuitorii cei săraci trei părți de bani pentru Grecii ce îi avèa împreună cu sine, pentru fiii, fetele și ginerii lui și pentru celelalte familii ale Fanarioților din Țarigrad.

Acești Voevozi luau veniturile rusumaturilor, adecă a' desetinei, goștinei și vădrăritului, d'impreuna cu ale vămilor și ocnelor, cu cuvânt că acestea sunt pentru gephargiu al Domnului, după urmarea celor din vechime pământeni Domni, cari aceia lua' numai veniturile vămilor

şi ocnelor şi dintr'acelea acei pământeni Domni împărţia' mile şi ajutoare către cei săraci pământeni. Iar Fanarioţii, adăugând plata rusumatnrilor, se folosia' numai eĭ şi Grecii neamului lor, şi, neîndestnlându-se nici cu aceasta, lua' şi bani din dajdia haraciului, cu cuvânt de cheltuiele nenumărate; şi în scurt toate erau pentru ei şi nimic pentru pământeni. Se neguţătorià şi cu zaherelele ce se cumpără' pentru miria împărătească, plătind săracilor locuitori plugari une ori cu mult mai puţin decât preţul ce luau ei de la prea-înaltul Devlet, şi alte ori nedându-li niciun ban, încât, păgubindu-se ticăloşii plugari, au ajuns să-şi părăsească lucrarea pământului de a nu face mai multă zahereà decât trebuinţa capanului. Adecă pânea cea obştească a popuşoiului locuitorilor, care ticăloşii pământeni pentru multe trude şi osteneli o lucra' şi o sămăna', Domnii o neguţătoria', şi numai cu plată de voie de ieşia din ţară peste hotar pentru alişverişul de obşte, iar într'alt chip era peste putinţă să îndrăznească pământeanul să se împărtăşească de rodul ostenelilor lui fără dare. Dregătoriile pământului se vindea' cu ruşfeturi, şi le cumpăra' cei de neam prost şi nevrednic, făcând multe supărări şi zulumuri săracelor raiele, ca să poată scoate câţĭ bani au dat la ruşfeturi şi să se folosească şi ei mai cu asupră. Pe slujitorii cei orânduiţi, adecă pe seimeni şi ceilalţi paznici ai ţării, şi pe aceia-i avea Grecii cei de lângă Voevod ca un venit al lor, şi-i vindea', rămânând ţara fără niciun paznic. Încât cu acest mijloc au putut să-şi înlesnească în faptă cugetarea apostasiei aceşti Grecĭ de la Fanar, îmbogăţindu-se din sudorile şi ostenelile pământenilor, pe cari cu sălbătăcie îi avea' ca pe nişte raiale ale lor, apoi cu banii sângelui împărăteştii raiale cumpăra' moşiile pământenilor, şi familiile credincioşilor Devletului. Moldovenii rămâneau stinse şi prăpădite de pe faţa pământului, căutând să se strămute pe alt pământ străin, ca să-şi petreacă rămăşiţa vieţii lor. Pentru că nici milostivire nu rămăsese pentru ei, nici loc de slujbă, nici ajutor de lefe, nici dreptate la pricinile lor de judecăţi. Fiindcă sfânta drep-

tate a sfintelor judecăți se vindea spre a lor îmbogățire, încât și unele moșii, cu numire că sunt moșii domnești, unii din Domni le luau în silă și le vindeau.

Sfintele împărătești firmanuri ale prea-înaltului Devlet ce se da pentru pricine de ale țării, și care erau îndatorați Domnii, după cuprinderea vrednicului de închinăciune impodobitului sfânt hat, ce s'a dat la leat otomanicesc 1217, ca să se citească întru auzul tuturora și să stea păzite la caidurile țării, și acest fel de firmanuri le făcea' nevăzute și neștiute pământenilor. Căuta' cu sălbătăcie asupra unora din boierii cei d'intăiu, cari numai prin cuvânt osândia' nedreptățile ce se făceau la judecăți sau asupririle dăjdiilor, și întru toate era silit Sfatul boierilor să iscălească fără voie anaforalele, că, adecă, găsesc cu cale nelegiuitele însărcinări ale Domnilor, silind înduplecarea lor prin mijlocul tragerii celor nevrednici înaintea lor, pe cari îi cinstia' cu stările dregătoriilor ce prin așezământurile țării erau păzite numai pentru cei de bun neam și pentru cei ce în slujbe de ale țării se arătau cu vrednicie. Popriți și osândiți erau aceia cari cugeta' să se îndrăznească a alerga la limanul prea-înaltului Devlet prin prea-plecat arzmahzar; mare ticăloșie era pentru aceia cari ar fi îndrăznit să facă o nevinovată întrebare pentru ce se urmează lucruri împotrivitoare la hotărârile prea-înaltelor hatișerifuri, pentru că unii ca aceia se gonia' până la moarte.

Și câte altele mai sunt, care le trecem cu tăcerea pentru îndrăzneața prelungire a cuvântului, și care le-am mai arătat prin plecatul nostru mahzar, atunci când au pribegit cel din urmă tiran Mihail Suțul: dăjdii întregi pentru fân și orz al vrăjmașului Voevod, dăjdii însuși pentru menzilhanele, peste cea adevărată trebuință a menzilhanelelor, dăjdii pentru rachiul ce făcea locuitorii din însuși al lor păpușoiu ce-l sămăna, și slobodă intrare a rachiului străin în țară, spre a noastră pagubă și al lor folos. Zid tare era spre a putea trece ca să alergăm noi, pământenii, la mila prea-înalților noștri stăpânitori, fiind și Domnii Greci, și ispravnicii Greci, și zabiții Greci, și capichehaielele în

Țarigrad tot Greci, toți într'o cugetare să oblăduiască pre vrăjmaș, iar nu pre credincioasele raiale ale prea-înaltului Devlet.»

Pentru aceia, cu izvor de lacrime și cu frică fiind cuprinși, cu mare jale ne rugăm bunătății cei asămănate lui Dumnezeu și iubirii de oameni a prea-puternicului nostru Împărat, să nu ne osândim noi, ticăloșii, pentru îndrăznire, și să se milostivească și să ne miluiască cu preînoirea vieții noastre cei vrednice de jale, hărăzindu-ni cu milostivire această de mai jos prea-plecată rugăciune: adecă să fim slobozi de acum înainte în veci de Domnia și oblăduirea grecească, și să se milostivească prea-puternicul nostru Împărat prin hotărâre de sfânt și împodobit al său hatișerif, după cea din vechime sfântă așezare, ca să-și aibă țara noastră oblăduire de pâmânteni, păzind numirea de Domnie și privileghiurile cele vechi ce sunt hărăzite țării până acum, și prin trimeterea de capuchehaiele pământeni în Țarigrad să trimetem legiuitele cizighen, idighen și recheabeghen la prea-strălucitul prag al prea-puternicei Împărății, împlinind cu datornica râvnă a supunerii și a credinței sfintele slujbe după puterea și starea țării, următoare milelor, harurilor și privileghiurilor ce ni s'au dat de la nedeșertatul izvor și sunt cuprinse în împărăteștile hatișerifuri ce sunt date la leaturile otomanicești 1180, 1198, 1206 și 1217, și, fiindcă starea puterii țării și răsuflarea mijloacelor și nădejdilor vieții ei s'au deșertat, împuținându-se vitele, zaherelele, și cu un cuvânt toate, neavând zaherele gata pentru hrană, lipsind cu totul sămănăturile și arăturile pe al doilea an, și dobitoacele pentru lucrarea pământului, și oamenii lucrători și bani pentru cumpărătoarea de sămânță din alte părți, îngrozindu-ne și foametea de obște, și, pe lângă acestea, fiindcă pământul țării din întregimea lui cea d'intâiu s'a micșorat, și dintr'acestea și veniturile lui s'au împuținat; încât și veniturile ce au mai rămas din vreme de bielșug nu erau destoinice să îndestuleze pe Domnii greci, cu cât mai vârtos acum, la această peire

şi sărăcie, negreşit că nu vor fi destule nici la cel mai drept şi cu bune măsuri pământean ce se va însărcina cu Domnia, spre a-şi putea economisi cheltuielile sale şi ale oamenilor ecpaiului său, pentru că nedreptăţile este de mare trebuinţă să lipsească cu totul, precum şi nelegiuitele venituri ale dregătorilor asemene au să lipsească şi acelea toate, ca să simţă ticăloasele raiale rodul milostivirii al prea-înaltului Devlet —, de aceia nici cugetăm, nici facem rugăciune acum întăiu de a se orândui nici pământean Domn, ca să nu se însărcineze ţara cu osebitele cheltuieli pe chipul Domnului, până nu va veni în stare vrednică. Iar prea-plecata noastră rugăciune este ca să ne miluim cu a ne hărăzi în veci şi a ni se întări oblăduirea ţării de pământeni aleşi din neamul Moldovei: să se aşeze un Sfat de un număr de boieri, şi din aceia unul să fie baş-boier prin alegere de cei mai aleşi. Şi acest Sfat al boierilor, dimpreună cu baş-boierul, având puterea săvârşitoare a Domnului, va orândui Divanuri, isprăvnicii, judecătorii şi dregătorii. Şi, când ţara va veni în stare bună (pentru că de a ajunge la chipul d'intăiu este trebuinţă de mulţi ani, după vrednica de jale stare în care se află acum), atunci, pentru ca să nu lipsească lauda şi sohretul Domniei ţării, chibzuind noi, ticăloşii, fără împovărare şi cu supunere [1], şi fără lacrămile obştii, o puţină sumă de bani pentru a se putea ţinea cu cumpănire o pohvală a Domniei, vom alerga cu rugăciune către prea-înaltul Devlet, arătând pe acel pământean ales de Domn şi supus la pravilele pământului şi la cele mai strimte şi neclintite obiceiuri, ca să se facă prin încontenirea însărcinărilor şi spre fericirea mult pătimaşului acestui norod.

Această oblăduire pământenească pentru străjuirea ţării va avea pe cei din vechime aşezaţi şi legiuiţi paznici pământeni, pe aceia adecă cari şi până acum îi avea osebiţi pentru această treabă şi nedajnici, numindu-se seimeni şi slujitori, pe cari Grecii îi vindea' împreună cu că-

---

[1] In *Studii şi Documente*, XI, p. 211 şi „supărare".

peteniile, ca un ghelir al lor de moştenire, şi paznici nu era'. Iar acum, izgonindu-se toţi Arnăuţii, încât să nu se mai afle, aceşti pământeni paznici să'se îmbrace şi să se gătească spre slujbe înlăuntru, în coprinsul ţării, cu un număr îndestulat la această treabă, şi să se supuie, spre a străjui cu mare luare aminte oraşele şi târgurile, ca nişte credincioşi pământeni şi vechi slujitori ai ogeacurilor. Dăjdiile să se iea numai cele drepte, iar veniturile dregătoriilor să lipsească, şi toate cele necanonisite să se şteargă. Însă acum, într'această ticăloasă stare, şi toate cele canonisite să se mai uşureze. Sfintele porunci ale prea-înălţatului Devlet să se dea către aleşii pământeni ce închipuiesc Domnia, cheler împărătesc, şi pământenii capuchehaiele în Ţarigrad să dobândească ajutorul cel dătător de viaţă, învrednicindu-se poruncilor prea-înălţaţilor noştri stăpâni. Mare slavă va fi şi prea-înaltului Devlet sloboda neguţătorie a pământului nostru şi apărarea chelerului împărătesc de către supărarea serhatliilor.

Acestea cu cutremur şi cu izvor de lacrămi ne rugăm, căzând la picioarele stăpânilor noştri, pentru că nu ni-au mai rămas putere să mai odihnim aducătoarea de stricăciune oblăduire ce am avut. Iar, de au supărat vre odată pre prea-înaltul Devlet strămoşii noştri Domni (care aceasta ni este neştiută, ştiind numai a noastră veşnică jertfire a credinţei şi a supunerii), dar, şi aşa fiind, noi, ticăloşii, îndestul ne-am osândit şi cumplit ne-am pedepsit, noi, cei ce ne tragem dintr'aceia, mai mult de un veac fiind supt jugul tiraniei Grecilor ţarigrădeni. Şi, de vreme ce Grecii au călcat datoriile credinţei, cu cuviinţă este să dobândim noi acum fiinţa noastră cea d'intăiu, fără a se lipsi de nimic din cele ce au avut, pentru că din vechime Domnia ţării era hărăzită la noi, pământenii.

Vrednici de jale eram noi, ticăloşii, rătăcindu-ne pe la margenile ţării. Mulţumire aducem marelui Dumnezeu că acum, prin purtătoarele de biruinţă oştiri împărăteşti, s'au curăţit apostaţii din ţară.

Acest prea-plecat al nostru mahzar l-am prostorisit prea-

înălțatului Vali al Silistrei, prea-lăudatului serascher și dreptului Vizir, ca să-l închine la picioarele Împărăteștii Puteri, și Dumnezeul cel fără început și veșnic, marele domn al începătoriilor și al stăpânirilor, cel ce dă lumină la soare, va grăi cele bune la inima prea-puternicului și iubitorului de oameni Împăratului nostru, ca să strigăm cu toții în veci: mărească-se preste toată asămănarea lauda și puterea prea-înaltului Devlet, amin.

Anul 1822 [1]."

Care acest arzmahzar cetindu-se și la Măria Sa Mehmet-Pașa Silistra-Valesi, l-au beendisit foarte, poruncind ca să-l aibă împreună cu dumnealor a-l face cunoscut la Țarigrad. Și, așa, a doua zi, Luni după Paști, la 3 ale lui April, gătindu-se cu toții, fiindcă s'au trimes din țară cu porunca Măriei Sale Silistra-Valesi patru care mocănești și osebit cai slobozi cu hamuri pentru caleștile și căruțele dumnealor, cu plată de la Vistierie, cum și, de cheltuiala drumului, zece mii li s'au dat din Vistieria țării, și au plecat pre la 8 ceasuri din Silistra, orânduindu-se de către Măria Sa Pașa și mehmendar cinstitul Mehtupci-Ahmet-Efendi, ca să meargă cu dumnealor până în Țarigrad. Căruia prin graiu i s'au poruncit, ca numai șase ceasuri pre zi să iea drum, spre a rămânea vreme ca să și odihnească boierii la drum, cum și la fiecare conac să li facă toată gătirea cea trebuincioasă, îngrijind să li fie mergerea cu toată odihna și mulțămita. Li s'au dat și trei cavași ai Măriei Sale, oameni de credință, ca să fie de pază lângă dumnealor boierii până în Țarigrad, unde au scris Măria Sa Pașa către capuchehaiele și alții, atât pentru mergerea dumnealor boierilor, cât și pentru a li avea îngrijirea dumnealor și a oamenilor, cum și a cailor și a carelor și a cărăușilor, ca să stea acolo până vor isprăvi dumnealor boierii trebuința chemării spre a li fi de întoarcere, ca să nu cerce discolii.

Multe alte parigorii li-au făcut Măria Sa Silistra Vales.

[1] *Studii și documente*, XI, pp. 205-213.

la plecarea dumnealor, arătându-se într'adevăr desăvârşit părinte al Ţării-Româneşti, care din pronia dumnezeiască s'au ocrotit cu bună otcârmuire a acestui mare şi iubitor de oameni înălţat Vizir. Dar după purcederea dumnealor multe scorniri au tălmăcit oamenii în feluri de chipuri, mai vârtos cei iubitori de scandelă, pentru această chemare a dumnealor, zicând cei mai mulţi cum că urmează a li fi spre vătămare, fără a mai judeca că, de-ar fi fost pentru veri-un rău, trebuia să-i ridice din Bucureşti cu urgie şi cu într'adins capugibaşa, iar nu prin poruncă împărătească să-i cheme la Ţarigrad.

Cu toate acestea, după ce au plecat, zăbovindu-se câteva zile, nu s'au luat nicio ştire de mergerea Domnului şi ajungerea dumnealor la Ţarigrad, fără numai, prin rostul tătarilor ce veniau din partea locului cu osebite trebi, se vestia cum că la 16 ale lunii lui Aprilie ar fi ajuns dumnealor la Ţarigrad, unde li s'ar fi orânduit conac tuturor la un loc, adecă la Scutari, la seraiul Înălţatului Chior-Vizir, făcându-li-se toată cuviincioasa îngrijire, atât dumnealor, cât şi la toţi oamenii, orânduindu-li-se bostangii, a avea la conac de pază, cum şi de husmet: acestea însă prin auziri.

Într'acele zile s'au întâmplat şi omorârea răposatului Căminarul Stefan Bujoreanu, care, pre la 15 ale lunii lui Martie, luînd trei neferi din Bucureşti cu plată, s'au dus la moşia sa Copăcenii, din sud Ilfov, ca să-şi strângă veniturile moşiei, şi, zăbovind acolo până după Paşte, s'au pomenit în serbătorile Paştelui cu zece inşi înarmaţi venind noaptea şi călcându-l fără veste. Cari mai întâiu au legat slugile după afară şi, întrând în casă, au legat şi pre neferii ce îi avea împreună, apoi, căznindu-l şi arzându-l preste două ceasuri, i-au luat ce-au găsit lângă dânsul şi l-au şi omorât. Pre care a doua zi l-au adus în Bucureşti, de l-au îngropat la biserica Sfântului Nicolae din Prund.

Iar, în Bucureşti fiind oştirile adunate, s'au întâmplat după purcederea dumnealor boierilor lipsă mare, atât de fân, cât şi de porumb, la magazie pentrutain, şi, trimiţân-

du-se în toate părţile bumbaşiri, abia s'au întâmpinat trebuinţile, iurudisind *(sic)* a veni după afară, pentru că la atâta neajungere ajunsese, încât şi de la poşte s'au luat o sumă de chile porumb, de s'au dat tain în două zile la oştire.

Într'acestea s'a auzit cum că ar fi venit la Silistra poruncă pentru ridicarea ostaşilor manafi, şi, chemându-se acolo Luminăţia Sa Chehaia-Hagi-Emini-Aga, împărţitorul tainurilor, după două zile s'au întors la Bucureşti dumnealui Hagi-Emini-Aga, şi, fără a zăbovi mai mult, au purces cu poşta la Iaşi, vorba ieşind cum că sunt a se ridica şi de acolo ostaşii manafi şi ieniceri. Au venit preste puţin de la Silistra şi Luminăţia Sa Chehaia-Paşa, carele îndată au dat poruncă a se ridica manafii, rânduindu-se şi gătirea conacelor pre drum, şi bine întocmind a li fi plecarea în cete-cete, ca şi la drum să nu cerce lipsă, şi la Dunăre să nu li se facă zăbavnică şedere până vor trece. Şi aşa, de la 22 ale lunii lui Aprilie începându-se ridicarea manafilor, pre fiecare zi se ridica' câte trei şi patru bairace, fiind în fiecare bairac câte 110 sau 112 oameni, până la zi 1-iu de Maiu, când s'au ridicat şi dumnealui cinstit hărcalăiul, mai marele lor, cu toţi cei ce mai rămăseseră, de au plecat din Bucureşti, mai uşurându-se politia cu deşertarea lor, şi mai micşorându-se darea tainurilor, ce se urmă pre toată ziua necurmat.

După plecarea manafilor au venit vestire de la Focşani cum că şi de la Iaşi s'au pornit la 27 ale lui Aprilie, din cei ce sunt a se ridica de acolo. Cărora li s'au întocmit conace de poposit în părţile Ţării-Româneşti, însă la Focşani, în Râmnic din sud Slam-Râmnic, Găvăneştii şi Macoveii din sud Buzău, Cioara în Slobozia şi Călăraşii din sud Ialomiţa, şi de acolo îndată la Silistra.

Cine poate povesti bucuria ce s'a pricinuit la ridicarea manafilor la toţi creştinii de obşte, începând unii dintre locuitorii politiei Bucureştilor a-şi drege casele ce erau dărăpănate din pricina conacelor, alţii a îngriji pentru scoaterea familiilor din Braşov şi alţii întru nădejde a-

fiându-se pentru cea de obşte linişte şi odihnă! Într'această vreme s'au poruncit, prin dumnealui Caimacamul, vechilului Sfintei Mitropolii de au dat socoteală anume în scris de toate veniturile Sfintei Mitropolii, cum şi de cheltuiele, după cererea celor mai mari. Iar, cererile de bani şi necurmatele trebuinţe, spre plata lefilor ascherliilor din Bucureşti şi altora trebuincioase, ajungând la cel desăvârşit pont, măcar că dumnealui Banul Văcărescu, când se afla la Silistra, d'impreună cu ceilalţi boieri, asupra plecării dumnealor, întocmiseră o oarecare ajutorinţă preste legiuitele dăjdii spre plata tainului cărnii, (fiindcă de la zi 1-iu de Aprilie au încetat luarea vitelor cu orânduială după la locuitori pentru darea tainurilor, şi s'au însărcinat Serdarul Iordachi Anagnosti prin contract, iar mai apoi Căminarul Alecu Aslanoglu, ca să dea trebuincioasa carne de tain la oştire, şi să li se plătească, cu bani din Vistierie, ocaua pre parale 14 cea de oaie, şi 12 parale cea de vacă, şi pentru plata pâinii şi a porumbului de ghemuri *(sic)*, ca să se împlinească de la toate stările de mai jos banii ce se arată, însă

Lei. par.
3 — ludele birnic
3 — sinet de neam
2 — mazâlul
2 — scutelnicul
2 — breslaşul
1 — ruptaşul
1, *20* poslujnicul,

şi să se strângă la Vistieria ţării, a se da spre întâmpinarea trebuinţelor ce se arată, dar, ne mai ajungându-se necontenitele cereri, şi mai vârtos văzându-se şi discolia împlinirilor după la locuitori, lipsindu-li alişverişul, s'au făcut chibzuire ca să se schimbe isprăvniciile judeţelor, şi, oricare se va orândui, să se îndatoreze a număra la Vistierie câte 20 de pungi de bani prodosie pentru judeţ; care aceasta s'au şi pus în lucrare. Venit-au de la Ţarigrad şi orânduit gelep-başa, pentru strângerea oilor de trebuinţă mumbaielei Ţarigradului, anume Crăciun Penciu, de fel de

la Caracal, cu firman împărătesc, ca să strângă din Țara-Românească cu riza-pazar și cu bani gata, iar nu cu fiat și cu orânduială de cislă, precum se obișnuia mai înainte, de se pricinuia' locuitorilor atâtea supărări și pagube, luându-li-se oile în silă, fără niciun preț, ci, cum zic, cu bună tocmeală și cu bani peșin. Carele înfățișându-se la dumnealui Caimacamul, i s'au făcut poruncă de la Vistierie a fi slobod să cumpere oi din 12 județe, cu tocmeală după la lăcuitori, precum și din celelalte cinci județe ot preste Olt i s'au dat poruncă de către dumnealui Caimacamul Craiovei ca să fie slobod a cumpăra și din părțile celor cinci județe, fără niciun fel de poprire.

La 8 ale lunii Maiu au venit în București și scrisori de la dumnealor boierii din Țarigrad, scrise de la 21 și 22 ale lunii lui Aprilie și cuprinzătoare că cu ajutorul lui Dumnezeu ar fi ajuns cu toții la Țarigrad cu bun selamet la 16 ale lui Aprilie (precum și prin auzire se vestise), și cum că petrec acolo întru bună liniște și nebântuire, nădăjduind că preste puține zile se vor întoarce la iubita patrie a dumnealor cu multe și îmbunătățite bucurii.

Acestea au venit prin osebite scrisori și către familiile dumnealor din Brașov, scriind fieșcare că preste puțin sunt nădăjduiți că se vor întoarce la patrie. Care toate aceste scrisori au venit despecetluite prin Măria Sa Silistra-Valesi, ca să nu pricinuiască vre-o bănuială.

Și la 9 ale lui Maiu au venit știre în București cum că de la Franța vine conț franțuzesc în politia Bucureștilor. Pentru care îndată s'au orânduit de către otcârmuire și într'adins mehmendar a merge la Câineni, sud Argeș, ca să-l primească, precum este obiceiul din vechime. Carele la 14 Maiu au și intrat în politia Bucureștilor, pricinuindu-se oareșcare semn de nădejdea liniștirii în toată politia. Căci, văzându-se adunare de consulaturi, se nădăjduia mai apoi și cea de obște liniște. Iar, în ziua serbătorii Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, s'a întâmplat mare iangân în politia Bucureștilor, lângă mânăstirea Sfântului Sava, la casele răposatului Clucerului Ștefănică, unde era conac de ascherlii, aprinzân-

du-se din coș, și, bătând vântul despre Apus, nu numai aceste case au ars până în pământ, rămânând numai zidurile, ci și toate împrejmuirile ei, încă s'au întâmplat din săritura scânteielor de la iangân de s'au aprins și turlele bisericii Sfântului Savei, cum și alte binale de prin prejur; dar, fiind oameni îndestui pe deasupra de pază, și întâmplându-se să fie ziua, iar nu noaptea, au stins și au potolit, stricând unde lua foc, cu topoarele.

La acest mare iangân mult ajutor și silință au făcut spre încetare și ascherliii ce se adunaseră. Pentru că din porunca Măriei Sale Chehaia-Pașa, ce era față, venit la iangân, au năvălit cu toții de au sfărâmat împrejurul iangânului binalele și îngrădișurile, aruncând și apă în toate părțile, căci într'alt chip, după vântul ce era, putea să se lățească focul și până în târg. Precum asemenea și la alte mai mici iangânuri, ce s'au mai întâmplat în politie, însuși Măria Sa Pașa mergea de ședea față, dând cuviinciosul nizam până se potolia iangânul. Unde și tulumbele Spătăriei și ale Agiei, dimpreună cu ceata tulumbagiilor, făcea' îndestul ajutor, făcând multă silință spre stingerea și încetarea iangânului.

La 28 ale lunii lui Maiu au venit de la Țarigrad al doilea rând de scrisori de la dumnealor boierii, scrise de la Maiu 14, și cuprinzând cum că petrecerea dumnealor este întru liniște și să nu aibă nimeni nicio grijă pentru dumnealor, că fără prelungire nădăjduiesc a se întoarce bucuroși în patria dumnealor cu vestiri de bucurie, scriind unii din dumnealor și pre la oamenii casei ca să se îngrijească pentru ale moșiilor până vor veni, spre a nu se întâmpla vre un cusur. După acestea vestindu-se și pre la Brașov, atât prin scrisori, cât și din rosturile celor ce mergeau necontenit și veniau, liniștirea petrecerii și semnele de bucurie spre încetarea tuturor dosădirilor, și bunele nădejdi ce hrăniau cei din politia Bucureștilor, și mai ales văzând pre cei din părțile județelor de preste Olt că s'au întors fieșcare la ale sale, au început mulți dintre cei de-a treia mână să iasă cu familiile în țară, alții ieșia'

salt, ca să-şi căpătuiască pentru cele trebuincioase ale scoaterii familiilor. Şi cu un cuvânt toţi se îndemna' întru cugetarea ieşirii din Braşov.

Iar, din părţile Moldaviei ieşind 26 tâlhari Arnăuţi, într'acea vreme s'au scoborât pre potecile munţilor de au întrat în pământul Ţării-Româneşti, şi, rânduindu-se potere după dânşii, doi cârcserdari cu zabiţii judeţelor şi polcovnicii şi căpitanii, s'au lovit în două locuri cu dânşii. Dar acei tâlhari, apucând meterez locuri tari de piatră şi desişuri de munţi, nu se putea' apropia poterele de dânşii, şi, izgonindu-i din loc în loc, s'au împleticit pre căile neumblate ale munţilor, până au întrat în munţii plaiului de spre Buzău, sud Saac. Unde năvălind poterile asupra lor, s'au stricat trei Turci dintr'ai zabiţilor, cum şi un potecaş, şi, nemai zăbovindu-se acolo, zic că ar fi desgropat nişte argintării şi altelucruri, ce ar fi avut îngropate, şi au fugit, trăgându-se prin locuri ferite iarăşi în părţile Moldaviei. Dintre cari bolnăvindu-se unul, a fost rămas prins de friguri la un preot de supt dealul Focşanilor culcat, şi, prinzând de veste poterile ce umblau după dânşii, au năvălit asupră-i de l-au călcat fără veste, şi l-au prins. Pre care trimeţându-l la Bucureşti către Luminăţia Sa Ahmet-Paşa, numai decât cercetându-l cu scumpătate, au poruncit de l-au tăiat în târg la poarta hanului Sfântului Gheorghe Nou.

Într'acestea au venit vestire în Bucureşti cum că Escelenţia Sa Gheneral Costache Ghica, ce se afla în Braşov cu toată familiia, şi-a dat obştescul sfârşit, şi cu mare paradă i s'a făcut cinstea pogribaniei acolo; iar trupul i s'au adus de s'au îngropat la moşia Escelenţiei Sale, Băicoiul, din sud Prahova. Pentru care spre pomenire şi cinstea neamului Escelenţiei Sale se însemnează mai jos şi cuvântul ce i s'a făcut asupra îngropării, adecă:

„David, Psalmul 13, stih 25 şi 26. Nu morţii te vor lăuda pre tine, Doamne, ci noi, cei vii, bine te vom cuvânta de acum şi până în veac.

Mulţe cu adevărat şi fără de număr sunt pricinile ce necontenit se dau omului, atât întru întrările lui în această

viață, cât și întru ieșirile ei dintr'însa, spre lauda și binecuvântarea lui Dumnezeu: ajunge numai să fie omul totdeauna viu, care nu este preste putință creștinului celui ce nu-și minte numele. Și, aceasta înțelegând proorocul și Împăratul, au zis, și încă și acum prin noi zice, sau, mai bine a zice, noi printr'însul zicem: „Nu morții te vor lăuda pre tine, Doamne, ci, noi, cei vii, bine te vom cuvânta de acum și până 'n veac". Ca cum ar zice că numai cunoscătorii de Dumnezeu cei de acum, adecă încă dintr'această viață vremelnică, se îndeletnicesc în fapte bune spre lauda lui Dumnezeu, numai aceștia sunt vii, numai aceștia sunt nemuritori, numai aceștia sunt veșnici și, ca niște veșnici, vor veșnicì și laudă lui Dumnezeu. Toți oamenii sunt muritori cu trupul, toți oamenii sunt nemuritori cu sufletul, toți sunt hotărâți să moară. „Lua-voiu duhul lor, și se vor sfârși, și în țărâna sa se vor întoarce." Toți vor învia la ziua de apoi. Trimite-vei Duhul Sfânt, și se vor zidi, și vei înoi fața pământului.

Apoi, dacă toți suntem orânduiți spre viață, dacă toți suntem hotărâți spre moarte, dacă toți iarăși vom învia, pentru ce numai unii vii și veșnici binecuvântători lui Dumnezeu, iară alții morți și nepriimiți în adunarea viilor și veșnicilor binecuvântători ai lui Dumnezeu? Au nu și aceștia au fost oarecând vii? Au nu și aceștia oarecând au umblat pre picioare? Au nu și aceștia au văzut lumina soarelui? Au nu și aceștia au grăit? Au nu și aceștia au avut simțiri? Toate acestea le-au avut de o potrivă cu cei vii, dar, pentru că nu le-au întrebuințat, nici spre lauda lui Dumnezeu, nici spre folosul aproapelui, ci numai spre vătămarea fratelui (voi toți sunteți, zis-au Hristos următorilor săi) și numai spre câștigarea mincinoaselor plăceri ale lor, se socotesc morți, și morți vor fi în veci. Că mulți umblă pre picioare, dar, pentru că nu umblă în legea Domnului, aceștia sunt și vor fi morți; mulți grăiesc, dar, pentru că nimic alt nu cuvântează fără numai deșertăciuni și defăimări împotriva aproapelui, și pentru că s'au muiat cuvintele lor mai vârtos decât untul-de-lemn, iar acelea sunt săgetături,

aceştia sunt şi vor fi în veci morţi. Mulţi văd lumina zilei, dar, pentru că-şi încheltuiesc toate zilele în privirea paiului din ochiul aproapelui, iar bârna din ochiul lor nu o văd, sunt şi vor fi în veci morţi. Mulţi lucrează cu mânile, dar, pentru că nu şi le întind spre ajutorul săracului, ci le uneltesc numai spre a întinde laţuri şi a împleti piedece altuia ca să-l surpe jos, sunt şi vor fi în veci morţi. Mulţi îşi au simţirile, dar, pentru că nu simt laţurile în care sunt împleteciţi, nici se grăbesc să-şi deslege legăturile în care se împiedecă, ci se nevoiesc a pune piedecă altora, sunt nesimţitori şi în veci vor fi morţi. Şi pentru aceia zice David: nu morţii te vor lăuda pre tine, Doamne.

Dar au nu şi aceia vor învia? Vor învia cu adevăr, însă nu spre viaţa de veci, precum drepţii, că drepţii în veci vor fi vii, ci spre munca de veci. Şi vremea care o petrece omul în munci, nu se socoteşte de viaţă, ci moarte, cu atât mai amar decât moartea, cu cât ar fi şi bucuros osânditul să moară, de ar putea, decât să petreacă în muncile acelea, care vor fi fără sfârşit, precum şi cei ce le vor cerca, nici altă moarte nu vor mai avea, ca printr'însa să scape de ele, nici altă înviere vor aştepta, fără numai învierea osândirii, şi, în veci despărţiţi de veşnicii vii, vor fi morţi. Dar bărbatul drept care n'a umblat în sfatul necredincioşilor, şi în calea păcătoşilor, de şi au trecut, dar n'au stătut, nu aşa, ci în legea Domnului voia lui şi, în legea lui cugetând ziua şi noaptea, va fi ca pomul cel sădit lângă izvoarele apelor, şi rodul său va da în vremea sa şi frunza lui nu va cădea, ci toate, oricâte va face, vor spori. Acela, având făclia picioarelor legea lui Dumnezeu, nu se poticneşte în calea cea întunecoasă a acestei vieţi, acela, petrecându-şi viaţa în paza dumnezeieştilor porunci, se bucură de ele, ca cel ce află dobânzi multe. Acela, urând nedreptatea şi legea Domnului iubind, care este dreptatea, într'însa petrece; acela, când va cădea, nu se va zdrobi, că Domnul sprijineşte mâna lui; acela, când va muri, nu va muri, nici la judecată nu va merge, ci va trece din moarte la viaţă. Că adevăr zic vouă (zis-au gura cea nemincinoasă):

cel ce ascultă cuvântul mieu și crede Celuia ce m'a trimis pre mine, are viața vecilor și la judecată nu va merge, ci au trecut din moarte la viață.

Dintr'această moarte a vieții cești vremelnice la acea viață nemuritoare s'au mutat acum și adormitul robul lui Dumnezeu, ce ni stă înainte astăzi.

Știți pe răpausatul întru fericire gheneral Constantin Ghica, știți al cui fiu este și al cui nepot și strănepot. De prisos este a vă povesti strălucitele fapte și creștineștile urmări ale îmbunătățitului său părinte, ale fericiților Domni, moși și strămoși ai săi, și ale sale. Sfârșitul cuvântului nu privește numai spre lauda mortului, ci mai vârtos spre folosul celor vii, ca, din povestirea unora din faptele sale cele bune folosindu-ne, să dăm întâiu laudă lui Dumnezeu, apoi adormitului cinstea cea cuviincioasă și sărutarea cea mai de pre urmă, și, însoțindu-l cu rugăciuni către Dumnezeu, să-l pomenim cât vom fi într'această viață vremelnică. Căci cu adevărat vrednic de pomenit este pentru faptele sale cele bune, cu care și-a adeverit blagorodnia, pentru nemitărnicia ce au arătat în toate dregătoriile în care au strălucit în patria sa și a noastră, pentru ajutorința ce au făcut multora din patrioți și într'alte vremi, dar și acum, într'această jalnică înstrăinare din pământul lui. Dar mai vrednic și de pomenit și de laudă este pentru iubirea de dreptate și de patrie, de a cării dragoste fiind pătruns, întâiu pentru a ei mântuire îngrijia, apoi pentru a sa. Drept aceia se și rugà lui Dumnezeu să-l învrednicească a-și vedea patria întâiu mântuită de primejdiile în care se află și apoi să meargă să și dea sfârșitul într'însa.

Cunoscută vă este încă și buna credință a luminatei familii a Ghiculeștilor, în care s'au născut și au crescut și s'au săvârșit și acest răpausat. O faptă bună tăinuită a sa nu este bine a rămânea ascunsă. Ba încă și de mare trebuință este a se face cunoscut tuturor spre pildă de răbdare și spre mângâierea celor ce pre nedreptate se hulesc de către acei ce, deprinși fiind a omorâ cu

limbă înveninată cinstea fratelui lor, pentru carele Hristos a murit, nu vor să asculte de marele apostol Pavel, ritorul Bisericii, ce strigă: Tu cine eşti acela ce judeci, slugă străină, stăpânului său: stă sau cade, ci va sta, că puternic este Dumnezeu să-l pună pre dânsul să stea. În trecutul post, după ce şi-au îndeplinit datoriile creştineşti răposatul, cu cetirea sfintelor rugăciuni celor orânduite, după ce în toată vremea cetirii marelui canon al Sf. Andrei n'au încetat a-şi înmuia obrazul şi pieptul cu curgeri de lacrimi, întocmai ca baia Sfântului Botez spălătoare şi curăţitoare de păcate, precum zice marele Grigorie, auzind că unii îl hulesc că nu se spovedeşte, nici se împărtăşeşte cu sfintele daruri (şi nu că nu vrea să săvârşească şi aceste două datorii netăgăduite, ci, precum însuşi în multe rânduri cu lacrime mi-au spus, iar mai pre urmă şi cu lucrul şi-au adeverit cuvântul, voià să se gătească cu toată gătirea, cu toată evlavia şi cu toată vrednicia cea după putinţa creştinului şi apoi să cuteze), s'a mâhnit ca un om căci îl grăia' unii de rău, socotindu-l de abătut din sfintele bisericeşti aşezământuri, iar după aceia, sporind de spre o parte cu gătirea, de spre alta cu apropierea de moarte, au chemat pre duhovnic (iată-l de faţă stă, şi poate spune singur) şi, spovedindu-i-se cu multă căire de cele în viaţă lucrate şi spălându-se de ele cu apa băii cea de a doua a lacrimilor, s'au împărtăşit cu multă evlavie şi s'au rugat duhovnicului să nu spună nimănui că şi-au îndeplinit aceste datorii creştineşti ca să rămână în hula oamenilor.

Auzind acestea, alt nimic n'am putut socoti fără numai că, precum pre aceste fapte bune, aşa şi pre celelalte evangheliceşti era obişnuit în taină de punea în lucrare răpausatul şi că prin hula lumii au vrut să-şi înmulţească plata în ceruri, învrednicindu-se fericirii cei făgăduite în Evanghelie celor huliţi: „fericiţi veţi fi când vă vor ocărî pre voi oamenii şi vă vor huli şi vă vor scoate numele vostru ca un rău, minţind pentru mine; bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că iată plata voastră multă este în ceruri". Nu te

mâhni căci n'ai murit în patrie, căci adevărata şi statornica patrie a creştinului este cerul, iar trupului mort tot pământul îi este patrie. Şi, măcar că se fălesc pământenii şi se deosebesc unii de alţii cu numiri mari fără de a face cei mai mulţi dintr'înşii isprăvi mari pre potriva numelui, şi se gonesc şi se vrăjmăşesc şi se pizmuiesc, doar dintr'unul şi acelaşi lut fiind frământaţi şi de aceleaşi mâni à toate ziditoare închipuiţi, iară, într'acelaşi pământ întorcându-se, tocmai atunci, vrând şi nevrând, se unesc, când nu este de niciun folos unirea, cu care s'au mărit neamurile, s'au întemeiat împărăţiile, şi fără de care s'au risipit noroadele şi au pierit şi s'au răsturnat scaunele puternicilor.

Bucură-te căci, lăsând aceste de jos, te-ai mutat întru cele de sus. Nu te mai întrista căci ai murit în pământ străin, ci te bucură că te-ai săvârşit în braţele prea-iubitului tău fiu, ale fiicelor, ale ginerilor şi ale nepoţilor tăi. Şi, de te-ai şi mutat din viaţa aceasta vremelnică aici, în Transilvania, dară tot în pământ creştinesc ai răposat, în pământ stăpânit de Împărat creştin şi drept, în pământ otcârmuit şi chivernisit de pravile drepte, cum doriai să vezi şi patria noastră, precum spuneai; în pământ unde dreptatea este lege şi unde legea porunceşte; în pământ unde Împăratul este tata supuşilor şi unde supuşii sunt fiii Împăratului şi ca nişte fii sunt iubiţi şi ocrotiţi de dânsul; în pământ unde lăcuitorii, legându-se cu stăpânirea prin legătura cea mai sfântă, a dragostei, pe care şi legile fireşti o cer, şi cele bisericeşti o poruncesc, trăiesc întru fericire şi linişte nestrămutată; în pământ şi unde şi însuţi în vreme de primejdie, precum şi acum şi ceilalţi patrioţi năzuind, am aflat odihnă şi priimire iubitoare de om, pentru care suntem mulţămitori şi creştinului şi blândului Împărat şi creştinescului şi iubitorului de aproape norod.

Pasă dar în mormânt trupeşte şi în ceruri sufleteşte, aici însoţit până la groapă de slăviţii dregători ai prea-blândului Împărat, de boierii patrioţi ce s'au aflat aici, de

rudenii şi de cunoscuţi, şi blagoslovit de Prea-Sfinţitul păstorul tău şi al nostru şi de cel împreună cu el clirosal Bisericii, iară acolo priimit de arhipăstorul Hristos şi aşezat de dânsul în corturile drepţilor. Acolo te odihneşte acum deocamdată cu moşii şi cu strămoşii cei din veac plăcuţi lui Dumnezeu, iară mai pre urmă şi cu noi, când va porunci ziditorul tău şi al nostru ca, sălăşluindu-ne cu toţii, nu în partea morţilor cea din stânga, ci în ceata viilor cea de a dreapta, să dăm laudă de mulţămire lui Dumnezeu, cântând dimpreună cu David: Nu cei morţi te vor lăuda pre tine, Doamne, ci noi, cei vii, bine te vom cuvânta de acum şi până în veac.

1822, Aprilie 12, în Braşov."

Acest cuvânt s'au scris aici pre anume, şi pentru pomenire, şi pentru ca să zică fiecare cetitor: Dumnezeu să-l ierte!, după povaţa creştinătăţii.

Iară, pre la sfârşitul lunii lui Maiu, au început cei mai mulţi ca să vorbească pentru dumnealor boierii, cum că s'ar fi hotărît în Ţarigrad a se orândui Domn unul dintre dumnealor; şi mai vârtos prin gazeturile Austriei se publică că prea-înalta Poartă otomanicească au hotărît ca să facă Domni la aceste două eparhii dintre dumnealor boierii pământeni şi că după serbătoarea Baiaramului este a i îmbrăca şi căftăni. Aceste vestindu-se către toţi de obşte, cine poate povesti câtă bucurie s'au pricinuit la tot norodul, nădăjduind fiecare liniştea cea desăvârşită şi adunarea tuturor celor depărtaţi, ca să se întoarcă la ale sale, bine încredinţându-se cu toţii că după orânduirea Domnilor este a se uşura răspunderile, cum şi oştirile să se împuţineze cu ridicarea din ţară?

Apropiindu-se într'acestea şi vremea coasei fânului pre acest timp, leatul 1822, s'au făcut chibzuire de către dumnealui Caimacamul şi boierii ce erau în Bucureşti pentru fânul cel trebuincios, atât la magazia Bucureştilor, pre la judeţe, cât şi pre la toate poştele din douăsprezece judeţe, dându-se chiar a se cosi cu salahori 15.949; care fân se

măsură, însă 6.810 să se pună la magazia Bucureştilor, însă:

3810	din județul	Ilfov
1000	„ „	Dâmbovița
1000	„ „	Vlaşcei
1000	„ „	Teleorman
6810		
3575	să se pună pre la magaziile de pre la județe.	
5564	să se pună pre la toate poştele din 12 județe,	
15949		

Pentru care s'au dat porunci pre la județe a se pune în lucrare cositul acestui fân cu salahori din fiecare sat, iară nu cu orânduială de cislă pre sate. Apoi, la 15 ale lunii lui Iulie, venind de la Țarigrad al treilea rând de scrisori de la dumnealor boierii, de la 10 ale acesteia scrise, şi cuprinzând, între altele, atât pentru întoarcerea dumnealor, că preste puține zile sunt a purcede din Țarigrad, cât şi pentru tertipul facerii fânului cel trebuincios, atât pentru caii poştelor, cât şi pentru tainul paznicilor țării, s'au întocmit de iznoavă carar pentru cositul fânului, dându-se poruncile otcârmuirii ca la magazia Bucureştilor să se pună numai 1.500 care fân de măsură, cum şi pre la județele de câmp să se pună pre loc câte 200 care de fân la o magazie a județului. Asemenea şi pre la poşte să se pună fânul cel trebuincios după suma cailor ce va fi.

Cu care această micşorare a celui d'intâiu tertip, nu numai s'a făcut o mare uşurare săracilor lăcuitori, dar s'a pricinuit şi o nespusă bucurie la toți de obşte, înțelegându-se dintr'aceasta că este a se ridica oştirile din politie, rămânând numai cei trebuincioşi de pază. Îndată vestindu-se această împuținare a fânului trebuincios în tot cuprinsul țării, cum şi în Braşov, au început cei din țară a se veseli cu toții pentru aceasta, cum şi cei din Braşov au făcut pornire a ieşi cu necontenire în țară, rămânând unii pre la Ploieşti, pre la Bucov, şi alții pre la Câmpulung şi Piteşti.

Dar dintre Arnăuții ce erau fugiți în Braşov, prinzând

de veste pentru ieșirea familiilor în țară, fără temere ieșia' și ei, în cete de zece și cinsprezece inși înarmați și, păzind la strâmtoarea munților, jăfuia' și prăda' multe din familiile ce veniau în țară, precum și pre niște neguțători armeni ce ieșiau cu familiile lor, apucându-i de la Sinaia mai sus, li-au luat multe lucruri și argintărie, cum și banii în naht ce au găsit la dânșii. Pentru care luând înștiințare Luminăția Sa Chehaia-Pașa, au orânduit pe drumul Brașovului un cârc-serdar cu 50 neferi de pază, a se primbla din vama Temișului până în Câmpina, poruncindu-i cu strășnicie ca să vâneze și să prindă negreșit pre acei făcători de rău, a rămânea drumul Brașovului slobod și fără periculm . *(sic)*. Precum, și slăvitului Silihtar-Aga de la Focșani, poruncindu-i pentru drumul vamei Buzăului a îngriji de spre făcătorii de rău ca să nu bântuiască pre cei ce ar ieși din Țara Nemțească, au orânduit și Slăvirea Sa într'adins paznici a priveghia, mai vârtos că se sfetise și pre acolo un căpitan Constantin, Grec de felul lui, înhăitat cu alți cetași, carele ieșia pre supt cumpăt din vama Buzăului, împreună și cu oamenii săi, de jăfuiau familiile ce se întorceau în țară. Pre care prinzându-l orânduiții slăvitului Silihtar-Aga, d'impreună și cu un tovarăș al său, i-au trimis numai decât în bună pază către Luminăția Sa Chehaia-Pașa, și, luându-li-se tacrirul de cercetare în scris, i-au orânduit pre amândoi de s'au spânzurat în târg, spre pilda înfrânării. Iar la 19 ale lunii lui Iunie al leatului 1822 s'au vestit cum că ar fi venit de la Țarigrad într'adins tătar cu firman împărătesc pentru ridicarea oștirilor din Valahia și Moldova, poruncindu-se ca să se ridice mai întâiu Ienicerii de la Iași în rânduri, rânduri, iar nu de odată, ca să nu se pricinuiască supărări pe unde vor trece, cum și lor lipsă la cele de trebuință de hrană. Apoi să se ridice și ceilalți, fiindcă este a veni dimpreună cu boierii din Țarigrad orânduitul capugibașa cu 1.500 paznici, a fi pentru străjuirea țării.

Și așa, la 28 ale lunii, au și făcut pornire a se ridica

Ienicerii de la Iaşi, cari pre la Tecuciu au şi trecut toţi la Brăila, cum şi din Bucureşti la 3 ale lunii lui Iulie s'au ridicat slăvitul Hasan-beiu cu toţi ostaşii giurgiuveni şi ai Rusciucului. Iar la 5 tot ale acestei luni, venind poruncă de la Măria Sa Silistra-Valesi ca să meargă Luminăţia Sa Ahmet-Paşa din Bucureşti cu dumnealui Caimacamul acolo la Silistra, au şi plecat îndată, luând şi pre dumnealui Postelnicul Costache Negri, Caimacamul, împreună. Şi numai decât s'au vestit cum că asemenea s'au ridicat şi dumnealui Ştefanache Vogoride, Caimacamul de la Iaşi, cum şi dumnealui Căminarul Costache Samurcaş, Caimacamul de la Craiova, ducându-i tot la Silistra.

De unde au venit poruncă înscris de la Măria Sa Silistra-Valesi către dumnealor boierii, cuprinzătoare că se orânduieşte dumnealui Vornicul Alexandru Nenciulescu Caimacam în locul dumnealui Postelnicul Costache Negri ca să caute trebile i maslahaturile ţării. Şi, într'o Vineri dimineaţă, la 7 ale lunii lui Iulie, strângându-se din poruncă boierii la conacul Luminăţiei Sale Chehaia-Paşa, s'au cetit această poruncă în auzul tuturor, şi de acolo, fiind boierii la casele de adunare, dimpreună cu dumnealui Vornicul Alexandru Nenciulescu, au început să se caute trebile. Şi îndată s'au dat de ştire de la Mitropolie ca să se strângă boierii acolo, fiindcă au venit tătar de la Ţarigrad cu scrisori. Şi, pre la trei ceasuri din zi suindu-se cu toţii la Mitropolie, unde s'au adunat şi mulţi dintre norod, ca să afle pentru venirea tătarului, s'au cetit numaidecât împărătescul firman prin care se vestia că prea-puternica Împărăţie au orânduit Domn pre Măria Sa Grigorie Ghica Voevod, unul dintre dumnealor boierii pământeni, precum mai jos anume se arată şi cuprinderea împărătescului firman, tălmăcit pre limba românească:

„Lauda neamului Mesiei, boierilor Divanului ce vă aflaţi în memlechetul Valahiei, crească-vă supunerea voastră. Sosind această împărătească înaltă poruncă, să vă fie cunoscut că cu cea de acum prin mijloc izgonire a celor

mai dinainte pricinuite nestatornicie și răzvrătiri întru cele cu diadohie rămase împărăteștile noastre locuri ale Valahiei şi Moldovei, deșertându-se și curățindu-se cu ajutor dumnezeiesc aceste două eparhii de urâtele stârvuri ale apostaților, ca să se întoarcă liniștea și răsuflarea la nevinovații raiale și ca să se facă cuviincioasa siguranță, au sosit rândul ca să se orânduiască și să se așeze Domni.

„Dar, fiindcă cei din ceata Grecilor mai dinainte Domni, osebit că au fost cei întâiu mișcători și desăvârșit lucrători răzvrătirii, și către acestea au îndrăznit la feluri de fesaturi *(sic)* și răutăți, apoi îndrăznind făcea' și o mulțime de nedreptăți și cu cea într'o parte de loc pribegie cu adevărat s'au arătat necredința lor, iar boierii pământeni, slugile mele, totdeauna privia' stând temeinici în mijlocul raialâcului și supunerii lor, dintre cari unii venind dăunăzi la împărătescul mieu prag, au arătat, pre lângă datornica lor credință, și nevinovățire. Pentru aceia, numai și numai spre creșterea liniștii și siguranței lăcuitorilor acestei țări și a sărmanelor raiale, s'au făcut împărăteasca voință pentru orânduire și alegere de Domni dintre aceşti pământeni, după cum din vechime au curs și așa cum s'au revărsat și s'au dăruit din nedeșertatele împărăteştile mele mili Domnia Țării-Româneşti, la unul dintre cei mai cu ipolipsis dintre pământenii boieri ce s'au aflat aici, temeiul celor mai întâiu ai neamului Mesiei Grigorie Ghica (al căruia sfârșit să fie bun). Deci, fiindcă numitul Domn, după cum urmează, plecând de aici, este ca să meargă la Silistra spre înlocuirea etpaiului său, până a ajunge la numitul loc, ca să se întocmească și să se otcârmuiască numita țară cu bună orânduială și ca să se ocrotească săracii raialei şi în tot chipul să se cunoască trebuincioasele credințe și sadacaturi, s'au orânduit și s'au înlocuit Caimacamii domnești dintre cei împreună cu dînsul veniți în Țarigrad boieri pământeni, temeiul neamului Mesiei Banul Barbu Văcărescu şi Aga Mihăiță Filipescu (a căror supunere înmulțească-se). Până când dar să ajungă numiții la București, cu o glăsuire să vă siliți a căuta și a îndrepta sluj-

toate cele trebuincioase şi trebi ale ţării. Şi, fiindcă s'au cerut prin tacrir de către numitul Domn ca să se scrie înaltă împărătească poruncă a mea, care să fie către voi, s'a dat firmanul acesta, ca să vă purtaţi şi să puneţi în lucrare după mijlocul ce s'a zis. Şi într'adins s'a scris şi s'a trimis această înaltă împărătească poruncă.

Deci, până a ajunge acolo cei din partea Domnului numiţii Caimacami, să vă siliţi şi să vă sârguiţi întru unire cu înţelepciune şi cu credinţă ca să căutaţi şi să puneţi la cale după următoarele obiceiuri trebuincioasele slujbe, şi să săvârşiţi neapărata lucrare spre otcârmuirea săracilor şi neputincioaselor raiale, şi să întocmiţi trebile numitului memlechet. Către aceasta să vă sârguiţi întru cele spre liniştea şi răsuflarea săracilor, ocrotindu-i de nedreptăţi şi răpiri. Drept aceia s'au scris această înaltă poruncă, care, îndată ce va sosi, să vă purtaţi după mijlocul de mai sus, şi să lucraţi după neapăratele supunerii semne ale acestei înaltei împărăteşti porunce, ce cere supunere, şi să vă depărtaţi cu totul de cele împotrivă. Aşa să ştiţi, dând credinţă la sfintele semne. S'au scris la sfârşitul lunii lui Şaval 1237."

După cetirea împărătescului firman făcându-se cunoscut la toţi Domnia Măriei Sale Grigorie Ghica Voevod, s'au umplut sufletele tuturora de bucurie, încât unora se părea că tot nu va fi adevărată această vestire. Apoi, cetindu-se şi osebitele cărţi de la Măria Sa către dumnealor boierii din Bucureşti, vestitoare că prea-puternica Împărăţie, revărsând din nedeşertatele milele Împărăţiei sale, s'au orânduit Domn al Ţării-Româneşti, dându-i-se şi zapt-firman împărătesc de Domnie la zi 1-iu de Iulie al acestui leat 1822, şi poruncind ca să se îngrijească pentru toate trebile şi maslahaturile ţării până vor veni şi orânduiţii de către Măria Sa boierii Caimacami, cum şi alt firman, cetindu-se, împărătească poruncă, tot cu aceiaşi cuprindere, pentru dumnealui Vornicul Alexandru Nenciulescu, că s'au orânduit Caimacam la Craiova, şi osebită carte domnească

poruncitoare ca să se scoale dumnealui Vornicul ca să meargă la Craiova a căuta, dimpreună cu dumnealui Logofătul Dumitrache Bibescu şi cu dumnealui Logofătul Dumitrache Brăiloiu şi dumnealui Clucerul Ioan Gănescu şi cu dumnealui Clucerul Dincă Brăiloiu, de toate trebile şi socotelile celor cinci judeţe până la venirea Măriei Sale, au rămas cu toţii întru desăvârşită încredinţare, mulţumind lui Dumnezeu pentru această nenădăjduită bucurie ce din Pronie cerească au dobândit neamul românesc, vestindu-se încă că şi la Iaşi s'au orânduit Domn tot dintre dumnealor boierii pământeni de acolo, adecă pre Măria Sa Ion Sturza Voevod. Şi îndată dumnealor boierii din Bucureşti pe de o parte au făcut publicaţii pre la toate judeţele pentru Domnia Măriei Sale lui Vodă, pornind şi răspunsuri la Ţarigrad, atât către prea-puternica Împărăţie de mulţămire, cât şi către Măria Sa Vodă sinharisticon de bucurie; care le-au trimis prin Măria Sa Paşa de la Silistra cu osebitul arzmahzar, ce se însemnă mai jos anume spre pomenire:

„Către prea-înălţatul şi prea-strălucitul Mare-Vizir Mehmet-Selim-Paşa, Silistra-Valesi. Aducem prea-plecată închinăciune până la pământ, sărutând urmele luminatelor Măriei Tale picioare. Cu prea-plecatul nostru arzmahzar arătăm milostivirii Înălţimii Tale că, astăzi, la 7 ale acestei următoare luni Iulie, am primit cu dumnealui Tătar-Agasi împărătescul firman vestitor nouă cum că prea-puternica Împărăţie au revărsat milostivirea-i asupra noastră şi asupra ticăloasei ţări, de ni-au orânduit Domn dintre pământenii noştri, bun patriot şi împodobit cu multe daruri destoinice, pre Măria Sa Grigorie Dimitrie Ghica Voevod. De care nu suntem vrednici după cuviinţă a arăta mulţumirea ce avem cu toţii de obşte pentru această mare facere de bine şi nemărgenită milostivire ce ni s'au hărăzit, decât, înălţând mâni şi glas de rugăciune către atot puternicul Dumnezeu, ne rugăm fierbinte să păzească în veci nestrămutată slava şi mărirea prea-puter-

nicii Împărăției, cum și pre Înălțimea Ta să te apere de orice împotrivire și să te țină cu tot fericitul bine, întocmai după pofta inimii, atât aici, în lumea asta, cât și în veacul viitor să te așeze în veșnicile desfătări ale Raiului, pentru multul ajutor ce am cunoscut de multe ori în faptă că ai făcut Înălțimea Ta nouă și ticăloasei țări la multe păsuri și nevoie, cum și acum la hărăzirea Domniei cu bună alegere de obraz destoinic, împodobit cu vrednice haruri și bunătăți.

De care făcând prea-plecatele răspunsuri, atât către milostivul Devlet, cât și către Măria Sa Vodă, le trimiserăm iarăși prin dumnealui Tătar-Agasi."

Iară, pre de altă parte, au trimis într'adins lipcan la Brașov către preaosfințitul părintele Mitropolit chir Dionisie și către dumnealor boierii ce erau acolo, cu cartea domnească ce venise din Țarigrad și cu scrisoare din partea dumnealor, vestitoare pentru Domnie și poftitoare pentru ieșirea dumnealor din Brașov. Cari, adunându-se cu toții la părintele Mitropolit, după ce s'au cetit scrisorile, s'au sculat cu toții de au mers spre heritismòs la Luminăția Sa Domnița Mărioara Hangerì, Doamnă Măriei Sale lui Vodă, și, priimindu-i cu mare bucurie de au făcut țeremonia cuviincioasă, mulțămi fieșcăruia după cădere. Apoi, întorcându-se iarăși la conacul părintelui Mitropolit, au făcut cu toții răspuns de heritismòs către Măria Sa Vodă, cum și către boierii din București, cuprinzând că s'au umplut cu toții de bucurie pentru milostivirea ce au arătat prea-puternica Împărăție de au orânduit Domni și oblăduitori dintre patrioții țării, binevoind prea-puternica Împărăție de au preînoit toate privileghiurile țării, și că au hotărît cu toții ca să iasă în țară fără întârziere. Dară, fiindcă toate casele sunt harvaladisite de conac, neavând unde să tragă după venirea dumnealor, să facă cunoscut unde se cuvine pentru aceasta, ca să se deșerte casele de conace, spre a se putea mai din vreme să se meremetisească și să se îngrijească, ca să aibă fieșcare

după ieşirea dumnealor din Brasov unde să tragă, iar nu să şadă, când vor veni, pre la hanuri şi pre drumuri, căci îndestul au pătimit atâta vreme în Braşov pre la uşi străine, şi cu atâta cheltuială, din care pricină au cercat dumnealor atâtea discolii şi întrebuinţări pre acolo, rugându-se dumnealor a se face cuviincioasa îndreptare spre a se deşerta casele de conace, să-şi orânduiască fieşcare oameni ca să le curăţe de mulţimea gunoaielor şi dărăpănării ce s'au făcut. Osebit au făcut unii şi în parte scrisori de binecuvântare, atât către Măria Sa Vodă, cât şi către alţii, şi le-au trimis, pre la Bucureşti, la Ţarigrad, care, spre podoaba cuvântului, se însemnă acì pre anume:

„Către Măria Sa Vodă.

„Se cuvenia, o bine-credinciosule şi luminate Doamne, ca mai mult să tinză cuvântul nostru şi acuşi, spre lauda minunilor lui Dumnezeu. Dară, fiindcă vremea deocamdată nu ni dă îndemânare, nădăjduim ca prin trei însemnări numai să vă facem înţelegerea mulţămitei cu care ne cunoaştem îndatoraţi nemărgenitei milostiviri şi adâncilor judecăţi ale lui Dumnezeu. Mai întâiu, că, neamul acesta românesc de la o vreme încoace fiind cu totul asuprit de pricinile cele ştiute tuturor, au aflat acum uşurare prin schimbarea dreptei celui Prea-Înalt, a cărui ameninţare, strălucind Împărat al Ţarigradului, ne-au dat, spre milostivire, între neamuri. A doua, că cinstitele şi vechile privileghiuri ale acestei ţări şi ale fericiţilor de odinioară ctitori ai sfintelor lăcaşuri iarăşi s'au înoit. Iară a treia şi cea mai vrednică de privire că pre Măria Ta te-au ales şi te-au ridicat pre Scaunul strămoşilor Măriei Tale, a căror bunătate şi până în ziua de astăzi se vesteşte şi ca pe un alt Moise te-au făcut Dumnezeu cunoscut povăţuitor smeritului nostru neam. Toate aceste trei mari săvârşiri sunt adevărat date de la prea-puternica Otomanicească Împărăţie, însă după ce cunoscătorul inimilor Dumnezeu au mişcat inima prea-puternicului nostru Împărat, de a mai aduce ţara în bună stare cea d'intâiu şi

a răsufla din asupririle veneticilor ce umbla' să o înghiță, de vreme ce, după zisa lui Solomon, inima Împăratului este în mâna lui Dumnezeu. Mulțămim dară prea-nemărginitei milostivirii Sale și ne rugăm pentru îndelungarea vieții și buna norocire a Devletului și pentru sănătatea și pașnica petrecere și îndelungata viață a Măriei Tale de-asupra strămoșescului Scaun, nădăjduindu-ne că prin râvna Măriei Tale se vor păzi neclintite privileghiurile cele vechi ale țării și dumnezeieștile lăcașuri pre-încet își vor veni la starea în care le-au lăsat fericiții ctitori, și atunci cu adevărat ca un finic vei înflori și ca un chedru din Livan te vei înmulți, căci așa se cade a se blagoslovi omul cel ce se teme de Dumnezeu."

„Către dumnealui blagorodnicul Banul Barbu Văcărescu.

Cu focul se lămurește aurul, iară oamenii cei priimiți se lămuresc în cuptorul smereniei, zice Sirah. Mare a fost mâhnirea ce ni-a pricinuit plecarea dumnealui la prea-înalta și izvorâtoarea de milostivire Împărăție, la acest fel de vremi cu feluri de bănuieli. Dară iarăși cine altul era mai vestit și mai cu duioasă inimă a arăta prea-sfântului prag păsurile și lacrimile acestei ticăloase țări decât cel dintâiu al neamului vechiu, carele de odată cu fericita așezare a întâii Domnii a țării noastre și-au tras blagorodnicul neam cu bune vestiri până în zilele noastre? Că au nu din cei de aproape rudenii dumnealui au ieșit acea vestită odraslă, dumnealui pururea pomenitul Marele-Vistier Ianache Văcărescu, cel ce, nu numai pentru învățătura limbii elinești, ci și a prea-vestitei și vechii limbi arabicești s'au arătat numit și lăudat înaintea marilor și prea-slăviților Viziri din vremea dumisale, prin care plăcere s'au miluit și s'au cinstit mărimea blagorodiei boierești a domnescului Scaun al Bucureștilor?

Care altă familie s'a învrednicit a priimi în sânul său pre vestitul acela și vechiul neam al șiruirii Domnilor ghiculești decât familia dumneavoastră, din care acum, prin dumnezeiască amelințare, care au mișcat inima prea-mi-

lostivului nostru Împărat, s'au ridicat iarăși neamul românesc la privileghiurile sale cele vechi prin ridicarea pre strămoșescul Scaun a prea-bunului credincios și de Hristos iubitorului nostru Domn Ioan Grigorie Ghica Voevod, ale căruia fericite zile lungească-le Dumnezeu ca pre ale celui de odinioară Mathusalem, ca doar și noi prin mijlocirea dumnealui ne vom umbri supt umbra aripilor sale și ne vom răcori de pripecul și zăduhul ce până acum l-am simțit până la băierile inimii de către veneticii cei voitori de rău ai moștenirii noastre. Învrednicească-te dară Dumnezeu ca cu râvna aceia a strămoșilor domniei tale să mijlocești curățirea neghinelor ce umpluseră holda noastră și îneca' pre grâul cel curat al patriei și dăruiască-ți dumitale adânci și unse bătrânețe ca să te bucuri de bucuria Domnului blagorodiei tale și de întemeierea strămoșescului cămin."

Și dumnealor boierii din București, mergând la Luminăția Sa Chehaia-Pașa, dimpreună cu scrisoarea boierilor din Brașov, de au făcut arătare pentru toate casele boierești, au luat răspuns că după ieșirea dumnealor boierilor din Brașov, sosind și dumnealor boerii Caimacami, se va face atunci îndreptare.

Deci dumnealui Vornicul Nenciulescu numaidecât au plecat la Craiova spre otcârmuirea celor cinci județe. Unde de-odată s'au făcut după sosirea dumnealui oarecare sfadă cu dumnealor boierii Craiovei, apoi preste puțin, unindu-se într'o glăsuire cu dumnealui Vornicul Nenciulescu, s'au pus în carar toate trebile acelor cinci județe, dându-se porunci și pentru facerea breaslei pandurilor după întocmirea ce s'au făcut de la Vistierie. Apoi, sosind la 16 tot ale lui Iulie și al doilea rând de scrisori de la Măria Sa Vodă, cuprinzătoare tot pentru vestirea de Domnie, și ca să se facă îngrijire a se proftaxi la Țarigrad o sumă bună de bani spre întâmpinarea cheltuielilor Domniei, cum și patru care mocănești cu cai, pentru trebuința angarlâcului Măriei Sale, s'au făcut de către dumnealor boierii cuviincioasa îngrijire, atât pentru bani, luându-se cu împrumu-

tare, cât şi pentru carele ce s'au cerut. Şi numai decât s'au pornit la Ţarigrad, iar, la 22 ale lunii lui Iulie sosind şi dumnealor boierii Caimacami orânduiţi la Silistra, s'au înfăţişat la Măria Sa Silistra-Valesi, şi, făcându-li-se cuviincioasa cinste şi ţeremonie de către Măria Sa, au şi plecat a doua zi, trecând Dunărea, de au venit la 24 ale lui Iulie în Bucureşti, unde nu puţină bucurie s'au pricinuit la tot norodul cu venirea dumnealor. Şi, îndată făcându-se cărţi de publicaţie pre la toate judeţele venirea dumnealor, au pus numaidecât în lucrare, atât otcârmuirea ţării, cât şi întocmirea unora din ispravnici şi vechileturile unora din boieri, după trebuinţă. Pe de altă parte, au luat dumnealor întru îngrijire şi cererile oştilor pentru răspunderea lefilor şi darea tainurilor, bine întocmind a nu se pricinui vre un fel de lipsă.

Au sosit de la Braşov şi dumnealui Vornicul Matache Racoviţă şi dumnealui Vornicul Constantin Bălăceanu, d'impreună cu dumnealui Vornicul Iordache Golescu, ginerele dumnealui, şi cei doi fii ai dumnealui, adecă dumnealui Hatmanul Ştefan Bălăceanu şi dumnealui Aga Costache Bălăceanu, venind cu dumnealor şi dumnealui Logofătul Nestor. Şi, însoţindu-se cu dumnealor boierii Caimacami, au îmbrăţişat cu toţii otcârmuirea tuturor treburilor ţării, şi întru unire se întocmia lucrarea maslahaturilor şi săvârşirea trebuinţilor, fără de cel mai mic cusur. Încă, asupra trebuincioaselor tainaturi de pâne şi carne făcându-se cuviincioasa chibzuire, s'au mai scos în ţară şi alt ajutor pre toate stările, precum se arată:

3	baniţe	de	fiecare	postelnic
3	„	„	„	neamul
3	„	„	„	mazilul
3	„	„	„	ruptaşul
3	„	„	„	breslaşul
3	„	„	„	cumpănaşul
3	„	„	„	ludele birnic
2	„	„	„	scutelnicul
1	„	„	„	poslujnicul,

care să se răspunză în bani: însă banița câte lei trei, a se strânge banii la Vistierie. Care s'au și pus în lucrare. De la Brașov au venit o scrisoare din partea părintelui episcop al Argeșului chir Ilarion către dumnealui Aga Mihăiță Filipescu, care se trecu aici pre anume, spre vedere:

„Seara se va sălășlui plângerea și dimineața bucuria, zică psalmistul, și nu fieșcecum, ci numai pentru cei ce nădjduiesc spre Domnul și descopere într'însul calea ta, și el va face și va scoate ca o lumină dreptatea ta și judecata ta, ca o amiazăzi. Niște graiuri ca acestea s'au cunoscut împlinite și cu mergerea d-voastră la prea-înaltul prag, carele este ochiul luminii, cel ce privește obidele supușilor săi. Și, fiindcă, după cum zice Solomon, inima Împăratului este în mânile lui Dumnezeu, s'au mișcat acolo inima prea-puternicului Împărat spre mângâierile d-voastră și ale moștenirii d-voastră, și v'au hărăzit milele sale ce acum se răsună în urechile oamenilor. Mulțumim dar grabnicului ajutor al lui Dumnezeu, că vă socotiați de unii alții ca niște morți și ați înviat, și ca niște pierduți și v'ați aflat, și ați venit iarăși în dorita patrie, încununați cu haruri împărătești. Și acestea ați dobândit, nu pentru alta atât, cât pentru cea dintru adâncul inimii râvnă spre folosurile patriei pe care o vedeți cu totul împilată și, maimai înghițită de veneticii voitori de rău a strămoșeștii ocine a noastră. Nu suntem dar la îndoială că patimile ce simțim de la venetici ni vor fi învățătură și se vor cunoaște ochii cei ce deoache și vederile cele veninate, care au otrăvit pre pământenii cei adevărați. Milostivul Dumnezeu, a căruia dreaptă au făcut această schimbare, să nu se îndure și de acum înainte, ci spre mai bună îndreptare să întărească privileghiurile țării noastre.

Drept aceia priimească-se acum deocamdată și această închinăciune și bucurie a venirii d-voastră, iar mai pre urmă veți priimi și cea de față plecăciune a noastră, cu care nădăjduim că vei călca și dumneata în urmele strămoșilor și unchilor domniei tale."

Iar la 10 ale lunii lui Avgust s'au înfățișat la Divan dumnealui secretarul chesaro-crăieștii Aghenții, monsiù Udrițchi, făcând arătare și prin graiu și prin notă în scris cum că pre la Rușava ar fi coborând pre aici prin țară dumnealui elciul chesaro-crăieștii puteri ca să meargă la Țarigrad, cum și pre la Brașov se coboară cinstit aghent monsiù Flaișah[1], a veni în politia Bucureștilor. Și îndată Divanul pe de o parte au dat de știre dumnealui Caimacamului Craiovei pentru coborârea cinstitului elciu, cum și către dumnealor boierii ispravnici de Prahova au trimis poruncă pentru venirea aghentului, iar, pre de altă parte, s'au orânduit și întradinși mehmendari de către Divan, de s'au trimis înainte, atât pre drumul Craiovei, cât și pre drumul Câmpinei, ca să-i priimească și să-i aducă până în București. Și, fiindcă de la Țarigrad nu se mai ivia niciun fel de trimis de la Măria Sa Vodă în diastimă de douăzeci și opt de zile, și nu se putea lua nicio vestire pentru această zăbavnică tăcere, se afla norodul întru feluri de bănuieli, neputând judeca mâlcire de atâta vreme. Și mai vârtos iubitorii de zavistii multe scorniri tălmăcia' pentru Măria Sa Vodă, până la 18 ale lunii lui Avgust, când au și sosit în București într'adins tătar cu scrisori de la Măria Sa Vodă, prin care se vestia că pre la 11 ale lunii lui Avgust au plecat din Țarigrad a veni la Silistra, unde să se trimită de către dumnealor boierii Caimacami un boier mehmendar înaintea Măriei Sale, ori dumnealui Vornicul Constantin Bălăceanu sau altul care vor socoti dumnealor. Și osebit se vestia printr'acele scrisori cum că în părțile Moreii, unde se războia' apostații greci cu Turcii, ar fi întrat un trup de 30.000 ostași împărătești de au izgonit pre apostați fără de vre-o vărsare de sânge. Iar din rostul tătarului ce au venit cu scrisori de la Țarigrad s'au aflat cum că dimpreună cu Măria Sa Vodă ar fi venind și patru Turci, oameni mari, adecă unul bașbeșleaga Gavanos-zadea, cel ce are a ședea în politia Bucureștilor, mai mare preste 2.000

[1] Fleischhackl de Hakenau.

Turci păzitori, cari sunt orânduiți în Țara-Românească, altul Divan-Efendisi lângă Măria Sa Vodă, altul Imbrohor împărătesc și altul Cheagă.

Și așa la 23 ale lui Avgust s'au și pornit din București dumnealui Vornicul Constantin Bălăceanu a merge la Silistra înaintea Măriei Sale lui Vodă. Iar Luminăția Sa Chehaia-Pașa, având a lua o sumă mare de bani de la Vistieria țării pentru lefile ascherliilor, apururea făcea cerere către dumnealor boierii Caimacami, și prin scris hotărâre, că, de nu se vor plăti banii până la 5 ale lunii lui Septemvrie, preste 350.000 ce se cerea', se vor mai adăuga și alți lei 18.000 pre o lună, și atunci va fi mai mare împovărare. Pentru care făcând chibzuire dumnealor boierii Caimacami pentru plata acestor bani, s'au găsit cu cale ca să se îndoiască husmetul vinăriciului și oieritului pre un an, și, până a se pune în lucrare, pre de o parte a înștiința Măriei Sale lui Vodă pre drum pentru aceasta, iar, pre de alta, au pus dumnealor la cale, făcând cislă, atât pre mănăstiri, cât și pre toate isnafurile din București, ca să se strângă acești bani cu cuvânt de împrumutare și să se dea spre exofiisis al cererii ce se făcea ca să se ridice oștirile din București, precum se zicea că, după ce se vor plăti banii, sunt a se ridica. Și, după înștiințarea dumnealor boierilor Caimacami, venind răspuns de la Măria Sa Vodă cu priimință pentru chibzuirea ce au făcut, de îndoiala amânduror husmeturilor ce s'au zis, făcându-i desăvârșit plirexusii, ca niște Caimacami, a săvârși în locul Măriei Sale și această neapărată cerere, au rămas deocamdată chibzuirea îndoielii husmeturilor nepusă în lucrare până la sosirea Măriei Sale lui Vodă. Și, osebit, fiindcă de către Măria Sa se poruncia să meargă din București la Silistra două luminate beizadele ale Măriei Sale, însă beizadea Costache, cel mai mare, și beizadea Iorgu, cel de al doilea, dimpreună cu dumnealui Aga Mihail Ghica, fratele Măriei Sale (bun de tată, iar nu și de mamă), și Căminarul Nicolae Trăsnea și alți doi mai mici din oamenii casei Măriei Sale, s'au făcut cuviincioasa gă-

tire din Bucureşti, de au plecat cu toţii la Silistra.

Unde la 27 ale lunii lui Avgust au sosit şi Măria Sa Vodă, fiind fost plecat de la 11 Avgust din Ţarigrad. Şi, trăgând la orânduitul conac acolo, a doua zi au trimes pre beizadele spre închinăciune la Măria Sa Paşa Silistra-Valesi. Carele i-au priimit cu îndestulă cinste, încă la ieşire li-au tras câte un armăsar peşcheş, cu tot tacâmul, de-au încălecat amândouă beizadelele, de la Paşa-Capusi, precum asemenea s'au zis că au dat Măria Sa Paşa şi beizadelelor Domnului de Moldova, ieşind vorbă cum că este hotărâre ca fieşcare Domn să-şi trimită câte o beizadea la Ţarigrad, a sta la Poartă, ca un amanet.

Şi după aceasta au mers şi amândoi Domnii la Măria Sa Paşa spre închinăciune şi mulţămită. Cărora li s'au făcut mare cinste, priimindu-i cu îndestulă bucurie şi orânduindu-i a sta pre la gătitele conace până la ziua hotărâtă pentru înlocuirea halaiurilor.

În politia Bucureştilor au sosit însă, tot la 27 Avgust, aghentul nemţesc monsiù Flaişah, aşezându-se la conacul dumnealui ce-l avea şi mai înainte. Cum şi la 4 ale lui Septemvre au intrat în Bucureşti cinstitul elciu chesaro-crăiesc ce mergea la Ţarigrad[1], poprindu-se în Bucureşti pentru câtevaşi zile. Şi tot într'acea zi au sosit de la Ţarigrad elciul englesesc[2] în Bucureşti, carele prin Ţara-Românească mergea în ţările Evropei, la locul unde se adunaseră aliaţii Împăraţi, adecă la Verona, pentru săvârşirea congresului ce se făcea asupra tuturor apostasiilor ce se tot ivia în multe părţi. Şi, mergând a treia zi spre întâlnire la Luminăţia Sa Chehaia-Paşa, între alte halveturi ce ar fi avut, au făcut întrebare şi pentru oştirile din ţară, cum de nu s'au ridicat, pentru că a sa ştiinţă era încă din Ţarigrad de când au plecat cum că oştirile s'au dat împărătească poruncă de a se ridica din ţară şi au luat răspuns de la Luminăţia Sa Chehaia-Paşa cum că încă n'au priimit încă poruncă de aridicare, dar adastă din zi în zi ca să-i vină

[1] Ottenfels.
[2] Strangford.

poruncă pentru aceasta. Și, după ce și-au luat ziua bună, au mai adaus elciul că nu știe ce răspuns să dea acolo unde merge pentru zăbava ridicării oștirilor. Și așa, stând în București două zile de s'au mai odihnit, a treia zi, la 7 ale lui Septemvre, au și purces din București, trecând pre la Câineni înnăuntru. Asemenea și elciul chesaro-crăiesc ce mergea la Țarigrad, zăbovindu se câteva zile în București, au mers spre contra-visită la Luminăția Sa Chehaia-Pașa, și, făcând vorbă amândoi, atât pentru alte priicine, cât și pentru ridicarea oștirilor din țară, nefiind priimit între aliații Împărați ca să fie pașalâcuri întru aceste două țări, au luat răspuns de la Luminăția Sa că, îndată ce se va face halaiul Domnilor la Silistra, este a se da poruncă și pentru ridicarea oștirilor din țară, când atunci se va ridica și chiar Luminăția Sa din politia Bucureştilor ca să meargă la Silistra. Şi peste patru zile au plecat din București cinstitul elciu de s'au dus pre la Silistra la Țarigrad, făcând în diastima zilelor ce au șezut în București și adunare de mulți sudiți și alții la biserica de la Bărăție, unde, după săvârșirea slujbei, s'au cetit cartea Împăratului Franţisc, ce, împreună cu cavalaria și dar de galbeni, adusese cinstitului aghent monsiù Flaișah, cum și osebit dar de 500 galbeni împărătești dumnealui secretariului Aghenției, sinior Udrischi, carele în toată diastima spărgăluirii Bucureștilor nu au lipsit din politie, stând nepristan în București și ocrotind cu tot dinadinsul pre toți sudiții austriacești, cum şi pre cei rusești, mai în urmă, după ce s'au ridicat Canțelaria Consulatului rusesc, iar mai ales către cei rămași în politie pământeni s'au arătat cu mare fierbințeală, apărându-i de tot felul de bântuieli, strângând și umblând mulțime de familii, atât la conacul său, cât și prin prejur, ferindu-i de orice spaime și ajutorându-i în feluri de chipuri, precum știut este de toți.

Și la 9 ale lui Septemvrie au început a se ridica Zaporojenii din politia Bucureştilor, orânduindu-se într'adins cavas-bașa de s'au dus cu dânșii până la Dunăre, spre a nu se răspândi la drum, nici a face vre-o supărare sau

omoruri pre la satele unde vor trece, pornindu-se şi preste o sută care boi, de s'au dus cu bolnavii ostaşi. Şi apoi iarăşi şi a doua zi s'au pornit dintre ostaşii ce erau pre jos, venind vestire şi de la Silistra cum că Sâmbătă, la 9 ale lunii lui Septemvrie, s'au făcut alaiul și ţeremonia Domnilor, primiindu-se de către Măria Sa Paşa Silistra-Valesi mai întâiu Domnul Moldovei şi apoi Domnul Ţării-Românești, cărora li s'au făcut destulă cinste și ţeremonie. După care îndată au și pornit Măria Sa Paşa Silistra-Valesi poruncă în scris către dumnealui Barbu Văcărescu Caimacamul, cu într'adins bumbaşir, hasnatarul Măriei Sale, făcându-i cunoscut pentru ridicarea oştirilor, ca să se îngrijească pentru carele ce vor trebui şi conacele după drum şi altele, a nu se face cusur, și altă osebită poruncă către Luminăția Sa Chehaia-Paşa pentru a se ridica oştirile fără altă prelungire.

Iară la Silistra, după săvârșirea alaiului Domnilor, lăsând amândoi Domnii câte o beizadea ce era' hotărîți a-i trimite la Ţarigrad, până să li se facă cuviincioasa gătire de drum, au şi trecut Dunărea, a treia zi, la 11 de Septemvrie, sosind în satul Călăraşi, de unde plecând Marți, la 12, amândoi Domnii, au apucat drumul Iaşilor Domnul Moldovei cu mehmendar orânduit din partea Ţării-Româneşti, Păharnicul Cerchez, până la Focşani. Precum şi Domnul ţării Valahiei au sosit la 13 ale lui Septemvrie în mănăstirea Văcăreşti, şi, făcându-se adeatul ţeremoniei, după vechiul obiceiu, au zăbovit până'n deseară acolo. Apoi pre la 12 ceasuri Miercuri au întrat în politia Bucureştilor, trăgând la casele din episcopia Râmnicului, unde şi mai înainte şedea, fiindcă casele Măriei Sale ce se gătise pentru Curtea Domnească încă nu se isprăvise. Şi, Joi, la 14 de Septemvrie, au îmbrăcat caftan de Postelnic-Mare haleà pre dumnealui Aga Mihalache Ghica, fratele Măriei Sale, mergând Măria Sa Vodă cu caretă cu doi cai şi fără alaiu la Chehaia-Paşa, de l-au heretisit de arădicare, când i-au tras Paşa şi un armăsar, cu tot tacâmul, peşcheş Măriei Sale lui Vodă.

Și la 15 Septemvrie s'au ridicat din politia Bucureștilor Luminăția Sa Chehaia-Pașa cu toți ascherliii, intrând în București slăvitul Gavanos-zadea, în conac la casele dumnealui Vornicului Alecu Ghica. Carele pre dată au întocmit zabiți de pre la județe, cum și cei orânduiți păzitori ca să meargă la Craiova, după chibzuirea ce i s'au dat în scris de către Măria Sa Vodă, precum s'au găsit cu cale. Iară cei popriți păzitori pentru politia Bucureștilor i-au orânduit în conac la mănăstirea Văcărești și Cotroceni, meremetisindu-se cu cheltuiala din Vistierie și făcându-se grajduri de ajuns, ca să nu aibă orășenii din politie supărare de conace.

După aceasta au îngrijit Măria Sa Vodă mai întâiu pentru aducerea moaștelor Sfântului Dimitrie, ce încă din vremea spargerii Bucureștilor era ridicat la mănăstirea... și pus acolo în păstrare, și au dat poruncă că, făcându-se acolo cuviincioasele litanii de rugăciuni, să se ridice a se aduce la Sfânta Mitropolie. Și așa Joi, la 28 Septemvrie, s'a făcut alaiul Sfântului Dimitrie, aducându-se de la... la cișmeaua lui Mavrogheni. S'au întocmit de acolo alaiul cu toate isnafurile și cu starostea de neguțători, și celelalte bresle neguțătorești, mergând dumnealui Vel Spătar călare cu alaiul Spătăriei, precum și dumnealui Vel Agă asemenea, până la Mitropolie sus. Iară Măria Sa Vodă, cu unul din beizadele, ieșind călare de la conacul Măriei Sale, cu alaiu de oamenii Curții și cu dumnealui Vel Postelnicul, iarăși călare, au mers la Mitropolie, unde afară pre deal s'au strâns și dumnealor veliții boieri de au priimit acolo sicriul cu sfintele moaște. Și părintele episcopul de Buzău pre jos au mers de la cișmea până la Mitropolie, dimpreună cu ceilalți Vlădici și cu toată ceata preoțească din politia Bucureștilor. Au început îndată a ceti sfânta osfeștanie, făcând litanie de rugăciuni de față a tot norodul. Și, după ce s'au săvârșit rugăciunea, dând sărutare, atât Măria Sa Vodă cu toți dumnealor boierii, apoi au slobozit norodul ca să sărute sfintele moaște. Și Măria Sa Vodă s'au întors la conacul Măriei Sale, cum și dumnealor boierii s'au întors

fieşcare la ale sale, stând sicriul Sfântului Dimitrie toată ziua pentru norod, şi în deseară l-au băgat în Sfânta Mitropolie. După întoarcerea Domnului de la alaiul Sfântului s'au cetit către Măria Sa scrisoarea ce îi trimetea din Braşov părintele episcop Argeşiu, chir Ilarion, a căruia cuprindere se arată pre anume mai jos:

„Măcar că din nenorocire şi din lipsă a multor trebuincioase mi se popri trupeasca stare de faţă la luminat praznicul naşterii cei de a doua a neamului românesc, prin slăvita suire a Înălţimii Sale în strămoşescul slăvit domnesc Scaun al Valahiei, măcar că unii se vor fi bucurând, iar alţii mă vor fi căind, căci mă văd lipsit de această dorită privire, la care astăzi toţi năvălesc, dară sluga Înălţimii Tale, şi, aşa depărtat şi aşa căit de unii, iar de alţii poate şi oropsit, însă tot stau de faţă cu duhul înaintea Înălţimii Tale şi, de nu ceva mai mult decât toţi cei ce trupeşte sunt de faţă, dar nici mai puţin decât nimenea dintr'înşii împărtăşindu-mă obşteştii bucurii, nu mă mir, nici de cabaniţă, nici de tuiuri, ca aceste semne de stăpânire vrednice de cinste le ştiu atât de vechi în luminata familie a Înălţimii Tale, încât de multe ori şi putrezind le-am văzut pre la mormânturile prea-luminaţilor familiarhi şi nemuritori cu numele Domni Ghiculeşti, ctitorii sfintelor lăcaşuri a' Sfântului Pantelimon. Ci mă bucur privind mai vârtos cu ochii sufletului la ridicarea neamului din prăpastia în care mai mort zăcea, aruncat de vrăjmaşa venire, vătămătoarea de om, surpătoarea de cetăţi şi stingătoarea de neamuri. De această înălţare a neamului, închipuită în mintea mea prin ridicarea Înălţimii Tale pre Scaunul domnesc, după amelinţarea dumnezeiască şi bunăvoinţa împărătească, veselindu-mă, am săltat cu duhul, şi serbez ziua cea mântuitoare, şi dimpreună cu mine a serba pre toţi îndemn, nu în mese şi în ospeţe, nu în chiote deşarte şi în răcnete de vioară, ci în chimvale tăcute, dar bine răsunătoare, de mulţumiri şi de rugăciuni către milostivul Dumnezeu, ca duh drept, înoind întru

cele din lăuntru ale Înălțimii Sale cu duh stăpânitor, să le întărească și, luminându-ți mintea cu duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul temerii de Dumnezeu, duhul cunoștinței, duhul bunei credințe, duhul sfatului și duhul puterii, să-ți îndrepteze mâna spre secerișul neghinei patimilor din sufletele norodului și să te învrednicească a sămăna într'însele dragostea către Dumnezeu și către aproapele și a domni preste dânsele, culegând însutit roadele mulțămirii și ale supunerii. Că nu este atât de mare lucru, prea-luminate Doamne, a ocârmui un norod, cât este a se face părinte norodului. Nu este de mirare a domni preste multe mii de oameni, ci este de mirare a-i mântui pre ei. Nu este de laudă a domni preste averile supușilor, ci este de laudă a domni în inimile lor.

Iar această știință a câștigării de inimi având-o de moștenire Înălțimea Ta, atât de la fericiții Domni, strămoșii Înălțimii Tale, cât și de la răposatul întru fericire părintele Măriei Tale, caută în icoanele acelor eroi ai Valahiei, și ei te vor pune pre calea cea dreaptă și te vor mână la sălașul slavei și al nemuririi. Și nu sunt departe de Înălțimea Ta cinstitele icoane ale acelor slăviți bărbați. Aproape de Înălțimea Ta sunt, căci Înălțimea Ta dintr'înșii te tragi, și al lor fiu ești, și dimpreună cu dânșii vei moșteni slava cea nemuritoare, petrecând ca ei, și pildă de toată fapta bună dând, și cu cuvântul, dar mai vârtos cu lucrul, atât luminatelor odrasle, cât și tuturor supușilor Înălțimii Tale. Că nici dascăli mai adevărați și mai vrednici de credința fiilor sunt decât părinții, nici pravilă mai ascultată și mai păzită de supuși este decât pravila cea vie, care este purtarea și petrecerea stăpânitorului. Prea-învățatul Plutarh zice că marele Alexandru Machedon, avându-și capul cam plecat în partea unui umăr, au dat pricină boierilor, și boierii altora, a ținea capul așa cum și Împăratul, socotind că li șade mai bine. Așa se împodobesc supușii cu cusururile, măcar firești, măcar nărăvești, ale stăpânitorilor. În zilele răposatului Domn Alexandru Moruzi curtesanii care pe care se în-

trecea' să caute chiorâş, pentru că Vodă răposatul era ponivos, şi vedea cinevaşi în Bucureşti atunci o filotimie oarbă în orbire, şi care patimă trupească este mai rea decît orbirea, dar obrazul Domnului cele mai urâte patimi le arată frumoase în ochii norodului. Iar de Înălţimea Ta nicio patimă moralicească nu se va lipi, nici va smeredui pre supuşi, în câtă vreme vei petrece, în gândită, dar nu văzuta înfrăţire a Grigoriilor, a Mateilor, a Scarlaţilor, a Alexandrilor Ghici, nemuritorilor cu slavă Domni ai Valahiei şi părinţi ai Măriei Tale şi ai patriei, cari nevăzuţi stau de-asupra capului Înălţimii Tale, şoptindu-ţi cele de folos şi de mântuirea norodului învăţături, şi gata să te încununeze cu cunune neveştejite, de-i vei asculta.

Pre aceştia, ascultând şi cu cinstita şi lăudata adunare a boierilor celor ce acum stau şi mai la urmă vor sta, împrejurul domnescului Scaun al Înălţimii Tale slujindu-te, vei fi nevătămat de aspidele şi de năpârcile care, încolăcindu-se pre dinaintea Scaunului, stau gata să salte pre el. Una este a linguşirii, cea mai obraznică şi mai veninată, alta este a vânzării, groaznică şi aceasta şi săgeţi şi brice pre nări scăpărând şi trupuri moarte de oameni din gură lepădând; alta este a mândriei, fetei cele mari a luceafărului; alta a iubirii de argint, fiicii Iudei vânzătorului; alta a altei patime, şi toate cu un cuvânt din neamul şarpelui carele au înşelat şi au izgonit pre strămoşi din Eden. Depărtează-le! Depărtează-le! Nu le lăsa, Doamne, să se atingă de Scaun, astupă-ţi urechile în şuieturile lor. Te-ai atins de dânsele, te-ai otrăvit; muşcatu-te-au, săvârşitu-te-au. Departe de sufletul Înălţimii Tale şi a luminatelor odrasle otrăvitoarea de sufletele oamenilor celor mari măglisire, viermele care-şi află hrana şi se 'ncuibează în poamele cele mai frumoase şi în copacii cei mai umbroşi, până când acelea putrezesc şi aceştia se usucă. Iar el atunci, fără de a pătimi nimic, pleacă, văzând aşternut pre pământ, din pricina nesaţului său, copaciul din care cu puţin înainte se hrănia. De multe ori se fac şi născători viermilor celor neadormiţi aceşti viermi, că, ne-

dreptățind pre cel drept înaintea Domnilor și făcând dulcele amar și amarul dulce, lumina întunerec și întunerecul lumină, dau brânci Domnilor în cele mai groaznice râpe ale greșalelor, și apoi, dându-se de o parte, râd ca fermecătoarele după ce izmenesc pre cei ce se ating de ele. Iar Înălțimea Ta, încălecând preste aspide și vasilisc și călcând pre leu și pre balaur, supune cuvântului pre cei stăpâniți de patimi și asămănați necuvântătorilor hiare de mai sus, și, fiind cumpăna dreptății în cuvânt și în faptă, învață pre toți să înceteze de răutățile lor, să se învețe a face bine, să caute judecată, să izbăvească pre cel nedreptățit, să judece pre sirman și să îndrepteze pre văduvă, și, de vor vrea și de te vor asculta, bunătățile pământului vor mânca, iar, de nu vor vrea și nici te vor asculta, rău îngrozește Domnul prin Isaia Proorocul, că gura Domnului zice.

Am grăit acestea, și anii Măriei Tale de la Domnul mulți și fericiți.

Scrisă Septemvrie 7, 1822."

Și, ascultând Măria Sa Vodă cu băgare de samă și cu priimință toată cuprinderea scrisorii, au poruncit de s'au făcut răspuns către părintele episcop de mulțămire, și poftitor să iasă în țară, îndemnând și pre ceilalți a veni la patrie. Iar la 24 de Septemvrie, Duminecă, au făcut Măria Sa Vodă alaiul întrării pre Podul lui Șerban-Vodă, după obiceiu, cu toată paradia, precum din vechime este legiuit. Și, după ce au descălecat Măria Sa la Curte, urcându-se cu toții în Spătărie, s'au suit Domnul în Scaun, și îndată s'au cetit întru auzul tuturor împărătescul firman de Domnie, atât pre limba turcească, de către dumnealui cinstit Divan-Efendisi, cât și pre limba românească, de către dumnealui Vel Vistier Barbu Văcărescu, a cărui cuprindere se însemnează mai jos din cuvânt în cuvânt, întocmai după tălmăcirea ce s'a cetit în Spătărie:

„Alesului din neamul Mesiei, celui ce are într'adevăr ipolipsis din boierii pământeni români, iar acum, prin împă-

rătească făcătoarea mea de binevoință, i s'au încredințat Domnia Valahiei, dumnéălui Grigorie Ghica. După ce acum răzvrătirile ce s'au întâmplat în țările Moldaviei și Valahiei, care după moștenire se cuvin la prea-puternica și de sineși stăpânitoarea mea Împărăție, au perit și cu ajutorul lui Dumnezeu mai sus zisele țări s'au curățit de spurcăciunea, ce se întinsese, a făcătorilor de rele, fiindcă cu cuviință s'au socotit așezarea Domnilor, ca, săvârșindu-se liniștea ce s'au întors, să-și dobândească nevinovații supuși pământeni cu prisos mijloacele ce privesc spre odihna și buna viețuire a lor, și fiindcă, din Fanarioți, cei ce au stătut Domni și boieri, cari s'au fost învrednicit de către prea-puternica mea Împărăție a dobândi atâtea daruri și facere de bine, arătându-se necunoscători și nemulțămitori, nu numai cârma apostaților s'au făcut și făcători de orice fel de stricăciune și răutate ce s'au urmat întru aceste de mai sus arătate țări, ci și cu mari năpăstuiri și tiranie asupra săracilor pământeni s'au purtat, și, în cele de pe urmă, fieșcare dându-se spre fugă, precum la toți este știut, curat și-au arătat viclenia și răutatea. Și această ceată de Fanarioți s'au făcut izvor de stricăciune ce s'au pricinuit, atât la aceste eparhii, cât și la alte păzite locuri ale stăpânirii îmele, unde acei răzvrătitori și răutățiți au ridicat steag de apostasie, în care și încă se află stând. Deci, fiindcă învederat lucru este că nu numai cei ce de față și în faptă au îndrăznit de au ieșit din cuviincioasele hotare, ci și cei ce au cutezat a se arăta supt chipul apostasiei, cu niciun mijloc nu sunt priimiți și vrednici a se înălța împărătește la dregătorii, drept aceia Impărăția, după milostivirea ce am către ticăloasa stare a pământenilor și a lăcuitorilor acestui loc, care pătimia călcându-se supt picioarele acelor înrăutățiți, și după înduplecarea la rugăciunile ce în multe rânduri prin arzuri către fericitul prag mi s'au adus, cu bunăvoire iubitoare de oameni și îngrijitoare îmele îndurări și plăcere spre a se alcătui și a se orândui după vechiul obiceiu Domni din boierii pământeni, ca să-și do-

bândească fericita lor stare, poruncesc ca tu, numitule Domn, cel ce ești unul dintre boierii pământeni cei veniți de curând acum în fericita mea cetate, fiindcă din iscusirea minții tale se înțelege dreptatea și destoinicia ce ai, cum și buna râvnă și străşnicia ta spre oblăduirea Domniei, și se nădăjduiește că întru toate te vei purta întocmai după ființa și asămănarea voinței, silindu-te spre a-ți arăta luminată credință și supunere, deci, după sfânta și vrednica de închinăciune poruncă ce varsă faceri de bine din nemărgenitele împărătești daruri și din împărăteștile mele cu scumpătate priceperi Domnia Țării-Românești după alegere ție ți s'au încredințat, punerea în orânduială a pricinilor eparhiei acesteia și a locului fericire și liniște de la a ta înțelepciune. Și încredințare s'au dat și această de mare cuviință poruncă, întărită cu sfântul mieu semn și cuprinzătoare de mansupul tău prin .... s'au trimis....

Făcându-se dar cunoscut vederii tale ce caută departe că înscăunarea ta în Domnia Valahiei se întemeiază asupra bunului ipolipsis ce are Împărăția Mea la tine, și că adevărat cererea Împărăției Mele de la tine este că, punând în orânduială după plăcere și îndreptând toate trebile prea-puternicii mele Împărății, câte s'au încredințat la a ta vrednicie, și îngrijind și ocrotind pre supușii acestei țări de mai sus, să te sârguiești cu scumpătate a născoci și a afla toate mijloacele cele cuviincioase spre fericirea și liniștea lor mai mult decât întâiu, și, fiindcă, pentru unele cuvinte, nu urmează a se face săvârșirea celor obișnuite aici, în fericita mea cetate, ci la Silistra, de aceia, precum ești poruncit și după cum poruncindu-se s'au scris și oblăduitorului de la Silistra și al Dunării întâiul serascher, cu desăvârșită stăpânire Vizir, Mohamet-Șehim-Pașa, îndată să te călătorești de aici și, ajungând acolo, fă cunoscută Domnia ta, și, gătindu-ți cele trebuincioase, trecând grăbește la locul Scaunului, și după datoria fireştii tale credințe și dreptate, și după trebuința memurietului tău, apucă-te cât mai curând de cercetarea și îndreptarea pricinilor țării, de paza și fereala locului,

de oblăduirea și buna orânduială a boierilor și altora, de cercetarea și izbăvirea săracelor raiale de nedreptăți și năpăstuiri, spre întoarcerea liniștii prin săvârșirea mijloacelor celor ce privesc spre odihnă, îngrijind către aceasta cu râvnă a se păzi buna orânduială pământului de orice zăticnire, și înnaltele mele împărătești porunci să se săvârșească în putere, ca să nu se întâmple vre un lucru necuviincios.

Dată la 24 a' sfintei luni Șeval, cu leatul 1237."

II.

MEMORIU

DESPRE

MIŞCAREA LUI TUDOR VLADIMIRESCU

DE

GHIRIAC POPESCU

Revoluţia lui Tudor în Ţara-Românească s'a întâmplat la leatul 1821, la luna lui Fevruarie, şi Ipsilante s'au arătat la Iaşi, iar la Fevruarie, 21, cu revoluţia Grecilor.

Slugerul Tudor Vladimirescu, născut în judeţul Gorj de peste Olt, în satul Vladimir, au fost mai înainte în slujbă militărească neregulată cu pandurii medinţeni din tinereţile lui, şi s'au cinstit în vremea războiului urmate între Curtea Rusiei şi Poarta Otomană la leat 1807, fiind dânsul comandator al pandurilor, supt comanda ghineralului Isaiev în Craiova cu cin de parucic rusesc, şi, după câţiva ani, se afla într'o judecată de călcări de pământ în Bucureşti, care judecată s'au prelungit până la leat 1820.

În zilele Domniei Suţului, Vladimirescu, atunci aflându-se în Bucureşti, s'au conformat şi dânsul într'o glăsuire cu eteria Grecilor, prin taină, ca, ieşind Ipsilante în Ţara Românească, să dea şi Vladimirescu mână de ajutor lui, ca să se înlesnească trecerea peste Dunăre a oştirilor Eteriei greceşti. Şi, depărtându-se atunci Vladimirescu din Bucureşti s'a dus la Gorj, peste Olt, acasă, şi îndată au ridicat pe toţi pandurii în picioare, aducându-i la mănăstirea Tismana. Şi de acolo au mers la Craiova, armat, cu 3.000 de panduri, aleşi ostaşi români, proclamând în toată ţara că el din partea tuturor pandurilor ai prinţipatului Valahiei au trimis jalbă la Poarta otomanească prin Paşa al Diiului şi al Silistrei şi la Curtea Rusiei prin consulatul muscălesc, jăluitoare tot într'o glăsuire, că adecă Ţara-Românească nu mai poate suferi tiranii ei, adecă pe Domnii trimişi de la Poartă din vreme în vreme, care Domni, unindu-se cu boierii ţării, despoaie pe lăcuitori şi care despoieri au

ajuns la o treaptă ne mai suferită și că, de nu se vor mângâia lăcuitorii cu vre-o cârmuire mai omenită, au hotărât dânșii mai bine să se prăpădească toți decât să mai sufere o rană care din zi în zi se face mai mare, neavând undelemn a o îndulci. Apoi, aflând Tudor că, la 1-iu Fevruarie 1821, au ieșit din Rusia prințul Ipsilante la Iași și că au proclamat prin hârtie tipărită că, oricare va fi Greci, în aceste două prințipaturi, adecă Moldova și România și nu se va întrupa cu trupul Eteriei Grecilor, acela se va cunoaște în viitorime bastard și că Rusia este în ajutorul Eteriei Grecilor și că are gata la granița ei în Basarabia 70.000 de ostași aleși, supt comanda gheneralului Victeștain[1], s'au sculat Vladimirescu din Craiova cu tot trupul său care se adunase până atunci, vre-o 3.500 de panduri, și cu Sârbi, Becari *(sic)* și Bulgari, supt comanda lui Hagi-Prodan și Machedonschi, cu vre-o 500 de călăreți aleși, au venit în București, întâlnindu-se cu Ipsilante, care sosise atunci și dânsul de la Iași în București, conăcind la chioșcul lui Grigorie Ghica în Mărcuța. Fu întrebat Ipsilante de Vladimirescu: „Unde este gheneralul Victeștain, cu acel trup de oaste care ai proclamat la Iași Escelenția Ta că va urma și dânsul după Escelenția Ta? Ipsilante au zis grecește către căpitanii trupului său: τὶ λέγει τὸ γαΐδαρι (adecă: ce zice măgarul). Dar Tudor, măcar că pricepea limba grecească, n'a zis nimic. Și în acea zi s'au tras Tudor la mănăstirea Cotroceni, și Ipsilante la Târgoviște.

După vre-o lună și ceva aflând Poarta Otomană că au ieșit din Rusia Ipsilante în mai sus numitele două prințipate și adună oaste împotriva ei, revoltând-o, cum că și Vladimirescu, cerând cu jalbă a se îndrepta otcârmuirea țării și a nu fi jaf și pradă a Domnilor și a boierilor, precum și că, câți Turci negutători și beșlii se află în aceste două prințipate, s'au ucis de revoltați, neputând scăpa mai înainte spre a trece peste Dunăre, au bănuit că această revo-

[1] Wittgenstein.

luție a Grecilor în Moldova și Valahia s'a ivit prin știrea și îndemnarea Rusiei și că și aceia de la Morea este unită cu aceasta din cele două prințipate ale Moldovei și Valahiei, căci tot de-odată s'au auzit numele de Ipsilante și la Morea, adecă unul anume Alexandru, care au fost și gheneral al Rusiei, și cellalt în Morea, anume Dumitru, prinți și frați amândoi, căpetenii ale revoluției grecești, făcu Poarta Otomanicească întrebare prin miniștrii Puterilor evropiene să trimită oștirile ei a batep e revoluționari în aceste două prințipate ale Moldovei și Valahiei, iar Puterile evropene au dat părerea lor Poartei ca să iea voia de la Curtea Rusiei și apoi să calce aceste două prințipate, căci altminteri va găsi pricină Rusia că s'au călcat privileghiile acestor două eparhii, care sunt întărite de actenameaua acestor două Puteri.

Atunci când au fost toți monarhii Puterilor celor mari evropenești adunați în congresul Veronei și făcuseră alianță între ei că, unde se va ivi în Evropa vre-o apostasie pe pământurile lor, să alerge toți ca niște frați să o potolească, unde au venit vestea de la Poartă ca să ceară voia de la monarhul Rusiei, care se afla acolo la congresul aliat, a trece oștirile Porții spre a potoli focul revoluției în mai sus numitele două prințipate, deci Aliații fură siliți a cere voie de la monarhul Rusiei, anume Alexandru, una ca să nu se vatăme interesele aliaților în Țara Turcească, și alta ca să iasă din bănuiala ei și Poarta că Curtea Rusiei nu este amestecată în îndemnarea revoluției Grecilor. Atunci au răspuns monarhul Rusiei la congres către aliații lui: „Dar n'au făcut Curtea noastră destule note prin ministrul ei Stroganov către Poarta Otomană, îndemnătoare a schimba Poarta sistemul politicesc, de a stăpâni norodul ei cu o lege politicească, care să fie în acel duh cum stăpânește toată cealaltă parte a Evropei norodul ei, fără deosebirea cea mai mică, veri de ce lege sau neam de om va fi, tot un fel și numai cu o lege politicească? Dar Poarta n'au pus în lucrare propunerea Curții noastre. Nu este de pricina aceasta încă până în ziua de astăzi actenameaua,

care s'au iscălit la încheierea păcii în Cănărgic între Curtea noastră şi Poartă, de n'au putut Poarta aduce la îndeplinire acea legătură care s'au întărit la Acherman, apoi de două ori, la Iaşi şi la Bucureşti, cu încheierea păcii? N'au propus Curtea noastră Porții că, de nu se va conforma cu noi în legea politică, nu putem fi niciodată împăcați, nici nu vom putea a nu avea între noi intrige pentru totdeauna? Și că singura Poartă este de pricina acestei revoluții a Grecilor, căci, neputând suferi mai mult reaua stăpânire a Porții otomaniceşti, s'au sculat bieții creştini în picioare?"

Apoi au poftit toți aliații pe monarhul Rusiei a da în scris la congres şi către Poarta că n'are Rusia niciun amestec la revoluția Grecilor, ca, una, să iasă Poarta din bănuială, fiind Alexandru Ipsilante gheneral al Rusiei şi ieşit în Moldova şi Valahia din Rusia, şi celălalt Ipsilante, anume Dumitru, în Grecia, revoltând aceste două noroade împotriva Porții, care este împotriva şi a politicei toatei Evrope civilisate. Deci au scris ministrului Curții Rusiei, care se afla în Țarigrad, anume Stroganov, singur monarhul Rusiei, Alexandru, ca să dea a pricepe Porții prin altă scrisoare ce îndreptează către Alexandru Ipsilante, tot cu acelaşi curier (pe care-l pornise singur monarhul Rusiei de la Verona la Țarigrad), cu cuprinderea că, de nu va putea Poarta să-i vie de hac, va ieşi puterea Rusiei şi a Austriei să-l bată, şi încă are vreme dânsul a se pocăi, adecă să lase norodul ce târeşte după el, să meargă fiecare în locul lui, şi să se tragă în Austria, el cu frații lui.

Care scrisoare au adus-o curierul la Ipsilante tocmai când sosise dânsul de la Moldova cu oştirile lui în chioşcul lui Grigorie Ghica, afară din Bucureşti. Pe care cetind-o Ipsilante, era silit, şi să iscălească ce i s'au arătat, după porunca ce avea curierul de la monarhul lui, al căruia era şi adiutant şi de rang polcovnic, luând-o pe loc, au pornit la Țarigrad a duce acolo lui Stroganov depeşele acestea. După aceasta, trecând vre-o lună de zile la mijloc, Turcii... peste Dunăre în Țara-Românească; însă a

propus Curtea Rusiei la Poartă să treacă oștirile în Țara-Românească, dară astfel de oștiri supuse ei, căci almintrele, de se va vătăma norodul acestor două prințipate privileghiate, cel nevinovat, este semn fără niciun cuvânt a deschide războiul între Curtea Rusiei și Poartă. Așa dară, după Paște, la 1821, pe la sfârșitul lui Aprilie, au trecut un trup de vre-o 10.000 de Turci în țară, pre la drumul Silistrei, și altul pre la Galați în Moldova, tot acest număr cu munițiuni și tunuri.

(Întrerupt. Urmează un dialog între un Grec și Bulgar.)

Grecul. Pentru ce pricină s'au depărtat Tudor Vladimirescu din București, apropiindu-se Turcii; și n'au stăruit a se pune împotriva lor?

Bulgarul. Multe pricini au fost, dară ca să-ți povestesc numai pricina cea orighinală, pentru care au proclamat singur Vladimirescu cu chiar gura lui (la care față am fost și eu), zicând: Sava, nevoind a păzi parola, care au dat lui Tudor, lui Hagi-Prodan și lui Machedonschi (nevrând să meargă la Cotroceni la Tudor, în București, la consulatul Rusiei, într'o Vineri adunându-se acolo) la anul 1821, în luna începutului lui Maiu, au fost cea mai mare pricină că s'au depărtat din București, ca să nu mijlocească arderea orașului, căci Turcii se apropiau de București, și Sava fugise din București ascuns; trebuia a se face războiul cu Tudor în mijlocul Bucureștilor. Deci au găsit cu cale a merge spre împreunarea celorlalți frați creștini. Și, aflându-mă și eu în Sfânta Mitropolie din București, într'o Duminecă, la opt ceasuri turcești după prânz, ne-am depărtat cu trupul lui Hagi-Prodan și a lui Machedonschi. Am ieșit după podul Caliței și am stătut înaintea porții mănăstirii Cotroceni, unde am găsit pe Tudor cu tot trupul lui așteptându-ne, și am stătut cu dânsul împreună acolo pe câmp, până când s'au adunat tot trupul, și al lui Tudor, și al lui Hagi-Prodan, fiind risipit prin București. Unde au făcut cuvânt singur Vladimirescu cu gura lui, în auzul tuturor, zicând că „până în ceasul acesta

am economisit, fraţilor, treaba cu Turcii, a nu călca pământul nostru, când cu una, când cu alta, fără a ne arăta revoluţionişti către Poartă, cerând numai a apăra drepturile patriei noastre. Dar, nefiind priimite rugăciunile noastre, care am făcut de mai multe ori către Poartă prin jălbile noastre, şi vedem foarte bine că vrăjmaşii noştri au ajuns afară din Capitala noastră, cu gând a face cu noi războiu, suntem siliţi dar a lăsa acest oraş Bucureşti, ca să nu fim pricina noi singuri a arderii lui, şi să ne tragem spre întrupare cu ceilalţi fraţi ai noştri creştini, purtând grijă pentru a noastră obştească scăpare şi a patriei noastre, şi că de acum încolo, fraţii miei, panduri, Bulgari şi Sârbi, conlocuitorii noştri, trebuie să deşertăm puşca noastră în carne de Turc, de vor năvăli pe noi, şi să facem numele nostru lăudat, a ne vesti toate noroadele că am stătut voinici împotriva vrăjmaşilor noştri. Fraţilor panduri şi cu alţi contraţi ai noştri, aceşti Turci nu sunt ca acei din Cladova, din Poreţi şi din Fetislam[1], voinici, cu cari ne-am bătut de multe ori în zilele lui Isaiov[2]; acum să cinstim neamului nostru biruinţile, cu care ne va cunună Dumnezeu, luptându-ne cu vrăjmaşul, cu îndrăzneală şi inima voinicească, că şi dânsul, văzându-ne că ne luptăm bărbăteşte, va dosi înapoi, gonit de noi, precum şi altă dată au păţit-o, atunci când mai vârtos că şi vârtutea noastră era mai mică."

Şi, acestea zicând, am pornit de la Câmpul Cotrocenilor, după ce mai înainte s'au pornit muniţia şi tot calabalâcul nostru, precum şi familiile Bulgarilor, după aceia pedestrimea noastră (adecă pandurii), dimpreună cu tunurile, care erau în număr de cinci, adecă: două mari şi trei mici; şi după pedestrime călărimea noastră, alcătuită în Cazaci, bechiari sârbi şi Bulgari bine armaţi, pe la 8 ceasuri turceşti seara, luând drumul Piteştilor; şi tot în acea zi, seara, am tăbărât dincolo de apa Ciorogârlei. Şi

[1] Fetislam e numele turcesc al Cladovei. (N. E.)
[2] În foaie: Moitof.

în aceiaşi noapte au umblat călare cu vre-o zece călăreţi Vladimirescu toată tabăra, rânduind caraulele în pătrat, câte 200 călăreţi, afară, un şfert de ceas, puind la posiţia cea mai bună, de dânsul mai înainte aleasă, cu toată muniţia şi trebuincioasele lucruri ale războiului în mijlocul oştirilor pedestraşi, formăluind trupul acesta ca un carè (adecă în patru muchi), păzind toată noaptea caraula aproape al jumătatele trup al ordiei noastre, schimbând după orânduiala evropenească la toate 2 ceasuri caraulele; căci Vladimirescu mai toată noaptea se plimba prin tabere. Dânsul dormi numai două sau trei ceasuri mult, numai ziua când se odihnia toată tabăra, la namiazi, având supt străşnicia lui stăpânirea preste panduri, ca nişte soldaţi regulaţi. Şi, spre dimineaţă, când se revărsa zorile, slobozià un tun lăgărul, spre semn a călători toată oastea noastră, urmând şi bateri de tobe, până când se pornia mai nainte pedestrimea, împreună cu tunurile şi celelalte lucruri ostăşeşti de războiu, şi după aceasta urma călărimea călătoria.

La aceasta a doua zi au făcut Vladimirescu o manevră acestor oştiri ale noastre, adecă : vrând a pili ceva pe ostaşii lui ca, când chiar va veni vrăjmaşii la bătaie, să fie obişnuiţi de a sta împotriva lui, şi, alta, să încerce pe ostaşii lui, cari vor fi fricoşi să-i deosebească a nu pricinui şi celor inimoşi înfricoşare. Deci au poruncit unui Romîn, când se odihnia toată tabăra noastră la nămiazi, ca să vină în tabără şi să zică că au văzut că s'au luat 3.000 de Turci din Bucureşti după dânsul, adecă după Vladimirescu, şi au aflat că alţi 3.000 s'au ridicat de la Giurgiu spre a ieşi lui înainte spre a-i tăia drumul, şi să-l iea la mijloc. (Acestea s'au urmat a doua zi după plecarea trupului nostru din Bucureşti) Atunci, puindu-se pe cal, Vladimirescu au făcut de ştire în tot lagărul, zicând: „Fraţilor panduri, Sârbi şi Bulgari, ioldaşii miei (tovărăşii miei), şi lăcuitori ai acestui prinţipat. Noi ne-am sculat cu armele, cerând cu nenumăratele jalbe noastre de la Poartă drepturi şi privileghiurile noastre, care s'au călcat de cei

trimişi Domni de Poarta otomanicească de la o vreme încoace, dimpreună cu boierii noştri, cari se conforma' cu dânşii fără cuvânt şi cuget bun, neavând noi, toţi lăcuitorii, cea mai mică odihnă din partea acestor tirani; şi după cum se vede, nu fură priimite jalbele noastre de Poartă, căci au trecut peste Dunăre, în care oştirile ei a ne izbi cu războiu, cum v'am mai zis alaltăieri. Deci acuma mergem a ne uni cu fraţii noştri cari se află la Piteşti, şi, de va veni vrăjmaşul asupră-ni, cu voia lui Dumnezeu vom sta împotriva lui bărbăteşte, ca să-i arătăm că noi suntem aceia cari l-am izbit şi altă dată la Cladova, şi l am bătut. Noi, fraţilor panduri, suntem cari l-am izbit la Fetislam şi l-am fărâmat. Acest vrăjmaş de acum nu este aşa de învârtoşat ca acela; deci să stăm voiniceşte împotriva lui, şi vă încredinţez că, cu voia lui Dumnezeu, îl vom întrânge negreşit, şi va rămânea numele nostru nemuritor la noroade şi la urmaşii noştri. Căci această luptă a noastră este sfântă, de vreme ce priveşte asupra drepturilor noastre. Iarbă de puşcă avem, tunuri bune avem, şi voinicie."

După acest cuvânt, au povăţuit Vladimirescu o parte din ariergarda noastră, aleşi prin ascuns, vre-o 200 călăreţi, a se schimba la cap cu legături turceşti şi să se arate trupului că îl iea' ei în goană, şi, pe de altă parte, puind dânsul (adecă Tudor) un Român prost prin taină ca un cerşetor, că l-ar fi trimes vrăjmaşul spion, s'au arătat caraulelor noastre. Care fu întrebat chiar de însuşi Vladimirescu, în auzul tuturor, cu străşnicie, de unde vine şi unde merge, prefăcându-se Vladimirescu că în adevăr este Românul spion. Pentru care au şi crezut tot trupul nostru că este adevărat, şi spionul a răspuns, cum era povăţuit de Vladimirescu, că dânsul vine de la ordia vrăjmaşului trimes, care chip îl lăsase pe drum, venind asupra trupului nostru. Spionul fu întrebat a doua oară de Vladimirescu, cu adausul de cuvânt că-l va omorî de nu va spune spionul adevărul, iar, de va mărturi adevărat, nu va pătimi nimic.

Atunci au zis Românul că dânsul vine de la ordia turcească, care îl mânase afară din Bucureşti, şi că 3.000 de Turci călăreţi aleşi vin asupra trupului nostru din partea Bucureştilor, şi alţi 3.000 s'au pornit din Giurgiu, a tăia drumul nostru, şi că aceste două trupuri duşmăneşti vor să ne puie în mijloc. A mai zis spionul: „că sunt poruncit a veni şi a vedea unde te afli dumneata cu ordia dumitale, şi ce număr are ordia dumitale, şi, apoi, întorcându-mă, să fac ştiut acestea vrăjmaşului dumitale, şi că alţi trei spioni s'au trimes totuşi în aceiaşi zi pentru aceasta, şi se vede că nu s'au prins de ordia dumitale, şi că negreşit trebuie câtuşi de curând să sosească vrăjmaşii, a vă pune la mijloc să vă strâmtoreze."

Acestea toate auzind Vladimirescu, s'au arătat că s'au tulburat, şi apoi îndată au pus tot trupul nostru în rânduială de războiu, şi pedestrimea, şi călărimea, asupra unei posiţii, comandând singur, puind tunurile în mijlocul trupului, stând tunarii cu aprinse fitiluri în mână, şi aştepta pe vrăjmaş să se arăte. Aşa gătit fiind trupul nostru, au trimes Vladimirescu din cavaleria noastră înainte şi în dosul trupului nostru câte 200 aleşi volintiri călăreţi, poruncind lor, de se vor întâlni cu vrăjmaşii, să nu dosească răpede, pe loc, cât de puternici vor fi, ci, luptându-se cu dânşii, să se tragă înapoi către trupul nostru încet, încet, până se vor apropia de o puşcătură de loc, şi atunci să se răpează degrabă fieşcare la postul său. Zic: ieşind 200 de călăreţi ai noştri departe de un sfert de ceas din tabăra noastră, departe către Răsărit, şi alţi 200 de călăreţi către Apus, s'au întâlnit cu vrăjmaşul la un loc tufos, începând a se bate cu avangardia lui, trăgându-se ai noştri înapoi încet, încet, până la posiţia noastră, de o puşcătură de puşcă; apoi s'au răpezit ai noştri în dreapta şi în stânga la posturile lor. Dar vrăjmaşul, văzând trupul nostru în regula războiului, au stătut, şi pe loc s'au dat semnul războiului, cu poruncă să dea foc tunurilor noastre, şi pedestrimea să nu se mişte din locul lor, fiindcă era prin pre-

jurul tunurilor, și Vladimirescu în mijlocul lor, făcând curaj trupului cu glas mare. Și, acolo unde făcuse năvală vrăjmașul asupră-ni, în loc să dea foc tunurilor, au strigat Vladimirescu tunarilor să stingă fitilul, căci acei cari vin asupră-ni sunt din avangardia noastră, adecă căpitanul Simion și bulugbaș Ion Vanciu și că din greșeală eram noi între noi să ne lovim. Astfel de stratageme făcea Tudor mai multe în două, trei zile, și până la Golești.

Grecul. — Și pentru ce cuvânt speria Vladimirescu oastea lui?

Bulgarul. — Pentru ca să se dedea ostașii lui întâiu a fi gata de războiu totdeauna, și, alta, de a se deda să stea împotriva vrăjmașului și când va fi și în adevăr, și, al treilea, comandatoriu bun fiind, știa a manevrì trupul lui cu fel de fel de stratageme de războiu, când era de lipsă. Vladimirescu era firește om al războiului, îndrăzneț și tot foc, puțin la vorbă și voinic la inimă și la suflet, nelenevos, cu multă minte sănătoasă și curagios. Vorba lui alta nu era decât a striga către ostașii lui să nu răpească de la lăcuitorii liniștiți averea lor. Și așa că pe călcătorul acestei porunci cu moarte-l va pedepsi, zicând că, de nu vom vrea a austui [1] de la jafuri, care facem la frații noștri conlăcuitori, ne va găsi urgia lui Dumnezeu cât de curând. Zicea:

„Noi nu ne-am sculat să răpunem dreptul fraților noștri, ci să-l apărăm. Pentru ce dar nu păzim făgăduiala noastră? Noi am făcut știut Porții (cum am mai zis) și la Curtea Rusiei pricina pentru care am fost siliți a lua armele în mână, și acum noi să facem împotrivă? Nu suntem vrednici a fi pedepsiți de măcar care osândă criminalicească. De acum înainte să nu cumva să se înfățișeze vre un lăcuitor înaintea mea cu vre-o jăluire pentru cel mai mic lucru pentru că l-ați jefuit. Apoi acel făcător de rău n'are iertare, ci moartea va fi osânda lui. Și că să n'aibă nici

[1] Ostoì.

vrăjmaşul nostru cuvânt a ne sili de a pune armele jos, ci să ne luptăm voiniceşte cu dânsul, pentru drepturile noastre, nevrând dânsul a lua în băgare de samă jăluinţele noastre. Noi am hotărât, fraţii miei, mai bine să perim cu totul de pe faţa pământului decât să nu dobândim drepturile noastre, şi acestea numai atunci putem câştiga când vom avea iubirea fraţilor noştri conlăcuitorilor. Fraţii miei panduri, toate neamurile ne vor ocărî, când noi singuri vom vrea să vătămăm pe fraţii noştri. Pentru ce ne-am sculat? Ca să apărăm drepturile noastre şi ale lor de tiranii noştri cei răi, cari urăsc omenirea. Când noi vom urma aşa, suntem, nu numai de oameni urâţi, dar şi de la însuşi Dumnezeu urgisiţi. Noi, fraţilor, numai atunci vom fi slăviţi de noroade, când ne vom purta cinstit şi cu bărbăţie vom birui pe vrăjmaşii noştri pentru drepturile patriei noastre, când atunci şi noi şi urmaşii noştri vom dobândi cinste şi odină pentru totdeauna."

Astfel era' povăţuirile lui Tudor către ostaşii lui. El era foarte silitor la lucrurile lui şi neînteresat în sineşi: toată ziua umbla, când călare, când pe jos, prin tabără, a nu se face vre un cusur şi pentru cel mai mic lucru. Dar ce poate aştepta cineva şi de la o oaste neregulată şi recrută, cu toate poruncile straşnice ale lui Tudor?

Grecul. Pentru ce nu-i pedepsia Vladimirescu spre a-l avea de teamă, prietene?

Bulgarul. Cine v'a zis că nu i-a pedepsit? Vă încredinţez că dânsul a omorât treizeci de inşi: unii cu spânzuratul, şi alţii i-a omorât singur cu mâna lui înaintea tuturor ostaşilor (faţă fiind şi eu).

Toată noaptea umbla prin lagăr pentru luarea în băgare de samă a caraulelor, de fac datoria lor cea cuviincioasă, apoi sculându-se de la locul taberei au apucat drumul Piteştilor, până dincolo de Găieşti, unde ni-au sosit o poşte cu o scrisoare a lui căpitan Iordachi, din Piteşti (aceasta a treia zi după plecarea noastră din Bucureşti), adresată către Vladimirescu cu cuprinderea că ce

va înainta dânsul cu trupul lui, îl va lovi Iordachi. Deci, cetind Tudor scrisoarea în auzul tuturor, au zimbit răzând și au zis către Hagi-Prodan Machedonschi și Alexandru și celorlalți căpitani ai trupului său:

„De multe ori gândesc că v'am zis că Iordachi îmi este vrăjmaș și că de față mă gonește, și că dânsul trebuie să-mi fi prins scrisorile ale Pașei Diiului, care ni lipsesc de o poştă, şi că dânsul îmi va moartea.

„Eu sunt scăpătorul său când trecuse din Serbia prin Țara Nemțească și abia l-am scăpat în casa mea din mânile Nemților, și, acum, spre răsplătirea facerii mele de bine, îl vedeți câtă goană îmi face, fraților? Ce trebuie să facem cu astfel de om? Eu nu știu. Noi avem de patru ori putere mai multă decât dânsul, și mai vârtos și tunuri, și cum au cutezat să ni scrie cu astfel de chip?"

Și, sfătuindu-se cu Hagi Prodan, Machedonschi și Alexandru, s'au găsit cu cale să stăruiască oștirile noastre până va merge Macedonschi și Alexandru prin poştă la Iordachi, a se întâlni cu dânsul, tăbărând acolo tot trupul nostru.

Și, îndată au pornit cei mai sus doi însemnați către Iordachi, care se afla în Pitești, patru ceasuri departe de noi.

Această întâmplare au urmat la nămiezi, și până la opt ceasuri turcești s'au întors cei mai sus doi pomeniți trimiși, cu hotărîrea ca să ne apropiem cu trupul nostru până aproape de Golești, unde se află căpitanul Iordache și Farmachi: acolo să se facă întâlnirea lui Tudor cu cel mai sus Iordachi şi Farmachi. Dar, înaintând cu trupul nostru până pe câmpul Goleștilor, au pus Vladimirescu trupul nostru în stare regulată după obiceiul său, adecă formăluind pedestrimea în carè, și tunuri și muniția cu dânsul în mijloc, şezând cavaleria pe de alături în dreapta și în stânga, formăluind două aripe, și vre-o 200 Cazaci pe dinaintea trupului nostru.

Iară împotriva noastră se arătă căpitanul Iordachi și Farmachi, cu trupurile lor, tot călăreți. După aceasta, descălecând căpitanul Iordache și Farmachi împreună cu

vre-o zece ostași de ai lor, s'au apropiat ca la o pușcătură de loc de noi, dând de știre a se apropia și Vladimirescu. Și, împreunându-se amândouă părțile, au intrat Machedonschi între dânșii: au făcut întrebare lui Iordachi din partea lui Tudor, ce era pricina de s'au trimis scrisoarea aceia către Vladimirescu. Și dânsul au răspuns că, având prințul Ipsilante oarecare bănuială pe Vladimirescu, au fost poruncit Iordachi să oprească mersul trupului lui Vladimirescu. Și, auzind Vladimirescu aceasta, au zis că venirea lui la Pitești nu privește alt decât numai a se numi cu toți frații lui și să se bată cu Turcii împreună cu toții, cari s'au apropiat de București. Și, alta, fiindcă Sava s'a arătat necredincios către dânsul și trădător, nepăzind porunca care i-a dat-o, a ieși adică, el împreună cu toții, fieșcare cu trupul lui din București, a izbi pe Turci, călcându-i fără veste în ordia lor la Dudești: dânsul (Sava), în loc de a se uni cu noi spre acest scop, sculându-se seara au fugit cu trupul său spre Băneasa; și în aceiași zi s'au tras din București afară. În sfârșit după vorbirea această s'au apropiat unul de altul, și s'au iertat, pupându-se unul pe altul, apoi îndată au poruncit Vladimirescu tânărului *(sic)* celui mai de căpetenie, adecă pre polcovnicul Ianachie, a deșerta tunul cel mare, — care și s'a urmat spre semn de pace, iubire și unire de spre amândouă părțile.

Închinând steag cu steag, s'au amestecat amândouă trupurile cu unire, deșertând armele lor ostașii toți în văzduh, spre semn de bucurie și unire, alergând călăreții amestecați pe câmp din locul odihnei până la casele boierești ale Goleștilor. Unde și-au tăbărât toată oastea lui Vladimirescu, așezând singur dânsul călare acolea tabăra lui, după obiceiul lui, în culoane: puind tunurile lui în mijloc înaintea porții a mai sus numitei case a Goleștilor, s'a urcat cu toți căpitanii trupului în chioșcul porții, unde am mâncat pește marinat, fript, ciorbă cu borș. Și unde s'a urcat și căpitan Iordachi cu Farmachi, împreună cu toată suita lor. Apoi ne-am pomenit și cu fratele prințului Ipsilante, anume beizadea Iorgu, a întări

frăția, și prin graiu, și prin în scris, a acestor amândouă trupuri, care, chip, s'au împăcat, că adecă la viitorime a nu rămânea urmă de bănuială, și că Vladimirescu va rămânea credincios Eteriei și că dânsul, Vladimirescu, să izbească pe Turci cu trupul lui peste Olt Și apoi s'a, depărtat beizadea Iorgu spre Târgoviște, rămânând acolea Gheorghe, Farmachi, Tudor, Hagi-Prodan, Machedonschi, Alexandru și ceilalți căpitani ai trupurilor, cari se afla acolea.

Dar în noaptea aceia s'au descoperit predarea lui Hagi-Prodan, Machedonschi și a lui Alexandru, cari pregătise ei pentru Vladimirescu mai înainte a-l preda în mânile lui căpitan Gheorgachi prin taină. Și, pricepând atunci Vladimirescu aceasta a lui predare, au chemat pe lângă el câțiva din căpitanii pandurilor, pre cari gândia dânsul că sunt ai lui credincioși și și-au încredințat lor planul său împotriva lui Hagi-Prodan, Machedonschi, Alexandru, căpitan Gheorgachi și Farmachi, poruncind Vladimirescu a împrăștia tuturor pandurilor prin taină, de vor voi acei mai sus împotrivnici lui a trimite pre dânsul la Ipsilante singur, să stea împotriva acestei hotărâri și să nu-l dea, ci să se arate nemulțumiți și împotrivnici la această urmare a potrivnicilor lui, și, cu un cuvânt, să se puie și cu armele împotrivă. Dar acești căpitani de panduri, cărora au descoperit taina sa Vladimirescu, în loc a se arăta apărători ai acestei propuneri a lui, l-au ocărât de față, zicând că el este nevrednic a fi mai mult a lor căpetenie.

Auzind Vladimirescu aceasta din gura lor, pe loc au pus mâna, prin patru ai lui credincioși oameni, pe un căpitan, și l-au spânzurat din chioșc pe dinafară, și, vrând a urma și cu alți câțiva din căpitani, cari era' sus în chioșc, au sărit Hagi-Prodan și Machedonschi cu oamenii lor și au scăpat pe al doilea, pe care pusese mâna Vladimirescu a-l spânzura.

Și așa această pricină găsind Hagi-Prodan, Machedonschi și căpitan Gheorgachi, desarmându-l cu sila, l-au ridicat prin caraulă din chioșcul Goleștilor și l-au dus

noaptea în Pitești, cu cuvânt că o să-l trimiță la Ipsilante în Târgoviște, ca să-și dea cuvântul pentru ce au făcut această faptă.

Deci a doua zi puindu-l într'o căruță mică de poștă, cu pază de doi Arnăuți din trupul lui căpitan Gheorgachi și câțiva din mavrofori călăreți, care era' la Pitești mai înainte veniți pentru acest scop, s'au trimis Vladimirescu de căpitan Gheorgachi la Ipsilante în Târgoviște, Și după cinci zile s'au pornit tot trupul lui Vladimirescu din Pitești pe drumul Craiovei supt comanda lui Hagi-Prodan, Machedonschi și Alexandru, cu trei tunuri mici ale Vladimirescului, lăsând supt îngrijirea căpitanului Gheorgachi și a lui Farmachi toate tacâmurile de războiu ale Vladimirescului în Pitești, adecă muniție, trei mai mari tunuri, zahereaua și toate celelalte după voia căpitanului Gheorgachi (poate că au fost aceasta voia chiar a lui Ipsilante, fiindcă bănuia asupra trupului acestuia al Vladimirescului, să nu cumva să se întoarcă, de a ținea cu Turcii, de vreme, că i s'a ridicat comandirul lor din partea lui Ipsilante), cu făgăduiala lui căpitan Gheorgachi că dânsul împreună cu trupul lui și cu toate tacâmurile de războiu va urma tot pe acel drum, a doua zi de dimineață, trupului nostru, de a fi cu noi în bătaia de peste Olt, unde se va urma, spre Craiova.

Dar, după două zile ajungând noi cu trupul nostru la Olt, am aflat că la Slatina au fost un trup mic de Turci, și, cu trei zile mai înainte biruindu-se Turcii de un trup de panduri și de Arnăuți ai noștri, supt comanda căpitanului Simion și a bulibașului Iovanciu, au pus Turcii, foc și au ars orașul. Așa aflând noi aceasta de la avangardia noastră pe drum, ne-am îndreptat noi cu trupul nostru într'acolo. Și după un ceas sosi altă știre fără veste, că peste Olt, la Drăgășani, se afla un alt trup de Turci, de vre-o 3.000, veniți din trupul cel mare al Craiovei, tacâm al lui Carafeiz vestitul, și pedestrași, și călăreți.

Dar, aceste aflând comandirii noștri, adecă Prodan și Machedonschi, am stătut din marșul care făceam pe calea

Oltului, din partea stângă, la satul Vulturești (a treia zi de la pornirea noastră din Pitești), unde au ajuns și avangardia noastră, numai din 175 ostași aleși, panduri, Sârbi și Bulgari, pedestrași și călăreți, supt comanda căpitanului Iovanciu Bitoleanu, care șapte zile opri trecerea Oltului din dreapta în stânga malului acestui râu a trupului vrăjmașului prin războiu, până la sosirea noastră acolo cu trupul nostru (care era în număr de vre-o 5.000 ostași). Unde și am conăcit noaptea aceia. Unde au venit un Român de la Drăgășani, scăpat de la Turci, rugându-se de comandirii noștri a grabi cu trecerea noastră peste Olt, a scăpa de la Turci șeizeci de fete, ce luaseră ei de la băjenarii creștini din partea Craiovei și Caracal, din familii sârbești și bulgărești, și șeptesprezece negutători ce-i ținea' în Drăgășani robiți la închisoare, cu hotărârea ca să-i taie Turcii, cu cuvânt că sunt zavergii.

Aceasta s'a întâmplat într'o Vineri, în care zi, seara, poruncind Hagi-Prodan popilor satului Vulturești, a venit în tabăra noastră și, cetind aiasmă mare (sfeștanie mare) și după ce au botezat toată ordia noastră și s'au împrăștiat cu aiasma, au dat de știre Hagi-Prodan tuturor ostașilor noștri, care din ostași va voi de buna voie a lui (voluntar) a trece Oltul pe jos, seara aceia, pe întunerec să se despartă într'o parte din trupul cel mare. Și, despărțindu-se vre-o 2 000 de ostași bărbați de războiu buni, au luat în băgare de samă dânsul singur de armele lor.

Și, din două mii, au ales numai trei sute de voinici zdraveni, cari încălțându-se cu opinci, au luat fieșcare din ei trebuincioase fișicuri și câte o pâne, puțină pastramă și brânză la tăgârța lor și o ploscă cu rachiu. Au trecut noaptea în trei punturi Oltul, și, când se revărsa' zorile dimineața, Sâmbătă, au fost la locuri hotărâte mai sus de Drăgășani, prin ascuns, în viile Drăgășanilor, cu gând a apuca pusiile (posițiile), de unde să dea pricină războiului, ca să se tragă într'acolo vrăjmașii de la margenea Oltului, spre înlesnirea trecerii Oltului de trupul nostru.

Care plan şi s'au urmat foarte frumos, fără nicio vătămare a noastră, căci, aflând vrăjmaşii noştri că au trecut Oltul o parte din trupul nostru, după două ceasuri, şi neştiind ales de ce număr au fost acel trup al nostru, s'a răpezit toată puterea a vrăjmaşilor asupra acelor trei sute ai noştri aleşi ostaşi, trăgându-se de la malul Oltului dânşii, cu scop de a-i birui, şi apoi să se răpează înapoi la malul Oltului împotrivă-ni. Dar acel trup mic al nostru, de trei sute ostaşi aleşi, s'au pus înaintea vrăjmaşilor cu voinicie bărbătească, bătându-i din nişte case mari ale viilor, împărţiţi fiind. S'au bătut de dimineaţă până în seară, măcar că duşmanii se răpezia' cu mare îndrăzneală până la meterezele noastre, dar cu mare vătămare s'au înfrânt înapoi, de câte ori au încercat să dea năvală peste meterezurile trupului nostru, lăsând pe câmpul războiului 86 morţi şi un număr mai mare răniţi. Morţii vrăjmaşilor zăcea' fără capete, căci, cum cădea unul din ei, îi tăia' capul ceilalţi tovarăşi ai lui, şi îl lua' cu sineşi.

Deci în aceiaşi zi, când vrăjmaşii noştri îşi bat capul cu toată puterea lor a birui pe cei trei sute aleşi ai noştri, găsind vreme bună comandirii noştri, am trecut Oltul cu tot trupul nostru, cu tot tacâmul războiului, fără a deşerta măcar o puşcă, fiind şi locul nostru de trecerea Oltului ascuns de o pădure deasă şi mare, împotriva oraşului Drăgăşanilor. Care oraş, cum au simţit vrăjmaşii trecerea Oltului a trupului nostru, a dat foc pe la nămiezi oraşului de l-a' ars, şi putea omul de trei sferturi de ceas departe a vedea pe jos para în noaptea aceia, de la flacăra cea mare, care se urcase val în aier.

Înserat Sâmbătă, trecând Oltul noi, s'au pus trupul nostru în bună rânduială pe câmp mai sus de Drăgăşani, către Apus, păzind caraula toată noaptea tot trupul nostru cu mare tăcere, fără cea mai mică larmă sau slobozire de puşti. Iar oraşul au ars de tot până la revărsatul zorilor. Iar cei trei sute de bărbaţi ai noştri au venit la trupul nostru, vestindu-ni că au rămas pe câmpul răz-

boiului 86 morți vrăjmași, și răniți vre-o 200. Căci vrăjmașii, aflând trecerea a tot trupului nostru peste Olt, s'au tras la acel punct de cu seară, întrând în mănăstirea Drăgășanilor și 'n două case boierești mari, care, fiind depărtate de oraș împotriva mănăstirii, nu s'au vătămat de flacările focului. Iar, din acei trei sute ostași ai noștri, s'au omorât 33, și 17 s'au rănit, cari au rămas în mânile celor trei sute.

Dimineața, făcându-se ziuă, într'o sfântă Duminecă, în care zi a fost și Rusaliile, s'au răpezit rămășița vrăjmașilor, care se vede că era prin vie risipiți călăreți, temându-se nu cumva să dea peste trupul nostru cel mare, și au întrat în fuga mare în curtea mănăstirii din partea cealaltă, care nu se vedea de noi. Atunci s'au răpezit în trei coloane trupul nostru asupra vrăjmașilor, unde era vârât între aceste trei ziduri. Porniți fiind întâiu Cazacii noștri, apoi Sârbii si Bulgarii, tot călăreți, asupra unui trup de călăreți ai vrăjmașilor, care ieșise, afară din aceste trei ziduri, a întâlnit răpeziciunea noastră pe câmp, și, văzând ei că răpeziciunea noastră este neoprită și cu mare mânie, nesuferind focul nostru, au dosit-o în mare neorânduială, întrând ei toți în curtea mănăstirii, și s'au închis, lăsând pe câmpul războiului 56 morți și câțiva armăsari ai lor în mânile noastre.

Apoi s'au încins bătaia, căci a urmat foc puternic din meterezurile lor și mai vârtos din casa Șătrarului, care era aproape de mănăstire. Văzând noi că în zădar ne trudim cu artileria cea mică a noastră, am pus două tunurașe ale noastre împotriva mănăstirii, și am bătut pe vrăjmaș până la ceasurile de prânz, strâmtorându-l din toate părțile cu focul nostru mic și mare. De nu se isprăvia muniția noastră, negreșit trebuia în aceiași zi sfântă a ni se închina vrăjmașii noștri, fiind lipsiți de apă, căci mănăstirea era fără apă. Vrând nevrând trebuia a se preda, dar, văzând noi că s'a tras înapoi din războiul nostru Serdarul Diamandi, cu tot trupul său, care sosise spre ajutorul nostru de spre Amiazăzi, fără a voi nici-

decum a ni da mână de ajutor mai mult, nici măcar să ni dea iarbă de pușcă, și încă văzând noi că suntem amăgiți și din partea lui căpitan Iordachi, ca după făgăduința ce ni-au dat în Pitești prin graiu, singur cu gura lui, făcând trei cruci mari înaintea sfintei icoane a prea-sfintei Maicii Domnului nostru Iisus Hristos, la plecarea noastră de acolea, că ne va urma după o zi cu toată muniția și tunurile Vladimirescului și a trupului său, și, măcar că noi încă de patru zile mai înaintea sosirii noastre pe câmp aproape de Drăgășani, până în acel ceas, mereu îi dam vestea (prin ștafete de a dinadinsul trimise) de al nostru păs urmat pentru muniția noastră, care se afla în mâna lui, a ni sosi fără cea mai mică zăbavă, de nu-i va fi prin putință a ne urma dânsul cu trupul său spre ajutor, în sfârșit, văzându-ne noi așa nenorociți din toate părțile, am fost siliți a ne retrage înapoi din posiția noastră, unde aveam pe vrăjmași strâmtorați (mubasâr), încunjurați împrejurul mănăstirii, noaptea aceia, fără nicio vătămare a noastră, șase ceasuri departe de Drăgășani, ca nu cumva de a fi noi nenorociți, de a pierde biruința noastră, care dobândisem în ziua aceia de dimineață până noaptea înaintea mănăstirii, pe câmp, prin vre-o ajutorință proaspătă a vrăjmașului, ce se afla în Craiova în mare număr.

Așa, lăsând pe vrăjmașii noștri înfricoșați de noi și flămânzi, acolea, cu o pagubă de 500 morți, și încă pe alții cam răniți, în care număr era și comandirul lor și câțiva din înaintașii lor, ne-am tras în acea noapte (cum am zis mai sus) înapoi, fără a simți vrăjmașii noștri, cari erau închiși în mănăstire. Cum și din partea noastră s'au omorât 156 ostași și 73 s'au rănit, cei mai însemnați voinici ai noștri. Dar vrăjmașii noștri, aflând retirata noastră înapoi, au gândit că este vre-o stratagemă a noastră, n'au cutezat a ieși din șanțurile lor încă două zile după aceasta, dar au șezut în mănăstire închiși. Apoi, încredințându-se ei bine că în adevăr suntem retirați șase ceasuri de cale depărtați de dânșii, atunci au ieșit și au plecat

spre Craiova cu răniții lui, rămânând acolea al vrăjmașilor un trup mic caraulă.

Iar noi, așezându ne la o posiție bună, nu departe de Râmnic, adăstam pe căpitan Iordachi sau muniția noastră de la dânsul. Am aflat că vine către noi, nu numai dânsul, dar chiar prințul Ipsilante, cu tot trupul amânduror căpeteniilor, după zece zile de la plecarea noastră din Pitești fiind înfrânt trupul cel mare al prințului de la vrăjmași între București și între Târgoviște, unde se făcuse un războiu, și planul prințului Ipsilante era, de nu se va putea ținea cu trupul lui în Țara-Românească, să treacă la Sârbi, unde au scris, și adastă răspuns spre ajutor.

Deci, a doua zi de dimineață, adecă după retirata noastră din Drăgășani trei zile, a venit prințul Ipsilante dincolo de Olt, din potriva Râmnicului, cu tot trupul său. Aceasta aflând noi, gătindu-ne, am făcut marș cu tot trupul nostru, spre întâlnire și întrupare, la posiția unde tăbărâse pe malul Oltului, în dreptul Râmnicului. Unde au trecut Oltul numai Hagi-Prodan, Machedonschi, Alexandru și câțiva din cei mai însemnați ai trupului nostru, câți au putut încăpea într'un pod umblător al râului acestuia (între care eram și eu unul), găsind pe prințul Ipsilante pe malul râului, adăstându-ne cu cei mai înaintași ai lui împreună, — unde a și tăbărât trupul său în ceasul acela.

Și, după darea de bună ziua noastră și întâlnire, turăm întrebați de dânsul, ce a fost pricina retiratei noastre de la Drăgășani. Și noi i-am răspuns că nu este de vină decât căpitanul Iordachi și Farmachi, căci, de nu ni opria dumnealor la Pitești muniția și tot tacâmul războiului, care avea trupul nostru (adecă al Vladimirescului) în Pitești, când am trecut printr'însul, „cu cuvânt că Măria Ta ai poruncit (nevrând a ne încredința dânșii cu dânsa) și că, de aveam cele două mari tunuri ale noastre și muniția noastră cu noi, vă încredințăm că într'o vreme de trei ceasuri n'aveam ce bate,

după râvna și entusiasmul oștirilor noastre, și încă peste aceste toate nu puteam pierde cei mai voinici îndrăzneți ai trupului nostru fără niciun drept. Și că vrăjmașii noștri au fost prăpădiți, că posiția lor era cu șanțuri în trei binale de zid zdravăn, și noi pe câmp pe din afară; cu toate acestea l-am fi făcut muhasir (închis) de toate părțile, și nu putea scăpa nici picior de la dânșii, după ce predam mănăstirea și dărâmam zidurile cu cel mai mare tun al trupului nostru, care ni lipsia".

Atunci ni-au răspuns că bine era să mai fi ținut posiția noastră acolea, la Drăgășani măcar încă trei zile, a fi cunjurat vrăjmașii, până când sosia și dânsul. Dar, acum, ce s'au făcut, s'au făcut. Atuuci au răspuns Hagi-Prodan către prințul Ipsilante că Serdarul Diamandì au făcut greșeală mare, venind la războiul Drăgășaniului, încă că n'au vrut a rămânea împreună cu noi la muhasarea Drăgășaniului. Al doile și mai mare greșeală a lui au fost, care s'a cunoscut la dânsul, că, după ce n'au vrut a bate împreună cu noi pe vrăjmaș, n'au vrut încailea nici din muniția lui a ni da o parte, care avea din destul și pentru noi și pentru sineși. Așa urmând dânsul, am aflat acum că a dat coasta vrăjmașilor.

Atunci au zis prințul: „Acum merg eu singur de a-i izbi pe vrăjmași cu tot trupul mieu și a da sfârșit acestui războiu". Apoi a doua zi au căzut o piatră așa deasă și mare, din care era cât un ou de gâscă și cea mai măruntă cât de găină: aceasta au fost într'o Vineri, care au pricinuit mare pagubă la vite și oameni cari s'au aflat supt acoperământul cerului. Și bieții mavrofori ai trupului lui Ipsilante, tăbărâți fiind într'o grădină mare, care era plină de prune de copaci, unde gătia' câte patru și câte șase la un loc demâncare, n'au ales nimic, ba încă abia au scăpat zdraveni supt un coșar, care se afla acolea în vecinătate. Dar a doua zi, Sâmbătă, de dimineață, venind căpitanul Iordachi și alți câțiva din comandirii lui Ipsilante la Episcopia Râmnicului, unde se afla zăcut Hagi-Prodan, bolnav fiind din ziua războiului

din Drăgășani, i-au zis căpitanul Iordachi că, după porunca lui Ipsilante, trebuie să-i facem teslim comanda noastră, căci are să meargă dânsul asupra vrăjmașilor cu toate trupurile Eteriei care se află acolea. Și, priimind comanda pandurilor, împreună cu Sârbii și Bulgarii trupului nostru, s'au pornit cu tot trupul asupra vrăjmașilor, supt a lui însuși comandă; în care trup obștesc se afla și prințul Ipsilante împreună cu ai săi doi frați, Duminecă seara rămâind toți comandirii trupului nostru (adecă al Vladimirescului) în Râmnic, cu câțiva ostași panduri și cazaci, după porunca lui Ipsilante.

Grecul. Și pentru care pricină s'au întâmplat aceasta de s'au ridicat comanda de la comandirii Vladimirescului? Prietene, de ai vre-o știință, zi-mi, mă rog.

Bulgarul. Frate și prietene al mieu, nicio pricină alta n'au avut prințul Ipsilante de-a ridica comanda lor, decât că căpitan Iordachi era dușman tainic al lui Hagi-Prodan și al lui Machedonschi, din pricina celor doi oameni ai lui cari au tăiat pe Vladimirescu și avea pizmă prin taină. Și, acum, ce fel au dat dânsul lui Ipsilante a pricepe pentru războiul nostru care am făcut la Drăgășani, nu știu, dar aceasta am aflat că căpitan Iordachi se trudia a depărta pe toți comandirii lui Vladimirescu din trupul pandurilor; dar cu ce scop, nu știu, decât eu prejudec că cu nădejdea că doar vor ieși Muscalii în Țara-Românească, a nu găsi mai mare comandir decât dânsul după Ipsilante acestor trupuri, cari se află supt numirea grecească în aceste două prințipate (sau Domnie) și astfel da dânsul a pricepe prințului Ipsilante pentru aceasta și au priimit comanda tuturor trupurilor a fi supt comanda lui. Dar vă încredințez că prea puțin folos au adus Iordachi cu planurile lui, căci Machedonschi i-au zis că, îndată aflând pandurii că va fi dânsul comandirul lor, or fugi toți pe la casele lor, de vă lipsi dânsul (adecă Machedonschi) din comanda lor, căci șapte luni avea de

a vedea pandurii familiile lor. Şi, acum, că se află aproape de casele lor, cu mare fineţă şi politică au putut dânsul economisi până acum, de şi n'au fugit. Şi l-au povăţuit să umble binişor cu dânşii, căci fără de veste şi de-odată se va pomeni că au lipsit toţi din comanda lui, fiindcă au întrat în urechile lor că dânsul (Iordache) au fost pricina şi pierzania lui Tudor. Acestea zicând Machedonschi lui căpitan Iordache, au chemat pe toţi căpitanii pandurilor şi li-au zis: Iată din porunca prinţului Ipsilante primeşte căpitan Iordache de astăzi încolo comanda voastră, pre care trebuie să-l cunoaşteţi comandirul vostru şi să fiţi lui supuşi, ca mai 'nainte cum aţi fost supt comanda lui Vladimirescu, şi iarăşi voiu fi şi eu între voi, cum am fost şi până acum, când va fi de lipsă. Căpitan Iordache o să vă dea lefile pentru întrebuinţarea lucrurilor trebuincioase lor şi să n'aveţi grijă pentru nimic.

Grecul. Pentru ce pricină n'a mers încailea Machedonschi şi Alexandru cu trupurile lor, prietene?

Bulgarul. Dar nu ţi-am spus că avea poftă căpitan Iordachi a primi bravura singur a acestui războiu? Măcar că prinţul Ipsilanti au zis lui Machedonschi să meargă a doua zi, dar Hagi-Prodan, fiind foarte greu bolnav, n'au putut urmà marşul la războiu, şi Machedonschi au rămas la Episcopie cu bolnavul. Drumul de la Râmnic până la Drăgăşani fiind opt ceasuri numai, n'au mers la războiu, fiindcă hotărâse căpitanul Iordachi să izbească pe vrăjmaş Miercuri. Luni noaptea, pe la cinci ceasuri turceşti, au venit de la ordie Fierescu, trimis fiind de Ipsilanti, la noi, în Episcopie, zicând lui Hagi-Prodan şi Machedonschi că au venit la Drăgăşani trei mii de Turci dela Craiova (cara-afiz tacâm), şi că voia prinţului este a se scula fără zăbavă amândoi, adecă şi Hagi-Prodan şi Machedonschi, de a merge la tabăra prinţului, care se află acum patru ceasuri departe de Râmnic, peste râul Bistriţa, a se afla şi dânşii acolea, căci pandurii au fugit jumătate, şi priveşte şi rămăşiţa lor spre fugă, de nu va fi Macedonschi al lor comandir. Atunci, pe loc luând Machedonschi pe Hagi-Prodan bolnav într'o

căruță dimpreună cu acei puțini Sârbi și Bulgari călăreți, cari avea' mai credincioși pe lângă dânșii Prodan și Machedonschi, s'au răpezit acolo la tabără. Marți de dimineață, atunci când au dorit toți ostașii, fugind de obște de la războiu, și Turcii îi luaseră în goană, dar Machedonschi, scoțând sabia, se trudi în zădar a face ostașilor curaj de a sta în foc, căci unii din ostașii fugari au dat și pistoale asupra lui Machedonschi. Și, văzând aceasta prințul Ipsilanti, au poruncit lui Machedonschi a da loc urgiei.

Grecul. Și pentru ce pricină fugiau din războiu Arnăuții, de n'au stat la războiu?

Bulgarul. Frate și al mieu prietene, ce să-ți zic mai înnainte, nu știu. Aici am pierdut catastiful! N'am alt spre răspuns a vă povesti decât că această bătălie n'a fost bătălie, ci urgie dumnezeiască, când o va pune în gând cinevașilea. Neînvoiala și vrajba comandirilor lui Ipsilanti, care urma între ei din capul locului, au adus acea turburare și neorânduială în oastea care, fără a se bate, a dosit toată din posiția bătăliei și au rămas vrăjmașii stăpâni ai posiției noastre fără trudă mare, și a tunurilor și pedestrimii noastre. Căci au fost hotărârea obștească a se izbi de vrăjmași din toate părțile Miercuri, și nu în acea zi, adecă Marți. Căci, una, că a fost vreme ploioasă și noroiu mare, și, alta, că au zis căpitan Iordache, până nu plecase din Râmnic, lui Machedonschi, că Marți nu va face războiu, că e o zi care o are dânsul nenorocoasă zi de războiu. Deci Turcii, văzând câmpul și tufele de la Drăgășani până la râul Bistrița pline de ostașii noștri, mai mulți de 20.000, iar ei abia să fi fost până la 4.000, au ieșit din mănăstire și de la celelalte două ziduri din Drăgășani pe câmp, și se depărta încet-încet, făcând cerc până când se va depărta pedestrimea lor spre Craiova și, socotind ei că s'au depărtat din destul, apoi să dosească și cavaleria lor la vreme de strâmtorare de oștirile noastre după pedestrimea lor, neavând ei tunuri spre a sta împotriva tunurilor noastre.

Atunci, văzând Caravia, comandirul avangardei trupului

lui Ipsilanti, planul Turcilor care privia spre a lor depărtare şi spre abaterea din războiul ostaşilor noştri, neputincioşi simţindu-se dânşii spre a noastră putere mare, fără voia comandirului celui de căpetenie mai mare (adecă a lui căpitan Iordache), gândind Caravia a câştiga dânsul singur bravura biruinţii, s'au răpezit cu avangardia asupra vrăjmaşului, urmat numai de cavalerie, care era supt comanda lui. Şi duşmanii, stând împotriva răpeziciunii lui Caravia cu cavaleria lor până când se va depărta pedestrimea lor din destul, şi neputând Caravia cu cavaleria lui a suferi acea bărbătească împotrivire a vrăjmaşilor, căci căzuseră din cavaleria noastră cei mai însemnaţi bărbaţi, vre-o cinzeci în număr, au făcut retirată cavaleria noastră. Atunci, luând curaj vrăjmaşii, în loc de a se trage înapoi, au început a 'nainta cu izbândă până când au ajuns bătălia pe pedestrimea noastră, a mavroforilor, şi dânşii neputând a se împotrivi la câineasca turbată răpeziciune a vrăjmaşilor, fiind o cavalerie aleasă din 1.500 care se afla în Craiova, s'au înapoiat cu fugă; văzându-se sărmanii mavrofori năpustiţi singuri fără niciun ajutor din partea cavaleriei noastre, după ce abia odată au putut deşerta puştile lor, şi numai trei tunuri deşertând. Şi astfel au câştigat vrăjmaşii bătălia din pricina lui Caravia, luând vrăjmaşii şi trupurile noastre a omorîţilor, tunuri, muniţie şi pe cei răniţi ai noştri, şi 83 de robi vii nevătămaţi din trupul mavroforilor, şi 134 de panduri cari erau rătăciţi prin păduri.

Acestea aflând Ipsilanti, care se afla trei ceasuri departe de la Drăgăşani spre Râmnic, au voit a întoarce pe cei cari fugiau şi a-i opri a sta în războiu cu ceilalţi, cari sosise atunci împreună cu Ipsilanti spre ajutorul mavroforilor; dar în zădar se trudia Ipsilanti în aceasta, căci oastea spăimântată anevoie poate cineva a o sili de a mai sta în războiu, atunci când ea nu mai caută alt decât scăparea.

Şi, văzând această urgie, prinţul Ipsilante şi-au luat trupul său care scăpase din războiu, şi s'au întors îndărăt la

Râmnic, fără a voi de a sta mai mult în războiu cu vrăjmașii, pierzând și lucruri și toată muniția, care toată căzuse în mânele vrăjmașilor. Ba nici la Râmnic n'au vrut a sta, unde s'au întâlnit cu Hagi-Prodan și cu Machedonschi, precum și cu scriitorul acestei istorii, zicând Ipsilante că nu mai are poftă a sta în războiu cu Turcii, căci Sava a fost necredincios și trădător și s'a închinat Turcilor împreună cu Ghenciu, delibașa Mihai și dimpreună cu cei mai voinici ostași ai Eteriei, cum și ceilalți comandiri ai tuturor trupurilor Țării-Românești nu s'au purtat cum se cădea. Și că toată zahereaua rămâne în mânile dușmanilor, din pricina acestor trădători, Și în sfârșit că Arnăuții n'au poftă de a sta la războiu, „cum am priceput eu (zise Ipsilante), fiindcă cer lefi, și, alte asemenea pricini punând înainte, se abat de mirosul ierbii de pușcă". De aceia are de gând a trage cu totul mâna de a mai fi comandir unui astfel de trup nesupus.

Și de acolea au plecat cu trupul Cazacilor și al olanilor, în număr de vreo 400 de călăreți, și cu cele două tunuri rămase la mănăstirea Coziei, unde s'a adunat toată oastea, care era și risipită prin păduri, întrebând pe prințul ce o să facă și cu ce să se hrănească. Dară el li-a răspuns că, fiindcă ei au fugit din războiu din Drăgășani, fără a deșerta măcar un pistol asupra vrăjmașilor, ducă-se unde vor vrea de a găsi de mâncare, căci dânsul nici leafă are a li da, nici demâncare. Și, stăruind acolea o noapte, s'au tras spre Câineni, și de acolea au intrat în Ardeal prin Sibiu supt nume de neguțător, dimpreună cu doi frați ai lui și trei ofițeri ai lui, adecă cu Lasani, Orfanis și Gaziopol. Și așa s'a risipit acest trup de oaste. Unii din ofițerii lui au trecut Oltul și s'au tras către Moldova, cum și căpitan Iordachi, Farmachi și alții ; și alții au apucat drumul la Tismana peste Olt, precum Hagi-Prodan și Machedonschi s'au dus a se împreuna cu pandurii de pe acolea, și alți mulți din mavrofori, cari scăpaseră din războiul Drăgășanilor. Și alții mai toți au intrat în Ardeal, și unii din ei s'au tras la Basarabia, și alții către Țara Grecească prin Triest, nesuferiți fiind în Ardeal de Stăpânire.

Grecul. Și cum nu s'au luat Turcii pe loc după dânșii, ci au avut vreme de au întrat în Transilvania?

Bulgarul. Acei Turci din bătălia Drăgășanilor, după ce s'au văzut pe sine scăpați și cu atâtea jafuri încărcați, luând sub stăpânirea lor pre robiți împreună cu jafurile lor, s'au tras a doua zi la Craiova împreună cu răniții lor, bănuind ca nu cumva să se adune tot trupul lui Ipsilante și îi va izbi iarăși a doua oară, fiind vrăjmași mai puțini, mai mici la număr decât risipitul trup al lui Ipsilante, căci au pierit și din ei la războiul Drăgășanilor vre-o 500 și poate și alții atâți s'au rănit. Se vede că s'au speriat de a stărui acolea, fiindcă, aflând câțiva panduri de la Tismana că s'au risipit ordia pandurilor, după patru zile au trecut prin locul bătăliei Drăgășanilor, și au găsit trupurile omorîților, fără a vedea vre-un vrăjmaș, și mai vârtos, încărcându-se toți cu arme destule, ce găsise pe drumul lor, au venit la noi la schitul anume Cornachi.

Iar căpitanul Iordachi și Farmachi, adunând vre-o 800 bărbați aleși, Sârbi, Bulgari și Greci, s'au tras din munte în munte către Moldova, aproape de hotarul Transilvaniei, unde făcând războiu zdravăn cu Turcii după acolea, aflați de vreo trei luni, omorând vre-o 6 până la 7.000 de Turci, Iordachi și-au dat sfârșitul la mănăstirea Neamțului în Moldova: strâmtorat fiind acolea, au pus foc la muniția lui și s'au ars singur. Iar Farmachi s'au predat Turcilor mai înainte, și s'au trimis la Țarigrad cu câțiva din ostașii lui, și s'au tăiat de Poartă. Iar Machedonschi împreună cu Hagi-Prodan, mergând la Tismana de peste Olt, au pus mâna pe dânșii pandurii: împreună fiind cu fratele lui Vladimirescu, anume Mihaloglu, și cu Ghiță hoțul, l-au pus în fiare. Au cerut de la dânșii lefile lor sau pre Tudor, dar, neavând bani a li plăti lefile lor, nici pe Tudor a-l face teslim, li-au dat drumul, căci venise Turcii, și li era frică să nu pună mâna pe dânșii.

Grecul. Mă rog de d-voastră să binevoiți a-mi spune cum n'au aflat pandurii că s'au omorît Tudor prin dicasteriul lui Ipsilante în Târgoviște, după ce s'a dovedit că

se făcuse una cu pandurii a nu ajuta Eteria Grecilor şi s'au prins scrisorile Turcilor scrise către dânsul a se trage cu trupul său peste Olt?

Bulgarul. Pandurii nici până în ceasul acesta nu cred că se fi fost ucis Tudor de Greci, fiind de o lege, dar gândesc ei că se află în Rusia trimis la judecată, și au nădejdea toți de obște, Românii pandurii, că va scăpa vre-o-dată de la Rusia Vladimirescu și va veni la patria sa tare și mare, fiindcă are drept mare a se desvinovăți pentru aceasta. Deci, văzând panduri ca nici bani au, nici pe Tudor a-l face lor têslim (cum mai sus s'a zis) Hagi-Prodan și Machedonschi, i-au desbrăcat pe amândoi până în cămașă, jăfuindu-i de toate ce au avut pe dânșii, și apoi li-au dat drumul după douăzeci şi una zile de închisoare, în care vreme i-au chinuit fel de fel. Când îi speria cu moartea, când că o să-i dea Turcilor pentru că au fost prădătorii lui Tudor. Deci, aflând aceasta fratele lui Machedonschi, au dat de știre la unele din mădulările Eteriei care se afla' atunci pre acolea și care, spăimântând pre panduri la Tismana prin scrisoare, li-au dat drumul, şi au fugit prin Transilvania în Basarabia amândoi (adecă Hagi-Prodan și Machedonschi).

Grecul. Cum ți se pare, prietene, s'a purtat cinstit Eteria noastră, sau ba? Eu, din partea mea, gândesc că această purtare necuviincioasă a Eteriei noastre în Moldova și Valahia au fost din capul locului rău începută. Afară de Ipsilante, celelalte căpetenii ale trupurilor noastre au fost foarte neglăsuite şi proaste, din cari unii s'au arătat prădători, alții nesupuși și fuduli și de tot fără știință politicească. Pentru aceia și s'au risipit de odată fără cea mai mică împotrivire către vrăjmaș și celelalte. Căpitan Iordachi și Farmachi era o partidă gonitoare a lui Tudor (cum am aflat) cu pizmă, căci au omorît aproape de Slatina (cum s'a povestit mai sus) doi ostași din acei treizeci lăsaţi lui la Tismana, la începutul revoluției, când au mers căpitan Iordachi şi Farmachi din București către Tudor, a fi lui spre avangardă până la București. Iar

dânșii (adecă cei treizeci de ostași ai lui căpitan Iordachi), intrând într'o mănăstire, au omorît două fete și au despuiat pe toți boierii cari erau ascunși acolea fără cuvânt. Deci, sosind după urma lor Tudor cu oștirile lui, împreună cu Hagi-Prodan și Machedonschi acolea, a doua zi, au omorît pe cei doi cari au fost căpetenia celor treizeci de ostași, din cari unul a fost nepotul lui căpitan Iordache și celălalt a fost cel mai iubit al lui ostaș și viteaz. Și de atunci s'a făcut căpitanul Iordache dușman al lui Tudor. Aceasta a fost pricina cea mai de căpetenie de vrăjmășie, și au păzit vreme căpitan Iordache până când au pus mâna pe dânsul și și-au pus în lucrare scopul său. De s'a arătat Tudor predător al Eteriei, nu știu.

Iar Sava, de altă parte, gonia pe Tudor la Ipsilante cu felurimi de mijloace a izbândi cu scopul său în două părți. Care, venind la Ipsilante în Târgoviște, l-au amăgit cu vorbe viclene, că el va păzi jurământul care-l pusese la Eterie. Cu astfel de viclenie amăgind pe Ipsilante, s'au depărtat din Târgoviște Sava, intrând în mănăstirea Cornățelului, și, de acolea înțelegându-se cu Chehaia-beiu (comandirul Turcilor din București), au pus în gând a izbi pe Ipsilante după ce au rupt și au sfărâmat steagul cu crucea și răstignitul Domnului Hristos, pe care-l ridicase spre semnul unirii cu Eteria. Și, apoi unindu-se cu Turcii, umbla împreună cu dânșii în țară, și câți au găsit risipiți eteriști și Români, Bulgari, Sârbi, Arnăuți, și vinovați și nevinovați creștini, nici de cum împărtășiți în această revoluție, prinzându-i, îi făcea teslim Turcilor, și i-au omorît Turcii fără nicio vină.

Precum și Serdarul Diamandi, vă încredințez, prietene, că din capul locului s'a arătat necredincios și predător al Eteriei, și, arătându-se de două ori la bătălia Drăgășanilor (cum am aflat) la Turci, și că nu numai n'a vrut a sta la războiu împotriva vrăjmașului, dar n'a vrut a da mână de ajutor încailea cu o parte din muniția lui, la războiul Drăgășanilor, la lipsa mare ce avea Hagi-Prodan, căci isprăvise muniția lui cu războiul Drăgășanilor,

din ziua aceia dar lăsându-l bătându-se cu vrăjmașul, s'au depărtat cu tot trupul său în mănăstirea Bistrița (cum am mai zis odată cea dintâiu). Apoi, al doilea, când s'au bătut trupul cel mare al lui Ipsilante, el a fost cel d'intâiu care s'a tras din bătălie, dânsul făcându-se pricina de s'a întâmplat acea mare răscoală și neorânduială la acest trup al lui Ipsilante. De aceia au răsplătit lor Dumnezeu, fără zăbavă, după faptele lor. Cel mai sus numit Sava, după ce s'a îmbrăcat cu capot roșu de vrăjmaș spre cinste, apoi s'au omorât cu ceilalți tovarăși ai lui, anume Ghenciu, Mihali și cu câțiva însemnați ai lor, în București, la acea casă chiar unde au pus jurământul Eteriei. Iar cel după urmă, Serdarul Diamandi, s'au luat de Turci rob și s'au cărat la Silistra, după ce s'au închinat vrăjmașilor și și-au pus armele jos, împreună cu fiii lui, și acolo s'au tăiat de Turci. Și astfel au luat sfârșit această musică toată nearmonică a Moldovei și a Țării-Românești, adecă din partea Eteriei grecești. Am drept, prietene, în aceasta, sau nu?

Bulgarul. Prietene, la acestea toate ai dreptate, dar pricinile sunt mai multe; dar să lăsăm toate jos și să zicem, ca niște creștini: Dumnezeu să-i ierte pe toți. Eu vă încredințez, de nu se arăta Tudor prădător și de nu se omora acel om, noi nu o pățiam aceasta. Căci numai Vladimirescu singur era cel mai vrednic comandir, care avea între muniția lui și trei care mari cu sape și târnăcoape, topoare, tesle și lopeți de fier și alte dichisuri trebuincioase, cum și potcoave și cuie de potcovitul cailor, că, atunci când era de lipsă, îndată se făcea șanț pe câmp la o posiție cuviincioasă de războiu și la tabăra oștirilor lui, a fi totdeauna sigur și mai cu lesnire biruitor împotriva vrăjmașilor. Dar, după ce au lipsit Tudor, cel mai vrednic comandir al pandurilor, trebuia să fim nenorociți la fiecare războiu al nostru, neavând pe lângă noi totdeauna cele trebuincioase lucruri, fără care un trup, cât de mare, poate fi nenorocit și de vrăjmaș biruit, cum s'a întâmplat la Drăgășani. Că, de era' tunurile noastre pe câmp atunci, cu un șanț de baterie, negreșit nu putea

vrăjmașul în câteva minute să se facă stăpâni pe dânsele, și pe posiția noastră, în războiul acela.

Grecul. Cu ce cuvânt a poruncit Tudor (precum am auzit) a jăfui pe boieri, oamenii lui, prietene, și nu urma întocmai după cum era porunca lui Ipsilante, adecă a lua numai cai și arme?

Bulgarul. Cuvântul era foarte drept și cuviincios, căci dânsul, când s'a sculat cu armele în mână, au proclamat prin hârtia lui că, care din boieri (măcar că unii au fost odată mâncători ai patriei), se va uni cu dânsul, numai acela va rămânea nesupărat, ba încă și averea lui apărată. Iar care din boieri va rămânea împotrivnic a drepturilor patriei, acela nu e apărat de jăfuire, și să se pedepsească cu vremea, ca un prădător al patriei. Acei dar cari au fost călcători ai proclamației și au căzut în mânile pandurilor, cu drept că li se cădea pedeapsa. Cu toate acestea Vladimirescu n'a omorât pe nimeni din câți i-a căzut în mână, frățioare. Urmarea aceasta a Vladimirescului a fost de la Dumnezeu a se face (gândesc de nu greșesc), căci boierii țării ajunseseră într'o stare, că li se părea că lăcuitorii (compatrioții lor) nu e om, ci e o jivinie de nimic. Dumnealor făcuse pre Domni a îmbrăca (adecă a boierì) pe oamenii lor fără niciun merit, ci numai prin bani sau prin hatâr; ajunsese mai rău și decât noroadele cele crude și fără de lege politicește. Această patrie (*sic:* parte?), căpitan Iordachi și Farmachi, și-au dat sfârșitul în Moldova (cum am mai zis), cum și Farmachi s'au trecut în Țarigrad.

Aici am văzut că n'au putut izbândi Eteria grecească, și Dumnezeu milostivul să blagoslovească armele acestei Eterii în Țara Grecească. Sârbii și Bulgarii, împreună cu pandurii uniți într'un trup de 4.500, și pedestrimea și călărimea supt comanda lui Hagi-Prodan și Machedonschi, zece zile înainte de venirea la Drăgășani a trupului lui Ipsilanti, gonește un trup de Turci de 3.000 aleși, ținând bătălia douăzeci și patru de ceasuri cu Turcii pe câmp la Drăgășani și prințul Ipsilanti cu un trup de 25.000 ostași și cu comandirii cei mai însemnați fugi din războiul tot acelor

Turci fără a sta la foc, tot în acea posiție unde s'au bătut cei mai sus trei comandiri ai noștri, adecă Hagi-Prodan, Machedonschi și Alexandru. Dar, te las, prietene, a socoti ce va să zică aceasta? Eu nu pot zice alt decât fumuri a comandirilor a trupului lui Ipsilant, ca să iea numai ei bravură toți singuri, fără a se împărtăși și ceilalți comandiri acelui trup de oaste a lui Ipsilanti, care era supt deosebită comandă cu numirea a Sârbilor-Bulgari: de aceia și-au luat răsplătirea fiecare comandir acelui trup de ostași, ai lui Ipsilanti.

Dar nu mă rabdă inima a tăcea unelor întâmplări care s'au făcut după pierderea bătăliei a Drăgășanilor, adecă, după ce s'au întors Ipsilante de la pierderea bătăliei Drăgășanului în Râmnic plin de noroiu, căci necontenit o săptămână ploua Dumnezeu ziua și noaptea, după ce au trecut Oltul, și bieții mavrofori, tăbărând prin grădini fără corturi, erau în noroiu și supt ploaie, supt acoperământul cerului plouați și udați ca niște șoareci, și a doua zi așa neuscați au plecat la bătălia Drăgășanilor într'una plouând. Apoi te las a socoti: ce putea' a face bieții mavrofori cu armele plouate?

Așa dar, venind la Râmnic Ipsilante, trist și mâhnit, au zis lui Machedonschi ca să trimiță câțiva din trupul nostru mai cu pricepere la mănăstirea Cozia și la schitul Cornachi, pe poalele munților, pe drumul Câinenilor, ca să vază este posiție a se opri acolea și să bage de samă de se află acolea la schit pe muchea drumului o posiție de baterie, care făcuse Nemții în zilele lui Iosif, Împăratul Austriei, când se bătea cu Turcii la 1788, și anume cu șanțuri bune a bateriilor lor, de a se putea a se opri Ipsilante cu restul oștirilor, care încă avea prin prejurul lor, sau ba. Deci s'au găsit de cuviință a merge cu câțiva călăreți, cari făcusem noi de bună voia noastră, de vre-o 70 de inși călări, cu sulițe și cu mundire de mavrofori, cu deosebire la guler alb și semn la căciula lui cu cruce, în spinare cu coroană, cu numirea hravnie bulgarschi polcu.

Așa dar am plecat eu cu câțiva Cazaci ai noștri de la

Râmnic pe drumul Coziei, şi, apropiindu-mă la Cozia în pădure, am dat peste un unchiaş la un copac răzimat, sărac, căruia îi pierise vederea de bătrân, dar auzul îi era zdravăn, care m'a întrebat trecând călare pe lângă dânsul: cine sunt eu care trec călare? Și i-am răspuns, că sunt ostaş. Și mai m'a întrebat din care trup sunt? I-am răspuns: din trupul lui Tudor. L-am întrebat şi eu, dar dânsul cine era? El a dat răspuns că este şi dânsul un pandur neputincios şi sărac. Adăugând dânsul, zise: adevărat este că s'a prăpădit Tudor? Și i-am zis: da. Și au zis: Să ştii, fătul mieu, că fără Tudor nu veți rămânea în țara de astăzi încolo nici şapte zile, căci numai el cunoştea duhul pandurilor şi putea a li ținea cârma lor, dar, de este dânsul adevărat pierit, vor fugi toții pandurii pe la casele lor, şi voi fără pandurii noştri nu puteți stărui în țară, ci vă veți risipi pe la alte țări străine. Aceasta veți vedea foarte curând. Și mai întreabă: Acù unde se află prințul Ipsilante? I-am zis: în Râmnic. Şi, văzându-l acolea în pădure, am mers la Cozia, şi de acolea am apucat drumul Câinenilor în sus, şi la amiazăzi am conăcit la schitul Cornachi de preste Lotru, unde am găsit schitul părăsit de Bulgari, şi după zisa prințului m'am urcat pe malul care era la poalele munților acolea, şi am găsit locul bateriilor Nemților, care abia se cunoştea că au fost odată baterie, care nu se părea întocmai că e locul acela, cum se vedea locul Troadei unde au fost odată cetatea.

Şi pe loc ne-am întors înapoi a da de ştire prințului că nu e vre-o nădejde a stărui acolea, nici posiție a se împotrivi cineva vrăjmaşilor, măcar că posiția locului este adevărat, cam pe muchea dealului şi în dreapta drumului, râpă mare de mulți stânjeni în vale până da de Olt, tot d'a dreptul ca zid de piatră, şi din partea stângă a drumului în sus un deal înalt de multe mii de stânjeni în sus drept, iar ca un zid de piatră, şi drumul numai de cal şi urca, începând de la râul Lotrului, până la schit, cam ca la un ceas. Dar cu toate acestea la un trup armat de

vrăjmași nu poate cineva a stăpâni acea posiţie fără tunuri și muniții din destul.

Așa dar la coborîrea noastră prin această cale înapoi am întâlnit pre prințul jos la marginea râului Lotru, cu tot tacâmul lui venind către noi. Unde și i-am dat de știre pentru cât am putut descoperi la numitul schit Cornachi și la bateriile acelei poziții. Apoi am mers după prințul împreună cu trupul nostru, care îl convoia (escorta) pe dânsul și care era supt comanda lui Hagi-Prodan,— Machedonschi, credincios al prințului Ipsilante, înserând la schit. Apoi la revărsatul zorilor făcu o economie politicească, adecă chip i-a venit o scrisoare de la comandirul oștirilor noastre, care se află în Sibiiu, că îi trimitea Austria spre ajutor șase regimente de husari cu tunuri din destul și muniții, a fi supt comanda lui Ipsilante, de a bate pre Turci. Care stratagemă era numai ca să adormiteze oștirile care se țineau șir după dânsul, mai mult de 7.000, cerând de la dânsul lefile și că altminterea va fi în primejdie a pierde și viața lui din partea lor, căci unii din căpitani chiar din trupul său simțise (că era un căpitan Stere și alți asemenea Greci şi Arnăuți) că dânsul umbla să dosească cu cusur supţire în Austria și să scape de dânșii. A doua zi au plecat dânsul (Ipsilanti) spre Câineni cu olanii lui, ca la vre-o 400 ostași, și cu doi fraţi ai lui, și noi am rămas acolea la Cornachi în schit, cu trupul nostru de rămășiță al pandurilor, căci cei mai mulți din ei au fugit pre la casele lor, aproape fiind de acelea lăcașurile lor, împreună cu căpitanul lor.

Şi după amiază mi-au zis Hagi-Prodan și Machedonschi ca să mă duc cu câțiva din Cazacii noștri la Câineni şi de acolea la granița Transilvaniei, la Turnu-Roșu, să cercetez de are voie a întra dânsul și Machedonschi în Transilvania cu trupul lor, care mai rămăsese, sau ba. Deci am mers la Câineni, unde am găsit pe prințul Ipsilanti cu o mulţime de ostași, care se adunase acolea și cerea de la dânsul cu străşnicie toţi lefile lor, căci alminteri n'are voie a se mișcà nicio palmă de-loc de acolea mai înainte, până

nu va plăti lor lefile, și că de ce îi lasă acum, și dânsul umblă a fugi? Dar dânsul l-au dat spre răspuns că, de știa că au să se poarte ei cu dânsul așa cum s'au purtat, adecă de a nu sta unde se cădea a sta și a se bate cu vrăjmașii acolea la fața locului, dânsul nu se înșela a ieși de la Rusia afară, să-și piarză cinstea care o dobândise în Rusia, cu a lui cinstită slujbă militărească, unde și mâna au pierdut în războiul Moscovei, cu astfel de oameni de nimic și fără caracter bărbătesc. Și după aceasta sosi la dânsul un căprar austriecesc cu o ștafetă de la comandirul austriacesc, chemând pe dânsul până la Vadul Râului la graniță, a se întâlni cu dânsul.

Eu am plecat la granița de mai sus pomenită înaintea lui cu trupul nostru ce aveam pe lângă mine, și după câteva minute au plecat și Ipsilanti după mine. Și au sosit dimpreună cu noi și cu frații lui la graniță, la Vadul Râului, unde era șir de soldați de două reghimenturi cuprinsă toată acea parte de loc către drumul nostru, cu puștile pline și cu tunurile așezate pe malurile munților, către noi îndreptate, și umplute, și gata de foc, de vor cuteza ai noștri. Unde se adunase un număr însemnat, toți bine înarmați, [de am voi] a năvăli, de a trece peste graniță, fără voie (adecă Râul Vadului), să deșarte puștile și tunurile asupra năvălirii noastre. Deci, după ce au sosit prințul Ipsilanti acolea cu amândoi frații lui, cu aghiotantele lui, Orfano, și cu Hațopol (dascălul mavroforilor), care scăpase din mânile Turcilor cu meșteșugul săriturilor lui meșteșugoase, cu pușca în mână din mijlocul cavaleriei vrăjmașilor, și, primindu-l pe Ipsilanti cu frații lui și cu cei de mai sus numiții nearmați o caretă cu patru telegari suri, care venise de la Sibiiu, l-au dus la acea cetate.

Dar eu am cercetat pe maiorul care se afla acolea cu toată ofițerimea Austriei, de poate întra Hagi-Prodan și Machedonschi și ceilalți căpitani ai trupului nostru, și am priimit spre răspuns că măcar care poate întra desarmat în granița Transilvaniei, afară de Hagi-Prodan și Machedonschi, cum și căpitanii Iordachi, Farmachi, Caravia, Cristari doctorul, căci au venit poruncă de la Curtea Vie-

nei a nu se priimi în Transilvania. Aşa dar, întorcându-mă înapoi la schit de la graniţă, unde este opt ceasuri cale, am dat de ştire lui Hagi-Prodan şi Machedonschi aceia ce am aflat de la comanda Nemţilor pentru dânşii, şi a doua zi au apucat drumul pe munte spre Tismana, şi amândoi, împreună cu Alexandru, cu trupul de panduri care se strânsese acolea, după catastrofa războiului după urmă, al Drăgăşanilor. Şi eu am plecat cu Cazacii noştri, apucând drumul îndărăt către Câineni, de unde după trei zile am intrat în lazaret opt sute de inşi nearmaţi, punând armele jos la Râul Vadului, în primiirea comenzii Nemţilor, unde am făcut între munţi, într'o vale largă şi la fundul ei pe lângă un râu bun, colibe acoperite cu şindrile mari, care se aflase acolea din norocire în stive (grămezi) mari, cu voia gheneralului al Nemţilor.

Apoi după două zile a dat Dumnezeu o piatră mai mare decât oul de gâscă, plouând necontenit vre-o patru zile şi nopţi, şi, după isprăvirea lazaretului nostru, am mers la Sibiiu, şi de acolea m'am despărţit de trupul nostru şi am mers la Braşov, iar ceilalţi din convoiul nostru unii au apucat drumul Triestului, şi alţii drumul Basarabiei. Apoi după vre-o trei săptămâni au venit Turcii la Câineni în hotarul Transilvaniei şi au cerut de la Nemţi pe Ipsilante ca să-l dea lor, după porunca Porţii Otomaniceşti. Iar Nemţii li-au dat spre răspuns că dânsul n'au intrat în Ţara Nemţească şi că pe acolea au intrat băjenarii, fel de fel de neamuri de neguţători, adecă Nemţi, Muscali, Sârbi, Bulgari, Români, Greci, fără arme, dar armat ostaş nimeni n'a intrat, nici au avut voie de la Curtea vienesă a slobozi, măcar care neam va fi armat.

Apoi am aflat că pe Ipsilante împreună cu fraţii lui l-au trimes stăpânirea austriacă la Mungaciu, cetate în Ungaria, de acolea la Moravia, în cetatea Marienştat, supt pază.

III.

REVOLUȚIA
LUI
TUDOR VLADIMIRESCU
DE
MIHAI CIORANU

PRECUVÎNTARE

Descriind revoluția lui Tudor Vladimirescu, n'am făcut-o cu pretenția de autor. Ci am crezut a-mi îndepiini o datorie de Român și de martor ocular al evenimentelor de la 1821.

Întâmplarea a adus ca să serv ca adiutant pe Tudor Vladimirescu și să ieau parte activă la toate actele lui, și chiar la lupta de peste Olt, după uciderea lui la Târgoviște de către Ipsilant; ceia ce descriu le-am văzut chiar cu ochii miei, și câte nu le-am putut vedea le-am auzit chiar atunci de la cei ce au fost martori ai întâmplărilor descrise.

Voind Domnul Dumnezeu ca să trăiesc după acea revoluție și să ajung până în vrâsta în care mă găsesc, am crezut de cea mai sfântă datorie a lăsa nației mele aceste însemnări care pot ajuta într'o zi istoria patriei.

Ar fi fost o crimă a coborî cu mine în mormânt niște întâmplări la care am fost martor, și pe care străinii le-au scamotat în folosul lor și în paguba adevărului istoriei. Eu nu joc într'această descriere decât simplul rol de cronicar, descriind într'o limbă populară lucrurile așa cum s'au petrecut, și nimic mai mult.

Și, în adevăr, cetitorul nu va găsi în descrierea aceasta ceia ce poate aștepta de la niște bărbați competenți în istorie. Dar, de va ști a ceti, va găsi, nu în descrierea mea, ci în fasurile prin care se arată că au trecut acea revoluție, niște legi atât de adânci și de adevărate, încât, de va putea judeca, va ști a trage mari foloase dintr'aceasta.

Cu toate acestea, oricât de trist și de nenorocit a fost sfârșitul acestei revoluții, tot Tudor a fost acela care, după împilarea trufiei strămoșești, a ridicat cel d'intâiu stindardul național: el a doborât pe Greci de pe tronurile Principatelor și a reașezat pe Români pe tronurile patriei lor, și, negreșit, nația ar fi mers mult mai departe, dacă aceia ce se ziceau stâlpii ei nu i-ar fi stătut împotrivă.

CAPITOLUL I.

Ni-am propus să scriem revoluția lui Tudor Vladimirescu din anul 1821; dar este peste putință a face aceasta, de nu vom descrie și revoluția grecească din același an, și urmată tot în Principate.

De la deschiderea războiului din anul 1806 până la 1812, — între Rusia și Poarta Otomană — cât a ținut războiul, și de la 1812 până la 1818, cât a ținut Domnia lui Carageà, și de atunci până la 1821, când a murit Alexandru-Vodă Suțu, amândouă Principatele s'au umplut de Greci ca niciodată, pe lângă cari au intrat și mulțime mare de Bulgari, Arnăuți, Armeni și mulțime de Sârbi din oștirile lui Cara-Gheorghe, ale lui Melenco, ale lui Haiduc-Velcu și ale mai multor căpetenii din revoluția Serbiei. Toți aceștia se numiau Arnăuți, și jăfuiau de față, cu armele încărcate și cu iataganele la brâu, aceste nenorocite țări; mai vârtos că, dintr'aceștia se compunea pe-atunci toată oștirea Domnilor fanarioți, iar paza Principatelor prin Români, după vechile lor așezăminte, lipsia cu totul.

Oștirea Domnilor greci se împărția astfel:

Delì-bașa, șeful călărimii.

Tufeccì-bașa, șeful infanteriei.

Ghiuler-Aasân, șeful artileriei.

Cârc-Sărdar, șeful călărimii ușoare.

Baș-buluc-bașa, șeful guardiei domnești.

Baș-Ciodar, cu două trupe de ciodari, compunea iarăși guardia Domnului.

Aceștia erau căpeteniile oștirii ogeacului domnesc, iar

numărul acestor bande de adunături străine era nehotărît.

Marele-Spătar, şeful oştirilor, nu se făcea niciodată din boierii români, precum nici Agă (prefectul poliției), nici căpitan de dorobanți, nici căpitan de lefegii, precum nicio altă dregătorie care, după vechile așezăminte ale țării, avea supt dânsele trupe înarmate, ci pe toți aceştia îi orânduia Domnul din Grecii lui. Însă toate aceste trupe erau cu buluc-başii lor, cu baraictarii lor, cu odabaşii lor, întocmai după așezmântul oştiriior otomane, iar stindardele erau ale țării.

Mai erau încă tot dintr'aceste adunături polcovnicii de seimeni cu seimenii lor, șeptesprezece polcovnici de poteră după numărul districtelor, și douăzeci și șapte căpitani de poteră, şi iarăşi alți șeptesprezece polcovnici de târguri, adecă de fiecare capitală a județului câte unul, ca niște polițai: toți aceştia neapărat trebuiau să fie Greci.

Caimacamul Craiovei, ce era un al doilea Domn în România Mică, cu toată suita lui şi cu toată oștirea de lângă dânsul, trebuia să fie Greci ;. zapciii plăşilor, vătaşii plaiurilor, toți dregătorii cari erau supt dânșii, chiar cea mai mică putere înarmată, trebuia să fie, Greci — și foarte rar s'ar fi putut vedea câte un Român pintre dânșii. Într'un cuvânt, afară de poteraşi sau jandarmi, cari ei mai erau Români, şi numai ei întrau în păduri și se băteau cu hoţii, toată ceilaltă miliție a țării era un amestec confus de străini, cari, neavând niciun dor de țară (ce nu era a lor), li venia mai bine a petrece timpul în repaos prin oraşe, sau a se ascunde la nevoie prin înfundăturile Carpaţilor, decât a da faţă cu pericolul și a înfrunta moartea ce i-ar fi amenințat. Și iarăşi Români curați abia în dorobănțime se mai vedea, care atunci se numia slujitori de județe, și erau înarmați cu bice, și însărcinările lor nu erau decât a executa ordinele de execuție și de jafuri ce primiau de la superiorii lor, pentru nenorociții lăcuitori ai satelor, iar toți ceilalţi, după cum am mai zis și după cum de față se vede chiar până astăzi, erau străini, şi foarte departe cu totul de a fi Români.

Mitropolitul țării, câte trei episcopii României, toți arhiereii, toți egumenii mănăstirilor și toată puterea clerului, de la care se cerea lumina și moralul, și patriotismul, erau Greci; în școlile cele mari, ce se numiau școlile domnești, toți profesorii, mari și mici, erau Greci, și limba română era exilată de pretutindeni. Numai limba grecească se învăța. Profesori particulari de prin casele boierilor, de prin casele neguțătorilor celor bogați, duhovnici ce ispovediau, pedagogii fiilor de boieri, preoții după la mănăstirile cele însemnate, preoții după la bisericile de mir, toți aceștia erau Greci: până și chiar slujba în biserici tot grecește se făcea.

Negoțul din toată țara era în mânile Grecilor, și limba grecească era în așa de mare vogă, încât, după tot cuvântul drept, și fără de voie, te făcea să crezi că Grecia întreagă s'a strămutat în România. Și în adevăr, când Domnii țărilor, episcopii, miniștrii, cârmuitorii, școalele, eforii școalelor, eforii tuturor așezămintelor publice, divanurile, clerul, toate ramurile administrațiilor, până și cei mai mici și cei mai dupe urmă funcționari ai țării, erau Greci, apoi nu ești în drept a zice că Grecia se strămutase în România? Și că Românilor nu li mai rămăseseră niciun drept în patria lor? Numai țăranii, adevărații fii ai patriei, erau Români, și suferiau, supt jugul cel mai barbar, jafurile, prăzile și desmoștenirile de pământurile lor; lăcuitorii satelor, adevăratul arbore al naționalității române, erau reduși la ultima extremitate a celei mai spăimântătoare miserii; și limba omenească anevoie ar afla expresii spre a descrie grozăviile și muncile la care erau supuși acești martiri, în acea epocă de sinistră memorie. Încât, nemai rămâindu-i nicio speranță, Românul intra în codru și se făcea tâlhar, sau trecea Dunărea și fugia în Țara Turcească, după cum se vede pe toata întinderea malului drept al Dunării, de la Vârciorova și până în Marea Neagră, mulțime de sate românești, care se află mai în bună stare, și trăind-o viață cu mult mai fericită

decât rudele şi fraţii lor cei rămaşi în Moldavia şi România.

Într'această stare se afla Principatele, când Tudor Vladimirescu a ridicat stindardul revoluţiei la 1821.

Foarte puţini boieri erau Români în clasa întâia şi în celelalte clase, ca să ţie oarecum cu ţara şi cu naţia lor. chiar voacea şi puterea lor se pierdeau în acel torent de străini ce inundaseră ţara. Şi vina e numai a Porţii, căci călcând tratatele ei cu România şi Moldavia, li-a impus acestor ţări Domni străini, cari fură causa căderii noastre politice, şi a atâtor nenorociri în care au gemut aceste două ţări peste o sută de ani.

CAPITOLUL II.

Cluburile Eteriei greceşti din Bucureşti, moartea Domnului Alexandru Suţu, îngroparea lui la mănăstirea Sfântului Spiridon cel Nou din Bucureşti.

După fuga lui Carageà, s'a urcat pe tronul României Domnul Alexandru Nicolae Suţu. În zilele acestuia s'a început în Bucureşti propaganda grecească, cum şi comploturi pentru liberarea Grecilor de supt jugul Turciei. Într'acea Eterie se afla' toţi boierii greci din România, şi mulţi încă şi din boierii români greciţi: semnul lor de recunoaştere era tabacheri, inele şi altele.

Domnul Alexandru Suţu, simţind mai sus arătatele comploturi, şi intrând în cercetare, a vrut să cunoască acest complot mai de aproape. Grecii, temându-se de vre-o trădare din parte-i, prin doftorul Mihail Hristari l-a' otrăvit, puindu-i otravă la fântânela ce o avea la braţul stâng, care otrăvire s'a şi dovedit prin doctorul Depalti, iarăşi Grec, ce se afla atunci Caimacam la Craiova şi care a fost adus pe dată pentru aceasta.

Aşa dar la 18 ale lui Ianuarie anul 1821 a murit acest Domn Suţul, şi la 20 ale aceleiaşi luni s'au îngropat în mănăstirea Sf. Spiridon Nou din Bucureşti.

CAPITOLUL III.

Orânduirea lui Scarlat Calimah de către Poarta Otomană Domn în România, în locul lui Alexandru Suțu și sosirea în București a capuolanului său. — Locul nașterii lui Tudor Vladimirescu și rolul ce a jucat el mai înnainte de a ridica steagul revoluției. — Ieșirea lui Tudor din București cu 25 de Arnăuți. — Călcarea de către Tudor a administrației districtului Gorj și ardicarea administratorului Clucerul Dincă Otetelcșanu. — Ducerea și închiderea lui în mănăstirea Tismana și aprovisionarea acestei mănăstiri cu trebuincioasele pentru hrana oștirii.

Boierii, adunându-se după moartea Domnului Suțul, au făcut cunoscut Innaltei Porți moartea acestui Domn. Poarta pe dată a și orânduit Domn în România pe Scarlat Calimah, cel ce fusese mai nainte în Moldavia, Scarlat Calimah a trimis îndată capuolanul său în București, vestind că după dânsul sosesc și Caimacamii. Dar ridicarea lui Tudor Vladimirescu, schimbând fața politicei, a împiedecat venirea lui Calimah.

Tudor Vladimirescu, Român, fiu de mazil din satul Vladimirul, s'a născut în județul Gorj, a slujit în copilăria lui în casa boierului Glogoveanul din Craïova, unde a și învățat carte și limba grecească. Ajungând în vrâsta de optsprezece ani, a părăsit casa arătatului boier și a întrat între panduri, după datina județului în care se născuse. De la 1806 până la 1812, cât a ținut războiul Rusiei cu Poarta Otomană, el a slujit ca căpetenie și comandir peste trupele de panduri din Mica Românie, aflându-se în toate luptele ce au avut Rușii, și bătându-se de-alăturea cu ei în cele mai înverșunate lupte; și, pentru bravura și biruințile ce au făcut, l-au înălțat Costandin-Vodă Ipsilant la rangul de Sluger cu pitac, iar Rușii i-au dat ordinul Cavaleriei Vladimir, al III-lea grad, și rangul de leitenant rusesc. Dar, cu toate acestea, după încheierea păcii și retragerea Rușilor din Principate, Tudor a rămas tot mic și neînsemnat, încât pe vremea Domniei lui Alexandru Suțu abia se afla un vătaf al plaiului Cloșani din

judeţul Mehedinţi, dar cu influenţă mare, nu numai între panduri, ci şi peste toate judeţele acelea, unde mai vârtos dregătorii guvernurilor se temea' de el foarte. Era vestit pretutindenea de om drept, serios, aspru şi câte odată crud.

Tudor într'acea vreme, adecă la 1821, avea o judecată la Divanul veliţilor boieri (cum se numia pe atunci); şi, zăbovindu-se mai multe luni în Bucureşti, cunoştea' propaganda Grecilor; când, de-odată, chemându-se de Vornicul Costandin Samurcaş, care îl cunoştea de aproape, şi de episcopul Argeşiul, Ilarion, şi de Râmnicul, Galaction, l-au rugat să se ridice, dimpreună cu pandurimea ce va putea, încredinţându-l că vine armia rusească supt comanda fet-marşalului graf Vichenştain[1] şi că această mişcare a Românilor va fi pentru mântuirea patriei lor.

Tudor dar, la 17 Ianuarie, când Domnul Suţul se afla în agonia morţii, luând douăzeci şi cinci de Arnăuţi din trupa comandată de căpitan Iordache Olimbie, a ieşit din Bucureşti într'ascuns. Capii acestor douăzeci şi cinci Arnăuţi au fost Machedonschi Sârbul, sin Iova pocomnicul. Pe drum, mai întâlnindu-se şi cu alţii ce au fost pregătiţi, s'au făcut treizeci şi şase. Şi, trecând de faţă prin oraşul Piteşti, unde l-au ajuns curierul cu ştirea de moartea Suţului, au ajuns la 21 ale aceştii luni în oraşul Târgu-Jiiului, capitala judeţului Gorj, unde se afla' administratori Clucerul Dincă Oteteleşanu şi Căminarul Iorgu Văcărescu, care lipsia atunci în judeţ.

Tudor pe dată a ridicat pe Clucerul Dincă Oteteleşanu, arestându-l în casa Logofătului Vasilie Moangă, care atunci se afla sameş al acelui judeţ şi cu care Tudor încă de mai nainte era în înţelegere.

Tudor, luând pe mai sus arătatul Oteteleşan şi trecând prin satul Brădiceni, a intrat în mănăstirea Tismana, de unde a poruncit Oteteleşanului, care încă se mai cunoştea de administrator, de a dat porunci prin sate ca fără câtuşi de puţină zăbavă să aducă zaerè, cât se va putea

[1] Wittgenstein.

mai îngrab, pentru mănăstirea Tismana. Aşa dar, puind la cale aprovisionarea într'acea mănăstire, pentru planurile sale, au lăsat pe Oteteleşanu supt paza a douăzeci şi trei de Arnăuţi; iar el, ieşind, cu alţi treisprezece ce-i mai rămânea, au mers la satul Padiştea, din plaiul Cloşanilor, unde îl aştepta un Dumitru Ghimba, om al său, cu o sută de plăieşi înarmaţi şi pregătiţi. Din cari pe dată au trimes şeizeci la mănăstirea Tismana, pentru a o întări, iar, pe ceilalţi ţiindu-i pe lângă dânsul, au început a declara pandurilor şi satelor din toată România Mică că el nu s'au ridicat ca un revoluţionar împotriva Inaltei Porţi, ci numai împotriva Grecilor, cari împreună cu boierii au despuiat tot poporul României, prin prăzi, jafuri şi desmoşteniri, călcând şi desfiinţând toate drepturile şi legile ţării şi aducând-o în starea cea mai vrednică de lacrimi, dând şi următoarea proclamaţie:

CAPITOLUL IV.

Intâia proclamaţie a lui Tudor Vladimirescu. — Administraţiile din Mica Românie înştiinţează Divanul din Bucureşti pentru ridicarea lui Tudor. — Spaima Eteriei greceşti pentru proclamaţia ce-a dat Tudor. — Trimeterea de către dânsa a o mie cinci sute de Arnăuţi supt Machedonschi şi Hagi-Prodan, ca să privigheze toate pasurile lui Tudor. — Lucrarea Divanului din Bucureşti şi trimiterea lui Slugerul Costin, omul lui Samurcaş, cu Arnăuţi de-ai Curţii şi cu ordin slobod a aduna panduri cu cari să meargă să bată pe Tudor.

Proclamaţia lui Tudor Vladimirescu.

„Către tot poporul român din Bucureşti şi din toate celelalte oraşe şi sate ale Ţării-Româneşti, dragoste frăţească şi sănătate.

„Fraţilor lăcuitori ai aceştii ţări, nicio pravilă nu se împotriveşte de a nu zdrobi cineva răul. Când un şarpe iese înaintea noastră, trebuie să năvăliţi cu parii şi să-l omorâţi. Cu cât mai vârtos când ranele şi ruperile din trupurile noastre, prin care balaorii neîncetat ziua şi noaptea sug

tot sângele din noi încă de vii, precum de față vedeți. Aceștia sunt, precum îi cunoașteți prea bine, Grecii și boierii noștri, atât partea bisericească, cât și politicească.

Până când dar vom suferi ca niște dobitoace, când răul nu este priimit nici de Dumnezeu? Pierderea răului înaintea lui Dumnezeu este lucrul cel mai bun (fiindcă bun este Dumnezeu). Ca să ne asămănăm și noi cu dânsul, trebuiește să săvârșim binele, care nu se poate săvârși dacă mai întâiu nu vom goni răul, după cum, până nu urmează iarna, nici primăvară nu se face. Au zis Dumnezeu să se facă lumină și s'au făcut. Dar mai întâiu a lipsit întunerecul. Asemenea și locțiitorul lui Dumnezeu, prea-puternicul nostru Împărat, dorește ca să trăim bine ca niște credincioși ai lui supuși și nu iartă relele, prăzile și desmoștenirile ce le aduc peste capetele noastre tiranii și lipitorile acestea mârșave de Greci, dimpreună cu boierii noștri.

Năvăliți dar, fraților, ca cu răul să omorâm răul și să iasă din noi binele, și, alegând pe cei buni boieri ai noștri din cei răi, pe aceia să-i și cunoaștem ca ai noștri, cum și lucrători binelui, ca să iasă de la noi binele după cum făgăduim. Pentru care dar grăbiți-vă să vă ridicați toți cât mai în grabă: cei ce veți avea arme, cu arme, iar cei ce nu veți avea, cu suliți, cu topoare, cu furci, cu pari și cu ce veți găsi. Și, fără cea mai mică zăbavă, alergați unde veți auzi că se fac adunări pentru binele obștii și pentru folosul țării. Și după cum vă vor povățui căpeteniile ce vi se pun așa să urmați; și oriunde vă va trimite aceia, acolo să vă duceți.

Pentru că ajunge, fraților, de când lacrimile de pe fețele noastre nu se mai usucă. Vă încredințez către aceasta că nimenea din voi nu va avea slobozenia fără de poruncă în toată vremea, pe cât se vor face aceste adunări ale țării, a se întinde măcar până la un bob, și a-l lua din casa vre unui neguțător, vre unui locuitor, sau vre unui boier măcar, oricât de rău ar fi adunate stările

acestora; ci numai ale acelora ce nu se vor ridica din preună cu noi, se vor lua în obştească folosinţă.

Iscălit: Tudor Vladimirescu."

Ţara, aflându-se încărcată de nenumărate greutăţi şi despuieri şi apăsată foarte de jugul Grecilor, pandurii şi sate întregi începură a se ridica la glasul patriei ce vorbia prin gura lui Tudor.

Eteria grecească, spăimântându-se de aceasta, pe de-o parte au trimes să întrebe pe Tudor ce însemnează această proclamaţie, iar, pe de alta, a trimis lui Macedonschi deocamdată 1.500 de Arnăuţi, supt pretext de ajutor şi întărire pentru Tudor, poruncindu-i însă în secret să privigheze toate pasurile lui.

Tudor a răspuns Grecilor să n'aibă nicio frică, că aşa îl povăţuieşte pe el politica ţării lui.

Pe la sfârşitul lui Ghenarie, ispravnicii judeţelor din Mica Românie au înştiinţat pe Divanul din Bucureşti, care se compunea de Mitropolitul şi boieri în lipsa Domnului, după vechile datini ale ţării, despre arătata proclamaţie a lui Tudor, cum şi despre ridicarea sătenilor şi a pandurilor supt steagul său.

Divanul, primind aceste înştiinţări, s'a înfricoşat deocamdată, apoi s'au dat lenii după obiceiu, crezând că lucrul acesta va fi neînsemnat. Dar, văzând că nu e glumă, s'au adunat şi, în desbaterea ce 'au făcut, au găsit de cuviinţă să trimiţă din partea Divanului pe un Costin Slugerul, cu douăzeci de Arnăuţi de la Curtea domnească şi cu porunci slobode de a strânge oricâţi panduri va putea, după oriunde va găsi, şi să meargă asupra lui Tudor ca să-l bată.

Costin însă, trăgând de-a dreptul la casa sa în judeţul Gorjul unde locuia de mai mulţi ani, au lăsat cu totul în nelucrare poruncile ce i se dedese de Divan.

Divanul, mai primind şi alte înştiinţări tot de la ispravnicii judeţelor de dincolo de Olt, şi văzând că arătatul Costin nu a pus în lucrare poruncile sale, a orânduit pe

unul Štolnicul Barbu Viişoreanul ispravnic în judeţul Mehedinţi, care şi acesta fusese mai înainte comandir de panduri, şi-i trimise şi douăzeci de Arnăuţi de-ai Curţii, cu poruncă ca să strângă panduri oricâţi va putea şi pe dată să năvălească asupra lui Tudor şi, mort sau viu prinzându-l, să-l trimiţă la Divan. Dar şi acesta, ajungând în Gorj, şi neputând să ridice niciun pandur, s'au întors la casa sa, nesăvârşind nici dânsul nimic.

Tudor, ridicând numai din plaiul Cloşanilor şase sute de panduri, tot unul şi unul, vrednici de a fi de gardă lui şi de ajutor Ţării-Româneşti, a şi venit la satul Pădeşti, dinpreună cu Ghimba, de unde luă de ştire că Căminarul Iorgu Văcărescul, ispravnicul judeţului Gorj, dinpreună cu un Serdarul Dinu şi Medelnicerul Zamfirache Bălteanu, primiseră porunci, atât de la Divanul Craiovei, cât şi de la Divanul din Bucureşti, ca să strângă oricâţi panduri vor putea şi să năvălească asupra lui Tudor.

Tudor, sosind în Târgu-Jiiului, i-au risipit pe toţi, de nu s'au ştiut ce s'au făcut.

De acolea întorcându-se iarăşi la mănăstirea Tismana şi găsind-o plină de provisii pentru orice întâmplare, s'au întors iarăşi la satul Pădeştii, unde au găsit toate satele plaiului Cloşani adunate şi gata pentru revoluţie. Tudor pe dată li-au proclamat şi asidosia (scutire de tribut), făgăduind că, dacă dumnezeiasca Providenţă va binevoi ca prin ajutorul lor să dobândească vechile drepturi ale ţării şi dorita dreptate, el va face a li se întoarce toate desmoştenirile şi uşurarea tributurilor cu care i-au fost împilat Domnii şi boierii greci.

Aceste proclamări auzindu-le ţăranii chiar de la însuşi Tudor, au început cu toţii a se scula şi tot Principatul a se clăti, aprinzându-se de entusiasmul răzbunării, mai vârtos cele cinci judeţe ale Micii Românii, care suferiseră mai mult de la Greci.

De atunci ţăranii au început a mai răsufla jugul străinului; şi alergau cetele de panduri supt steagul lui Tu-

dor, strigând: „să trăiască dreptatea! Să trăiască Domnul Tudor!“. Atunci a început a se da pe față revoluția și scopul Vladimirescului.

Tudor, văzându-se întărit și sprijinit de popor, a trimis și următorul arzmazar, din partea a tot poporului Țării-Românești, către Poarta otomană.

CAPITOLUL VI.

Arzmazarul lui Tudor Vladimirescu către Poarta otomană. — Altă trimitere dn una mie Arnăuți din partea Eteriei grecești lângă Tudor, supt un Hagi-Prodan, tot pentru acel scop.

Arzmazarul.

„Către prea-strălucita și înalta Poartă a prea-puternicii Împărăției otomane alergăm noi, tot poporul Țării-Românești, supuind cu cea mai mare jale și plângere necontenitele și neauzitele patimi și chinuri ce suferim neîncetat de la Domnii greci, ce ni se trimite de către această prea-puternică Împărăție ca să oblăduiască această nenorocită țară, cum și de la suita ce aduc cu dânșii și de la toți Grecii, neamul lor, ce s'au încuibat în pământul nostru, cum și de la cei mai mulți din boierii ce s'au unit și se unesc cu Domnii ce sunt într'adevăr vrăjmașii Înaltei Porți și ai noștri, pe cari după tot dreptul cuvânt îi numim de față, chiar înaintea prea-puternicii Împărăției, tiranii noștri.

Noi, tăcând cele mai dinainte nenumărate și nepomenite patimi și despuieri ce am suferit, spunem numai pe cele de acum, arătând înaltei Porți că au despuiat cu totul și au adus în desăvârșită peire această țară ce se numește cheler al Împărăției, lăsându-ne pe toți mai goi decât morții din morminte. Pentru care toate acestea credem că, dacă înalta Poartă ar fi avut cea mai mică cunoștință, ar fi ridicat de-asupra noastră aceste neomenite, neauzite prade și despoieri. Cunoscând Înalta Poartă că, de câte ori se arată prin arzmazaruri, atât boierii noștri, cât și Domnii greci, prin care se arată neputința și greu-

tățile noastre către prea-puternica Impărăție, dar toate acele ușurări ce le dobândia de la dânsa, pentru noi, sunt numai puse pe hârtie, iar în ființă rămân numai pentru dânșii, iar asupră-ni încă mai grămădesc dările și despoierile, precum arătăm. Precum și la venirea lui Alexandru-Suțu Voevod, pe de o parte prin arzmazar au arătat către Prea-Înalta Poartă cea desăvârșită despoiere și prăpădenie a țării de către cel mai dinnainte de dânsul Domnitor, Ion-Vodă Caragea, cerând milă și ușurare, iar, pe de alta, grămădind mincinoase laude pentru cel ce venise după dânsul, toate acelea ce s'au dobândit au privit numai pentru folosul lor și-al Domnului.

Pentru că, îndată ce au sosit și acest Domn în România, unindu-se cu mai sus arătații boieri pentru prăpădenia și despoierea țării, începând chiar de la Biserică, de unde ar fi trebuit să înceapă dreptatea, și așa acești netemători de Dumnezeu, supt cuvânt că orânduiește Mitropolit pământean, au vândut Biserica, adecă pe muma poporului, Domnului Suțul, pentru două mii de pungi de bani, și așa au înființat, supt cuvânt de Mitropolit român, pe Dionisie Lupu. Adevăr și iarăși adevăr că au înființat un asemenea Mitropolit pentru rușinea neamului românesc și spre batjocura clerului bisericesc, dar cu mare mulțumire a Domnului Suțu, pentru al său folos, și cu mare nemulțămire a tot poporul și a religiei noastre. Pentru că, îndatorat fiind acest Mitropolit către Domnul ce l-au înființat, cu mulțumire se induplecă la toate jafurile și despuierile ce pune Domnitorul asupra țării, pe care le iscălește ca pe niște cereri cu cuvânt și drepte, și Domnul prin tiranii și chinuri le împlinește de la țară.

Într'astfel de stare vrednică de jale aflându-se tot poporul, și nelăsându-i nici un fel de mijloc ca să arate prea-puternicii Împărății jafuurile, chinurile, despuierile și desăvârșitele desmoșteniri ce sufere de la acești tâlhari, și să ceară milă și ușurare, ne-am văzut siliți de cea desăvârșită desnădăjduire, mai întâiu a ne ridica împotriva acestor tâlhari și despoietori, și, în urmă, ca niște cre-

dincioși supuși ai Împărăției, să cerem împărăteasca milă.

Pentru care cu lacrimi ne rugăm să ni se trimiță un împărătesc cercetător (însă nici Grec, nici de religia noastră), ci chiar din sânul prea puternicei Împărății, ca să cerceteze și de față să vază adâncele rane ale țării și desăvârșita noastră despuiere si călcare a drepturilor ei. După care încredințându-se prea-puternica Împărăție, să ridice de asupră-ni aceste lipitori ce ni-au supt tot sângele din noi, și să lase în toată îndeplinirea lor vechile și adevăratele drepturi ale țării. Noi mulțumiți am plătit totdeauna, plătim, și niciodată nu vom tăgădui de a plăti datoria noastră de tribut către Înalta Poartă, încredințați fiind că nu vom fi lipsiți de vechile drepturi ale țării, la care Domnii greci, dimpreună cu ticăloșii noștri de boieri, s'au arătat totdeauna surzi, și, în loc de a ne oblădui cu dreptate ca niște părinți, ne despoaie și ne pradă mult mai rău decât niște tâlhari, acești Domni greci dinpreună cu boierii, atât partea bisericească, cât şi politicească, furându-ne, despuindu-ne și desmoștenindu-ne de tot ce am avut. După ce se îngrașă și se umflă din sângele nostru, li înlesneşte și drumul Domnilor, și se uită la dânșii cum fug din București, ziua namiaza mare, pe Podul Mogoșoaii, în Împărății străine.

Toate acestea prea-plecate ale noastre arătări și plângeri le vom descoperi împărătescului trimis, pe care cu cea mai mare nerăbdare îl așteptăm; pentru care și astă dată cu durere ne rugăm prea-puternicei Împărății să ni-l trimiță cu milă.

Ai prea-puternicei Împărății

credincioși supuși:

Tot poporul Țării Românești.»

Tudor cunoștea puterea Împărăției otomane după atunci și vrednica de lacrimi stare a țării sale, și de aceia scria el astfel.

Eteria grecească, înștiințându-se de acest arzmazar, a mai trimis încă o mie de Arnăuți, luând comanda lui

Hagi-Prodan, pe lângă ceilalţi o mie şi cinci sute ce se aflau supt Machedonschi, tot cu cuvântul acela că-i trimite drept ajutor, iar întru ascuns aceste două căpetenii, Prodan şi Machedonschi, erau porunciţi straşnic să observeze toate pasurile lui Tudor şi supt niciun cuvânt să nu se depărteze de dânsul.

CAPITOLUL VII.

Umplerea de către Tudor a mănăstirii Străhaia cu producte. Ajungerea lui la mănăstirea Motru, unde a găsit într'însa întăriţi, cu destui Arnăuţi şi panduri, pe ispravnicii judeţului Mehedinţi, şi anume Căminarul Ştefan Bibescu şi Barbul Viişoreanu. — Blocarea acestei mănăstiri. — Aducerea a celor din năuntrul ei în amorţire. — Sosirea Serdarului Diamandi cu o sută cinzeci de Arnăuţi şi o mulţime de panduri de la Căimăcămia Craiovei în patria lui Tudor. — Sosirea Slugerului Ion Solomon cu pandurii trimişi de Divanul Craiovei tot în patria lui Tudor.

La 6 Fevruarie, Tudor, ridicându-se din Tismana, pe care o umpluse de producte, lăsând trebuincioasa pază pentru apărarea ei, a venit la satul Baia-de-Aramă, judeţul Mehedinţi, unde, găsind oarecare împotrivire, atât din partea pandurilor de acolo, cât şi a căpitanilor lor, a pedepsit pe cei împotrivitori. Şi s'a ridicat tot judeţul acela cu dânsul, unii cu arme, iar alţii cu suliţi, cu coase şi cu furci de fier. De aici, ajungând la mănăstirea Strehaia, şi umplând-o şi pe aceasta cu producte, şi orânduind pază de două sute de panduri, supt fratele său Papa, s'a coborît cu toată acea mulţime la mănăstirea Motru, unde a găsit închişi şi întăriţi pe trimişii ispravnici ai acelui judeţ, Căminarul Ştefan Bibescu şi Barbu Viişoreanu, cu destui Arnăuţi şi panduri. Şi au şi început a arunca focuri când au văzut oştirea lui Tudor. Dar Tudor, neturburându-se de aceasta, pe de o parte a blocat acea mănăstire, iar pe de alta a trimis la Ţânţăreni pe Machedonschi şi bulucbaşa Iova, cu îndestui Sârbi şi Arnăuţi, de li-au tăiat toate drumurile după unde aştepta să li vie ajutoare. Şi, ţiindu-i

închişi o săptămână în mănăstire, lipsiţi de hrană, i-a adus în amorţire şi în desperare. Boierii din Craiova, dimpreună cu Caimacamul Depalti, înştiinţându-se de cele ce s'au urmat, atât la mănăstirea Străhaia, cât şi la mănăstirea Motru, pe de o parte au încunoştiinţat Divanul din Bucureşti de toate cele ce se urmează, iar, pe de alta, au trimis pe Serdarul Diamandi, căpetenie ostăşească a Căimăcămiei, cu o sută cinzeci de Arnăuţi şi panduri la mănăstirea Motru, ca să împiedece lucrarea lui Tudor de acolo.

Aceştia, apropiindu-se, şi văzând oştirea lui Tudor, au rămas în nemişcare, ca simpli privitori. Iar căpetenia lor, Serdar Diamandi, a mers de s'a închinat lui Tudor, şi printr'ascuns a şi făcut jurământul său de credinţă către dânsul; după care a şi mijlocit liberarea ispravnicilor cu suita lor, ieşind şi din mănăstire.

Tudor pe dată a umplut-o cu producte şi cu cele trebuincioase de-ale oştirii, iar el, cu şase mii de panduri, a venit la Ţânţăreni. Şi oştirile trimise de Divanuri împotriva lui, supt căpeteniile lor arătate mai sus, au venit la satul Coţofenii. De acolo a început a se întinde stăpânirea lui Tudor şi prin alte judeţe de prin prejur. Divanul Craiovei însă, turburându-se de răpedea înaintare a lui Tudor, a mai trimis şi pe Slugerul Solomon, ce se afla atunci cârc-serdar al acelui judeţ, cu şeizeci de ostaşi buni, care s'a împreunat atât cu Serdarul Diamandi, ce se trimisese mai d'innainte, cum şi cu Serdarul Dinu Bălteanul, ce venise din judeţul Gorj cu o sută cinzeci de panduri. Dar toţi aceştia, neputând face nimic, au primit porunca Divanului din Bucureşti ca să stea pe loc, fiindcă s'a orânduit asupra lor efor Vornicul Nicolae Văcărescu şi că de la dânsul să aştepte toate pornirile, fiindcă vine cu oştire acolea, ca dimpreună cu toţii să năvălească asupra rebelului Tudor.

CAPITOLUL VIII.

Trimiterea de către Divanul din Bucureşti a lui căpitan Iordache Olimpie şi a lui căpitan Ioan Farmache cu o trupă de patru sute Arnăuţi ai ogeacului domnesc. — Trimiterea lui Deli-Başa Mihale, Tufecci-Başa Bojin şi faimosului başbulucbaşa Ghencea cu altă trupă de una sută Arnăuţi, şi toţi aceştia supt comanda eforului d. Vornicului Nicolae Văcărescu.

Divanul din Bucureşti primia necontenite înştiinţări despre înnaintările lui Tudor de la ispravnicii celor cinci judeţe din Mica Români şi mai cu samă de la Divanul Craiovei, care era mai aproape de primejdie. Spăimântându-se Divanul din Bucureşti, s'a pus pe gânduri şi a crezut de trebuinţă să trimiţă asupra lui Tudor toată Arnăuţimea şi Sârbimea din Bucureşti, supt căpeteniile lor, şi anume: pe căpitan Iordache Olimpie şi pe căpitan Ioan Farmache cu patru sute de Arnăuţi, iar pe Deli-başa Mihale şi pe Tufecci-başa Bozin, dimpreună cu baş-bulucbaşa Ghencea cu o sută de Arnăuţi, şi, pregătindu-i cu toate trebuincioasele războiului şi plătindu-li şi lefile înainte, i-au trimis cu cară mocăneşti ca să ajungă la Craiova mai curând, odihniţi, ca, împreunându-se cu Arnăuţimea şi cu pandurimea ce se afla supt mai sus arătatele lor căpetenii, să năvălească cu toţii asupra lui Tudor, pe care să-l ucigă cu ai săi, oricum va şti, şi să se silească în tot chipul a scoate din capetele poporului ideile însuflate de Tudor.

Nu mult după aceasta, înştiinţându-se Divanul din Bucuresti că toţi aceşti trimişi nu fac nimic împotriva lui Tudor, iar mai vârtos că mulţi dintr'înşii s'ar fi şi unit cu dânsul, trecând în partea lui, a judecat Divanul, fără a mai pierde vreme, să trimiţă şi pe unul din boieri ca un efor asupra acelor oştiri. A orânduit dar pe Vornicul Nicolae Văcărescul, pe care l-a şi pornit îndată peste Olt.

Acesta ajungând pre cei trimişi la satul Şerbăneşti, judeţul Oltul, şi unindu-se cu dânşii, au ajuns cu toţii la Craiova, unde îndată numitul efor a şi trimis pe Deli-başa Mihale, pe Tufecci-başa Bozin şi pe Buluc-başa Ghen-

cea la satul Coțofenii ca să se unească cu Serdarul Diamandi, cu Slugerul Ion Solomon și ceilalți, și să stea gata, fără a face însă cea mai mică mișcare, până va primi ordinele sale de urmare.

Acest plan al pomenitului efor avea de scop a aștepta și pe căpitan Iordache, cel ce nu sosise încă cu Arnăuții de supt dânsul, ca cu toții să năvălească de odată din toate părțile asupra lui Tudor.

CAPITOLUL IX.

Orânduirea în locul Văcărescului a Vornicului Samurcaș Fanariotul. Lagărul de la Țânțăreni al lui Tudor. — Lagărul de la Coțofeni al oștirilor trimise de către Divanuri împotriva lui Tudor. — Sosirea în București, la 26 Fevruar, a Caimacamilor lui Calimah. — Trimiterea la Divanul din București a notei lui Tudor și a unui memorandum al său, prin patru căpitani de panduri curieri, prin care notă Tudor cerea răspuns hotărâtor de la Divan la cererile sale.

Peste puține zile sosi și căpitan Iordache cu acei patru sute de Arnăuți. Și chiar în ziua când eforul Nicolae Văcărescu hotărâse a năvăli cu toții, fără de veste, asupra lui Tudor, a sosit din București grabnic curier cu porunci către oștiri într'adins că Divanul în locul Vornicului Văcărescu a orânduit efor cu deplină putere pe Vornicul Constantin Samurcaș[1], care îndată va sosi acolo ca să dea mișcării trupelor o direcție astfel încât să asigure biruința asupra lui.

Acest Samurcaș era într'adevăr bărbat cu învățături și cu ritorică, întrecând în toate pe cel mai nainte trimis efor. Către acestea avea și mare trecere la Tudor, fiindcă acesta mai nainte fusese om al său. Însă sentimentele acestui Samurcaș nu erau românești, fiindcă era unul din

---

[1] Grecii ce nu se încredeau în Văcărescu și se temeau de dânsul, fiind într'adevăr un Român adevărat, au înduplecat pe Divan a orândui în locu-i pe Grecul Vornic Costandin Samurcaș, efor plenipotent, ca să li meargă treaba mai bine și după gândul lor.

cei mai însemnați membri ai Eteriei grecești și în fundul inimii sale un curat Grec. El înduplecase pe Divan a-l trimite efor, arătând că puterea lui Tudor ajunsese de temut și ca numai el cu influența sa îl va desarma. De aceia a trimis Divanul pe acest efor cu o sumă mare de bani, dându-i voie să întrebuințeze banii în folosul boierilor, ori cum va ști mai bine, și să potolească pe Tudor fără de vărsare de sânge. Și așa, luând Samurcaș două sute de mii de lei în galbeni, din Vistieria Țării, pe curs de 15 lei galbenul, precum se urma pe atunci, a și pornit îndată peste Olt.

Ajungând Samurcaș la Craiova, Vornicul Văcărescu pe dată s'a întors în București, fără să fi apucat să facă vre-o lucrare. Iar Samurcaș a încetat îndată să ție corespondență cu Tudor, trimițând pe căpitan Iordache și pe Ioan Farmache la satul Coțofeni, ca să se unească cu celelalte trupe de acolo, însă fără a face vre-o mișcare, până când va primi poruncă de la dânsul[1].

În tot timpul cât a stătut Samurcaș în Craiova ținând corespondențe cu Tudor, căpitan Iordache sta cu ordia sa la satul Coțofenii, și Tudor cu ordia sa la satul Țânțăreni, fiind între dânșii o distanție numai ca de trei ceasuri. Căpitan Iordache s'a întâlnit de multe ori cu Tudor, noaptea, pe ascuns, dându-i mai vârtos și gephanea îndestul. Însă Tudor, cu toate făgăduielile ce va fi dat lui căpitan Iordache, în inima sa a rămas fierbinte și hotărât Român pentru patria sa. Asemenea a adormit Tudor și pe Fanariotul Samurcaș. Și el a rămas tot precum a dovedit-o în urmă cu purtarea sa, pierzând chiar viața pentru patria lui.

Într'aceasta a sosit în lagărul de la Coțofeni Stolnicul Dinu Bălteanul, orânduit ispravnic în județul Gorjul în locul ispravnicului Otetelișeanul, care se afla atunci închis în mănăstirea Tismana, aducând cu dânsul o mulțime de panduri de-ai stăpânirii din acel județ, în ajutorul Arnăuților. Dar acest

[1] Acestea însă se făceau numai spre a adormi și mai mult pe cei ce nu cunoșteau adevărata stare a lucrurilor.

Bălteau, simțind duhul capilor celor două oștiri ce stau față în față şi din cercetările și băgările sale de samă încredințându-se de înțelegerea lui Tudor cu Iordache, n'a mai zăbovit nicio zi, ci a fugit noaptea pe ascuns în Târgul-Jiiului, unde a găsit pe Slugerul Costin cu două sute de panduri, așteptând și acesta poruncile șefilcr. Și Bălteanu a încunoștiințat îndată Divanul din București de toate câte văzuse el cu ochii săi.

Tudor, încredințându-se de toate aceste lucrări ale Bălteanului, a și trimis îndată pe Dumitru Ghimpa cu patru sute de panduri în județul Gorjul ca, pe de-o parte, să ridice acei două sute de panduri ce se afla' supt Slugerul Costin și să mai ridice și alții câți va putea, iar, pe de alta, sa spargă și acea gașcă de boieri greciți cari se aflau acolo făcând intrigi, și să puie mâna și pe Bălteanul și să-l aducă legat.

Ghimpa, primind comanda a patru sute de panduri şi intrând în arătatul județ, a încunjurat așa de bine pe arătații boieri, încât n'a putut scăpa dintr'înșii niciunul, afară de ispravnicii cari au apucat de au fugit în munții mănăstirii Lainici. Dar și pe aceștia, după descoperirea sameșului Vasilie Moangă, prinzându-i pandurii, i-au adus în Târgul-Jiiului; pe carii băgându-i în fiare, dimpreună cu toți ceilalți boieri de acolo, și ridicând și cele două sute de panduri ai Slugerului Costin, i-au trimis la Tudor, în lagărul său de la Țânțăreni.

Pe la 26 ale lui Fevruarie, sosind din Constantinopole în București și trimișii Caimacami ai lui Calimah, și văzând tulburarea țării și spaima unora din boieri, s'au lipit pe lângă Mitropolitul (susținuți fiind într'adins de bimbașa Sava, care era om al lui Calimah), împreună cu episcopii și cu parte din boierii ce doriau Domnia Grecilor. Dar necurmatele științe ce primiau din România Mică pe tot ceasul îi încredințară pe deplin că puterea lui Tudor se întinsese peste toate cele cinci județe din Mica Românie, afară de orașul Craiova.

Vornicul Costandin Samurcaș, înștiințându-se de sosirea

Caimacamilor lui Calimah (şi anume: Postelnicul Costache Negre, Hatmanul Ștefan Vogoride şi Postelnicul Ioan Samurcaş), lăsând lagărul de la Coțofeni, s'a întors la București. Și, înfățișându-se la Divan, a arătat că nimic n'a putut săvârşi, nici prin puterea armelor, nici prin dare de bani, iar suma încredințată lui zise că au dat-o întreagă la destinata ei[1]. (Dar cui, pentru ce şi cum, rămâne necunoscut până astăzi.) Şi, a arătat încă şi nişte simple hârtii de corespondență, fără a putea dovedi că subscrierile din acele scrisori ar fi într'adevăr ale acelora ce Samurcaş pretindea că sunt. Și aceasta a fost toată lucrarea lui Samurcaş peste Olt.

Peste şase zile după întoarcerea lui Samurcaş Divanul din Bucureşti a primit nota lui Tudor, trimisă prin patru curieri, căpitani ai lui, şi anume: Vasile Crăpatu, Barbu Urleanu, Ioan Frunte-Lată şi Ioan Oarcă (câte patru Mehedințeni), dimpreună şi cu un memorandum al său, prin care cerea:

1 Ca Divanul, ce înfățișează Țara-Românească, unindu-se cu dânsul, să ceară prin arzmazar de la Poarta otomană desființarea cu totul și pentru totdeauna a orânduirii Domnilor greci în Țara-Românească, și în locul lor să se rânduiască Domni pământeni cu toate drepturile țării, după cum în vechime le-au avut și le are țara prin tractatele încheiate cu Înalta Poartă supt Mircea, Ștefan şi ceilalți.

2. Să se însumeze numai decât 12.000 de bărbați, ostaşi români, cu toate trebuincioasele pentru o oştire, din casa Vistieriei țării, precum a fost în vechime, ca să fie pentru paza liniştii şi asigurarea Principatului.

3. Tributul sătenilor să se hotărască de obşteasca adunare a țării, pentru şapte ani şi într'acest timp să nu se poată nici micşora, nici a se mări tributul supt nici-un cuvânt

---

[1] Aceştia să fie oare banii ce prin putere s'au împlinit pe urmă din averea lui Tudor?

4. Să se dea de la Înalta Poartă deocamdată, cel puțin pentru trei ani, asidosie țării, ca să mai poată locuitorii răsufla, aflându se acum obosiți de despuierile săvârșite de neomenoșii slujbași ai Domnilor greci.

5. Să se numere lui Tudor îndată din Vistierie 500.000 de lei, pentru întâmpinarea trebuințelor sale, și să-l încredințeze prin asigurări în scris că și în urmă, când va mai avea trebuință de bani, o să-i întâmpine sumele ce-i va trebui. Și pentru toate aceste cereri Divanul să-i răspunză în scris și îndată.

Divanul însă, în loc de a se gândi mai adânc și a-i fi milă de biata țară (de vreme ce purta nume de Divan al Țării-Românești), în loc de a-și cunoaște sfintele sale datorii și în loc de a se strânge și a se uni toți boierii, Români adevărați, pentru interesul patriei lor, boierii Divanului au început a se încurca şi a se speria de intrigile Grecilor. Și, în loc de a răspunde lui Tudor, au scris la Constantinopol Domnului grec Calimah, orânduit Domn de Poartă atunci, făcandu-i cunoscute toate cererile lui Tudor, și a trimis încă și arzmazar către Înalta Poartă, prin care arăta primejdia întru care ziceau ei că se află țara. Şi au cerut a se trimite cât mai curând putere otomană spre zdrobirea acestui războiu, fiindcă, de când au trecut în partea lui Tudor toate oștirile ce aveau Domnii supt steagurile lor, li s'au stins boierilor toată speranța. Și astfel căpitanii curieri ai lui Tudor s'au întors fără de niciun răspuns și fără nicio ispravă.

După puțin veni și răspunsul lui Calimah, cum că boierii, cu orice mijloace vor şti și vor putea, să liniștească și să potolească rebelia până la venirea sa.

Divanul atunci, încredințat de Greci, a găsit de cuviință a scrie Pașilor după la învecinatele serhaturi ca să trimiță oştire otomană în țară, ca să bată pe rebelul Tudor.

Vornicul Constantin Samurcaș, ce era divanit, de şi s'a arătat că aprobează această măsură, pe ascuns a făcut cunoscut consulatului rusesc cererea ce voia să facă Divanul către serhaturi. Și, tocmai când se subscria această

hârtie către Pași, consulul rus a poprit trimiterea ei, arătând Banului Brâncoveanul și celorlalți boieri că aceasta nu poate fi nicio dată primită de Rusia, fiindcă călcarea pământului rumânesc de către oștirile otomane este cu totul împotriva tractatelor încheiate între Rusia cu Turcia pentru ținerea păcii și că să se ferească cu totul de o asemenea cerere care nu va aduce niciun bine, nici țării, nici boierilor, ci mare pagubă tuturor.

Într'aceste încurcături în care se afla Divanul, neștiind ce să facă, fără de veste a luat știință că Alexandru Ipsilant a intrat cu Greci înarmați în Moldavia, cu care s'a unit și Domnul Moldaviei, Mihail Suțul.

CAPITOLUL X.

Trecerea lui Alexandru Ipsilant în Moldavia, cu doi frați ai săi, Gheorghe Ipsilant, Nicolae Ipsilant și cu mulțime de Arnăuți și de Greci armați. — Proclamația lui Ipsilant către Principatul Moldaviei și alte proclamații tot ale acestuia către Greci, Arnăuți șcl. — Altă proclamație a lui Ipsilant către România. — Ridicarea familiilor și canțelariilor consulaturilor și a mai multor boieri din București și trecerea lor în Transilvania.

Alexandru Ipsilant, fiu al fostului Domn al Țării-Românești, Constantin Ipsilant, Grec fanariot, născut în Constantinopol și ajuns general în Rusia, a trecut Prutul la 22 Fevruarie și a intrat în Moldavia cu Arnăuți și Greci înarmați. Sosind în Iași, s'a declarat, dimpreună cu Domnul Mihail Suțul, că sunt mântuitorii neamului grecesc de supt Poarta otomană. Și omorîră chiar într'acea zi vre-o treizeci de Turci ce se aflau în Iași.

Mai nainte însă cu o zi de sosirea acestui Ipsilant în Iași, un Vasile Caravia din Galați, căpitan de graniță al lui Mihail Suțu, prin știrea Domnului și a pârcălabului ținutului, având supt comanda sa treizeci de Arnăuți și cu alți vre-o sută de Greci înarmați după la corăbiile ce se aflau atunci în portul Galații, au năvălit cu toți fără de veste asupra dregătorului otoman ce se afla atunci

în port, și anume Tupucciu, și care avea numai vre-o treizeci de beșlii[1] supt a sa comandă. Tupucciu, cunoscând primejdia, n'a voit să se dea așa lesne, ci, închizându-se în cartirul său cu cei treizeci de Turci, s'a apărat o zi întreagă. Grecii au jăfuit orașul, au prădat pe negutători și până n'au ars orașul n'au putut să omoare pe cei treizeci de Turci neregulați, comandați de Tupucciu.

Divanul Bucureștilor și Caimacamii veniți, aflând acestea, s'au spăimântat foarte rău și au cunoscut că ridicarea lui Tudor are o legătură de aproape cu venirea lui Ipsilant în Moldavia. Tudor însă, ca Român și adevărat patriot, se folosi de mișcarea Grecilor, dorind a o întrebuința spre binele patriei sale.

Ipsilant a dat multe proclamații către Grecii aflați în Moldova, între care a dat și aceasta către nația română.

Proclamația lui Ipsilant către Români.

„Lăcuitorilor ai țării Moldaviei, vă facem cunoscut că, cu dumnezeiasca plăcere, toată Grecia a ridicat astăzi steagurile sale din toate locurile după unde o apăsa tirania, cerând slobozenia sa. Noi, cu toți patrioții noștri, ne ducem acolo unde ne chiamă trâmbițele neamului și ale patriei noastre. Deci vă încredințez și vă asigur din noastră și din partea tuturor patrioților noștri ce se află într'această țară și pe care am cinste de a-i comanda, că veți avea toată liniștea și siguranția, atât a persoanelor veastre, cât și a avutului vostru, neatingându-se nimeni din parte-ni nici de cel mai mic lucru al țării voastre sau al vostru.

De aceia rămâneți fiecare în lucrarea care vă aflați, și în datoriile trebuințelor voastre, fără de a vă supăra întru nimic de spre mișcările noastre, pentru că stăpânirea și oblăduirea Domnului vostru lucrează tot supt legile voastre, care rămân din parte-ni neatinse. Și încă într'adevăr vă mărturisim, o lăcuitori ai Moldovei, că ce-

[1] Text: baclii.

reasca Pronie v'au dăruit pe Mihail Vodă Suțu, un fierbinte apărător al drepturilor țării voastre, un părinte și un bun voitor al vostru. Cunoașteți dar că Înălțimea Sa este întocmai după cum vi-l numesc, și uniți-vă cu dânsul spre apărarea țării voastre în de obște. Fără însă a vă mai aduce aminte măcar de tirania puterii turcești, pentru că acea putere mare pe care o cunoașteți stă gata la granițile ei ca să vă apere și să vă sprijine întru toate..

Dată în orașul Iași, astăzi, la 23 Fevruarie 1821.

Alexandru Ipsilant[1]".

A mai dat şi această proclamație către Grecii și Arnăuții ce se aflau în slujbele boierilor pământeni:

„Lungile nenorociri ale Eladei au silit pe mulți din credincioșii ei fii să lase sfântul ei pământ și să se rătăcească prin locuri străine, căutând o mai bună norocire. Voi, prietenii miei patrioți, pe câți întâmplările și nevoia v'au târât într'aceste pământuri ale Moldaviei și Valahiei, siliți fiind de întâmplările împotrivitoare, ajungând să stați până și dindărătul trăsurilor boierilor pământeni ai acestor țări, batjocură și rușine încă neauzită de lăcuitorii Eladei, iată dar că vi se deschide un drum strălucit pentru patrie și credință, sfântă luptă. Alergați, ca să spălați deasupra voastră această neauzită defaimă și batjocură, supt steagurile libertății. Că îndurătoarea voastră patrie stă gata cu brațele deschise a vă primi și a vă încununa capetele voastre cu cununile ei cele pline de slavă.

Câți însă veți rămânea surzi la această sfântă chemare a patriei și veți voi a rămânea slugi boierilor acestor două țări, stând înapoia trăsurilor lor, când toți ceilalți se luptă pentru libertate, să cunoașteți că de astăzi nu mai puteți purta nici arme, nici slăvita haină arnăuțească şi că neapărat trebuie să vă îmbrăcați în haina astor pământeni și să vă așezați în nația lor.

Alexandru Ipsilant."

---

[1] V. forma autentică, după tipăritura contemporană, mai sus, p. 53. Aici pare retradusă din grecește.

Această proclamație și povățuirile verbale ale neguțătorilor greci, de cari Principatele erau pline ca și astăzi, au făcut pe toți Arnăuții și chiar pe aceia ce slujiau de mai mulți ani pe la unele din casele boierești, nu numai să iasă din slujba lor, dar și să-i insulte, să li iea caii din grajduri, să ridice până și chiar armele ce purtau de la aceia ce i-au fost îmbrăcat, aflându-se goi, ce i-au săturat aflându-se flămânzi și i-au făcut și cu capitaluri. Ca unii ce cunoșteau avuturile stăpânilor lor, ei veniră mai în urmă, după cum se va arăta, să-i și despoaie. Aceste toate le îngăduia chiar Mihail Suțu, care încă mai ținea o umbră de Domnie în Moldavia.

Printr'acest mijloc, Ipsilant, atât din Iași, cât și din toată Moldavia, a strâns sume mari de bani, dând mulți de bună voie. Chiar și Domnul Mihail Suțu a dat mai multe milioane. Asemenea și boierii greci și neguțătorii greci au dat mari sume. Dar toți aceștia din sudoarea și din sângele rumânesc ! Și zică oricine ce va voi, însă Eteria grecească fără bani din țară nu putea face nimic.

În București s'au făcut două case de bani, foarte puternice : una la doctorul Hristari și alți Greci, ca să susție Eteria din Principate, și alta la neguțătorul Ioan Nicolopolu, pentru susținerea revoluției din Grecia. Aceasta o mărturisește însuși celebrul poet grec Alexandru Suțul, în poema sa Τουρκόμαχος Ἑλλάς, la cântarea a doua, că, adecă, Grecia cu banii Principatelor s'a desrobit. Astfel s'au strâns mulți Greci duprin Iași și duprin alte părți ale Moldaviei, ca la patru mii de oameni, din cari vre-o opt sute s'au numit batalionul sacru, îmbrăcându-i Ipsilant în haine negre, cu căciuli pleșcănate și cu moartea în frunte pe căciulă, care batalion l-a luat de-a dreptul supt a sa îngrijire și comandă. Iar pe ceilalți, despărțindu-i în mai multe trupuri, pe unii i-au îmbrăcat căzăcește, dându-i supt comanda fratelui său, Gheorghe Ipsilant, iar pe alții i-au îmbrăcat ca pe husarii rusești: aceștia s'au îmbrăcat de Domnul Suțul, pregătindu-i cu cai, cu arme, cu producte de îndestulare și cu toate trebuincioasele

războiului. Însă toate acestea făcute tot din sudoarea şi sângele Românului.

Şi aşa i-au pornit pe toţi, ca pe o armie nebiruită, în luna Martie, pentru România, ca să se însoţească cu mulţimea de Arnăuţi dintr'însa, iar mai vârtos cu Tudor, în care Grecii îşi puneau toată speranţa lor.

Proclamaţia lui Ipsilant către România,
dată din Moldavia:

„Fraţilor Daci, astăzi las pământul binecuvântatei Moldavii şi calc pe pământul iubitei voastre patrii. Cu braţele deschise şi cu lacrămile bucuriei ne-a primit iubitorul de libertate popor al Moldaviei. Tot asemenea simţiri aştept să văz şi de la nobilii fii ai Daciei.

Bărbaţi Daci, călătorind unde mă chiamă glasul patriei, viu şi către voi ca un vestitor al neatârnării voastre politice şi al fericirii. Veacuri destule nenorocite a voastră patrie, plecându-şi grumazul la neomenitul jug al monstruosului despotism al barbarei Turcii, pierduse până şi aducerea aminte a drepturilor voastre, când tirania Domnilor voştri trăsese din voi până şi spiritul puterii voastre, sălbătăcind caracterul naţionalităţii voastre, prin care în veacurile cele d'intăiu aţi putut păzi politiceasca voastră neatârnare, pentru care aţi ştiut a vă împotrivi iarăşi destule veacuri cu sabia în mână vrăjmaşului vostru şi al omenirii.

În sfârşit a sosit ceasul libertăţii voastre, marele acela neam, mare pentru strămoşeştile sale desăvârşiri, mare pentru cea fără de exemplu răbdare şi suferinţă şi care acuma aleargă strălucitul spaţiu al libertăţii sale şi departe nu este de a-şi privi rodurile vitezelor şi glorioaselor sale lupte. Voi ce aşteptaţi? Când dar veţi găsi un mai priincios timp la renaşterea celor de atâtea veacuri călcate sfintele voastre drepturi? E timpul, prieteni daci, să vă deşteptaţi. E timpul să simţiţi şi să cereţi fireştile şi politiceştile acele drepturi ce natura a dăruit

omului. Și politiceasca soțietate e datoare să le sprijine și să le garanteze.

Puteți fi bine încredințați că a trecut timpul de barbarie, când chiar acum glasul popoarelor răsună în inimile acelora ce-i țin supt jug. Astăzi vedem pe acele căpetenii ale națiilor de sineși slobozind drepturile lor.

Bărbați Daci, de la cel d'intăiu pas ce voiu face pe pământul iubitei voastre patrii, cea dintăiu grijă a mea va fi să păzesc acea ostășească disciplină, pe care e dator să o păzească un neam însuflețit de cele mai slobode sentimente ale libertății și ale patriotismului. Suntem încredințați că și din partea voastră vom întâmpina acea iubitoare de oameni priimire, și prin care îndatorați către bărbați ce se luptă pentru fericirea comună.

Supt-însemnat:

Alexandru Ipsilant."

Când Ipsilant, dimpreună cu Mihai-Vodă Suțul, făcuse mai sus arătatele pregătiri și pornise cu oastea lor către România, Tudor stăpânise cele cinci județe din Mica Românie, umpluse toate mănăstirile de dincolo de Olt cu producte și trebuincioase pentru hrană și adunase douăsprezece mii de panduri, din cari lăsând șase mii pe la mănăstiri, supt comanda căpeteniilor lor, cu celelalte șase mii, ce se aflau în lagărul de la Țânțăreni, având împotriva lui opt mii de Arnăuți de deosebite nații (Greci, Albanesi, Bulgari și Sârbi), dintre cari cei mai mulți din oștirea lui Cara-Gheorghe, s'a gătit a porni spre București.

Ipsilant chemă supt steagul său pe străinii ce erau supt steagul lui Tudor, și mai toți au fugit în România Mare, pe supt munți; dar, îndată ce au trecut Oltul până în București, au prădat biserici, case, sate, orașe, boieri, neguțători și orice au găsit, despuind pe creștini până la piele, preoți, mireni, călugări, săteni, și siluind nevestele și fetele înaintea bărbaților și a părinților lor. Nici chiar oștirile turcești ce au trecut în multe rânduri peste aceste

nenorocite pământuri niciodată n'au venit până la asemenea nelegiuiri.

Tudor, apropiindu-se de capitala Micii Românii, cu șase mii de panduri, cu șase tunuri și cu două mii cinci sute de Arnăuți, supt comanda lui Machedonschi și Hagi-Prodan, a dat o proclamație, ca nimeni din orășenii Craiovei să nu se sperie de venirea lui într'acel oraș, pentru că el s'a ridicat numai pentru drepturile țării și pentru precurmarea jafurilor Domnilor greci. Caimacamul Depalti, dimpreună cu boierii si negutătorii, au fugit cu toții. Tudor fu primit cu bucurie în Craiova de negutătorii cei mai mici și de populația orașului. Încredințându-se pe toate zilele poporul din București de faptele Arnăuților ce făceau în țară cu întoarcerea lor din lagărul de la Coțofeni, iar mai vârtos aflând că și boierii stau gata să fugă în Transilvania, poporul din București (dimpreună cu negutătorimea) a venit la Divan, unde se afla Mitropolitul, episcopii, Caimacamii și boierii, și a întrebat: „ce trebuie să facă el, de vreme ce dumnealor, boierii și stâlpii țării, după știrea ce au luat de cele ce s'au urmat de Arnăuți, sunt gata a-și părăsi patria și a fugi în țări străine?“. Boierii, însă, dimpreună cu Grecii, i-au înșelat ca totdeauna prin răspunsul ce li-au dat, că știrea ce au luat despre fuga lor este cu totul neadevărată, și să-și caute fiecare de negoțul și de interesele sale fără temere sau grijă, pentru că niciunul din ei nu-și vor părăsi țara în asemenea vremi grele.

Poporul însă, văzând că atât consulatul rusesc, cât și al Austriei, încetaseră din toată lucrarea și își ridicaseră cancelariile, familiile și tot ce aveau și le trimeteau în Transilvania, poporul a întrebat ce însemnează această ridicare și fugă. Și consulii[1] au răspuns că astfel de porunci au luat ei atât de la Curțile lor, cum și de la miniștrii lor din Constantinopol, ca, îndată ce se va apropia Ipsilant de București, numai decât ei să treacă în Transilvania. Dar poporul a văzut a doua zi pe cel d'intâiu Banul Grigore Brâncoveanu, după care a urmat mulțime

[1] In text: boierii.

de boieri. Atunci s'au văzut pe ulițile Bucureștilor hârtii lipite, în care se cetia că Divanul face cunoscut tuturor ca toți negutătorii și locuitorii, adunându-și toată marfa și tot ce avea mișcător, dimpreună cu familiile lor, să le trimiță qriunde va ști și va putea. Asemenea au făcut și consulaturile din București, înștiințând pe supușii lor. Iar Divanul a plătit beșleagii și neferilor săi lefurile lor, după cum era obiceiul pe atunci. Și au trecut bașbeșleaga cu ai săi la Giurgiu, rămâind în București numai consulii singuri, cu Mitropolitul, cu episcopii, cu Caimacamii și câțiva din boieri, așteptând să vază sosirea lui Ipsilant și apoi îndată să plece și ei în Țara Nemțească.

Negutătorii de a doua mână, boierii de întăia și a doua clasă și toți cei ce erau mai cu putere își trimiseră familiile, starea mișcătoare, mărfurile și tot ce au avut, unii pe la mănăstirile din țară, alții pe la orașele apropiate de munți. Însă toate acestea s'au prins, s'au jăfuit și s'au prădat de Arnăuți, necinstindu-li-se nevestele și fetele de către dânșii. Toate acestea încredințându-se Divanului din București, și nemai rămâindu-i nicio nădejde, a chemat pe un Grec, bimbașa Căminarul Sava, și l-a orânduit păzitor, căpetenie a garnisoanei Bucureștilor. Și pe dată au fugit și ei în Brașov, mai rămâind dintr'înșii în București numai Mitropolitul, doi episcopi, cei trei Caimacami și câțiva din boieri. Iar poporul, curmând toată lucrarea sa, suferia grozav, lipsit fiind și chiar de hrana vieții, și Căminarul Sava alerga pe toate ulițile Bucureștilor, comandând și poruncind cu Arnăuții săi cu pistoalele și iataganul de brâu[1], și de care poporul se te-

---

[1] Acest Sava a fost din insula Patmos, care a venit în Țara-Românească, săiz la calul unui Turc de rând. După aceia a fost multă vreme argat pe la simigii. După aceia a întrat între Arnăuții ce se trimetea de către Domnii Țării-Românești împotriva lui Pasvantoglu rebelul, Pașa de la Vidin. Într'acel războiu, ce s'a urmat în zilele Domnului Mihail Suțu, Sava a arătat oarecare bravură, și Mihail Suțul l-a numit bimbașă (adecă mai mare peste o mie). În Domnia lui Scarlat Calimah în Moldova, care a fost cu puțin înaintea arătatei revoluții, acest Sava a fost căpetenia Arnăuților lui, unde

mea ca și de ceilalți semeni ai lui. În starea aceasta aflându-se orașul București la 16 Martie, s'a ridicat și consulul austriacesc, dimpreună și cu cel rusesc și cu mulțime de boieri, și au trecut în Transilvania, rămâind în București din boieri numai Alexandru Filipescu (Vulpe), Alexandru Nenciulescu și Iordache Slătineanul, Mitropolitul și episcopii Argeșiul și Ilarion și foarte puțini boieri din cei mai mici.

Tudor, după ce a orânduit ispravnici și comandiri ai oștirilor, și anume: în județul Dolj pe Slugerul Ion Solomon, în județul Romanați pe Serdarul Diamandi, în județul Mehedinți pe Vistierul Crăiniceanu, în județul Gorj pe fratele său Papa, în județul Vâlcea pe Străhăianu, și, peste toți aceștia, ca un efor, pe bătrânul Vasilie Moangă, a plecat la Slatina cu acei șase mii de panduri, cu șase tunuri și cu două mii cinci sute de Arnăuți, supt Prodan și Machedonschi, care îl urmăria în toate pasurile lui. Tâlhăriile și jafurile acestor din urmă au fost nesuferite. Tudor le cunoștea, dar nu avea ce face decât li pândia vreme cu prilej ca să se scape de ei, măcelărindu-i pe toți.

CAPITOLUL XI.

Ajungerea lui Tudor la Slatina. — Uciderea lui bulucbașa Iarca și bulucbașa Stoiciu.

Ajungând Tudor la Slatina, protopopul orașului, dimpreună cu boierii acelui județ ce mai rămăseseră acolo, l-au primit cu bucurie și s'au tânguit la el foarte amar, arătând pradele și jafurile ce au suferit de la căpitan Iordache, Ioan Farmache, bulucbașa Ghencea și Arnă-

prin tâlhării, jafuri și hrăpiri făcuse o mare stare. Scoțând Poarta pe Scarlat Calimah din Domnie, Sava a urmat cu dânsul până în Constantinopol, de unde apoi s'a întors în București, cumpărându-și case și trăind boierește, fiindcă Calimah, Domnul său, îl înălțase și la rang de Căminar. Scarlat Calimah se orânduise acum Domn al României, Sava era omul său și, prin urmare, primise prin Caimacamii ce veniseră instrucțiile ce trebuia să urmeze.

uțimea ce a trecut pe acolo. Către seară vine la Tudor protopopul acelui județ, om venerabil pentru vrâsta și caracterul său, cu patru șiruri de lacrămi pe obraz, arătând lui Tudor că chiar într'acea zi Arnăuții ce veniseră cu el, spărgând biserica catedrală din acel oraș, au despuiat icoanele de argintărie, au întrat în altar și au furat până și vasele cele sfințite pentru jertfă, adecă sfântul potir și celelalte.

Tudor, pe de o parte, a poruncit de a arestat pe bătrânul protopop spre a nu avea întâlnire cu nimeni și a nu i se întâmpla vre-o nenorocire de la acei miserabili, iar, pe de alta, chemând un ofițer de panduri, i-a poruncit ca prin taină, oricum va ști, să găsească lucrurile furate din sfânta biserică și iarăși pe taină să le iea de la furi și să le aducă la dânsul. Ofițerul, chiar în acea noapte, după iscodirea făcută, a lăsat în taină disagii de piele (ce erau închiși cu lacăt) ai lui bulucbașa Iova și ai lui bulucbașa Hristea și a scos dintr'însele sfintele acelea odoare și iarăși pe taină le-a adus la Tudor, după cum a fost poruncit.

Tudor între acei șase mii de panduri avea un detașament de patruzeci și cinci de oameni foarte grozavi, peste cari avea ca căpitan pe un Sârb (Chiriac Popescu?), îmbrăcat de sus până jos în haină roșie. Această trupă era înarmată cu puști scurte, cu pistoale la brâu și cu iatagane, și purtau nume de garda uciderii.

Nici când erau trupele pandurilor în marș, nici când staționau la un loc, nimenea n'o vedea, nici nu știa unde se află această gardă decât numai la execuții de ucideri, atunci ieșia ea ca din pământ și-și împlinia lucrarea poruncită.

A doua zi de dimineață, întrând la Tudor adiotantul său (Mihail Cioranu) și comandirul artileriei (Cacalegeanu), găsesc acea gardă în odaie la dânsul lipită de păreți și pe Tudor stând în pat. Tudor a poruncit să aducă dulceață și cafea comandirului și adiotantului, și zise după aceia să-i cheme și pe bulucbașa Iova, care sosi îndată.

Şi, voind a intra în odaia unde se afla Tudor (fiind acest Iova un om foarte înalt şi ţapăn), s'a plecat să între pe uşa strâmtă a casei protopopului, dar îndată i s'a aruncat ştreangul de gât de către garda ce păzia înnăuntru. Şi, fiind desarmat de Chiriac şi lungit jos, într'acel minut fu descăpăţinat de şeful arătatei garde, în ochii lui Tudor. După aceia, ascunzând trupul supt patul unde şedea Tudor, a trimis acesta de a chemat şi pe bulucbaşa Hristea, care, cum a întrat în odaie, a avut şi el tot soarta tovarăşului său.

Tudor după aceia a dat poruncă de plecare, şi a ieşit însoţit de compania căpitanului Barbu Urleanul. Iar trupele pandurilor îl aşteptau înşirate pe de o parte, şi pe de alta erau cei două mii cinci sute de Arnăuţi. Tudor a întrebat, zicând: „o oştire care voieşte să se lupte cu Sultanul Imperiului Otoman şi roagă pe Dumnezeu ca să-i ajute să biruiască, când acea oştire pradă şi jăfuieşte chiar bisericile religiei sale, despuind icoanele de argintărie şi furând chiar sfintele vase pentru jertfă, unor asemenea oameni ce li se cade oare?“. Iar Arnăuţii toţi au răspuns: „asemenea oameni cu moarte să se omoare!“.

Atunci Tudor a poruncit de a scos capetele lui bulucbaşa Iova şi bulucbaşa Hristea, vârâte în pari, iar argintăria icoanelor şi sfintele vase erau atârnate de nişte crăci de copaci, şi le-a arătat lor acestea, zicându-li: „tot cu asemenea pedeapsă sunt hotărât a pedepsi pe oricare, pentru cea mai mică hoţie“. Arnăuţii toţi au rămas încremeniţi, iar Tudor a trimis de a scos pe protopopul din arest şi, descălecând de pe cal şi sărutându-i mâna, i-a dat argintăria şi sfintele vase, poruncind a i se număra şi lei trei mii pentru cumpărarea lucrurilor ce vor fi lipsind. După aceasta a poruncit a se îndrepta oştirea către Bucureşti, în capul căreia se afla el însuşi, iar de-a dreapta lui fâlfâia steagul patriei.

CAPITOLUL XII.

Sosirea lui Tudor în Bucureşti. — Proclamaţia sa către locuitorii acelui oraş. — Circularele lui Tudor către judeţele ce le avea supt stăpânirea sa, pentru contribuţia generală.

La 17 Mart a ajuns Tudor la Ciorogârla, moșie domnească lângă București. Și a doua zi a fost în mănăstirea Cotroceni, ce este de-asupra Bucureştilor, de unde a și dat următoarea proclamație:

„Către dumnealor de bun neam născuții boieri, cinstiți negutători și toți lăcuitorii orașului Bucureşti.

Bărbați frați, vă este, socotesc, de prisos a vă poftori și acum că ardicarea mea n'a fost și nu este pentru alt scop decât pentru reîntoarcerea drepturilor aceștii de Dumnezeu păzite țări, care din vechime le-a avut și nici-odată de nimeni cu sabia nu i s'au luat, ci mai vârtos cu sabia și cu sângele strămoșilor și a celor vrednici de toată slava cu smerenie s'au păzit.

De la o vreme însă, din pricina mârșavei legături a boierilor pământeni cu trimișii după vremi de către Poarta Otomană Domnii greci, cu totul ni s'au călcat și ni s'au îngropat, încât, după cum de față vedeți, am ajuns mai rău decât cei robiți. Pentru că aceia cari după numirile, după vredniciile dregătoriilor în care s'au aflat și se află și după numirea rangurilor ce purtau și poartă se chiamă boieri, părăsindu-și cu totul cinstita și sfânta lor datorie de a păzi dreptul neamului și al țării lor, dându se cu totul numai mârșavelor și vrednicelor de toată batjocura interese ce găsiau prin despoierea poporului român de către Domnii greci și ceilalți Greci veniți împreună cu dânșii, au adus țara la cea desăvârșită ticăloșie și pierdere, precum de față o vedeţi, și cari nici acum nu se înduplecă a ieși din întunerecul în care se găsesc şi de a-şi scoate neamul și țara la lumina adevăratelor ei drepturi. De aceia poporul acelor cinci județe din Mica România, ridicându-se, și din care astăzi numai la o strigare,

a țării se află douăsprezece mii supt arme, afară din pregătirile ce s'au făcut în județul Argeșului și s'au întins, prin Roșii-de-Vede și alte județe, până în poalele Bucureștilor, afară din alte trupe ce am adus și care se află la Bolintin și Ciorogârla și care toate acestea sosesc în București, unde are să se facă adunarea popoarelor din toate județele țării și unde vor aștepta venirea credinciosului trimis al Porții Otomane, ca să cerceteze vrednica de tânguire stare a țării, de la care cercetare așteptăm întoarcerea drepturilor noastre. De aceia le-am și vestit toate acestea de la 8 ale trecutei luni, ca să vi le facă cunoscute, înștiințându-vă ca, pe de o parte, să vă gătiți întru toate, iar, pe de alta, să-mi trimiteți din toate isnafurile voastre, cu dovadă iscălită pentru încredințarea noastră [1]. Dar, cu toate acestea, prin mila Celui Prea Înalt ajungând în margenea orașului vostru, iarăși îmi îndeplinesc datoriile mele de creștin și frățește vă sfătuiesc ca fără cea mai mică întârziere să-mi răspundeți în scris, supt iscăliturile voastre ale tuturor, adecă: ale clerului, ale isnafurilor și ale tot poporului.

Bărbații dar ce se găsesc şi se hrănesc într'acest oraș şi cari în adevăr vor simți și vor auzi dulcele glas al patriei și al dreptății și vor voi să facă parte din trupele noastre, care sunt închinate numai patriei, îi primim și-i așteptăm cu brațe deschise. Iar aceia ce vor fi cu cugetele împotrivă, se vor socoti, fără de a mai putea să li rămâie vre-un cuvânt de împotrivire, vrăjmași ai patriei [2].

1821, Martie 17. Iscălit: Tudor Vladimirescu."

---

[1] Într'adevăr Tudor toate acestea le trimisese Divanului, prin curierii săi căpitani, încă de la data ce se arată. Dar, cinstitului Divan neplăcându-i, le-au făcut, după obiceiu şi după cum singur zicea: mușama, și nimenea din popor nu cunoştea aceasta.

[2] Trebuie să mărturisim adevărul: cea mai mare greşeală a lui Tudor a fost că nu cunoştea politica. Dacă Tudor ar fi cunoscut politica aşa precum cunoştea ostăşia, n'ar fi tras dintâiu în mănăstirea Cotroceni şi a doua zi în casele Brâncoveanului de supt dealul Mitropoliei, ci, măcar de avea toată boierimea împotrivă-i şi foarte puţini cu dânsul, însă trebuia deocamdată să se fi unit cu pute-

A doua zi Tudor a întrat în Bucureşti cu trei mii de panduri și cu o mie cinci sute de Arnăuți supt Machedonschi și Prodan, și a vrut să tragă la Mitropolie. Sava însă ocupase el Mitropolia mai înainte, umplând-o cu Arnăuți, cari la apropierea lui Tudor au închis porțile împotrivindu-se cu armele, de unde Tudor, întorcându-se, a întrat în casele lui Emanoil Brâncoveanu de la capul dealului Mitropoliei. Și noaptea aceia s'a petrecut în slobozituri de arme unii asupra altora, până în revărsat de ziuă, dar fără plumb și numai cu praf.

A doua zi dimineața Mitropolitul a dat afară o proclamație către poporul Bucureştilor, în care se zicea că stăpânirea ce fusese până atunci a încetat și că însuși Preasfinția Sa se va ridica şi că de acum înainte să se poarte bine tot poporul cu noua stăpânire. Poporul, auzind acestea și încredințându-se din carăle ce vedea că întră în Mitropolie pentru ca să ridice toate mișcătoarele lucruri ale Preasfinției Sale şi sfintele odoare ale Mitropoliei şi chiar pe Sfântul Dimitrie Basarabov, aflând că cu Mitropolitul vor pleca și episcopul Buzăului și boierii cei mari ce mai rămăseseră, spăimântându-se poporul, a năvălit în

rea cea mare a Grecilor care era în ţară. Pentru că afară din Grecii cari au venit cu Ipsilant din Odesa, din Basarabia şi din multe alte părţi, afară din mulţimea de alţi Greci supt feluri de numiri, de cari ţara era plină, numai Arnăuţime, supt Sava, delibaşa Mihali, tufeccibaşa Bozin, bulucbaşa Ghencea, bulucbaşa Sotir, bulucbaşa Geafer, bulucbaşa Marcul, Tănase Himariotul şi altă mulţime de bulucbaşi supt a lor ascultare, se aflau peste douăzeci de mii de Arnăuţi, toţi bine îmbrăcaţi (adevăr bine înarmaţi şi cu gephaneà destulă, dar toate astea din sângele românesc). Tudor dar trebuia să joace o politică fină şi să-i aducă în stare de a da o desăvârşită încredere în planurile lui; cum am zice, să-i facă a cunoaşte că fără de a ajunge el la acea putere toate planurile Grecilor ar fi fost nimic, precum a şi fost. Şi aşa, când ajungea el în Bucureşti, să fi tras de-a dreptul pe tronul Domniei, să fi luat hăţurile Guvernului, prin urmare să se fi întărit cum se cade şi apoi de pe tron să însemneze drumul lui Ipsilant, arătându-i pe unde avea a trece Dunărea în termenul ce i-ar fi comandat. Dar se vede că cupa de venin pe care necontenit o deşartă naţia românească încă nu s'a isprăvit.

Mitropolie, strigând că nici pe Sfântul Dumitru nu-l va lăsa să iasă din Bucureşti, nici pe Prea sfinţia Sa Mitropolitul să fugă, nici pe faţă, nici într'ascuns, pentru că toţi vor înconjura dealul Mitropoliei şi-l vor păzi ziua şi noaptea. Şi această intrigă o făcuseră Grecii, ca nu care cumva Mitropolitul şi boierii ţării să iscălească cererile lui Tudor şi să le întărească apoi acele cereri Poarta Otomană, fiind în paguba Grecilor.

Tudor însă, trăgându-se în mănăstirea Cotrocenii mai nainte de a-şi da Mitropolitul această proclamaţie către popor, a ocupat cu pandurii săi toate mănăstirile ce cădeau pe partea oraşului pe care cade şi Cotrocenii. Episcopul Argeşului, anume Ilarion, supt pretext de cunoştinţă şi prietenie cu Tudor, de mulţi ani, a mers singur ca să locuiască cu Tudor în Cotroceni.

Tudor a orânduit şi ispravnici în România Mare peste judeţele Argeşul, Oltul, Teleormanul, Vlaşca şi Ilfov, iar celelalte judeţe se ţineau de Greci.

După aceia a dat Tudor afară şi următoarea proclamaţie:

„Tudor Vladimirescu,
către toţi locuitorii oraşelor şi satelor de orice treaptă şi anume: neamuri, postelnici, mazili, breslaşi, ruptaşi, birnici, scutelnici, poslujnici şi birnici străini din acel judeţ.

Fraţilor! Vă este tuturor cunoscut ridicarea mea dimpreună cu glasul prădatului şi jăfuitului norod al Ţării-Româneşti. Am urmat şi urmez pentru ridicarea drepturilor ei. Am hotărât, de la cel d'intâiu minut al ridicării mele, să îndeplinesc cu credinţă datoria adevăratului Român către ţara sa, pentru fericirea voastră; către care ţară ca şi voi, fraţilor, am datorie a sângelui şi a naşterii mele, care mă supune către tot norodul Ţării-Româneşti. Pentru care am şi încins armele pentru încetarea şi înfrânarea oricăreia năpăstuiri şi despuieri ce aţi suferit până acum, de către Domnii şi oblăduitorii voştri, cari, în desăvârşită nemilostivire, s'au căznit şi s'au nevoit cum să găsească mai multe mijloace prin care să

poată a vă suge și cea mai dupe urmă picătură de sânge ce se mai află întru puterile voastre, aducându-vă în această îngrozită prăpastie și nimicnicită stare întru care vă aflați astăzi. Temeiul cel mai mare al hotărârii mele este împreunarea glasului vostru într'una și care cer ca nici într'un chip să nu înceteze de a cere drepturile țării voastre, pe care de nu le voiu vedea dobândite din cele încă de mai nainte și până acum lucrări și care din suflet vă făgăduiesc că se vor dobândi împotriva oricăruia vrăjmaş, prin vărsarea sângelui mieu, și pentru care drepturi voi cei d'intâiu vă veți bucura.

În această sfântă și dumnezeiască lucrare a țării voastre, Dumnezeul îndurărilor ne-a ajutat, şi nu numai cele cinci județe de dincolo de Olt se văd mântuite de toate jafurile şi despuierile ce se urma' într'însele, și de către mulțimea feluriților slujbași, dar, ori și pe unde am ajuns atât despuierile au încetat, cât și făcătorii aceia de rele s'au făcut nevăzuți.

Așa dar, ajungând și în București, care este capitala țării și unde am găsit mulți boieri patrioţi cari s'au găsit și se găsesc de aceleași simțiri cu mine pentru fericirea țării, cu carii împreună chibzuindu-ne pentru îndeplinirea greutăților ce se cere de împrejurările de astăzi, s'a găsit de cuviință ca prin mine să se împlinească contribuție obștească de la fiecare fără osebire, câte optsprezece lei pe acest trimestru, cu care să putem împlini datoriile greutăților ce se cer astăzi, pentru mântuirea țării noastre Pentru care vă înștiințez pe toți că s'a dat această slobozenie ispravnicilor acestui județ la care și urmează să vă supuneţi și s'o îndepliniți, fraților, atât aceasta, cât și altele ce trebuința va mai cere pentru mântuire, fiind de-a dreptul încredințați în mine că, pe cât va sta putința, vă voiu apăra.

Toate aceste cereri vi se fac pentru ținerea oștirilor care vă vor apăra și vor ști să scoață drepturile voastre De aceia vi se şi trâmbițează glasul chemării, adecă câți sunteți vrednici să vă înarmați împotriva oricăruia vrăjmaș

al țării voastre, veniți către mine ca să vă cercetez vitejiile voastre. Şi, de le voiu afla potrivite cu hotărârea ce se cere în împrejurările de astăzi, pe dată să vă și primesc și să vă și povățuiesc cum trebuie să vă săvârșiți datoriile și să vă îndepliniți acea slujbă ce se cere de la niște ostași cari sunt hotărâți aumai pentru dobândirea drepturilor țării lor, iar nu pentru în parte-li folos, după cum atât eu singur, cât și cei împreună frați cu mine slujim, nepuind nici în gându-ni vre-un folos al vericăruia dintre noi, decât numai pentru binele țării noastre, ce este de obște pentru noi toți și pentru copiii noștri. Câți însă nu v'ați născut cu această îndemnare de a mânui armele, supuneți-vă de însuși bună voia voastră la datoriile ce vi se cer, fără cea mai mică deosebire, așa precum vi s'au arătat, pentru mântuirea țării voastre. Cari bani, optsprezece lei, iar nu mai mult, plătiți de vericare nume prin boierii ispravnici, vor veni în Vistieria țării, și de acolo se vor împărți în împrejurările ce vi s'au arătat. Fiți dar cu toții sănătoși și supt îngrijirea Celui Prea Înalt, fraților.

Slugerul Tudor Vladimirescu.

1821, Martie 20 [1]."

CAPITOLUL XIII.

Sosirea lui Ipsilant la București și așezarea lui la Colentina. — Întâlnirea lui Tudor Vladimirescu cu Ipsilant în casele de lângă Cișmeaua lui Mavrogheni. — Scrisoarea lui graf Capodistria către Ipsilant. — Înălțarea steagului libertății grecești pe zidul porților caselor boierului Belu, Podul Mogoșoaii. — Două cărți de la Patriarhul Constantinopolei contra Grecilor.

Alexandru Ipsilant, sosind la Focșani, a zăbovit aci puțin, așteptând ostași din Odesa și din Basarabia. Acolo a găsit și pe vestitul Vasile Caravia, care venise din Galați cu două sute de Arnăuți și cu șase tunulețe mici. De acolo a pornit Ipsilant cu toți ai săi, și, în loc de a veni

[1] Forma autentică, după tipăritura contemporană, o dăm în Apendice.

la București, a luat-o pe supt munți și a ieșit la Mizil, unde a întâlnit și pe Iordache Olimpie, de la care s'a încredințat de fuga boierilor din București. Aci a mai dat Ipsilant și alte proclamații grecești, însă Românii n'au voit nici să le auză, dar mite să alerge supt steagul lui.

De la Mizil Ipsilant a ieșit la Ploiești, unde a mai zăbovit câteva zile. Aci s'au strâns mulțime mare de Arnăuți și de Greci, unde s'a și rostit cuvântul: Să trăiască libertatea! Și, mărind batalionul lui cel sacru cu alți Greci din alte orașe, a plecat cu ei cu toți la București, unde a sosit la 25 Martie și a tras la satul Colentina, proprietatea fostului Domn Grigore Ghica[1], din margenea Bucureștilor, unde și-a așezat cuartirul său general. Bimbașa Sava, care în acea epocă se socotia de-o însemnată persoană, a mers cu oastea de i s'a închinat. Iar căpitanii Grecilor erau Colocotroni, Caravia, Constantin Duca, Gheorghe Olimpie și alți mulți, peste cari toți aceștia era generalisim vestitul Pendideca. A doua zi Mitropolitul, episcopii și boierii ce se mai aflau în București (pentru că nu-i mărgenise Tudor până atunci la Belvedere; după aceia i-a ridicat și i-a pus supt streaja sa), au mers de s'au închinat lui Ipsilant. După aceasta, dorind oștirea ce venise cu Ipsilant ca să se plimbe prin orașul Bucureștilor, cum i-au văzut copiii, au început să cânte pe ulițe:

Ipsilante fertmarșal,
Pendideca ghinărar,
Ofițerii cei mai mari
Covrigari și plăcintari.

Tudor se prefăcea că așteaptă să vadă oștirea rusească de șaptezeci de mii supt fermatșalul Wittgenstein, măcar că el avea întreagă știință de la secretarul consulatului austriacesc din București, Udrițchi, de cele ce se urmase la Laibah între Împărații Europei și plenipotențiarii lor, după care se și înțelesese, atât cu Pașa de la Vidin, cât și cu bătrânul Vizir ce era atunci Silistra-Valesi.

[1] Cel de la 1822.

Ipsilant a invitat pe Tudor ca să se întâlnească la casele de la Cişmeaua lui Mavrogheni, care era pe-atunci dincolo de bariera Podului Mogoșoaii, ca să se sfătuiască împreună. Și la ziua hotărâtă s'au și întâlnit amândoi în arătatele case. Însă fiecare dintre ei aveau pază bună de oameni înarmați și gata de luptă la cel mai mic semn. Tudor se prefăcea că nu înțelege limba grecească și de aceia luase cu sine și pe episcopul Ilarion, căruia se încredea (dar, din nenorocire, și acela a fost vânzător). La acea întâlnire Ipsilant a propus lui Tudor să fie uniți. Tudor însă a răspuns că este gata a-i primi propunerea lui, dar îl roagă mai întâiu a-i arăta dacă într'adevăr într'această ridicare a lor este și mâna Rusiei, precum a manifestat-o el prin toate proclamațiile sale. Ipsilant i-a răspuns că nu știe Tudor cât de mare este dorința Rusiei întru apărarea acestor două țări? Tudor i-a zis că aceasta o cunoaște încă din vremea Împărătesei Ecaterinei, dar că asemenea cunoaște și aceasta: când Englitera, când Austria, când Franța, i-au stătut totdeauna împotrivă. Ipsilant, voind să-l încredințeze mai bine, a scos o hârtie, zicând: „Iată ce-mi scrie însuși graf Capodistria din Petersburg". Însă n'a voit să dea acea hârtie din mână, și o cetia el singur. Tudor însă îl rugă să dea acea hârtie episcopului să i-o citească, ca să poată înțelege cele scrise într'însa. Și toată întrevorbirea lor se tâlmăcia de episcopul Ilarion, fiindcă Tudor se prefăcea că nu știe grecește. Ipsilant i-a răspuns că nu poate să dea hârtia aceia a o ceti alții, pentru că graf Capodistria îi scrie într'însa și alte lucruri particulare.

Iar Tudor atuncea a răspuns lui Ipsilant: „Prințule, fără ajutorul Rusiei noi nu cutezăm a ridica steagul împotriva Turcilor, căci știi ce cruzi sunt ei! Și-apoi ei sunt suzeranii noștri, și avem tratate cu dânșii, pe care trebuie a le respecta, și vrem să scutim nenorociri sărmanei noastre patrii. Am văzut cu ochi-mi vânzându-se creștini dincolo de Olt de către Turci, adecă Sârbii din Serbia, cât optsprezece lei sufletul și răscumpărându-se de către noi, Ro-

mânii, chiar cu acest preț, oricâți am putut[1]“. Ipsilant răspunse prin episcopul Ilarion, în limba grecească: καλὰ λέγει ὁ καϋμένος („bine zice sărmanul“). Iar episcopul îi făcu semn că Tudor înțelege grecește. Astfel s'a dat pe față adevărata credință ce păzia episcopul către Tudor și vinderea lui către Ipsilant, încă de când ieșise întru întâmpinare-i cu Mitropolitul și cu boierii. După aceia mai urmând o scurtă conversație între dânșii, a și plecat Tudor.

Ipsilant a doua zi a dat poruncă ca, fără zăbavă, oricâți Arnăuți vor fi supt steagul lui Tudor, să vie numai de cât supt steagurile celorlalți Arnăuți ai săi, și, oricâți Sârbi și Bulgari, să vie toți supt steagurile lui Tufeccibașa Bozin. Astfel chiar în ziua aceia s'a dat pe față ura ce era între Tudor și Ipsilant.

Tudor după aceia a întărit mănăstirea Cotroceni cu șanțuri, a așezat pandurii săi parte înăuntru în mănăstire, cu artileria de șase tunuri ce avea, și partea cea mai mare în lagăr, pe câmpul Cotrocenilor. Și așa își urma lucrările sale, atât cu recrutația de panduri peste Olt, cât și cu întărirea mănăstirilor din Valabia Mică, cu aprovisionările însemnate ce se făcea într'însele și cu corespondența ce se ținea cu serhaturile de peste Dunăre, pe care Grecii o simțise aceasta. Cu toate acestea Tudor avea toată dreptatea: căci acolo unde aștepta, sau unde se prefăcea că așteaptă pe Ipsilant ca să intre în Principate cu acea oștire de șaptezeci de mii de Ruși, de care vorbise Ipsilant în proclamațiile sale, l-a văzut viind cu vre-o șapte mii de Greci, despuieți, bagabonzi, fără nicio știință de tactica războiului. L-a văzut atât în Moldavia,

[1] Aceasta s'a urmat în revoluția Serbiei, când pe nenorociții aceia ce-i prindeau Turcii, ori prin luptele ce se întâmpla, sau prin sate, săteni chiar neînarmați, pe câți nu-i omora dintr'înșii, îi trecea din Serbia peste Dunăre, în Mica Românie, și acolo îi vindea, ajungând a vinde până la optsprezece lei sufletul de om. Românii îi cumpăra' de la Turci și în urmă, ca niște creștini, îi și slobozia', dintre cari unii s'au întors după revoluție iarăși în Serbia, iar alții încă după atunci s'au așezat în România Mică.

cât și în România, adunând bagabonzii după oriunde se aflau, ba și chiar copii după la școale. A văzut în oștirea lui anarhia și tâlhăria cea mai mare, începând hoțiile întâiu de la cai și de la arme și mergând până la despuierea icoanelor duprin biserici și a vaselor celor sfinte din altar, nerespectând nimic.

„Dar, dacă Ipsilant întru adevăr a fost așa după cum îl descrie istoriile grecești", va zice cetitorul, apoi cum a putut lua pe Tudor din mijlocul pandurilor săi și a-l omorî? Când chiar această istorie descrie pe Tudor întru toate mai pre sus decât Ipsilant?"

La aceasta răspunz că nu Tudor, un om din popor și fără de nicio învățătură, ci cei mai bravi căpitani ce au putut sta vre-o dată în lume, când patria lor odată i-a părăsit, au trebuit să cază jertfă vânzării oamenilor săi. Prin vânzarea mareșalilor săi a căzut chiar Napoleon cel Mare la Waterloo. Și tot prin vânzare se zice că a căzut și Șamil, șeful Circasienilor, carii se luptară treizeci de ani pentru libertatea patriei lor.

Căpeteniile de după atunci ale acestei țări dintru început au fost împotriva lui Tudor, și mai vârtos din orbire și necaracter, până la întrarea Turcilor în țară, fiind de un cuget și de o voință cu Ipsilant. Aceasta a făcut a slăbi credința pandurilor către Tudor, necrezând ei că vor putea ajunge cu căpetenia lor la scopul care-și propuseseră pentru mântuirea țării. Pe de altă parte, necurmatele intrigi ale Grecilor (ce lucrau prin Machedonschi și Prodan) lângă capii pandurilor, nemulțumiți de cruzimea lui Tudor, și, peste toate acestea, purtarea cea foarte aspră a lui Tudor către soldații săi, acestea toate au făcut pe căpitani a-l părăsi și a-l da în mânile Grecilor, după cum se va vedea la locul său.

Iată ceia ce scriau jurnalele Europei dupe atunci:

„Mărirea Sa Împăratul Rusiilor a aflat cu mare întristare tâlhăria Grecilor în principatele Moldavia și Valahia. Și nu numai că n'a voit să dea Grecilor vre un ajutor, dar a și arătat în cea mai mare solemnitate desăvârșita lui

ură asupră-li. Împăratului i-au pricinuit nedescrisă întristare și rușine bănuiala ce s'ar fi putut da asupra Impărăteștii sale Măriri de către celelalte Curți ale Europei, că ar fi dând ajutor Grecilor pe supt ascuns.

„Împărătescul consul rusesc, Bizani[1], a făcut cunoscut că s'au poruncit a se ridica numai decât din Iași, cu care s'au ridicat și cea mai mare parte din boieri și neguțătorii cei mai însemnați, cu cea mai mare grabă, din Moldavia, fugind peste hotar, parte în Rusia și parte în ținuturile Austriei. Însuși Domnul Moldaviei[1], Sutu, căută scăpare cu toată familia sa într'una din aceste două țări, și nu a putut-o găsi."

Alte jurnaluri făcea' cunoscut că, „îndată ce a sosit Împăratul Alexandru la Laibah, a proclamat cum că Mărirea Sa n'au putut cunoaște faptele lui Alexandru Ipsilant din Principatele Moldavia și Rumânia decât faptele unui desăvârșit răzvrătitor și înșelător de noroade; pentru care și poruncește Mărirea Sa a se scoate, atât din heraldia Imperiului Rusiei, dintre nobili, cât și din supușii Rusiei, lepădându-l cu totul în fapta sa. Al doilea, s'au poruncit fetmarșalului Wittgenstein, care sta cu oștirile dincolo de Prut, ca să ție cea mai mare neutralitate către faptele ce se urmează de către Greci în Principate.

Aceste hotărâri se vor comunica Ministeriului rusesc din Constantinopol, cu poruncă ca să le facă cunoscute Înaltei Porți, pe care să o încredințeze din nou de legătura armoniei întru care se găsesc aceste două Puteri. Iar Baron Stroganov să proclame de față că politica Împărăteștii sale Măriri este cu totul străină de orice cugete care ar putea aduce ridicări de popoare și anarhii în vericare țară și că niște asemenea revolte sunt hotărâte, chiar și de Mărirea Sa, a se sfărâma de către stăpânirile supt care se află, și că Împărăteasca sa Mărire nu cunoaște în politica sa decât ținerea armoniei întru care se află legat prin puterea tractatelor cu Înalta Poartă."

[1] Pisani.

Iată și epistola lui graf Capodistria, din porunca Împăratului Alexandru, către Alexandru Ipsilant, din 14 Martie 1821.

„Mărirea Sa Împăratul a simțit mâhnire, atât mai mult de adâncă, cu cât cinstea și nobilele voastre sentimente, prin care ați dat dovezi în slujba Măririi Sale, prin urmările voastre de astăzi le-ati dovedit din potrivă. Mărirea Sa era departe de orice gândire că ați fi putut vre-odată fără veste să vă târâți de acest duh al rătăcirii ce duce pe oamenii veacului nostru de a cere, prin scăpare de vedere a celor d'întâiu datorii ale lor, vre un bine ce nici într'un chip noate să-l nădăjduiască decât numai după o scumpă păzire a canoanelor credinții și a bunei purtări. Strălucita familie a voastră, cariera pe care ați început-o, dreapta opinie ce ați fost dobândit-o, toate acestea vă putea' da prilej să luminați spre cele de folos pe Grecii ce au pricinuit aceste tâlhării în principatul Moldaviei și Valahiei, în care ați căzut și înșivă. Cu cât aceste principate nu sunt și niciodată n'au fost nici ele Grecie, nici locuitorii lor Greci, cu atât, după tot cuvântul drept, nu puteți nici a gândi să vă îndreptați, nici voi, nici cei împreună cu voi, de numele ce poartă niște asemenea fapte. Încrederea ce v'au arătat-o acești Greci, dorința îmbunătățirii negreșit îi ațâță de a nu rămânea străini de soarta lor. Dar oare prin ridicări de răscoale în țări cu totul străine, niște asemenea fapte ce s'au urmat și se urmează în Principate de toți aceia ce se află supt comanda voastră și al cărora, Prințule, voi sunteți capul, vă întreb cum se numesc? Dar oare prin revoltă, și chiar în patria lor, pot ei să nădăjduiască dobândirea gândului lor celui îngâmfat?

Oare prin întunecoase și tainice uneltiri poate un neam să nădăjduiască că va ajunge să se renască și să se înalțe la rangul neamurilor neatârnate? Împăratul nu o crede! El a asigurat ocrotirea Grecilor prin tractatul ce a încheiat cu Poarta. Astăzi aceste foloase ale păcii sunt bine

așezate și au luat drumul cel mai legal. Se vede însă că voiți să vă întindeți numele prin fapte de întâmplări atât de rușinoase, ce peste putință este de a fi primite de Mărirea Sa.

Rusia are încheiată pace cu Poarta.

Tàlhăria ce se lucrează în Principate nu poate, supt niciun cuvânt, a rupe buna armonie dintr' aceste două Puteri.

Așa dar veți fi socotit de Înalta Poartă după numele ce poartă însuși faptele ce le întrebuințați voi și cei împreună cu voi în Principate, și veți fi zdrobiți și bătuți chiar de către dânsa.

Nu pot să-mi închipuiesc cum ați îndrăznit să făgăduiți acelor două Principate sprijinirea unei mari Puteri. Ce Putere este aceia? Nu cumva v'ați întins privirea către Rusia?

Rusia niciodată n'a sprijinit și nu sprijine niște asemenea oameni pierduți prin înseși faptele lor. Și peste foarte puțin veți vedea chiar din partea Rusiei căzând toată răspunderea asupră-vă.

Povățuirea mea este ca să vă trageți și să trageți și pe nenorociții aceia de supt osânda ce atârnă asupra capetelor voastre.

Nici Luminăția Voastră, nici frații voștri nu sunteți mai mult în slujba Împăratului, nici supt apărarea sa. Numai princesa Ipsilant va fi supt ocrotirea sa. Și nici vă mai îngăduie Împăratal, supt nici un fel de cuvânt, de a vă mai întoarce vre odată în Rusia.

Această scrisoare vi se va trimete prin domnul baron Stroganov, carele, după ce o va face cunoscută mai întâiu Porții, este poruncit să v'o trimează. Aceasta, prințule, și nu mai mult.“

A doua zi după aceasta, Grecii au înălțat steagul libertății pe zidurile porții caselor boierului Belu (din capul Uliții Franțozești), unde era cvartirul lui Farmachie, și unde locuia și un arhimandrit grec, anume Vasilie, prieten și împreună-următor al lui Iordache Olimpie. Acesta, dimpre-

ună cu alți mulți Greci, au adunat o mulțime de popi, iarăși Greci, în pomenitele case, unde era steagul lor pregătit, zugrăvit pe de o parte Sf. Costandin și cu muma sa Elena, cari amîndoi țineau o cruce, și dedesupt se zicea: „în aceasta vei birui“, iar pe partea cealaltă era un fenix, supt care se zicea: „din cenușa mea mă nasc“.

După ce a făcut o sfeştanie, un popă dintr'înșii ținea în mână o carte, și alt popă ținea o Evanghelie: însă acești popi erau puși în front, și între dînșii era cel mai de căpetenie stăruitor, Costache Chiriac Aristia, cu steagul la spinare. În urma lor, ca la vre-o zece paşi, urma' Grecii și cu săbiile scoase, și după aceia se ținea mulțimea. În astfel de paradă au ieșit din arătatele case, cântând toți grecește: „strălucit-a darul tău, Doamne“, ș. c. l. Și după aceasta cântau cântece de libertate de-ale lui Riga. Și în urma acestora venia apoi mulțimea mare de Arnăuți și mulțimea mare de Greci, până au ajuns la Vadul Sacagiilor, visavì de biserica numită Curtea Veche. Acolo au făcut Tedeum, cu tămâieri și cu botezări, cântând „Mântuește, Doamne, norodul tău“, cu care cântare au început și darea focurilor din puști și din pistoale, de-ți asurzia' urechile de vâjâitul gloanțelor, care cădea' pe acoperișul caselor, încât credea cineva că se află într'un adevărat războiu.

De acolo s'au întors iarăși înapoi la casele Belului, ținând necurmat focul armelor prin târg, încât a fost o minune cum a scăpat orașul de aprindere. Acolo, cel ce purta steagul l-a înfipt de-asupra pe poartă, și apoi iarăși s'au mai dat focuri de arme, strigând toți c'un glas mare: „Și la porțile Constantinopolului“.

Tudor sta în Cotroceni și privia lipsa de judecată a lui Ipsilant și a celor împreună cu dânsul. Se mira de aceste fapte copilărești, barbare și cu totul străine de orice minte sănătoasă, când el mai vârtos cunoștea lucrurile din năuntru cum merg. Asemenea nu puțin se mira cum o să îndeplinească Ipsilant neapăratele trebuințe ale unei oștiri pe care n'o putea ține în supunere și în ascultare. Li lip-

siau magasii, li lipsiau amuniții, li lipsiau spitaluri, și cu un cuvânt toate, și apoi strigau în gura mare c'o să meargă să iea Constantinopolul! Purtarea eteriștilor ajunsese nesuferită: pe ulițile Bucureştilor ziua 'n amiazi despuiau bărbați, femei, popi, copii, orice întâlniau. Intrau în toate casele boierilor cari erau fugiți, precum în casele Brâncoveanului, în casele Crețuleștilor, Ghiculeștilor și în casele tuturor boierilor mari și mici, și despuiau așternuturi, mobile, biblioteci, cu un cuvânt tot ce găsiau și le vindeau pe la Evrei și pe la oricine găsia', pe un preț de nimic. Intra' în pivnițile caselor boierești și, după ce se îmbătau și prădau tot ce mai găsiau printr'însele, apoi spărgeau și buțile prin focuri de pistoale și dau drumul vinurilor să curgă. Era o spaimă mare și o jale grozavă în București, de starea în care se afla aceasta. Sava însă, cumpărat de Calimah, protectorul său, aștepta prilej îndemânatec spre a se declara contra lor.

Cu toate acestea, chemându-se de către Tudor în Cotroceni, și întrebându-se de are știință de cele ce se urmează în București, Sava n'a tăgăduit. Și Tudor iar l-a întrebat: este el orânduit de Divan, și a fost cu primirea sa a păzi acest oraș? Și de are de gând a-și împlini acea îndatorire cu sfințenie?

Sava a răspuns că nu se leapădă de îndatorirea sa. Și, după sfatul ce au ținut între dînșii, s'a dat poruncă în oraș că, la orice casă ar mai veni zavergii ca să prade și să jăfuiască, proprietarii acelor case, sau epitropii, sau vecinii, sau oricine s'ar găsi prin prejur, să dea cu arme și să-i omoare, fie măcar oricine acei ostaș, fără osebire; și nu vor răspunde pentru acele ucideri către nimeni.

După această poruncă au mai încetat puțin jafurile și prăzile în București. Cu toate acestea orașul era speriat tare de necurmatele tâlhării, și fugiau necontenit locuitorii lui, care încotro putea. Dar în zădar, căci se prindea' de Arnăuți pe drumuri, și se despuia' până la piele; și aceia cari se împotriviau, se omorau.

CAPITOLUL XVI.

Două cărți de afurisanie patriarșești prin care Patriarhul Constantinopolei, dimpreună cu toți ceilalți Patriarhi, în cor, sinodicește, afurisesc pe Ipsilant dimpreună cu toți ceilalți Greci de supt dânsul.

Atunci sosiră una după alta două cărți din Constantinopol de la Patriarhul, prin care afurisia pe Ipsilant și pe toți Grecii, cu tot neamul lor.

„Grigore, cu mila lui Dumnezeu arhiepiscop al Romei-Nouă și Patriarh a toată lumea.

Prea-sfinte Mitropolite prea-cinstite exarhe al plaiurilor, frate iubit în Duhul Sfânt, împreună cu Smerenia Noastră slujitor Domnului, dar și pace de la Dumnezeu fie cu Preasfinția Voastră. •

Cât au întristat inimile, nu numai ale noastre, ale clerului, dar ale tuturor câți locuim în acest împărătesc oraș și tot de un neam cu noi, de la mic până la mare, mișcarea acestor neomeniți insurgenți, este peste putință de a vă descrie. Pentru că cu toți am rămas triști, cu inimile ca de pământ și încremeniți, când și de către Dumnezeu orânduită nouă stăpânirea și nebiruită Împărăție au ajuns a se arăta până într'atât de neomeniți și desăvârșit ingrați acela ce au fost Domn peste tronul Moldaviei, Mihail Suțu, carele, prefăcându-se supt închipuire de libertate, au proclamat o dimpreună cu nemernicul și fugarul acela Alexandru Ipsilant. Aceștia nici către Dumnezeu cele de cuviință, nici către oameni cele drepte și adevărate niciodată păzindu-le, ci de a pururea călcând și religia și moralul, nu numai au înșelat pe toți oamenii pierduți și săvârșitori de fapte rele, dar și tot neamul grecesc fără de bătaie de cuget l-au îmbrâncit în prăpastie prin închipuita și înșelătoare de libertate națională. Dar dumnezeiasca Providență și neadormirea preaputernicei și nebiruitei Împărății de prin mai multe locuri înștiințându-se prin înscrisuri, ba încă și oficial făcându-i-se cunoscut de către Ecselenția Sa elciul Rusiei, s'au dat pe față ticălosul acela plan, s'au cunoscut basa

și începutul de unde s'au dat pe față, și s'au descoperit minciuna și încelăciunea pe care nerușinatul o întrebuința ca cum ar fi avut cu dânșii împreună-lucrătoare la aceste ticăloase scopuri puterea Rusiei, după cum toate acestea s'au trâmbitat și prin într'adins pentru această chestie și astăzi prin auzirea de către noi toți s'au făcut cunoscut prin înalt impărătesc și vrednic de închinăciune firman.

Puterea Împărăției au întrebuințat în bune reguli dărăpănarea ticălosului lor plan, și Sf. Biserică a lui Hristos, după datorie, blastămă și afurisește pe acest tâlhar Ipsilant, pe acel ingrat și împreună cu dânsul lucrător fost Domn Mihail Suțu și pe toți cei împreună cu dânșii insurgenți, tâlhari Greci, ce au vrut printr'această ticăloasă a lor faptă a șterge după fața pământului neamul întreg. Biserica lui Hristos, după datorie, priveghind, de obște și în parte, cele spre mântuire, binecuvântând așează și întărește pe tot neamul la credincioasa supunere de raiele și la adevăratele datorii ale supunerii, iar pe tâlharul acela Ipsilant și pe toți ceilalți împreună cu dânsul îi afurisește și îi dă anatema, ca niște pe față pricinuitori ai pierderii neamului întreg și ai vărsării sângelui ai atâtor nevinovați.

Aceste cărți se trimit cu grabă și în eparhia Preaosfinției Voastre și în eparhiile iubitorilor de Dumnezeu episcopi, din carii mai pe larg vă veți încredința, iar printr'aceasta vă sfătuim bisericește să le trâmbitați la toți câți supt creștineasca voastră apărare se găsesc creștini, cărțile sfinte noastre bisericești, și să te lupți în tot chipul ca să li descoperi înșelăciunea supt care i-au adus, și supt care se află, risipindu-li zădarnicele fumuri, arătându-li că cu această neomenită mișcare pierde neamul întreg și că, de nu se vor întoarce să-și repareze această blăstămată necredință, Biserica îi are despărțiți de toți ceilalți creștini și vinovați și lepădați veșnicei anatemi.

Către aceasta să fie Preaosfinția Voastră, iubite frate, cu mare băgare de samă, cunoscându-vă datoria cum că aveți a da răspuns la nemituitul tribunal al Domnului

Nostru, în înfricoșata acea zi când vi se va cere pentru toți răspuns, căci sângele lor din mânile voastre se va cere, dacă și prin cuvânt și prin faptă nu veți întâmpina această de nevoie mântuire și dacă nu vă veți îndeplini arhiereasca voastră datorie, înduplecând pe acei înșelați și primind și iertând pe cei întorși și căiți din această mișcare și din blăstămatul și satanicescul lor jurământ. Iar către cei ce nu se vor întoarce veți lepăda asupră-li ură și blăstăm; întorcându-vă fața de la dânșii, gonindu-i și lepădându-i veșnicei anatemi. Iar Preasfinția Voastră veți rămânea întru toate împreună-cugetător cu Biserica lui Dumnezeu și cu puternica noastră Împărăție. Căci, dacă, la din contră, nu veți lucra după cum Biserica ni poruncește, și cu cuvântul, și cu fapta, și cu cugetul, vă avem din acel ceas lepădat din arhiericescul nostru grad de sine-vă, osândit și străin de Biserica lui Dumnezeu și neîntors din eresie și veșnic vinovat.

Deci, iubite frate, luptă-te pe cât vei putea ca să scapi de primejdia sufletească, căci în mari vărsări de lacrămi s'a făcut și aceasta si cealaltă carte sinodicească, ce pe dumnezeiescul jertfelnic s'au pecetluit și vi se trimite. Așteptăm să ne bucurăm cu grabnicele răspunsuri și de bună ispravă ce ni veți trimite, iar dumnezeiescul dar să fie cu Arhieria Voastră.

Al Constantinopolei în Hristos frate,
Grigorie,
cu mila lui Dumnezeu arhiepiscop al Romei
Nouă și Patriarh a toată lumea."

„Preaosfințite Mitropolite și exarh al plaiurilor, frate iubit în Duhul Sfânt și împreună-slujitorule, prea-nobililor boieri din acea țară și următori ai legii creștinești, cinstiților neguțători și starosti ai tutulor isnafelor și ceilalți toți binecuvântați creștini, de orice treaptă și meserie, fii iubiți ai Domnului Nostru, darul și pacea lui Dumnezeu să fie cu voi.

Cea întâiu bașă moralicească cum că este recunoștința

către cei ce ni fac bine este mai luminat decât soarele, și cei ce sunt ingrați către făcătorii lor de bine sunt cei mai răi decât toți oamenii. Această răutate o vedem în multe părți tipărită prin cărțile sfinților, și chiar Domnul Nostru Isus Hristos ni arată, după cum avem exemplul lui Iuda.

Când însă această ingratitudine este însoțită și cu duhul cel rău de insurgenție împotriva obșteștilor noștri sprijinitori și a hrănitoarei noastre preaputernică și nebiruită Împărăție, atunci unii ca aceia sunt împrotivitori însuși lui Dumnezeu, fiindcă în fine nu este Împărăție sau stăstăpânire decât numai orânduită de Dumnezeu, și tot acela ce se împrotivește aceștii orânduite de Dumnezeu stăpâniri asupră-ni și preaputernică Împărăție se împrotivește de-a dreptul lui Dumnezeu. Aceste două base ale moralului și ale credinței, base, zicem, și moraliceștii și bisericeștii datorii, le-au călcat cu cea neasămănată mândrie acel odată orânduit Domn peste Scaunul principatului Moldaviei Mihail Suțu și Alexandru Ipsilant. Acestea la toți cei de neamul nostru sunt cunoscute nenumăratele mili ce prea-puternica noastră Împărăție, ca dintr'un izvor nedeșertat, au vărsat preste dânșii, pe acest Mihail Suțul, pe carele, din pierdut și cu totul neînsemnat, l-a ridicat la ranguri și la măriri, și din om peste toate acestea l-au suit peste luminatul tron al Domniei Moldaviei și l-au așezat boier al popoarelor.

Acesta însă fiind de fire rău și înrăutățit, după cum s'au arătat minune însuflețită a ingratitudinii, și unindu-se cu fugarul și tâlharul acela Alexandru Ipsilant, aceștia împreună, însuflețiți de o răutate satanicească, au proclamat libertatea neamului și cu glasul acesta au tras mulți de asemenea minți către dânșii, și, trimețându-i apostoli în multe părți pentru a înșela, au adunat mulțime mare de crai și de bagabonzi pentru ca să-i îmbrâncească în prăpastia pierzării, însă cei mulți tot din neamul nostru. Și, pentru a putea însufla mai mult curaj, au întrebuințat numele Puterii rusești, propuind cum că și aceștia [sunt]

împreună cu cugetările și cu mișcările lor, propunere cu totul deșartă și mincinoasă, fiindcă o asemenea mișcare este moralicește cu totul peste putință și cu totul străină de Împărăția Rusiei. Pentru care și Exelenția Sa ministrul Curții Petersburgului au dat înscrisă dovadă cum că nici cea mai mică știință sau amestecare nu are Curtea Rusiei într'această chestie, ce este osândită de tot dreptul cuvânt de tâlhărie. Cu niște asemenea propuneri și-au făcut ticălosul lor plan acești doi și cu cei împreună lucrători, supt nume de iubitori de libertate, iar, mai bine a zice, urâtori de libertate, și cari și acum lucrează întru a turbura liniștea și răsuflarea neamului nostru întreg, ce suntem credincioase raiele ale prea-puternicei Împărății, de care suntem miluiți necontenit supt strălucita ei umbră, cu atâtea privilegiuri de libertate, pe care nu le putea dobândi nicio altă nație, păzindu-se nesupărate cu totul și acelea ale credinței noastre până astăzi, pe care le ținem fără de niciun scandal, pentru mântuirea sufletelor noastre.

Aceștia dar ce au voit să se arate amatori de libertate s'au arătat și sunt cei mai urîtori de libertate, urîtori de religia lor, urîtori însuși de neamul lor și împrotivitori lui Dumnezeu, carii se silesc în tot chipul a aduce și la desăvârșita peire pe tot neamul întreg.

Acestea auzindu-le însuși noi și toată cea dupe lângă noi frăție și tot clerul și toate mădularele neamului, de orice treaptă și meserie, s'au umplut de întristare și de lacrămi, atât părinteasca noastră iubire de neam, cât și păstoriceasca datorie în Duhul Sfânt, întru a însufleți pe tot neamul nostru către cele către mântuire. Deci, scriind, sfătuim pe Preaosfinția Voastră ca, și înșivă, și prin egumeni și prin călugări, și prin duhovnici, să proclamați înșelăciunea și pierderea acestor oameni răi și urâtori de Dumnezeu, întâmpinând ca și din țerile acelea să nu se înșale cineva din creștini ca să dea ascultare, sau să se unească cu acești pierduți împotriva hrănitoarei și de Dumnezeu orânduită prea-puternica noastră Împărăție. Să vă siliți în faptă a dovedi înșelăciunea și prăpastia

pierderii întru care îmbrâncește acești tâlhari cătățime mare de suflete ce i-au tras prin minciuni în prăpastia pierzării, păzindu-vă chiar Arhieria Voastră a nu vă clăti câtuși de puțin din adevăr, auzind pierzătoarele lor bârfiri; iar, mai vârtos, să-i urâți și să-i blăstămați, după cum însuși Biserica și tot neamul au lepădat asupră-li tot blăstămul și toată ura, ca pe niște mădulare putrede și aducătoare de peire către tot neamul întreg și pe care îi are ca niște călcători în fapte a dumnezeieștii legi și ale *(sic)* apostoliceștilor orânduiri, ca pe niște batjocoritori ai sfintei datorii către făcătorii lor de bine, carii au călcat în picioare și politiceștile și bisericeștile daruri și cari sunt afurisiți și lepădați, atât de Biserică, cât și de tot neamul, neiertați și nedeslegați, după moarte lepădați, după tot tot cuvântul drept veșnicei anatemi, și împietriți ca pietrele, ca lemnul și ca fierul. Pe cari îi blăstămăm ca înaintea lor să se deschidă pământul și să-i înghiță de vii, ca pe Datan și pe Aviron, iar mai vârtos să zboare Dumnezeu sufletele dintr'înșii și să le trimiță în eternul foc. Facă-se cerul peste capetele lor ca o platcă de foc, și pământul supt picioarele lor ca un fier nestrămutat. Grămădească-se peste capetele lor furiile urgiei dumnezeiești. Fie casele lor în desăvârșită pierzare și dărăpănare. Facă-se copiii lor orfani și femeile lor văduve. Într'o generație să se stingă numele lor cu uiet, și din toate ostenelile lor să nu rămâie piatră peste piatră. Îngerul Domnului cu sabie de foc să-i gonească pe dânșii, având asupra blăstămul tutulor din veac cuvioși și de Dumnezeu purtători părinți. Toate acestea le lepădăm asupra lor, pâraie de lacrămi izvorând din ochii noștri, îi blăstămăm și-i anatematisim după tot cuvântul drept, ca pe niște pricinuitori ai pierderii neamului întreg.

Mai vârtos înțelegând cum că între dânșii au legat satanicescul lor cuget prin insurgentă eterie cu jurământ. Acest jurământ este jurământul înșelăciunii și al pierzării, este jurământul împotriva credinței, de o potrivă cu jurământul lui Irod, carele, pentru ca să nu-l calce, au

pus de au tăiat capul lui Ioan Botezătorul, carele, de ar fi călcat acel fără de cuvânt jurământ, pe care l-au înțeles lacoma lui dorință, ar fi trăit negreșit dumnezeiesc mergător înainte. Cu un asemenea jurământ dar s'au legat și această de Dumnezeu legătură, ca să piarză neamul întreg. Pentru aceasta, în darul preasfântului Duh, are Biserica deslegat jurământul lor, și întoarce și iartă din toată inima pe cei ce se vor căi și-și vor mărturisi încelăciunea lor și vor îmbrățișa cu credință supunerea de raiele. Către aceasta, ni întoarcem cuvântul și chiar către Preaosfinția Voastră, cum că, de nu vă veți supune și nu veți lucra și cu fapta și cu cuvântul după cum mai sus v'am povățuit, pentru deslegarea și risipirea acestei pierdute adunături, care este chiar din neamul nostru, ca să-i întoarceți din pierzătorul cuget și mișcare împotriva preaputernicei noastre Împărății, vă osândim nevrednic de a mai sluji în Biserica lui Dumnezeu, și în puterea Sfântului Duh vă scoatem din gradul de arhiereu și din toată puterea de arhipăstorie, și, deslegându-vă cu totul de dumnezeiescul dar, vă lepădăm vinovat veșnicului foc al Gheenei.

Acestea, iubite frate, după cum bisericește vă sfătuim, adăstând cât mai în grabă isprava scrierilor noastre, fie dar cu voi dumnezeiescul dar și nemărgenita milă peste noi toți, amin.

1821, Martie.

Această carte s'a iscălit în altar, pe masa jertfei sinodicești, însuși de Fericirea Sa și de toți ceilalți sfinți arhierei,

Al Romei Nouă arhiepiscop și universal Patriarh Grigorie.
Policarp, Patriarhul Ierusalimului.
Al Chesariei Ioanichie.
Al Ieracliei Meletie.
Al Chizicului Costandie.
Al Nicomidiei Atanasie.
Nicheias Meletios.
Al Halchidoniei Grigorie și Meletie.
Dercon Grigorie.

Al Tesalonicului Iosif.
Al Târnovului Ioanichios.
Al Adrianopolului Doroteiu.
Al Brusei Meletie.
Demoticas Calinic.
Anchiras Atanasie.
Naxias Grigorie.
Sifnu Calinic.
Și cei din Fanar.
Şi Farsal Damaschin, șcl[1].

Aceste cărți de blăstăm ale Sinodului făcându-se cunoscute în București, au întristat pe Greci și pe Turcomeriți foarte mult, şi au început a fugi care încotro vedea. Iar pe Arnăuți, Bulgari, Sârbi și Greci, cum și pe batalionul sacru, i-au silit comandirii lor a-i lăsa în toată neștiința despre aceste cărţi de afurisanie.

Cu toate acestea o mare întristare a acoperit pe Alexandru Ipsilant, pe de o parte pentru scrisoarea ce o primise de la graf Capodistria și de hotărârea luată de marile Puteri la Laibah, cum și de cărțile și blăstămele Patriarșilor din Constantinopol, iar, pe de altă parte, văzând nesupunerea Grecilor de supt dânsul. Acestea l-au silit să fugă de la Colintina, strămutându-se în orașul Târgoviștea, capitala districtului Dâmbovița, cu scop ca să adune acolo și alte trupe grecești ce veniau necontenit din Basarabia, din Moldavia și de peste Dunăre, crezând, către aceasta, că va putea lua ostași și dintre Români, adecă din județele care avea supt stăpânirea sa și de unde strângea chiar și birul dupe la locuitorii acelor districte, prin ispravnicii orânduiți de dânsul, cum și banii scutelnicilor boierești, supt cuvânt de plata soldei grecești.

Trupele sale, ce le avea împărțite prin județele Dâmbovița, Mușcel, Prahova, Săcuienii, Buzău, Focșanii și altele, se întindeau până la hotarele țării, și necurmat jăfuiau și despuiau până la piele pe toți nenorociții fugari, de orice treaptă, carii căutau scăpare în Transilvania.

[1] V. altă formă mai sus, p. 68 şi urm.

Tudor sta în Cotroceni cu pandurii și cu artileria sa, și le privia toate acestea, ținând necontenită corespondența cu toți Pașii serhaturilor după malul drept al Dunării. Ipsilant o știa aceasta, cum și purtarea lui Sava, care primia instrucții de la Calimah din Constantinopol, și ținea și el corespondență cu arătații Pași.

CAPITOLUL XV.

Întoarcerea lui Ipsilant din București la Târgoviște. — Punerea supt pază a doi episcopi și a boierilor la Belvedere de către Tudor. — Întrarea oștirilor otomane, prin mai multe guri, în România și Moldavia.

Domnul Alexandru Ipsilant, în loc de a porni pe dată de la Colintina, peste Dunăre, după cum se făgăduise, măcar că acum era târziu, a apucat drumul spre Târgoviște, unde, așezându-se în casele lui Geartol, a început să dea la baluri, jăfuind pe toți orășenii acei capitale, și despuind chiar vechea Mitropolie a Târgoviștei de acoperișul ei de plumb, supt cuvânt de a face din plumb gloanțe pentru bătaia cu Turcii. Și apoi a vândut acel plumb pe la Evrei.

Casa lui Geartol, în care locuia Ipsilant, avea două scări, din care pe una a numit-o Scara Sfântă și nu-i era iertat nimănui a se sui pe dânsa decât la ceasuri hotărâte și cu voia Grecilor, ci o păzia necontenit. Ipsilant trimise în Moldavia pe prințul Gheorghe Cantacuzino, pe la mijlocul lui Aprilie, ca să primească oștirea de-acolo, și în locul lui a rânduit peste batalionul sacru pe Vasile Caravia, iar pe Pendideca peste Grecii călăreți, pe cari îi numia Cazaci și Ulani. Și au strâns cu sila mulțime de locuitori din patru districte: Prahova, Muscel, Dâmbovița și Săcuieni, supt numire de salahori, ca să destupe vechile șanțuri ale acestui oraș[1] și să facă întăriri, apeducturi și

---

[1] Orașul acesta, odată capitala României, este întărit de munți. Intr'însul residară Domnii cei bravi, ca Mircea, Vlad Țepeș și alții.

să-l umple de provisii de unde să se poată a se lupta la cas de încunjurare cu oştirile otomane ce se aşteptau să vie.

Tudor, luând de supt stăpânirea Savei Mitropolia, mănăstirea Radu-Vodă şi mănăstirea Mihai-Vodă (care câte trele aceste sunt zidite pe dealuri înalte), le-au umplut cu panduri şi au ocupat astfel cea mai bună posiţie pentru apărarea capitalei.

Tot într'acea vreme Mitropolitul cu boierii ce se mai aflau în Bucureşti şi din cari cei mai mari erau:

Marele-Spătar Grigore Băleanu, cu doi gineri ai săi,

Marele-Vistier Alexandru Filipescu Vulpe.

Marele-Vornic Iordache Slătineanul.

Marele-Vornic Alexandru Nenciulescul [1], aceştia şi alţii, dimpreună cu episcopul Buzăului, au cerut de la Tudor voie ca să-i lase să treacă în Transilvania. Tudor, pe de o parte, li-a acordat voia, iar, pe de alta, a poruncit pandurilor orânduiţi pentru a-i duce în siguranţă până îi va trece hotarele ţerii ca, îndată ce vor ieşi din oraş, să-i ducă să-i închiză în casele de la Belvedere, moşie a boierului Constantin Golescu [2]. Sava avea 800 de Arnăuţi, Sârbi şi Bulgari, cari se ziceau că sunt cei mai bravi, cum şi 1000 de tabaci de la Radul-Vodă. El a năvălit dar atunci cu cei 400 de Arnăuţi asupra Belvederei, ca să iea pe boierii de-acolo, dar boierii, ca să evite o luptă fără folos, au rugat pe Sava a se retrage; ceia ce a şi făcut acesta. Într'acestea au venit ştiinţe că oştirile turceşti au

---

Acest oraş se afla pe atunci încunjurat, ca o cetate, de şanţuri şi baterii.

[1] Iar C. Herescu era adiotant al lui Ipsilant.

[2] Afară de Marele-Spătar Grigorie Băleanul şi din arătaţii doi tineri ai săi, cari s'au respectat pentru Ordinul rusesc ce-l purtau la piept, Ana al III clasă. Era foarte rar pe-atunci, pe la noi, decoraţii ruseşti; şi nu le avea fiecine, ci numai trei, patru boieri mari, şi anume: Costantie, episcopul Buzăului, Marele-Spătar Grigorie Băleanu şi Marele-Vornic Al. Nenciulescu. — Iar ginerele Spătarului Băleanu, Constantin Herescu, era îmbrăcat cu uniforma grecească a batalionului sacru, fiindcă se afla adiotant al lui Ipsilant, cum am arătat.

intrat în România Mică pe la Calafat, și pe la Călărași în România Mare, deosebit de alte trupe din Brăila ce trecură prin Galați în Moldavia.

Ipsilant mai nainte proclamase că, pe dată ce va trece Dunărea și va ajunge unde-l aștepta' Grecii înarmați, se vor ridica toți creștinii de dincolo de Dunăre (din Serbia și Bulgaria), cu cari va năvăli împreună în Tracia și Macedonia și de acolo în Elada, unde-și va săvârși marile sale planuri. Dar nu se ținu de vorbă și ședea acum în Târgoviște și se întăria într'însa, chinuind cele cinci județe cu biruri și cu podvezi.

Ne mai rămâindu-i în cele din urmă altă nădejde, a început a alerga la minciuni, pe care le numia cea mai fină politică, dând pe toată ziua știri scrise că a ieșit din Rusia mulțime de oștire, cu îndestulă artilerie și cu mulțime de Cazaci, pe cari-i aducea când la Iași, când la Bârlad, când la Galați, și cum că toată Elada, dimpreună cu Rumelia, a aridicat steag de revoluție și bate pe Turci în toate părțile. Și iar altă minciună cum că Constantinopolul este încunjurat de Elini și de pe uscat și de pe mare, și cum că Elinii au luat în stăpânirea lor Galataua și arsenalul, și că peste puține zile va intra și în Constantinopole, și că, după plecarea sa, prințul Gheorghe Cantacuzino, cu câteva sute de Greci, ajungând la Galați și dând peste Turci, li-au făcut acolo mare prăpădenie, omorând multe mii dintr'înșii. Că Bulgarii, ridicându-se, au năvălit câteva mii dintr'înșii și au stăpânit Șiștovul și o mulțime de șalupe turcești. După aceste vesele științe, domnul Ipsilant da la baluri și luminații în Târgoviște, mâncând și bând ca la nuntă și ca la zaifeturi. Acestea zicea că le face pentru ca să îninimeze pe ostașii lui și să atragă către dânsul și din Români, dorind din toată inima a face din România o întreagă țară de eteriști. Românii însă, cu simpla lor judecată, n'au dat în cursa întinsă de Greci, știind bine cine sunt Grecii. Căci îi păscuseră, săracii, vre-o două sute de ani aproape. „Să-ți dau de pomană și să te duci cu Dumnezeu. Sat la mine să nu faci“, zicea Românul.

CAPITOLUL XVI.

Întrarea oştirilor turceşti în Principate prin mai multe locuri. — Firmanul Sultanului cu care au întrat aceste oştiri.

Oştirile turceşti, ieşind în număr de 6.000 (în Maiu) din Brăila pe la Galaţi, deteră peste trupele lui Ipsilant ce se aflau supt comanda căpitanilor Anastasie, Hrista Vrană, Panait Zulea, Nicolae Sclavon, Panait Chefalonit şi Panaiot Peloponisiu. Oastea lui Ipsilant, în mai puţin de trei ceasuri, fu bătută şi sfărâmată ca dânsa. Turcii au dat apoi foc de a ars oraşul Galaţii întreg, ceia ce mai scăpase de la uciderea Tupucciului, de când îl arseseră Grecii. Au prădat, au jăfuit şi au omorât peste 1000 de suflete, oameni neînarmaţi. De acolo auzind Turcii că se află mai multe cete de asemenea Greci şi în oraşul Focşani, închişi în mănăstirea Sf. Ioan, au năvălit şi au dat chiar Grecii foc oraşului, băgând de faţă cu locuitorii acestui oraş butoaie cu catran pe supt case şi prăvălii, şi, dându-li foc, au ars oraşul până în faţa pământului, şi apoi jăfuiră tot ce au găsit. Ajungând oştirile turceşti, i-au spart şi i-au gonit. Acolo s'au omorât vestitul Pană Olteanul, cu alţi zece Români de supt dânsul, iar Grecii ce au putut scăpa au venit prin păduri la Târgovişte, aducând această frumoasă veste lui Ipsilant.

Oştirile turceşti după aceasta au întrat în Principate prin mai multe locuri: prin Călăraşi, prin Giurgiu, prin Nicopole, iar Turcii din Brăila întrară prin Moldavia supt Paşa Iusuf Bercofceală. În România Mare intrară supt comanda Marelui-Vizir Selim-Mehemed Silistra-Valesi; în România Mică supt comanda lui Derviş-Paşa, într'alcărui ajutor avea şi oştirile lui Carafeis cârjaliul. Iar trupele ce venia' de-adreptul de la Silistra la Bucureşti supt mai mulţi Paşi erau comandate de Silistra-Valesi Chehaia-beiu al său, cu îndestulă artilerie, provisie şi călărime, şi cu firman de la Poartă către Caimacamul Bucureştilor, Postelnicul Negri, şi către Mitropolitul, episcopii, egumenii şi boierii, care firman zicea:

„Priimind această sfântă și vrednică de închinăciune împărăteasca mea poruncă, vi se face cunoscut: fiindcă țara României și Moldaviei, voind să păzească dreptatea clerului mieu, au năzuit la puterea Împărăției Mele, arătând patimile și suferințile ce au suferit și suferă de către acei urâți și răi zavergii, și fiindcă aceste țări cer și vor să fie pentru totdeauna, după cum se făgăduiesc cu urmașii lor, supuși și plecați ai prea-puternicii mele Împărăţii, supt umbra împărăteștii noastre milostiviri, apoi fiindcă după trecerea din viață a fostului Domn al României, Alexandru Suțu, un Tudor Vladimirescul, ardicându-se din norod, au adunat supt steagurile lui o mulțime de oameni înarmați, cari și aceștia au năzuit la puterea prea-puternicei mele Împărăției, cerând milă și dreptate la patimile și suferințile lor, nu mult după aceia s'au arătat și fiul acelui fugar Ipsilant, și împreună cu el și acel ingrat Domn de acum al Moldaviei, Mihail Suțu, cari mai întâiu au călcat orașul Iași, împrăștiind în toată țara mulțime de hârtii arătătoare de multe feluri de minciuni și neadevăruri, și adunând supt dânșii mulțime de tâlhari, Greci, Sârbi și Bulgari, toți aceștia străini cu totul de acele țeri, apoi, fiindcă de toate acestea s'a încunoștiințat prea-puternica mea Împărăție de la boierii cari, încă de la începutul acestei insurgenții, într'o glăsuire cu toții și-au părăsit patria lor, fugind în pământul Austriei și în alte părți, atât ei, cât și mulți din cei mici supuși și credincioase ale Împărăției Mele raiele, ale cărora plângeri și tânguiri ne-au adus la milă și am hotărât a curăți acele țeri de acești făcători de rele, cu rane și cu pedepse, și să înființeze într'însele obșteasca liniște și siguranță, mai vârtos a celor neputincioase și nenorocite raiele, care și acum se găsesc desnădăjduite și fugare în toate părțile și pe unde au putut, trimitem chiar din Anatolia și Rumelia credincioasele noastre oștiri, care au poruncă a nu se amesteca în alt decât numai în dărăpănarea și prăpădirea insurgenților și a reașeza obșteasca liniște și a despărți pe cei asupriți de către acei asupritori.

De aceia acei înțelepți, drepți și cu bune purtări Români, nu numai nu se vor supăra întru nimic, dar încă vor fi pentru totdeauna umbriți supt aripile dreptății și ale împărătescului nostru Divan. Dar, fiindcă trimiterea Domnului ce am orânduit ar fi de necuviință deocamdată, până nu se va liniști noroadele ca mai înainte, s'au judecat deocamdată vrednic de Caimacam al Bucureștilor Negri. Deci trebuie voi, Mitropolite, episcopilor, egumenilor și boierilor, îndată ce va sosi împărăteasca și sfânta noastră poruncă, să vă adunați împreună și să urmați întru toate cele spre folos și în bună orânduială, silindu-vă cu Caimacamii să dați dorita liniște și siguranță neputincioaselor raiele și să-i povățuiți pe toți la toate și întru toate în supunere și credință către prea-puternica mea Împărăție. Și câți iarăși se găsesc depărtați de către insurgenți, arătându-l acum dovada încredințării și a dreptei lor purtări, să se întoarcă întru ale sale, pentru că și aceștia cu vreme, atât pentru aceasta, cât și pentru înlesnirea ce vor face la trebuințile împărăteștii mele oștiri, se vor răsplăti după cuviință.

Alegeți între voi pe cei mai vrednici din boieri, arătați-vă către dânșii cu toate dovezile de onoare, pedepsiții pe câți se vor descoperi că au fost într'un cuget de insurgenție, pentru că și dintr'aceasta se va dovedi supunerea, devotamentul, buna purtare și mijlocul prin care să urmați cele de cuviință. Pentru aceasta vi s'au dat împărătescul mieu ordin, și mai vârtos către aceia cari cunosc, alegând dreptul, ca să lucrați cu toată credința acelea ce vi se ordonă.

Tu însă, o Caimacamule, îndestulându-te din toate acestea, să lucrezi dimpreună cu boierii într'un cuget ca să săvârșești cele ce ți se poruncesc. Aceste toate să vă fie spre știință, și către sfântul nostru semn să fiți cu desăvârșită supunere."

Luând desăvârșita încredințare atât Tudor, cât și Sava de întrarea Turcilor pe atâtea guri în România, pe de o parte Sava era inițiat de protectorul său, Scarlat Calimah,

cu care mai fusese în Moldavia, când acesta se afla Domn acolo, și care acum de către Poartă se orânduise Domn al României, pe de altă parte, Tudor, într'o unire cu bătrânul Vizir Silistra-Valesi și cu toți ceilalți Pași ai serhaturilor după malul drept al Dunării, căuta a se încela unul pe altul. Într'această împrejurare toți căuta' a lua acele mai bune măsuri de asigurare chiar pentru persoanele lor, căci în oștirea lui Tudor se lucra de către Machedonschi și Prodan necurmat contra-revoluție împotriva lui Tudor, și Tudor cu nemărgenita lui asprime întărâta din ce în ce pe panduri.

La 13 Maiu, Tudor a luat știință printre ai săi că oștirea otomană ce venia de la Silistra ajunsese la satul Obilești, pe care câmp văzuse acei oameni tabăra musulmană și mulțimea corturilor albind, și cum că acei oameni ai lui Tudor luase bună ştiință precum că asemenea oștiri vin și de la Giurgiu către Bucureşti. La 14 a sosit și știrea de pe drumul Giurgiului cum că oștirea otomană ce venia pe acel drum a ajuns la satul Copăceni, de unde au început a se auzi și bubuitul tunurilor ce slobozia' Turcii sara și dimineața în tabăra lor.

CAPITOLUL XVII.

Trimiterea boierilor supt pază în Transilvania de către Tudor. — Retragerea lui Tudor din Cotroceni pentru România-Mică pe la Râmnicul-Vâlcii, peste Olt. — Retragerea Savei din Bucureşti şi luarea posiţiei pe supt poalele munţilor diu România-Mare.

Tudor a dat poruncă ca într'acea noapte să fie toți gata şi, slobozind pe Mitropolitul și pe boierii ce-i avea închiși în Belvedere, i-a trimis pentru siguranța lor cu scortă de panduri până i-au trecut în pământul Transilvaniei. La 15 Maiu, Duminecă, Sava, cu 1000 de călăreţi aleși, supt căpeteniile lor, Delibașa Mihail și vestitul Ghencea, și a altor căpetenii, ridicându-se au mers mai întâiu în Târgoviște la Ipsilant, supt pretext de a se sfătui cu dânsul de cele

ce trebuia să lucreze în contra Turcilor. Ținta lui însă era de a spiona starea întru care se afla acest Fanariot; cu care neînvoindu-se, s'au tras la mănăstirea Mărgineni, unde a găsit o trupă de a lui căpitan Farmache, pe care scoțându-i afară din mănăstire, s'au închis cu ai săi din vreme.

Tudor iarăși, chiar într'acea zi când ajunseseră trupele Silistrei supt comanda lui Chehaia-beiu la satul Cățelu lângă București, Tudor, cu 6.000 de panduri, dintre carii 4.500 pedestrime, 1.500 călărime, cu artilerie de șase tunuri și cu mulțime de cară mocănești încărcate cu provisie, s'au ridicat din mănăstirea Cotrocenii, însoțit și de 2.500 de Arnăuți, comandați de Prodan și Machedonschi, care lucra neîncetat în oștirea lui contra-revoluție împotrivă-i.

Trebuie să spunem adevărul. Tudor era un om sever, și, de multe ori și la mai multe împrejurări, foarte crud.

Tudor după plecarea lui de la Cotroceni a rămas sara la Ciorogârla, iar tabăra pandurilor fu așezată în carè, arestuirea pe la flangurile careii, aripile de călărime și reservă așezate pe la locurile lor. Această tabără era ocolită de posturi și avanposturi, și cu lozinca ei deosebită pe fiecare noapte, după orânduială. Pandurii păzia' de sineși aceste reguli cu cea mai mare credință și sfințenie. A doua zi de prânz, tabăra a poposit la Bolintinul-din-vale, și Tudor au omorât acolea doi flăcăi panduri în vrâstă de câte douăzeci de ani, chiar cu mâna lui, pentru că acești panduri luaseră de la o casă de țăran dintr'acel sat două trâmbe de pânză [1].

Tudor, într'o distanță de trei poștii, de la Bolintin și până la Găiești, pentru niște asemenea furtișaguri a omorât cu ștreang și cu glonțul douăzeci și doi de panduri în vrâsta tinereței, bravi și făcuți pentru războiu. Cu aceasta a adus pe toți căpitanii acelei oștiri la nemulțumire și la desăvârșita desperație și ură împotrivă-i. La

---

[1] Se poate a se întrebuința niște asemenea severe măsuri pentru îmbunătățirea moralului, dar nu într'o vreme când suntem de toate părțile încunjurați de inamici și când se lucra de către străini în lagărul nostru o conjurație pentru persoana noastră.

Găieşti Tudor a luat de ştire că Nicolae Ipsilant, dimpreună cu căpitan Iordache, Farmache, Ghencea, Delibaşa Mihale, pe cari-i lăsaserăm închiși în mănăstirea Mărginenii, împreună cu Sava și cu mulțime de Arnăuți și de Greci, toți aceştia i-au tăiat drumul la satul Golești și se opun a nu-i lăsa liberă trecerea pandurilor peste Olt. De unde pe dată au și pornit într'o căruță de poştie pe Machedonschi [2] către Ipsilant şi Iordache, ca să învoiască lucrurile, iar Tudor cu oștirea își urmă marșutul său.

Tudor, ajungând la poșta Cârcinovului, după ce au pus de au mai spânzurat alți doi panduri, iarăși pentru niște asemenea hoții, au cerut căpitanilor oștirii sale ca să-i dea făgăduială în scris că, la oricare companie se va mai întâmpla asemenea neorânduieli, căpitanul acelei companii să răspundă cu viața. Toți căpitanii, afară din patru (și anume: Ioan Oarcă, Ghiță Cuțuiu, Iene Ienescu și Ioan Urdăreanu), s'au supus și au dat înscris. Iar aceşti patru, din potrivă, nesupuindu-se, au răspuns că aceasta este o revoluție și că ce trebuință mai are de înscrisul lor, când pe ei îi omoară pe toate minuturile fără de a mai da înscris. La aceasta Tudor a tăcut, și, pornind de acolo, s'a apropiat de satul Golești, unde a găsit peste șase mii de călărime arnăuțească, înșirați pe câmpul dintr'acele dealuri și așezați în posiție de războiu, iar dealurile erau pline de pedestrime arnăuțească, gata de a face foc duprin toate văile.

Tudor, nepierzându-și câtuși de puțin curajul, a început singur a comanda; la al căruia glas pandurii singuri trăgeau tunurile cu piepturile lor, și, așezându-i în două coloane, cu artileria la mijloc, a poftit pe domnul Ipsilant și Iordache a-și încerca norocul. Grecii, văzând curajul pandurilor și buna disciplină și înțeleapta așezare a coloanelor, și spăimântându-se, pe dată au trimes parlamentari, arătând că scopul lor nu este de a se bate, ci atunci nu-

[2] Machedonschi însă era cel mai intrigant şi lucrător al conjurației împotriva lui Tudor..

mai când nu se vor putea învoi la propunerile ce au să facă, și că îl roagă să iasă între lagăre cu escorta ce va voi, unde va ieși și căpitan Iordache, pentru înțelegerea expuselor propuneri.

Tudor, luând douăzeci și patru din cei mai bravi ai săi, făcu așa după cum cereau Grecii. Asemenea au făcut şi căpitan Iordache. Escorta de câte douăzeci și patru inşi a fiecăruia au rămas departe treizeci de pași de persoana căpeteniei ce păzia fiecare. Aceste două căpetenii s'au întâlnit singure în mijlocul escortelor. Pe câtă vreme au ținut întrevorbirea lor, nu se auzia nimic din cele ce vorbia' ei. Puștile de la amândouă escortele au stătut ridicate și gata de a face focuri. Era curios a vedea două căpetenii în mijlocul a două escorte una împotriva alteia. Douăzeci și patru de Arnăuți ce păziau pe căpitan Iordache ședeau la treizeci de pași îndărăt, cu puștile la ochi ațintate în Tudor și în escorta lui Tudor, și douăzeci și patru de panduri, cu cari ieșise Tudor, stau departe în urma lui, iarăși în aceiași distanță, cu puștile întinse și îndreptate în Iordache și în escorta lui. Și la spatele acestor panduri stau șease guri de foc cu fitilurile aprinse, gata a face foc în momentul când ar fi văzut cea mai mică violență asupra persoanei lui Tudor.

Grecii, văzând că nu pot a ținea piept, îndată au alergat la viclenie, și s'au înduplecat la toate cum au cerut Tudor. Isprăvindu-se această luptă de vorbe prin împăciuire și sărutare. Grecii deșertară apoi casele boierului Costandin Golescu și se traseră cu toții către Pitești.

Căpeteniile Arnăuților de lângă Tudor, adecă Machedonschi și Prodan, și alții dimpreună cu ei, precum și un mic număr de panduri, a ocupat acele încăperi în care fusese Grecii, iar Tudor s'a așezat în foișorul care stă de-asupra porții până astăzi: dinaintea porții s'au așezat lagărul pandurilor după orânduială. În sara aceia lozinca a fost dată: Meedinţul. Pe Tudor rozându-l dorirea de răzbunare către acei patru căpitani de panduri ce nu voise a da încrisul ce li se ceruse la Cârcinov, înaintea acelui

chioşc la o distanţă de vre-o trei, patru sute de paşi au văzut un rând de sălcii pe o muchiuliţă de deal. Atunci a venit lui Tudor ideia că acele sălcii i-ar servi la planul său. Era în murgul sării; din afara porţii, la stânga, lipit de zidul curţii, era un pat, care se ocupa de comandirul artileriei şi de aghiotantul lui Tudor pentru acea noapte, şi pe care pat sta mai sus arătatul comandir şi aghiotant, care în acel minut îşi aprindea ciubucul, când fără de veste se pomeneşte cu Tudor pe la spatele său că-i cere ciubucul, zicând că ar fi voit şi el să fumeze pentru puţin.

Tudor însă, sara, după ce se împărţia lozinca de ofiţerul de rând, avea de regulă să visiteze tot lagărul şi să cerce sentinelele dupe la posturi dacă îşi împlinesc datoriile lor.

După primirea ciubucului de la aghiotant Tudor porunceşte acestuia ca să meargă dimpreună cu dânsul spre visitarea posturilor, întrebând unde sunt căpitanii Oarcă, Cuţuiu, Urdăreanul şi Ienescu. Doi dintr'aceştia, cunoscând pe Tudor mai bine (Oarcă şi Cuţuiu), se ascunseseră. Iar Ienescu şi Urdăreanu s'au înfăţişat îndată. Tudor, plecând cu dânşii şi cu mai mulţi căpitani şi ofiţeri ai săi spre visitarea posturilor, răspunzând singur parola ce i se cerea de sentinele, au ajuns la arătatele sălcii, unde acei căpitani au fost încunjuraţi de trupa uciderii, şi în puţine momente căpitanul Ioniţă Urdăreanul a fost şi spânzurat de-o salcie dintr'acelea. Iar pe căpitanul Iancu Ienescu cu mari rugăciuni l-au scăpat mai sus arătatul comandir şi aghiotant. După depărtare de câţiva paşi de la sălciile unde spânzurase pe Urdăreanul, Tudor a poruncit de-a legat pe Ienescu, zicând că a doua zi va pune să-i dea patruzeci de topoare şi-l va trimite la ocnă.

Tudor de acolo s'a suit iarăşi în chioşcul de de-asupra porţii.

CAPITOLUL XVIII.

Revolta pandurilor împotriva lui Tudor la satul Goleşti şi predarea lui în mânile Grecilor. — Trimeterea lui Tudor de la Piteşti de căpitan Iordache prin Câmpulung la Ipsilant în Târgovişte. — Omorârea lui Tudor de către Ipsilant în oraşul Târgoviştea.

Peste vre-o câteva ceasuri, noaptea, s'au adunat toţi căpitanii la poartă: între ei se aflau Vasile Crăpatul, Ion Fruntelată, Barbu Urleanu, Ghelmegeanul, Ioan Creţescu [1] și aiții. Acești căpitani erau puterea pandurilor; toți pandurii își puneau nădejdea și credința într'înșii. Prin lagăr focurile încă nu se stinseseră, soldații fierbeau mămăligile și își frigeau carne sau ce avea' de mâncat. Două dintre acele focuri se întâmplaseră să fie chiar înaintea acelor sălcii unde spânzurase pe Urdăreanu. De la patul de lângă poarta unde sta comandirul și aghiotantul lui Tudor și unde se aduna' cei mai mulți căpitani, se vedea la lumina focurilor cadavrul lui căpitan Ioniță Urdăreanul, spânzurat de salcie. El era de o statura robustă, în cea mai frumoasă vrâstă a juneței sale, cu un pâr galben ca beteala, care ajungea la genuche, și de o frumuseță nespusă. Cu această moarte grabnică și fără cercetare se dăduse cel mai urât exemplu celorlalți capi de panduri. La aceasta se adăuga și omorârea acelor douăzeci și patru de panduri, uciși din Bucureşti până în Golești. Către acestea Urdăreanu era rudă cu cei mai mulți căpitani, carii se adunaseră toți supt chioșc a se sfătui pentru această purtare a lui Tudor, care-i mâhnise foarte mult, ba încă-i revoltaseră chiar contra lui Tudor.

Aghiotantul care însoțise pe Tudor până sus în chioșc, după datorie, la plecarea sa l-a întrebat de mai poruncește ceva pentru acea noapte, și Tudor i-a raspuns că nimic alt decât îndeplinirea datoriilor sentinelelor, după regulele date.

Machedonschi şi Prodan se aflau într'acea noapte în casele cele mari din năuntrul curții.

---

[1] Tata d-lui Al. Creţescu, ex-profesorul de istorie în gimnasiu.

Pe când dar căpitanii se jăluiau împotriva lui Tudor către comandirul artileriei și către aghiotant și priviau toți învierşunați cadavrul Urdăreanului spânzurat de sălcii, zicând că cu asemenea apucături planurile lui Tudor nu-i vor ieși bine la capăt, de-odată se aude bătând în poartă pe dinăuntru. Sentinela de din afară întreabă: cine e? Dinăuntru răspunde: Eu, Machedonschi; deschide... Comandirul artileriei, Cacalețeanu, porunci sentinelei ca să deschidă. Sentinela se supuse, și Machedonschi ieși, trăgând un cal alb după dânsul, și, întrebând pe căpitani dacă într'adevăr Tudor a spânzurat pe Urdăreanul, căpitanii arată cadavrul ce se vedea spânzurat printre focuri. Atunci el s'a întors către căpitani, dojenindu-i și numindu-i proști pentru că sufăr niște asemenea fapte. Apoi li-a declarat că pandurii sunt în contra lui Tudor și cei ce vor rămânea cu Tudor vor pieri împreună cu dânsul. Căpitanii, revoltați de moartea lui Urdăreanu, răspund că primesc propunerea lui Machedonschi și sunt gata la poruncile lui.

Machedonschi, primind acest răspuns hotărâtor de la căpitanii pandurilor, se aruncă pe cal și se face nevăzut. Căpitanii asemenea s'au făcut nevăzuți. După un ceas, unde posturile păzia' lagărul din toate părțile, și de către Turci, și de către Greci, căpitanii făcură pe panduri ca să păzească numai persoana lui Tudor de a nu scăpa. Tudor dormia sus în foișor și nu știa nimic de toate acestea. De ce aghiotantul n'a dat de știre lui Tudor? Comandirul Cacalețeanu și cu mine (aghiotantul) ne-am silit toată noaptea și în tot chipul a scăpa pe Tudor, dar a fost peste putință, pentru că, după cum s'a dovedit în urmă, sentinela ce păzia la ușa lui chiar primise poruncă că, de va ieși afară din chioșc până a nu se face ziuă, să dea să-l omoare.

A doua zi de dimineață, ieșind Tudor în fața lagărului, căpitanii l-au încunjurat. Tudor, uitându-se la cadavrul căpitanului Urdăreanu, a poruncit aghiotantului său (care aștepta momentul favorabil ca să-i facă vre-un semn pentru scăpare-i) să poruncească cuiva să dea cadavrul jos

din ștreang și să-l îngroape la biserică cu paradă ostășească. Aghiotantul s'a supus ordinului. Din toate acestea nu se vede neputință de a înștiința pe Tudor? Când se întorcea aghiotantul de la îngroparea Urdăreanului, căpitan Iordache, cu Delibașa Mihale, cu Ghencea, cu Farmache și cu vre-o douăzeci și cinci pe Arnăuți după dânșii, se urcaseră în chioșc la Tudor. Aci, după țeremoniile obișnuite, l-au întrebat Iordache pe Tudor cu ce cuvânt a spânzurat pe Urdăreanu și douăzeci și cinci de panduri din București până în Golești. Tudor i-a răspuns că se află cu sabia sa în patria sa.

După oarecare discuție, l-a întrebat iar Iordache cu ce cuvânt a trimes cărțile la Turci [1].

Tudor a cerut ca să i se arate scrisorile. Căpitan Iordache le arătă, și Tudor nu-și tăgădui iscălitura, decât a răspuns că își va da cuvântul atunci când va trebui și către persoanele competente a-l întreba.

Căpitanul Iordache, după acest răspuns, ieși afară și arătă scrisorile lui Tudor căpitanilor și pandurilor, zicându-li: „Iacă faptele părintelui nostru! Iată planurile și credința comandirului vostru! Cunoașteți dar chiar din scrisorile lui că nu vă omora în zădar; voià a omorî pe câți va putea el, iar pe câți nu va putea, să vă dea în mânile Turcilor ca să vă omoare păgânii."

„Așa dar pe cine primiți să aveți comandir peste dumneavoastră, de astăzi înainte? Tot pe dumnealui Slugerul Tudor Vladimirescu, sau pe gospodar Machedonschi și pe gospodar Hagi-Prodan?"

Căpitanii și pandurii, oameni proști și supărați pe nechibzuita asprime a lui Tudor, au început să strige cu toții într'o glăsuire: „ba pe gospodar Machedonschi și pe gospodar Hagi-Prodan! Iar pe Slugerul Tudor nu-l mai voim!" Atunci căpitan Iordache, intrând la Tudor, i-a ce-

---

[1] Este adevărat că se prinsese la Călărași de către Arnăuții lui căpitan Iordache un bătrân boier Boränescu, vechiul extractor al Vistieriei, cu niște scrisori ale lui Tudor către Pașa de la Silistra.

rut armele. Tudor, văzându-se părăsit chiar de ai săi, a dat armele. La scară i s'a tras calul său ca să încalece, dar căpitan Iordache n'a primit, ci a poruncit de i-a tras un alt cal, ai cărui dârlogi îi ținea chiar Ghencea, iar Tudor, ținând numai de căpăstru și încunjurat de Arnăuți, luă drumul spre Pitești.

Pandurii stătură martori la această vânzare. Erau însă înșelați și credeau că toate acestea se fac pentru binele lor. Peste o oară Machedonschi și cu toată oștirea porni către Pitești, pornindu-se înainte aghiotantul pandurilor, către căpitan Iordache, ce se afla locuind în casele boierului Iancu Mavrodol în Pitești, ca să zică lui căpitan Iordache a porunci să li se dea cuartiruri și trebuincioasele încăperi pentru muniție și soldați. Aghiotantul, ajungând seara și intrând în sala caselor boierului Mavrodolu, a zărit pe Tudor într'o odaie șezând pe un pat și pe Ghencea păzindu-l cu pușca în mână lângă dânsul, iar căpitanul Iordache se plimba prin odaie.

Tudor îi dojenia zicând: „Și ce vreți de la un om pe care, după vicleniile ce le-ați urmat, ați întors chiar oștirea lui de l-au dat în mânile voastre, voi, oameni fără căpătâiu și străini cu totul de această țară? Gândiți-vă singuri voi printr'aceasta la ce căpătâiu o să ieșiți? Vreți să mă omorîți? Eu nu mă tem de moarte. Eu am înfruntat moartea în mai multe rânduri. Mai înainte de a ridica steagul spre a cere drepturile patriei mele, m'am îmbrăcat cu cămașa morții. Turcii sunt în țară, dar nu sunteți în stare, și nu veți fi niciodată, a vă bate cu dânșii cu ispravă.“ Aghiotantul, temându-se a nu fi văzut că ascultă, a intrat în casă, și, închizându-se mai întâiu la Tudor, și-a împlinit misia pentru care se trimesese, iar căpitan Iordache a poruncit unui Costache Ștefănescu, ce se afla ispravnic la acel județ, a pregăti toate cele trebuincioase.

Oștirea lui Tudor a intrat a doua zi, la două după douăsprezece, în Pitești, iar pe Tudor îl pornise încă de la opt oare de dimineață, prin Câmpulung, la Târgoviște, într'o

căruță de poștie, cu un Arnăut înarmat la spate și alte cinci căruțe după dânsul, cu câte doi Arnăuți în fiecare.

Sosind Tudor în Târgoviște, fu închis în vechea Mitropolie a acestui oraș, dându-l supt paza lui căpitan Vasile Caravla.

Ipsilant, hotărând să-l omoare cu formé, a format un tribunal de niște boieri ce se ziceau pământeni, ca Geartol și ca alți asemenea lui, ca să-l judece și să-l osândească. Dar, până a se face acestea, doi aghiotanți ai lui Ipsilant, Lasani și Scufi[1], veniau și-l chinuiau, întrebându-l: „spune, tâlharule Vlahe, ce te-a îndemnat de ai ținut corespondință cu Turcii, ca să ne prăpădești?". Tudor însă li răspundea: „datoria mea către Patrie, aceasta m'a silit. Pentru că voi, după ce ați proclamat libertatea și ați venit în țările româneșt, supt cuvânt numai de a trece prin țara noăstră în Turcia, v'ați călcat cuvântul de cinste și ni-ați luat drepturile strămoșilor noștri, și ați ridicat și ridicați și astăzi biruri din țara noastră, și ați prădat și ați jăfuit toată țara, începând de la cai și arme și neoprindu-vă nici înaintea altarului, desbrăcând icoanele și furând vasele cele sfinte din altarele bisericilor noastre! Ați necinstit fete înaintea părinților, femei înaintea bărbaților, copii parte bărbătească, săvârșind cruzimi neauzite și cele mai păgânești fapte, pe care nu le-au săvârșit nici chiar Turcii în vechime. Și mai aveți gură a mă întreba că ce m'a silit a ținea corespondință cu Turcii pentru prăpădenia voastră?».

Acestea toate auzindu-le Ipsilant, s'a temut de vre-o răscoală a pământenilor și a poruncit lui Caravia de l-au omorât noaptea pe taină în Târgoviște, pe malul iazului ce curge pe lângă oraș, și i-au aruncat cadavrul într'un puț de lângă grădina lui Geartol. Și în adevăr planul lui Tudor a fost acesta: ca, trecând Oltul dincolo, să iea mar-

---

[1] Care mai în urmă a furat casa Eteriei grecești și a fugit cu dânsa în Brașov, unde a mâncat-o, pentru care Ipsilant prin scris public l-a afurisit.

genea Carpaților din România Mică. Sava, asemenea, de la Mărgineni luase margenea Carpaților din Valahia Mare. Ipsilant și Grecii, goniți de Turci de la vale, erau să cază, de sigur, în mânile lui Sava sau ale lui Tudor. Dar norocul părăsi pe Tudor și protejă pe Ipsilant.

Pandurii, chiar a doua zi după ce au dat pe Tudor în mânile lui căpitan Iordache, s'au căit foarte amar, dar era târziu! Nici nu avea' căpetenii cari să-i întoarcă de la rătăcirea lor, și cei ce ar fi putut, nu aveau destul curaj pentru aceasta. Văzând dar că disciplina lipsia cu totul și că tunurile și provisiile le luaseră Grecii, au început a fugi și a se risipi în toate părțile. Și, din 6.000 de panduri, până la Râmnicul de peste Olt au rămas numai 800, adecă 500 pedestrime, supt căpitanul Ioan Oarcă, și 300 călărime supt comanda agiotantului lor.

CAPITOLUL XIX.

Intrarea lui Chehaia-beiu cu oștirile turcești în București. — Bătaia de la Nucet. — Fuga lui Ipsilant din Târgoviște — Inchinarea Savei și a celor împreună cu dânsul lui Chehaia-beiu la barierele orașului Târgoviștea. — Luarea în goană a lui Ipsilant de către Sava pe la Câmpulung.

A treia zi după ridicarea lui Tudor, au intrat Turcii în București, de și cu o zi mai înainte erau stăpâni pe toate barierele orașului. Chehaia-beiu, după ce s'a plimbat prin tot orașul cu o mare scortă, s'a așezat la Colintina. De la bariera Podului Târgului, de-afară până aproape de casele lui Mauuc, Chehaia-beiu făcu o uliță de oameni puși în țepi, în care suferiau mulți nevinovați. Vechilii consulilor Curților europene și un boier, doi, ce mai rămăseseră în București, veniră a felicita pe Chehaia-beiu. Apoi la 25 Maiu, cu 15.000 de oștire, a plecat din Colintina la Târgoviște, ca să gonească pe Ipsilant.

Ipsilant, luând știre prin spionii săi, a orânduit pe Ioan Colocotroni, căruia-i zicea și Tascula, de a luat posiție la mănăstirea Nucetu, departe o poștie de Târgoviște, dându-i

ajutor și pe Gherasim Orfano cu îndestule trupe de Arnăuți și Greci, iar pe Costandin Duca l-a orânduit într'o pădure lângă Cornești, cu plan ca, trecând oștirile otomane pe aici, el, cu 3.500 de Arnăuți, Sârbi și Bulgari, să-i iea dinapoi, iar Colocotroni și Gherasim să li iasă înainte cu oştirile lor de la Nucet și să puie pe Turci între două focuri. Duca a întâlnit pe drum Arnăuți ce fugiau bătuți de Turcii de la Focșani, și anume: Dumitru Fugioglu, Naum Vichilharci Alexe Peloponisiu, Sotir Papadopol și cu bimbașa Anastasie Arghirocastritul, cu 250 de Arnăuţi cari veniau către Târgoviște. Aceștia, împreunându-se cu mai sus arătatul Duca, au intrat cu toții în pădurea de lângă Cornești.

La satul Ciocănești au prins pe un ostaș fugar de-ai lui Ipsilant, ce era un băcan de la Ploiești; de la care încunoștiințându-se Chehaia-beiu de ticăloasa stare a oștirii elinești, n'a zăbovit a-și împărți oștirea sa în două coloane. Și, despărțind întăia coloană în două aripi, a cuprins oștirea elinească ce-i ieșise înainte la mănăstirea Nucetului, unde alergând Constantin Duca din pădure ca să dea ajutor lui Orfano și lui Colocotroni, de la dreapta a oștirii otomane, a luat pe Greci de din dărăt, și, aducându-i până aproape de mănăştirea Nucetului, acolo Turcii au bătut rău amândouă aceste trupe elinești.

Ipsilant, înștiințându-se de aceasta, au alergat cu batalionul sacru și cu mulțimea de Arnăuți ce se afla în Târgoviște într'ajutorul oștirilor sale, ce credea c'or să ţie la foc măcar până li va sosi acest ajutor. Dar se întâlni cu ele sparte, bătute și fugare la satul Văcărești. Ipsilant în tot chipul s'a muncit a-i popri, a-i întoarce încă odată ca să încerce dimpreună cu dânsul norocul bătăii, dar a fost peste putință a-i popri din fugă, răspunzându-i chiar așa: „Domnule! Ai stătut foarte departe de bătaie, tocmai în Târgoviște, și n'ai putut mirosi de acolo fumul prafului de pușcă al Turcilor, nici nu ți-au ajuns după urechi cântecul mulțimii gloanțelor vrăjmășești!". Și nimeni n'a vrut să-i mai asculte nici povățuirile, nici poruncile, ci cu toții împreună, rușinați și bătuți, au fugit la Târgoviște.

Văzând Ipsilant că pe această oștire este peste putință a o mai pune față 'n față cu Turcii, și sfătuindu-se cu cei mai de credință ai săi, a găsit cu cale, toți ca să lase Târgoviștea și să meargă la Râmnicul-Vâlcii peste Olt, fiind un loc muntos, și prin urmare sigur și la adăpost de orice primejdie. Au adunat dar spăimântatele sale oștiri numai decât, și, într'acea noapte, despărțindu-le în două coloane, le-au și pornit, una supt Duca pe drumul Piteștilor, pe la Găiești (de unde a și fugit pe ascuns Duca, cu alte căpetenii, în Transilvania), iar cealaltă coloană, comandată de chiar Alexandru Ipsilant, Vasilie Caravia, Orfano și alții, au trecut peste munți la Câmpulung, spre a se uni cu cealaltă aripă la Pitești, după planul hotărât de mai înainte.

Pentru ce a luat însă această direcție, când era îndoit și întreit mai lung drumul prin Câmpulung la Pitești decât de la Târgoviște la Găiești, care e fără urcușuri și mai de-a dreptul? Poate că s'au temut să nu se întâlnească cu vre-o trupă otomană pe drumul de la Găiești: de aceia au ales drumul pe ia Câmpulung peste munți și prin prăpăstii, unde-l aştepta fratele său Nicolae Ipsilaut, dimpreună cu ispravnicul de atunci al acelui județ, Nichita Formac.

Sâmbătă dimineața, la 28 Maiu, au rămas magasiile din Târgoviște pline de zaerele și mulțime de vite mari și mici, iar locuitorii orașului acestuia se aflau mai toți fugiți prin păduri și munți, afară numai de un patriot român, care atunci se afla staroste de sudiți austriaci, anume Alexe căpitanul, și cu puțintei țărani ce locuiau pe margenea orașului.

Chehaia-beiu, crezând că va găsi pe Ipsilant în Târgoviște, gata a-i opune o energică împotrivire, și-au împărțit oștirea sa, așezând pedestrimea în posiție de luptă, orânduind înainte-i și alături aripi de călărime, așezând și în coloana trupei de pedestrime, ce formă centrul, douăsprezece guri de foc mari, pe care le dirija însuși, și trăgând după dânșii mulțime de care cu amuniții şi cu provisii, având pe lângă dânsul și pe un Grec, Pitarul Gheorghe Bibi,

orânduit de către cei ce făcea' Divanul atunci în București, cu înștințare înscris către notabilii și negutătorii Târgoviștii, ca nu care cumva să se înspăimânteze de către oștirile împărătești, crezând că li va aduce vre-o primejdie vieții, sau vre-o supărare stărilor lor, ci să rămâie cu totul liniștiți și fără de frică, ca niște credincioase raiele. Iar aceia ce nu vor avea curaj a sta în oraș să iasă afară, unde-i vor încunjura destui Otomani pentru paza lor.

Ajungând dar trimisul acesta din București în Târgoviște, și încredințându se de adevăr, cum că nimeni n'au mai rămas în oraș, afară din cei arătați mai sus, și că Ipsilant, cu toată oștirea, încă cu o zi mai înainte au fugit către munții Câmpulungului, s'a întors trimisul grec cu această vestire în ordia otomană. Chehaia-beiu chiar în ziua aceia, la 20 Maiu, au sosit la barierele Târgoviștii cu toată oștirea sa, unde au și străşnicit foarte pe Turci ca să nu supere bisericile și mănăstirile românești și nicio casă de Român. Atunci aduseră Turcii prinși douăzeci și patru de Greci din batalionul sacru, îmbrăcați în haine țărănești, de pe la satele dimprejurul acelui oraș și, înfățișându-i înaintea lui Chehaia-beiu, acesta a poruncit de i-au spânzurat în margenea orașului.

Tot într'acea zi s'au înfățișat spre închinăciune și supunere lui Chehaia-Beiu bașbulubașa Ghencea cu alți șase Greci, trimis de vestitul bimbașa Căminar Sava, cel ce se afla încă închis în mănăstirea Mărginenilor, iar a doua zi au venit în arătata ordie otomană însuși Sava, cu delibașa Mihale, Chiuciuc, Ciolac și alte mai multe căpetenii arnăuțești, cu o mie de călăreți aleși, Arnăuți sârbo-bulgari. Căpeteniile acestora erau Greci și juraseră pe cruce și evanghelie pentru libertatea Eladei; și acum se închinau lui Chehaia-beiu! Cu dânșii au venit și Udrițchi, cel ce se afla atunci secretar al consulatului austriacesc în București, și cu baș-beșleaga Otoman Tahir-Aga, care era din Ianina, și se zicea că are cunoștință de mai mulți ani cu Sava. Acesta a garantat pentru credința Savei și a tutulor celor de supt dânsul; pe carii priimindu-i Chehaia-beiu, li-a

asigurat viața, orânduindu-li și lefi și tainuri, din vistieria sa.

Sava, luând cunoștință de fuga lui Ipsilant prin munți, a luat două mii de Turci călăreți și cu o mie și mai bine de Arnăuți ce-i avea supt dânsul, și s'a luat în goană după el. La Cârciuma-de-piatră, județul Mușcel, întâlni o trupă de Greci ce ședeau pe marginea râului Dâmbovița, care era umflat de ploi: 600 dintr'înșii s'au înecat în apă vrând să treacă râul și să scape din mânile Savei, iar pe douăzeci prinzându-i vii, după ce s'au încredințat de la dânșii de marșutul lui Ipsilant prin Pitești, a pus de li-a tăiat capetele, și i-au trimis la Târgoviște lui Chehaia-beiu, ca un semn pentru credința sa către Turci. Ipsilant, ajungând în Câmpulung, nu a stătut niciun minut, și vre-o cinzeci de cară pline cu păstrămuri și alte jafuri ce jăfuiseră din Târgoviște și de pe la satele acelui județ, le-au năpustit acolo. Iar el a luat drumul spre Pitești, unde a găsit pe căpitan Iordache Olimpie, pe Machedonschi, pe Proian și o mică trupă din oștirea lui Tudor Vladimirescu, care se întrupă cu oastea sa.

Iar Caravia, arătându-se nesupus, l-a oprit a mai comandă batalionul sacru, și în locu-i au orânduit pe frate-său Nicolae Ipsilant. Atunci, făcându-se mare zarvă între Greci, aceștia au început să înjure pe Ipsilant de ce au luat comanda lui Caravia a batalionului sacru. Și dintr'aceasta mulți dintre ei au fugit peste munți în Transilvania. Iar cei ce au rămas din trupele grece și-au urmat drumul către Râmnicul-Vâlcii, dincolo de Olt.

CAPITOLUL XX.

Risipirea pandurilor după căderea lui Tudor din România-Mare și întoarcerea pe la casele lor. — Risipirea celorlalte trupe de panduri aflați în România-Mică și întoarcerea pe la casele lor, după fatala veste a căderii lui Tudor. — Bătaia Grecilor de la Clenov și de la Zevedeni și sosirea lui Ipsilant cu trupele sale la Râmnicul de peste Olt.

După închinarea Savei lui Chehaia-beiu la Târgoviște, acest din urmă, aflând de la Sava starea oștirii grecești,

s'au ridicat și el și au luat în goană pe Ipsilant, pe drumul Piteștilor.

După o călătorie de câteva zile, încredințându-se că Ipsilant a lăsat Piteștii și a trecut în România-Mică, știind că această oștire e mică și nevrednică a o goni însuși, a rânduit cu porunca sa pentru a goni pe Ipsilant pe Latif-Efendi, silictarul bătrânului Pașă de la Silistra, comandir peste trei mii de oameni, cum și pe Sericoglu și pe Sava cu Arnăuții lui. Iar Chehaia-beiu, luând cealaltă oștire cu dânsul, s'a întors la București, unde a luat hățurile înaltei stăpâniri.

Turcii trecuseră în România Mică prin mai multe guri, prin dreptul Vidinului la Calafat, pe la Adacalè, pe la Lom, pe la Racova și printr'alte părți.

Să arătăm ceia ce cunoaștem și pentru oștirea de șase mii de panduri pe care Tudor o lăsase în România-Mică, în mănăstirile ce le umplusese cu zaerele, și pe la alte puncturi strategice.

De la predarea lui Tudor la Golești de către capii pandurilor, pandurii, căindu-se foarte, de a doua zi chiar, au început a fugi cu sutele, risipindu-se în toate părțile, după cum am arătat. Ei, fugind în România Mică dincolo de Olt, au dus fatala veste la toată cealaltă oștire de panduri despre predarea lui Tudor.

Pandurii de peste Olt, auzind de la pandurii ce venia' din România Mare că Tudor Vladimirescu au căzut în mânile Grecilor, blăstămând și ei pe Greci și pe capii lor, s'au risipit toți, ca și cei din România-Mare, afară de un mic număr ce au rămas la Țântăreni, supt Slugerul Ioan Solomon; și afară de 800, ce se afla' încă în România Mare, supt căpitan Ioan Oarcă și aghiotantul lor. Din oștirea otomană ce trecuse Dunărea prin Valahia-Mică, parte dintr'însa, supt comanda unui Român fugit de vre-o câțiva ani în Turcia, și anume Ioan Rogobete, a întâlnit pe baș-bulucbasa, Grecul Anastase Mihaloglu și cu un altul, Manache, ce avea' supt dânşii un detașament de oștire elinească, și i-au bătut la satul Cle-

novul, încât abia a putut scăpa cu fuga numai baş-bulucbaşa, care a mers de s'a supus lui Solomon.

Oştirile otomane din Valahia-Mică avea îngrijitor pe lângă dânsele, orânduit de autorităţile Craiovei, pe un Grec, Postelnicul Ioan Samurcaş, care a şi murit în Craiova (şi al cărui fiu chiar el atunci s'a turcit, făcându-se renegat). Asemenea avea maimandar (conductor) pe un Clucerul Ioan Poroineanul.

Aceste oştiri, împrăştiindu-se în România Mică în mici cete, bătură şi stinseră cetele de Arnăuţi şi de Greci, oriunde le întâlnia'. Aceşti Greci şi Arnăuţi, aşteptând să sosească oştirea lui Ipsilant, ce se afla încă dincoace de Olt, au crezut că ar fi mai bine pentru dânşii să se concentreze toţi la un loc, şi aşa au ales districtul Vâlcii.

Acest district este într'adevăr strategic, pentru posiţia lui, sigură pentru apărare. De spre Răsărit se hotărăşte cu râul Olt, care desparte România-Mare de România-Mică. Spre Apus şi Miazănoapte până în hotarul Transilvaniei are nestrăbătuţii munţi ai Carpaţilor, printre cari se face o lungă vale, care cât merge se îngustează mai mult, şi aceasta ţine ceasuri întregi în lungime, şi de unde foarte cu înlesnire se poate bate inamicul fără a putea acesta a se apăra.

Deci s'au adunat la satul Zăvedenii toţi aceşti Greci (Atanase Mihaloglu, Zotu, Serdarul Diamandi şi Ion Solomon), cu vre-o două mii de Greci, Arnăuţi, Sârbi şi Bulgari şi cu mica trupă de panduri de supt Solomon. O trupă de trei mii de Otomani, ce înainta în arătatul district, încredinţându-se de la săteni de adunarea mai sus arătaţilor Greci, au năvălit asupra lor, şi îndată s'au început lovirea între dânşii.

Aceasta s'au întâmplat la 26 Maiu, şi a ţinut bătaia de dimineaţă până seara. În cele după urmă, biruindu-se Grecii de către Turci, au fugit care încotro au putut. Iar Solomon dete atunci ordin pandurilor ce avea supt dânsul a se risipi şi a se duce pe la casele lor. Iar el, trecând în Transilvania, a intrat în Sibiiu.

Această trupă de trei mii de Turci era din oștirea lui Carafeiz cârjaliul, cei mai mulți dintr'înșii călărime, Turci aleși și foarte bravi.

După bătaia de la Zevedeni, Turcii înaintară către poalele munților și, întrând pe gura arătatei văi printre Carpați, și-au luat posiția lor la mănăstirile Șerbănești, Stănești, Strejești și Mamul, care de la unul până la altul țin o distanță ca de o jumătate de oră.

La 4 Iunie au ajuns și Ipsilant cu oștirea lui, care se compunea din batalionul sacru de 800 de oameni, oștirea de supt Caravia, oștirea de supt celelalte căpetenii, îmbrăcați cu deosebite costume, mulțimea de Arnăuți, oștirea de supt căpitan Iordache Olimpie: toți aceștia însuma', vre-o 16.000. Ipsilant, viind la Râmnicul-Vâlcii, a luat știre de cele ce se urmase mai nainte de la satul Zevedeni și de întărirea celor 3.000 de Turci în arătatele mănăstiri, iar alte 3.000 de Turci erau pe drum, tot din oastea lui Carafeiz și a Pașei de la Vidin. Și de aceștia Ipsilant nu avea nicio știință; deci a plecat asupra lor la orășelul numit Drăgășanii.

CAPITOLUL XXI.

Bătaia de la Drăgășani.

Ipsilant trimise mai întâiu oameni ingineri ca să iea posițiile acelui loc, după care să-și poată face planul de bătaie. Și după încredințarea inginerilor săi și-a ales posiția de le vale de Drăgășani. Atunci a orânduit pe căpitan Iordache și pe Vasile Caravia să meargă cu trupele lor să izbească pe Turci în față, iar ceilalți, cu parte din Arnăuți, să-i izbească în flancuri, așezând și reservă tot din Arnăuți la poalele munților, iar pentru centru a orânduit batalionul sacru, care avea și tunurile lui Tudor Vladimirescu.

Acet batalion se împărţia în patru companii, adecă: compania d'intâiu supt Dimitrie Suţu (căruia îi zicea şi Chiabap şi pe care-l cântă necontenit vărul său, celebrul poet grec Alexandru Suţu, în toate poemele sale). Peste a doua companie era Draculea, ce se zicea că e din Itachia Peste a treia era Andronic, şi peste a patra Rizu. Şi peste toţi aceştia era comandir suprem Nicolae Ipsilant; iar Alexandru Ipsilant făcea pe generalisimul sau fertmareşal, stând la o distanţă foarte depărtată de teatrul luptei, ca nu care cumva să-l ajungă vre-o ghiulea sau vre-un glonţ.

Am uitat însă a arăta că de la Piteşti până la Râmnicul de peste Olt, o distanţă de trei poştii, oştirea elinească au făcut trei zile pe acel drum, în care vreme au urmat necontenit ploi, şi oştirea era foarte tristă şi nemulţămită, atât pentru greutatea drumului, cât şi pentru lipsa cu totul de provisie. Locul pe acest drum este cunoscut. Cireaşele fiind încă verzi, batalionul sacru şi toată oştirea în tot acest drum s'au hrănit numai cu cireaşe necoapte. Întâlnind un cărucior de poştie încărcat cu merinde pentru Exelenţiile Lor prinţii Ipsilanţi, batalionul sacru, ce suferia tare de foame, i-au dat iama, faţă cu Exelenţiile Lor, mâncând tot ce a găsit într'însul şi înjurând pe Ipsilant şi oara în care a plecat acesta din Rusia.

Cu toate acestea batalionul sacru înainta mereu pe acest drum, având în fruntea sa şi musica de Ţigani a boierului Costandin Golescu, pe care o luase de la Colintina. În sfârşit la oraşul Râmnicul a găsit hrană cu bielşug, şi şi-a scos din capete. Şi aşa, mâncaţi, iar mai vârtos băuţi îndestul de bine, au pornit toţi cu pas de războiu către Drăgăşani, unde şi-au luat mai sus arătata posiţie de bătaie.

Căpitan Iordache, răspunzând lui Ipsilant că această bătaie se va pierde, n'a priimit comanda trupei încredinţate lui, şi în locu-i a orânduit pe Mialea. După aceasta căpitan Iordache, întorcându-se către mica trupă de panduri ce se afla supt comanda lui căpitan Ioan Oarcă şi a

adiutantului lor[1], au zis pandurilor: „Fraților, noi nu mergem ca să ne batem, și numai ca privitori; pentrucă această bătaie vă spuiu eu că negreșit se va pierde."

Și într'adevăr căpitan Iordache avea toată dreptatea, pentru că, după ce acești Greci și Arnăuți nu aveau nicio ideie de ale războiului, apoi și cei mai mulți dintr'înșii erau beți de vin și de rachiu în ziua luptei celei hotărîtoare.

Locuitorii satelor de prin prejurul mănăstirilor unde erau întăriți Turcii, și carii de mai mulți secoli erau apăsați de Greci, și chiar atunci îi jăfuiseră Grecii și Arnăuții până la piele, drept răzbunare țeranii ajutau Turcilor cu productele și cunoștința locurilor unde se afla oștirea grecească. S'au mișcat în masă împotriva mănăstirii Șerbănești, unde se afla o parte din acei Turci închiși. Batalionul sacru cu musica în frunte mărșăluia falnic împotriva arătatei mănăstiri; după el venia mulțime mare de Arnăuți, la dreapta ei se afla iarăși altă mulțime de Arnăuți, usari și de Cazaci greci, iar reserva sta lângă Alexandru Ipsilant. Batalionul sacru, apropiindu-se de mănăstirea Șerbănești, au slobozit două tunuri; într'acel moment Turcii li-au ieșit înainte, pe când ceilalți Turci, închiși în mănăstirile Strejești, Stănești și Mamul, i-au încunjurat și, puindu-i la mijloc, așa de tare i-au bătut, încât oștirea de reservă, în loc să se grăbească a da ajutor trupelor ce se afla' în pericol, spăimântându-se au luat-o la fugă îndărăt, dimpreună cu trupele din flancul drept, încât mulțime dintr'înșii s'au înecat în Olt fără a-i goni cineva. Căpitan Iordache, văzând această grozavă învingere, întorcându-se către panduri, li-a zis românește: „Fraților! Să nu-i lăsăm să se prăpădească fiind și aceștia tot creștini ca și noi!". Atunci trupa de panduri și cu Arnăuții ce se aflau supt comanda lui căpitan Iordache au năvălit în foc. La năvala d'intâiu Turcii au împușcat vestita iapă pe care era călare căpitan Iordache, care a fost

[1] De la Râmnic căpitan Iordache depărtase și pe Machedonschi și pe Hagi-Prodan, de a mai avea comandă de panduri, și ei au și plecat, intrând în Transilvania pe la Turnu-Roșu.

silit să rămâie îndărăt. Iar căpitan Ion Oarcă, cu cinci sute de panduri pedestrași și trei sute de călăreţi, au ținut toată acea bătaie împotriva a șease mii de Turci, cari, după ce erau cei mai bravi, apoi erau și îmbătați de triumful biruinței ce repurtase până aici, pentru că bătuseră atâta mulțime de Greci, încât câmpul era așternut de cadavre.

Cu toate acestea cei opt sute de panduri, neavând nici caii, nici armele Arnăuților, nici ale Grecilor, decât numai sângele și inima lor de Români, fură în stare a ținea toată masa acelei oștiri turcești în loc și a mântui astfel pe acei nenorociți Greci, cari au scăpat cu chipul acesta chiar pe Alexandru Ipsilant. Iar trupele turcești, nu numai că nu au putut face un pas mai inainte din locul luptei, dar fură puse pe goană de panduri, cari i-au băgat iarăși în mănăstirea Șerbănești. Cu toate acestea batalionul sacru s'a topit cu totul, i s'au luat tunurile, steagurile și s'au omorât câteși patru căpitani ai lui. Și, din opt sute de inși, din cari se compunea acest batalion, abia au scăpat ca vre-o sută douăzeci de oameni, și aceștia ieșiți din minți și prăpădiți cu totul de frică. Tot cu fuga a scăpat și Nicolae Ipsilant, comandirul lor.

Astfel s'a săvârşit această elinească luptă de la Drăgășani, pe care celebrul poet grec Alexandru Suțu o cântă în toate poemele sale, precum am arătat, încărcând-o de minciuni, căci o comparează cu bătălia de la Termopile și pe Ipsilant cu Leonida. Adevărul este că mulți din batalionul sacru s'au bătut ca niște Spartani.

Dacă lui căpitan Ion Oarcă i-ar fi venit vre-un ajutor de panduri, și dacă Oarcă ar fi avut praf, cremene și gloanțe îndestule, cu adevărat foarte puțini ar fi scăpat dintr'acei Turci. Dar lipsa de amândouă acestea l-au pus în stare pe Oarcă de a se întoarce cu restul oștirii la Râmnicul de peste Olt.

Pandurii în bătaia aceasta au pierdut 48 dintr'înșii, cu morți, cu răniți. Trupa de panduri de la Râmnic s'au tras la satul Câineni. Căpitan Farmache, cu o trupă de Ar-

năuți, s'au tras și au mers de s'au închis în mănăstirea Curtea-de-Argeș, unde mai nainte cu o lună jăfuise până la piele pe bătrânul boier Iordache Golescu, care fugia să scape în Transilvania. Iar Ipsilant, cu toți cei scăpați din bătaie, a mers de s'au închis în mănăstirea Cozia, de unde îndată a trimis pe un Gheorghe Lasani către directorul carantinei Turnului-Roșu ca să mijlocească intrarea lui în Transilvania.

Lasani a zăbovit ca o săptămână până să-i aducă voia de la carantină. În timpul acesta Ipsilant se temea, ca toți cei ce după lângă dânsul, să nu-i încunjoare Turcii și trimetea necontenit străji pe la Râmnic, ca să-i dea de știre când se va apropia Turcii de mănăstirea Cozia. Dar străjile ce le trimetea nu cuteza' a merge nici jumătate drumul până la Râmnic și, întorcându-se, îi spunea' felurite vestiri spăimântătoare. Ipsilant în toată vremea aceasta se plângea necontenit de felurite slăbiciuni ale oștirii sale, zicând că [la] oștirea ce a avut-o îi lipsia fisica și puterea morală, cum și moneda. Căci casa cu bani a oștirii o furase chiar ostașii lui pe carii i-a crezut mai credincioși, și au fugit cu dânsa în Austria. Asemenea se plângea că lui Vasilie Caravia (care fugise încă de la Drăgășani în Transilvania) i-a dat două sute de mii de lei, în Târgoviște, ca să cumpere aprovisionarea trebuincioasă pentru artilerie și pentru hrana ostașilor, și el, după ce a purtat trei zile oștirea nemâncată, trăind numai cu cireșe verzi, apoi și la bătaie, când a vrut să întrebuințeze artileria, n'a avut nici ghiulele, nici fitiluri, și că în loc de ghiulele a găsit pietre în lăzile lafetelor și în loc de fitiluri a găsit paie, și așa la bătaie au fost siliți tunarii de li-au dat foc cu paie aprinse. Lasani, aducând veste de la carantina Turnului-Roșu că-l primește, Ipsilant a zis următorul cuvânt tuturor Grecilor ce se afla' cu dânsul închiși în mănăstirea Cozia,

CAPITOLUL XXII.

Cel din urmă cuvânt ce a mai spus Ipsilant Grecilor ce se afla' cu dânsul închişi în mănăstirea Cozia. — Fuga lui Ipsilant în Transilvania prin carantina Turnului-Roşu. — Poprirea lui într'acea carantină. — Ridicarea lui Ipsilant dintr'acea carantină. — Ducerea şi închiderea lui în cetatea Muncaciu în Ungaria, din împărătesc ordin.

Cuvântul lui Ipsilant.

„Ostaşilor! Dar ce zic? Blăstăm şi batjocură! Nu voiu mânji niciodată acest frumos şi glorios nume, adresându-mă către voi, cari sunteţi nişte cirezi de o nebărbată şi nevrednică gloată de adunături, care trebuie să fiţi numiţi cu acest nume, adecă: fricoşi, dobitoace, leneşi şi tot ceia ce se poate numi mai prost. Vânzările şi împărecherile dintre voi, pe care le-aţi lucrat necontenit, mă sileşte ca să vă las.

Toată legătura ce s'a ţinut între voi şi mine dintr'acest minut se desleagă. Sufăr singur în adâncul sufletului mieu batjocura pentru că am vrut să vă comandez pre voi, cari aţi călcat jurământul şi înaintea lui Dumnezeu şi înaintea patriei voastre şi înaintea căpeteniilor voastre, arătându-vă vânzători. Voi înşivă m'aţi lipsit de slavă. Dorind să caz eroiceşte în luptă, eu însă mă depărtez de lângă voi. Voi dar duceţi-vă, alergaţi către Turcii carii se află vrednici prieteni ai socotinţei voastre. Lăsaţi codrii şi munţii şi vă legaţi cu tiranii voştri, apucaţi-i de mâni care sunt încă pline de fumul sângelui vostru, vai!, şi încă de sângele Patriarhului vostru şi de mulţime de mii de jertfe din naţia voastră. Răscumpăraţi-vă robia cu tot ce aveţi mai scump al vieţii voastre, adecă cu cinstea femeilor şi a copiilor voştri.

Dar voi, ostaşilor ai batalionului sacru, pentru că v'aţi arătat mai vrednici în suferirile voastre, primiţi mulţămirea, prin gura mea, a naţiei voastre.

Către tine însă, călcătorule de jurământ şi vânzătorule Sava şi către voi, fugarilor, mişeilor şi nevrednici de nume omenesc Constantine Duca, Vasilie Caravia, Vasilie Berla,

Favlovie *(sic)*, Scufi, Gheorghe Manu, Grigore Suțu și toți ceilalți Fanarioți, carii v'ați arătat vânzători și risipitori de spaimă oștirilor de supt voi, vă leapăd în despretuirea oamenilor, în dreapta lui Dumnezeu răzbunare și în blăstămul neamului vostru."

După acest cuvânt, la 16 Iunie a hotărât să între în Transilvania, însă fără de arme și fără cel mai mic semn ostășesc. Dar, temându-se de Arnăuții ceia ce-l înconjura' și cari se afla' foarte desperați pentru că-și pierdea' cuibul din Țara-Românească, de și se afla' încărcați de prăzi și de jafuri dintr'însa, au scris căpeteniilor pandurilor ce se aflau la Câineni, rugând ca să-i iasă înainte la poștia Pripoarele. Aici, adresându-se către căpetenia ce conducea pe panduri, l-a rugat zicând că să-i puie din trupa de panduri cât se vă putea mai puțini avangardă și mai mulți ariergardă; pandurii pe dată l-au și încunjurat, depărtând pe Arnăuți după lângă dânsul, și așa l-au dus în siguranță până la Râul-Vadului, unde l-au și lăsat.

Acolo însă fără de nădejde i-au ieșit înainte bimbașa Anastasie Arghirocastrit, care, cu armele în mână și în putere de silă, au cerut să-i plătească leafa lui și a Arnăuților de supt dânsul. Ipsilant, văzându-se supt nevoie, pentru că acolo îl lăsase pandurii, au fost silit de s'au împrumutat de la cei ce era' împreună cu dânsul, și s'au numărat galbeni împărătești cinci sute, și așa au putut scăpa din mânile acestuia. Și îndată au trecut de ceia parte de râu, care e hotarul între România şi Austria, însoțit fiind de frate-său Nicolae și frate-său Gheorghe, Ipsilanți, cu Orfano, cu Garnovschi, Cavaleropol şi cu alți trei, patru prieteni ai săi. Ipsilant a mijlocit la carantină ca să îngăduie și întrarea Grecilor din batalionul sacru, iar pe Arnăuți să-i poprească cu totul de a întra după săvârșirea termenului carantinei. Câte trei Ipsilanți s'au ridicat din carantină, din împărătesc ordin, și i-au dus în cetatea Muncaciu din Ungaria, unde s'au și închis.

CAPITOLUL XXIII.

Fuga și risipirea elineștii oștiri și a Arnăuților intr'amândouă Principatele. — Desăvârșita lor bătaie de către Turci, ori pe unde i-au găsit.

Căpitan Iordache Olimpie, după ce a însoțit pe Ipsilant până la Râul-Vadului, s'au înters în mănăstirea Curtea-de-Argeș, unde au găsit pe Ion Farmache, care se închisese într'acea mănăstire, și, unindu-se amândouă cu șease sute de Arnăuți supt dânșii, au vrut să se întărească într'acea mănăstire, dar, încredințându-se de apropierea Savei, care venia cu Arnăuții lui și cu oastea turcească ca să-i prinză, au plecat de-acolo către Basarabia, nădăjduind să între supt umbrirea stăpânirii rusești. Și așa, străbătând prin munți, prin văi și prin râpe, abia au putut ajunge până la mănăstirea Secul, în Moldova, unde întâmpinându-i o trupă otomană, li-au lăsat drumul de a putea merge mai nainte. Atunci ei, întărindu-se în mănăstirea Secul, foarte tare, pentru poziția ei, s'au împotrivit Turcilor câteva zile, dar fură vânduți chiar dintre dânșii, și însuși vestitul căpitan Farmache s'a predat de sineșii cu cei de supt dânsul, lui Selim-beiu, căpetenia oștirii otomane ce-i ținea încunjurați. Selim-beiu, legându-i, i-au trimes de-a dreptul la Constantinopole, unde i-au și tăiat. Iar căpitan Iordache, cărând toată prăfăria în clopotnița mănăstirii, i-au dat foc, și astfel a fost moartea sa.

Arnăuții ce mai rămăseseră au deschis porțile Turcilor, crezând că predându-se de sinele în mânile lor, îi va ierta. Turcii însă pe cei mai mulți i-au omorât chiar în curtea mănăstirii, tăindu-i și împușcându-i, iar pe cei rămași, legându-i, i-au trimis la Constantinopol. Sava, însă, dimpreună cu Sericoglu, gonind, prinzând și omorând pe Greci, îi trimetea legați în București la Chehaia-beiu, care își avea zalhanaua în casele Vornicului Ioan Drăgănescu, unde închidea pe toți Grecii și Arnăuții ce i se trimitea de Sava și ceilalți capi turcești, iar pe unii din prinși îi trimetea în lanțuri la Pașa din Silistra și acolo îi omora cu

ștreangul sau satârul gealatului. Iar pe alții Chehaia-beiu chiar îi tăia prin răspântiile Bucureștilor, nefiind iertat nimănui a ridica acele cadavre până a patra zi, din care se făcea o putoare vătămătoare sănătății. Și aceste triste scene se urmară în toate zilele, două luni neprecurmate în capitala României.

Sava se plimba cu Turcii prin toate județele României. Trecând Oltul pe la Râmnic, auzi că Ipsilant după bătaia de la Drăgășani se trăsese în mănăstirea Coziei. Și, vrând să visiteze și acea mănăstire, ca să vadă ce Greci și Arnăuți vor mai fi rămas pe acolo, după ieșirea lui Ipsilant, a găsit-o fortificată de iznoavă de un Mataragì-bașa și Serdarul Iamandi, carii ședeau închiși cu două tunuri lăsate de Ipsilant la fuga lui și cu șease sute de Arnăuți bine înarmați. La apropierea acestora Mataragì-bașa a sărit noaptea peste zidurile mănăstirii și a fugit. Iar Serdarul Iamandi au fost încunjurat de Sava și de Turcii ce erau cu dânsul. Însă acea mănăstire este tare și, după cum o fortificase, trebuia neapărat să urmeze o însemnată pierdere de oameni din partea acelora ce o încunjura', până să poată răzbi într'însa. Sava au alergat la vicleșug, și în două zile au înduplecat pe pomenitul Iamandi de au aruncat armele și au venit singur căzând la picioarele Silictarului și cerând milă și apărare pentru viața lui. Silictar i-au făgăduit și, poate că și-ar fi și ținut făgăduiala, dar Sava, din contră, s'au opus, zicând că cu asemenea faptă calcă cuvântul său de credință ce au dat lui Chehaia-beiu. Și așa, luând pe Iamandi și pe cei șease sute de Arnăuți, carii lepădaseră armele și băgându i în lanțuri, i-au trimes în București, cu cele două tunuri și cu steagurile lor, înconjurați de Arnăuți de ai săi, amestecați cu Turci. Chehaia-beiu i-au trimis la Pașa de la Silistra, care i-a trimes la Constantinopol, unde s'au omorât prin sabie și prin ștreag.

De la Cozia s'a întors și cu Silictar la mănăstirea Curtea-de-Argeș, unde auzise că s'a închis căpitan Iordache și căpitan Farmache. Însă, încredințându-se că aceștia ple-

caseră cu trei zile mai nainte către înalţii munţi ai Câmpulungului, Sava s'au luat în goană după dânşii şi, dând pe la mănăstirea Aninoasa, într'însa a găsit o mulţime de Arnăuţi, amestecaţi şi cu Greci din batalionul sacru, scăpaţi din bătaia de la Drăgăşani.

Sava au cerut să se predea, dar, ei nevrând, după o foarte scurtă împotrivire, au fost prinşi, şi pe mulţi dintr'înşii i-au omorât acolo pe loc, iar pe ceilalţi, băgându-i în lanţuri, i-au trimis în Bucureşti, la Chehaia-beiu, care i-a omorât pe toţi.

Mai era un popă sârb, care se zicea că este şi cavaler rusesc, un om de o înălţime colosală şi de o putere de Ercul şi cel mai de aproape al lui căpitan Iordache. Acest popă, adunând patru sute de Arnăuţi bine înarmaţi şi credincioşi, şi având o mare sete a bate pe Turci, s'au suit cu dânşii printre munţi la Moeci, unde este hotarul României cu Transilvania, departe de Câmpulung douăsprezece oare, şi, luînd de baterie muntele numit Colţi şi Valea-Muierii, aştepta cu nerăbdare sosirea Turcilor. La 11 ale lui Iulie sosind Sava cu Turcii pe-acolo, s'au luat la bătaie cu dânşii, şi, după o împotrivire de şease oare, biruindu-se popa cu ai săi, au trecut peste cordonul ausstriac în pământul Transilvaniei, dincolo de carantina de la Bran. Apropiindu-se dar Sava şi cu Silictarul, cu opt sute de Turci şi cu Arnăuţi de-ai Savei, au cerut de la degătoriile acelei carantine pe insurgenţi. Nemţii, ca să nu calce dignitatea stăpânirii lor, deocamdată s'au împotrivit, dar, în cele după urmă, pentru armonia ce se afla între Curtea Vienei cu Poarta, a hotărât ca, aşa precum a întrat, să-i scoaţă iarăşi afară, în pământul Ţării-Româneşti. Aşa, întorcându-li armele ce le luase Austriacii iarăşi în mânile lor, i-au scos afară din graniţa Austriei. Aceştia, iarăşi năvălind, şi-au luat posiţia de mai înainte din Valea-Muierii, unde încleştându-se o luptă ca de vre-o trei oare, au făcut o însemnată pierdere în oştirea otomană, dar în cele după urmă au fost bătuţi, şi cei ce au scăpat din bătaie, fură prinşi, legaţi şi trimişi la Chehaia-

beiu în Bucureşti, care atât pe popa sârb, cât şi pe cei împreună cu dânsul pe dată i-au pornit la Silistra, unde Paşa i-au omorât pe toţi.

Sava credea că îndatorează pe Turci cu bravura care a arătat-o împotriva celor de un neam cu el, omorând în toate zilele şi în toate părţile pe unde ajungea Greci, Sârbi, Bulgari şi, în sfârşit, creştini ca şi dânsul, şi pe lângă aceasta vinovaţii şi nevinovaţii, numai şi numai ca să mulţămească şi să îndatoreze pe Turci, vrând să şteargă după faţa pământului pe toţi aceia de cari Turcii avea' bănuială. Cu toate acestea el a avut de multe ori ocasii ca să treacă în pământul Transilvaniei, supt stăpânirea Austriei. Şi, de şi mulţi din prietenii şi din ostaşii lui i-au propus, când gonia pe Greci prin România şi mai vârtos când venia mai aproape de hotarele ei, ca să treacă în Transilvania, după cum mulţi dintr'înşii au şi trecut, dar Sava niciodată n'a voit, ci mai vârtos după nişte serviţiuri atât de însemnate credea negreşit că va întra în rândul boierilor de clasa întăiu şi va ajunge Spătar în România. Ideia aceasta-l ţinea în legăturile cele mai tari către Turci.

Deci, după curăţirea acestor tâlhari din ţară, Chehaia-beiu (pe care atunci Poarta îl ridicase la treapta de Paşă cu tuiuri), văzând că nu mai are trebuinţă de Sava şi de tâlharii cei de supt dânsul, pe la sfârşitul lui Iulie au scris Silictarului său cel ce se afla împreună cu Sava ca să aşeze prin toate oraşele Prinţipatului câte un mic număr de Turci şi, lăsând toate în bună orânduială, fără de pierdere de vreme să se întoarcă cu oştirea de supt dânsul şi cu Sava în Bucureşti ca să se odihnească, iar mai vârtos să-şi iea şi răsplătirile fiecare după serviţiile ce a arătat, arătând că i-au venit şi ordine într'aceasta de la Paşa de la Silistra. Asemenea în deosebit a scris şi Savei.

Deci, după primirea acestora, Sava şi cu Silictarul, orânduind în fiecare oraş câte zece sau cincisprezece Turci numiţi beşlii, cu cealaltă oştire, dimpreună cu Sava şi cu Arnăuţimea, la 6 August s'au întors în Bucureşti, unde în-

trând cu tumbelecuri și cu soitarii lor după orânduiala de atunci a oștirilor otomane, oștirea turcească s'au și împărțit pe la conacele ce se pregătise pentru dânșii. Iar Sava, Delibașa Mihale, baș-bulucbașa Ghencea și cu opt sute de Arnăuți ai lor au tras la casele Savei în mahalaua Tabaci, împărțind Arnăuți asemenea pe la conace prin mahalaua Olteni, mahalaua Protopopul și alte mahalale duprinprejur.

CAPITOLUL XXIV.

Omorârea Savei, a lui Delibașa Mihale, a baș-bulucbașei Ghencea și a douăzeci și cinci de Arnăuți în conacul lui Chehaia-Pașa. — Și omorârea a opt sute de Arnăuți pe stradele orașului București, cari fusese supt comanda mai sus arătatelor căpetenii.

Chehaia-Pașa, pe dată ce au auzit de sosirea Savei, au trimes la dânsul pe Gavaz-bașa, prin care îl întreba cum i se află cheful și prin care îi arată dorința de a-l primi cu mulțumire după obiceiu, invitându-l să vie la dânsul, cu toate căpeteniile Arnăuților, ca să li facă cunoscut fiecăruia în deosebi mulțumirea Înaltei Porți prin firmanurile ce i-au venit.

Așa a doua zi, Duminecă, 7 August, pe la 10 oare, Sava, dimpreună cu Delibașa Mihale, cu bașbulucbașa Ghencea, îmbrăcați strălucit, numai în firuri, luând cu dânșii douăzeci și cinci de Arnăuți dintre cei mai bravi, bine înarmați, au venit călări la casele boierului Belu, Strada Podului Mogoșoaii, lângă Sfântul Ioan-cel-Mare, în care case Sava făcuse mai întâiu evanghelicescul jurământ pentru Eteria grecească și pe ale cărora porți se înălțase steagul libertății Grecilor, iar acum era conacul lui Chehaia Pașa Turcul, în curtea acestui conac sta' trei sute de Turci delii înarmați, ce se zicea că sunt pentru parada primirii ce făcea Savei, după biruințile ce le arătase, și alți șeizeci sus în sala caselor, care nu se vedea de afară. Cele trei căpetenii ai Arnăuților, după ce au intrat în sală, au văzut trupa de delii ce era așezată acolo, dar

tot de-odată au văzut și sala plină de orășeni de fel de fel pe trepte, veniți fiind fiecare pentru împarte-și trebuințe ce avea' aceștia. Însă, înaintând către ușa camerei în care se afla Chehaia-Pașa, de odată s'au auzit focurile din pistoalele deliilor ce erau așezați în sală, de care întâiu au căzut Sava, al doilea Delibașa Mihalea și al treilea Ghencea, în minutul ce vrea să sară după o fereastră.

Deliii din curte, îndată ce au auzit pocnetul pistoalelor din sală, luând pe Arnăuții de spre poartă, au făcut foc cu pistoalele într'înșii și, din douăzeci și cinci ce veniseră, trei numai au putut scăpa, unul călare pe poartă și doi pe jos prin fundul grădinii, trecând Dâmbovița înot. Acel ce scăpase călare a alergat să dea de veste pe la toate conacele Arnăuților de cele ce se făcuse la conacul Pașii.

Capetele celor trei căpetenii, al lui bimbașa și Căminar Sava și ale celorlalți doi ce au fost împreună cu dânsul, s'au tăiat sus în sală, iar trupurile despuiete s'au aruncat pe ferestre jos în curte. Arnăuții cei de jos zăceau omorâți pe scări, prin curte și pe unde îi ajunsese lovirea gloanțelor. Era spaimă a vedea mulțimea sângelui vărsat din nenorocitele acelea cadavre despuiete și aruncate prin curte în toate părțile, în feluri de posiții. Casele acelea fură într'adevăr zalhana de oameni, încât trecătorii ce trecea' pe lângă dânsele fugiau scârbiți cu groază.

Trupurile lui Sava, al lui Ghencea și al lui Delibașa Mihalea s'au trimis despuiete în căruțe proaste și s'au lepădat pe câmpul Târgului-de-afară, unde odată tâlharii se spânzurau de către stăpânirea locală, cu poruncă ca nici de față, nici printr'ascuns, supt niciun fel de cuvânt să nu îndrăznească nimeni a le ridica sau a li da o îngropare omenească, căci aceia vor răspunde cu viața lor. Astfel au rămas aceste cadavre pe câmp, de s'au rupt și s'au sfâșiat de câni și de ciori.

După uciderea acestor trei căpetenii și a celor douăzeci și cinci de Arnăuți ce au fost cu dânsele, Chehaia-Pașa a dat poruncă Turcilor ca să omoare în oraș pe toată

Arnăuțimea acestor căpetenii, făgăduind câte o mahmudea[1] pentru verioare cap de Arnăut. Atunci Turcii, năvălind prin conacele Arnăuților, pe ulițì, prin curți, pe unde îi găsia, îi omora ca pe niște vite, și, tăindu-li capetele, le ducea la conacul lui Chehaia-Pașa. Vedea cineva mulțimea aceia de Turci înverșunați prin mahalale, prin stradele cele mari ale orașului, prin curți și peste tot locul, cu mânecile cămășilor legate la spate, plini pe mâni și pe haine de sânge omenesc, cu iataganele în gură și cu câte cinci-șease capete ducându-le de păr în amândouă mânile. Scenă înfiorătoare! în curtea conacului Pașei erau grămezile de aceste capete ca niște movile, și fiecare Turc primia moneda făgăduită când presinta capul de Arnăut. După trei oare de la darea acelei porunci, numărându-se capetele tăiete, s'au găsit cu mult mai multe decât numărul Arnăuților cu carii întrase Sava în București, și Turcii cărau mereu la capete tăiate duprin tot orașul. Un negustor, anume Ianache Băltărețul, care se afla atunci în favoarea Pașei, făcându-i această observație, l-a rugat să dea poruncă ca să înceteze tăiarea, căci Turcii pentru bani aduc mulțime de capete tăiate de la oameni cu totul nevinovați. Pașa a poruncit atunci de a încetat măcelăria aceasta.

Cu toate acestea tot au scăpat din Arnăuți, câți au putut tugi prin mahalalele mărginașe, și schimbau pe dată cu Românii hainele lor. Iar aceștia, după rugăciunile Arnăuților, îi ascundeau prin vii, prin pivnițì, prin podurile casei și pe unde putea'. Românii după atâtea tâlhării și despuieri ce suferiseră chiar de la acești ticăloși, tot să arătară buni și cu inimă de creștin către dânșii. La începutul goanei Arnăuților de către Turci, un Anastasie Himariotul, cu alți treizeci de Arnăuți, neputând fugi mai departe de la conacele lor decât până la biserica Oltenilor (această biserică era tare și zidurile ei groase), Himariotul cu banda sa, închizându-se într'acea biserică, s'au

[1] Monedă de aur ce trecea pe atunci pe cursul de lei douăzeci și cinci.

suit în clopotnița ei. Turcii luară de știre că în biserica aceia s'au închis Arnăuții și au năvălit asupra bisericii ca să-i prinză. Arnăuții însă, desnădăjduiți, văzându-i viind prostește dinnaintea lor în bătaia puștii, au tras într'înșii. Și astfel a ținut acea bătaie câteva oare, în care timp a căzut o cătățime însemnată de Turci. Dar, în sfârșit, dând foc acoperișului bisericii și năbușindu-i fumul focului, au fost siliți să iasă afară. Și așa i-au omorât și pe aceștia pe toți, ca pe niște dobitoace.

Astfel s'a terminat elineasca luptă în România.

CONCLUSIA.

Grecii, de la 22 Fevruarie, de când a trecut Alexandru Ipsilant Prutul, până la 10 August, când s'au ucis cei din urmă Arnăuți la biserica Oltenii, adecă într'un interval de cinci luni și nouăsprezece zile, au avut mai multe lupte cu Turcii, și anume:

La mănăstirea Nucetul, județul Dâmbovița.

La Zăvedeni, județul Râmnicul de peste Olt.

La Galați, din Moldavia.

La Focșani, între România și Moldavia.

La Drăgășani, în Râmnicul de peste Olt.

La Valea-Muierii, din Muscel.

La Netezești.

La mănăstirea Coziei, Râmnicul de peste Olt.

În București.

La biserica Olteni din București.

La mănăstirea Secului din Moldavia.

La Sculeni din Moldavia.

Dar, din nenorocire, Grecii în toate aceste lupte au fost bătuți și sterminați de Turci.

Tudor, prin lucrările sale și prin jertfirea lui către patrie, a ridicat un drept al nației, călcat de-o sută cincizeci de ani de Poarta Otomană. Acest drept este unul din cele de căpetenie, este încetarea Fanarioților de a se mai sui

pe tronurile Prințipatelor și ridicarea tronului pentru eternitate, încât să se urce în viitor numai Domni dintre Români, după vechile ei tractaturi. Și, în adevăr, îndată după ridicarea lui Chehaia-Pașa, Poarta, la anul 1822, a liberat tronurile Prințipatelor de Domnii greci, orânduind în România Domn pe Grigore-Vodă Ghica și în Moldavia pe Domnul Ioan Sturza. Aceste două Prințipate au suferit mult și atunci ca totdeauna! Pentru că, dacă boierii țării dupe atunci s'ar fi unit cu Tudor, nici Tudor nu ar fi fost omorât, și lucrurile în Prințipate ar fi luat cu totul altă față.

Boierii însă totdeauna au fost ceia ce-i vedem și azi, cu o mică escepție. Nădejdea dar este în țăran, nu în boier, în Român, nu în străin...

Fie învățătură Românilor istoria de la 1821! Și dea Domnul a fi uniți și a ne folosi de pățirile trecutului, căci astfel numai vom putea fi liberi și fericiți.

IV.

ISTORIA
JĂFUITORILOR ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Când feciorii lui Ipsilant s'au pornit din părțile Basarabiei, ca să-și facă oaste den Grecime și den Arnăuțime și den orice adunare rea, câți voia a se uni voinții lor, la anul 1821.

Partea I-iu

CAPITOLUL I-iu.

Orașul București, fiind unul din cele mari și vestite orașe ale Europei, cuprindea în răsfățatele sale sânuri oameni de multe neamuri, cei mai mulți Greci, iar alții Arnăuți, Armeni, Evrei, Bulgari, Sârbi, Neamți, Unguri și alții, carii să și înclinaseră cu pământeanii lăcuitori, rudindu-se și încuscrindu-să unii cu alții, încât nu era boierìi, nici huzmeturi de afară, nici arendășii de moșii, nici negutătorìi mari sau mici, la care să nu încapă acești străini venetici nemilostivi.

Câți din boieri să feriseră a nu să înclina prin rudenie cu unii ca aceștia, iarăși să întrecea a-și da moșiile lor cu arendă la dânșii și a avea din ei păzitori cu nume de Arnăuți, zicând că să folosesc cu aceia mai mult decât cu Rumânii cei de un neam și fără a socoti că aceștia în scurtă vreme vor să aducă pre moștenirea noastră la cea de săvârșit ticăloșie, și, fără a li lua seama că gândurile lor căuta ca, dobândind prilejuri, să se facă stăpâni căminurilor românești, îi lăsa în frânele lor a-și alerga caii, adecă voințele sale, cum poftia.

Deci dintr'această nebăgare de seamă și neferire mai nainte am pus înșine preste grumazul nostru jugul veneticilor celor voitori de rău noaoă, și am rămas batjocură lor, precum netăgăduit să va cunoaște în urmarea acestei istorii.

Că cine au înstrăinat eparhiile țării noastre și mănăstirile de cinstea și evlavia și dețile ctitoricești fără numai

veneticii aceștia? De vreme ce prin mijlocirile unora ca acestora pre scaune adecă ale staulilor turmei ceii cuvântătoare s'au suit din străinii călugări, lupi răpitori și jăcași și lacomi și plini de răutate și de urăciune cătră neamul rumânesc.

Cine au precupit daniile cu care fericiții ctitori înzăstraseră pre mănăstiri spre hrana și ajutoriul lipsiților pământeani? Veneticii și haimanalele. Că ei au învățat pre dregători mitarnicii ei au fost povățuitori desfrânărilor și multelor și zadarnicelor cheltuieli. Din pricina lor s'au depărtat cei mai mulți din pământeni de la buna credință și au defăimat Evanghelia, și, ca să zic ca David, și s'au făcut robi pântecelui.

De la cine să născociseră răpirile politicești și jafurile dregătorești și nedreptățile și silniciile și. cu un cuvânt, toate șiretlicurile? Au nu de la aceștia? Ba cu adevărat de la dânșii. Apoi nu mai era păstorii aceia de odinioară carii își punea sufletele pentru oile sale, nu mai era boierii aceia carii cu jălbi de obște năzuia înșiși la înaltul Devlet și dobândia dreptățile țării.

Nemilostivirea și strâmbătatea cumpărătorilor de huzmeturi covârșise hotarele măsurilor. Vinericiul, carele se plătea până la Constantin-Vodă Ipsilant câte cinci bani la vadră, boierii vinericeari îl suiseră la o sută doaozeci bani pe vadră. Și nu putea ticăloșii țerani a să plăti de vinericiu nici cu tot vinul ce avea, ci să băga prin pușcării, până își vindea din ce mai avea și să plătia. Iar carii nu avea altceva își vindea viișoarele, și d'abia să izbăvia de tirănia boierilor vinericeri.

Și, ca să nu lungim povestirea, trebuință iaste a arăta că cu acest mijloc să slujia la toate precupitele huzmeturi aceia ce le cumpăra.

Despre altă parte iarăși vătașii de plaiuri și zapciii și toți birarii pentru ca să scoață dăjdile de la săracii lăcuitori, mai vârtos în părțile de peste Olt, îi chinuia ca tâlharii pre acei dajnici, pre unii bătându-i, pre alții ținându-i desculți pe ghiață în vreme de iarnă. Iar cei fără mai

omenie caţaoni îşi râdea de dânşii, suindu-i în câte un deal înalt şi băgându-i în buţi goale şi slobozindu-i devale.

De avea Rumânul o vacă cu lapte, ei îi mânca untul şi laptele. De avea o găină doao, ei le mânca oaole şi puii, iar copilaşii bieţilor Rumâni să uita cu jale la chinurile părinţilor lor.

Episcopii venetici, şi mai vârtos Moraiţii, nu cu mai puţină jecmănire şi batjocură era porniţi către eparhioţii lor, că nu să îndestula cu cele greale avaeturi ce lua de la protopopi, ci le poruncia de punea şi biruri pe popi şi pe diaconi, silindu-i fără zăbavă şi cu înşălăciune moraiticească de a rădica banii cu împrumutare de la unii alţii[1]; iar, când vrea protopopii a scoate banii de la cinul preoţesc, după amăgitoarele porunci ale jăcaşilor episcopi, nevăzând cei mai deştepţi popi peceate domnească, făcea ştire dregătorilor politiceşti, şi aşa îi apuca pe protopopi de împlinia popilor şi împrumutătorilor până la un ban, încât unii dintr'înşii îşi vindea moşiile şi vitele şi d'abia scăpa; iar de banii ce îi dideaseră păstorilor lor, lupilor moraiţi, rămânea ticăloşii păgubaşi, şi unii din ei trenţuroşi, şi încă şi cerşitori de milă, ca vai de capul lor.

Nepovestită iaste neomenia ce arăta aceşti venetici la cinul preoţesc. Că, de venia niscai popi ca să li să jăluiască de păsurile lor, în loc să-i îndrepteze si să-i mângâie, îi punea de curăţea eşitorile, şi săpa în grădină nemâncaţi, până găsia prilej de scăpa. Iar pre alţii îi da în râsul Ţiganilor bucătari, şi-i punea de toca cu cuţite la făină, ca la carne, zicând că iaste trebuincioasă pentru perişoare părintelui episcop.

Las acuma pre cetitoriu a socoti la ce feliu de păstori arhierei era încredinţat neamul rumânesc, carii, nu numai arhierei să cădea a nu fi, ci nici numele de oameni cins-

---

[1] Vlădicii siliau pre protopopi să să împrumute şi să li dea lor banii, făgăduindu-li că-şi vor scoate acei bani de la preoţi prin ajutorul lor. Ceia ce însă nu se făcea, şi protopopii rămâneau păgubaşi şi plătiau împrumutările.

tiți a-l avea nu ar fi fost slobod. Şi, așa aflându-se năimiţii și flecarii aceștia, nu păstoria, ci jupuia până la sânge pe proastele oi. Că niciodată nu lipsia angaralelè de la ceata preoțească: lemnele, grâul, orzul, untul, găinele, oaole, legumile se cerea ca dintr'o moșie strămoșească a lor.

Doamne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează pre săracul nestru neam, și-l izbăvește din robia vicleanilor și urătorilor de oameni venetici.

Așa dar aflându-se țara noastră, s'au dat de odată semn de mânie cerească. Pământul s'au cutremurat în vreame neobicĭnuită, iarna, la Ianuar 29, spre Sâmbătă, la 9 ceasuri din noapte. Cerul au arătat o stea cu coadă prea supțire, și cătarea stelii aceștia era de spre Olt către București.

Vodă Alexandru Suțul murise încă de la 19 ale numitei luni. Și într'această vreme fără nădeajde au venit vestire că, în județul Gorjul, un Tudor Slugeriul, ce fusease și vătaf de plaiu, moștean de acolo, au adunat pandurime și oameni duprin sate, câți era necăjiți și asupriți de slujbașii domnești, și cum că cu mare grăbire trage la sine satele și intrarmează oameni de războiu, învitând pre toți ca să să scoale cu mic cu mare asupra boierilor țării, să-i piarză și să li iea averile, pricinuind că dintr'înșii li să trage sărăcia și ticăloșia.

Această vestire au pus în mare frică și groază pre boierii din București, carii, și adunând pe Arnăuții Curții domnești, îi au înduplecat cu grea leafă pe două luni înainte ca să meargă împotriva acelui răzvrătitoriu Tudor, să-l bată, și, de s'ar putea, să-l aducă și viu, sau să-l omoare și să-i iea capul.

Acești ostași, pre carii boierii îi trimetea înprotiva aceluia, nu mai puțin decât acela cugeta rele înprotiva lor, și poate că de mai nainte era și ajunși cu dânsul, ca unii ce fuseseră haimanale, străini și hoțomani, veniți din alte părți, unde să slujiseră cu năravuri tâlhărești. Că unii era din Sârbii lui Caragheorghie, precum Iordache, Ghencea,

Deli-Mihai și alții; unii de la Ioanina, de la Alĭ-Pașa, și din alte locurĭ, unde nu mai putuse a sta pentru răotățile lor.

Au mers însă și au făcut ordie în Craiova, iar Slugeriul Tudor să întăria și-și făcea arme, puști, sulițe și lănci lungi, și în puține zile au rădicat în picioare mai pre tot județul Mehedințul și pre județul Gorjul, strângându-și prin mănăstiri zahireale și ceale trebuincioase de războiu.

În București s'au arătat și niște copii după o jalbă ce trimisease el la Înnaltul Devlet în Țarigrad, ca din partea sărăcimii norodului rumânesc, care cuprindea acest feliu de jălcuiri cum că boierii cei mari ai țării, unindu-să cu Domnii pentru interesurile lor, ingreonează pre țară cu dăjdii preste dăjdii și cu ceareri preste ceareri și cu asupriri preste asuprĭri, încât au rămas ticăloșii birnici mai goi decât morții din gropi.

Cum că unii dintr'acești Domni, după ce să umplu de bogății dintr'această ticăloasă țară, o lasă prăpădită și fug în țări străine, precum Carageà la Italia și alții în alte părți.

Cum că dregătoriile atât ceale bisericești, cât și ceale mirenești, nu să dau după cinstea și numele cel bun, ci numai la aceia carii răspund bani mai mulți. Și aceia, după ce întră în slujbe, frig și prăpădesc pre cei încredințați lor.

Aceastea și altele ca aceastea cuprinzându-se în jalba Oltenilor cea făcută de Slugearul Tudor din partea săracilor birnici, se hotăria în cea după urmă că să trimită Înpărăția cercetători străini, și, de nu să vor dovedi adevărate aceaste arătări, să fie ei supt pedeapsă.

Când dar boierii au cetit copiile jelbii, când ca într'o oglindă și-au cunoscut toate greșalele, când, mai în scurt, punea în minte doao primejdii mari ce li veniseră asupră, adecă: scularea în picioare a norodului și urgia înpărătească ce era să să pornească, au rămas înmărmuriți, și nu știa ce să mai facă, că de la ordia din Craiova lua înștiințări că adunarea lui Tudor să înmulțeaște, iar a lor

să înpuținează, și că să li să mai trimită îndată și lefi, și așa să să bată cu el.

Au cunoscut boierii și pre cătarea acestor Arnăuți ce să trimiseseră și să mai trimitea din partea Divanului, și unde privia acea cătare. Deci au hotărît a scrie la Pașii de la serhaturi, ca să să trimiță Turci spre înfrânarea acestei răscoale.

Ziceau dar unii din oameni că a veni Turcii fără poruncă înpărătească nu să poate, fiindcă iaste înprotiva tractaturilor păcii, și nu lasă pe Pașii de la cetăți poruncile strașnicului înpărat Mahmut ca să dea ei voe Turcilor să între în pământul Țării-Rumânești. Și s'au cunoscut cu lucrul că așa au și fost. Pentru aceia Slugeariul Tudor au avut vreame a strânge mulțime de oameni întrarmați și a să apropia în părțile Craiovei. Iar din poterașii țării un boieriu Vieșorean și un Sardariu Iamandi i un căpitan Solomon au apucat meterez mănăstirea Motrul, și, de acolo eșind câte odată furiș, lovia pre adunarea lui Tudor, dar în zadar, că aceia se strejuia bine, și cu buna lor îndrăzneală silia pre poterași de să închidea iarăși în mănăstire. Și tot așa s'au ciocmănit până ce n'au mai îndrăznit poterașii a eși afară, ci petrecea ca într'o închisoare în mănăstirea Motrul. Unde până ce avea hrană și apă nu li păsa atâta, iar, dacă au oprit Tudor și apa ce mergea în mănăstire, atuncea își potolea poterașii setea cu vinurile ce era în pivnița mănăstirii, până când le-au isprăvit. Deci, ne mai având altă nădeajde de mântuire, s'au slobozit noaptea cu funii preste ziduri și, scăpând, au năzuit la Craiova, unde era ordia Arnăuților de la București. Apoi, d-aciia înainte, s'au înmulțit frica între boierii și negutătorii de acolo. Însă Tudor nu i-au bătut atuncea, ci deocamdată s'au tras la Prâșcovani, și acolo și-au așezat ordia.

Din căpeteniile Arnăuților bucureștenești, ce era tăbărîți la Craiova, să fățărnicia unii că merg să să bată cu dânsul, și, făcându-să a se ciocmăni cu ai lui, lăsa câte un hărămuc de ostași vii în ordia aceluia. Alte ori și prânzia cu el unii din bulubașii boierești, că li zicea însuși: „Eu,

fraților, cu cei de neamul mieu, nu m'am sculat înprotiva Înpărăției, ci, văzând necazul săracilor lăcuitori, și obidindu mă de suspinurile lor, și privind tirănia în care îi ținea nemilostivirea boierilor, n'am mai putut suferi, ci, de spre o parte, am jăluit la Înaltul Devlet așa, și așa după cum veți fi și auzit din copiile ce am trimis la București, iar, de spre altă parte, pentru ca să punem mâna pe boieri, ne-am sculat cu arme. Iată dar că eu am dat pricină de a vi se rândui lefi, când mulți din voi, neavând niciun căpătâiu, umbla leșinați și trențuroși pre podurile Bucureștilor. Drept aceia fiți într'o unire cu noi, însă pe taină, ca și voao să vă crească lefile, și noi să avem prilej de a ne mai înputernici. Apoi, când voiu pricepe eu că suntem gata, iarăși vă voiu sfătui ceale spre mai mare folos al vostru."

Privească acum cu mintea sa un înțelept când haimanalele, veneticii, hoții de la Sârbime, de la Arnăuțime i din Bulgaria și toată calicimea care la București cu ironie să numesc crai, au auzit aceste făgăduieli de nădăjdi ce au eșit din gura acelui amăgitor Tudor, cum vor fi săltat și cu ce inimă jinduită vor fi așteptat sorocul acela.

Și cu toate aceastea Divanul Bucureștilor, văzând întârziiarea venirii Turcilor și temându-se de năvălirea lui Tudor, nu înceta trimițând ajutoare de ostași la Craiova, între carii era și un Hagi-Prodan Bulgariul, om vârtos și hoțos și viclean. Acesta se îndatorase foarte mult de boieri ca să piarză pre Tudor; însă el, ca un Iudă, în loc să săvârșască făgăduiala, după ce au mers la dânsul, s'au lipit de el și i-au descoperit toată taina și cuvântul ce legase cu boierii, și i s'au făcut ca un tată.

Caimacamul ce încă rămăsase de la Suțul-Vodă în Craiova, pricepând că Arnăuțimea și-au dat coastele cu Tudor, s'au temut, și, fugind de acolo, au venit la București. Deci boiarii cu sfat de obște au orânduit în locul lui pe Vornicul Constandin Samurcașiu, boieriu iscusit la așa vremi și destoinic a îndupleca și a potoli pe răzvrătitori cu meșteșugul cuvântului. I-au dat însă și îndată haznea

de bani ca să mai înparță lefi celor de acolo. Boierănașii olteni, câți mai rămăseseră, unii du prin orașe, alții după la țară, văzând primejdia ce îi aștepta, să închiseaseră în culele ce avea la moșiile lor, cu soțiile sale, și cu copiii, și cu slugile, întrarmați ca să se apere de cei ce vor veni asupră-ile.

Hagi-Prodan, cel și mai sus numit, cerând de la Tudor ca la 500 de oameni, panduri, Sârbi și Bulgari, au izbit culele și, dându-li războiu, i-au răzbit, și pe slugile lor cu gură de sabie i-au omorît, și încă și pre unii dintr'înșii, iar pre fetele lor, vârstnice și nevârstnice, le-au desfeciorat și le-au ocărît, și pe câți boierănași rămăseseră vii i-au despuiat și, prin porunca lui Tudor, i-au închis în mănăstirea Tismana.

Vornicul Samurcaș, mergând Caimacam la Craiova și dând lefi Arnăuților înainte, s'au silit cu toată iscusința lui ca să înduplece pre acel Slugeriu Tudor de a se stâmpăra din pornirea sa; dar el, nu numai că n'au folosit nimic, ci încă, văzând că acela cu mulțimea lui au început a întra în Craiova și că Arnăuții nu stau să bată războiu, ci se răsipesc, au fugit și cu multă frică d'abia s'au văzut scăpat dincoace de Olt. Deci, dintr'aceste întâmplări speriindu-să orășanii bucureșteni, a început a încărca prin cară și a se băjeni spre munte, unii la Ploiești, alții la Câmpina, alții la Câmpulung, și alții în alte părți și, mai în scurt, care încotro putea; boierii cei mari ai Craiovei și negutătorii cei bogați de acolo de-abia streurându-se au tras drept la Sibiiu, înpreună cu episcopul lor. Drumurile spre munte era bâcsite de carăle băjănarilor, în vremea lapăviții lunii lui Fevruarie, când de greutatea noroiului unele cară să înțepenea în văgașe adânci, iar la altele să frângea osiile, și altele să răsturna. Putea a vedea cineva atuncea boieri și negutători mari puind umerile la osiile carălor și opintindu-să a le rădica din noroaie; putea a privi cu ochi umiloși cocoane de bun neam și gingașe cum mergea desculțe prin zăpadă și prin noroiu, tremurând de frig ca vai de capul lor.

Tudor n'a uitat făgăduiala ce dedease hoților Arnăuți, cum că, după ce să va găti bine, îi va stătui ceale spre mai mare folos al lor ci îndată a orânduit pre căpitanul Iordache Sârbul și pre Farmache Arnăutul, cu toți cetașii lor, de au cuprins poalele muntelui și jăfuia de rând pe toți ticăloșii băjenari, despuindu-i și luându-li tot ce li plăcea de prin cară. Așișderea au făcut și Ghencea, când s'au întors de la Craiova la București.

Deci, aceste urmări așa fiind, au venit și la Moldova veste că un zurbagiu, Caravia Arnăut, au stricat la Galați pre niște Turci și cum că, strângând hoțomani de sema lui, jăfuia pre oameni în părțile acelea.

N'au trecut trei zile la mijloc și au venit altă veste acum că în Iași au întrat feciorii lui Costantin-Vodă Ipsilant și, rădicând pe Mihai-Vodă de acolo, au început a face ostași și a jăfui țara.

Grecii din București, câți avea închipuirea planului ce să lucra, n'au mai putut ascunde, ci spunea fără sfiială că pornirea feciorilor lui Ipsilante iaste pentru că sorocul societății Grecilor cei tăinuite de atâțea ani s'au împlinit și Elada lor va scutura jugul otomanicesc. Cei mai cu minte din Rumâni râdea de laudele lor, știind că Dumnezeu mândrilor li stă înprotivă și pre făcătorii de rele cu rău îi piarde. Cu toate aceasta au sosit de la Țarigrad Caimacam al Domnului Calimah dumnealui Costantin Negrea, carele puține zile au oblăduit și, văzând că făcătorii de rău se înmulțesc, și oastea împărătească zăboveaște de a veni, au trecut Dunărea la Rușciuc.

CAP AL 2-lea

Pentru venirea lui Tudor în București.

Tudor s'au pornit de la Craiova să vie la București, și, pănă a nu sosi el, au plecat și dumnealui Vel Spatariul Grigorașco Brâncoveanu la Brașov și alții din boiari, cum și însuși Vornicul Samurcaș. Oroșanii, câți era mai cu pu-

teare, nu curma a să băjeni, cu toate că să auzia jafurile ce făcea hoţomanii pe afară, iar cei mai de mijloc şi cei mai uşori să închidea prin mănăstiri şi prin hanuri cu avuturile lor. Boiarii cei mai rămaşi, temându-se, nu numai de năpădirea hoţomanilor, ci şi de urgie înpărătească, când să va face ştiut că oraşul s'au spart de tot, înbuna pre lăcuitori, ca să stea pre loc, că venirea lui Tudor cu Olteanii lui nu iaste înprotiva Înpărăţiei, ci numai ca să păzească oraşul de Grecii Ipsilanţilor, până vor veni şi murahazii de la Înpărăţia Otomanicească pentru punerea în orânduială a dreptăţilor ţării.

Şi încă spre mai bună apărare şi strejuire de aidamaci au ales dumnealor pe Căminariul Savva Bimbaşa al Curţii domneşti şi i-au îndatorat cu bună leafă ca să strângă oameni vreadnici spre paza oraşului. Care lucru l-au primit şi el bucuros, ştiindu-să ciarac al lui Calimah-Vodă şi vrând ca la venirea Mării Sale aici în Scaun să să arate plăcut prin păstrarea oraşului Bucureşti şi să-şi adaoge boieria.

Tudor s'au apropiiat de Bucureşti cu vre-o (5.000) cinci mii de adunături, şi, la drumul ce să abate spre Ogrăzeani, văzând urmă proaspătă de căruţă braşovenească, au întrebat pre nişte Rumâni drumaşi: cine a trecut pre acel drum, iar ei i-au spus că un ispravnic nou al Vlăşcii; şi acesta era bietul boiariu Tufeanul, om bun şi scăpătat, pre carele îl ajutorase atunci Divanul cu acea isprăvnicie, fiindcă în vreamea cea pacinică nu putea întra la slujbe de obrăznicia celor mai ciocoiaşi. Aşa auzind Tudor, au amerinţat la vre-o câţiva Sârbi şi Arnăuţi ca să se iea după el să-l jăfuiască. Atâta au aşteptat aidamacii şi, pornindu-să ca nişte turbaţi, au ajuns pre nenorocitul ispravnic, şi nu numai telegarii şi căruţa şi armele şi banii ce au găsit i-au luat, ci l-au desbrăcat până la cămaşă, pistosindu-l şi cu paturile puştilor, cum să pistosesc merele când nu sunt coapte bine; şi aşa, după ce l-au lăsat mai mort pe el şi pe slugile lui, s'au întors înapoi acei prădători. Şi au tăbărît Tudor cu acei cinci mii la Ciorogârla. Iar nişte mi-

lostivnici Rumâni, găsind pre Tufeanul în drum numai în cămaşă şi d'abia suflând, l-au înbrăcat într'o şubă veche ce li s'au întâmplat şi, puindu-l într'un car cu boi, l-au adus în Mitropolie, unde să afla adunaţi boierii cu Mitropolitul. Văzându se dar de dânşii starea bietului Tufeanu, şi-au pus fieştecare mâna la gură, şi nu se domiria a priceape cum vor mai croi sfatul.

Bimbaşa Savva găsia cu cale ca să nu lase pre Tudor a întra cu oastea lui în Bucureşti, ci să-i stea înprotivă, atâta cu oamenii săi, câţi avea atuncea strânşi, cât şi cu oroşanii; însă, ori pentru frica vărsării de sânge, ori pentru răscolirea oraşului, sau pentru amăgitoarele momeli ale acelui Sluger, Tudor, nu s'au găsit a fi cu cale părearea bimbaşa Savvei, cu toate că din povăţuirea lui se ridicaseră multe scânduri de la întrările în oraş ale podurilor celor mari şi să lăsase slobod numai Podul Calicilor, prin care au şi intrat în Bucureşti Tudor cu gloata lui. Şi, măcar că poftia a veni în Mitropolie, însă văzând că nu se primeaşte bucuros, au tras la casele Brâncoveancii, şi s'au umplut curtea şi toată mahalaoa aceia de oamenii lui. Iar în Mitropolie era orânduit de pază un căpitan Tănasie Arnăutul, om al Savvei, cu vre-o patruzeci de oameni aleşi.

Acest numit căpitan era foarte dârz şi nebăgător în seamă de moarte, însă într'acea zi au petrecut liniştit, iar, dacă au înoptat, au pus din oamenii lui pre câţiva în clopotniţă, iar pe alţii de-asupra chiliilor de spre Răsărit, şi, poate fiind înfierbântaţi şi de vin, a început fără veaste a arunca puşti focuri necurmate asupra lui Tudor şi a ordiei lui, iar el, socotind a fi această pornire a lor mai mult din beţie decât din vitejie, nu s'au potrivit mintea cu a lor, ci au poruncit la ai săi ca să să aştearnă toţi la pământ şi să stingă focurile şi lumânările, şi cu acest mijloc au trecut furia primejdiei ce putea să urmeaze din porneala acelor Arnăuţi, care au ţinut nebuneaşte cu neîncetare până la miezul nopţii, şi altă stricăciune n'au putut face decât au spart geamurile caselor şi au împuşcat doi cai. Iar, făcându-se ziuă şi adunându-se Tudor cu boiarii şi cu Bim-

bașa Savva, au arătat cu umilință părerea sa de rău pentru acea nebunească pornire a Arnăuților din Mitropolie în vreme când el n'au venit cu nicio răotate asupra Bucureștilor, ci mai vârtos spre paza orașului acestuia, că nu li sunt neștiute răotățile ce făcea Ipsilanteștii în Moldova, și poate, neștiind aceaia că să afla păzitori în Bucuresti, să vor întinde până aicea.

Duioasele lui cuvinte au înduplecat pre boieri și pre bimbașa Savva a creade că el, la acea vreme, când nici Domn nu mai venia să să așaze în Scaun, nici vre-o oaste otomanicească să simția, putea să fie de folos înpotriva năpădirii Ipsilanteștilor. Deci toți au înputat căpitanului Tănasie, mai marelui Arnăuților din Mitropolie, pentru pornirea ce făcuse; și dintr'acea zi au dat Tudor strașnice porunci tuturor oamenilor săi a nu face nici cea mai mică supărare oroșanilor, că orîcare dintr'înșii să va afla înprotivă făcând, cu cumplită pedeapsă să va pedepsi. Și, așa ostoindu-să deocamdată frica boierilor și a lăcuitorilor, petrecea în pace de către Tudor și de către oamenii lui. Jălbile de la jăluitori pentru orice să da la Tudor, și el le orânduia, ori la Divan, ori la Mitropolie, ori la bimbașa Savva, și cu anaforale de la dânșii el hotăria și îndrepta. Răotăți de oamenii săi nu să făcea, nici de ai bimbașii Savvei, fără numai de oamenii celorlalte căpetenii străini, pre carii cu sfat de obște îi și înfrâna.

Toți cei mai socotitori, atât din boieri, cât și din oroșani, umbla turlaci, mirându-se de această reformă, și mulți era în păreare că Tudor va fi atârnând de Ipsilanți și că eșirea Ipsilanților va fi cu știrea Rușilor, însă iarăși socotia că nu să poate o Înpărăție mare ca aceia, regulată și pravoslavnică, să să slujească cu încăpere de războiu atâta de ponosluit și fără de arătare de îndreptările stricării de pace, carea de curând să făcuse. Zăbava Ipsilanților în Moldova și răpitoarele lor urmări nu mai puțin adeveria această socoteală, și cea mai mare mirare era cum Înaltul Devlet suferia a să adăoga această mare răscoală și nu o întâmpina mai curând cu oștiri înpără-

tești. Unii zicea că pricina va fi războiul ce avea Înpărăția cu Alì-Pașa de la Ioanina. Alții zicea că zăbava iaste până va lua Sultanul curată înștiințare de la Rusia și de la Înpărățiile Evropii pentru această obrăznicie a Ipsilanților. Și câți era în părearea aceasta au nemerit-o mai bine. Însă Grecii au clocit altele: cum că Critul, Morèa și Chiprul s'au rădicat toți asupra Otomaniceștii Porți și au scuturat jugul supunerii, și pentru aceia iaste zăbava. Aceastea se vorbia, când fără veaste au început a să suna și de omorârea Patriarhului Grigorie al Țarigradului, carele de feliu era Morait; dar și la aceasta punea unii capac, cum că i s'au găsit pricină că afurisaniile ce au trimis la Ioanina de a nu ținea creștinii cu Alì-Pașa nu s'au arătat lucrătoare, fiindcă creștinii s'au dovedit, din protivă, vătămători oștirilor înpărătești de acolo. Cu toate aceastea s'au vestit că Ipsilanții vin cu oaste jăfuitoare, dar nu vin pre drumul cel drept, ci pre supt munți. și vor să tragă la Târgoviște Atuncea au cunoscut toți zioa bună de dimineață, au priceput toți slăbiciunea lor și fricoasa mișcare.

Tudor au întrat în mănăstirea Cotroceanii, și au început a face șanțuri și metereaze, și a așeza și șapte, opt tunuleațe ce avea.

Lăcuitorii și boierii nu știa ce să mai facă și încotro să mai apuce, că aicea avea numai frică de jăfuire, iar câți să trăgeau spre munți sau vrea să între în Țara Nemțească găsia jăfuirea în faptă, că, sau în mâinile Arnăuților cădea, sau în mâinile Ipsilanteștilor, și ori aceia, ori aceștia îi prăda și îi despuia, de îi lăsa napi. Deci nu mai găsia altă ferire decât prin mănăstiri și prin hanuri, iar mulți umpluseaseră mănăstirile după afară: Căldăroșanii, Znagovul și Cernica și alte schituri.

Nu-mi ajunge vârtutea de a spune cu amăruntul amărăciunea și pâcla acelei vremi, că de spre o parte ne îngrozia punerea asupră-ni de cătră atâtea lupi, și de spre altă parte ne topia frica ce aveam gândind la venirea Turcilor și la tăiarea și robia ce să putea face țării noastre, prihănindu-ne Turcii ca ne-am hainit toți. Amărâtă

țara Moldovei, amărâtă Țara-Rumânească, amărât orașul Bucureștii și celelalte orașe toate! Că au perit liniștea voastră, că s'au închis mângâierile și bucuriile voastre! Nu mai puteați zice atuncea că mai aveți ceva; nu mai trăgea nimenea nădeajde de viață.

Și cu toate acestea Ipsilanții s'aŭ așăzat în Târgoviște, au început a strânge și de aicea oaste, și pre cine?: Greci, Arnăuți și Sârbi, și îi îmbrăca cu străine haine ostășești, iar arme li da din cele jăfuite.

Cel mai mare din trei frați Ipsilanți era Alexandru, carele în războiul franțozesc își pierduse mâna dreaptă de o ghiulea dintr'un tun. Acesta era ocârmuitoriul și strângătoriul de oaste. Deci, cum îndată ce s'au așăzat, au început a face șanțuri înprejurul numitului oraș, și tabii, unde așăza tunuri și alte măestrii de războiu. Orânduia ispravnici prin județele despre munte, arunca preste bieții țerani dăjdi după dăjdi și zahirale după zahirale, cu luări de vite, de vaci, de oi și de vinuri i rachiuri, măcar că risipise manifesturi arătătoare cum că ei sunt trecători la Elada și cum că patria îi chiamă ca să o scuture de jugul otomanicesc. Și încă cu mare trufie să lăuda într'aceale manifesturi cum cătoți Evropenii stau și privesc cu ochi deschiși ca să vază pre ceale mari isprăvi și izbânde ale Elinilor.

Nu mai puțin și Tudor din București orânduia ispravnici și dăjdi în judeațele de spre câmp și de cea parte de Olt, iar de la negutători cerea neprestan salahori pentru facere de șanțuri și de alte metereaze. Și era vai de oameni, că nici vânzări de mărfuri avea, nici căutare de meșteșuguri: pentru aceia mulți din săracii norodului pătimia și de lipsa hranei.

CAP AL 3-lea.

Pentru multa omorâre ce au făcut Turcii de la Rușciuc în Rușil-de-Veade.

Am arătat înapoi că dumnealui Constantin Caimacamul Negrea, după puțină oblăduire, au trecut Dunărea la Ruș-

ciuc, și de acolo, ca un vechil de Domn ce era, au orânduit ispravnic la Rușii-de-Veade. Acest ispravnicat era lăcuit mai mult de neguțători bulgari de Țara Turcească, oameni ce obicĭnuia a purta arme și a avea îndrăznire. Dar Tudor, întunecându-se de iubirea de stăpânire și de lăcomia banilor, au orânduit și acolo ispravnici din partea sa, cu vre-o treizeci de panduri de ai lui, și au gonit pre cel pus de Caimacamul. Lăcuitorii, măcar că pricepea bine vărsarea de sânge ce era să să facă din pricinile aceastea, măcar că și încărcaseră furiș ca să fugă, dar, fiind aproape de Paști și amăgindu-să de vorbele ce să auzia, atât de preste Dunăre, cât și de dincoace, cum că Turcii nu îndrăznesc a trece în pământul Țării-Rumânești, fiind porunciți cu strașnice porunci înpărătești a păzi tractaturile păcii, aștepta până vor face cu toții Paștele și apoi să să depărteze spre munți.

Deci în noaptea Paștilor, când creștinii mâncaseră la slujba sfintei biserici, cei mai vârtoși întrarmați, au trimis Pașa de la Rușciuc o mie șase sute de Turci furiș, și, izbind fără veste besearicile, unde creștinii toți cu lumânări aprinse asculta dumnezeiasca slujbă a Sfintei Invieri, au început a-i tăia, și ei, sărmanii, văzând nevoia venită asupră-li, au stins de odată lumânările, și câți avea arme au năvălit la ușile besearicilor de le-au închis, iar alții au scăpat prin ferestri, și, întunearec mult fiind, au întrat în crânguri, unde își avea carăle gata, și așa s'au depărtat de acolo. Iar cei rămași, cât au avut fișicuri, s'au apărat. Apoi, năpădindu-i Turcii, i-au tăiat până la o sută șaptezeci de neguțători. Iar, dintr'acei treizeci de panduri, câți au mai stătut înprotivă s'au omorât de Turci, iar alții au dat dosul.

Această începere de isprăvi au făcut Slugearul Tudor, vrând să să amestece la stăpânirea înpărătească preste pravile și înprotiva jălbii lui.

CAP AL 4-lea.

Pentru uimirea Grecilor.

La Călărași încă au eșit Turci, și, făcându-şi șanțuri și metereaze, să gătia de trecerea dincoace a oștirilor otomanicești. Capichehaiaoa de la Silistra, într'o scrisoare ce făcea către Mitropolitul, scria că, cu multă umilință rugând pre Măria Sa Pașa de a mai opri trecerea oştirilor înpărăteşti în Țara-Rumânească, d'abia l-au înduplecat cu soroc că boierii de aicea vor face orice mijloc de a să trage înapoi Ipsilanții și Tudor și cum că Măria Sa mare înputăciune face că, de vreame ce Tudor au dat jalbă la Înaltul Devlet, cerând din partea raielei dreptățile țării, pentru ce au rădicat arme.

Această scrisoare arătându-se boierilor și lui Tudor, s'au adunat toți în Mitropolie şi cu sfat de obște au trimis doi boierănași la Silistra: pe un Stolnicul Constandin Borănescul și pre un Pitar Ioniță, cu scrisoare umiloasă de înblânzire către Pașa.

Ipsilanții de la Târgoviște nu curma a trage din București cu momeale: Greci, Arnăuți, Sârbi și alte adunături, de îi îmbrăca în mondire ostășești. Grecii, amețiți de năluciri deșarte și cu ușurare de minte, umblau turlaci, strigând „Zito elevtheria“; în loc de bună dimineața, și de bună zioa și de bună vreamea, nu se auzia altă ursătă închinăciune decât „Zito elevtheria.“ La mease, la rădicarea păharelor sau a oalelor cu vin, sau a ploștelor nu era alte ursituri și urații fără numai „Zito elevtheria“. Încă la Dunăre nu să apropiaseră, încă păpara Turcilor nu o gustaseră, și se gâlcevia între dânșii pentru alegerea de Înpărat Țarigradului: unii voia pe Alexandru Ipsilant, iar alții nu-l voia, zicând că era ciung. O, minte grecească, plină de pleavă și de vânt! O, capete seci și mai ușoare decât ale copiilor ce se joacă în arșice! Dar poate va zice cineva că acestea se urma numai de Grecii cei necărturari. Ba. Mirare nu puțină ne-au cuprins când am auzit că și dascălii cei mari de la Școala Domnească cea gre-

cească au rădicat steag de slobozenie, la care au înarmat pre ucenicii lor și pre sine, încă și bimbașa Sava, care până atuncea se socotia om al lui Calimah-Vodă și apărătoriul orașului, n'au mai putut răbda a rămânea mai jos decât ceilalți Greci, ci, adunându-și pre toți oamenii câți avea, li-au spus că și el este ipsilantesc și cum că vor să să pornească toți spre Dunăre. Dar nu i-au ajuns numai atâta, ci, pentru ca să să facă mai falnică arătarea lui, au așăzat masă și de-asupra ei au pus evanghelia și cruce și apă, și, chemând pre un arhiereu titularie de la Colța, l-au îndatorat de i-au jurat toți că vor ținea credința Slobozeniei și vor bate războiu pentru izbăvirea Țării Grecești; de acia, săvârșind arhiereul osfeștania și botezând steagul și pre Savva și pre toți oamenii lui, au plecat înpreună toți în litanie, cu evanghelia, cu crucea, cu icoane și cu steagul, cântând o cântare de slobozenie alcătuită de dascălii Școalei Domnești. Și așa au încunjurat ulițile mahalalei lor până ce s'a întors iarăși la conacul Savvei, unde au ospătat acest Savvă pre jurații săi cu mâncări și băuturi și strigări „Zito elevtheria".

Această prihănită pompă au adus pre bieții oroșani la cea desăvârșită spaimă, că socotia toți zmreduirea ce s'au făcut orașului cu sculare în picioare a înșiși păzitorilor și cum că cu aceasta avea Turcii cuvânt a prihăni pre tot orașul și a face cele mai mari răutăți când vor veni.

CAP AL 5-lea

Venirea Turcilor la București.

Într'această vreame era Spătariu Grigorie Băleanul, și nu lăsa pre nimenea să mai fugă afară, însă prin mijlocul bimbașei Savvei eșia câți putea da bani, că, de spre o parte, acest Savvă scociora spaime că vin Turcii și, de spre altă parte, lua bani de la arabagii și de la fugari.

Iar, preste puține zile, într'o Sâmbătă seara, la Maiu 14 al acestui an, sosi veaste adevărată că aproape de Cernica

a tăbărât treizeci de mii de Turci cu tunuri mari și cu gătire mare de războiu. Au înmărmurit toți oamenii și s'au încrincinat, și nu știa ce să facă. Iar consolul prusienesc și vechilul Consulatului chesaricesc au sfătuit pre Tudor și pre Savva ca nici să să ispitească a să bate cu atâta gloată de Turci, carii vin cu gătiri înpărătești, nici să dea pricină de prăpădenie unui oraș mare, cum sunt Bucureștii, și la atâta norod, ci să să tragă departe.

Savva n'au pierdut vremea, ci cu toţi oamenii lui într'aceiași noapte s'au cărat cu tot calabalâcul lor spre Târgovişte toată noaptea, iar pre Tudor de abia l-au pornit a dooa zi, Duminecă dimineața, care nici n'au apucat drumul Târgoviștii, ci au tras la Argeș, cu gând ca să treacă Oltul. Și așa s'au slobozit orașul de primejdia ce era să i să întâmple, de să va înprotivi Turcilor Savva și Tudor.

Duminecă de dimineață, adunându-se consulii și Armașul Manul și Enache Băltărețul, negustoriu vestit, carele era prieaten al lui Chehaia beiu Sarascheriului, au plecat cu toții la ordia Turcilor și, dând cuviincioasa închinăciune vechilului Pașei de la Silistra, au arătat că protivnicii au fugit și raiaoa iaste supusă. Deci de această vestire s'au bucurat Chehaia-beiu, și, mângăindu-i, li-au zis să arate raielii ca să nu aibă nicio temere, și așa s'au întors consulii și ceilalți, veaseli.

Dar spunea oamenii lor că la acel loc ce să numeaște Cățelul, unde era ordia, zăceau oameni tăiați, fără cap, mulțime muită, ca znopii în vreamea secerișului, și alţii erau puși în țape.

A doao zi, Luni, la Maiu în 16, au sosit și Turcii la București, și au tăbărât la Colintina, de unde pentru cercare au și întrat o sumă în oraș. Spătarul Grigorie Băleanul încă mai nainte de ieșirea Savvei fugise la Ipsilant și-i spuseasе de venirea Turcilor, iar el s'au îngrijurat foarte, și au rămas uimit. Apoi, uitându-se câtva ceas către Băleanul și râvnind la binișul cu carele era înbrăcat, i l-au cerut să i-l dăruiască, și el, neputând a cârmi, s'au desbrăcat de biniș și i l-au dat, dar nu mai puțin au râvnit Ipsilant și la

scurtoaica Băleanului, pe care iarăşi cerându-i-o, i-au dat-o, şi el au rămas în antereu sau mai bine a zice supipai.

Atunci Ipsilant, în loc ca să să îngrijureze de ale războiului, au strigat odată: bal să se facă, şi a orânduit pre Băleanul purtătoriu de grijă. Iar el, îndată ce au ieşit afară, s'au făcut a căuta de gătirea balului şi cu mijloc supţire s'au strecurat de au intrat în Braşov, temându-se că va rămânea şi fără cai, şi poate şi fără antereu.

Turcii n'au plecat curând de lă Bucureşti la Târgovişte, ci au zăbovit mai mult de doao săptămâni, şi într'acest maidan de vreme s'au dus acolo vechilul Consulatului nemţesc şi au sfătuit pe Ipsilant ca să să tragă dinaintea Turcilor şi să nu să bată cu ei, ca să nu se prăpădească ţara.

Bimbaşa Savva mersease mai înainte la Târgovişte şi pârâse foarte pe Slugearul Tudor la Ipsilant, că i-au fost înpotrivitoriu şi viclean, şi că, dându-şi coastele cu Turcii, de aceia are gând să treacă Oltul şi iaste tăbărât la Argiş Această pâră vicleană şi pizmaşă a Savvei au deşteptat pre Ipsilant a-şi aduce aminte de o scrisoare ce îi scrisease Tudor, încă de când să afla în Bucureşti, care cuprindea aşa: „Măria Ta ai dat ştiri prin manifesturi că te chiamă patria şi cum că trecătoarea îţi iaste la Ellada ca să o izbăveşti de supt jugul otomanicesc. Apoi acuma cum te-ai înscăunat în Târgovişte, şi cu ce cuvânt te ameasteci în stăpânirea ţării, şi scoţi biruri piaste biruri asupra lăcuitorilor, şi li ieai vitele şi bucatele?“.

Nişte cuvinte ca aceastea ale scrisoarei lui Tudor muşcase inima lui Ipsilant până într'adânc, dar, pentru că atuncea să afla acela în Bucureşti şi în metereaze cu tunuri, nu avea ce să-i facă.

Iar, aţâţându-se şi din realele pârâciuni ale Savvei, au îndatorat pre acest Savvă ca cu orice mijloc să să meşteşugească şi, răznindu-l din oamenii lui, să-l aducă la dânsul. Au luat Savvă asupră-şi că-l va aduce. Deci, plecând cu câţiva Arnăuţi, când s'au apropiat de Argiş, au lăsat pre cei mai mulţi în pădure, iar el cu puţintei au mers

la Tudor, şi, făcându se că au venit să se împreune amândoi şi să să apere de Turci, l-au amăgit de l-au scos afară din tabăra lui, ca să privească starea locului şi să găsească metereaze de gătirea războiului, şi aşa cu amăgire l-au apropiat de oamenii săi, şi aceia, năvălind, au pus mânile pre Tudor, şi l-au adus la Ipsilant, carele, după ce l-au judecat destul, au poruncit de l-au purtat călare legat prin uliţile Târgoviştii, cu strigare de pristav aşa: „Acesta iaste Domnişorul Tudor!".

Apoi l-au pus la închisoare în Mitropolie, dându-l în seama lui Vasilie Caravia, carele îşi avea conacul acolo, şi, după doao zile, noaptea, la cinci ceasuri, l-au adus iarăşi Ipsilant la Curtea lui, şi au poruncit de l-au pierdut. Şi aşa bimbaşa Savva cu pierderea lui Tudor şi-au făcut răzbunarea inimii.

Ordia turcească, după ce s'au odihnit mai mult de doao săptămâni, au plecat la Târgovişte ca să gonească pre Ipsilant. Deci acuma, fiindcă, până a ajunge Turcii acolo, să face câtăva zăbavă, ia să ne întoarcem îndărăt la drumul Cernicăii pre unde au trecut de veniseră aicea, şi să vedem ce urme au lăsat.

CAP AL 6-lea

Ospăţul Consulaţilor şi al celor ce se numia Poliţie şi frica din Cernica.

Încă până a nu se auzi de venirea Turcilor la Bucureşti, s'au orânduit cu sfat de obşte un tacâm de cercetători ce se numia Poliţie, carii, fiind obraze alease, au poftit pe Consulaţi de a lua osteneală la ospăţul ce li-a gătit în frumoasa dumbravă a Cernicăi, dincoace de baltă. Acolo dar, unde supt umbră deasă sta masă întinsă, şi aşternuturi şi scaune şi musică, numai cât au sosit chemaţii, îndată au auzit de venirea mulţimii Turcilor, şi zăbava li-a fost numai cât s'au pogorât din găleşti, iar cum s'au suit iarăşi, şi cum s'au întors oiştile găleştilor către Bucureşti, şi cum

sfârâia roatele și fulgera scânteile din potcoavele cailor, și praful să prefăcea în nori, fiind lucru cu anevoie de spus, le las tăcerii, și scurtez cuvântul după măsura ospățului.

Din ordia cea mare de la Cățel să rupea ciopoară de Turci, de umbla după oameni ca copoii după iepuri, și pre cine din boierănași sau neguțători găsia cu arme, ori îl tăia în loc și-i lua capul, ori îl ducea la ordie și-l punea în țeapă; nu mai era altă vre-o întrebare, nici cercetare, nici câtuși-de-cât milostivire.

Câți oameni și muieri s'au aflat înprejurul bălții, de nu întraseră în ostrovul Cernica, ori că s'au prins ori că s'au ascuns în stufurile apei.

O nevastă tânără, cu un copil mic în brațe, văzând nevoia, au întrat în stuf până la brâu, și au petrecut ziua aceia și toată noaptea acolo. Iar, a doua zi de dimineață, găsind-o luntrașul mănăstirii în stuf, o au adus-o în ostrov, și acolo au băgat de seamă că pruncul murise, ori de strânsoare tare în brațe, sau de mușcarea lipitorilor, că îi ciuguliseră buzele și nasul

Un Arnăut ce să brodise în țărmurea Cernicăi și aștepta luntrea ca să treacă înlăuntru să-și vază niște rude, cunoscând primejdia, au lepădat armele, și au întrat în adâncul pădurii, unde fără nădejde a văzut o fată foarte frumoasă la chip și ofilită, care, întrebată fiind ce caută acolo, i-au spus că au găsit-o un Turc lângă apă și au luat-o, și, zicându-i el Arnăutul ca să fugă cu dânsul, n'au vrut, arătându-i că poate să-i găsească Turcul și să-i taie pre amândoi; „dar dumneata“, au zis ea către Arnăut, „nu sta de vorbă multă, ci fugi mai curând ca să scapi“.

Ca vre-o șase sute de Zaporojani sta bulug în marginea bălții și striga ales rumânește ca să să aducă podul, să treacă înlăuntru la Cernica, zicând că ei sunt de ai lui Tudor; însă neguțătorii băjănari de acolo li-au răspuns: „Noi pentru ai lui Tudor am fugit și ne-am închis aicea“. Iar au strigat Zaporojanii, întorcând cuvântul, că nu sunt ai lui Tudor, ci sunt ai bimbașii Savvei. Au mai răspuns și ei

că și de ai bimbașii Savvei au fugit, ca și de ai lui Tudor. Ca cum ar fi zis, că nu e mai bun dracul decât Satana [1].

În cea după urmă au strigat Zaporojanii că ei sunt din partea Turcilor, a cărora ordie iaste aproape la Cățel și cum că vor să între în mănastirea Cernica, ca să vază de sunt Arnăuți într'însa sau nu și cum că, de nu li va podul sau luntrea, vor trimite la ordie de vor aduce tunuri, și vor strica atât pre ei, cât și mănăstirea. Acestea auzind băjănarii, s'au umplut de frică și, alegând din călugări pre unul ce știa turcește, l-au trimis pre de altă parte la ordie către Sarascheriul cu scrisoare de umilință, că ei sunt raiale și că s'au închis într'acel ostrov de frica jăfuitorilor și că, spre încredințare, să li să dea un ostaș musulman ca să cerceteze. Au mers călugărul la ordie, au stătut înaintea lui Chehaia-beiu, și, dându-i scrisoarea, au arătat și din gură, cu cuvinte umiloase, că ticăloșii băjănari de frica prădătorilor s'au închis acolo, și așteaptă ajutorul Înpărăției, ca să-i izbăvească de tâlharii ce s'au scociorât.

S'au înduplecat Sarascheriul, și i-au dat, nu numai Turc de încredințare și de pază, ci și poruncă scrisă și întărită cu peceatea lui ca întru nimic să nu să supere băjănarii din Cernica; dar încă și ei, atât boierii, cât și neguțătorii câți să afla acolo, și-au ascuns armele toate în baltă și în ișitori, cum și podul și luntrile. Iar Zaporojanii, în câtă vreme au zăbovit călugărul la ordie, văzând că nu li să dă nici podul, nici luntre, au ales pre unul dintr'înșii, și au trecut înot, unde deaca au ieșit la uscat, au cerut îndată haine și rachiu: l-au înbrăcat părinții călugări, și i-au dat rachiu îndestul și de mâncare în de ajuns, iar cu vinul nu putea să-l mai sature, până ce se făcuse lulè, și și uitase de luntre. Tocmai după ce au venit Turcul cu călugărul, și i-au dat câteva sope pe spinare, și l-au scuturat de păr, cum să scutură prunii toamna, atuncea și-au adus aminte la ce venise, și cerea luntrea ca să treacă înapoi, dar

[1] V. notele ce am publicat, după un manuscript din Cernica, în *Biserica ortodoxă* pe 1902.

Turcul n'au vrut să i să dea, ci i-au zis că, după cum au venit aciia, aşa să şi treacă dincolo la ai săi, şi i-au arătat porunca lui Chehaia-beiu. Apoi, bălmăgind el multe, s'a mâniat Turcul foarte, şi au poruncit groaznic celor ce sta aciia, de l-au desbrăcat şi l au aruncat în baltă, tocma cum să aruncă o plaşcă după peaşte, unde s'au şi cufundat în fundul bălţii, ca Faraon în Marea Roşie, şi să îngrijuraseră bieţii băjănari ca să nu li vie asupră vre o primejdie pentru pierderea lui. Dar i-au cuprins mirarea când l-au văzut mai încolo plutind pe de-asupra apei, ca delfinii după Marea Albă, şi înotând cu grăbire spre ai săi, ca broaştele de lac când fug de frica vre-unui şarpe. Şi cu toate aceastea s'au izbăvit băjănarii de Zaporojani şi de primejdia tunurilor. Turcii însă carii umbla răzniţi de ordie nu curma a omorî oamenii; dar, şi după ce venise armia la Bucureşti şi tăbărâse la Colintina, spun unii alţii că umpluseaseră un puţ de căpăţâni de oameni, usebit de câţi pe toată ziua să tăia la iveală prin uliţile Bucureştilor, usebit de câţi era puşi în ţăpi, şi unii dintr'aceştia muria mai curând, iar alţii să chinuia câte doao trei zile, ţipând şi strigând să-i împuşte, dar ei nu-i împuşca, ci li zdrobia capetele cu sopele, până îi omoria de tot. Că unde mai era atuncea cercetare? unde mai era milostivire? unde mai era urme de iubire de oamen? Ajungea să zică un vrăjmaş că şi cutare au fost scris la Ipsilant, şi îndată pre acel cutare, ori îl tăia Turcii, ori îl punea în ţapă. Cine avea atuncea inimă de piatră a face mijlocire pentru iertăciunea vre-unuia din cei arătaţi că au fost scrişi sau că au purtat arme? Nimenea.

Numai o maică a unui tinerel din cei puşi în ţăpi au îndrăznit de au întrat la ordie, când era la Colintina şi, căzând în genuche la picioarele lui Chehaia-beiu, ca o uimită îşi smulgea părul capului, îşi rupea pieptul şi ţâţele şi striga ţipând: „La picioarele Măriei Tale m'am aruncat; omoară-mă mai curând şi pre mine, deaca pre unul născut fiul mieu l-ai pus în ţapă: nu-mi mai trebuieşte viaţa; rădică-o. Ah! amărâta-mi de mine! Dar cum mi-ai stins

lumina ochilor miei! Că fiul mieu nici hoț n'au fost, nici scris la Ipsilant!". La această jale a muierii n'au putut Chehaia-beiu a nu să umili. S'au umilit, dar în zadar.

Așa au fost petreacerea Turcilor la București, iar, deaca au ajuns la Târgoviște, au tăbărât la câmp, și toată noaptea au săpat la șanțuri înprejurul ordiei, și au făcut metereaze.

CAP AL 7-lea.

Pentru închinarea la Turci a bimbașei Savvei. Și pentru fuga lui Ipsilant.

Savva, după pieardera lui Tudor, s'au tras de la Ipsilant și s'au închis în mănăstirea Sinaia, cu toți oamenii săi, și de acolo au scris la Turci că el iaste în partea lor. Au primit Chehaia-beiu bucuros, și i-au trimis și daruri, fără a-l îndatora atuncea ca să vie de față.

Iar Ipsilant, văzând atâta mulțime de Turci apropiați, s'au deșteptat din amețeala balului ce-l începuse Băleanul, și s'au apucat să-și facă plan cum noaptea să izbească pe Turci fără veaste. Așa era vorba lui, dar scoposul căuta la fugă, însă, vrând să-i tragă tunurile cu oastea sa, tocma atuncea au băgat de samă că nu era nici cai, nici hățuri; deci de abia după la unii alții au încungulat niște gloabe și guluri de cânepă și funii de teiu, și, pentru rușinea oamenilor făcându-să a porni către ordia turcească, au cârmit de la un loc spre Olt, și așa au lăsat mulțime de zahirea și pe lăcuitorii cei săraci în mâinile Turcilor.

Un Alexie, ce era în Târgoviște chip de vechil al Consulatului nemțesc, au arătat Turcilor fuga lui Ipsilant, și așa Turcii au băgat întâiu pre Zaporojani în oraș, apoi a intrat și dintr'înșii, și, de nu ar fi fost acel Alexie, negreșit ardea orașul.

Când au văzut Turcii metereazele și tabiile ce făcuse Ipsilant, s'au mirat de fuga lui, și cu toate aceastea au poruncit Chehaia-beiu ca zahereaoa să să ridice și să să dea spre trebuința oștilor, iar pentru vitele de vaci, de boi și

de cai, care erau mulțime, au trimis porunci prin sate ca să vie păgubașii să și le cunoască și să și le ia, iară oile au rămas pe seama oștilor.

Mulți Ipsilăntești, câți nu apucaseră să fugă cu Ipsilant, ci era răsipiți prin sate, unii după trebi, alții după jafuri, lepădându-și armele și înbrăcându-se în haine albe țărănești, ori că să amesteca cu băjănarii, ori că să rătăcia prin păduri, leșinați de foame, însă oamenii Savvei li mâșiia urmele cum mâșâesc copoii urmele iepurilor, până ce îi găsia, și, pentru ca să-și facă mână bună la Chehaia-beiu, îl aducea în ordie și, ori îi tăia Turcii, ori îi punea în țăpi.

Multă stricăciune s'au făcut și acolo la Târgoviște, că, după cum pre lângă leamnele ceale uscate ard și ceale verzi, așa și pe lângă Ipsilăntești perea și oameni drepți, unii cu prepusuri că au fost scriși, iar alții și degiaba și fără niciun cuvânt.

Ipsilant cu oastea lui au trecut Oltul în dreptul Drăgășanilor, când de odată a văzut o sumă de Turci acolo carii era preste o mie cinci sute, și unii apucaseră meterezi curtea besearicii, iar alții să vârâse în vale. Ipsilant au orânduit pedestrimea ce să chema erolohiți ca să-i lovească cu tunurile, făcându-li mai nainte o muștră, iar el, cu călărimea de Arnăuți și alți Greci, s'au făcut că vor să-i ocolească; însă Arnăuții, ca niște tălhari vechi, au apucat dealul Drăgășanilor în sus spre scăpare; erolohiții, ca cei ce era jurați să moară în războiu, au început întâiu a slobozi tunurile, apoi puștile. Însă, văzând Turcii că nu slobozia tunurile cu iscusință, fiindcă ghiulealele trecea pe de-asupra besearicii, iar gloanțele puștilor lovea în pământ unde era ei ascunși, au priceput că n'au nicio iscusință de războiu. Și adevărat că ce isprăvi putea să facă la arme oameni ce până atuncea fuseseră ori dăscăleaci cu cărțișoarele în mâini, ori croitori, ori cojocărași de la tejghea, sau rachieri și plăcintari? Și, pre lângă toate aceastea, vrând să treacă un smârc cu tunurile, ca să le așeaze mai bine, li s'au înțepenit și un tun în noroiu, care nu puțină piea-

decă li-au făcut. Deci la un prilej ca acesta Turcii cei ascunşi în vale au început cu puştile a arunca în ticăloșii erolohiți, și cădea cum cad perele când suflă o vijelie mare. Până aci, li mai da coraje Ipsilant de departe, iar, deaca au văzut că hoții de Arnăuți au dat dosul şi un tun s'au înțepenit în noroiu și gloanțele puştilor curgea ca ploaia din metereazul Turcilor în erolohiți, au dat și Măria Sa ruşinea de o parte și și-au îndreptat poteca spre Râmnic, cu Grecii ce-i mai rămăsease.

Văzând dar şi Turcii din curtea besearicii căderea erolohiților, s'au unit cu cei din meterez, și, încălecând pre cai, au năpădit cu săbiile scoase asupra acelora, pre carii îi găsia înțepeniți ca niște momâi, că nu.mai rămăsease inimă într'înșii, și-i tăia fără nicio înprotivire, încât din 800 de erolohiți, de-abia au scăpat unul pedestru, de au fugit pre calea Arnăuţilor, dar și pre acesta zărindu-l un Turc, s'au slobozit cu calul după dânsul, și, când îl mai ajungea, au aruncat cu un pistol după el, dar nu l-au nemerit. Dar, aicea în loc întorcându-și fața pedestrașul acela spre Turc, i-a tras un pistol, și, răsturnându-l după șa, au încălecat el pre cal, fără a băga samă că rămăsese piciorul Turcului in scară, și așa că cu amândoi au ajuns calul pre Arnăuți, unde și Turcul și-au săvârșit viața.

La 8 ale lui Iunie strângându-să toți la Râmnic, fiindcă Turcii să întorseaseră la Craiova, au făcut Ipsilant tuturor această dojană:

„Ostaşilor, nu, nu mânzălesc mai mult pre sfințitul şi cinstitul acesta nume in obrazele voastre, cirezi de no roade! Vânzările voastre și vicleniile voastre mă silesc ca să mă despărțesc de voi. De acum înainte să taie dintre mine și dintre voi orice legătură Numai dintru adâncul sufletului mieu voiu să suferiu rușinea pentru că v'am ocârmuit. Ați călcat jurământurile voastre, ați vândut pre Dumnezeu și Patria, m'ați vândut și pre mine, tocmai când nădăjduiam ca, ori să biruiu, ori să moriu împreună cu voi slăvit. De aceia mă despărțesc de voi."

V.

ISTORIA LUI TUDOR

DE

C. IZVORANU.

La 1818 veni Domn în România Suțu, și trage în casele lui Grigorie Ghica-Vodă din Podul Mogoșoaii: el a domnit până la începutul anului 1821.

Atunci Grecii revoluționari au venit de i-au propus ca să între și el în Eteria grecească, fiind Grec și el. El li-a răspuns ca să mai prelungească revoluția macar doi ani (până adecă se va îmbogăți și el). Grecii nu au primit, zicând că toate sunt pregătite. Suțu a scris atunci la Țarigrad Vizirului, descoperindu-i tot complotul, făcându-i cunoscut și armele unde sunt depuse în Țarigrad; căci, după planul ce făcuseră Grecii, într'o noapte era să fie cu toți Turcii măcelăriți, și Grecii stăpâni pe Țarigrad.

Vizirul pe dată a trimis și, luând armele, a și început măcelul, omorând pe Greci în Țarigrad; au spânzurat pe Patriarh împreună cu alți episcopi; pe Patriarh l-au dat pe mâinile Jidanilor, pe care Jidanii îl târau mort pe ulițile Țarigradului și, ducându-l, l-au aruncat mort în Mare. Care trup al Patriarhului, p'utind, a venit lângă o corabie grecească, pe care cunoscându-l corăbierii, l-au băgat în corabie mort, și s'au dus și l-au îngropat la Odesa. Acum doi ani, desgropându-l Grecii, l-au găsit întreg, cu toate câte îl îngropaseră neputrezite; căruia făcându-i un sicriu, l-au luat și l-au dus în Grecia, măcar că Rușii vreau să-l oprească la ei.

În București pe Suțu l-a otrăvit doctorul Hristari (Grec de nație) la fântâneă. Doamna a ascuns moartea lui până s'a pregătit de plecare; îl punea mort la fereastra de spre pod: eu singur, de mirare, am mers de m'am uitat, pe care l-am și văzut la fereastră pus; în urmă s'au dat pe

faţă şi s'au îngropat; iară Doamna a plecat în Ţara Nemţească; boierii au luat Căimăcămia (guvernarea ţării), au chemat pe bimbaşa Savva, pe Deli-başa-Mihale şi pe Ghencea, cărora li-au dat voie să strângă Arnăuţi pentru paza ţării, plătindu-li şi lefi. Cumnatul mieu, Dincă Pantazi, a cumpărat de la Vornicul de sus plaiul Slănicului, din judeţul Buzăului; mumă-mea, temându-se de mine să nu mă scriu între Arnăuţi, a rugat pe cumnatul mieu să mă ia şi pe mine la plaiu. Carele m'au şi luat, supt cuvânt ca să facem vânătoare de căprioare. Mergând dar în plaiu, am şezut câtăva vreme; dar am auzit că peste Olt s'au ridicat Slugerul Tudor Vladimirescu şi că poate să intre Turcii curând în Bucureşti. M'am sculat din plaiu. şi am venit la Bucureşti; dar nu am găsit pe mumă-mea acasă, fiind fugită în Căldăruşani cu alte multe familii. Am odihnit două zile acasă, şi, pregătindu-mă, am încălicat pe cal şi am plecat la Căldăruşani să văd pe mumă-mea: am ieşit în Podul Târgului-de-afară, unde am văzut la o cafenea vre-o 25 de Arnăuţi şezând pe scaune la uşa cafenelei în şir. Trecând dar pe dinaintea lor, auz că mă strigă: „Nene Dincă! Nene Dincă!“. Mă întorc la cafenea; văd pe un prieten, Costache Tremu, ce şedea în rând cu Arnăuţii. Mă întreabă unde mă duc, şi îi spuiu că mă duc la Căldăruşani să văz pe mumă-mea. — Câte zile o să şezi? Îi spuiu că trei zile. Bag seamă că Arnăuţii încep a-şi da coate unul altuia: aceşti Arnăuţi erau din paznicii ţării, ai lui Deli-başa Mihale.

Calul mieu se odihnise, şi făcea multe nebunii; eu aveam un costum arnăuţesc, foarte bun: o dulamă cusută de jur împrejur cu fir, o pereche de poturi şcodrali, cusuţi cu fir, o fermenea asemenea cu fir; pe de-asupra purtam o ghebă; la brâu o pereche pistoale cu argint şi o sabie turcească, atârnată; o pereche de pistoale la cuburul calului, tot cu argint; o puşcă arnăuţească cu belezicurile de argint; şi la cap legat cu un taclit. Plecaiu de acolea înainte pe pod; abia putuiu domoli calul. Eşiiu din Bucureşti, trecuiu Colentina, ajunseiu la satul Tunarii, scoborâiu în

vale, unde era o podişcă peste un heleşteu, care podişcă, de multele trăsuri ce trecuseră peste ea, se cam sfărâmase; lăsaiu calul încet și, din podină în podină, trecuiu. La capul podişcei era un puț: descălecaiu și dedeiu apă calului, care bău o găleată și jumătate; băuiu și eu niţică apă. Puseiu frâul în capul calului, și stam gata să încalec, când, aruncându-mi ochii spre Tunari, văd șase Arnăuți călări, caii cărora erau plini de nădușală. Mă aruncaiu pe cal, și eșiiu la drum; Arnăuţii scoborâseră la podişcă și treceau câte unul câte unul podișca. Auziiu strigând: „Stai, bre, cafadar! (prietene), să mergem cu toții!". Eu li răspunseiu că n'am venit cu toții, fiindcă îi cunoscuiu că sunt cei de la cafenea. Ei începură să mă amenințe: „Dur bre!", și sloboziră un pistol asupră-mi. Eu sloboziiu calul la fugă, și ei mă luară în goană, aruncând mai multe pistoale după mine: mă goniră prin pădure câte șase. Dar de-odată văzuiu că patru dintr'înşii rămaseră în urmă; doi însă mă ținea de aproape. Băgaiu seamă că calul mieu nu fugea pre cât îl știam eu că fuge. Cel care mă gonea pe stânga, se apropiase ca de zece stânjeni de mine: trăseiu pistolul de la cubur, îl băgaiu pe supt mâna stângă cu care țineam frâul calului, și îi dedeiu foc. Mai veniră puțin după mine și steteră. Eșiiu din pădure la câmp; descălicaiu după cal; și calul răsuflă, și începu să i se bată burta: pricina era că, dându-i apă în ceasul acela și luându-l la fugă, se înecase; și poate, dacă mai fugea, plesnea calul. Îl trăseiu de urechi, îl frecaiu la ochi, și calul mai răsuflă. Încălecaiu pe dată, și luaiu drumul cam pe treapăd. Uitându-mă înapoi, îi văzuiu pe câte șase gonindumă de iznoavă: eu eram mai departe, nu mă prea temeam. Trecuiu în fuga calului prin satul Vărăşti, şi ei se ţineau după mine. Coborâiu la podul după heleșteu, și trecuiu dincolo. Ei veniră până la capul podului, și se întoarseră înapoi. Eu întraiu în Căldărușani și veniiu la mumă-mea: nu spuseiu nimului de goana ce mi-a dat Arnăuţii, căci mă temeam de mumă-mea că nu mă mai lăsa să viu în Bucureşti. Șezuiu trei zile în Căldărușani, şi plecaiu a veni la București: trecuiu prin satul Vărăşti.

De la cârciuma drumului mă strigă un țăran: „Cocoane, cocoane!", după cum se zicea p'atunci. Mă duseiu la umbrarul cârciumei, unde era mai mulți țerani, și mă întrebară: «Dumneata erai care te gonea Arnăuții alaltăieri?". Eu li răspunseiu că eu.—Şi unde te duci acum?—Mă duc la București. — Pentru Dumnezeu! întoarce-te înapoi, îmi ziseră, căci Arnăuții au stat trei zile de te-au așteptat. Astăzi au plecat de aici, și se jurau că, când te-or prinde, o să te omoare. Îi întrebaiu: pentruce, mă? Şi îmi spuseră: „că ai tras cu pistolul și ai frânt mâna unuia dintr'înșii". Eu li răspunseiu că-mi pare rău că i-am frânt numai mâna, și nu l-am omorât. Și veniiu acasă la București.

Tudor, de la o vreme încoaci, când venia la București cu unchiul mieu Iancu, nu mai trăgea la Brâncoveanu, ca mai nainte, ci trăgea la Samurcaș, casele căruia era supt Mitropolie, care case în urmă era ale bătrânului Obedeanu. Samurcaș fusese în zilele lui Carageà Caimacam la Craiova, și cunoștea pe Tudor foarte bine. Muscalii căutau mijloace să ridice o revoluție: consulul muscălesc ședea pe Podul Târgului-de-afară, în casele Vasilescului. Samurcaș era în înțelegere cu consulul și îi spunea că nimeni nu poate să ridice revoluție dincolo peste Olt decât numai Slugerul Tudor, pe care îl și duse la consulul. Ce i-o fi vorbit, nu știu, căci într'o noapte, pe la miezul nopții, îi dă lui Tudor 25 de Arnăuți, supt comanda lui Hagi-Prodan și a lui Machedonschi, și pleacă. A doua zi după prânz mănâncă în Pitești și după mâncare au plecat să treacă Oltul. Ispravnicii pe dată înștiințează guvernul din București că Slugerul Tudor, cu 25 de Arnăuți, au plecat spre Olt.

Tudor, trecând Oltul, au mers la Gorj, unde prinzând pe ispravnici, i-au închis, și au început să strângă la panduri, pe cari îi cunoștea el. Și de acolea au plecat, după ce s'au mai întărit, cu pandurii, și au venit la Cerneț. Acolo au mai strâns și alți mulți panduri; au trimis de au chemat și pe vătaful Iancu Enescu, care îl știa ce influență avea asupra pandurilor. Iancu însă au refusat, zicând

că nu mai vrea să puie mâna pe arme. Tudor au trimis câțiva panduri de ai lui, și au jăfuit casa vătafului Iancu. Iancu, văzându-se nevoit, s'au dus și au întrat și el în oștirea lui Tudor; și atunci Tudor i-au poruncit de i-au întors toate câte-i jăfuise. Și, întorcându-se acasă la moșia Vuloaica lângă Strehaia, au început să strângă la panduri, chemând pe căpitanii ce-i cunoștea la dânsul: pe Oarcă și pe nepotul său, Dinu Pestrițul, și alți căpitani. Și, alcătuind zece căpitani cu câte 100 oameni, s'au format 1000 oameni, o pocovnicie. Atunci Tudor, viind și unindu-se cu Iancu, au mers și s'au închis în mănăstirea Motrului.

Guvernul din București, auzind de ridicarea lui Tudor, au început să strângă Arnăuți cu plată, și, orânduindu-li căpetenii dintre dânșii, îi pornea rânduri, rânduri să meargă să bată pe Tudor la Motru, dar, văzând că Arnăuții nu fac nimic, orândui pe un boier Văcărescu, carele era și bun călăreț și bun vânător: îl porniră la Craiova, și, cercetând lucrurile mai de aproape, nu prea-i plăcu, și peste câteva zile se întoarse la București, de unde și trecu în Brașov.

Arnăuții, strângându se cu toți supt căpeteniile lor, porniră la mănăstirea Motru în contra lui Tudor. Ajungând dar și ocolind mănăstirea, începură să tragă cu focuri în cei închiși în mănăstire. Tudor într'o zi se urcă în clopotnița mănăstirii împreună cu alți căpitani, între cari era și vătaful Iancu Enescu: un Arnăut din vale, văzând pe Tudor la fereastra clopotniței, îl luă cu pușca la cătare. Enescu, fiind alăturea, văzu pe acel Arnăut. Enescu trase cu mare grabă pe Tudor de la fereastră, când atunci trecu și glonțul prin fereastră și izbi zidul de la spate.

Tudor zise: „îmi scăpași viața, vătașe Iancule!". Începură dar și pandurii să tragă în Arnăuți cu puștile, încât Arnăuții fură siliți a se trage de zidurile mănăstirii pe cât bate pușca.

Peste câteva zile însă lucrurile luară altă față. Arnăuții, după înțelegerile ce avuseseră cu Tudor, trecură toți supt comanda lui. Atunci Tudor plecă la Craiova, atât cu Arnăuții, cari era aproape peste 400, cât și cu ai lui. Întrând

dar în Craiova, orândui ispravnici de ai lui, trimițând și prin celelalte patru județe ispravnici tot de ai lui. După o ședere de mai multe zile în Craiova, lăsă pe frate-său cu o sumă de panduri, și el porni spre Slatina. Arnăuții, abătându-se la satul Oteteleș, unde era închiși într'o casă mare trei familii de boierenași, înconjurară casa și începură să se bată cu cei din casă: sparseră ușile, năvăliră înăuntru. Arnăuții jăfuiră tot ce găsiră acolo; omorâră și vre-o doi din boieri, desonorară două fete ale unei văduve cocoane, nevârstnice, una ca de 13 ani, și alta ca de 11 ani, și plecară în urma pandurilor la Slatina.

Ajungând dar Arnăuții în Slatina, bulucbașa Iova și cu Mărunțelu cei ce desonorase pe acele copile, merseră și sparseră ușa unei biserici din Slatina, luară candelele de argint, despuiară icoanele, ba și chiar și Sf. Potir, vărsară sfânta grijanie dintr'însul și luară potirul. A doua zi sosi și Tudor la Slatina și se așeză într'o căscioară mică cu șederea, unde cucoana cu fetele veniră și se plânseră la dânsul, arătându-i că copila cea mică, de 11 ani, poate o fi și murit. Tudor îi zise: „Așteaptă, cocoană, că voiu face dreptatea". După aceasta veniră preoții de la biserică și îi arătară jaful ce a făcut bulucbașa Iova și cu Mărunțelu, spuindu-i că, și chiar grijania din potir vărsând-o, au luat potirul. Tudor, auzind această infamă faptă, se cutremură și zise preoților să tacă; chemă doi din pandurii lui, pe cari îi cunoștea mai dibaci, și li porunci: „cer de la voi ca la noapte, prin orice mijloace veți şti, să mergeți să-mi furaţi dăsagii lui Bulucbașa Iova și să mi-i aduceți la mine". Pandurii noaptea se târâră ca șerpii, și luară dăsagii lui Iova de la capul lui unde dormia, și în revărsatul zorilor îi aduseră la Tudor. După ce se făcu zioă mai bine, trimise de chemă pe bulucbașă Iova. Tudor în casă la dânsul pregăti șase panduri de ai lui cu frânghii. Veni Iova: el era un om înalt, trupeș; se apleca cu capul să intre în casă, fiind uşa mică. Pandurii pregătiți îi aruncă laţul de gât, și îl zugrumară; și, după ce-l omorî, îl băgară supt pat. Trimise de chemă și pe Mărunțelul, și, intrând și el în

casă, îi aruncară și lui lațul de gât, și sugrumându-l, îl omorâră și îl băgară supt pat, alături cu celalt. Se sculă Tudor și se găti; își luă sabia cu dânsul, și, cu vre-o zece panduri cu el, veni unde era tăbărâți pandurii și Arnăuții: Arnăuții erau tăbărâți în stânga și pandurii în dreapta. Intră între dânșii: pandurii toți se sculară în picioare și se puseră rând; asemenea făcură și Arnăuții. Tudor întrebă întâiu pe panduri: „Pentru ce ne-am sculat noi ?“. Pandurii răspunseră: „pentru lege și dreptate!“. Întrebă și pe Arnăuți, și răspunseră și ei tot așa. Tudor li zise: „cel ce calcă legea și dreptatea, ce trebuie să i se facă ?“. Toți răspunseră: „cu moarte să se pedepsească!“. Atunci Tudor trimise patru din cei de lângă dânsul la el acasă, scoaseră pe omorâți de supt pat, li tăiară capetele și le puseră în doi pari, și le aduse și le înfipse între Arnăuți și panduri. Atunci spuse și pandurilor și Arnăuților faptele acestor doi oameni, desonorarea acelor două copile, din care una a și murit; aduse desagii lui Iova, chemă pe preoți, și, față cu toți Arnăuții, scoase argintăria bisericii, arătă potirul, și li spuse cum au vărsat grijania; și dete argintăria preoților de o duse la biserică.

Mai șezură vre-o două zile, și porniră spre București. Viind dar cu toții până unde se face un drum spre Pitești și altul la București, Arnăuții, despărțindu-se de Tudor, luară drumul Piteștilor, Tudor cu ai lui luă drumul Bucureștilor. Arnăuții, unde găsea în treacătul lor pe cineva, îl prăda: pe mulți poate-i și omora. Tudor peste câteva zile ajunge în București și trage în gazdă în casele Brâncovenești de supt Mitropolie, unde mai în urmă a fost Domnia lui Bibescu.

În Mitropolie erau închiși o sumă de Arnăuți ai lui Sava: li trimise vorbă să iasă din Mitropolie. Arnăuții nu voiră, și în noaptea aceia toată noaptea se sloboziră puști și de panduri și de Arnăuții din Mitropolie. A doua zi de dimineață însă Arnăuții deșertară Mitropolia, și Tudor băgă un căpitan cu 100 panduri în Mitropolie. Vătaful Iancu Enescu se așeză în gazdă în casele Fălcoianului, de supt

Mitropolie. Tudor îl însărcină cu primirea de la ispravnicii de Ilfov a îndestulării pandurilor, precum orz, fân, vaci grase și care de lună. Tudor publică o poruncă a lui în București, prin care da voie lăcuitorilor bucureșteni că, oriunde se va ivi vre-un pandur sau vre-un Arnăut că jăfuiește casa vre unuia, de nu-i vor putea prinde vii, slobozi sunt să-i împuște şi morți să-i aducă la dânsul. Toți mahalagiii duprin mahalale se formară în gardă națională; seara se strângeau toți la ușa bisericii: jumătate rămânea acolo, și jumătate se preumbla pe ulițile mahalalei, de ținea buna orânduială. Într'o sară, ședeam de mâncam la masă, ca să mă duc de gardă. Auziiu o bătaie în poarta noastră; săriiu cu pușca în mână, și ieșiiu în pridvor, unde era aproape de poartă. Întrebaiu: cine este ?, și îmi spuseră numele, pe care îi cunoșteam. Îmi ziseră: „Ai să scoatem pe Arnăuții cari au întrat în curte la Căminarul Ştefănică, şi au spart pivnița". Întrebaiu: câți sunt? Și îmi spuseră că sunt patru. Li ziseiu: duceți-vă la biserică; să vie jumătate streaja, să mergem cu toții. Care și plecară. Eu întraiu în casă, și șezuiu de mâncaiu. Se întoarseră, dar și eu îi așteptam la poartă. Îmi spuseră că logofătul Stanciu și polcovnicul Nicolae Cuțarida n'au lăsat pe nimeni să vie, căci trebuia și Căminarul să șează să și păzească casa. Atunci plecaiu cu acei patru guarzi, și, luând ulița la dreapta, spre Căminarul, mergeam prin mijlocul podului, căci ploase, și eu purtam o păreche de iminei liochi noi. Văz înaintea mea o sumă de oameni; întreb: cine sunt? Îmi răspunseră: „streaja de la mahalaua Vergului și streaja de la Sf Ștefan, și am venit de am scos pe Arnăuți de la Căminarul". Îi întreb unde sunt Arnăuții? Îmi spune: uite i înaintea noastră. Unul mergea pe dreapta podului și altul pe stânga: cel din dreapta era cu două pistoale în mâni; cel din stânga cu un pistol într'o mână și în cealaltă cu un iatagan. Îl strigaiu să stea: Stai, câine, că te împușc! Și trăseiu cocoșul puștii, care făcu *clanț*. El se întoarse spre mine; un Țigan cu un par de hârdău îl izbi în cap, care îl și trânti jos, și lumea a năvălit pe el.

Cel din dreapta o luă d'a fuga pe lângă ulucile Postelnicului Ioniță Arici. Mă luaiu după el, și mă apropiasem cu doi stânjeni departe. Îi strigaiu să stea; se întoarse și trase cu amândouă pistoalele în mine: sau că era seci, sau că Dumnezeu n'a vrut să mă omoare pe mine, că niciunul n'a luat foc. Țiganul îl izbi și pe acela iarăși în cap, și căzu lungit. Mă repeziiu, îi luaiu pistoalele amândouă, și lumea năvăli pe el. Unii din garzi aruncară câteva pistoale în vânt, și o mulțime de norod curgea din toate părțile, care cu puști, care cu ciomege. Lăsaiu pe cel din dreapta, și veniiu la cel din stânga, strigând la oameni să li strângă armele, dar cine te mai asculta, căci poate era peste 1.500 oameni adunați. Fiindcă asta era semn: când se va auzi pistoale ori puști la vre-o mahala, toate strejile de prin prejur să alerge acolo în ajutor.

Un bătrân cu barba albă se apropie de mine și îmi zice: „Lasă-mă să dau și eu două sau trei ciomege, că el mi-a mâncat găinușele". Mă strecuraiu binișor cu amândouă pistoalele ce le luasem, și veniiu acasă. Poporul îi legă pe Arnăuți, și legați îi duse la Sava, ai căruia era. Astfel se petrecea lucrurile în București după venirea lui Tudor.

Tudor rândui ispravnici pe la toate județele, dete porunci de se lua de pe la sate cu analoghie vaci grase și care de lună, dar toate astea se înplinea în bani: 50 lei vaca și 50 lei carul de lună; cu care bani se ținea cheltuielile pandurilor. Toți boierii de I-iul clas fugiseră la Brașov: rămăsese numai de ai noștrii. Unchiu-mieu Iancu îmi zise că de ce șez fără slujbă, și îmi făcu un bilet către ispravnicul de Ilfov, care mă și orândui zapciu în plasa Dâmbovița-de-jos; îmi dete tovarăș pe un nepot al polcovnicului Costin ce era polcovnic de Vlăsia, și care avea casele în mijlocul unei păduri de lângă satul Vărăști, de lângă Căldărușani. Îmi căutam de slujbă, dar, când nu aveam treabă, mă duceam și ședeam în Căldărușani. După trecere de câteva săptămâni, primiiu o poruncă de la ispravnic, ca să merg la satul Vărăști, unde era o casă

boierească, și să gătesc de conac pentru venirea generalului Ipsilanti. Mă duseiu, făcuiu toate pregătirile, aducând duprin sate miei, făină și alte lucruri trebuincioase; puseiu de deschise ușele de la casă, care era mobilată, și așteptam venirea generalului. Nu trecu vre-o două zile la mijloc, și iată-l că și sosi cu două brișci ale lui: într'una ședea el și într'una era trei slugi ale lui, și împreună cu dânsul avea și 25 de călăreți ce să ziceau mavrofori, cu moartea zugrăvită pe căciuli, din care cei mai mulți erau Moldoveni. Puseră de gătiră bucate: mâncară și dormiră în noaptea aceia acolo, și a doua zi de dimineață porniră spre București. Șezuiu eu în zioa aceia prin plasă, și a doua zi veniiu la București ca să văz ce are să se facă.

Ipsilanti trase la Colintina, în casele lui Vodă-Ghica. Sava se sculă, împreună cu Ghencea și Deli-bașa Mihale și cu mai mulți Arnăuți, și veniră de se închinară lui Ipsilanti, după care ridică și Sava steagul libertății, steagul căruia îl purtă d. Aristia; și, preumblându-se pe toate drumurile Bucureștilor, strigau: Să trăiască libertatea! A doua zi după Sava, Tudor, luând pe vătaful Iancu Enescu și pe alți patru polcovnici și cu vre-o 50 panduri călări, veniră la Colintina, la Ipsilanti. Descălicară în curte și se urcară sus, Tudor cu acei cinci polcovnici. Pe care îi priimi Ipsilanti în picioare. După ce schimbă câteva vorbe între dânșii, Ipsilanti întrebă pe Tudor: „Arhon Sluger, câtă oștire ai?“. Tudor îi răspunse: „Am cu mine aici 12.000; am și la Craiova cu frate-mieu încă 12.000“. Ipsilanti îl bătu cu mâna pe umere, și îi zise: „Bravo, arhon Sluger! Mă bucur!“. Atunci Tudor întrebă pe Ipsilanti: „Ecselenția Voastră cu câtă oștire ați venit? Căci pe mine, când m'au ridicat, mi-au zis că o să vii cu 60.000 oștire regulată, muscălească“. El îi răspunse: „Nu am venit cu oștire; ci am venit cu porunci“. Tudor îi zise: „Să văz și eu acele porunci“. Ipsilanti îi răspunse: „Nu ești tu vrednic să vezi poruncile mele“. Tudor se supără foarte tare, și îi zise: „Dacă eu, în țara mea, în fruntea a 24 mii de oștire, nu sunt eu vrednic să văz poruncile Măriei Tale, rămâi sănătos!“.

Şi, întorcându-i spatele, eşiră, şi, încălicând caii, se întoarseră în Bucureşti.

Pe dată ce veni la lagărul unde şedea porunci de se ridică cu tot lagărul şi merse de se închise în mănăstirea Cotroceni, unde încep a se întări cu şanţuri. După vre-o două zile, chemă la dânsul pe Stolnicul Borănescu Cârnu, de supt Radu-Vodă, pe care îl cunoştea de la Mehedinţi, fiind în mai multe rânduri sameş de judeţ; şezu cu dânsul şi scrise Paşei de la Silistra că Rumânii nu s'au sculat în contra Sultanului, ci în contra Domnilor greci, ce vin de la Constantinopol şi jăfuiesc ţara. Cerea printr'această scrisoare trei puncturi, adică, Domn român, dupe cum era mai nainte; 12 mii oştire rumânească, şi câtăva oştire turcească ca să dea pe Ipsilanti prins Turcilor. Porni pe Borănescu cu această scrisoare la Silistra, cu care ţinea corespondenţă, din care corespondenţă se prinse de Greci vre-o câteva, şi se dete pe faţă că este cu Turcii, iară nu cu Ipsilanti.

Tudor, viind în Bucureşti, trimise de luă de la Puşcăria Bucureştilor trei tunuri ce-i rămăsese din vechea glorie a Rumânilor, şi care se păstra la Puşcărie, cu tunarii lor.

Ipsilanti, şezând încă vre-o două, trei zile la Colintina şi văzând că Tudor s'a rupt de dânsul, plecă cu ai săi la Târgovişte, unde începu şi el să se întărească acolo. Începură a veni din Rusia mavrofori, adică feciori de negustori greci, toţi cu parale pe lângă dânşii şi cu arme bune. Arnăuţii însă nu se supuneau lui Ipsilanti, şi jăfuia necontenit pe boieri; toţi boierii fugiseră în Braşov. Arnăuţii li jăfuia casele, vite şi orice găsea; şi Ipsilanti nu putea să li facă nimic. Mavroforii se strânseră peste 500 din Rusia şi Moldova, toţi feciori de Greci şi Sârbi. Ipsilanti a făcut o mare greşeală, căci, viind în Moldova, Domnul Moldovei se unise cu el; şi trebuia să şează acolo până când venea cei din Rusia, şi, regulându-i precum se cuvine, atunci să fi venit în România; că cu şapte, opt sute de regulaţi, putea să ţie în respect şi pe Arnăuţi; dar, toţi fiind neregulaţi, făcea fieştecare de capul lui ce vrea; şi anarhia

era grozavă în părţile pe unde se afla Arnăuţi, şi chiar pe Ipsilanti nu-l mai asculta nimeni.

Tudor în Cotroceni se întărise cu şanţuri, adusese din Mica Românie cu dânsul un tun foarte mare, rămas de la Muscalii de la 1806, dar era spart la aşca tunului, pe unde îi dă foc. Adusese mai mulţi meşteri de aici din Bucureşti ca să-l dreagă; dregându-l, îl umplu cu iarbă, puse o ghiulea într'însul şi îl slobozi, şi lovi casa din grădina Belvedere la un colţ, pe care îl sfărâmă, dar sări si dresul la aşcă, şi, ne mai putându-l întrebuinţa, au pus de l-au îngropat noaptea pe dealul Cotrocenilor, unde poate să se afle şi astăzi.

În casele de la Belvedere erau arestuiţi de Tudor vre-o şapte boieri şi păziţi de un căpitan de ai lui Tudor cu 100 de panduri. Când lovi ghiuleaua în colţul casei, boierii să spăimântară, şi zicea că Tudor o să-i omoare cu tunul. Atunci Tudor, aflând de spaima lor, trimise de li zise să nu se sperie, că o greşeală s'au făcut. Şi peste vre-o două zile li dete voie să plece la Braşov, dându-li spre pază pe acel căpitan cu pandurii lui, care îi şi duse până la hotarul ţării, şi pandurii, împreună cu căpitanul lor, se întoarseră înapoi. Tunurile luate de la Puşcărie, fiind bune, pregăti umpluturi de iarbă de puşcă, şi, în loc de cartuşuri, tăia bucăţele de fier şi, ţiindu-le cu măsură în punguliţe de pânză, le avea drept ghiulele.

Trecu câtăva vreme la mijloc: Tudor în Cotroceni şi Ipsilant la Târgovişte. Eu eram în Căldăruşani. Pe după toacă, mă duseiu la o cucoană pe care o cunoşteam de mica mea copilărie, mătuşa domnilor Boiereşti de astăzi. Casa unde şedea această cucoană era pe marginea heleşteului din dosul bisericii. Cam pe la sfinţitul soarelui, auzirăm detunături de tunuri; le numărarăm şapte. Alergaiu în târg, unde era lumea strânsă; îi întrebaiu dacă au auzit tunurile: unii zicea că parcă au auzit, iar alţii zicea că nu. Călugării ce era în vânare de peşte pe heleşteu, întorcându-se, adeveriră că şapte tunuri s'au aruncat spre satul Căţelul, şi merseră de spuseră stareţului. Stareţul,

ca să se încredinţeze, porni doi călugări, noaptea, cari călugări, întorcându-se la ziuă, spuseră că ordia turcească este la Căţel şi c'au văzut cu ochii lor focurile ce ardea în ordie. Stareţul pe dată puse într'o căruţă cu cai două putini de unt, două putini de miere şi mai multe caşcavale. Făcu o scrisoare către Paşa, în care scria că în mănăstire zavergii nu sunt, ci numai familii sărace şi văduve, care au fugit din Bucureşti de frica Arnăuţilor, şi care din pricina sărăciei nu au putut să treacă în Braşov. Cu scrisoarea aceia trimise un călugăr, împreună cu peşcheşuriie ce i se trimetea Paşei. Călugărul se întoarse în urmă de la ordia turcească şi aduse stareţului o poruncă deschisă, în care poruncea tutulor Turciior ca să nu se atingă de mănăstire cu niciun chip. Trecu vre-o săptămână de zile la mijloc; veni în Căldăruşani Alecu Carageà, ispravnic de Ilfov, orânduit de Paşa, având cu dânsul şi vre-o treizeci de Turci. Se primi în mănăstire, li se dete case de şezut. Avea cu dânsul şi slujitori de ai isprăvnicatului, îmbrăcaţi în uniforma lor. Trimise ispravnicul de chemă mulţi tineri care era în Căldăruşani, dintre care eram şi eu unul, şi ne orândui zapcii prin plăşi, dând de fieştecare zapciu câte doi Turci, şi plecarăm în plăşi. Eu nu prea vream să priimesc, dar în cele din urmă mă văzuiu silit ca să priimesc. Mă orândui în plasa Sabarului-de-jos; îmi dete porunci de ce am să fac, adecă care de lună, vaci grase, fân, orz şi alte multe; îmi dete şi de tovarăş pe un tânăr. Eu nu-mi schimbaiu costumul decât numai legătura de la cap. În cap puseiu o pălărie cu mărginile late, pecum se purta pe atunci; o înconjuraiu cu trei feluri de panglice, care îmi atârna pe spate; armele mele le lăsaiu la mumă-mea în Căldăruşani. Veniiu la ispravnic să-mi dea şi mie Turci, dar din nenorocire Turcii se împărţiseră, rămâind numai câţi trebuia ispravnicului, şi îmi dete doi slujitori cu uniformele lor. Băgasem seamă însă că de vre-o trei zile venise în Căldăruşani bătrânul polcovnic de Vlăsia, Costin, cu al căruia nepot fusesem eu tovarăş. Eu mă pregătiiu şi plecaiu într'o dimineaţă; ajunseiu la satul Vărăşti;

trecuiu pe drum înainte spre Bucureşti; din dosul unei păduri văzuiu o iarbă frumoasă. Ziseiu tovarăşului mieu să descălicăm şi să lăsăm caii să pască, căci la Bucureşti poate găsim fân, poate nu găsim. S'obozirăm caii la iarbă. Eu mă culcaiu la umbra unui mărăcine, şi puseiu pe ochi pălăria ca să nu mă mănânce muştele; şi parcă mă fură somnul, când auziiu pe tovarăşul mieu zicând: Turcii, Turcii. Eu socoteam că vrea să mă sperie: mă ridicaiu în sus și văzuiu ca la 40 de Turci călări, care eșea din pădure, unii cu puștele întinse, alții cu iataganele în mână, și alții cu pistoalele în mână, veneau pe treapădul cailor la noi. Cum îi văzuiu, puseiu pălăria în cap; Turcii ne deteră ocol, ni prinseră caii; ăl mai mare veni drept la mine, având de dragoman pe un Sârb. Mă întrebară: ce suntem noi? Li răspunseiu că suntem zapcii; și, scoțând din buzunarul fermenelei poruncile, le arătaiu, și li ziseiu că Alecu Carageà, ispravnicul de Ilfov, viind la Căldărușani cu câțiva neferi, ne-a orânduit zapcii, ca să facem cele trebuincioase pentru ordie. Pe tovarășul mieu descălecară doi Turci, şi vreau să-l lege, zicând că este Arnăut. Eu mă duseiu și puseiu mâna pe Turci, zicând că este tovarășul mieu. Turcii ne lăsară; tovarășul îmi spuse că i-au jefuit desagii de mai multe lucruri ce avea. Spuseiu Sârbului, și el spuse celui mai mare; acela porunci să i se dea tot înapoi, precum s'a și făcut. Îi întrebaiu unde merg? Și îmi spuseră că la București. Li ziseiu: să mergem împreună cu toții. Încălicarăm și plecarăm: ajungând la viile de la Colințina, auziiu țipând un copil; mă duseiu călare acolo: văzuiu un copil înfășat și țipa; ziseiu unui slujitor să descalice și să ia copilul ca să-l dăm la vre-o femee de acolea din Colintina. Turcii îmi zise: „lasă-l, be, boieru; că mumă-sa trebuie să fie ascunsă aci, prin șanțul viei; căci, văzându-ne pe noi viind, au lăsat copilul şi s'au ascuns“.

Plecarăm dar și venirăm la Colintina, unde era tras Chehaia-beiu, adică Pașa, în casele lui Grigore Ghica. Descălicarăm în curtea Colintinei; Turcul cel mare se sui

sus şi spuse Paşei că a adus patru inşi; Chehaia-beiu mă chemă înăuntru. Şedea în pat greceşte, cu o pereche poturi roşiĭ şi cu o dulamă cam proastă. Mă întrebă: ce suntem? îi spuseiu că suntem orânduiţi de Alecu Carageà zapcii; îi arătaĭu şi luĭ poruncile. Dragoman avea pe Serdarul Vasilescu, care mă cunoştea; îmi zise că de ce nu ni-a dat Turci? Îi răspunseiu că nu mai avea, căci îi împărţise pe la ceilalţi zapcii. Îmi zise să mă duc la Tahâr-Aga în Bucureşti, ce era Baş-Beşleagă, şi să-mi dea doi neferi, ca să nu umb'ăm singuri, căci sunt mulţi capâsâzi. Eu îi ziseiu să-mi dea o poruncă către Tahâr-Aga, ca să-mi dea Turci; pe dată porunci şi-mi făcu un *buiurdiu*, cu o turà foarte mare; o primiiu şi, făcându-i trei temenele, eşirăm afară. Încălicarăm şi plecarăm; trecurăm prin mijlocul ordiei turceşti. Ce să vezĭ? Turcii cei pe jos erau întocmai ca spoitorii, desculţi ca vai de ei; dacă avea câte un pistol la brâu, era bine armat; Zaporojanii erau îmbrăcaţi cu câte o cămaşă albă şi cu izmene de pânză largi; hainele lor, negre ca tăciunele; unii aveau câte un pistol la brâu, iar alţii aveau câte o prăjină drept suliţă, în vârful prăjinei cu câte un piron de fier; Deliii, călărimea turcească, erau ceva mai îmbrăcaţi şi mai înarmaţi. Văzându-i dar într'această stare, mă gândeam în mine că numai Sava cu ai lui Arnăuţi n'ar fi avut ce tăia de ei. Ajunseiu la şoseaua Podului Târgului-de-afară. Ce să văz? Şi pe o parte şi pe alta, erau puşi în ţeapă oameni; în fruntea unui şir era puşi în ţeapă feciorul Polcovnicului Costin, de care am vorbit mai sus.

Polcovnicul Costin locuia în casa sa, ce era în mijlocul unei păduri de lângă satul Vărăşti, aproape de Căldăruşani. De vre-o trei săptămâni intrase şi el în oştirea lui Tudor; dar, viind Turcii, el venise acasă. Jidovii, ce îşi făcuseră o meserie, merse de îl pârâră la Turci, şi, luând vre-o 70 de Turci cu ei, veniră şi călcară pe Costin. Costin, prin ce minune nu ştiu, scăpase în Căldăruşani. Turcii ocoliră casa; nevasta lui Costin, împreună cu fiul său şi cu nepotul său, cu care fusesem eu tovarăş la

žapcialâc, puseră mâna pe arme, și, închizându-se în casă, începură să se bată cu Turcii după ferestre; dar, văzându-se slabi, săriră pe ferestre în grădină. Turcii îi simțiră și se luară dupa ei: ei fugea și se apăra cu armele în contra Turcilor; feciorul lui Costin, împiedecându-se de o rădăcină de copaci, căzu pe spate; Turcii năvăliră și îl prinseră; muma lui năvăli cu sabia în mână asupra Turcilor. Însă Turcii îl luară și fugiră cu el; iar alții se împotriveau mumei; măsa, văzându-se fără niciun ajutor, fugi în pădurea cea deasă și, împreună cu nepotul său, scăpară de Turci. Turcii jefuiră casa; și, luând pe băiat cu dânșii, îl aduseră la Chehaia-beiu, carele porunci și îl puseră în țeapă. Jidovii pe mulți creștini, vinovați și nevinovați, îi pârau la Turci, pe cari pe unii îi punea în țeapă, pe alții îi tăia.

Ajunseiu acasă; tovarășul mieu, cu un slujitor, să duse la el acasă. Îmi era foame, ziseiu bătrânului nostru ce ședea la noi, anume Gheorghe; îi ziseiu: «bașa-Gheorghe. ce să mâncăm?»: El îmi zise: Să tăiem o găină, și să facă bucate, dar pâine nu avem; căci pâine în târg nu se găsește. În sfârșit, ziseiu de făcu mămăligă, și mâncaiu. Trecu zioa aceia, și a doua zi de dimineață veni tovarășul mieu și plecarăm la Tahir-Aga, carele era conăcit în casele lui Dumitrache Dedu, după Podul Beilicului. Ne urcarăm și noi sus, unde era mai multă lume strânsă din Rumâni. Întrebaiu de odaia unde ședea Tahir-Aga. Întraiu înăuntru, îi arătaiu buiurdiul lui Chehaia beiu, și, cetindu-l, văzu că-i poruncia să-mi dea doi Turci. Îmi răspunse că n'are și să aștept până a doua zi, că poate să-i pice, căci unde a trimis Turcii, nu s'au mai întors nimeni. Ne întoarserăm acasă, și a doua zi iarăși venirăm la Tahir-Aga, și ni zise că încă nu i-au venit Turci, și să mai așteptăm. Îi spuseiu că suntem grabnici și avem să facem care și zaherele pentru oștire, dar toate fu în zădar; acasă dedesem parale lui bașa-Gherghe al nostru să se ducă să cumpere pâine, dar a fost degeaba: pâine nu era; a treia zi se duse de dimineață în târg și veni cu două pâini mari,

ocaua dreaptă, albă ca zăpada. Îl întrebaiu ce pâne este aia? Și îmi răspunse că este coltuc de la Babic, și îmi spuse că târgul s'a umplut de pâine, pentru că Pașa a poruncit de au spânzurat de subțiori pe trei brutari: pe unii în Lipscani, pe alții pe Podul Târgului-de-afară, pe alții pe Podul Caliței. Ah! căci nu dă Dumnezeu să mai vie un Chehaia-beiu și acum în București să vază miseria pâinii și cărnii, cu ce preț mare se vinde, căci atunci ocaoa de pâine dreaptă era patru parale și ocaoa de carne opt parale, când trăia săracul și bogatul!

A treia zi veniiu iarăși la Tahâr-Aga, călări, gătiți de plecare și cerându-i iarăși Turci. Ne întâmpină că nu are. Văzându-ne dar siliți, plecarăm fără Turci, și luarăm drumul plășii. De la Belu puțin mai nainte, venia o trupă de Turci de spre Giurgiu. Ziseiu la ai miei să nu se abată din drum. Turcii, văzându-ne, se despărțiră în două, și ni deschise drumul; auziiu pe unul dintr'înșii zicând: «*mașalà! mașalà! bu bizindel!*», adecă «bravo! bravo!, aceștia sunt de-ai noștri!». Ajunseiu la satul Odăile, de lângă Jilava, pe marginea Sabarului: satul era pustiu; nici câini nu erau în sat. Descălicarăm însă la o casă; slujitorii căutară prin casă și găsiră străchini și oale după o sobă; găini era' destule prin sat: puseră de prinseră două găini, täindu-le, ni făcu friptură. Slujitorii găsiră și o traistă de mălaiu la o casă, și ni făcură și mămăligă într'o oală. Șezurăm să mâncăm. În vremea aceasta, unul din slujitori zări capul unui țăran, care se ridica din buruieni și se uita la noi; se duse și îl prinse, și îl aduse la noi. Îl întrebaiu pentru ce nu venia? Și îmi răspunse că îi era frică să nu fie ceva Turci.

Îl întrebaiu de lăcuitorii din sate unde sunt? Și îmi spuse că sunt în pădurea de la Poiana-Lungă; îmi arătară și drumul pe unde trecuse și mii de care cu băjenie: drumul era bătut ca în palmă, și nu puteam face nicio greșală. Plecarăm dar, și seara ajunserăm la Bolintinul-din-Deal, unde găsirăm un sătean fără familie, și acolo dormirăm. A doua zi plecarăm și ajunserăm la pă-

dure: întrarăm într'însa, și prin poienile pădurii găsirăm multe sate tăbărâte din plasa mea. Întrebaiu de Odaia Pitarului, adică odaia tatălui mieu, fiindcă mumă-mea încă ținea moşia Dobrenii în arendă, şi Odăiaşii erau argații noștri. Trimiseiu pe slujitori, şi aduse mai mulți lăcuitori la mine, cari cei mai mulți mă cunoştea. Li vorbiiu să se întoarcă pe la satele lor, căci Turcii nu li fac nimic: au venit să gonească pe Arnăuți. Ei mă rugară să mai zăbovim trei, patru zile, dar eu li ziseiu că nu se poate. Văzând dar eu că sătenii nu se supun, porniiu pe tovarășul mieu la București, dându-i și buiurdiul mieu ca să ceară de la Tabâr-Aga, să-i dea Turci, carele a doua zi, pe la prânz, veni cu doi Turci. Sătenii, auzind, noaptea, se răspândiră prin pădure cu carele lor, dar noi, încălecând pe cai, ne luarăm după dânșii, și îi scoteam la câmp: îi strânserăm pe toți, care era peste 300 care, nu numai din plasa Sabarului-de-jos, dar și de prin alte plăși, și îi trimiserăm pe la satele lor, de unde puserăm în lucrare poruncile ce aveam să facem.

Acum mă întorc iar la istoria lui Tudor.

Tudor, auzind tunurile la satul Cățelul, plecă din Cotroceni pe drumul Bolintinului. Mergând dar pe drum, să văzu un praf ridicându-se în urma lui. Pandurii strigară: „Turcii ne gonesc!". Tudor atunci porunci să se puie în regulă de războiu: așezară și trei tunuri, care le luase din București, pe la locurile trebuincioase. Pandurii zise lui Tudor: „fișicuri dă-ni, domnule Tudor; căci, noi când ne băteam cu Turcii, fișicurile erau vărsate pe dinaintea noastră". Tudor li zise: „Nu vă temeți, copii: carele acele ce le am sunt încărcate cu fișicuri". Într'această vreme, se văzu și cei ce făceau praf: era un căpitan d'ai lui Tudor, călăreț cu pandurii lui, ce rămăsese în urmă, și venia pe fuga cailor să ajungă pe Tudor. Noaptea rămase Tudor de dormi la Bolintin. Un nenorocit pandur noaptea aceia merse de jăfui o casă a unui țăran; țăranul la ziuă veni de se plânse la Tudor, care porunci să se găsească pan-

durul, negreşit; pe care îl şi găsiră; pe care aducându-l cu toate cele luate de la ţăran, lucrurile le dete păgubaşului, iară pe pandur porunci de îl spânzură la minut! Astfel stăpânia Tudor pe pandurii lui, care nu a jefuit pe nimeni; şi rău unii din scriitori zic că pandurii au jefuit: toţi nu ştiu nimic.

Tudor plecă pe drum, şi, peste câteva zile de călătorie, ajunse la Goleşti, lângă Piteşti, şi se statornici în curtea boierească. Peste vre-o trei zile, se văzu preumblându-se Căpitan Iordache şi cu Farmache, cu vre-o 300 de Arnăuţi. Toţi se mirau ce o să fie. Tudor se pomeni că-i trimete pe unul de ai lui şi îi zice că Căpitan Iordache vrea să-l întâlnească. Tudor îi răspunse că vrea, însă să vie singur şi fără arme, şi Tudor asemenea. A doua zi dar Căpitan Iordache veni cu vre-o 30 Arnăuţi, pe cari îi lăsă în depărtare; Tudor ieşi asemenea cu guarda lui şi, lăsând-o asemenea în depărtare, veni singur. Cu Căpitan Iordache ce se vorbi între dânşii, nu se ştie, decât se zicea că Căpitan Iordache era trimis de Ipsilanti ca să înduplece pe Tudor ca să se unească cu dânsul, la care Tudor ar fi răspuns că el nu e în contra lui Ipsilant, şi alte mai multe vorbe; şi se despărţiră. Peste câteva zile iarăşi mai avură asemenea întâlnire. Într'o seară Tudor ieşi cu guarda lui afară la ordie: la vătaful Iancu Enescu erau strânşi mai mulţi polcovnici şi căpitani; vre-o doi panduri cântau cu fluierile şi alţii jucau, între cari era şi căpitanul Urdăreanul, şi ceilalţi îi privia. În vremea aceasta vine un trimis de la Tudor şi zice căpitanului Urdăreanu că-l chiamă Slugerul Tudor. Căpitanul îşi luă armele şi plecă cu trimisul; cei cari era la Iancu îl aşteptau să se întoarcă. Tudor se întoarse cu ai lui, se închise porţile, şi toţi se mira unde e tovarăşul lor, căpitanul. A doua zi, ducându-se afară din mănăstire, îl găsiră spânzurat de o salcie: toţi căpitanii şi pandurii se întristară, căci îl iubiau toţi, fiind un tânăr voinic şi bun: avea un păr lung până din jos de spete. Trecură vre-o trei, patru zile la mijloc, şi Tudor iarăşi ieşi afară la ordie,

și trimise de chemă pe vătaful Iancu Enescu. Iancu își luă armele și plecă; nepotul său, Dinu Pestrițul, unul din căpitanii lui, se luă după dânsul; și, viind până la poarta Curții, paznicii porții slobozi pe Iancu și pe trimis de ieșiră afară, iar pe Dinu îl opriră, nu vru să-l lase. Dinu, spăimântat de aceasta, alergă la Hagi-Prodan, ce era tăbărât înăuntru în biserică. Dinu îi zise: „Gospodare, Tudor trimise de chemă pe vătaful Iancu acum, și mă tem să nu-l spânzure ca pe celalt căpitan“. Hagi-Prodan puse mâna pe sabie, și, fără să mai aștepte, numai cu meșii în picioare, fără cizme, alergă la poartă. Dinul merse cu dânsul: la poartă portarii nu vreau să-i deschiză, dar Hagi-Prodan dète o palmă unuia și o palmă altuia și deschise poarta, și ieși împreună cu Dinu afară și alergară pe fugă acolo unde se vedea Tudor cu paznicii lui. Când ajunse Hagi-Prodan, găsi pe vătaful Iancu spânzurat într'acel minut: trase sabia din teacă și tăiè ștreangul. Iancu căzu jos, și Hagi-Prodan îi slăbi ștreangul de la gât, și Iancu răsuflă, căci n'apucase să-și piarză răsuflarea. Atunci se deschise o dispută între Hagi-Prodan și Tudor: Hagi-Prodan vrea să iea pe Iancu la el; Tudor se împotrivia. Hagi-Prodan îi zise: „ce gând ai de omori pe căpitanii cei mai buni? Alaltăeri omorâși pe tânărul acela pe care îl plâng toți pandurii; acum vruseși să omori și pe Iancu“. Și mai multe asemenea vorbe se făcură între ei.

Tudor făcu jurământ lui Hagi-Prodan că nu va mai face nimica lui Iancu. Atunci Hagi-Prodan îl lăsă, și se întoarse cu toții în mănăstire, și Tudor porunci de băgă pe Iancu în fiare, după piciorul unui pat. În mănăstire se luă de știre de toți polcovnicii și de toți pandurii fapta lui Tudor, și toți se îngroziră: se strânseră polcovnicii și căpitanii la Hagi-Prodan și îi spuseră că nu mai primesc pe Tudor de comandir al lor. Hagi-Prodan li zise: „Dați înscris“. Șezură și făcură înscris, și îl iscăliră toți polcovnicii și căpitanii, și îl deteră în mâna lui Hagi-Prodan.

D'aceste lucrări Tudor nu simți nimic. Hagi-Prodan pe dată porni un om de ai lui cu acel înscris la căpitanul

Iordache, carele a doua zi veni la Tudor. Paznicii lui Tudor, văzând că vine căpitan Iordache, îi ziseră: Vine căpitan Iordache. Tudor li zise: Lăsaţi-l să intre, căci a mai venit şi altă dată. Căpitan Iordache intră în curte cu vre-o cinzeci de Arnăuţi, şi descălicară. Căpitan Iordache se urcă sus la Tudor, care şedea în fuişorul de la poartă cu vre-o trei de-ai lui. Intră la Tudor, cu care închizându-se amândoi într'o odaie, după ce schimbară câteva vorbe, atunci îi zise că pandurii, împreună cu toţi polcovnicii, nu-l mai primesc de comandir al lor, arătându-i şi înscrisul. Tudor ieşi în balcon, şi, uitându-se peste panduri, li zise: Sângele mieu asupra voastră şi asupra copiilor voştri. Pandurii nu răspunseră nimic, şi numai se uitară la el. Se trase în odaie şi se scobori cu căpitan Iordache pe scară jos, cu ipingeaua pusă pe umeri. Unii zicea că era legat, însă nu este adevărat. Două cărucioare de poştie sosiră: într'una puseră pe Tudor, dinaintea lui un Arnăut şi la spate altul, şi în cealaltă cărucioară întrară alţi doi Arnăuţi, şi luară drumul Târgoviştii. Ajunseră sara la Târgovişte, şi deteră de ştire lui Ipsilanti că au adus pe Tudor. Ipsilanti, fără să vrea să-l vază sau să vorbească cu el, porunci de îl luară trei Arnăuţi de ai lui şi-l duseră la marginea unui şanţ de vie, unde îl şi omorâră şi îl aruncară în şanţ, şi traseră pământ peste dânsul. Unii zic că l-ar fi aruncat în Dâmboviţă, dar este minciună. Ipsilanti mai făcu încă o mare greşeală: dete comanda pandurilor lui Machedonschi, cu care faptă mâhni pe toţi pandurii şi polcovnicii, ca să-i comande un strein: de da comanda unui polcovnic de panduri, putea să fie toţi cu el.

Acum mă întorc la cele din Bucureşti.

Turcii intrară în Bucureşti. Chehaia-beiu se aşezase în conac la casa Belului, de lângă Sf. Dimitrie. Bimbaşa Sava, cu Arnăuţii lui, trecu la Turci, fiindcă se zicea că Paşa îi făgăduise să-l facă Domn în România. Se mai adunase şi alţi mulţi Turci dupre la alte cetăţi: din Giurgiu, din Brăila şi de la Turnu-Măgurele. Atunci Chehaia-beiu porni

vre-o 3.000 de Turci spre Târgoviște, cari, ajungând la satul Nucetul, tăbărâră acolo. Ipsilanti auzi de venirea Turcilor, porni și el o sumă de Arnăuți în contra Turcilor și li zise: „Mergeți înainte, că viu și eu cu cealaltă oștire a mea". Arnăuții porniră, și, ajungând în dreptul Turcilor, începură oareșicare ciocmăneală între Turci și Arnăuți. Arnăuții aștepta venirea lui Ipsilanti, precum li zisese. Era vremea primăverii: ploile nu înceta, apele și râurile veniseră mari. Ipsilanti, în loc să meargă înaintea Turcilor, se ridică, cu toți mavroforii lui, și porni spre Câmpulung. Bieții mavrofori treceau râurile și apele îmbrăcați, păstrau armele să fie uscate, dară ploile le udaseră. Trecură prin Câmpulung, și trecură pe la Golești. Plecară și ai lui Tudor din Golești, trecură Oltul la Drăgășani, și se așezară toți în Drăgășani. Vătaful Iancu Enescu, văzându-se trecut Oltul, luă doi panduri de ai lui și, strecurându-se binișor, trecu în Sibiiu. După plecarea lui Iancu, Dinu Pestrițul și cu căpitan Hoarcă, luându-și pandurii lor, plecară spre casele lor, în Mehedinți, umblând tot prin păduri; asemenea făcură și ceilalți polcovnici, încât, după două trei zile, nu mai rămaseră decât puțini panduri în lagărul lui Ipsilanti. Ploile tot nu încetau; bieții mavrofori erau plini de apă. Fericit era ala care găsia câte o streașină de casă ca să-și poată adăposti capul de ploaie. Pe mavrofori îi comandă Caravia, și Scufu era împărțitorul îndestulării mavroforilor.

În Drăgășani, într'o casă boierească, la o vie, era tăbărâți ca la 500 Turci, veniți de la Vidin. Pașa de la Vidin trimisese mai mulți Turci, și intraseră în Craiova. Pandurii din Craiova, cu fratele lui Tudor, se întorseseră la casele lor, iar fratele lui Tudor, cu banii ce strânsese dupe la birnicii satelor, trecuse în Sibiu. De la Turcii din Craiova venise și acei Turci la Drăgășani. Caravia, comandirul mavroforilor, îi veni poftă să-i atace pe Turci, fiind beat. Căpitan Iordache îi zise: Nu vezi, domnule, că mavroforii sunt plini până la piele de ploaie și de ape? E și armele lor pline de apă. Dar un om beat ce înțelege de

asemenea sfătuiri ! Porni cu mavroforii asupra Turcilor, atacă pe Turci. Turcii, uscați și cu armele lor bune, ieșiră și deschiseră războiu cu mavroforii: puștile mavroforilor abia de la zece una lua foc. Comandirul mavroforilor ținea într'o mână sabia și într'alta o butilcă cu rom, și comandă pe mavrofori. Turcii, văzând starea mavroforilor, luară mare îndrăzneală, și năvălia în mavrofori cu săbiile. Căpitan Iordache și cu Farmache stăteau pe un deal călări cu Arnăuții lor și se uitau cum Turcii măcelăresc pe bieții mavrofori, și nu li dau niciun ajutor, pentru că nu-l ascultase comandirul mavroforilor. Un nepot al căpitanului Iordache, văzând prăpădenia bieților mavrofori, ce li făcea Turcii, și mai vârtos un arap turc, nu mai ascultă pe căpitan Iordache: năvăli cu vre-o zece Arnăuți, omorî pe arap, omorî și câțiva Turci. În vremea aceasta, bieții mavrofori găsiră vreme de se traseră înapoi, cu destulă pagubă, și intrară într'o pădure. Turcii se traseră înapoi, iar mavroforii, găsind vreme, începură să se risipească și să fugă spre Sibiiu. Ipsilanti fugi și el, și trecu în Sibiiu, și de acolo se duse în Viena. Nemții îl arestuiră la Moncaci, unde a stat închis până la sfârșitul vieții lui, căci Muscalii au zis că este un desertor de la dânșii. Mavroforii căzură în mâinile Turcilor, vre-o optzeci robi, pe cari îi trimiseră la Vidin legați. Turcii se luară după mavrofori și îi goniră până la mănăstirea Cozia.

În Cozia era închis cu vre-o 200 de Arnăuți Sărdarul Iamandi, ce fusese orânduit de Carageà cârc-serdar peste acele cinci județe ale Oltului. Acest om era foarte crud, pentru care voiu vorbi când voiu scri istoria lui Jianu[1]. La Cozia este un șanț adânc, prin care curge apele ce vin din munte în Olt. Iamandi stricase podișca după acest șanț și se bătea cu Turcii ce venise până acolo. Mavroforii și ceilalți zavergii avuseră vreme de trecut în Sibiiu prin Câineni. Lăcuitorii satelor pe unde era Turci suferiau multe rele de la Turci, și, ca să scape, cerură de la co-

[1] Urmează în ediția Tocilescu.

mandirul Turcilor o sumă de Turci, și, trecându-i peste munți, tăiară drumul lui Iamandi, ce putea fugi în Sibiiu, și îi puseră între două focuri. Arnăuții aduseseră două-trei poduri din cele după Olt, ce le avea legate din dosul mănăstirii. Arnăuții intrară în poduri, și trecură Oltul dincoace, în Valahia-Mare, și fugiră în Sibiiu. Iamandi, cu nevasta și doi băieți ai lui, în vârstă de doisprezece ani și altul de patrusprezece, căzură robi în mâinile Turcilor. Pe care îi aduseră la Chehaia-beiu în București, și din București îi trimiseră la Pașa de la Silistra, iară Pașa pe Iamandi îl trimise la Țarigrad, unde îl spânzurară, și își luă plata faptelor lui.

Turcii de la Cozia străbătură până la hotar, în goana rămășiții zavergiilor.

Un popă grec de la Sf. Ionică, de lângă Zlătari, avea și el supt comanda lui vre-o 80 de Arnăuți, și, trecând Oltul înapoi, veni la Câmpulung, trecu pe la Rucăr, vru să treacă în Brașov, dar găsi niște posiții bune dincolo de Rucăr, se întări și începu să se bată cu Turcii ce îl luaseră în goană. După câteva zile însă țăranii din Rucăr, suferind și ei greutățile Turcilor, luară o sumă de Turci și îi trecură peste munți ca să apuce de la spate pe popa. Popa însă simți, și trecu granița la Nemți; și intrară în carantină după ce își deteră armele și caii. Turcii veniră până la hotar, și se opriră. Într'această vreme sosi și bimbașa Sava cu Arnăuții lui, și trimise la comandantul Nemților, zicându-i ca să-i dea pe popa; căci, de nu îl vor da, se vede silit să intre în Brașov. Nemții se spăriară și ziseră popei să iasă de la dânșii. Popa își cerù armele și calul, și, din greșeală, în loc să ia sabia lui, luă altă sabie. Și zise către ai lui Arnăuți: „băieți, cine vrea să moară cu mine?. Se aleseră vre-o cinci, șease; și, luându-și armele și caii, încălicară împreună cu popa, veniră până la hotar. Acolo era o cârciumă: popa ceru o litră de rachiu-spirt, o bău și dete și la Arnăuți să bea și, aprinzându-și ciubucul din două trăsături, isprăvi tutunul din lulea; și, mai bând încă o litră de spirt, năvăli cu ai lui în Turci cu sabia scoasă, omorî câțiva Turci, dar, din nenorocire, i se frânse

sabia, și îl prinseră Turcii viu. Arnăuții, unii căzură morți, și alții se întoarseră înapoi la carantină. Pe popa îl aduse la Chehaia-beiu în București. Chehaia-beiu îl întrebă: „dulce era sângele de Turc, bre popo?“. Popa îi răspunse: „pe când eram să mă satur, ca să-i înțeleg gustul, mi se frânse pala“: îl trimise și pe dânsul la Silistra, de unde nu se știe ce s'au mai făcut.

Căpitan Iordache și cu Farmache și cu Arnăuții lor apucară vârful munților. Sava se luă în goana lor și, lovindu-se cu Căpitan Iordache, se birui Sava și se trase înapoi. În retragerea lui Sava, Căpitan Iordache îl luă în goană, dar nu putu să-l ajungă, și Căpitan Iordache își luă drumul pe vârtul munților, trecu în Moldova, și se scobori la Prut; și trimise de ceru voie de la comandantul Basarabiei ca să intre în Rusia. Iară comandantul îi spuse că nu este primit.

Văzându-se dar strâmtorat, veni și se închise în mănăstirea Neamțului din Moldova: scoase pe toți călugării din mănăstire și rămaseră ei stăpâni în mănăstire. Hrana lor o avea din mănăstire, atât pentru oameni, cât și pentru cai. Turcii din Moldova, împreună cu Pașa lor, ce era toți neferi, veni și încunjură mănăstirea, o bătea cu tunurile; dar zidurile habar nu avea. Bătălia se prelungia: un călugăr Grec vine la Pașa, și îi zice: „fă-mă pe mine egumen al acestei mănăstiri, și eu îți voiu da pe Arnăuți robi ție“.

Pașa pe dată porni curier la Țarigrad, și peste câteva zile aduse poruncile de egumenie acelui călugăr. I le dete, și el luă de la Pașa vre-o treizeci de Turci, cu sape și cu lopeți, și se sui în muntele din dreptul mănăstirii, unde era un izvor de apă, din care prin olane venia apa în mănăstire. Săpară și scoaseră câteva olane, și pe celelalte le astupă la gură, ca să nu mai meargă apa în mănăstire. De odată se pomeniră cei din mănăstire fără apă; se speriară toți Arnăuții, că nici ei, nici caii lor nu mai avea apă. Atunci veni Farmache la Căpitan Iordache, ce își luase șederea în clopotnița mănăstirii, și îi zise: „ce trebuie să facem? Fără apă nu putem trăi. Și să ne închinăm Turcilor“. Căpitan Iordache îi răspune: „stăpân ești, fă cum

vrei“. Farmache luă câțiva din Arnăuții ce vru să vie cu el, și merse de se închină Turcilor. Pașa, cum îi desarmă, porunci de îi puse în lanț de gât: pe Farmache îl puse în capul lanțului, și îi porni la Țarigrad. Arnăuții din mănăstire le văzu toate acestea: moartea o vedea cu ochii. Căpitan Iordache aduse la dânsul în clopotniță, unde ședea, toată iarba de pușcă, și o puse lângă dânsul. Arnăuții așteptară până în seară; deschiseră porțile și cu săbiile în mână năvăliră în Turci, ce erau de spre munte: tăiară câți putură, căzură și dintr'înșii morți, și apucară munții, fugind spre Țara Nemțească, câți putură scăpa. Căpitan Iordache rămase în clopotniță.

Turcii începură să se urce la dânsul cu grămada; Căpitan Iordache fuma din ciubuc, și într'o mână ținea un pistol. După ce se umplu clopotnița de Turci, trase cu pistolul în iarba de pușcă și zise ca Samson „moară sufletul mieu cu cei de alt neam». Și periră și mulți Turci împreună cu el.

După curățitul țerilor de zavergii, Bimbașa Sava se întoarse la București, și dormi noaptea la Bolentin. Un Turc, prietin al lui, plecă din București noaptea și veni la Sava și zise: „nu veni în București, că toate sunt pregătite ca să te taie: crede-mă nu intra, că tu ești prietinul mieu“. Sava nu îl crezu, și a doua zi intră în București, și veni la casa lui din Mahalaua Popescului, care acum o are Xenocrații. A doua zi de dimineață se găti Sava, împreună cu Ghencea și Delibașa Mihale, și luară cu dânșii vre-o zece Arnăuți aleși, dintre care unul se numia Acâliu, carele mi-a spus toată istoria întâmplării lor. Încălicară pe cai: calul lui Sava, apropiindu-se de poartă, puse zopor și nu vrea să iasă din curte. Sava trase sabia să taie calul; dar ceilalți îl opriră. Descălică dupe acel cal, și-i aduse altul, și plecară și veniră la Chehaia-beiu, ce era conăcit în casele lui Belu. Descălicară şi, suindu-se în sus pe scară, pe la mijlocul scării aflându-se, Turcii ce erau în sală traseră mai mulți cu pistoalele într'înșii. Sava apucă de zise: „păzește-mă de la spate, Ghenceo“; dar Ghencea era căzut, lovit de gloanțe. Sava apucă de puse mâna pe

sabie, dar căzu și el mort. Îi târâră Turcii sus, în sală, li tăiară capetele, iară trupurile le aruncară pe ferestre în pod. Arnăuții ce era cu caii în curte se omorîră și ei de Turcii ce erau așezați în curte. La poarta caselor era un rând de odăi vechi: una era bucătărie, și una era brutărie, unde cocea pâinea boierească. Acâliu, cum făcu, fugi și intră în brutărie: vrea să se ascunză, dar loc de ascuns nu era. Se socoti să intre în cuptor; dar își zise: lesne mă pot omorî Turcii, fără să mă pot apăra. Se puse după ușă, și prin crăpăturile ușei vedea ce se urma în curte. Turcii omorîră pe ceilalți Arnăuți, și începură să plece spre casa lui Sava. Pe când se mai împuținaseră Turcii din curte, un hoge turc intră în brutărie să-și facă udul. Acâlâu, ce era din dosul ușii, se trase îndărăpt, și Turcul intră înnăuntru, și, ușa închizându-se, vede pe Acâlâu cu sabia în mână. Acâlâu îi făcu semn să tacă, și-i zise să se tragă mai înăuntru. și îl puse să stea cu spatele spre el. Acâlâu se uita pe crăpăturile ușii în curte, și văzu că au rămas prea puțini Turci, răspândiți ici-colea câte unu'. Deschise ușa, și o luă la fugă spre gârlă: se aruncă în gârlă, și începu să se lase spre podul de la Brâncoveanu. Turcii aruncară câteva pistoale după el, dar el se da afund în apă. Ajunse la pod, și ieși afară în mahalaoa Dudescului, și pe fugă apucă drumul spre Dealul Spirii. Ulițele era pustii, niciun suflet de om nu se vedea. Ajunse la viile din Dealul Spirii, unde întâlni un cioban cu brânză la spinare, Zise ciobanului: „dă-mi hainele tale, și na pe ale mele. Ciobanul priimi, îi dete cioarecii și sucmanul. Se îmbrăcă Acâlâu cu ele, luă sidilele cu brânză la spinare, și se întoarse la București; iară ciobanul se duse cu hainele la târla lui. Acâlâu veni cu sidilele la spinare și intră la Consolul nemțesc, unde mai era și alți Arnăuți fugiți. Turcii cu grămada ajunseseră pe la Herasca. Arnăuții lui Sava luaseră de știre: un nepot de ai lui Sava, cu vre-o 200 de Arnăuți călări, se întâlniră cu Turcii: nepotul lui Sava năvăli în Turci cu câțiva Arnăuți; tăiară din Turci, dar căzură din ei cei mai mulți morți. Nepotul lui Sava,

pe când vrea să se întoarcă înapoi dintre Turci, un Zaporojan îl izbește de la spate cu patul puștii în cap, și cade jos. Arnăuții ceilalți se răspândiră prin mahalale: fugiră care încotro vedea. Vre-o treizeci și cinci de Arnăuți, luând ierbăria de pușcă și de gloanțe, și ajungând în Mahalaoa Oltenilor, găsiră biserica deschisă, fiindcă nu ieșise încă dela biserică. Pe popi îi deteră Arnăuții afară, și câțiva dintr'înșii năvăliră prin chiliile bisericii și luară oricâte donițe cu apă găsiră și le aduseră în biserică, unde se închiseră și ei. Turcii ajunseră și dânșii la biserică, și începură să se bată cu Arnăuții. Arnăuții se urcară, unii în clopotniță, alții se puseră pe la ferestre, și se apărau de Turci. Turcii aduseră tunuri și începură să tragă în biserică; dar nu făcea niciun folos. Aruncară focuri d'asupra învelitoarei, o aprinse, și arse învălitoarea toată; dar în biserică nu intră foc, fiindcă biserica era cu boltă de zid. Ținură bătaia până seara. Turcii se traseră mai departe, și făcură focuri, păzind pe Arnăuți mai mult la ușă. Arnăuții din clopotniță omorîră mai mulți din Turci, ce ședea la focuri. A doua zi de dimineață, un Arnăut luă sabia în dinți și pistoalele în mână, și, deschizând ușa, năvăli în Turci, pe ulița ce ieșia la casele vameșului Marcu. Turcii cu grămada fugia dinaintea lui: îi gonia pe Turci până la casa vameșului Marcu.

Turcii se făcură în două, unii în dreapta și alții în stânga. Atunci Arnăutul se întoarse înapoi și intră în biserică. Asemenea năvăliri făcură mai mulți din Arnăuți: unii se întorceau în biserică, alții se omorau de Turci. În sfârșit, Arnăuții isprăviră gloanțele: iarbă avea, turt-a cu muchea iataganelor mahmudèle, și le băga în pușcă; dar nu slujia ca gloanțele. Sparseră lăzile ce erau în biserică ale mahalagiilor, și, luând câte o malotea, sau câte un șal, le arunca de sus din clopotniță jos. Turcii și Zaporojanii năvăliau să le iea; Arnăuții, cu gloanțele de aur, fiind cu apropiere, pe unii îi omora, pe alții îi rănia; dar toate era în zadar. Apa ce o avea în biserică o isprăviră. Toată turcimea se strânsese la biserică; Arnăuții rămăseseră nu-

maĭ ca la vre-o douăzeci și cinci: izbutiră și scoaseră fiarele de la o fereastră din altar, și noaptea ieșiră câte unul, câte unul pe fereastră fără să-i simță Turcii. Și ieșiră pe portița cea mică din dosul bisericii, și ajunseră la o ulicioară, și d'aci intrară în pădure, ș'apoi trecură în Brașov.

Astfel se curăți țara de Arnăuți și zavergii.

DOCUMENTE

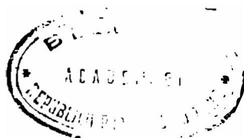
I.

De la Slugieriul Teodor Vlădimirescu.

Cătră toți lăcuitorii orașelor și satelor din sud *Vâlcea* [1], din orice treaptă, adecă Neamuri, Postelnicei, manzil, breslași, ruptași, birnici, scutelnici, poslujnici și slujitori și cătră toți streinii birnici dintr'acest județ.

Iaste știută la toți cea până acum pornire a mea ce cu glasul norodului celui năpăstuit am urmat și urmez spre dobândirea dreptăților; am hotărît, dând cel întâiu semn de bun patriot într'acest pravoslavnic pământ românesc, întru care am strămoșeasca naștere, și să ocârmuiesc pre toți cei ce au încins arme din partea a tot norodului spre zdrobirea și încetarea a vericăruia jaf și nedreptate ce ați cercat până acum din pricina oblăduitorilor Domni ce au stătut, cari, întru desăvârșită nemilostivire aflându-se, au aplecat oricâte chipuri de mijloace, s'au îndeletnicit și v'au supt sângele, aducându-vă într'aceasta mare dărăpănare și proastă stare întru care vă aflați, iar cea mai de temeiu hotărâre a mea, însoțită cu glasul norodului, iaste ca nici într'un chip să nu încetez din cererea dreptățiior țerii, pre care și de nu le voiu vedea dobândite printr'acele destoinice cuvinte care s'au făcut cunoscute până acum pe unde s'au cuvenit, vă făgăduesc sufletește că se vor dobândi negreșit prin vărsare de sânge înprotiva vericăruia vrăjmaș se va arăta călcătoriu acestor dreptăți, de care întâiu voi aveți să vă bucurați. Într'această dar doritoare patrie și noao cugetări aflându-mă, ne-au ajutat milostivul Dumnezău până acum, și nu numai acele cinci județe ot prez Olt se văd mântuite de mâncătoriile și jafurile prădătorilor ocârmuitori

[1] Scris de mână.

și feliurimi de slujbași, ci, pre unde am ajuns și am propovăduit, au încetat relile jăfuitorilor. Așa dar ajungând și aici, în politia Bucureștilor, care este Scaunul oblăduirii norodului, și găsind mulți patrioți boieri întru asemenea bune cugetări cu ale norodului asămănate, am hotărât, ca un voitoriu de dreptate, să cunosc vremelnica stăpânire a țerii, supuindu-se toți cei ce au încins arme de izbăvire la legile și pământeneștile obiceiuri ce li se vor arăta de către stăpânire prin mine, și le voiu cunoaște că sânt întru adevăr folositoare Patriei şi de mare trebuință obștii norodului. Căci fără de-a cunoaște cinevaș o stăpânire, nu numai firește nu iaste prin putință, ci pociu zice și de mare vătămare la împlinirea trebuințelor ce va avea această izbăvitoare lucrare. Vă vestesc dar tuturor fraților pământeni că și cuviința și trebuința vă îndatorează să cunoașteți o stăpânire, carea stăpânire, avându-și vlăstările sale întinse prin laturile țerii, să închipuește și într'acel județ prin dumnealor Ispravnicii ce să orănduiesc de aici, la carii câți sunt lăcuitori într'acel județ trebuie să se supuie și să-și săvârșească poruncile ce le vor da, când vor fi asămănate celor întru obșteasca știință datorii și ascultătoare trebuințelor ce cer oștirile ce sunt gata a se război spre dobândirea dreptăților obștii norodului. Și, așa înțelegând cu toții duhul aceștii izbăvitoare lucrări, câți sunteți vrednici de a purta arme împotriva vrăjmașului dreptăților țerii, veniți la mine să vă cercetez starea vitejiei voastre. și, de voiu găsi-o asămănată cu ceia ce se cuvine să fie întru asemenea lucrare, numai decât să vă primesc și să vă povățuiesc datoriile ce aveți să săvârșiți,—cunoscând însă și aceasta, că aveți să slujiți ca niște ostași numai pentru dobândirea dreptăților voastre, iar nu pentru vre-o folosire de bani, căci și eu și toți cei ce s'au înfrățit cu mine slujim, nu cu cuget de dobândire de bani, ci porniți de râvna binelui ce așteptăm și pentru voi și pentru copiii voștri. Iar câți nu sunteți născuți pentru această meserie, împliniți-vă datoriile cu toată supunerea ce se cuvine să dați către dumnealor boerii Ispravnici ai județului, adecă voi

mazililor, brăslașilor și cumpaniștilor i străinilor, răfuiți-vă rămășițile ce aveți a următoarei tetraminii de Ianuarie. Aseminea și voi, birnicilor, istoviți rămășițele dăjdiilor ce sunt scoase până acum prin poruncile stăpânirii, adecă a semii Vistieriei de Fevruarie și Martie, po taleri optsprezece de lude, ai diminiei lefilor tot pe aceste doao luni, po taleri doisprezece și jumătate de lude, și banii orânduielii mezilhanelii de primăvară, pe taleri șaptesprezece și jumătate de lude, și cu toți din orice treaptă și orânduială slujiți izbăvitoarelor oștiri ale țerii, care, după cum se vor rândui în dări și în tranțporturi de trebuincioase zaherele; și fiți încredințați că mai la urmă veți înțelege și rodurile fericirii voastre. Câți însă de supt aceste răspunderi vă aflați astăzi ostași supuși armelor izbăvirii, să știți că sunteți cu totul apărați și priveleghiați, și voi, sătenilor, cu unii ca aceștia aveți să vă scădeți din lude cu analogon cislelor lor, precum și stăpânirea țerii poruncește pentru aceasta prin Vistierie către dumnealor Ispravnicii județelor. Și aseminea se va păzi această orânduială și pentru câți alții ostași se vor mai aduna duprin sate și de acum înainte, prin știința mea și a orânduiților miei. Iar, după ce veți istovi toate aceste puține rămășituri prin zapciii plășilor la dumnealor Ispravnicii județului, după cum urmează obiceiul, ca să istovească și dumnealor cu Vistieria țerii, iarăși spre întâmpinarea trebuincioaselor ale izbăvirii, să știți fără îndoială că mare ușurință are să vi se facă, nu numai întru răspunderea dăjdiilor, ci și întru toate celelalte dări și orânduieli, cum și jăfuirile vor lipsi cu totul, și veți înțelege înșivă scăparea robirii întru care v'ați aflat până acum. Urmați dar întru toate aceștii propăvăduiri ce într'adins vi s'au trimis, ca să se citească într'auzul tuturor și în vileag de obște. Și fiți încredințați că nici odinioară nu veți rămânea fără dobândirea dreptăților voastre.

1821, Martie. *Theodor.*

(Bibl. Acad. Rom., ms. 4.075, fol. 4 și 5. Imprimat. — Copie de d. Iuliu Tuducescu.)

* * *

II.

Către toți d-lor prea-cinstiți boeri,
Către toți neguțătorii și către toți lăcuitorii din orașul București, atât cei de loc, cât și cei streini, câți lăcuesc acolo.

Fraților oameni! Știu că vă este auzită și cunoscută cererea ce face tot norodu Țării-Rumânești (cel de Dumnezeu păzit) pentru dreptățile cele folositoare la toată obștea, care dreptăți din vechime le avem milă hărăzită dela prea-puternica Împărăție, stăpânitoarea noastră, iar de la o vreme încoace, din pricina unirei pământenilor boeri cu cei după vremi trimiși Domni, cu totul s'au înghițit și s'au stricat, avându-le numai pentru folosul lor, precum prea bine vă e știut, și nici acum mai sus numiții nu voiesc a împlini cererea pentru slobozirea dreptăților. De aceea toată adunarea norodului, care este până acum peste șaisprezece mii, după ce au coprins toate cinci județele ot prez Olt, apoi, trecând Oltul, au coprins și până la Pitești și Rușii-de-Vede, iar o aripă de o sumă mare de oameni s'au pornit pe supt poalele muntelui, carii au să miargă până la Focșani. Iar adunarea cea mare astăzi au ajuns la Bolintin, dintre care o sumă s'au trimis la marginea orașului către Cotroceni, și o sumă la Ciorogârla domnească, carii toți trag drept la București, unde este ca să se adune toată țara, cu mic cu mare, și acolea au să aștepte până când vor sosi trimișii oameni credincioși ai prea-puternicii Împărății ca să cerceteze jalnica lor stare și să le facă dreptate și orânduială bună.

Pentru care pornire încă de la opt ale următoarei v'am înștiințat ca, pe de o parte, să-i gătiți conacul cel trebuincios, iar pe de altă parte, să-mi trimiteți din toate isnafurile câte un om cu adeverință în scris spre încredințare, și nicio urmare văz că nu ați făcut. Ci, fiindcă acum, cu mila și ajutorul prea-bunului Dumnezău, am sosit la marginile orașului, iarăș după datoria creștinească, vă fac cunoscut către toți, mici și mari, parte bisericească și mirenească,

veri de ce neam şi lege va fi, şi părinteşte vă sfătuesc ca în grabă să-mi daţi răspuns în scris, iscălit de toate isnafurile şi de toţi, mici şi mari, precum şi de toţi ostaşii câţi vă aflaţi în Bucureşti şi vă hrăniţi dintr'această ţară, ca să ştim de voiţi binele de obşte sau nu. Căci oricare va fi la un glas şi într'o unire cu creştinescu norod ce este pornit numai pentru dreptate, acela se va numi patriot, iar vericare să va împotrivi binelui obştesc, acela ca un vrăjmaş se va socoti. Să ştiţi şi aceasta, pentru care vă şi încredinţez, că toţi câţi se vor uni cu obştescul norod, şi vor fi întocmai următori cu dânsul, nicidecum nu vor rămâne căiţi: sau boier, sau ostaş, sau oricine ar fi, iar câţi împotrivă va urmà, în viac se va căì.

1821, Martie 16.

Theodor.

(Bibl. Acad. Rom., ms. 3266, fol. 5 manuscript.—Copie de d. Iuliu Tuducescu.)

TABLA NUMELOR

TABLA NUMELOR

A

B

C

J

L

M

R

W

Z

Adaus la tabla numelor

TABLA LUCRURILOR

A.

B

D

E

F

L.

M.

N.

O.

GLOSARIU

Adiaporisi (a), 93.
Adormita (a), 232.
Alăturaţi (cuiva), 22.
Amelinţare, 169, 179.
Amerinţa (a), 334.
Amuniţii, 274, 301.
Anatematisi (a), 280.
Angarlî, 170.
Aprindere (foc), 273.
Aralîc, 86.
Ardica (—are), 66, 126, 287. (—la popreală), 126, 175, 177 (pe tron).
Arestui (a), **arestuire,** 290, 364.
Argalîc, 15.
Ariergardă, 196, 312.
Arzime, 32.
Austui (= ostoi), 198.
Auzire (zvon), 30.
Avangardie. 198, 204, 213, 216, 312.
Avanpost, 290.

B

Bagabonzi, 268-9, 278.
Băscălui, (a), 136.
Bastard, 190.
Bastorisi (a), 130.
Boţos, 331.
Bravură, 211, 316. (a lua), 220.
Beendisi (a), 148.
Blagorodnie, 157.

C

Cacerdisi (a se), 4, 5, 53, 58. 65, 86, 88, 93, 103, 129.
Căftăni (a), 160.
Căială, 116.
Canoane (legi), 271.
Canonisi (a) 147.
Canţelarie, 84, 176.
Căpui (a se), 84, 96.
Carar, 161, 170.
Carè, 290.
Catandisi (a), 131.
Cătăţime, 280, 320.
Caţaoni, 327.
Categorisi (a), 47.
Cavaler. 27, 315.
Cavalerie, 176.
Cedâr, 86.
Ciarac, 334.
Ciocmăni (a), **ciocmăneală,** 330, 374.
Ciocoiaş, 331.
Coasta (a da —, coastele, vrăjmaşilor), 209, 331, 334.
Comandatariu, 198.
Compatrioţi, 219.
Conăci (a), 61.
Conjura (a), 209.
Conlăcuitori, 198—9.
Consulat (=consul), 14.
Contravisită, 176.
Contrarevoluţie, 289—90.

Documente cuprinse în această culegere

ERATĂ

P. 6, alineatele 2-3 de sus, cetește: „Fraților... veri de ce neam“.

P. 7, al. 5 de sus, rîndul 2 de jos: „nouă“ pentru „vouă“.

P. 39, al. 2 de sus, rîndul 2 de sus: „anaforă“ pentru „anaforă“.

P. 43, rîndul 9 de sus: „pună“, în loc de „dună“.

P. 45, rîndul 7 de sus: „plirexusiotită“.

P. 46, al. 3, rîndul 5 de jos: „ajutorare“.

P. 47, rîndul 6 de sus: „*cu* al cărui sînge“; r. 9 de sus: „tagme“.

P. 51, rîndul 4 de jos: „Cîrcserdar“.

P. 54 rîndul 4 de sus: „neștiind“, pentru „vestind“.

P. 56, rîndul 1 de jos: „Mart“ pentru Maiu.

P. 57, rîndul 18 de sus: „Focșani (?)“.

P. 58, rîndul 13 de jos: „o pîne (?) mare“.

P. 64, rîndul 11 de jos: „istovească“.

P. 72, rîndul 2 de sus: „cît e“.

P. 95, rîndul 3 de jos: a „a sta“ pentru a „asta“.

P. 215, rîndurile 8-9 de jos: „pandurii, împreună fiind cu fratele lui Vladimirescu — anume Mihaloglu, și cu Ghiță Hoțul —, l-au pus în fiare“.

P. 218, rîndul 22 de sus: „predător“.

P. 257, rîndul 7 de sus: Argeșiul Ilarion.

P. 298, rîndul 5 de sus: Caravia.

P. 299, rîndul 10 de jos: Târgului-de-afară.

P. 304, rîndul 9 de jos: Țânțăreni.

P. 380, rîndul 9 de jos: turtia.

CUPRINSUL

VERIFICAT
1987